

TÜRKİYE AİLE YAPISI

ARAŞTIRMASI

TAYA 2011

TÜRKİYE AİLE YAPISI ARAŞTIRMASI TAYA 2011

TÜRKİYE AİLE YAPISI

ARAŞTIRMASI

TAYA 2011

**T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**TÜRKİYE AİLE YAPISI ARAŞTIRMASI
TAYA 2011**

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Türkiye Aile Yapısı Araştırması

Proje Yürütücüsü
Mustafa Turğut

Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu
Abdullah Kütük, Abdulkadir Abduşoğlu,
Ercan Şen, Mustafa Nuri Nuruan

Editör
Mustafa Turğut

Redaksiyon
Haşim Akman, Oben Alper

Akademik İçerik Danışmanlığı
Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü

Alan Uygulama
ANAR Ankara Sosyal Araştırmalar Merkezi Ltd. Şti.

Tasarım ve Uygulama
Hande Akgün

Kapak Fotoğrafi
Wlad74/Shutterstock

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık
Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü

Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 04
Gözden Geçirilmiş İkinci Basım, 2014, Ankara
ISBN 978-605-4628-37-7

Baskı ve Cilt
Uzerler Matbaacılık San. Ltd. Şti.
Turan Güneş Bulvarı 22/8 Çankaya/Ankara
T: +90 312 441 9015

İletişim
Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177. Sokak No:
10/A Kat: 24 Çankaya/Ankara
T: +90 312 705 5513 F: + 90 312 705 5599
e-posta: arsopol@aile.gov.tr
www.aile.gov.tr

©2014 Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Aile ve Sosyal
Politikalar Bakanlığı'nın izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir
bölümü herhangi bir biçimde veya yöntemde, elektronik, mekanik,
fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz.

Bireylerin hayatlarına yön veren ve toplumların devamlılığını sağlayan, değer yargılarının ve davranışların şekillenip kuşaktan kuşağa dönüşerek aktarıldığı bir kurum olarak aile, toplum bilim araştırmalarının önemli bir öznesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir toplumsal kurum olan ailenin yapısal olarak yakından tanınması toplumun ve bireylerin yaşam biçimlerinin anlaşılabilmesi noktasında önemi haizdir. Anne karnından bebekliğe, bebeklikten çocukluğa ve gençliğe, buradan da yetişkinlik ve yaşlılığa kadar geçen tüm hayat dönemlerinde birey değişen birçok şekilde toplumsal ağlardaki diğer aktörlerle münasebetlerini aile bağlarına göre kurmaktadır. Bu minvalde dengeli bir toplum hayatı için sağlıklı aile ilişkileri büyük önem taşımaktadır.

Hızlı toplumsal değişim süreci karşısında bireyler ve aile kurumu zaman zaman kendine içkin sorun çözme yeteneğini sağlıklı bir şekilde yerine getirememektedir. Özellikle kriz ve toplumsal dönüşümün sancılı geçtiği dönemlerde ailelerin ve bireylerin sorunlarını daha iyi anlamak ve ortaya çıkan sorunlarla daha etkin mücadele etmek maksadıyla aileye dair sorun ve algıları tespit edecek araştırmalara ihtiyaç duyulduğu aşikardır.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması Bakanlığımızca icra edilmekte olup beş yılda bir tekrarlanan ve Resmi İstatistik Programında yer alan bir çalışmadır. Türkiye genelini temsil eden aile temalı bu tür araştırmaların azlığından kaynaklanan veri ve bilgi eksikliğinin giderilmesi maksadıyla 2011 yılında tekrarlanan bu araştırmanın gözden geçirilmiş ikinci baskısını aile odaklı çalışmalar yürüten tüm tarafların hizmetine tekrar sunmaktan Bakanlığım adına mutluyum.

Bu tür araştırmaların çoğalarak sosyal politika oluşturmada temel bilgi kaynaklarımızdan biri haline gelmesini diliyor ve bu çalışmada emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Ayşenur İSLAM
Bakan

Dünyada ve Türkiye’de yaşanmakta olan hızlı toplumsal dönüşüm süreci toplumun hukuk, sağlık, eğitim, kültür gibi önemli toplumsal kurumlarını anlama çabasının kamçılmasının yanında bu kurumlar arasındaki ilişkileri belirleyen temel kurum olan aileyi de bilimsel olarak anlamaya bizleri zorlamaktadır.

Sosyal bilimlerin ortaklaştığı en önemli zeminlerden birinin de toplumsal değişime sebep olan unsurlarla birlikte bu değişimin muhataplarının geçirdiği dönüşümü yapısal olarak tespit etmek ve anlamak çabası olduğu söylenebilir. Aile hem değişime sebep hem de aynı derecede muhatap olan nadir kurumlardan biridir. Çünkü aile, hem birey hayatına yön veren statik yönleri belirlerken hem de kriz durumlarında veya dönüşüm süreçlerinde kendisini ve üyelerini koruyacak sorun çözüme kapasitesi yönüyle oldukça dinamik bir yapıya sahiptir. Toplumsal dönüşüm süreçlerinde aile içi ilişkilerde yaşanan rol ve statü değişimleriyle birlikte aile tipolojilerinin anlaşılmasının bireyin ve ailenin değişime direnme ve uyum sağlama yeteneğini anlamadaki en önemli başlangıç noktalarından biri olduğu kanaatindeyim.

Sosyal politikaları oluştururken ve uygularken ailenin statikliği ve dinamikliği barındıran yapısı devletin araştırma ve sosyal politika kurumlarını aile temelli yapısal tespitleri yapmaya zorlamaktadır.

Bu bağlamda Genel Müdürlüğümüz düzenli olarak yapılması karara bağlanmış Türkiye Aile Yapısı Araştırmasını 2006 yılında ilk kez gerçekleştirmiştir. 2011 yılında da bu araştırmanın ikincisi tekrarlanmıştır. 2013 yılında her iki araştırmanın analizleri yapılırken 2011 çalışmasına ait rapora yeni tablolar eklenerek gözden geçirilmiş ikinci bir baskısının yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu bağlamda çalışmayı gözden geçirerek ilgili kurumların hizmetine sunulmasında emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Çalışmanın yeni araştırma fikirlerine kapı aralaması ve sosyal politika oluşturucularına faydalı olması dileğiyle...

Ömer BOZOĞLU
Genel Müdür

Türkiye temsili örnekleme sahip aile temalı doğrudan çalışmaların sayısı Türkiye’de oldukça az ancak bu konudaki bilimsel verilere ihtiyaç da bir o kadar çoktur. Bu bağlamda bu ihtiyacı karşılama iddiasındaki bu çalışmaya emeği geçen herkese teşekkürü bir borç biliyoruz.

Bu önemli çalışma Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün değerli yöneticileri, uzmanları ve personeli tarafından gerçekleştirildi. Soru hazırlama, literatür tarama ve rapor yazımı aşamalarında yer alan tüm çalışanlara,

Örnekleme belirleyen, ağırlıklandırma ve kalibrasyon konularında destek veren ve araştırmanın tüm hazırlık aşamalarında yer alarak deneyimleriyle bu araştırmanın veri kalitesini ve güvenilirliğini en üst noktaya taşıyan Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı çalışanlarına,

Araştırmanın bütçesini sağlayarak sosyal araştırmalara katkı veren ve bize gözden geçirilmiş ikinci baskı çalışmasına imkân sunan Kalkınma Bakanlığı çalışanlarına,

Çalışmanın ilk raporunun yazımında yer alan Fatma Beğlü Dikeçligil ve Müzeyyen Buzlu’ya,

Çalışmanın değerlendirme evrelerine katılan Araştırma ve Politika Daire Başkanlığı çalışanlarından Mustafa Nuri Nuruan, Dursun Ayan, Emre Ertekin, Nurten Aslan, Neriman Kaya, Ercan Üçpınar, Serdal Altun, Yasemin Esen, Derya Avcı ve Ebru Doğan’a,

Çalışmanın gözden geçirilmesinde IPSOS çalışanlarından Semiha Fezyioğlu, Müfit Onur, Selçuk Akbaş, Neyir Zerey, Tutku Kutlu, Özlem Bora ve Özgül Eriş ile Oben Alper, Haşim Akman ve Ömer Eren’e,

Raporun grafik tasarım ve uygulamasını yapan Hande Akgün’e,

Değerli hocalarımız Rauf Nişel, Ferhunde Özbay, İsmet Koç, Mustafa Otrar, Fatma Umut Beşpınar ve İdil Aybars’a kıymetli vakitlerini ayırarak fikirlerini bizimle paylaştıkları için teşekkür ediyoruz.

Mustafa TURĞUT
Araştırma ve Politika Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

1. TANIMLAYICI ÇERÇEVE

1.1. Konu ve Amaç	16
1.2. Literatür	16
1.3. Araştırma Tasarımı	17
1.3.1. Veri Toplama Araçları	17
1.3.2. Örneklem	18
1.3.3. Uygulama	18
1.3.4. Tanım ve Kavramlar	18
1.3.5. Ağırlıklandırma	20
1.3.6. Veri Setinde Üretilen Değişkenler	20

2. HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

2.1. Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri	24
2.1.1. Hanehalkı Tipleri	25
2.2. Oturulan Konut	27
2.2.1. Konutun Zemin Malzemesi	27
2.2.2. Konut Türü	29
2.2.3. Oda Sayısı	30
2.2.4. Isıtma Sistemi	32
2.2.5. Konuttaki Çocuğa ve Yaşlıya Ait Oda	35
2.2.6. Konutun Mülkiyet Durumu	36
2.2.7. Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı	38
2.3. Hanehalkının Ekonomik Durumu	39
2.3.1. Hanelerin Eşya Sahipliliği	39
2.3.2. Hanelerin Yardım Alma Durumu ve Yardım Aldıkları Kurum ve Kişiler	41
2.4. Yaşanılan Yerleşim Yeri ve Süresi	48
2.4.1. 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Yeri	48
2.4.2. Oturulan İldeki Yaşama Süresi	51

3. EVLİLİK ve BOŞANMA

3.1. İlk Evlenme Yaşı	56
3.2. Uygun Görülen Evlenme Yaşı	59
3.3. Evlilik Sayısı	64
3.4. Eş ile Tanışma Şekli	66
3.5. Evlilik Kararı	68
3.6. Nikâh Türü	72
3.7. Başlık Parası	74

3.9. Akraba Evliliğini Uygun Bulma	81
3.10. Evlenirken Yapılan Törenler.....	85
3.11. Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler	87
3.12. Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri.....	92
3.13. Evliliğin Durumu	98
3.14. Boşanma Nedeni.....	99
3.15. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar	100

4. AİLE İÇİ İLİŞKİLER

4.1. Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar	106
4.2. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler.....	107
4.3. Hanedeki İşlerden Sorumlu Kişiler.....	110
4.4. Hanede Küçük Çocukların Gündüz Bakımı.....	114
4.5. Hanede Küçük Çocukların Anaokuluna Gitmesi	116
4.6. Hanede Bakıma Muhtaç Engelli Bakımı	117
4.7. Hanede Bakıma Muhtaç Hasta Bakımı	118
4.8. Hanede Karar Alıcı.....	120
4.9. Eş ile İlişki Düzeyi	122
4.10. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular	124
4.11. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Verdiği Tepkiler	127
4.12. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Dışarıdan Destek Alınan Kurum veya Kişiler	129

5. AKRABALIK ve KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

5.1. Akrabalık İlişkileri ile İlgili Değerlendirmeler.....	134
5.2. Akrabalarla Oturma Mesafesi	138
5.3. Akrabalar ile Görüşme Sıklığı	140
5.4. Aile Bireyleri ile Duygu ve Düşünce Paylaşımı	144

6. AİLEDE ÇOCUK ve ÇOCUĞA YAKLAŞIM

6.1. Sahip Olunan Çocuk Sayısı.....	150
6.2. İstenen Çocuk Sayısı	152
6.3. İstenen Çocuğun Cinsiyeti	154
6.4. Evlat Edinilen Çocuk ve Akrabalık Durumu	156
6.5. Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar	156
6.6. Çocuk İle İlgili Algılar	159
6.7. Anne Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular	162
6.8. Çocuğa Verilen Cezalar	168
6.9. Çocuğa Ceza Verme Nedenleri	176

7. AİLE ve TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR

7.1. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış	184
7.2. Kadınların Ücretli Bir İşte Çalışmasına Yaklaşım	186
7.3. Bireylerin Aileleri ve Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı.....	191
7.4. Bireylerin Kendileri ile İlgili İnanç Algıları.....	195
7.5. Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği	197

8. SOSYAL ve KÜLTÜREL FAALİYETLER

8.1. Akriba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme	204
8.2. Aile Üyelerine ve Yakınlarına Hediye Verme	210
8.3. Kitap Okuma	214
8.4. Gazete Okuma	216
8.5. Sinema ve Tiyatroya Gitme	218
8.6. Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme	220
8.7. Lokal, Kulüp, Dernek vb. Yerlere Gitme	222
8.8. Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme	224
8.9. Kiraathaneye/Kahvehaneye Gitme	226
8.10. Spor Yapma	228
8.11. Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El İşleri Yapma	230
8.12. TV/VCD/DVD Seyretme	232
8.13. Spor Müسابakalarını İzleme	234
8.14. Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama	236
8.15. Sigara Kullanımı	238
8.16. Alkol Kullanımı	240
8.17. İnternet Kullanımı	242
8.18. Televizyon İzleme	249
8.19. Tatile Çıkma	271

9. YAŞLILIK

9.1. Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler	276
9.2. Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri	278
9.3. Huzurevini Tercih Nedenleri.....	280
9.4. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni.....	283
9.5. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları	285

SONUÇ	296
-------------	-----

KAYNAKÇA	308
----------------	-----

TABLolar

2. HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

Tablo 1. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hane Büyüklüğü	24
Tablo 2. Hanede Yaşayan Birey Sayısı.....	25
Tablo 3. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 3'lü Hanehalkı Tipi	26
Tablo 4. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 8'li Hanehalkı Tipi	27
Tablo 5. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Zemin Malzemesi	28
Tablo 6. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Türü	30
Tablo 7. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Oda Sayısı	31
Tablo 8. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Isıtma Sistemi	32
Tablo 9. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre Oturulan Konutta Çocuk Odasının Bulunma Durumu	34
Tablo 10. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre Oturulan Konutta Yaşlı İçin Oda Bulunma Durumu	36
Tablo 11. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Mülkiyet Durumu.....	37
Tablo 12. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı	38
Tablo 13. Türkiye Geneline Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar	39
Tablo 14. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar (En Çok Sahip Olunan Yedi Eşya)	40
Tablo 15. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Alma Durumu.....	42
Tablo 16. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Aldığı Kurum veya Kişiler.....	43
Tablo 17. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu	44
Tablo 18. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Nedeni	45
Tablo 19. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Aldığı Kurum ve Kişiler ..	47
Tablo 20. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Almak İçin Tercih Edeceği Kurum veya Kişiler	48
Tablo 21. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Alanı.....	49
Tablo 22. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Alanı	50
Tablo 23. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Oturulan İldeki Yaşama Süresi	51
Tablo 24. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan İldeki Yaşama Süresi	52

3. EVLİLİK ve BOŞANMA

Tablo 25. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre İlk Evlenme Yaşı	56
Tablo 26. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin İlk Evlenme Yaşı ..	57
Tablo 27. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın İçin İlk Evlenme Yaşı	58
Tablo 28. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin İlk Evlenme Yaşı.....	59
Tablo 29. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı	60
Tablo 30. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı	61
Tablo 31. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı	62
Tablo 32. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı	63
Tablo 33. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Sayısı.....	64

Tablo 34. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Sayısı.....	65
Tablo 35. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş İle Tanışma Şekli (İlk Evlilik)	66
Tablo 36. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş İle Tanışma Şekli (İlk Evlilik).....	67
Tablo 37. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Eş İle Tanışma Şekli (Son Evlilik)	68
Tablo 38. Türkiye Geneline Göre Eş İle Tanışma Şekli (Son Evlilik-İlk Evlilik Karşılaştırması)	68
Tablo 39. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Kararı (İlk Evlilik)	69
Tablo 40. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Kararı (İlk Evlilik)	70
Tablo 41. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Evlilik Kararı (Son Evlilik).....	71
Tablo 42. Türkiye Geneline Göre Evlilik Kararı (Son Evlilik-İlk Evlilik Karşılaştırması)	72
Tablo 43. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Nikâh Türü (İlk Evlilik)	72
Tablo 44. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Nikâh Türü (İlk Evlilik)	73
Tablo 45. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Nikâh Türü (Son Evlilik).....	74
Tablo 46. Türkiye Geneline Göre Nikâh Türü (Son Evlilik-İlk Evlilik Karşılaştırması).....	74
Tablo 47. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Başlık Parası (İlk Evlilik)	75
Tablo 48. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerlerine Göre Başlık Parası (Son Evlilik).....	76
Tablo 49. Türkiye Geneline Göre Nikâh Türü (Son Evlilik)	76
Tablo 50. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliği (İlk Evlilik).....	77
Tablo 51. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliği (İlk Evlilik)	78
Tablo 52. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Akraba Evliliği (Son Evlilik)	78
Tablo 53. Türkiye Geneline Göre Akraba Evliliği (İlk Evlilik-Son Evlilik Karşılaştırması)	79
Tablo 54. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş İle Akrabalık Derecesi (İlk Evlilik)	79
Tablo 55. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş İle Akrabalık Derecesi (İlk Evlilik)	80
Tablo 56. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma	81
Tablo 57. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma	82
Tablo 58. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni	83
Tablo 59. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni	84
Tablo 60. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlenirken Yapılan Törenler (İlk Evlilik)	85
Tablo 61. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlenirken Yapılan Törenler (İlk Evlilik)	86
Tablo 62. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Evlenirken Yapılan Törenler (Son Evlilik).....	87
Tablo 63. Türkiye Geneline Göre Evlenirken Yapılan Törenler (Son Evlilik ve İlk Evlilik Karşılaştırması)	87
Tablo 64. Cinsiyete Göre Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler	87
Tablo 65. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler (Önemli)	88
Tablo 66. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranan Sosyal Özellikler (Önemli)	90
Tablo 67. Cinsiyete Göre Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri.....	92
Tablo 68. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri (Önemli)	94
Tablo 69. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranan Kişilik Özellikleri (Önemli)	96
Tablo 70. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evliliğin Durumu.....	98
Tablo 71. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evliliğin Durumu.....	99
Tablo 72. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Nedeni	100
Tablo 73. Türkiye Geneline Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar.....	100
Tablo 74. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyete Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar (İlk 10 Durum) ..	102
Tablo 75. Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar (İlk 10 Durum).....	103

4. AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Tablo 76. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Sabah Kahvaltısı, Akşam Yemeği ve Hafta Sonlarında Bir Araya Gelme Sıklıkları.....	106
Tablo 77. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler.....	108
Tablo 78. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler (Ara Sıra & Sık Sık)	109
Tablo 79. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanedeki İşlerden Sorumlu Kişiler (Genellikle)	110
Tablo 80. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Kadının/Annenin Sorumlu Olduğu İşler ...	112
Tablo 81. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanedeki Küçük Çocukların Gündüz Bakımı	114
Tablo 82. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Anaokuluna Devam Etme	116
Tablo 83. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Engelli Bulunan Haneler	117
Tablo 84. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Engellilerin Bakımı.....	118
Tablo 85. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Hasta Bulunan Haneler.....	119
Tablo 86. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Hastaların Bakımı.....	120
Tablo 87. Türkiye Genelinde Hanede Karar Alıcı	120
Tablo 88. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Erkeğin/Babanın Karar Alıcı Olduğu Konular	121
Tablo 89. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş ile İlişki Düzeyi.....	122
Tablo 90. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu ve SES'e Göre Eş ile İlişki Düzeyi	123
Tablo 91. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular.....	124
Tablo 92. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen & Sık Sık)	125
Tablo 93. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen & Sık Sık).....	126
Tablo 94. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler.....	127
Tablo 95. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & Genellikle)	127
Tablo 96. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & Genellikle)	128
Tablo 97. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler	129
Tablo 98. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Destek Alınan Kurum veya Kişiler	130
Tablo 99. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Destek Alınan Kurum veya Kişiler	131

5. AKRABALIK İLİŞKİLERİ

Tablo 100. Türkiye Genelinde Akrabalarla İlişki Düzeyi.....	134
Tablo 101. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akrabalarla İlişki Düzeyi (Çok İyi)	136
Tablo 102. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akrabalarla İlişki Düzeyi (Çok İyi)	137
Tablo 103. Türkiye Genelinde Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi	138
Tablo 104. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi (Aynı Evde)	139
Tablo 105. Türkiye Geneline Göre Bireylerin Akrabaları ile Görüşme Sıklığı.....	140
Tablo 106. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Akrabaları ile Görüşme Sıklığı (Her Gün & Haftada Birkaç Kez)	142
Tablo 107. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Akrabaları ile Görüşme Sıklığı (Her Gün & Haftada Birkaç Kez)	143

Tablo 108. Türkiye Geneline Bireylerin Akrabalarıyla Duygu ve Düşüncelerini Paylaşma Sıklığı.....	144
Tablo 109. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Akrabalarıyla Duygu ve Düşüncelerini Paylaşma Sıklığı (Her Zaman)	146
Tablo 110. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Akrabalarıyla Duygu ve Düşüncelerini Paylaşma Sıklığı (Her Zaman).....	147

6. AİLEDE ÇOCUK ve ÇOCUĞA YAKLAŞIM

Tablo 111. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı.....	150
Tablo 112. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı	151
Tablo 113. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İstenen Çocuk Sayısı.....	152
Tablo 114. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuk Sayısı.....	153
Tablo 115. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İstenen Çocuğun Cinsiyeti	154
Tablo 116. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuğun Cinsiyeti	155
Tablo 117. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Evlat Edinme	156
Tablo 118. Türkiye Geneline Göre Evlat Edinme Evlat Edinilen Çocukla Akrabalık	156
Tablo 119. Türkiye Geneline Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar.....	156
Tablo 120. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar (Evet)	157
Tablo 121. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar (Evet).....	158
Tablo 122. Türkiye Geneline Çocuk İle İlgili Algılar	159
Tablo 123. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Çocuk ile İlgili Algılar (Katılıyorum).....	160
Tablo 124. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile İlgili Algılar (Katılıyorum).....	161
Tablo 125. Türkiye Geneline Anne-Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular	162
Tablo 126. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Anne Baba ve Çocuklar Arasında Sorun Yaşanan Konular (Sık Sık & Bazen)	164
Tablo 127. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Anne Baba ve Çocuklar Arasında Sorun Yaşanan Konular (Sık Sık & Bazen)	166
Tablo 128. Türkiye Geneline Anne ve Babaların Son Bir Yıl İçinde Çocuğuna Verdiği Cezalar.....	168
Tablo 129. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sık Sık & Bazen).....	170
Tablo 130. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sık Sık & Bazen)	172
Tablo 131. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sık Sık & Bazen)	174
Tablo 132. Türkiye Geneline Çocuğa Ceza Verme Nedeni	176
Tablo 133. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Çocuğa Ceza Verme Nedeni (İlk 5 Neden).....	177
Tablo 134. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuğa Ceza Verme Nedeni (İlk 5 Neden)	178
Tablo 135. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Çocuk ile Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler.....	179
Tablo 136. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler	180

7. AİLE ve TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR

Tablo 137. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış	184
Tablo 138. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış (Katılıyorum)	185
Tablo 139. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış (Katılıyorum).....	186

Tablo 140. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım	187
Tablo 141. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım	188
Tablo 142. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri	189
Tablo 143. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri.....	190
Tablo 144. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı	191
Tablo 145. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı	192
Tablo 146. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı	193
Tablo 147. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı	194
Tablo 148. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kendileri ile İlgili İnanç Algıları	195
Tablo 149. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kendileri ile İlgili İnanç Algıları	196
Tablo 150. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları	197
Tablo 151. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları	198
Tablo 152. Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği.....	199
Tablo 153. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği (Belirleyici & Çok Belirleyici).....	200
Tablo 154. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği (Belirleyici & Çok Belirleyici)	201

8. SOSYAL ve KÜLTÜREL FAALİYETLER

Tablo 155. Türkiye Genelinde Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme	204
Tablo 156. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme (Mutlaka & Genellikle)	206
Tablo 157. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme (Mutlaka & Genellikle)	208
Tablo 158. Türkiye Genelinde Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme	210
Tablo 159. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Mutlaka & Genellikle)..	212
Tablo 160. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Mutlaka & Genellikle)	213
Tablo 161. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kitap Okuma	214
Tablo 162. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kitap Okuma	215
Tablo 163. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Gazete Okuma	216
Tablo 164. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Gazete Okuma	217
Tablo 165. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sinema ve Tiyatroya Gitme	218
Tablo 166. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sinema ve Tiyatroya Gitme	219
Tablo 167. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme	220
Tablo 168. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme	221
Tablo 169. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Lokal, Kulüp ve Dernek vb. Yerlere Gitme	222
Tablo 170. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Lokal, Kulüp ve Dernek vb. Yerlere Gitme	223
Tablo 171. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme.....	224
Tablo 172. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme.....	225
Tablo 173. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kiraathane/Kahvehaneye Gitme	226
Tablo 174. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kiraathane/Kahvehaneye Yerlere Gitme	227
Tablo 175. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Spor Yapma.....	228
Tablo 176. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Yapma	229
Tablo 177. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El işleri Yapma.....	230
Tablo 178. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El işleri Yapma	231

Tablo 179. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre TV/VCD/DVD Seyretme	232
Tablo 180. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre TV/VCD/DVD Seyretme	233
Tablo 181. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Spor Müsabakalarını İzleme	234
Tablo 182. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Müsabakalarını İzleme.....	235
Tablo 183. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama	236
Tablo 184. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama	237
Tablo 185. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sigara Kullanımı	238
Tablo 186. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sigara Kullanımı	239
Tablo 187. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Alkol Kullanımı	240
Tablo 188. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Alkol Kullanımı	241
Tablo 189. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Bağlantısı Bulunan Haneler.....	242
Tablo 190. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İnternet Kullanımı	243
Tablo 191. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Kullanımı	244
Tablo 192. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İnternet Kullanımı	245
Tablo 193. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Kullanımı	246
Tablo 194. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İnternet Kullanma Nedenleri.....	247
Tablo 195. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Kullanma Nedenleri	248
Tablo 196. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon İzleme	249
Tablo 197. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon İzleme	250
Tablo 198. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Günlük Televizyon İzleme Süresi	251
Tablo 199. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günlük Televizyon İzleme Süresi	252
Tablo 200. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Günün Televizyon İzlenen Zamanları	253
Tablo 201. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günün Televizyon İzlenen Zamanları.....	254
Tablo 202. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Televizyon İzleme Tercihi	255
Tablo 203. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi, ve SES'e Göre Bireylerin Televizyon İzleme Tercihi.....	256
Tablo 204. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Tek Başına Televizyon İzleme İsteği.....	257
Tablo 205. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Tek Başına Televizyon İzleme İsteği	258
Tablo 206. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyonda İzlenilecek Kanalın Kararı	259
Tablo 207. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyonda İzlenilecek Kanalın Kararı	260
Tablo 208. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyonda İzlenecek Kanal Seçiminde Tartışma Yaşanma Durumu.....	261
Tablo 209. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyonda İzlenecek Kanal Seçiminde Tartışma Yaşanma Durumu	262
Tablo 210. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Cinsel İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki	263
Tablo 211. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Cinsel İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki.....	264
Tablo 212. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Şiddet İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki	265
Tablo 213. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Şiddet İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki	266
Tablo 214. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon Yayınları İle İlgili Resmi Kuruma Şikâyet Etme Durumu .	267
Tablo 215. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon Yayınları İle İlgili Resmi Kuruma Şikâyet Etme Durumu	268
Tablo 216. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon Yayınlarında Rahatsız Olunan İçerikler.....	269
Tablo 217. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon Yayınlarında Rahatsız Olunan İçerikler	270
Tablo 218. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Tatile Çıkma	272
Tablo 219. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tatile Çıkma	273

9. YAŞLILIK

Tablo 220. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler	276
Tablo 221. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Bakıma Muhtaç Yaşlıların Bakımını Yapan Kişiler	277
Tablo 222. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri.....	278
Tablo 223. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri.....	
Tablo 224. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Huzurevi Tercih Nedeni.....	281
Tablo 225. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Huzurevi Tercih Nedeni	282
Tablo 226. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni.....	284
Tablo 227. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	285
Tablo 228. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	287
Tablo 229. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	288
Tablo 230. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Erkek Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı.....	289
Tablo 231. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Erkek Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı	290
Tablo 232. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Kız Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı	292
Tablo 233. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Kız Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı	293
Tablo 234. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler	294
Tablo 235. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler	295

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ANOVA	Analysis of Variance
ASAGEM	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EGSF	The Guatemalan Survey of Family Health
FRS	Family Resources Survey
GGP	Generations and Gender Survey
HÜNEE	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
İBBS	İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması
IFLS	Indonesia Family Life Survey
MFLS	The Malaysian Family Life Survey
NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics
RAND	Research and Development
SES	Sosyoekonomik Statü
TAYA	Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TDASA	Türkiye Doğurganlık ve Aile Sağlığı Araştırması
TDSA	Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması
TNNSA	Türkiye Nüfus Yapısı Ve Nüfus Sorunları Araştırması
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

1.Bölüm

TANIMLAYICI ÇERÇEVE

Konu ve Amaç

Literatür

Araştırma Tasarımı

1.1. Konu ve Amaç

Toplum hayatının en temel birimlerinden biri olan aile kurumu ve sorunlarıyla ilgili güncel bilimsel verilerin toplanması, toplumsal değişim süreci içinde yapısal dönüşümünün belirlenmesi ve sosyal politikaların oluşturulabilmesi açısından önem taşımaktadır. İlki 2006'da, ikincisi 2011 yılında yapılan ve Resmi İstatistik Programı'nda yer alan Türkiye Aile Yapısı Araştırması'nın (TAYA) amacı; Türkiye'deki aile yapısını, bireylerin aile ortamındaki yaşam biçimlerini ve aile hayatına ilişkin değer yargılarını tespit etmektir. Bu araştırmayla Türkiye'de ailelerin güncel durumu ortaya çıkarılarak hanehalkı özellikleri, evlilik, aile içi ilişkiler, akrabalık ilişkileri, çocuk, yaşlı ve diğer toplumsal konulardaki değerler ile aile sorunları hakkında bilgilerin toplanması, bunların çeşitli değişkenler açısından analiz edilmesi ve zaman içindeki değişimlerinin belirlenebilmesine imkân sağlayacak verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

1.2. Literatür

Nüfus, aile, sağlık, memnuniyet ve benzeri konularda ulusal düzeydeki araştırmalar daha çok istatistik biliminin yardımıyla sosyoloji, psikoloji ve sosyal politika disiplinlerinin ilgi alanına girmiştir. Özellikle birey ve aile ile ilgili ulusal düzlemdeki araştırmaların üç temel kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ulusal kayıtlar olup; nüfus, adres, sigorta, motorlu taşıt, tapu, adalet, sosyal yardım ve sağlık sistemlerinden derlenebilmektedir. Bireyler ve aileleriyle ilgili bir diğer kaynak ise beş veya on yılda bir tekrarlanan nüfus sayımlarıdır. Diğer kaynak ise ulusal örneklem çerçevesi belirlenen ve periyodik olarak gerçekleştirilen araştırmalardır.

Elektronik kayıtların kullanıldığı birinci türdeki kaynaklar daha çok somut ve maddi bilgileri topladığından bireylerin aileye dair duygu ve düşüncelerini belirleyememektedir. İkinci türden kaynaklar ise hem pahalı hem uzun periyotlarda gerçekleştirildiğinden ve sorukâğıdının kısa tutulması gerekliliğinden dolayı birey ve ailelerine dair güvenilir olsa da dar bir çerçevede bilgi toplayabilmektedir. Üçüncü türden kaynaklar olan ulusal örneklemli

araştırmalar ise birey ve ailelere dair birçok türden bilgiyi toplama kapasitesine sahip olduğundan, diğer iki bilgi kaynağına göre oldukça kullanışlıdır.

TAYA 2011 ulusal bazda periyodik bilgi toplayan üçüncü tür kaynaklardandır. Günümüzde nüfus ve aile üzerine yapılan sosyoloji ve sosyal politika araştırmaları iki yaklaşıma sahiptir. Biri makro sosyolojik araştırmalar olup bireylerin ve ailelerin geniş bir sosyal düzlemdeki fonksiyonlarını ve yapısal dönüşümlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Diğeri ise birey ve aileyi mikro sosyolojik seviyede anlamaya çaba gösterip özellikle bireyin ve ailenin rolleri ve ilişkileri üzerine yoğunlaşarak özel ve kamusal hayattaki yapısal dönüşümlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Birinci tür yaklaşım ve onun sonucu olan ülke geneli niceliksel araştırmalar özellikle 1980'lerden bu yana yerini ikinci tür yaklaşımlara dolayısıyla niteliksel araştırma yöntemlerine bırakmaya başlamıştır. Ancak özellikle yoksulluk, istihdam, tüketim, tasarruf, zaman kullanımı ve yaşam memnuniyeti araştırmaları hâlâ ulusal düzeyde niceliksel yöntemlerle yapılmakta ve bu konulardaki bilgi üretme tekeli devam ettirmektedir. Nüfus, sağlık ve aile yapısı araştırmaları ise hem ulusal düzeyde niceliksel hem de mikro sosyolojik seviyede psikoloji, sosyoloji ve antropolojinin yardımıyla niteliksel yöntemi daha çok kullanan bir yola girmiş görünmektedir. Sosyal politika çalışmalarında ise devlet nazarında sorunların makro ve bölgesel seviyede tespit edilmesi amacından dolayı istatistik destekli makro niceliksel çalışmalar gücünü hâlâ devam ettirmektedir. Ancak yöntemi niceliksel veya niteliksel olsun her iki yaklaşım da bilgi olarak birbirini desteklemektedir. Mikro seviyedeki araştırmaların çıktıları makro seviyedeki ölçüm araçlarının kendisini olmasa da çalışma temalarını ve sorukağıdını dönüştürebilmektedir.

Örneğin TAYA 2011'in sorukağıdı Türkiye'de daha önce makro düzeyde yapılmış birçok niceliksel araştırmaların sorukağıtlarından (Timur, 1972; TNNSA, 1973; TDA, 1978; TDASA, 1983; TDSA, 1988; TNSA, 1993; TNSA, TNSA, 1998; TNSA, 2003; DPT 1992; TÜİK, 2006; TAYA 2006) ve mikro seviyedeki bölgesel (Yasa 1966; Yasa, 1969; Kıray, 1964; Kongar, 1978), köy ve kasaba çalışmalarından

faaydalanmıştır. TAYA 2011 benzeri aile yapısını ulusal düzeyde inceleyen niceliksel birçok araştırma yurtdışında da mevcuttur. Örneğin, RAND Corporation'ın Aile Yaşamı Araştırması bağlamında Malezya'da (MFLS, 1978; MFLS, 1993), Guatemala'da (EGSF, 1997) ve Endonezya'da (IFLS, 1994) yaptığı araştırmalar ve İngiltere'de 1992'den bu yana devam eden Aile Kaynakları Araştırması (FRS, 2002) ile 19 ÷lkede uygulanmakta olan Nesiller ve Toplumsal Cinsiyet (GGS, 2008) araştırmaları aile yapısını, evlilik, doğurganlık, sağlık, gelir, tasarruf ve aile değerlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. 2011 yılındaki çalışması için TAYA'nın 2006 yılındaki sorukağıdı, Türkiye'de ÷lke temsili örnekleme sahip internet kullanımı, aile değerleri, boşanma nedenleri, aile yapısının temel özellikleri, işlevleri ve değişimi, kadına yönelik şiddetin nedenlerini anlamayı hedefleyen ve bireylerin yaşam memnuniyeti konularındaki büyük ölçekli çalışmaların (HÜNEE, 2008, 2003, 1998, 1993, 1991, 1990, 1983, 1978; AAK, 1993, 1991) sorukağıtları incelenerek tekrar gözden geçirilmiştir.

1.3. Araştırma Tasarımı

TAYA 2011'in araştırma tasarımını Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (ASAGEM); örnekleme tasarımını Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK); saha uygulamasını ANAR Ankara Sosyal Araştırmalar Merkezi Ltd. şti; kitabın gözden geçirilmiş ikinci basımında veri kontrol, temizleme, iç tutarlılık analizleri, tabulasyon, ağırlıklandırma, kalibrasyon hesaplamaları ve rapor yazımı ise Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü tarafından gerçekteştirilmiştir.

1.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın hazırlık çalışmaları, 2010 yılında başlatılmıştır. Sorukağıdı, ASAGEM, TÜİK ve Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) uzmanlarının ortak çalışmasıyla hazırlanan 2006 yılındaki araştırmanın sorukağıdı aile konusunda çalışan uzman ve akademisyenlerin görüşleri ışığında gözden geçirilerek hazırlanmıştır. Gözden geçirilmiş sorukağıdının ön-test uygulaması Mayıs 2011 tarihinde Ankara'nın üç farklı semtinde gerçekteştirildikten

sonra sorukağıdı ve saha uygulama kılavuzları nihai hale getirilmiştir. Sorukağıdı, hanelerdeki 18 yaş ve üstü bireylere uygulanacak şekilde kapalı uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Araştırmanın saha uygulamasında, hanehalkı ve birey olmak üzere iki ayrı sorukağıdı ve hanedeki 18 yaş altındaki bireylerin temel demografik bilgilerinin tutulduğu hane fert listesi kullanılmıştır.

Hane fert listesinde, hanedeki tüm bireylere ilişkin temel olarak demografik bilgi toplamak amacıyla referans kişiye, hanede yaşayan tüm bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durumları ve hane reisine yakınlıklarıyla ilgili sorular bulunmaktadır.

Hanehalkı sorukağıdı ise haneye ilgili bilgi toplamak için, hanede ziyaret esnasında soruları cevaplayabilecek 18 ve üstü yaştaki herhangi bir bireye (referans kişiye) uygulanan sorukağıdıdır. Bu sorukağıdı hanehalkının temel özellikleri, oturlan konut, eşya sahipliği, geliri, aile içi sosyalleşme, televizyon, çocuk ve yaşlı bakımı, ev işlerinin paylaşımı, ailede temel konulardaki karar alıcıları, borç alma ve tasarruf konularını kapsamaktadır.

Birey sorukağıdı ise ziyaret esnasında hanede bulunan 18 ve üstü yaştaki hane üyesi bireylere uygulanan sorukağıdıdır. Bu sorukağıdı da bireyin bizzat kendisinin demografik özellikleri, bireysel geliri, gayrimenkul/araç sahipliği, çocuk sahipliği, medeni durumu, evliliğinin durumu, koruyucu aile olma isteği, boşanma, kadının iş gücüne katılımı, ideal çocuk sayısı, çocuk-ebeveyn ilişkisi, aile içi ilişkiler, eşler arası ilişki, aile içi şiddet, komşuluk ve akrabalık ilişkileri, din, sigara ve alkol kullanımı, boş zaman faaliyetleri, televizyon, tatil, yaşlılık ve yaşam memnuniyeti konularını kapsamaktadır.

Hanehalkı ve birey sorukağıtlarındaki sorular iki gruba ayrılabilir. Bunlardan birincisi bireye ilişkin somut/gözlenebilir bir özelliği, olguyu, olayı tespit etmeye yönelik yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum gibi olgusal sorular, diğerisi ise bireyin bir durum ve olay karşısındaki sübjektif algısını ölçmeye yönelik örneğin, boşanma nedenleri, yaşlılık sürecine ilişkin beklentileri gibi sorulardır.

1.3.2. Örneklem

Araştırma kapsamında örneklem tasarımı 2010 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Verileri baz alınarak TÜİK tarafından yapılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır. Örneklem, çok aşamalı, tabakalı ve tesadüfi örneklem yöntemine göre belirlenmiştir. Araştırma örnekleme yerleşim yeri (kent/kır) ve bölgeler arası farklılıkları ortaya koyacak şekilde oluşturulmuştur. Bu amaçla örneklem Türkiye'yi kent, kır, İstanbul, Ankara ve İzmir illerini ayrı olarak ve İstatistikî Bölge Birim Sınıflaması (İBBS) Düzey 1'de temsil edecek şekilde seçilmiştir.

Örneklem tasarımında *kentsel yerleşim yerleri* 20.001 ve daha fazla nüfuslu; *kırsal yerleşim yerleri* ise 20.000 ve daha az nüfuslu yerleşim yerleri olarak tanımlanmıştır. Ancak, nüfusu 200'ün altında olan yerleşim yerleri yeterli örnek sayısına ulaşamayacağı düşünüldüğünden ve toplam nüfusun yaklaşık %3'ünü oluşturan ve kurumsal nüfus olarak tanımlanan; yaşlılar evi, huzurevi, hapishane, askeri kışla, hastane, otel, çocuk yuvalarında bulunan nüfus ile göçer nüfus, bu çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır. Nihai örnekleme birimi, hanehalkı ve seçilen hanehalklarındaki 18 üstü yaştaki tüm bireylerdir. Örneklem büyüklüğü Türkiye'yi kent, kır, İBBS Düzey 1'de temsil edecek şekilde ve ikame prensibi uygulanmadan 16.500 hane olarak tasarlanmıştır.

İstatistikî Bölge Birim Sınıflaması (İBBS) ise bölgelerin sosyoekonomik analizlerinin yapılması ve Avrupa Birliği (AB) ile karşılaştırılabilir veriler üretilmesi amacıyla, AB bölgesel sınıflandırması olan Nomenclature of Units for Territorial Statistics (NUTS) kriterlerine göre tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması sonucu 12 birim, 1. düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Buna göre; *İstanbul*: İstanbul; *Batı Marmara*: Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ; *Ege*: Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak; *Doğu Marmara*: Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova; *Batı Anadolu*: Ankara, Konya,

Karaman; *Akdeniz*: Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Mersin (İçel), Kahramanmaraş, Osmaniye; *Orta Anadolu*: Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat; *Batı Karadeniz*: Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya; *Doğu Karadeniz*: Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane; *Kuzeydoğu Anadolu*: Erzurum, Erzin-can, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan; *Ortadoğu Anadolu*: Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri; *Güneydoğu Anadolu*: Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt illerini sınıflamaktadır.

1.3.3. Uygulama

Araştırmada görüşmecilerin seçimi ve eğitimi, uygulama yöntem planı, saha uygulaması, denetim ve kodlama ANAR Ankara Sosyal Araştırmalar Merkezi Ltd. Şti tarafından yapılmıştır. Araştırmanın saha uygulaması, 23 Ağustos - Ekim 2011 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Saha uygulaması sonunda örneklemedeki 16.500 haneden 12.056'sında görüşmeler tamamlanmıştır. Bu hanelerdeki 18 yaş üstü toplam 23.279 bireyle görüşülmüş ve toplam 44.117 aile üyesinin de demografik bilgileri derlenmiştir.

Saha uygulamasının zaman olarak yaz mevsimine ve Ramazan ayına denk gelmesi, kentsel dönüşüm nedeniyle bazı yerlerde adreslerin değişmiş olması, bazı hanelerde görüşmenin reddedilmesi veya uygun görüşmeci bulunamaması nedenleriyle örneklemedeki 4.444 hanede görüşme yapılamamıştır. Ağırlıklandırma ve kalibrasyon çalışmaları için cevapsızlık nedenleri sorukağıtlarına işlenmiştir.

Sorukağıtlarının %5'i sahada uygulama esnasında, saha sorumluları tarafından ve %5'i'de yönetim merkezinde uygulamalar bitirildikten sonra telefonla olmak üzere kontrol edilmiştir.

1.3.4. Tanım ve Kavramlar

Hanehalkı: Aralarında akrabalık bağı bulunsun veya bulunmasın aynı konutta veya konutlarda, aynı konutun bir bölümünde yaşayan, hanehalkı hizmet

ve yönetimine katılan bir veya birden fazla kişiden oluşan topluluktur.

Birey: 18 ve üstü yaştaki hane halkı üyesi olup kendisiyle birey soru kağıdının yüz yüze görüşme yoluyla uygulandığı kişidir.

Referans kişi: Hanenin geçiminden sorumlu 18 ve üstü yaş hane halkı üyesi olup hane halkı soru kağıdının yüz yüze görüşme yoluyla uygulandığı kişidir.

Fert: Referans kişiye yüz yüze uygulanan fert soru listesindeki, 18 yaş sınırı olmaksızın, aile üyesi olan her bir birey fert olarak tanımlanmıştır.

Komşuluk: Evleri yakın olan, ikamet yerine bağlı olarak aynı mahallede müstakil birimler halinde yan yana ve üst üste yaşayan, sosyal ilişki içindeki hanelerdir.

Çekirdek Aile: Karıkoca veya anne ve baba ile evlenmemiş çocuk(lar)dan oluşan aile tipidir.

Geniş Aile: Hanede karıkoca veya anne ve baba ile evlenmemiş çocuklardan başka, akrabaların da yaşadığı aile tipidir. Çekirdek aileye bir akrabanın eklenmesi geniş aile tanımı için yeterli olacağı gibi birden çok akraba ailesinin bir arada yaşadığı haneler de bu gruba girmektedir.

Geçici Geniş Aile: Evli çocuğun hane reisi olduğu geniş ailelerdir. Bu hanelerde hane reisinin anne ve/veya babasının veya diğer akrabalarının zamanla haneden ayrılacakları ve ailenin çekirdek haline dönüşeceği varsayılmaktadır.

Ataerkil Geniş Aile: Bu aile tipinde hane halkı reisi ve eşile birlikte, onların evli çocukları ve/veya evli kardeşleri (kayınbirader, baldız) aynı hanede yaşamaktadır. Üst kuşağın hane reisi olduğu bu hanelerde evli çocuklar ve diğer akrabalar hane halkı reisine tabidir.

Dağılmış Aile: Evli eşlerin bulunmadığı hane

tiplerini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Yalnız yaşayanlar, tek ebeveynli aileler, bir arada oturan akrabaların, hatta akraba olmayanların oluşturduğu hanelerdir.

Tek Kişilik Hane: Yalnız yaşayanların oluşturduğu hanelerdir.

Tek Ebeveynli Aile: Tek ebeveyn ile evlenmemiş çocuk(lardan) oluşan aileler bu gruptadır. Ebeveynlerin boşanmaları, bir arada oturmamaları ya da birinin ölmesi sonucu oluşan hanelerdir.

Diğer Dağılmış Aile: Ebeveyn-çocuk ilişkisi olmayan, diğer akrabaların oluşturduğu hanelerdir [(anneanne-torun(lar)); iki kardeş, teyze, yeğen(ler) vb.].

Akraba Olmayan Hane: Aralarında akrabalık ilişkisi olmayan kişilerin bir arada yaşadığı hanelerdir.

3'lü ve 8'li hane halkı tipine ek olarak 13'lü bir sınıflandırma da yapılmıştır. 13'lü hane halkı tipinde çekirdek ailede ebeveynin yaşı ve çocuk sayısı dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çocuksuz Çekirdek Aile (yaş <45): 45 yaşından küçük karıkocadan oluşan çocuksuz aile tipidir.

Çocuksuz Çekirdek Aile (yaş ≥45): 45 yaşından büyük karıkocadan oluşan çocuksuz aile tipidir.

Çocuklu Çekirdek Aile (1 çocuk/2 çocuk/3 çocuk ve üzeri): Anne ve baba ile evlenmemiş 1, 2 veya 3 ve üzeri çocuk(lar)dan oluşan aile tipidir.

Aile ve akrabalık ilişkileri açısından hane halkı üyelerinin birbirlerine yakınlıklarına göre sınıflandırılmış bir değişkendir. Hane halkı tipi tanımlamasında Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda (TNSA) kullanılan hane halkı tipi tanımları temel alınmıştır. Kitap yazılırken hane halkı tipi üç grupta tasnif edilen aile çekirdek aile, geniş aile ve dağılmış aile temel alınmıştır.

1.3.5. Ağırlıklandırma

Türkiye Aile Yapısı Araştırması'nda ağırlıklandırma kent, kır, 12 bölge ve İzmir ile Ankara illerindeki hanelerin temsiliyetini sağlayacak şekilde, TÜİK'ten alınan, kentte 100'lük 1266, kırdaki ise 50'lik 768 kümede (blok) 16.500 hanenin adreslerinden oluşturulan bir örneklem üzerinden hesaplanmıştır.

16.500 hanenin tamamına çeşitli nedenlerle ulaşılamadığından, alan çalışması sonunda 12.056 haneyle görüşülebilmektedir. Bu 12.056 hane üzerinden F2 için cevapsızlık düzeltmeleri yapılmıştır. Çalışmada hiç ulaşılamayan kümeler için İBBS Düzey 1 bölgelerindeki kümelerin homojen olduğu varsayımından hareketle F1 düzeltmeleri yapılmıştır. Düzeltmiş F1 ve F2 düzeltmelerinden yararlanarak F0 değerleri hesaplanmış ve Türkiye'deki yaklaşık hane sayılarına ulaşılmıştır. Her bölgedeki kent ve kır için hesaplanan hane sayıları, daha sonra TÜİK'in 2011 yıl ortası hane sayısı tahminlerindeki dağılıma göre kalibre edilerek haneler ağırlıklandırılmıştır. Fert ve Birey ağırlıkları ise üretilen hane ağırlıkları referans alınarak TÜİK'in 2011 yıl ortası nüfus tahminine göre bölgelerdeki kent ve kır nüfusundaki cinsiyet dağılımına göre kalibre edilerek 18 yaş altı için fertler ve 18 yaş üstü için bireyler ağırlıklandırılmıştır.

1.3.6. Veri Setinde Üretilen Değişkenler

Hane, Birey ve Fert Faktör Baz Değişkenleri: Veri setinde istatistiksel analizler (ANOVA, t-test, chi-square test vb.) yapılabilmesi için hane, birey ve fert faktör bazları üretilmiştir.

Hane Faktörü Baz: Hane Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0.000618837860138579 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

Fert Faktörü Baz: Fert Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0.000594390440995397 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

Birey Faktörü Baz: Birey Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0.000453803637621807 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

Sosyoekonomik Statü Değişkeni: Hanelerin sosyoekonomik statülerinin (SES) tanımlanması için Sibel Kalaycıoğlu, Kezban Çelik, Ümit Çelen ve Sinan Türkyılmaz'ın hazırladığı ve Sosyoloji Araştırmaları Dergisi'nde (Cilt:13, Sayı: 1 – Bahar 2010) yayınlanan "Temsili Bir Örneklemde Sosyoekonomik Statü (SES) Ölçüm Aracı Geliştirilmesi: Ankara Kent Merkezi Örneği" referans alınmıştır. SES sınıflandırması yapmak amacıyla en son mezun olduğu okul, kişi başı gelir; oturlan konutun mülkiyet durumu, evin ısınma sistemi, otomobil sahipliği, hanede bulaşık makinesi, ikinci televizyon ve DVD sahipliği, evde internet bağlantısı değişkenleri kullanılmıştır. Her bir değişken için bir puanlama oluşturulmuş ve buna göre haneler için en üst, üst, üst orta, alt orta ve en alt olmak üzere 5'li SES grubu tanımlanmıştır.

Hanedeki kişi başına düşen gelir, hanenin eğitim ortalaması, konut sahipliği, otomobil sahipliği, evin ısınma şekli, bulaşık makinesi sahipliği, ikinci televizyon sahipliği, DVD oynatıcı sahipliği, internet bağlantısı sahipliği ve hane çalışan puanı değerlerini aynı ölçek üzerine yakınsamak amacıyla Z dönüşümü uygulanmış, her biri ortalaması 0 ve standart sapması 1 olan puanlara dönüştürülmüştür. Daha sonra bu değişkenler faktör analizine tabi tutulmak suretiyle tek boyuta indirgenmiştir. Tek boyuta indirgenen bu değişken ortalaması, 50 ve standart sapması 10 olan T puanlarına dönüştürülmüştür.

Elde edilen puan, bu puanı bulmak için kullanılan değişkenlerle çoklu regresyon analizine tabi tutulmuştur. Sözü edilen hesaplamalar çerçevesinde $SES = 30.978 + (Eğitim Yılı Ortalaması) \times 0.775 + (Kişi Başlı Gelir) \times 0.003 + (Oturlan Ev) \times 1.975 + (Otomobil) \times 1.975 + (Evin Isınma Şekli) \times 1.775 + (Bulaşık Makinesi) \times 1.775 + (İkinci TV) \times 1.775 + (DVD Player) \times 1.775 + (İnternet Bağlantısı) \times 1.775 + (Hane İş Statü Puanı) \times 6.446$ denklemi bulunmuştur.

Sonuç olarak SES grupları, ortalaması 50 ve standart sapması 10 olan SES değişkenine bakılarak 1 standart sapma aralıklarıyla gruplandırılmıştır. Buna göre SES puanı (30-39.99 arası) *en üst*, (40-49.99 arası) *üst*, (50-59.99 arası) *üst orta*, (60-69.99 arası) *alt orta*, (70 ve üzeri) *en alt* olarak tanımlanmıştır.

Önemli Not: Kitaptaki bazı tablolarda tek cevap alınan sorularda rakamların yuvarlanmasından dolayı, birden fazla cevap alınan sorularda ise oranların toplamı %100'ü vermeyebilir.

Çalışmanın Türkiye toplamı sonuçlarındaki hata payı, %95 anlamlılık seviyesinde fert için %0.5, birey için %0.6, hane için %0.9'dur.

2.Bölüm

HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri

Oturulan Konut

Hanenin Ekonomik Durumu

Yaşanılan Yerleşim Yeri ve Süresi

Bu bölümde, Türkiye Aile Yapısı Araştırması kapsamında yer alan hanehalklarının nüfus özellikleri ve hanelerin ekonomik durumuna yer verilmiştir. Bu kapsamda, hanede yaşayan kişi sayısı, hanehalkı tipi, oturlan konutun özellikleri, hanelerin temel ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamadıkları, bireylerin gayrimenkul sahipliği, hanelerin borç alma ve tasarruf davranışları incelenmiştir.

2.1. Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri

Türkiye’de ortalama hane büyüklüğü 3,6 kişidir. Kır ve kentte ortalama hane büyüklüğü birbirine oldukça yakındır. Üç büyük il içinde ortalama hane büyüklüğü en yüksek il İstanbul’dur (3,5 kişi). İzmir ise en küçük hane büyüklüğüne sahiptir (3,1 kişi) (Tablo 1).

Tablo 1. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hane Büyüklüğü

	Kişi
Türkiye	3,57
YERLEŞİM YERİ	
Kent	3,56
Kır	3,62
ÜÇ BÜYÜK İL	
İstanbul	3,53
Ankara	3,30
İzmir	3,11
BÖLGE	
İstanbul	3,53
Batı Marmara	2,70
Doğu Marmara	3,19
Ege	3,19
Akdeniz	3,53
Batı Anadolu	3,55
Orta Anadolu	3,61
Batı Karadeniz	3,27
Doğu Karadeniz	3,28
Kuzeydoğu Anadolu	4,54
Ortadoğu Anadolu	4,74
Güneydoğu Anadolu	5,35
HANEHALKI TİPİ	
Çekirdek	3,65
Geniş	5,61
Dağılmış	1,87
SOSYOEKONOMİK STATÜ	
En üst grup	3,12
Üst grup	3,29
Üst orta grup	3,62
Alt orta grup	3,73
En alt grup	4,31

Bölgeler karşılaştırıldığında, en yüksek hane büyüklüğünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde olduğu görülmektedir (5,4 kişi). Bunu 4,7 kişi ile Ortadoğu Anadolu ve 4,5 kişi ile Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri takip etmektedir. Türkiye'de hane büyüklüğünün en düşük olduğu bölge ise Batı Marmara'dır (2,7 kişi).

Beklendiği üzere geniş aileler ortalama 5,6 kişi ile en yüksek hane büyüklüğüne sahiptir. Onları 3,6 kişi ile çekirdek aileler ve 1,9 kişi ile dağılmış ailelerin yaşadığı haneler takip etmektedir.

SES düzeyi ile hane büyüklüğü arasında tersine bir orantı gözlemlenmektedir. En alt SES düzeyine sahip hanelerde 4,3 kişi olan hane büyüklüğü, en üst SES düzeyine sahip hanelerde 3,1 kişiye düşmektedir.

Ülke genelinde hanelerin %9'unda 1 kişi, %22'sinde 2 kişi, %21'inde 3 kişi, %25'inde 4 kişi yaşamaktadır. 7 ve daha fazla bireyden oluşan hanelerin oranı yaklaşık %6'dır. Hanelerin yarısının (%51), 3 ve daha az sayıda kişiden oluştuğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Hanede Yaşayan Birey Sayısı

Hanede yaşayan birey sayısı	%
1	9,2
2	21,5
3	20,6
4	24,7
5	12,7
6	5,9
7	2,6
8	1,1
9	0,7
10 ve üzeri	1,1

2.1.1. Hanehalkı Tipleri

Türkiye'deki en yaygın hanehalkı tipi çekirdek ailedir (%70). Ülkemizde geniş aile yapısı varlığını sürdürmekle birlikte oranı diğerlerine göre düşüktür (%12). Dağılmış ailelerin oranı ise %18'dir (Tablo 3).

Çekirdek ailelerin oranı kentte (%71), geniş ailelerin oranı kırsal yerleşim alanlarında (%16) daha yüksektir. Geniş ailelerin en yaygın görüldüğü böl-

geler Orta Anadolu (%19), Güneydoğu Anadolu (%19), Kuzeydoğu Anadolu (%19) ve Ortadoğu Anadolu'dur (%18).

Alt SES grubundan üst SES grubuna doğru gidildikçe çekirdek aile oranları artmakta, geniş aile oranları ise düşmektedir. En alt SES'in %70'i çekirdek ailelerden oluşurken bu oran en üst SES'te %82'ye çıkmaktadır. Buna karşılık en üst SES'te %7 olan geniş aile oranı en alt SES'te %14'e yükselmektedir.

Tablo 3. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 3'lü Hanehalkı Tipi

	Çekirdek	Geniş	Dağılmış
Türkiye	70,0	12,3	17,7
YERLEŞİM YERİ			
Kent	71,2	11,0	17,8
Kır	66,8	15,8	17,4
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	69,3	11,4	19,3
Ankara	70,4	9,9	19,7
İzmir	69,7	8,2	22,1
BÖLGE			
İstanbul	69,3	11,4	19,3
Batı Marmara	70,8	6,2	22,9
Doğu Marmara	68,3	11,5	20,2
Ege	72,8	9,2	18,0
Akdeniz	73,0	9,0	18,0
Batı Anadolu	70,3	12,8	16,9
Orta Anadolu	68,3	19,4	12,3
Batı Karadeniz	66,4	15,1	18,6
Doğu Karadeniz	68,0	13,3	18,7
Kuzeydoğu Anadolu	63,6	18,8	17,6
Ortadoğu Anadolu	71,7	17,7	10,5
Güneydoğu Anadolu	69,1	18,9	12,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	81,7	6,8	11,5
Üst grup	77,6	8,3	14,1
Üst orta grup	75,7	12,8	11,5
Alt orta grup	73,9	15,2	10,9
En alt grup	70,0	13,7	16,2

Çekirdek aileler içinde çocuklu çekirdek ailelerin oranı (%53) çocuksuzlara göre daha yüksektir. Yerleşim yerine göre en büyük farklılaşma da çekirdek aile tiplerindedir. Kentte çocuklu çekirdek ailelerin oranı (%56) kırsal alana kıyasla daha yüksektir (Tablo 4).

Öte yandan çocuksuz çekirdek aile oranı kırdan daha yüksektir (%24). Üç büyük il bazında hanehalkı tipleri karşılaştırıldığında, diğer iki büyük ille göre İzmir'de çocuksuz çekirdek aile oranının (%18) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da çocuksuz çekirdek ailelerin oranı (%9) daha düşük, çocuklu çekirdek ailelerin oranı ise daha yüksektir.

Geniş aileler arasında geçici geniş ailelerin oranı nispeten daha yüksektir (%7). Sadece Orta Anadolu (%10), Ortadoğu Anadolu (%10) ve Güneydoğu Anadolu'da (%9) ataerkil geniş ailelerin oranı, diğer bir ifadeyle üst kuşağın aile reisi olduğu hanelerin oranı, geçici geniş ailelere yakındır.

Dağılmış hanelerde tek kişilik hanelerin oranı %9, tek ebeveynli hanelerin oranı %5 ve diğer dağılmış hanelerin oranı %3'tür. Tek başına yaşayan kişilerden oluşan hanelerin kırdan (%11), en alt SES grubunda (%10) ve Batı Marmara'da (%16) daha yüksek olduğu görünmektedir. Öte yandan bu oran bölgeler arasında Güneydoğu Anadolu'da (%3) ve Ortadoğu Anadolu'da (%4) daha düşüktür.

Tablo 4. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 8'li Hanehalkı Tipi

	Çocuksuz çekirdek	Çocuklu çekirdek	Ataerkil geniş	Geçici geniş	Tek kişilik	Tek ebeveynli	Diğer dağılmış	Akraba olmayan
Türkiye	17,1	52,9	5,1	7,2	9,2	4,6	3,1	0,8
YERLEŞİM YERİ								
Kent	14,9	56,3	4,4	6,7	8,4	5,1	3,4	0,9
Kır	23,5	43,2	7,2	8,6	11,3	3,4	2,4	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	12,2	57,1	4,1	7,3	8,9	6,1	3,5	0,8
Ankara	14,8	55,6	3,9	6,0	9,5	5,9	3,4	0,9
İzmir	18,2	51,5	2,9	5,2	11,3	6,2	3,9	0,7
BÖLGE								
İstanbul	12,2	57,1	4,1	7,3	8,9	6,1	3,5	0,8
Batı Marmara	28,7	42,2	1,8	4,5	16,2	3,5	2,7	0,6
Doğu Marmara	17,4	50,9	3,5	8,0	12,0	4,7	2,6	0,9
Ege	21,0	51,8	4,2	5,0	9,1	4,4	3,7	0,8
Akdeniz	16,8	56,2	3,8	5,2	9,5	4,4	3,2	0,8
Batı Anadolu	15,1	55,2	6,1	6,7	8,3	4,7	3,2	0,6
Orta Anadolu	22,7	45,6	9,6	9,9	6,6	2,8	1,8	1,1
Batı Karadeniz	23,8	42,5	6,1	9,0	11,0	4,0	3,3	0,2
Doğu Karadeniz	26,1	41,9	4,6	8,7	11,8	2,6	3,6	0,7
Kuzeydoğu Anadolu	8,9	54,7	6,5	12,3	7,3	6,1	2,5	1,6
Ortadoğu Anadolu	9,1	62,6	9,6	8,1	3,6	3,8	2,1	1,0
Güneydoğu Anadolu	8,6	60,5	9,1	9,8	3,4	5,1	2,8	0,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	19,3	62,4	1,9	4,9	5,9	3,3	1,6	0,7
Üst grup	16,4	61,3	3,0	5,4	6,9	4,1	1,9	1,3
Üst orta grup	14,7	61,0	5,9	6,9	4,7	3,3	3,0	0,5
Alt orta grup	21,4	52,5	6,3	8,9	4,6	3,8	2,4	0,1
En alt grup	13,9	56,1	5,6	8,1	10,1	3,9	2,3	0,0

2.2. Oturulan Konut

Bu bölümde, oturulan konut türü, mülkiyet durumu, yaşanan konut dışında yazlık, köy evi gibi yerlerde ikamet edilip edilmediği, oda sayısı, hanede yaşayan çocuk ve yaşlılar için ayrı oda bulunup bulunmadığı, zemin malzemesi, ısıtma sistemi gibi bilgilere yer verilmiştir.

2.2.1. Konutun Zemin Malzemesi

Türkiye genelinde, konutlarda en yaygın bulunan zemin betondur (%23). Beton zemini %19 ile parke ve %15 ile laminat zemin takip etmektedir. Kent- sel hanelerin %23'ü parke ile kaplıken, kırdaki bu

oran %6'ya düşmektedir. Benzer şekilde kentlerde %18'lik bir paya sahip olan laminat zemin oranı kırdaki %6'dır. Kırdaki zemini tahta ile kaplı konutların oranı %18 iken kentte bu oran %8'dir. Ancak kırdaki en yaygın zemin malzemesi %39 ile beton olup kentlerde de bu tarz zemini olan hanelerin oranı %18 olarak ölçülmüştür (Tablo 5).

İstanbul (%31) ve Ankara'da (%45) kullanılan en yaygın zemin malzemesi parkedir. İstanbul'da %29 ile laminat ve %16 ile marley, öne çıkan diğer iki zemin malzemesidir. Diğer iki büyük ilden farklı olarak Ankara'da halı kullanımı da %12 ile daha yaygındır. İzmir'de ise karonun yer zemini olarak kullanılması (%23) diğer iki ilden daha fazladır.

Bölgeler bazında oturlan hanelerdeki zemin malzemeleri farklılık göstermektedir. Güneydoğu Anadolu (%54), Ortadoğu Anadolu (%36), Orta Anadolu (%34), Akdeniz (%35), Batı Marmara (%31) ve Ege'de (%24) beton en yaygın kullanılan yer malzemesidir. Batı Anadolu (%36) ve İstanbul'da (%31) parke kullanımı daha yüksekken, Doğu Karadeniz (%35) ve Batı Karadeniz'de (%28) tahta zemin kullanımı daha yaygındır. Diğer tüm bölgeler-

den farklı olarak toprak zemin %29 ile Kuzeydoğu Anadolu'da öne çıkmaktadır (Tablo 5).

Aile yapısına göre çok farklılık gözlenmemiş olsa da geniş ailelerin yaşadığı hanelerin %32'si beton zemine sahiptir. Çekirdek ve dağılmış hanelerde ise %22 ile beton zeminin yanı sıra parke zemini olan hane oranı da yüksektir. Çekirdek ailelerde parke zemin kullanımı %19, dağılmış ailelerde ise %20'dir.

Tablo 5. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturlan Konutun Zemin Malzemesi

	Beton	Parke	Laminat	Karo	Tahta	Halı	Marley	Toprak	Mozaik	Diğer
Türkiye	23,1	18,9	15,0	10,4	10,4	8,8	5,7	3,6	2,4	1,8
YERLEŞİM YERİ										
Kent	17,7	23,4	18,4	11,9	7,7	8,2	7,0	0,9	2,8	2,1
Kır	38,7	5,9	5,6	6,1	17,8	10,2	2,1	11,4	1,3	0,8
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	9,0	31,0	28,6	3,6	3,5	3,9	15,7	0,2	2,1	2,4
Ankara	11,0	44,8	15,3	5,7	3,0	11,9	4,2	0,5	2,6	1,1
İzmir	16,4	20,0	20,0	22,6	5,2	6,1	2,0	1,6	3,2	2,7
BÖLGE										
İstanbul	9,0	31,0	28,6	3,6	3,5	3,9	15,7	0,2	2,1	2,4
Batı Marmara	30,6	11,1	15,5	11,0	3,0	9,5	10,3	4,7	1,8	2,5
Doğu Marmara	10,1	21,2	18,1	2,9	9,4	26,2	7,1	1,7	0,1	3,2
Ege	23,8	14,9	19,4	14,5	15,5	3,5	2,0	1,4	3,4	1,6
Akdeniz	34,9	10,4	1,9	30,5	12,2	2,3	0,9	1,9	3,9	1,1
Batı Anadolu	11,7	35,5	11,3	6,3	9,2	16,9	3,0	3,5	1,8	0,9
Orta Anadolu	33,8	13,7	15,0	3,9	6,9	9,4	3,3	8,5	4,0	1,5
Batı Karadeniz	24,7	8,8	17,4	2,5	27,6	8,2	4,3	3,3	1,3	1,9
Doğu Karadeniz	25,4	14,0	8,8	7,6	34,7	7,2	0,2	1,1	0,1	0,7
Kuzeydoğu Anadolu	20,0	9,7	7,7	1,1	16,4	15,5	0,1	29,2	0,2	0,0
Ortadoğu Anadolu	36,3	16,1	6,1	5,2	1,8	16,3	7,7	7,3	2,0	1,2
Güneydoğu Anadolu	53,7	6,6	0,2	20,1	0,4	1,9	0,0	10,8	4,7	1,6
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	22,0	19,3	16,2	11,2	9,9	8,4	5,7	3,2	2,3	1,8
Geniş	31,6	14,4	11,4	7,4	11,0	10,3	5,2	4,9	2,2	1,7
Dağılmış	22,0	20,2	12,7	9,1	11,5	9,3	6,3	4,5	2,7	1,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	6,5	43,6	28,9	7,2	1,4	5,4	4,6	0,0	1,6	0,8
Üst grup	6,4	36,3	28,6	10,1	5,7	6,0	3,3	0,0	1,9	1,8
Üst orta grup	11,3	28,0	22,4	11,8	9,1	7,1	5,4	0,4	2,8	1,8
Alt orta grup	28,0	12,3	11,6	10,0	12,1	10,3	7,5	3,8	2,5	1,9
En alt grup	48,4	3,4	2,1	9,9	11,2	9,7	2,9	9,7	1,8	0,9

Sosyoekonomik statü yükseldikçe zeminde parke ve laminat kullanımı artmakta, tahta, beton ve halı zemine sahip konutlar azalmaktadır. En üst SES grubunda parke zemine sahip konutların oranı %44, laminat zemine sahip konutların oranı %29'dur. En alt SES grubunda bu oranlar parke için %3'e, laminat için %2'ye düşmektedir. Alt SES grubunda en yaygın zemin malzemesi betondur (%48). Bu malzemeyi %11 ile tahta, %10 ile halı, karo ve toprak zemin takip etmektedir. En üst, üst ve üst orta SES gruplarında toprak zemine sahip konut bulunmaktadır (Tablo 5).

2.2.2. Konut Türü

Türkiye'de hanelerin yarıya yakını (%49) apartman dairesinde, %25'i müstakil konutta ve %15'i müstakil gecekonduda ikamet etmektedir (Tablo 6).

Hanelerin %3'ü erişim kontrollü bir konutta, diğer deyişle güvenli site içinde apartman dairesinde, %1'i de güvenli site içinde müstakil konutta oturmaktadır. Lojmanlarda oturanlar da dahil edildiğinde hanelerin %4'ünün erişim kontrollü bir konutta oturduğu görülmektedir.

Konut türleri özellikle kırsal-kent ayrımında çok önemli farklılıklar göstermektedir. Kentlerde en yaygın konut türü %62 ile apartman dairesiyken, kırsal müstakil konut %53 oranına ulaşmaktadır. Müstakil gecekonduda ve müstakil ev toplamına bakıldığında, kırsal konutların %81'inin müstakil nitelikte olduğu, kentte ise site içi apartmanlar ve gecekonduda apartmanlar dahil edildiğinde konutların %72'sinin çok katlı yapılar içinde bulunduğu görülmektedir.

Üç büyük il arasında değerlendirildiğinde, İstanbul'daki ailelerin %76'sının, Ankara'daki ailelerin ise %77'sinin apartman dairesinde ikamet ettiği, İzmir'de ise bu oranın daha düşük olduğu (%59) anlaşılmaktadır. Diğer iki büyük ilden farklı olarak, İzmir'de müstakil konut (%17) ve müstakil gecekonduda (%12) yaşayanların oranı daha yüksektir.

Apartment dairesinde ikamet eden hanelerin oranının en yüksek olduğu bölgeler İstanbul (%76) ve Batı Anadolu'dur (%64). Kuzeydoğu, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu dışındaki tüm bölgelerde apartman dairesi, en yüksek oranda ikamet edilen konut türüdür. Buna karşılık Kuzeydoğu Anadolu'da müstakil gecekonduda (%46), Ortadoğu Anadolu'da (%44) ve Güneydoğu Anadolu'da (%36) ise müstakil konutta ikamet edenler daha yüksek oranda çıkmaktadır. Müstakil gecekonduda oturanların oranının Güneydoğu Anadolu'da (%29), Akdeniz'de (%26) ve Doğu Karadeniz'de (%21) de yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Müstakil konutta oturan geniş aile oranı (%35) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (çekirdek ailelerde %24, dağılmış ailelerde %22) daha yüksektir. Çekirdek (%51) ve dağılmış ailelerin yarısı (%50) apartman dairesinde ikamet etmektedir.

Oturulan konut türü SES bazında da farklılaşmaktadır. En alt SES grubundaki hanelerin %37'si müstakil konutta, %37'si ise müstakil gecekonduda otururken, en üst SES'te apartman dairesinin oranı %70'i, güvenli site içinde bulunan konutların toplam oranı ise %15'i bulmaktadır.

Tablo 6. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Türü

	Apartman dairesi	Müstakil konut	Müstakil gecekondü	Apartman gecekondü	Güvenlikli site	Güvenlikli sitede müstakil konut	Lojman	Villa/yalı	Diğer
Türkiye	49,1	25,1	15,2	5,8	2,5	1,1	0,6	0,2	0,3
YERLEŞİM YERİ									
Kent	61,6	15,5	10,6	6,9	3,1	1,3	0,6	0,2	0,2
Kır	13,8	52,5	28,3	2,6	0,9	0,5	0,9	0	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	75,8	5,4	4,2	6,7	5,5	1,4	0,4	0,3	0,1
Ankara	76,8	4,3	9,8	3,5	2,1	0,8	1,5	0,6	0,6
İzmir	58,7	16,7	11,6	8,5	2,2	1,4	0,7	0,1	0
BÖLGE									
İstanbul	75,8	5,4	4,2	6,7	5,5	1,4	0,4	0,3	0,1
Batı Marmara	52,9	24	15,4	3,4	2,5	0,7	0,4	0,5	0,3
Doğu Marmara	45,7	28,8	12,4	6,9	3,5	1,9	0,5	0,1	0,2
Ege	43,6	31,4	14,2	6,3	1,9	2,3	0,3	0,2	0
Akdeniz	35	26,2	26,3	10,3	1,3	0,4	0,5	0	0,1
Batı Anadolu	63,6	17,8	9,9	2,8	2	1,5	1,2	0,5	0,7
Orta Anadolu	42,4	34,5	17,5	4,5	0,5	0	0,5	0,1	0,1
Batı Karadeniz	44	44,3	8,6	1,1	0,4	0	0,4	0	1,3
Doğu Karadeniz	43,7	26,2	21,4	1,8	4,3	0	2,6	0	0
Kuzeydoğu Anadolu	27,3	23,8	46,2	1,7	0	0,2	0,9	0	0
Ortadoğu Anadolu	24,8	44,1	17,7	7,4	3,4	0,7	1,3	0,4	0,2
Güneydoğu Anadolu	26,3	36,2	29,3	6,4	0,5	0,5	0,8	0	0
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	51,1	24,2	14,0	5,9	2,7	1,1	0,7	0,2	0,2
Geniş	36,6	34,9	18,5	6,6	2,1	0,7	0,1	0,1	0,5
Dağılmış	50,2	22,1	17,8	4,9	2,4	1,6	0,6	0,1	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	70,3	4,5	1,0	2,1	14,6	4,2	1,5	1,7	0,0
Üst grup	74,7	9,2	1,4	1,7	7,3	2,3	2,7	0,6	0,2
Üst orta grup	67,5	17,1	4,3	4,7	3,6	1,6	0,8	0,2	0,2
Alt orta grup	41,3	31,4	18,1	7,4	0,7	0,5	0,3	0,0	0,3
En alt grup	16,9	37,3	36,6	8,4	0,1	0,1	0,0	0,0	0,6

2.2.3. Oda Sayısı

Araştırma kapsamında hanelere halihazırda oturulan konutta salon dahil kaç oda olduğu sorulmuştur. Türkiye genelindeki en yaygın konut büyüklüğü %43 oranla toplam üç odalı (2+1) konutlardır. Onu %41 ile toplam 4 odalı (3+1) konutlar izlemektedir. Ancak bu oranlar kır-kent ayrımında farklılaşma göstermektedir. Kentlerde konutların %87'si üç odalı (2+1) veya dört odalı (3+1) şeklindedir. Daha

küçük veya daha büyük konutlar görece daha azdır. Buna karşılık kırdaki hem küçük konutlar (%14 ile iki odalı) hem de çok büyük konutlar (%10 ile beş oda ve üzeri), kentte olduğundan daha yaygındır; diğer deyişle kırdaki konut büyüklüğü çeşitliliği daha yüksektir (Tablo 7).

Üç büyük ilde de Türkiye genelinde olduğu gibi 2+1 veya 3+1 odalı konutlarda oturulmaktadır. Ancak İstanbul'da ağırlıklı olarak 2+1 odalı konutta (%53)

ikamet edilirken, Ankara'da 3+1 odalı konutların oranı yüksektir (%65). İki odalı (1+1) konutların oranının Ankara'da (%4) daha düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Bölgelerin tümünde 2+1 veya 3+1 evler yaygındır. Ancak iki odalı (1+1) evlerin en yaygın olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu (%26) olup onu Güneydoğu Anadolu (%17) ve Doğu Karadeniz (%12) izlemektedir. Bölgeler arasında göze çarpan diğer bir farklılık ise, beş oda ve üzeri evlerin Batı Karadeniz (%11), Orta Anadolu (%11), Doğu Karadeniz (%10) ve Batı Anadolu'da (%9) daha yüksek oranda olmasıdır.

Beklendiği üzere büyük evlerde ikamet eden geniş aile oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla yüksektir. Örneğin beş odalı (4+1) ve daha büyük konutlarda oturan geniş aile oranı %14 iken, bu oran çekirdek ailelerde %6, dağılmış ailelerde %4'tür. Buna karşılık, küçük konutlar sınıflandırması içinde yer alan 1+1 konutlarda oturan dağılmış aile oranı (%16) da diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir.

%49 ile en alt SES'te ve %47 ile alt orta SES'te üç odalı (2+1) evler, en üst SES'te ise %53 ile dört odalı (3+1) konutlar öne çıkmaktadır.

Tablo 7. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Oda Sayısı

	1	2	3	4	5	6	7+
Türkiye	1,0	8,7	42,8	40,9	5,2	0,9	0,6
YERLEŞİM YERİ							
Kent	0,6	6,9	42,7	44,2	4,2	0,8	0,4
Kır	2,3	13,6	42,8	31,4	7,9	1,1	0,8
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	0,4	8,4	52,9	33,9	3,1	0,6	0,5
Ankara	0,5	3,8	23,4	64,7	5,2	1,4	0,9
İzmir	0,8	9,2	41,4	44,9	3,7	0,1	0,0
BÖLGE							
İstanbul	0,4	8,4	52,9	33,9	3,1	0,6	0,5
Batı Marmara	1,9	8,2	48,3	37,1	4,4	0,0	0,1
Doğu Marmara	0,5	6,6	41,7	44,3	4,8	1,1	1,1
Ege	0,8	8,1	40,8	44,3	5,3	0,3	0,3
Akdeniz	1,0	9,4	45,7	38,2	4,4	0,9	0,4
Batı Anadolu	0,4	3,9	29,3	57,4	6,0	1,8	1,4
Orta Anadolu	0,6	5,5	30,4	52,8	8,7	1,5	0,4
Batı Karadeniz	0,9	7,3	40,3	40,5	8,4	1,6	1,1
Doğu Karadeniz	1,4	11,7	39,5	37,7	8,4	1,0	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	3,6	25,5	43,0	25,2	2,2	0,4	0,1
Ortadoğu Anadolu	1,2	8,1	41,8	41,0	6,0	1,6	0,3
Güneydoğu Anadolu	3,7	16,5	44,9	29,3	4,9	0,4	0,2
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	0,8	7,5	43,0	42,6	5,0	0,7	0,5
Geniş	0,1	5,3	36,0	45,1	9,9	2,0	1,5
Dağılmış	2,5	15,7	46,8	31,3	2,5	0,9	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	0,4	2,4	22,9	53,4	15,6	3,2	2,1
Üst grup	0,2	2,3	29,2	60,5	5,5	1,1	1,2
Üst orta grup	0,2	3,2	40,0	49,6	5,5	0,8	0,6
Alt orta grup	0,6	8,7	47,3	36,7	5,4	0,9	0,4
En alt grup	3,9	20,2	49,3	23,4	2,4	0,4	0,4

2.2.4. Isıtma Sistemi

Hanelere konutun ısıtma sisteminin ne olduğu sorulmuş ve cevaplar Tablo 8'de gösterilmiştir. Türkiye'deki hanelerin yarısı (%50) odun/kömür sobasıyla ısınmaktadır. Bunu %23 ile doğalgazlı kat kaloriferi, %9 ile doğalgazla merkezi ısıtma kullanan haneler takip etmektedir.

Diğer özelliklerde olduğu gibi ısıtma sistemi de kır ve kent arasında önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Kırdaki en yaygın ısınma sistemi %83 ile odun/

kömür sobası iken, onu %6 ile tezek kullanılan sobalar izlemektedir. Kırdaki odun/kömür sobası çok öne çıkmaktayken, kentlerde ciddi bir çeşitlilik söz konusudur. En yaygın ısıtma sistemi yine %38 ile odun/kömür sobasıdır. Bunu %31 ile doğalgazla çalışan kombi/kat kaloriferi izlemekte, doğalgazla beslenen merkezi kazanlı kalorifere sahip konutların oranı ise %12 olarak ölçülmektedir.

Üç büyük il kırılımında da farklılıklar gözlenmektedir. İstanbul ve Ankara'da kat kaloriferi/kombi-doğalgaz ve merkezi ısıtma/doğalgaz kullanımı

Tablo 8. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Isıtma Sistemi

	Soba odun/ kömür	Kat kaloriferi kombi/doğalgaz	Merkezi ısıtma doğalgaz	Merkezi ısıtma odun/kömür	Klima	Soba doğalgaz
Türkiye	49,9	22,9	8,7	4,3	3,8	2,8
YERLEŞİM YERİ						
Kent	38,1	30,5	11,5	4,8	4,8	3,5
Kır	83,4	1,2	0,5	2,9	0,9	1,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	16,4	54,7	17,6	0,6	0,1	7,3
Ankara	19,1	54,0	23,4	1,5	0,0	1,0
İzmir	48,2	8,9	5,5	3,0	20,4	0,7
BÖLGE						
İstanbul	16,4	54,7	17,6	0,6	0,1	7,3
Batı Marmara	60,5	16,1	5,1	10,3	0,8	2,0
Doğu Marmara	42,6	31,8	11,4	3,5	0,1	7,4
Ege	59,5	10,0	3,3	3,5	12,0	0,4
Akdeniz	70,0	0,6	1,2	1,3	15,2	0,0
Batı Anadolu	33,9	42,1	19,1	1,7	0,0	1,1
Orta Anadolu	55,5	16,3	9,8	9,9	0,0	1,8
Batı Karadeniz	70,6	11,6	3,5	7,2	0,5	2,1
Doğu Karadeniz	74,8	1,3	1,5	14,2	0,0	2,8
Kuzeydoğu Anadolu	41,5	9,1	2,7	10,8	0,0	0,7
Ortadoğu Anadolu	72,9	6,6	6,5	7,4	0,0	0,5
Güneydoğu Anadolu	67,9	4,5	2,4	6,7	0,6	0,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	49,2	23,4	9,0	4,5	3,7	2,7
Geniş	59,4	20,6	5,6	3,2	2,3	2,2
Dağılım	46,0	22,2	9,4	4,4	5,1	4,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	3,0	50,0	25,0	6,9	6,9	1,2
Üst grup	8,7	40,8	19,7	11,3	8,6	1,4
Üst orta grup	26,8	37,2	12,3	6,5	7,0	2,7
Alt orta grup	65,9	15,3	4,8	2,4	1,8	3,7
En alt grup	85,7	1,2	0,6	0,0	0,2	1,4

İzmir'e göre çok daha yaygınken, İzmir'de odun/kömür sobası (%48) ve klima (%20) ile ısınılmaktadır. İzmir'de merkezi ısıtma/doğalgaz %6, doğalgazlı kat kaloriferi / kombi kullanımı ise %9 gibi oldukça düşük orandadır.

Doğalgazlı kat kaloriferi/kombi kullanımı İstanbul (%55) ve Batı Anadolu'da (%42) en yaygın kullanılan ısıtma sistemidir. Doğu Marmara'da da (%32) doğalgazlı kat kaloriferi/kombi kullanımı oldukça yaygın olmasına rağmen en fazla kullanılan ısıtma

sistemi %43 ile odun/kömür sobasıdır. İstanbul'da ise odun/kömür sobası kullanımı diğer bölgelere göre oldukça düşüktür (%16). İstanbul'da diğer bölgelerden farklı olarak merkezi ısıtma/doğalgaz kullanımı yüksektir (%18). Merkezi ısıtma/doğalgaz'ın yüksek olduğu diğer bir bölge ise Batı Anadolu'dur (%19). Bütün bölgelerden farklılık gösteren tek bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur. Odun/kömür sobası yine en yaygın kullanılan ısıtma sistemi olsa da (%42), tezek sobası kullanımı %33 ile diğer tüm bölgelerden çok daha yüksektir.

Soba elektrik	Soba tezek	Kat kaloriferi diğer	Kat kaloriferi fueloil gaz	Merkezi ısıtma fueloil gaz	Merkezi ısıtma diğer	Soba katalitik	Diğer
2,0	1,8	1,7	0,7	0,4	0,3	0,2	0,5
YERLEŞİM YERİ							
2,4	0,3	1,6	0,8	0,5	0,3	0,3	0,6
0,8	6,2	1,9	0,4	0,2	0,3	0,1	0,2
ÜÇ BÜYÜK İL							
1,6	0,0	0,3	0,7	0,5	0,2	0,0	0,1
0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0
6,7	0,0	1,5	1,1	0,5	1,0	0,6	2,1
BÖLGE							
1,6	0,0	0,3	0,7	0,5	0,2	0,0	0,1
0,2	0,0	1,4	1,5	0,4	1,4	0,0	0,5
0,0	0,4	1,0	0,6	1,0	0,3	0,0	0,0
4,0	0,3	2,0	1,1	0,4	0,5	1,2	1,8
7,1	0,4	2,3	0,7	0,5	0,2	0,3	0,3
0,2	0,1	0,9	0,4	0,1	0,2	0,0	0,0
0,4	2,6	1,3	0,5	0,3	0,1	0,0	1,5
0,6	0,8	2,3	0,4	0,1	0,2	0,0	0,2
1,0	0,0	1,2	1,5	0,1	0,8	0,0	0,7
0,3	32,5	0,9	1,0	0,3	0,0	0,2	0,0
0,4	2,6	2,6	0,0	0,2	0,3	0,0	0,0
1,1	9,9	5,4	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0
HANEHALKI TİPİ							
1,6	1,7	2,0	0,7	0,4	0,3	0,1	0,5
0,9	3,1	1,2	0,5	0,2	0,3	0,3	0,1
4,2	1,6	0,6	0,8	0,5	0,3	0,4	0,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
1,1	0,0	2,4	1,2	0,8	1,3	0,0	0,0
1,4	0,0	3,9	1,7	0,9	0,9	0,0	0,5
2,0	0,0	2,5	1,3	0,5	0,4	0,3	0,5
2,0	1,4	1,1	0,4	0,3	0,2	0,2	0,5
1,8	8,2	0,4	0,0	0,1	0,0	0,2	0,2

Oturulan konutun ısıtma sistemi, hanehalkı tipine göre çok farklı bir dağılım göstermemekle birlikte geniş ailelerin yaşadığı konutlarda odun/kömür sobası kullanımı (%59) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (çekirdek ailelerde %49, dağılmış ailelerde %46) daha yüksektir (Tablo 8).

Sosyoekonomik statü ayrımında da önemli farklılaşmalar gözlenmektedir. En alt SES hanelerinin

%86'sı odun kömür sobası ile ısınırken, alt orta SES'te bu oran %66'ya, üst orta SES'te %27'ye, üst SES'te %9'a, en üst SES'te %3'e inmektedir. En üst SES'te hanelerin %50'si doğalgazlı kat kaloriferi/kombi kullanmaktadır. Bu oran üst orta SES'te %37'dir. En üst SES'te ikinci en yaygın ısıtma sistemi %25 ile doğalgazlı merkezi kalorifer olmakta, bu oran en alt SES'te %1'e inmektedir.

Tablo 9. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre Oturulan Konutta Çocuk Odasının Bulunma Durumu

	Var	Yok
Türkiye	56,6	43,4
YERLEŞİM YERİ		
Kent	60,6	39,4
Kır	43,6	56,4
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	63,2	36,8
Ankara	76,9	23,1
İzmir	63,1	36,9
BÖLGE		
İstanbul	63,2	36,8
Batı Marmara	70,1	29,9
Doğu Marmara	66,8	33,2
Ege	57,1	42,9
Akdeniz	52,1	47,9
Batı Anadolu	70,6	29,4
Orta Anadolu	58,3	41,7
Batı Karadeniz	62,2	37,8
Doğu Karadeniz	60,8	39,2
Kuzeydoğu Anadolu	36,6	63,4
Ortadoğu Anadolu	39,7	60,3
Güneydoğu Anadolu	26,9	73,1
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	60,1	39,9
Geniş	39,5	60,5
Dağılmış	58,9	41,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	94,3	5,7
Üst grup	87,4	12,6
Üst orta grup	76,0	24,0
Alt orta grup	48,5	51,5
En alt grup	21,3	78,7

2.2.5. Konuttaki Çocuğa ve Yaşlıya Ait Oda

17 ve daha küçük yaşta çocuğu olan hanelere evlerinde çocukları için ayrı oda olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 9'da gösterilmektedir. Tabloda, birden fazla çocuk olması durumunda sadece bir çocuğa ait oda bulunsa veya bütün çocuklar aynı odada kalsa bile, ilgili hane çocuklar için ayrı bir odaya sahip olarak kabul edilmiştir. Türkiye genelindeki hanelerin %57'sinde çocukların yatması için ayrı bir oda bulunmaktadır. Bu oran kentte %61 iken, kırdada %44 olarak tespit edilmiştir.

Çocuklar için ayrı bir oda bulunan hanelerin oranı Ankara'da %77 iken bu oran İstanbul ve İzmir'de %63'e gerilemektedir. Bölge bazında sonuçlar incelendiğinde ise, çocuklar için ayrı bir odaya sahip olan hanelerin Batı Anadolu'da %71, Batı Marmara'da %70 ve Doğu Marmara'da %67 ile daha yüksek olduğu görünmektedir. Güneydoğu Anadolu (%27), Kuzeydoğu Anadolu (%37) ve Ortadoğu Anadolu'da (%40) ise çocuklara ait bir oda bulunan hane oranı daha düşüktür.

Geniş ailelerde çocuklar için ayrı bir odaya sahip hane oranı (%40), diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (çekirdek ailelerde %60, dağılmış ailelerde %59)

daha düşüktür. Sosyoekonomik statü yükseldikçe çocuklar için ayrı oda bulunan hane oranı yükselmektedir. En üst SES'te hanelerin %94'ü, en alt SES'te ise hanelerin sadece %21'i hanedeki çocuklar için ayrı bir odaya sahiptir.

Araştırma kapsamında, hane reisi olmayan 60 yaş ve üzeri kişilerin bulunduğu hanelerde, referans kişilere evlerinde yaşlılar için ayrı bir oda olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir (Tablo 10).

Türkiye genelindeki hanelerin %64'ünde evdeki yaşlılar için ayrı bir oda bulunmaktadır. Kentlerde bu oran %66, kırsal bölgelerde ise %60'tır. Üç büyük il arasında, yaşlılar için ayrı bir oda bulunan hane oranının en düşük olduğu il İstanbul'dur (%60). İzmir ve Ankara'da ise bu oran %70'in üzerindedir. Bölgeler bazında bakıldığında, yaşlı veya yaşlılar için ayrı bir oda bulunan hane oranı Batı Marmara (%79), Batı Anadolu (%77), Batı Karadeniz (%76) ve Doğu Marmara'da (%75) daha yüksek, Kuzeydoğu Anadolu'da (%50), Güneydoğu Anadolu (%38) ve Ortadoğu Anadolu (%33) daha düşüktür.

En üst SES'teki hanelerin %88'i hanede bulunan yaşlılar için ayrı bir odaya sahiptir. Buna karşılık en alt SES'te bu oran %39'a düşmektedir.

Tablo 10. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre Oturulan Konutta Yaşlı İçin Oda Bulunma Durumu

	Var	Yok
Türkiye	64,3	35,7
YERLEŞİM YERİ		
Kent	66,4	33,6
Kır	60,8	39,2
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	60,2	39,8
Ankara	74,4	25,6
İzmir	71,7	28,3
BÖLGE		
İstanbul	60,2	39,8
Batı Marmara	77,9	22,1
Doğu Marmara	74,3	25,7
Ege	68,1	31,9
Akdeniz	56,6	43,4
Batı Anadolu	76,9	23,1
Orta Anadolu	74,7	25,3
Batı Karadeniz	76,8	23,2
Doğu Karadeniz	74,8	25,2
Kuzeydoğu Anadolu	49,7	50,3
Ortadoğu Anadolu	33,4	66,6
Güneydoğu Anadolu	38,3	61,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	87,6	12,4
Üst grup	96,7	3,3
Üst orta grup	73,5	26,5
Alt orta grup	60,4	39,6
En alt grup	38,9	61,1

2.2.6. Konutun Mülkiyet Durumu

Hanelere oturdukları konutun mülkiyet durumu sorulmuştur. Buna göre Türkiye'deki hanelerin %61'i, içinde oturan hanehalkı fertlerinden birine ait olup bu haneler için kira ödenmemektedir. Kiracı olanların oranı Türkiye genelinde %26'dır (Tablo 11).

Kırda konutların %72'si hanede oturanlardan birine aittir. Kentte ise bu oran %56 olarak ölçülmüştür. Kentte kiracı olan hanelerin oranı %31'e ulaşmaktadır. Kırda ise bu oran %12'dir. Üç büyük ilde, oturulan konutların mülkiyet durumu birbirine

benzerdir. Bölgeler arasında, kiracı olan hanelerin oranının en yüksek olduğu yer İstanbul'dur (%34). Hanehalkı fertlerinden birine ait konutta yaşayan hanelerin oranı Orta Anadolu'da daha yüksek (%71), İstanbul'da ise düşüktür (%56).

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, kiracı oranının en yüksek olduğu hanelerin başında, %32 ile dağılmış aileler gelmektedir. Çekirdek ailelerin %26'sı, geniş ailelerin ise %17'si kiracıdır. Geniş ailelerin yaşadığı hanelerin büyük bir bölümünde (%74) yaşanan konut hanehalkı fertlerinden birine aittir.

Ev sahipliği oranı sosyoekonomik statüye göre büyük ölçüde farklılaşmaktadır. Sosyoekonomik statü yükseldikçe kiracı olan hanelerin oranının düştüğü gözlemlenmektedir. En alt SES grubundaki hanelerin %33'ü kiracı iken bu oran en üst SES grubun-

da %25'tir. Buna karşılık en üst SES grubundaki hanelerin %70'i hanehalkı fertlerinden birine ait bir evde oturmaktadır. Bu oran en alt SES grubunda %43'tür.

Tablo 11. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konutun Mülkiyet Durumu

	Hanehalkı fertlerinden birine ait	Hanehalkından olmayan biriyle ortak mülkiyet	Hanehalkı akrabalarından birine ait, ama kira ödemiyor	Hanehalkı akrabalarından birine ait, ama kira ödüyor	Kiracı	Lojman	Kapıcı Dairesi	Diğer
Türkiye	60,7	2,2	8,2	1,0	26,3	0,8	0,4	0,3
YERLEŞİM YERİ								
Kent	56,6	1,8	7,7	1,2	31,2	0,6	0,6	0,3
Kır	72,4	3,5	9,6	0,3	12,2	1,6	0,1	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	55,6	1,1	7,3	1,2	33,6	0,4	0,5	0,3
Ankara	58,0	1,4	5,4	1,5	30,3	1,7	1,4	0,3
İzmir	58,6	1,8	8,4	1,3	28,0	0,9	0,5	0,4
BÖLGE								
İstanbul	55,6	1,1	7,3	1,2	33,6	0,4	0,5	0,3
Batı Marmara	67,0	2,4	5,7	0,4	22,9	1,4	0,0	0,3
Doğu Marmara	55,9	2,4	12,4	2,0	25,1	0,9	0,5	0,8
Ege	59,2	3,8	9,2	0,7	26,0	0,4	0,4	0,3
Akdeniz	59,7	1,5	9,4	1,0	27,3	0,3	0,8	0,2
Batı Anadolu	61,6	1,2	5,3	1,3	28,2	1,2	1,0	0,2
Orta Anadolu	71,2	3,1	5,2	0,8	18,8	0,4	0,4	0,0
Batı Karadeniz	63,5	4,0	9,4	0,6	21,0	1,2	0,3	0,0
Doğu Karadeniz	69,4	1,2	5,8	0,2	20,2	2,8	0,0	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	65,4	1,7	6,4	0,6	23,6	0,7	0,0	1,6
Ortadoğu Anadolu	67,7	4,0	5,3	1,2	18,9	2,9	0,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	60,3	2,0	11,4	0,8	24,2	0,9	0,1	0,4
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	60,2	1,9	8,6	1,1	26,4	1,0	0,6	0,2
Geniş	73,7	2,7	5,4	0,3	17,3	0,2	0,1	0,3
Dağılmış	53,5	3,3	8,6	1,0	32,1	0,7	0,1	0,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	70,2	0,6	2,5	0,2	25,1	1,4	0,0	0,0
Üst grup	65,4	0,8	3,6	0,6	25,6	3,2	0,1	0,6
Üst orta grup	67,4	1,2	5,7	0,7	23,3	1,5	0,1	0,1
Alt orta grup	60,2	2,3	8,3	0,9	27,0	0,2	0,7	0,3
En alt grup	42,7	3,9	16,0	2,2	33,3	0,1	0,9	0,9

2.2.7.Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı

Hanelere yılın belirli zamanlarında asıl konutları dışında oturdukları yazlık, bağ evi, köy evi, yayla evi gibi konutları kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Kentteki hanelerin %22'si, kırdaki hanelerin ise %11'i asıl konutları dışında başka bir konutu yılın belli zamanlarında tatil veya ziyaret amacı ile kullanmaktadır (Tablo 12).

Üç büyük il içinde de, oturanın dışında diğer bir konut kullanımı en yüksek olan İstanbul'dur (%33). Bu oran Ankara için %21, İzmir için %16'dır. Bölge-

ler bazında incelediğimizde ise özellikle İstanbul'da (%33) ve Doğu Karadeniz'de (%31) ikinci konut kullanımı yaygındır. Buna karşılık ikinci konut kullanımı Kuzeydoğu Anadolu (%4) ile Güneydoğu Anadolu'da (%6) görece düşük oranlarda gözlenmektedir.

Hanehalkı tipine göre farklılaşma bulunmamaktadır. Sosyoekonomik statü yükseldikçe yılın belli zamanlarında yazlık, köy evi gibi başka yerde uzun süreli ikamet edenlerin oranı yükselmektedir. Üst SES'te hanelerin %37'si yılın belli zamanlarında başka bir konutu kullanırken, bu oran en alt SES'te %8'dir.

Tablo 12. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan Konut Dışında Diğer Konut Kullanımı

	Evet	Hayır
Türkiye	19,5	80,5
YERLEŞİM YERİ		
Kent	22,2	77,8
Kır	11,6	88,4
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	33,3	66,7
Ankara	21,4	78,6
İzmir	15,9	84,1
BÖLGE		
İstanbul	33,3	66,7
Batı Marmara	20,2	79,8
Doğu Marmara	19,4	80,6
Ege	16,7	83,3
Akdeniz	16,1	83,9
Batı Anadolu	18,3	81,7
Orta Anadolu	11,4	88,6
Batı Karadeniz	14,0	86,0
Doğu Karadeniz	30,9	69,1
Kuzeydoğu Anadolu	3,9	96,1
Ortadoğu Anadolu	16,8	83,2
Güneydoğu Anadolu	6,3	93,7
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	20,1	79,9
Geniş	17,7	82,3
Dağılımı	18,2	81,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	37,2	62,8
Üst grup	29,9	70,1
Üst orta grup	24,5	75,5
Alt orta grup	16,1	83,9
En alt grup	7,8	92,2

2.3. Hanehalkının Ekonomik Durumu

Bu bölümde hanehalkının ekonomik imkânları analiz edilmiştir. Bu bağlamda eşya sahipliği, gelir ve gider düzeyleri ile borç veya yardım alıp almadıkları irdelenmiştir.

2.3.1. Hanelerin Eşya Sahipliliği

Hanenin refah düzeyi hakkında fikir edinmek için bazı eşyalara sahip olup olunmadığı sorulmuştur. Hanehalkı eşya sahipliği tablosunda hanelerin

sahip olduğu eşyalar görünmektedir. En yüksek oranda sahip olunan eşyalar sırasıyla buzdolabı (%98), çamaşır makinesi (%94), cep telefonu (%91), televizyon (%89) ve ütüdür (%89). En düşük oranda sahip olunan eşyalar ise çöp öğütücüsü (%2), çamaşır kurutma makinesi (%4), taksi/minibüs/otobüs (%4), traktör (%5), motosiklet (%5) ve ev spor aletleridir (%5). Sabit telefonu olanların (%53), cep telefonu olanlardan (%91) çok daha az olduğu dikkat çekmektedir. Masaüstü bilgisayar sahipliği (%70), dizüstü bilgisayar sahipliğinden (%22) oldukça fazladır (Tablo 13).

Tablo 13. Türkiye Geneline Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar

	Var	Yok
Buzdolabı	98,4	1,6
Çamaşır makinesi	93,7	6,3
Cep telefonu	90,5	9,5
Ütü	89,2	10,8
Televizyon	88,7	11,3
Elektrik süpürgesi	87	13
Gazlı/elektrikli fırın	75,4	24,6
Uydu yayını	68,3	31,7
Telefon	53,3	46,7
Bulaşık makinesi	48,7	51,3
Mutfak robotu /mikser/blender	47,5	52,5
Fotoğraf makinesi	33,5	66,5
DVD/VCD çalar	32,4	67,6
Özel araba	31,1	68,9
Masaüstü bilgisayar	30,3	69,7
Dizüstü bilgisayar	22,1	77,9
Mikrodalga fırın	21,1	78,9
LCD/plazma televizyon	20,9	79,1
Klima	16	84
Ödemeli TV yayınları	12,7	87,3
Video kamera	11,7	88,3
Ev spor aletleri	5,3	94,7
Traktör	4,9	95,1
Motosiklet	4,9	95,1
Çamaşır kurutma makinesi	4,3	95,7
Taksi/minibüs/otobüs	4,2	95,8
Çöp öğütücüsü	2,1	97,9

Türkiye genelinde en çok sahip olunan yedi ürünün sahiplik oranlarının demografik özelliklere göre kırılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo 14). Buna göre buzdolabı sahipliği gruplara göre önemli bir farklılık göstermemektedir. Beklenebileceği gibi, Türkiye genelinde en çok sahip olunan ilk yedi ürüne sahip olanların oranı kentlerde daha yüksektir.

Bunun tek istisnası televizyonda karşımıza çıkmak-

tadır. Kentteki hanelerin %88'inde televizyon varken, aynı oran kırdaki hanelerde %91'dir. Buzdolabı sahibi olanlar da kent (%99) ve kır (%97) ayrımında önemli bir farklılık göstermemektedir.

Üç büyük il arasında, en büyük farklılaşma televizyon ve gazlı/elektrikli fırın sahipliğindedir. Televizyon (%92) ve elektrikli/gazlı fırın (%89) sahibi olan hanelerin oranı Ankara'da daha yüksektir.

Tablo 14. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Sahip Olduğu Eşyalar (En Çok Sahip Olunan Yedi Eşya)

	Buzdolabı	Gazlı/elektrikli fırın	Çamaşır makinesi	Ütü	Elektrik süpürgesi	Televizyon	Cep telefonu
Türkiye	98,4	75,4	93,7	89,2	87,0	88,7	90,5
YERLEŞİM YERİ							
Kent	99,0	81,5	96,3	94,4	92,6	87,9	93,2
Kır	96,6	58,3	86,1	74,5	71,2	90,9	82,8
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	99,4	83,0	97,7	97,1	95,1	82,9	95,2
Ankara	99,3	89,2	97,0	95,1	95,4	92,4	93,9
İzmir	99,2	83,4	95,8	93,7	92,3	85,3	91,6
BÖLGE							
İstanbul	99,4	83,0	97,7	97,1	95,1	82,9	95,2
Batı Marmara	98,6	84,1	94,2	88,6	87,0	91,0	81,6
Doğu Marmara	98,8	79,1	95,9	92,9	93,9	88,5	89,3
Ege	98,8	77,4	94,4	87,2	85,0	87,2	89,3
Akdeniz	99,3	69,2	94,1	89,2	83,2	91,7	92,4
Batı Anadolu	99,1	86,6	96,6	93,3	93,7	92,8	93,7
Orta Anadolu	99,4	68,5	92,8	84,2	86,9	91,4	87,3
Batı Karadeniz	97,2	72,5	93,6	85,8	83,4	92,4	87,9
Doğu Karadeniz	98,0	63,5	90,6	83,5	82,1	87,6	87,4
Kuzeydoğu Anadolu	91,7	52,7	72,3	79,0	77,2	87,6	79,9
Ortadoğu Anadolu	95,1	69,5	88,2	85,7	80,7	92,6	89,2
Güneydoğu Anadolu	95,7	57,5	84,0	75,6	68,2	88,2	90,9
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	98,9	78,6	95,5	92,0	89,8	88,9	93,3
Geniş	98,7	72,9	94,3	89,0	84,9	91,9	94,8
Dağılmış	96,1	64,9	85,9	78,3	77,3	85,9	76,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	100,0	97,7	99,1	99,5	98,7	73,4	99,4
Üst grup	99,9	94,0	99,2	99,2	99,2	80,5	98,6
Üst orta grup	99,7	90,8	98,3	98,7	97,8	87,7	97,9
Alt orta grup	99,2	73,3	96,0	91,6	88,4	92,2	91,0
En alt grup	94,6	43,6	80,2	64,8	57,4	92,2	79,1

Bölgeler incelendiğinde, buzdolabı (%92), gazlı/elektrikli fırın (%53), çamaşır makinesi (%72), televizyon (%80) ve cep telefonu (%80) sahibi olanların oranının en düşük olduğu yerin Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi olduğu anlaşılmaktadır. Hanelerinde ütü (%76) ve elektrik süpürgesi (%68) olanların en düşük olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur.

İrdelenen bu yedi ürüne sahip olanların oranının en düşük olduğu aile tipi, dağılmış ailelerdir. Cep telefonu sahipliği hanehalkı tipine göre farklılaşmanın en yüksek olduğu üründür. Geniş ailelerde (%95) ve çekirdek ailelerde (%93) cep telefonu sahipliği oldukça yüksektir. Bu oran dağılmış ailelerde %76'dır.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe bu yedi ürüne sahip olanların oranı yükselmektedir. Farklılaşmanın en yüksek olduğu ürün ise gazlı/elektrikli fırındır. En üst SES grubundaki hanelerin %98'i bu ürüne sahipken, bu oran en alt SES grubunda %44'e düşmektedir. Elektrik süpürgesi ve ütü sahibi olan hane oranlarında da keskin farklılaşmalar vardır. En üst SES grubundaki hanelerin tamamı ütü (%100) ve elektrik süpürgesi (%99) sahibidir. En alt SES grubunda ise ütü sahipliği %65, elektrik süpürgesi sahipliği ise %57'dir.

2.3.2.Hanelerin Yardım Alma Durumu ve Yardım Aldıkları Kurum ve Kişiler

Hanehalkının son bir yıl içerisinde herhangi bir yardım alıp almadığı sorulmuştur. Türkiye genelinde yardım almış hanelerin oranı %10'dur. Borç veya kredi alanların oranı kırdada daha yüksektir. Kırdada yaşayanların %14'ü son bir yıl içinde borç veya kredi almışken, kentte bu oran %8'dir (Tablo 15).

Üç büyük il içinde, Ankara'da yardım almış hanelerin oranı %13 ile, İzmir (%7) ve İstanbul'dan (%6) daha yüksektir. Son bir yıl içinde yardım alanların en yüksek olduğu bölge %28 ile Kuzeydoğu Anadolu, en düşük olduğu bölge ise %5 ile Batı Marmara'dır.

Hanehalkı tipi bazında değerlendirildiğinde, dağılmış ailelerin %15 oranı ile en çok yardım alan hanehalkı tipi olduğu belirlenmiştir. Bu oran geniş ailelerde %11, çekirdek ailelerde ise %8 seviyesindedir. Sosyoekonomik statü düştükçe yardım alan hanelerin oranının arttığı tespit edilmiştir. Örneğin en alt SES'te yer alanların yardım alma oranı %25 iken, bu oran en üst SES'te %1'e inmektedir.

Tablo 15. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Alma Durumu

	Hayır	Evet
Türkiye	90,5	9,5
YERLEŞİM YERİ		
Kent	92,0	8,0
Kır	86,1	13,9
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	93,7	6,3
Ankara	86,9	13,1
İzmir	93,3	6,7
BÖLGE		
İstanbul	93,7	6,3
Batı Marmara	94,7	5,3
Doğu Marmara	93,2	6,8
Ege	92,3	7,7
Akdeniz	91,8	8,2
Batı Anadolu	89,0	11,0
Orta Anadolu	90,1	9,9
Batı Karadeniz	92,3	7,7
Doğu Karadeniz	91,0	9,0
Kuzeydoğu Anadolu	72,0	28,0
Ortadoğu Anadolu	83,5	16,5
Güneydoğu Anadolu	78,0	22,0
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	92,1	7,9
Geniş	89,1	10,9
Dağılmış	85,1	14,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	99,5	0,5
Üst grup	98,3	1,7
Üst orta grup	97,4	2,6
Alt orta grup	91,5	8,5
En alt grup	74,7	25,3

Son bir yıl içerisinde yardım almış olanlara, yardım aldıkları kurum veya kişilerin hangileri olduğu sorulmuştur. Türkiye genelinde yardım alınan kurum veya kişiler içinde ilk sırada %39 ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) gelmektedir. Bunu %24 ile belediyeler takip etmektedir. Kentte belediyelerin yardım konusundaki ağırlığı daha fazladır (%32). Kırdaki ise %55 ile SYDV önemli bir orana sahiptir (Tablo 16).

Belediyelerden yardım alanların oranı üç büyük ilde farklılık göstermektedir. Yardım alanların Ankara'da %75'i, İstanbul'da %40'ı ve İzmir'de %26'sı beledi-

yelerden yardım almıştır. İzmir'de SYDV'den yardım alanların oranı (%27) belediyelerden yardım alanlara (%26) yakındır. SYDV'den yardım alanlar İstanbul'da %17 ve Ankara'da %14 oranındadır. Üç büyük il arasında, akrabalarından yardım almanın en yaygın olduğu il İzmir'dir (%20). Aynı oran İstanbul'da %15 ve Ankara'da %6'dır.

SYDV'den yardım alanların (%48) ve hasta/özürlü maaşı alanların oranı (%15) geniş ailelerde, akrabalarından yardım alanların oranı (%13) ise çekirdek ailelerde diğer aile tiplerine nazaran daha yüksektir.

Tablo 16. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Yardım Aldığı Kurum veya Kişiler

	Belediye	Müftülük	SYDV (Vaiilik, Kaymakamlık)	Şartlı nakit transferi (çocuk eğitim yardımı)	Yaşlı maaşı	Hasta ve engelli maaşı	Akrabalar	Komşu/hemşeriler	Gönüllü kişi kurum veya vakıflar	Muhtarlık	Diğer
Türkiye	24,2	1,3	38,8	8,2	7,6	8,4	9,3	3,1	2,2	3,2	6,7
YERLEŞİM YERİ											
Kent	32,1	1,5	28,8	6,3	4,9	7,9	12,2	3,8	2,7	3,3	7,8
Kır	11,3	0,9	55,2	11,2	11,8	9,2	4,7	1,9	1,3	3,0	4,9
ÜÇ BÜYÜK İL											
İstanbul	40,2	3,0	17,4	0,7	2,3	4,5	15,2	6,1	2,5	2,9	8,7
Ankara	75,2	1,4	13,6	0,7	2,0	5,4	6,4	0,9	1,1	0,5	4,8
İzmir	26,4	1,2	26,8	1,0	8,6	9,2	20,4	2,4	4,2	1,0	16,2
BÖLGE											
İstanbul	40,2	3,0	17,4	0,7	2,3	4,5	15,2	6,1	2,5	2,9	8,7
Batı Marmara	9,6	0,0	15,8	3,0	19,3	3,7	5,9	4,6	0,0	11,6	33,6
Doğu Marmara	13,1	0,0	31,5	2,4	11,6	11,4	19,9	2,7	6,8	4,9	6,9
Ege	18,1	0,4	39,8	2,6	7,4	9,3	19,9	6,6	4,3	4,2	10,1
Akdeniz	26,0	1,8	25,9	10,1	11,0	12,3	6,7	5,4	1,5	3,1	5,6
Batı Anadolu	66,7	1,2	15,6	2,5	2,5	4,5	6,7	0,8	1,7	3,9	4,1
Orta Anadolu	20,3	0,0	50,2	1,0	14,0	4,4	9,9	4,7	2,0	3,6	8,0
Batı Karadeniz	16,2	2,9	40,6	3,0	13,6	16,1	5,2	3,3	0,0	5,5	3,9
Doğu Karadeniz	13,9	6,7	60,7	0,0	3,2	10,7	9,9	1,2	1,9	0,0	2,8
Kuzeydoğu Anadolu	3,9	0,7	86,2	4,6	5,9	4,4	0,7	0,0	0,6	0,3	2,7
Ortaoğu Anadolu	15,5	0,8	54,1	22,8	3,6	5,8	2,5	0,0	1,3	2,2	1,1
Güneydoğu Anadolu	8,0	0,4	54,4	26,7	8,3	11,7	3,5	0,3	1,3	1,6	5,6
HANEHALKI TİPİ											
Çekirdek	25,9	1,2	38,3	10,8	3,7	8,2	12,6	3,3	1,5	2,6	3,5
Geniş	14,4	1,1	48,1	9,1	10,7	14,5	3,8	0,0	0,6	4,1	7,6
Dağılımı	25,5	1,6	35,2	2,3	14,1	5,7	5,2	4,2	4,4	4,1	13,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ											
En üst grup	0,0	0,0	42,3	0,0	0,0	0,0	57,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Üst grup	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	56,6	5,1	0,0	0,0	29,3
Üst orta grup	19,6	2,7	12,9	2,4	5,4	16,0	30,1	4,1	3,1	1,2	8,8
Alt orta grup	30,6	2,1	33,9	5,0	3,9	9,1	12,2	4,2	1,7	2,5	4,8
En alt grup	26,2	0,5	49,3	17,1	3,4	6,5	1,8	1,3	1,4	4,3	2,9

2.3.3. Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu

Hanelere son bir yıl içerisinde borç veya kredi alıp almadıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde son bir yıl içinde borç veya kredi alanların oranı %35'tir. Bu oran kırdaki %32, kentte %36'dır (Tablo 17).

Üç büyük il arasında farklılaşma yoktur. Her üç ilde de borç / kredi alma oranı %35'in üzerinde ve birbirine yakındır. Bölgeler arasında fazla farklılık görülmemekle beraber, borç veya kredi alma oranının en yüksek olduğu bölgeler %37 ile İstanbul, Ege ve Batı Anadolu'dur. Bu konudaki en düşük oran ise %27 ile Batı Karadeniz Bölgesi'ne aittir.

Dağılmış ailelerde borç/kredi alma oranı (%20) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür. Sosyoekonomik statü açısından bakıldığında en alt SES grubunda borç veya kredi aldığını ifade edenlerin oranı %25, üst orta SES'te %42 ve en üst SES'te ise %40'tır. En yüksek borç/kredi alma oranı %47 ile üst SES'e mensup hanelerdedir.

Son bir yıl içinde borç veya kredi alanlara, ne tür bir ihtiyaç için borç veya kredi aldıkları sorulmuştur. Borçluların %17'si ev almak amacıyla borç veya kredi aldığını ifade etmiştir. Bunu %13 ile özel araba/otomobil alma amacı izlemektedir (Tablo 18).

Tablo 17. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Durumu

	Evet	Hayır
Türkiye	34,9	65,1
YERLEŞİM YERİ		
Kent	36,0	64,0
Kır	31,7	68,3
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	36,9	63,1
Ankara	39,2	60,8
İzmir	36,8	63,2
BÖLGE		
İstanbul	36,9	63,1
Batı Marmara	35,2	64,8
Doğu Marmara	35,8	64,2
Ege	37,3	62,7
Akdeniz	34,2	65,8
Batı Anadolu	37,2	62,8
Orta Anadolu	31,0	69,0
Batı Karadeniz	27,3	72,7
Doğu Karadeniz	30,3	69,7
Kuzeydoğu Anadolu	31,3	68,7
Ortadoğu Anadolu	30,6	69,4
Güneydoğu Anadolu	35,9	64,1
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	37,9	62,1
Geniş	38,6	61,4
Dağılmış	20,3	79,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	39,6	60,4
Üst grup	46,7	53,3
Üst orta grup	41,9	58,1
Alt orta grup	34,5	65,5
En alt grup	24,7	75,3

Ev için borç almanın yanı sıra kentte yaşayanların %14'ü özel araba/otomobil satın almak ve %12'si kredi kartı ödemesi için borç veya kredi aldığını belirtirken, kentten farklı olarak kırsal alanda %9 ile traktör/sulama sistemi/hayvan satın alma amacı da görülmektedir.

Türkiye geneline benzer bir şekilde üç büyük ildeki haneler en çok ev satın almak amacıyla kredi almaktadır. Bu illerdeki hanelerin borç alma amaçları diğer konularda da benzerdir. Sadece Ankara'da

ticari borçları kapatma sebebi ile borç veya kredi alma oranı (%3), İstanbul (%12) ve İzmir'den (%8) daha düşüktür.

Tüm bölgelerde en yüksek borçlanma sebebi "ev almak"tır. Ancak Güneydoğu Anadolu'da eğitim için (%15), Ege'de özel araba/otomobil satın almak için (%16), Akdeniz (%17) ve Ortadoğu Anadolu'da (%20) ticari borçları kapatmak için borç alanların oranı, Türkiye geneline kıyasla daha yüksektir.

Tablo 18. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Alma Nedeni

	Ev satın almak	Özel araba otomobil satın almak	Eğitim	Kredi kartı borcu	Traktör/ sulama sistemi/ hayvan satın almak	Tarla/ arazi satın almak	Ticari borçları kapatmak	Tatil	Diğer
Türkiye	16,6	12,7	6,5	10,5	2,4	1,2	11,1	0,2	41,7
YERLEŞİM YERİ									
Kent	17,9	13,9	6,9	12,0	0,5	0,7	11,0	0,3	39,8
Kır	12,7	8,6	5,0	5,8	8,5	2,7	11,4	0,0	47,6
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	17,8	13,6	6,9	12,2	0,1	0,2	12,3	0,2	40,1
Ankara	21,9	14,8	4,2	15,8	0,4	0,3	3,2	0,6	42,2
İzmir	20,7	15,9	5,3	16,2	0,8	0,2	7,6	0,8	37,5
BÖLGE									
İstanbul	17,8	13,6	6,9	12,2	0,1	0,2	12,3	0,2	40,1
Batı Marmara	10,8	9,2	6,9	9,8	7,4	0,1	6,2	0,0	50,8
Doğu Marmara	15,4	12,5	4,7	7,5	2,6	1,9	10,4	0,9	46,1
Ege	16,7	16,0	4,5	10,1	1,8	2,5	10,0	0,3	43,1
Akdeniz	16,3	11,4	7,7	12,8	1,7	2,7	17,2	0,0	32,2
Batı Anadolu	19,8	12,8	4,4	13,9	1,1	0,2	4,2	0,4	46,0
Orta Anadolu	18,3	14,6	3,2	9,9	7,5	1,5	14,3	0,4	31,2
Batı Karadeniz	11,0	12,3	7,3	7,6	6,7	2,0	9,5	0,0	45,6
Doğu Karadeniz	16,5	7,5	4,9	7,3	4,6	0,0	8,5	0,0	54,4
Kuzeydoğu Anadolu	12,0	12,4	3,7	9,9	5,1	0,0	6,9	0,0	51,2
Ortadoğu Anadolu	23,8	6,2	8,6	8,1	0,4	1,2	20,2	0,0	34,3
Güneydoğu Anadolu	16,1	11,6	15,1	6,9	2,1	0,3	11,9	0,0	38,0
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	17,9	14,0	6,1	10,7	2,4	1,3	11,2	0,2	39,4
Geniş	14,9	9,7	5,8	9,1	4,0	1,5	13,0	0,2	43,7
Dağılmış	9,7	6,7	10,2	10,8	0,4	0,4	7,4	0,5	55,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	39,9	37,0	3,6	3,5	0,0	1,4	5,0	0,0	18,8
Üst grup	24,6	23,5	4,5	9,4	0,0	1,7	8,0	0,0	31,0
Üst orta grup	21,5	15,3	7,0	13,2	1,8	1,2	11,6	0,4	31,1
Alt orta grup	11,1	8,2	5,7	11,7	3,7	1,2	11,5	0,2	49,9
En alt grup	8,4	3,5	8,9	6,2	3,4	2,2	11,9	0,0	55,8

Borç veya kredi alma sebepleri, hanehalkı tipine göre önemli bir farklılaşma göstermemektedir. Ancak geniş ailelerde ticari borçları kapamak (%13), dağılmış ailelerde ise kredi kartı borcunu kapamak (%11) ve eğitim (%10) amaçlı borç alanların oranı ev almak için borç alanlar kadar yüksektir (Tablo 18).

En üst SES grubundaki hanelerde ev almak (%40) ve özel araba satın almak (%37) için, üst orta SES (%13) ve alt orta SES (%12) grubundaki hanelerde ise kredi kartı borcunu kapamak amacıyla borç/kredi alanların oranı diğer SES gruplarına kıyasla yüksektir. Orta ve en alt SES gruplarında ticari borçları kapamak amacıyla borç/kredi alanların oranı daha yüksektir (%12).

Borç veya kredi alan hanelere bu borcu kimden veya hangi kurumdan aldıkları sorulmuştur. Borç veya kredi alınan kurumlar içinde ilk sırada %79 ile bankalar gelmektedir. Bunu %10 ile diğer akrabalar ve %9 ile arkadaşlar izlemektedir. En düşük oranlar %2 ile 18 yaş üzeri çocuklar ve %1 ile tefecidir (Tablo 19).

Hem kentte hem de kırdaki en yüksek borç/kredi alınan kaynak bankalardır. Ancak bankadan borç/kredi alanların oranının kentte daha yüksek oranda (%80) olduğu görülmektedir. Komşularından borç alanların oranı ise kırdaki (%9) daha yüksektir.

Üç büyük ilde bankalardan borç/kredi alanların oranı yüksektir. Ancak üç büyük il arasında bu oran en düşük olduğu il İstanbul'dur (%79). Buna karşılık diğer akrabalarından borç alanların oranının (%11) İstanbul'da daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, bankadan kredi alanların (%44) en düşük ve diğer akrabalarından borç alanların (%30) en yüksek olduğu bölgedir. Diğer akrabalarından borç alanlarda Güneydoğu Anadolu'yu, Ortadoğu Anadolu (%20) takip etmektedir. Arkadaşlarından borç alanların oranının Güneydoğu Anadolu (%20), Ortadoğu Anadolu (%19) ve Kuzeydoğu Anadolu'da (%16) diğer bölgelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Komşulardan borç almaya ise Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde (%26) daha fazla rastlanmaktadır.

Bankadan borç/kredi alma eğilimi sosyoekonomik statü düştükçe azalmaktadır. Borç alanlar arasında en üst SES'te olanların neredeyse tamamı (%98) banka yoluyla borç alırken, aynı oran en alt grupta %39'a gerilemektedir. Buna karşılık en alt SES grubunda diğer akrabalarından (%26), arkadaşlarından (%21), komşularından (%17), kardeşlerinden (%16) ve anne/babasından (%11) borç alanların oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan tüm hanelere borç almaları gerekse bu borcu kimlerden almayı tercih edecekleri sorusu yöneltilmiştir. Borç alınması gerektiğinde tercih edilen kurum veya kişi oranlarının görüldüğü tabloda, en yüksek tercih %53 ile bankadır. Bunu %34 ile kardeşler ve %33 ile anne baba/evin büyükleri takip etmektedir (Tablo 20).

Yerleşim yerine göre bakıldığında, kentte yaşayanlar arasında anne babası ile aile büyüklerinden (%34) ve bankalardan (%56) borç/kredi almayı tercih edenlerin oranı kırdaki yaşayanlara göre daha yüksektir. Buna karşılık kırdaki 18 yaş üzeri çocuklarından (%27), diğer akrabalarından (%26) ve komşularından (%22) borç almayı tercih edenlerin oranı kente göre daha yüksektir.

Üç büyük ilde bankadan borç almayı tercih edenler (İstanbul %58, Ankara %65, İzmir %66), Türkiye genelinden (%53) yüksektir. Bu sonuçlar bölge bazında incelenmiş ve farklılıklar olduğu görülmüştür. Türkiye genelinde kardeşlerden borç almayı tercih edenlerin oranı %34 iken, bu oran Ege ve Batı Karadeniz Bölgesi'nde %25 ve Ortadoğu Anadolu'da %49'dur. Borç almak için komşuları tercih edenlerin oranı Türkiye genelinde %14 iken, bu oran Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde %29'a, Doğu Karadeniz'de %26'ya, Ortadoğu Anadolu'da %24'e yükselmektedir. Bankalardan borç/kredi almayı tercih edenlerin oranı ise Orta Anadolu'da daha yüksektir (%62), Güneydoğu Anadolu'da ise daha düşüktür (%28).

Tablo 19. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Aldığı Kurum ve Kişiler

	Anne/ baba (Evin büyükleri)	Kardeşler	18 yaş üzeri çocuklar	Diğer akrabalar	Arkadaşlar	Komşular	Banka	Tefeci	Diğer
Türkiye	5,7	6,4	1,9	10,2	8,6	4,9	78,6	0,6	3,4
YERLEŞİM YERİ									
Kent	5,9	6,6	1,7	9,9	8,4	3,7	79,9	0,3	2,8
Kır	5,3	6,1	2,7	11	9,4	8,8	74,1	1,5	5,6
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	6,4	8,1	1,5	11,0	9,0	3,6	79,3	0,1	2,8
Ankara	6,1	4,6	1,5	6,6	6,0	2,8	85,4	0,4	0,8
İzmir	3,4	3,7	0,4	6,0	6,7	2,5	86,3	0,8	1,9
BÖLGE									
İstanbul	6,4	8,1	1,5	11,0	9,0	3,6	79,3	0,1	2,8
Batı Marmara	5,9	3,1	0,8	6,6	6,5	4,4	83,3	0,0	4,8
Doğu Marmara	4,6	7,1	3,5	6,6	7,0	4,5	84,5	0,8	2,3
Ege	4,2	4,2	2,1	8,0	8,1	4,0	83,8	1,0	2,5
Akdeniz	5,5	4,2	2,0	7,3	5,2	1,3	83,8	0,4	4,3
Batı Anadolu	6,5	6,2	1,6	7,7	7,5	3,2	85,7	0,3	2,1
Orta Anadolu	3,8	4,0	1,5	3,2	4,0	3,8	87,5	0,9	3,2
Batı Karadeniz	3,9	3,9	2,2	7,4	4,4	6,1	82,2	0,0	4,9
Doğu Karadeniz	5,1	5,1	1,0	12,8	8,0	8,2	70,1	1,8	4,1
Kuzeydoğu Anadolu	7,1	9,4	4,8	12,1	15,5	26,3	50,6	1,9	6,8
Ortadoğu Anadolu	8,3	12,5	2,0	19,8	19,0	8,5	59,5	0,3	3,2
Güneydoğu Anadolu	9,2	13,1	1,9	29,5	19,8	11,0	44,0	0,9	6,6
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	6,3	6,8	1,7	10,1	8,5	4,2	78,8	0,6	3,4
Geniş	4,7	6,6	1,7	12,9	9,7	8,3	77,2	0,5	3,8
Dağılmış	2,7	4,0	4,1	7,0	8,0	5,5	78,3	0,3	3,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	2,9	1,1	0,0	0,0	0,9	0,7	97,5	0,4	1,9
Üst grup	4,0	3,2	1,3	6,8	4,2	1,2	89,4	1,1	1,8
Üst orta grup	4,1	3,4	1,3	6,6	4,7	2,1	89,0	0,1	1,8
Alt orta grup	6,3	8,1	2,1	11,7	10,0	5,1	76,6	0,4	3,9
En alt grup	10,7	16,2	2,4	26,4	20,5	17,2	39,2	1,6	7,8

18 yaş ve üzeri çocukları dışında diğer tüm kaynaklardan borç/kredi almayı tercih edenlerin oranı dağılmış ailelerde daha düşük orandadır. Geniş ailelerde komşularından borç almayı tercih edenlerin oranı daha yüksek çıkmaktadır (%20).

Sosyoekonomik statü yükseldikçe anne babasından/aile büyüklerinden ve bankalardan borç/kredi

almayı tercih edenlerin oranının yükseldiği, komşularından ve diğer akrabalarından borç almayı tercih edenlerin oranının ise düştüğü görülmektedir. Bankadan borç/kredi almayı tercih edenlerin oranı sosyoekonomik statüye göre farklılaşmanın en yüksek olduğu durumdur. En üst SES grubunun %80'i bankadan borç/kredi almayı tercih ettiğini belirtirken bu oran alt SES grubunda %26'ya düşmektedir.

Tablo 20. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç veya Kredi Almak İçin Tercih Edeceği Kurum veya Kişiler

	Anne/baba (Evin büyükleri)	Kardeşler	18 yaş üzeri çocuklar	Diğer akrabalar	Arkadaşlar	Komşular	Banka	Tefeci	Diğer
Türkiye	32,5	33,7	19,7	21,3	20,7	14,3	52,9	0,4	1,4
YERLEŞİM YERİ									
Kent	34,3	34,1	17,2	19,5	19,6	11,6	55,6	0,3	1,4
Kır	27,2	32,7	26,7	26,4	24,0	22,0	45,5	0,5	1,3
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	38,9	37,3	12,1	20,5	23,0	13,9	58,1	0,3	1,8
Ankara	34,0	31,3	17,1	16,5	20,4	10,9	65,2	0,5	1,0
İzmir	30,0	30,5	18,9	15,6	16,3	9,8	66,2	0,3	0,9
BÖLGE									
İstanbul	38,9	37,3	12,1	20,5	23,0	13,9	58,1	0,3	1,8
Batı Marmara	29,9	31,4	24,6	22,5	14,6	11,7	50,6	0,1	1,6
Doğu Marmara	32,1	30,8	20,5	19,8	19,8	10,6	57,4	0,5	1,5
Ege	26,3	25,4	16,3	17,3	15,8	12,6	60,6	0,3	0,6
Akdeniz	31,8	36,2	19,5	18,2	16,2	10,0	51,1	0,5	1,9
Batı Anadolu	36,2	35,8	21,9	19,5	23,9	14,3	58,6	0,4	1,2
Orta Anadolu	35,5	37,0	27,6	17,3	23,2	14,5	62,1	0,2	1,9
Batı Karadeniz	26,4	25,3	25,0	19,9	16,4	14,9	51,1	0,1	0,6
Doğu Karadeniz	33,5	39,5	34,7	32,7	27,9	25,5	39,6	0,5	1,2
Kuzeydoğu Anadolu	29,2	33,4	22,0	22,9	30,7	29,0	31,5	1,6	2,2
Ortadoğu Anadolu	39,2	49,3	33,7	34,8	32,0	23,9	39,3	0,3	1,2
Güneydoğu Anadolu	27,2	34,7	13,9	33,2	24,3	18,3	27,9	0,6	1,4
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	34,9	35,2	18,5	22,5	21,6	14,0	56,0	0,4	1,4
Geniş	29,9	35,1	21,5	25,4	23,3	20,1	53,1	0,6	1,2
Dağılmış	24,6	26,7	23,1	13,8	15,6	11,6	40,6	0,3	1,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	40,7	37,0	11,6	16,1	20,9	6,1	80,3	0,0	0,5
Üst grup	38,1	33,5	12,9	16,7	20,1	8,9	77,6	0,8	0,7
Üst orta grup	34,3	34,2	17,3	19,6	21,4	11,3	66,4	0,3	1,4
Alt orta grup	31,4	33,8	22,0	23,2	21,4	15,9	50,9	0,3	1,4
En alt grup	31,1	37,2	19,4	27,0	21,5	23,0	26,0	0,4	2,1

2.4. Yaşanılan Yerleşim Yeri ve Süresi

Bu bölümde aile bireylerinin 18 yaşına kadar nerede yaşadıklarına ve buldukları ilde kaç yıldır oturduklarına dair veriler yer almaktadır.

2.4.1. 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Yeri

Araştırmaya katılan bireylere 18 yaşına kadar

yaşadıkları yerleşim alanı sorulmuştur. Buna göre, Türkiye genelinde bireylerin tamamına yakını (%99) 18 yaşına kadar yurtiçinde yaşamıştır. Bireylerin %37'sinin 18 yaşına kadar yaşadığı yerleşim alanı ilçe merkezidir. Bucak veya köyde yaşamış olanların oranı %35, il merkezinde yaşamış olanların oranı ise %27'dir. Kentte yaşayanların %40'ı 18 yaşına kadar ilçe merkezinde, %35'i il merkezinde yaşamıştır. Bucak/köyde yaşayanların oranı ise %23'tür.

Kırda yaşayanların %64'ü 18 yaşına kadar bucak/köy'de, %6'sı il merkezinde, %29'u ise ilçe merkezinde yaşamıştır (Tablo 21).

Üç büyük ile baktığımızda, Türkiye genelinden farklı olarak 18 yaşına kadar ilçe merkezlerinde yaşayanların oranının bu üç ilin tamamında daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde bu oran %37 iken, İstanbul'da %45, Ankara'da %46 ve İzmir'de %47'dir.

Bölgelere göre baktığımızda 18 yaşına kadar il merkezinde yaşadığını söyleyenlerin en yüksek olduğu yer %35 ile Orta Anadolu ve %34 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi; bucak/köy diyenlerin en yüksek olduğu yer ise %49 ile Batı Karadeniz ve %48 ile Doğu Karadeniz'dir. İlçe merkezi diyenlerin en yüksek olduğu bölge %46 ile Ege Bölgesi ve %45 ile İstanbul'dur.

Tablo 21. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Alanı

	İl merkezi	İlçe merkezi	Bucak veya köy	Yurtdışı
Türkiye	27,1	37,0	34,7	1,2
YERLEŞİM YERİ				
Kent	35,3	40,0	23,1	1,6
Kır	6,0	29,2	64,3	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	29,3	44,7	24,1	1,9
Ankara	31,1	45,6	22,4	0,8
İzmir	30,0	46,8	21,9	1,4
BÖLGE				
İstanbul	29,3	44,7	24,1	1,9
Batı Marmara	18,8	39,8	37,8	3,6
Doğu Marmara	23,1	38,5	34,9	3,5
Ege	21,9	45,8	31,1	1,2
Akdeniz	29,9	35,5	34,1	0,5
Batı Anadolu	28,8	43,2	27,3	0,6
Orta Anadolu	34,6	22,0	42,9	0,5
Batı Karadeniz	21,0	29,4	49,3	0,3
Doğu Karadeniz	21,4	30,7	47,8	0,1
Kuzeydoğu Anadolu	28,0	28,6	43,4	0,1
Ortadoğu Anadolu	31,1	23,8	44,7	0,4
Güneydoğu Anadolu	34,3	23,7	42,0	0,0

18 yaşına kadar yaşanılan yer ile ilgili kadınlarla erkekler arasında farklılaşma görünmemektedir. Görüşülen kişilerin yaşı arttıkça il ve ilçe merkezinde yaşayanların oranı azalmaktadır. Örneğin 18-24 yaş arasındakilerin %38'i, 65 yaş üstünün %13'ü il merkezinde yaşamıştır. Buna karşılık ileri yaşlardaki bireyler arasında 18 yaşına kadar bucak veya köyde yaşayanların oranının daha yüksek olduğu gözlenmektedir. 18-24 yaş arasındaki bireylerin %21'i 18 yaşına kadar bucak veya köyde yaşamışken bu oran 65 yaş üstünde %55'tir (Tablo 22).

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde, 18

yaşına kadar il merkezinde yaşamış olan bireylerin boşanmış ve hiç evlenmemiş olanlar bakımından (%41); bucak veya köyde yaşamış olanların ise eşi ölmüş olanlar bakımından (%51) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrenim düzeyi arttıkça 18 yaşına kadar il ve ilçe merkezinde yaşayanların oranı artmakta, bucak veya köyde yaşamış olanların oranı ise azalmaktadır. Herhangi bir okula gitmeyenler arasında 18 yaşına kadar il merkezinde yaşamış olanların oranı %11 ve ilçe merkezinde yaşamış olanların oranı %26 iken, bu oranlar üniversite mezunlarında %47 ve %42'dir.

Geniş ailelere mensup bireylerin neredeyse yarısı (%45) 18 yaşına kadar bucak veya köyde yaşamıştır. Çekirdek ve dağılmış ailelere mensup bireylerde ise il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı yüksektir. Çekirdek ailelere mensup bireylerin %38'i, dağılmış ailelere mensup bireylerin ise %40'ı 18 yaşına kadar ilçe merkezinde yaşamıştır.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe 18 yaşına kadar il merkezinde yaşamış olanların oranının yükseldiği, buna karşılık bucak veya köyde yaşamış olanların oranının da düştüğü görünmektedir. En alt sosyoekonomik grupta yer alan bireylerin %60'ı 18 yaşına kadar bucak/köyde yaşamıştır. En üst SES grubundaki bireylerin ise %54'ünün 18 yaşına kadar il merkezinde yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 22. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yerleşim Alanı

	İl merkezi	İlçe merkezi	Bucak veya köy	Yurtdışı
CİNSİYET				
Erkek	28,2	37,6	33,3	0,9
Kadın	26,0	36,5	36,0	1,5
YAŞ				
18-24	38,0	40,8	20,5	0,6
25-34	32,9	40,9	25,5	0,7
35-44	26,7	38,6	33,3	1,4
45-54	21,5	34,5	42,8	1,2
55-64	19,6	31,5	47,2	1,8
65+	13,4	28,5	55,3	2,7
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmeyen	10,9	25,5	62,6	1,0
İlkokul mezunu	18,1	33,0	48,3	0,7
İlköğretim/ortaokul mezunu	28,0	41,4	29,5	1,2
Lise mezunu	40,2	44,7	12,9	2,3
Üniversite/lisansüstü mezunu	47,1	42,3	9,2	1,4
MEDENİ DURUM				
Bekâr	41,4	41,5	16,6	0,5
Evli	23,8	36,1	38,8	1,2
Ayrı yaşıyor	24,7	47,8	24,2	3,4
Dul	14,8	31,0	51,1	3,1
Boşanmış	41,0	38,9	18,0	2,2
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	27,5	38,0	33,4	1,1
Geniş	22,4	31,0	45,3	1,2
Dağılmış	31,5	40,2	26,4	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	54,1	37,5	6,8	1,7
Üst grup	44,6	42,8	10,7	1,8
Üst orta grup	33,4	43,5	21,4	1,7
Alt orta grup	21,3	34,2	43,9	0,7
En alt grup	12,2	27,2	60,4	0,3

2.4.2. Oturulan İlerde Yaşama Süresi

Araştırmada bireylere oturdukları ilde yaşama süreleri sorulmuştur. Bireylerin %56'sı doğduğundan beri aynı ilde yaşamaktadır. Bireylerin %9'u 30 yıldan fazladır bulunduğu ilde yaşarken, diğer %9'u en fazla 5 yıldır aynı ilde bulunmaktadır (Tablo 23).

Doğduğundan beri oturdukları ilde yaşayanların oranı kırsal (%80), kente (%46) göre daha yüksektir.

Üç büyük il arasında doğduğundan beri bulunduğu ilde yaşayanların oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir (%48). Bu oran Ankara'da %37, İstanbul'da ise %27'dir. Sonuçlar bölge bazında incelenmiş ve Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayanların %81'inin doğduğundan beri aynı ilde yaşadıkları belirlenmiştir. Doğduğu ilde yaşamakta olanların en yüksek olduğu diğer iki bölge, Ortadoğu Anadolu (%76) ve Batı Karadeniz'dir (%76).

Tablo 23. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Oturulan İlerde Yaşama Süresi

	0-5 yıl	6-10 yıl	11-20 yıl	21-30	31+ yıl	Doğduğundan beri oturanlar
Türkiye	9,4	6,2	12,1	8,1	8,5	55,7
YERLEŞİM YERİ						
Kent	10,8	7,5	15,1	10,0	10,6	46,1
Kır	5,9	2,8	4,6	3,4	3,1	80,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	9,7	9,5	22,9	15,1	15,3	27,4
Ankara	12,3	8,9	14,1	12,3	15,0	37,4
İzmir	9,2	5,5	14,0	10,1	13,7	47,6
BÖLGE						
İstanbul	9,7	9,5	22,9	15,1	15,3	27,4
Batı Marmara	9,4	4,6	8,3	8,6	7,0	62,0
Doğu Marmara	11,3	9,0	16,0	10,9	9,7	43,1
Ege	10,4	5,2	10,7	7,0	9,1	57,6
Akdeniz	10,6	4,9	9,7	5,9	5,1	63,9
Batı Anadolu	11,0	8,2	12,1	9,9	12,1	46,7
Orta Anadolu	7,8	5,3	6,2	3,5	5,8	71,4
Batı Karadeniz	6,4	3,4	5,4	4,1	4,6	76,2
Doğu Karadeniz	7,9	2,5	6,8	4,2	5,4	73,2
Kuzeydoğu Anadolu	5,3	3,4	5,5	2,5	1,9	81,4
Ortadoğu Anadolu	7,3	4,0	6,6	3,2	2,5	76,3
Güneydoğu Anadolu	7,3	3,9	7,9	4,4	3,4	73,0

Bulunduğu ilde 0-5 yıldır yaşayanların oranının 18-24 (%17) ve 25-34 (%15) yaş grubunda daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Doğduğu gündən beri aynı ilde yaşayanların oranı ise 18-24 (%64) ve 65 yaş ve üzeri yaş grubunda (%64) daha yüksektir. Doğduğundan beri aynı ilde oturanların oranı hiç evlenmemiş olanlar bakımından daha yüksektir (%64) (Tablo 24).

Öğrenim durumu yükseldikçe doğduğundan beri aynı ilde oturanların oranı azalmakta, bulunduğu ilde 0-5 ve 5-10 yıldır oturanların oranı ise artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %63'ü doğduğundan beri aynı ilde oturduğunu ifade ederken bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %42'ye düşmektedir.

Tablo 24. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Oturulan İldeki Yaşama Süresi

	0-5 yıl	6-10 yıl	11-20 yıl	21-30	31+ yıl	Doğduğundan beri oturanlar
CİNSİYET						
Erkek	9,4	6,1	11,5	8,3	8,1	56,6
Kadın	9,4	6,3	12,8	8,0	8,8	54,7
YAŞ						
18-24	17,4	6,0	10,8	1,9	,0	63,9
25-34	14,8	11,3	13,6	6,4	,9	53,1
35-44	7,4	6,6	19,0	11,0	5,5	50,6
45-54	3,9	3,5	10,8	15,3	14,0	52,5
55-64	3,6	2,9	7,5	7,7	23,5	54,7
65+	2,7	1,4	5,1	6,1	20,5	64,2
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	5,1	3,8	8,7	6,6	12,6	63,1
İlkokul mezunu	5,2	4,8	12,9	9,9	10,9	56,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	8,8	6,8	11,8	7,0	5,9	59,6
Lise mezunu	13,2	7,0	12,9	7,1	4,8	55,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	20,6	10,5	12,6	8,0	6,6	41,9
MEDENİ DURUM						
Bekâr	14,4	6,1	10,7	3,8	1,0	64,0
Evli	8,6	6,6	12,9	9,4	9,3	53,2
Ayrı yaşıyor	11,8	4,5	10,9	11,9	9,2	51,8
Dul	3,6	1,8	6,7	6,5	21,8	59,5
Boşanmış	7,1	7,2	14,1	9,8	10,7	51,1
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	8,1	6,8	13,0	8,9	8,1	55,0
Geniş	8,1	4,7	11,6	6,7	7,5	61,4
Dağılmış	18,4	5,0	7,8	5,9	11,8	51,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	20,6	13,9	16,2	9,5	9,0	30,8
Üst grup	17,2	9,5	11,9	8,8	9,7	42,9
Üst orta grup	9,8	5,6	13,6	10,9	10,4	49,7
Alt orta grup	6,1	5,7	12,2	7,8	8,4	59,9
En alt grup	6,3	7,3	10,7	3,8	3,9	68,1

Bulunduğu ilde 0-5 yıl gibi kısa bir süredir yaşamakta olan bireylerin oranı dağılmış ailelere mensup olanlarda daha yüksektir. Doğduğundan beri aynı ilde yaşamış olanların oranı ise geniş ailelere mensup bireylerde yüksek çıkmaktadır.

Sosyoekonomik statü düşükçe, doğduğundan beri aynı ilde yaşayanların oranı artmaktadır. Örneğin en üst SES grubunda, doğduğundan beri aynı ilde yaşayanların oranı %31 iken, aynı oran en alt SES'te %68'e yükselmektedir.

3.Bölüm

EVLİLİK VE BOŞANMA

İlk Evlenme Yaşı
Uygun Görülen Evlenme Yaşı
Evlilik Sayısı
Eş ile Tanışma Şekli
Evlilik Kararı
Nikah Türü
Başlık Parası
Akraba Evliliği
Akraba Evliliğini Uygun Bulma
Evlenirken Yapılan Törenler
Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler
Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri
Evliliğin Durumu
Boşanma Nedeni
Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

Bu araştırmada ilk evlenme yaşı ile uygun bulunan evlenme yaşına, evlenilen kişi ile nasıl tanışıldığına, evlenme kararının nasıl verildiğine, evlilik bağıının hangi nikâh ile kurulduğuna, evlenme esnasında yapılan törenlere, başlık verilip verilmediğine, evlenilen kişi ile akraba olup olunmadığına ve

akraba evliliğine nasıl bakıldığına, evlenilecek kişide aranan özelliklere kadar çeşitli detaylarıyla evlilik olgusu irdelenmiştir. Boşanma konusunda ise bireylerin boşanma gerekçeleri ile toplumun hangi konuları boşanma gerekçesi olarak gördüğü araştırılmıştır.

Tablo 25. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş ve altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35+
Türkiye	17,6	57,0	19,8	4,3	1,3
CİNSİYET					
Erkek	5,7	54,0	31,6	6,8	1,8
Kadın	28,0	59,7	9,4	2,0	0,8

3.1 İlk Evlenme Yaşı

Evlilik deneyimi yaşamış olan tüm bireylere ilk evlenme yaşları sorulmuştur. Buna göre, Türkiye’de ilk evliliklerin yarısından fazlasının (%57) 18-24 yaş aralığında gerçekleştiği tespit edilmiştir. 18 yaşından küçük evlilikler de azımsanamayacak bir orandadır (%17). 35 yaş ve daha üstünde ilk evliliğin gerçekleşmesi ise oldukça seyrek görünen bir durumdur (%1) (Tablo 25).

Kadın ve erkeklerin ilk evlenme yaşları incelenmiştir. Hem kadın (%60) hem de erkeklerin (%54) çoğu ilk evliliklerini 18-24 yaş aralığında yapmaktadır. 18 yaşından önce evlenen kadınların oranı dikkat çekicidir. Türkiye genelinde, kadınların dörtte birinden fazlası (%28) 18 yaşından önce evlenmiştir. Erkeklerde bu oran çok daha düşüktür (%6). Buna karşılık, 25-29 yaş aralığında evlenen erkeklerin oranı daha yüksektir (%32). 35 yaşından sonraki evliliklere ise hem kadınlarda hem de erkeklerde çok nadir rastlanmaktadır (Tablo 25).

Yerleşim yerine göre incelendiğinde, hem kırdada hem de kentte erkeklerin çoğunluğu 18-24 yaşlarında evlenmektedir. Bu yaş aralığında

evlilikler kırdada (%60) biraz daha yaygındır. Buna karşılık kentte 25-29 yaş aralığında evlenen erkeklerin oranı (%35) kırdan (%25) daha yüksektir. 18 yaşından önce evlenme ise kırdada yaşayan kadınlarda biraz daha yaygın çıkmaktadır. Kırdaki kadınların üçte biri (%33) ve kentteki kadınların dörtte biri (%26), ilk evliliklerini 18 yaşından önce yapmıştır (Tablo 26 ve 27).

Üç büyük il karşılaştırıldığında, İzmir’de 18-24 yaş arasında evlenen erkeklerin oranının diğer iki büyük ille kıyasla biraz daha düşük (%45), buna karşılık 25-29 yaş aralığında evlenenlerin oranının ise biraz daha yüksek olduğu (%37) tespit edilmiştir. 18 yaşından önce evlenen kadınların oranı Ankara’da nispeten yüksektir (%28).

Batı bölgelerinden doğu bölgelerine doğru gidildikçe erken yaşta evlilik yapanların oranı artmaktadır. 18 yaşından önce evlenen kadınların oranı Batı Marmara’da %21 iken bu oran Güneydoğu Anadolu’da %39’a yükselmektedir. 18 yaşından önce evlenen erkekler için de benzer bir durum söz konusudur. Bu oran, İstanbul, Batı Marmara ve Doğu Marmara’da %4 iken, Güneydoğu Anadolu’da %10’a çıkmaktadır.

Tablo 26. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş ve altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35+
Türkiye	5,7	54,0	31,6	6,8	1,8
YERLEŞİM YERİ					
Kent	4,3	51,3	34,5	7,9	2,0
Kır	8,9	60,1	25,1	4,5	1,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	3,5	51,6	33,1	8,9	2,8
Ankara	5,5	53,4	31,1	9,0	0,9
İzmir	5,1	44,8	37,0	10,7	2,4
BÖLGE					
İstanbul	3,5	51,6	33,1	8,9	2,8
Batı Marmara	4,0	54,1	35,6	4,8	1,5
Doğu Marmara	4,0	53,9	32,5	7,4	2,3
Ege	5,5	52,6	33,8	6,8	1,3
Akdeniz	4,5	48,4	37,2	7,1	2,7
Batı Anadolu	5,9	59,4	26,7	7,5	0,6
Orta Anadolu	8,0	62,6	24,9	4,0	0,5
Batı Karadeniz	8,6	59,1	24,8	5,8	1,7
Doğu Karadeniz	6,1	52,8	31,6	7,1	2,4
Kuzeydoğu Anadolu	5,9	51,0	36,0	5,9	1,2
Ortadoğu Anadolu	9,3	56,1	28,4	5,4	1,0
Güneydoğu Anadolu	10,2	54,9	28,0	5,6	1,3
YAŞ					
18-24	4,4	95,6	0,0	0,0	0,0
25-34	2,3	50,8	41,6	5,3	0,0
35-44	3,8	49,5	34,6	10,0	2,2
45-54	6,4	54,8	28,6	7,1	3,1
55-64	7,6	60,4	24,1	5,9	2,0
65+	13,4	53,7	25,4	5,1	2,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	14,3	59,7	19,6	3,7	2,6
İlkokul mezunu	8,3	61,0	24,7	4,7	1,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	4,5	61,4	28,8	4,6	0,7
Lise mezunu	1,6	46,4	42,0	7,3	2,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,2	31,1	48,8	16,6	3,4
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	5,2	52,5	33,3	7,2	1,8
Geniş	8,0	61,0	25,1	4,5	1,4
Dağılım	7,1	53,5	26,1	10,3	3,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	0,0	20,8	52,3	21,8	5,1
Üst grup	1,1	36,8	44,4	14,4	3,3
Üst orta grup	3,7	52,2	35,9	6,6	1,6
Alt orta grup	6,8	59,7	27,4	4,7	1,4
En alt grup	10,5	60,6	23,4	3,7	1,8

18 yaşından önce evlenenlerin oranı 65 yaş ve üzeri olanlar arasında daha yüksektir. Bu oran kadınlarda %48, erkeklerde ise %13'tür. Bu oranın en düşük olduğu yaş grubu ise 25-34'tür (Tablo 26 ve 28).

Öğrenim durumu yükseldikçe erkeklerde ve kadınlarda erken yaşta evlenenlerin oranı düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş erkeklerin %14'ü, kadınların ise neredeyse yarısı (%48) 18 yaşın altında evlenmiştir. Üniversite/lisansüstü mezunlarında 18 yaş altında evlenen kadın oranı %1'dir. Üniversite/lisansüstü mezunu kadınların yarısı (%52) 18-24 yaş arasında, üçte birinden fazlası (%37) ise 25-29 yaş aralığında evlenmiştir. Erkeklerde öğre-

nim durumu yükseldikçe 25-29 ve 30-34 yaş aralığında evlenenlerin oranı yükselmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş erkeklerin %20'si 25-29, %4'ü 30-34 yaş aralığında evlenmiştir. Bu oranlar üniversite/lisansüstü mezunu erkeklerde 25-29 yaş aralığı için %49; 30-34 yaş aralığı için %17'dir.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe, kadınlarda daha belirgin olmak üzere, evlilik yaşı da yükselmektedir. En üst SES grubundaki kadınlarda 18 yaşından önce evlenenlerin oranı %4 iken bu oran en alt grupta %37'dir. Öte yandan, 25-29 yaşında evlenen kadınların oranı en alt SES'te %8 iken, bu oran en üst SES'te %31'e çıkmaktadır.

Tablo 27. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın İçin İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş ve altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35+
Türkiye	28,0	59,7	9,4	2,0	0,8
YERLEŞİM YERİ					
Kent	25,8	60,7	10,4	2,2	0,9
Kır	33,4	57,4	7,0	1,5	0,7
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	22,7	62,5	10,9	3,0	0,9
Ankara	27,8	58,0	10,7	2,4	1,2
İzmir	24,0	60,0	12,5	2,9	0,6
BÖLGE					
İstanbul	22,7	62,5	10,9	3,0	0,9
Batı Marmara	21,4	66,3	9,3	1,6	1,4
Doğu Marmara	25,1	62,5	9,5	2,0	0,9
Ege	27,3	60,7	9,7	2,1	0,2
Akdeniz	27,7	57,7	10,4	2,3	1,9
Batı Anadolu	28,0	58,8	10,0	2,3	0,8
Orta Anadolu	36,3	56,1	6,0	1,2	0,4
Batı Karadeniz	28,7	59,8	10,0	0,6	0,9
Doğu Karadeniz	29,4	61,2	7,6	0,9	1,0
Kuzeydoğu Anadolu	32,4	60,5	4,3	2,5	0,4
Ortadoğu Anadolu	35,3	55,0	8,2	1,2	0,3
Güneydoğu Anadolu	38,7	51,8	8,0	1,1	0,4

Tablo 28. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş ve altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35+
YAŞ					
18-24	24,7	75,3	0,0	0,0	0,0
25-34	17,8	65,0	15,8	1,4	0,0
35-44	22,7	61,4	12,0	3,1	0,8
45-54	28,6	58,4	8,0	3,1	1,9
55-64	36,8	54,6	5,4	1,7	1,4
65+	47,7	45,6	4,9	1,0	0,8
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	47,9	45,7	4,6	1,2	0,5
İlkokul mezunu	29,9	60,8	6,9	1,5	0,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	23,5	70,0	5,2	1,2	0,1
Lise mezunu	6,5	75,2	14,5	2,8	1,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	1,3	52,1	37,3	6,7	2,6
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	23,9	62,3	10,7	2,2	0,9
Geniş	35,6	56,6	6,3	1,1	0,4
Dağılmış	39,0	50,6	6,7	2,4	1,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	4,1	52,1	31,1	9,5	3,3
Üst grup	10,3	64,0	21,3	3,2	1,3
Üst orta grup	23,1	66,0	8,5	1,6	0,7
Alt orta grup	31,7	59,3	6,8	1,5	0,7
En alt grup	37,4	52,0	8,0	1,5	1,0

3.2. Uygun Görülen Evlenme Yaşı

Araştırmada bireylere kadın ve erkek için uygun gördükleri evlenme yaşının kaç olduğu sorulmuştur. Türkiye'deki kadınların %28'i 18 yaşından önce ilk evliliklerini yapmış olmasına rağmen, Türkiye genelinde sadece %1'lik bir kesim, kadınlar için uygun evlilik yaşının 18'in altında olduğunu ifade etmektedir. Türkiye genelinin %64'ü, kadınlar için ideal evlenme yaşını 18-24 arası olduğunu düşünmektedir. Yaklaşık üçte birlik (%32) bir kesim ise kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görmektedir. Sadece %3'lük bir kesim kadınlar için ideal evlenme yaşının 30-34 olduğunu dile getirmektedir (Tablo 29).

Kırda yaşayanlar, kadınların daha genç evlenmesini uygun bulmaktadır. Örneğin kırda yaşayanların yaklaşık dörtte üçü (%76), kadınlar için ideal evlilik yaşının 18-24 olduğunu düşünürken, aynı oran

kentte yaşayanlar arasında %59 ile Türkiye ortalamasının altındadır.

Kadınlar için ideal bulunan evlilik yaşı sorusunun cevapları, üç büyük il bazında incelenmiştir. Her üç ilde de kadınların ideal evlilik yaşının 18-24 olduğunu düşünenlerin oranının Türkiye ortalamasının altında ve 25-29 yaş aralığını kadınlar için ideal evlilik yaşı olarak görenlerin oranının da Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu bulunmuştur. Üç il arasında, kadınların 18-24 yaş aralığında evlenmesini uygun görenlerin oranı İstanbul'da biraz daha yüksektir (%56).

18-24 yaş aralığını kadınlar için uygun evlenme yaşı olarak dile getirenlerin en yüksek olduğu bölgeler, %76 ile Kuzeydoğu Anadolu ve %75 ile Güneydoğu ve Orta Anadolu iken, en düşük olduğu bölge %56 oranı ile İstanbul'dur.

Tablo 29. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40+
Türkiye	1,0	64,0	32,1	2,8	0,1	0,0
YERLEŞİM YERİ						
Kent	0,7	59,2	36,4	3,4	0,2	0,0
Kır	1,6	76,2	21,1	1,1	0,1	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	0,4	56,3	38,0	5,0	0,2	0,0
Ankara	0,2	51,6	43,3	4,6	0,3	0,0
İzmir	0,7	49,5	44,0	5,5	0,1	0,2
BÖLGE						
İstanbul	0,4	56,3	38,0	5,0	0,2	0,0
Batı Marmara	0,5	59,1	38,6	1,5	0,1	0,1
Doğu Marmara	0,7	61,4	35,1	2,6	0,1	0,1
Ege	0,8	61,0	35,1	3,0	0,0	0,1
Akdeniz	1,0	67,5	28,8	2,6	0,0	0,0
Batı Anadolu	0,4	60,8	35,1	3,4	0,3	0,0
Orta Anadolu	1,1	75,0	22,8	1,0	0,1	0,1
Batı Karadeniz	0,9	67,6	29,8	1,6	0,1	0,0
Doğu Karadeniz	0,3	62,8	35,3	1,6	0,1	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	2,7	76,0	20,3	1,0	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	2,1	69,0	26,7	1,9	0,4	0,0
Güneydoğu Anadolu	3,0	75,0	20,6	1,2	0,1	0,0

Erkeklerin %69'u kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 yaş aralığı olduğunu düşünmektedir. Bu oran kadınlar bakımından %59'a düşmektedir. 25-29 yaş aralığını uygun evlenme yaşı olduğunu düşünen kadınların oranı (%37) ise erkeklerden (%28) daha yüksektir (Tablo 30).

65 yaş ve üzeri olanlar da dahil olmak üzere tüm yaş gruplarındaki bireyler kadının 18 yaşından sonra ve ağırlıklı olarak 18-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini belirtmektedir. 65 yaş ve üzeri olanların büyük kısmı (%75) kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 arası olduğunu düşünürken, 25-29 yaş aralığını uygun bulanların oranı %21'dir. Kadının 25-29 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı daha genç bireylerde artmaktadır. Örneğin kadının 25-29 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini destekleyenler 18-24 yaşındaki bireylerde %34, 25-29 yaşındaki bireylerde %38'dir. Öte yandan hiçbir yaş grubu kadının 34 yaşından sonra evlilik yapmasını ideal görmemektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 yaş aralığı olduğunu düşünenlerin oranı azalmakta, 25-29 yaş aralığı olduğunu düşünenlerin oranı artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %17'si kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun bulurken bu oran üniversite/lisansüstü mezunları arasında %53'e yükselmektedir. Üniversite/lisansüstü mezunlarının %8'i ise kadınlar için uygun evlenme yaşının 30-34 arası olduğunu belirtmektedir.

Medeni duruma göre ele alındığında, kadının 18-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı evli ve dul bireylerde daha yüksektir. Aynı benzerlik bekâr, ayrı yaşayan ve boşanmış bireyler arasında da mevcuttur. Kadının 25-29 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı %43 ile bekâr, %49 ile boşanmış bireyler ile ayrı yaşayan bireylerde daha yüksektir (Tablo 30).

Tablo 30. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40+
CİNSİYET						
Erkek	1,2	68,8	27,6	2,1	0,1	0,1
Kadın	0,7	59,2	36,5	3,4	0,2	0,0
YAŞ						
18-24	0,5	64,1	33,6	1,7	0,2	0,0
25-34	0,9	57,4	37,5	4,0	0,2	0,0
35-44	0,8	62,0	33,8	3,2	0,2	0,1
45-54	1,0	66,2	30,4	2,2	0,1	0,0
55-64	1,2	67,8	28,1	2,9	0,1	0,1
65+	2,2	75,3	20,9	1,5	0,0	0,0
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmedi	2,9	79,3	16,6	1,1	0,1	0,0
İlkokul mezunu	0,9	72,3	25,1	1,5	0,1	0,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	0,6	68,0	29,6	1,7	0,1	0,0
Lise mezunu	0,7	51,8	43,7	3,7	0,1	0,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,3	38,8	52,5	8,1	0,3	0,0
MEDENİ DURUM						
Bekâr	0,4	52,1	42,5	4,6	0,3	0,1
Evli	1,1	67,5	29,2	2,1	0,1	0,0
Ayrı yaşıyor	0,4	44,5	49,0	5,7	0,4	0,0
Dul	2,2	70,9	24,6	2,2	0,1	0,0
Boşanmış	0,2	42,7	48,8	8,2	0,2	0,0
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	0,8	64,1	32,4	2,5	0,1	0,0
Geniş	1,7	72,5	24,2	1,5	0,2	0,0
Dağılmış	0,8	50,9	42,0	6,0	0,2	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	0,4	28,0	59,2	12,3	0,1	0,0
Üst grup	0,2	41,1	52,2	6,0	0,3	0,2
Üst orta grup	0,5	58,2	38,1	3,1	0,2	0,0
Alt orta grup	1,2	72,0	25,2	1,5	0,1	0,0
En alt grup	2,4	80,5	15,9	1,2	0,0	0,0

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, geniş ailelere mensup bireylerin büyük kısmı (%73) kadınların 18-24 yaş arasında evlenmesini uygun bulmaktadır. Bu oran çekirdek ailelere mensup bireyler arasında %64 ve dağılmış ailelere mensup bireyler arasında ise %51'dir. Kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun bulanların oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi ise dağılmış ailelerdir (%42). Bu oran çekirdek ailelerde %32'ye, geniş ailelerde de %24'e düşmektedir.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe kadınlar için uygun bulunan evlilik yaşının yükseldiği söylenebilir. Örneğin en alt SES grubunda kadınlar için 18-24 yaş aralığını ideal evlilik yaşı olarak görenlerin oranı %81 iken, aynı oran en üst SES'te grubunda %28'dir. En üst SES grubu (%59) ile üst SES (%52) grubuna mensup bireyler arasında kadının 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görenlerin oranı daha yüksektir.

Erkekler için uygun görülen evlenme yaşı incelendiğinde, Türkiye genelinde erkeklerin kadınlardan biraz daha geç evlenmesinin uygun bulunduğu söylenebilir. Türkiye genelinde kadınlar için uygun evlenme yaşının 18-24 olduğunu düşünenlerin oranı %64 iken, erkeklerin 18-24 yaşları arasında evlenmesini uygun sayanların oranı %29'dur. Kadınlar için ideal evlenme yaşının 30-34 olduğunu düşünenler sadece %3'lük bir kesim iken, aynı yaşların erkekler için ideal evlenme yaşı olduğunu düşünenlerin oranı %19'dur. Toplumun yarısı (%50) erkeklerin 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun görmektedir. Erkeklerin 35 yaşından sonra evlenmesinin uygun olacağını belirtenlerin oranı sadece %2'dir (Tablo 31).

Erkekler için uygun evlenme yaşı kent, kırsal ayrımında önemli farklılıklar göstermemektedir. Bunun tek istisnası 18-24 yaş aralığında göze çarpmaktadır. Erkekler için 18-24 yaş aralığının uygun evlenme yaşı olduğunu düşünenler, kentte %24 oranında iken, aynı oran kırsal %42'ye yükselmektedir.

Üç büyük il arasında erkek için uygun evlenme yaşının 18-24 yaş aralığı olduğunu belirtenlerin oranı İzmir'de daha düşüktür (%16).

Erkekler için uygun evlenme yaşı, bölgeler bazında da incelenmiştir. Erkekler için ideal evlilik yaşının 18-24 yaş arasında olduğunu düşünenler arasında Türkiye genelinden (%29) en çok farklılaşan bölgeler %20 ile İstanbul ve %39 ile Güneydoğu Anadolu'dur. Erkek için 30-34 yaş aralığını uygun evlenme yaşı bulanların oranının en yüksek çıktığı bölge İstanbul (%27), en düşük olduğu bölgeler ise Orta Anadolu (%11) ve Güneydoğu Anadolu'dur (%12).

Hem kadın hem de erkekler arasında erkeklerin 25-29 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini dile getirenlerin oranı daha yüksektir. Öte yandan 18-24 yaş aralığını erkekler için uygun evlenme yaşı olarak görenlerin oranı erkeklerde (%34) daha yüksekken, erkekler için uygun evlenme yaşının 30-34 yaş aralığı olduğunu düşünen kadınların oranı (%23) daha yüksektir (Tablo 32).

Tablo 31. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40+
Türkiye	0,2	28,7	49,9	19,2	1,9	0,2
YERLEŞİM YERİ						
Kent	0,2	23,7	51,4	22,2	2,3	0,2
Kırsal	0,3	41,5	45,8	11,5	0,8	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	0,1	19,5	50,1	26,8	3,2	0,1
Ankara	0,1	23,1	48,6	25,7	2,6	0,0
İzmir	0,2	15,8	52,1	28,4	3,0	0,4
BÖLGE						
İstanbul	0,1	19,5	50,1	26,8	3,2	0,1
Batı Marmara	0,0	22,3	53,5	22,7	1,3	0,2
Doğu Marmara	0,1	24,3	52,4	20,9	1,8	0,4
Ege	0,1	26,5	50,2	21,1	1,9	0,3
Akdeniz	0,1	30,2	51,9	15,9	1,9	0,1
Batı Anadolu	0,2	29,4	48,0	20,0	2,3	0,1
Orta Anadolu	0,2	38,2	49,8	11,2	0,4	0,1
Batı Karadeniz	0,2	37,9	47,5	13,1	1,2	0,0
Doğu Karadeniz	0,2	27,6	47,7	22,4	2,0	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	0,5	35,8	49,0	14,2	0,5	0,0
Ortadoğu Anadolu	0,8	37,1	48,0	13,0	1,0	0,1
Güneydoğu Anadolu	0,6	39,3	46,7	12,0	1,3	0,1

Yaş grubu yükseldikçe 25-29 yaş aralığının erkekler için uygun evlenme yaşı olduğunu düşünenlerin oranı düşmektedir. 18-24 yaş grubunun yarısından fazlası (%57) bu yaş aralığının uygun olduğunu belirtmekte, bu oran 65 yaş ve üzeri bireyler arasında %41'e düşmektedir. Erkekler için uygun evlenme yaşının 30-34 yaş aralığı olduğunu düşünenlerin oranının en yüksek olduğu grup 25-34 yaş grubundaki bireylerdir (%24).

Erkeklerin genç evlilik yapmasını uygun bulanların oranı, öğrenim seviyesi ile ters orantılıdır. Herhangi bir okulu bitirmeyenlerin %46'sı erkekler için ideal evlenme yaşının 18-24 olduğunu düşünürken, aynı oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %12'ye düşmektedir. Diğer yandan üniversite/lisansüstü mezunlarının yarısı (%50) erkeklerin 25-29 yaş aralığında, üçte biri (%34) 30-34 yaş aralığında evlenmesi gerektiği görüşündedir.

Tablo 32. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı

	17 yaş altı	18 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40+
CİNSİYET						
Erkek	0,3	34,2	48,7	15,3	1,4	0,1
Kadın	0,1	23,2	51,0	23,1	2,4	0,2
YAŞ						
18-24	0,0	26,5	57,4	15,1	0,9	0,1
25-34	0,2	22,8	49,9	24,2	2,8	0,2
35-44	0,2	26,5	50,1	20,7	2,3	0,3
45-54	0,2	31,5	49,2	17,2	1,8	0,1
55-64	0,3	31,4	47,6	19,3	1,3	0,1
65+	0,4	42,8	40,8	14,4	1,4	0,1
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	0,5	45,7	42,0	11,0	0,8	0,1
İlkokul mezunu	0,2	33,9	49,7	14,8	1,2	0,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	0,2	28,8	52,3	16,9	1,6	0,1
Lise mezunu	0,1	19,0	53,1	25,0	2,6	0,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,1	11,5	50,0	33,9	4,4	0,1
MEDENİ DURUM						
Bekâr	0,0	19,7	54,2	22,6	3,2	0,2
Evli	0,3	31,0	49,5	17,6	1,5	0,1
Ayrı yaşıyor	0,4	18,0	48,4	29,1	4,0	0,0
Dul	0,2	35,5	43,8	18,9	1,4	0,1
Boşanmış	0,0	14,7	40,1	40,6	4,6	0,1
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	0,2	27,6	51,6	18,9	1,7	0,2
Geniş	0,4	38,0	46,7	13,4	1,4	0,1
Dağılmış	0,1	21,4	44,7	29,7	3,9	0,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	0,2	6,8	44,4	42,7	5,9	0,0
Üst grup	0,1	12,2	50,9	33,2	3,3	0,3
Üst orta grup	0,1	21,0	54,0	22,4	2,4	0,1
Alt orta grup	0,2	33,4	50,8	14,4	1,1	0,2
En alt grup	0,6	47,0	41,3	10,2	0,8	0,0

Boşanmış bireyler dışındaki tüm medeni durum gruplarında, erkekler için ideal evlenme yaşının 25-29 olduğunu düşünenlerin oranı daha yüksektir. Boşanmış bireylerin %41'i erkeklerin 30-34 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu konuda boşanmış bireyleri, bekâr (%23) ve ayrı yaşayan bireyler (%30) takip etmektedir. Erkeklerin 18-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı ise evli (%31) ve dul bireylerde (%36) daha yüksektir (Tablo 32).

Geniş ailelere mensup bireyler nezdinde erkek için uygun evlilik yaşının 18-24 olduğunu belirtenlerin oranı (%38) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (çekirdek ailelerde %28, dağılmış ailelerde %21) daha yüksektir. Erkeğin 30-34 gibi daha ileri yaşta evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı ise %30 ile dağılmış ailelere mensup bireyler nazarında daha yüksektir. Bu oran çekirdek ailelerde %19, geniş ailelerde ise %13'tür.

Erkekler için genç evlenmenin uygun olduğunu

düşünenler, sosyoekonomik statü yükseldikçe azalmaktadır. Örneğin 18-24 yaş aralığını ideal evlenme yaşı olarak görenler en alt SES grubunda %47 oranında iken, aynı oran en üst SES'te %7'ye gerilemektedir. En üst SES grubu erkeklerin 25-34 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünmektedir.

3.3. Evlilik Sayısı

Araştırma kapsamında evlilik deneyimi olan kişilere resmi veya dini, bugüne kadar kaç defa evlendikleri sorulmuştur. Bireylerin evlilik sayısı ile ilgili sonuçlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun (%96) bir defa evlendiği görülmektedir. İki defa evlenenlerin oranı Türkiye genelinde %4, üç veya daha fazla evlenenlerin oranı ise %03 olarak tespit edilmiştir (Tablo 33).

Üç büyük il arasında evlilik sayısında farklılık gözlenmemektedir. Bölgelere göre bakıldığında iki defa evlenme oranının en yüksek olduğu bölgeler %5 ile Batı Marmara ve Ege'dir. En düşük oran ise %2 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndedir.

Tablo 33. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Sayısı

	1	2	3+
Türkiye	95,6	4,0	0,3
YERLEŞİM YERİ			
Kent	95,8	3,8	0,3
Kır	95,1	4,6	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	96,1	3,6	0,3
Ankara	95,5	4,2	0,3
İzmir	95,2	4,4	0,5
BÖLGE			
İstanbul	96,1	3,6	0,3
Batı Marmara	94,5	5,2	0,3
Doğu Marmara	95,7	4,0	0,3
Ege	94,7	4,9	0,5
Akdeniz	95,7	4,0	0,3
Batı Anadolu	95,6	4,2	0,2
Orta Anadolu	94,2	4,5	1,3
Batı Karadeniz	96,2	3,6	0,2
Doğu Karadeniz	96,9	3,0	0,2
Kuzeydoğu Anadolu	97,5	2,3	0,2
Ortadoğu Anadolu	95,1	4,5	0,4
Güneydoğu Anadolu	96,4	3,5	0,1

Yaş grubu kırılımında durum farklılık arz etmektedir. Yaş grubu yükseldikçe evlilik sayısı doğal olarak artmaktadır. Öğrenim seviyesi ve sosyoekonomik statü ile ikinci kez evlenme arasında ise tersine bir ilişki vardır. Üst öğrenim ve üst sosyoekonomik statüdeki bireylerde iki kez evlenme oranı düşmektedir. İkinci evlilik oranının en yüksek olduğu grup

%6 ile herhangi bir okul bitirmemiş olanlardır. Çok farklılaşma görülmemekle birlikte sosyoekonomik gruplar içinde de en yüksek oran %5 ile alt SES grubundadır. Hanehalkı tipleri içinde de dağılmış ailelere mensup bireylerin ikinci kez evlenme oranı (%10) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 34).

Tablo 34. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Sayısı

	1	2	3+
CİNSİYET			
Erkek	94,7	4,8	0,5
Kadın	96,4	3,4	0,2
YAŞ			
18-24	99,2	0,6	0,2
25-34	98,0	1,9	0,0
35-44	96,6	3,1	0,2
45-54	95,2	4,5	0,3
55-64	93,2	6,3	0,5
65+	91,1	7,8	1,1
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	93,7	5,7	0,6
İlkokul mezunu	95,2	4,4	0,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	96,3	3,4	0,3
Lise mezunu	96,9	3,1	0,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	97,2	2,4	0,4
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	96,1	3,7	0,2
Geniş	96,1	3,3	0,5
Dağılmış	90,0	8,9	1,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	96,4	3,6	0,0
Üst grup	97,6	2,4	0,0
Üst orta grup	96,6	3,1	0,3
Alt orta grup	95,4	4,1	0,5
En alt grup	94,3	5,2	0,5

3.4. Eş ile Tanışma Şekli

Evlilik deneyimi olan bireylere ilk evliliklerinde eşleri ile tanışma şekilleri sorulmuştur. Bireylerin %39'u ilk eşi ile aile ve akraba çevresinde, %39'u komşu ve mahalle çevresinde, %8'i arkadaş çevresinde tanıştığını belirtmiştir. Aile çevresinde ilk eş ile tanışma açısından kır ile kent arasında bir fark gözlenmemektedir. Ancak kırsal bölgelerde komşu ve mahalle çevresi (%48), kentte ise iş (%8) ve arkadaş çevresi (%9) daha yüksek orandadır (Tablo 35).

Üç büyük il karşılaştırıldığında, Ankara'da eşi ile aile ve akraba çevresinden tanışanların oranı diğer iki büyük ilden daha yüksekken (%45), İstanbul ve

İzmir de komşu ve mahalle çevresinden birisiyle evlilik oranı (%37) Ankara'nın (%31) üzerindedir.

Bölgelere göre bakıldığında, Batı Marmara Bölgesi'nde ilk evlilikte eşi ile aile ve akraba çevresinde tanışanların oranı hem Türkiye ortalamasına, hem de diğer tüm bölgelere kıyasla oldukça düşüktür (%23). Aynı oran Güneydoğu ve Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde %55 düzeyindedir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde ilk eş ile tanışma biçimi yoğun olarak (%53) komşu ve mahalle çevresindedir. Batı (%16) ve Doğu Marmara'da (%12) ilk eşini arkadaş çevresinden bulanların oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir.

Tablo 35. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş ile Tanışma Şekli (İlk Evlilik)

	Aile ve akraba çevresi	Komşu ve mahalle çevresi	Okul/ dersane/ kurs çevresi	İş çevresi	Arkadaş çevresi	İnternet	Evlilik ajansı	Diğer
Türkiye	39,4	39,0	4,4	6,1	8,1	0,1	0,0	3,0
YERLEŞİM YERİ								
Kent	39,9	35,0	5,0	7,6	9,3	0,1	0,0	3,0
Kır	38,2	48,1	3,0	2,6	5,1	0,2	0,1	2,8
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	38,1	37,0	5,0	8,9	8,8	0,0	0,0	2,3
Ankara	45,1	30,8	4,8	8,3	9,1	0,2	0,0	1,7
İzmir	35,4	37,1	4,5	11,3	8,2	0,0	0,0	3,5
BÖLGE								
İstanbul	38,1	37,0	5,0	8,9	8,8	0,0	0,0	2,3
Batı Marmara	22,7	47,0	4,6	7,1	16,1	0,1	0,0	2,5
Doğu Marmara	31,4	41,5	4,9	8,3	11,5	0,1	0,0	2,2
Ege	34,2	42,3	5,6	8,9	6,0	0,0	0,0	2,9
Akdeniz	38,7	35,6	5,3	4,9	9,3	0,2	0,1	5,9
Batı Anadolu	45,6	32,6	4,2	6,6	8,9	0,1	0,0	2,0
Orta Anadolu	38,3	48,3	3,8	2,8	5,0	0,1	0,1	1,6
Batı Karadeniz	42,2	41,4	3,2	4,4	5,7	0,0	0,0	3,0
Doğu Karadeniz	44,9	39,9	4,3	3,2	5,5	0,0	0,0	2,1
Kuzeydoğu Anadolu	38,1	53,4	3,5	1,4	1,5	0,0	0,0	2,2
Ortadoğu Anadolu	55,2	33,6	1,4	1,4	7,7	0,0	0,0	0,8
Güneydoğu Anadolu	55,0	30,8	1,9	1,7	5,0	0,5	0,1	5,1

Cinsiyetlere göre incelendiğinde kadınların ve erkeklerin ilk eşleri ile tanışma şekilleri büyük oranda benzerdir (Tablo 36).

Yaş grubu yükseldikçe eşleriyle komşu ve mahalle çevresinde tanışanların oranı artmakta, okul, ders-hane, kurs ve arkadaş çevresinde tanışanların ora-

nı azalmaktadır. 18-24 yaş grubundaki bireylerin %28'i ilk evliliklerini komşu ve mahalle çevresinde tanıştıkları kişi ile yapmıştır. Bu oran 65 yaş ve üstü bireylerde %53'e yükselmektedir. 18-24 yaş grubunun %12'si, 25-34 yaş grubunun ise %13'ü ilk eşleriyle arkadaş çevresinde tanışmıştır.

Öğrenim durumuna göre bakıldığında herhangi bir okul bitirmemiş olanların ilk eşleri ile %47 oranında aile ve akraba çevresinde, %46 oranında komşu ve mahalle çevresinde tanıştığı görülmektedir. Bu oran üniversite mezunlarında düşmektedir. Üniversite mezunlarının %25'i ilk eşleri ile aile ve akraba çevresinde, %18'i komşu ve mahalle çevresinde tanışmıştır. Bunun yanı sıra üniversite mezunlarının %22'si okul, dersane ve kurs çevresinde, %17'si iş çevresinde ilk eşleri ile tanışmıştır.

Geniş ailelere mensup bireylerin yarısına yakını (%45) ilk eşleriyle aile ve akraba çevresinde tanışırken, bu oran çekirdek ailelere mensup bireylerde %39, dağılmış ailelerde %35'tir. Dağılmış aile-

lere mensup bireylerde ilk eşle tanışma konusunda komşu ve mahalle çevresi %43 ile diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (çekirdek ailelerde %38, geniş ailelerde %39) öne çıkmaktadır.

Sosyoekonomik statü çerçevesinde ilk evlilikte eş ile tanışma şekline bakıldığında en alt sosyoekonomik gruptaki bireylerin ilk eşleri ile tanışma şeklinin %90'ını aile ve akraba çevresi ile komşu ve mahalle çevresi oluşturmaktadır. Bu oran üst orta SES grubunda %74 düzeyinde, en üst SES grubunda ise %37 düzeyindedir. En üst SES grubunda ilk eşle okul, dersane, kurs (%27) veya iş (%21) çevresinde tanışanların oranı diğer SES seviyelerine kıyasla oldukça yüksektir.

Tablo 36. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş İle Tanışma Şekli (İlk Evlilik)

	Aile ve akraba çevresi	Komşu ve mahalle çevresi	Okul/ dersane/ kurs çevresi	İş çevresi	Arkadaş çevresi	İnternet	Evlilik ajansı	Diğer
CİNSİYET								
Erkek	38,8	39,2	4,7	6,3	8,1	0,1	0,0	2,7
Kadın	39,9	38,8	4,1	5,9	8,0	0,1	0,0	3,2
YAŞ								
18-24	43,3	27,8	7,1	6,5	11,7	0,5	0,2	2,9
25-34	37,0	29,2	7,7	10,3	12,5	0,3	0,0	3,1
35-44	39,7	36,7	4,2	7,9	8,7	0,1	0,1	2,6
45-54	42,2	42,3	2,8	3,6	6,1	0,0	0,0	3,0
55-64	40,4	46,2	2,6	3,0	4,8	0,0	0,0	3,0
65+	36,4	52,9	1,8	2,0	3,7	0,0	0,0	3,3
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	46,7	45,8	0,6	0,9	2,7	0,1	0,0	3,2
İlkokul mezunu	41,7	45,5	1,1	3,0	5,6	0,0	0,0	3,0
İlköğretim/ortaokul mezunu	41,0	37,7	2,4	6,0	9,6	0,2	0,1	3,1
Lise mezunu	33,9	29,7	6,9	12,9	13,6	0,1	0,0	3,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	25,3	17,6	22,1	16,8	15,6	0,3	0,0	2,3
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	38,5	38,4	4,8	6,9	8,5	0,1	0,0	2,8
Geniş	45,0	39,4	2,8	3,2	6,1	0,1	0,0	3,4
Dağılmış	35,4	42,7	3,9	5,4	8,8	0,1	0,0	3,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	22,6	14,0	26,6	21,1	14,4	0,0	0,0	1,3
Üst grup	28,7	25,0	13,4	15,4	15,2	0,3	0,0	1,9
Üst orta grup	38,8	35,4	5,1	8,0	9,4	0,1	0,1	3,1
Alt orta grup	41,7	43,7	1,6	3,7	6,3	0,0	0,0	3,0
En alt grup	46,9	43,0	0,5	1,4	4,8	0,2	0,0	3,1

Birden fazla evlilik yapanlar için son eşleriyle nasıl tanıştıklarına dair bulgularla yukarıda irdelenen ilk eşle nasıl tanışıldığına dair veriler arasında önemli farklılıklar söz konusudur. Aile ve akraba çevresi ile komşu ve mahalle çevresinin oranı azalırken, iş

çevresinin (%12) ve arkadaş çevresinin (%15) payı yükselmektedir. Ailenin evlilik süreci üzerinde en yüksek etkiye sahip olduğu kırsal kesimde bile son evlenen eşle aile çevresinde tanışma oranı %29'a düşmektedir. Bu oran ilk eş için %38'dir (Tablo 37).

Tablo 37. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerine Göre Eş İle Tanışma Şekli (Son Evlilik)

	Aile ve akraba çevresi	Komşu ve mahalle çevresi	Okul/kurs/dershane çevresi	İş çevresi	Arkadaş çevresi	İnternet	Evlilik ajansı	Diğer
Türkiye	31,0	35,9	1,2	11,5	15,3	0,3	0	4,7
YERLEŞİM YERİ								
Kent	32,4	32,7	1,3	13,7	15,7	0,5	0	3,8
Kır	28,5	41,9	1,2	7,3	14,8	0,0	0	6,4

Birden fazla evlilik yapanlar için ilk ve son eşleriyle nasıl tanıştıklarına dair bulgular karşılaştırılmıştır. Birden çok evlilik yapmış olanlar arasında son evliliğini aile ve akraba çevresinden yapanların %63'ü ilk evliliğini de aynı çevreden yapmıştır. Buna karşılık bu kişilerin %27'si ilk evliliğini komşu ve mahalle çevresinden biriyle gerçekleştirmiştir. Son evliliğini komşu ve mahalle çevresinden yapanların %64'ü ilk evliliklerini de aynı çevreden yaparken, %29'u ilk evliliklerini aile ve akraba çevresinden yapmıştır.

Diğer bir ifadeyle, ilk evliliklerinde aile ve akraba çevresi ile komşu ve mahalle çevresinden birisiyle tanışıp evlenenlerin son evliliklerini de benzer yöntemle gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

Öte yandan bu durum son evliliklerini iş çevresinden gerçekleştirenler için geçerli değildir. Son evliliklerinde iş çevresinden birisiyle evlenenlerin ilk evliliklerinde daha çok aile ve akraba çevresi (%31) ile komşu ve mahalle çevresinden (%30) biriyle yaptıkları anlaşılmaktadır. Son evliliğinde olduğu gibi ilk evliliğinde de iş çevresinden birisi ile evlenenler üçüncü sırada gelmektedir (%23).

Son evliliklerinde arkadaşları ile evlenenlerin üçte biri (%34) benzer şekilde ilk evliliklerinde de arkadaşlarıyla evlenmiştir. Bu kişilerin yine üçte biri (%33) aile ve akraba çevresinden; dörtte biri ise (%26) komşu ve mahalle çevresinden birisiyle ilk evliliğini yapmıştır (Tablo 38).

Tablo 38. Türkiye Geneline Göre Eş İle Tanışma Şekli (Son-İlk Evlilik Karşılaştırması)

		Son evlilik				
		Aile ve akraba çevresi	Komşu ve mahalle çevresi	İş çevresi	Arkadaş çevresi	Diğer
İlk evlilik	Aile ve akraba çevresi	62,9	28,5	31,3	33,3	16,7
	Komşu ve mahalle çevresi	26,7	64,4	29,8	26,0	36,8
	Okul/dershane/kurs çevresi	1,8	0,3	4,7	0,3	7,2
	İş çevresi	1,1	1,4	22,6	4,2	13,4
	Arkadaş çevresi	4,0	4,7	8,7	34,3	2,0
	Diğer	3,3	0,8	3,2	2,0	22,8

3.5. Evlilik Kararı

Araştırma kapsamında, evlilik deneyimi olan bireylere, hem ilk hem de son evliliklerinde eşleriyle nasıl evlendikleri sorulmuş ve eş seçimini kimin yaptığı ve evlilik kararında evlenecek kişinin görüşünün alınıp alınmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Ülke genelinde değerlendirildiğinde, ilk evliliklerin yarısı görücü usulü ile gerçekleşmiştir (%51). Evliliklerin diğer yarısına yakını ise evlenecek kişinin kararı ve ailenin desteği ve onayı ile kurulmuştur (%41) (Tablo 39).

İlk evlilikte alınan evlilik kararına kent ve kırsal ayrımı çerçevesinde baktığımızda; görücü usulüyle evlenme oranlarının kırsalda daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Görücü usulü ve kendi kararıyla evlenenlerin kentteki oranı %41 iken, bu oran kırsalda %46'ya kadar çıkmaktadır. Benzer bir durum, görücü usulüyle ve evlenecek kişinin rızası olmadan, ailelerinin kararıyla evlenenlerde görülmektedir.

Kentte bu oran %8 iken, kırsalda %12'ye yükselmektedir. İlk evlilik kararının alınmasında kent ve kırsal ayrımını ortaya koyan bir diğer kategori ise kaçma ve kaçırılma sonucu gerçekleşen evliliklerdir. Kentte kaçma ve kaçırılma sonucu gerçekleşen evliliklerin oranı %4 iken kırsalda bu oran %6'dır. Diğer yandan, bireylerin kendi seçtiği ve ailelerin onayladığı kişilerle yapılan evliliklerin oranı kentte daha yüksektir (%44).

Üç büyük il arasında İstanbul ve İzmir'de evlilik kararı açısından birbirine benzer oranlar çıkmaktadır. Ankara'da ise görücü usulü kendi kararıyla (%47) ve görücü usulüyle, kişinin görüşü sorulmadan, aile kararıyla (%10) evlenenlerin oranının İstanbul ve İzmir'den daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Eşiyle kendi seçimi ve ailesinin onayını alarak evlenenlerin en fazla olduğu bölgeler, %55 ile İstanbul ve Batı Marmara'dır. Bu bölgeleri %49 ile Doğu Marmara ve %45 ile Ege Bölgesi izlemektedir. Bu oranın en düşük olduğu bölge %23 ile Orta Anadolu'dur. Kendilerine sorulmadan görücü usulü ile evlenenlerin oranının en yüksek olduğu bölge Orta Anadolu'dur (%60). Berdel olgusu bir sosyal gerçeklik olarak varlığını Güneydoğu Anadolu'da sürdürmektedir. Bu bölgede evliliklerin %3'ü berdel usulüyle gerçekleşmiştir.

Tablo 39. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Kararı (İlk Evlilik)

	Kendi seçiminim, ailemin rızasıyla	Kendi kararım, ailemin rızası dışında	Görücü usulüyle, benim kararım	Görücü usulüyle, benim görüşüm sorulmadan ailemin kararıyla	Kaçma, kaçırılma	Berdel	Diğer
Türkiye	41,0	2,9	42,4	8,9	4,4	0,3	0,1
YERLEŞİM YERİ							
Kent	44,4	3,2	40,7	7,8	3,7	0,3	0,1
Kırsal	33,2	2,3	46,4	11,5	6,1	0,5	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	55,2	4,3	30,9	5,7	3,6	0,1	0,2
Ankara	36,7	3,1	47,1	10,4	2,5	0,2	0,0
İzmir	50,8	2,0	35,3	7,0	4,6	0,1	0,1
BÖLGE							
İstanbul	55,2	4,3	30,9	5,7	3,6	0,1	0,2
Batı Marmara	54,9	,6	31,3	4,8	8,4	0,1	0,0
Doğu Marmara	49,2	1,6	33,7	8,6	6,9	0,0	0,0
Ege	45,4	3,2	38,7	8,3	4,2	0,1	0,0
Akdeniz	34,4	4,0	49,3	7,0	5,0	0,2	0,1
Batı Anadolu	34,7	2,5	49,4	10,6	2,5	0,1	0,1
Orta Anadolu	22,7	2,5	59,6	11,2	3,8	0,2	0,1
Batı Karadeniz	31,8	1,2	50,2	11,9	4,7	0,1	0,0
Doğu Karadeniz	29,9	2,2	42,4	17,1	8,4	0,0	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	33,3	5,0	46,9	12,1	2,6	0,0	0,1
Ortadoğu Anadolu	37,7	2,1	46,8	10,8	2,4	0,3	0,0
Güneydoğu Anadolu	30,1	3,0	51,2	10,8	1,6	3,3	0,1

Cinsiyete göre evli bireylerin eşleriyle nasıl evlendiklerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, kendi seçimi ve ailesinin onayı ile evlenenlerin erkeklerde (%45), kadınlara (%37) kıyasla daha yaygın olduğu görülmektedir (Tablo 40).

Yaş gruplarına göre evlilik kararlarına bakıldığında yaş grubu küçüldükçe bireylerin kendi seçimleri doğrultusunda evlendikleri ancak ailelerinin onayını da aldıkları belirlenmiştir. 18-24 ve 25-34 yaşları arasında olup, eşleriyle kendi seçimleri ve ailelerinin onayıyla evlenenlerin oranı diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. 18-24 yaş grubunun %52'si, 25-34 yaş grubunun ise %54'ü kendi seçimleri ve ailelerinin

onayıyla evlenmiştir. Bu oran 65 yaş ve üstünde %23'e düşmektedir. Yaş grupları büyüdükçe görücü usulüyle ve kişinin kendi görüşü sorulmadan yapılan evliliklerin oranının arttığı gözlenmiştir. Görücü usulü ve ailesinin kararıyla evlenenlerin oranı 65 yaş ve üzerinde %23 iken, bu oran küçük yaş gruplarında azalmakta, 18-24 yaş grubunda %2'ye kadar düşmektedir. Kişisel görüşü alınarak görücü usulüyle evlenenlerin oranı gençler arasında daha düşüktür. Bu şekilde evlenenlerin oranı 18-24 yaş grubunda %34, 25-34 yaş grubunda ise %35'tir. 45 yaş ve üzerindeki bireylerin ise neredeyse yarısı (%47 ile %49 arasında) bu şekilde evlenmiştir.

Tablo 40. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Kararı (İlk Evlilik)

	Kendi seçimim, ailemin rızasıyla	Kendi kararım, ailemin rızası dışında	Görücü usulüyle, benim kararım	Görücü usulüyle, benim görüşüm sorulmadan ailemin kararıyla	Kaçma, kaçırılma	Berdel	Diğer
CİNSİYET							
Erkek	45,2	2,7	41,8	5,6	4,3	0,3	0,1
Kadın	37,3	3,1	42,9	11,7	4,5	0,4	0,1
YAŞ							
18-24	52,2	5,3	33,8	2,2	6,2	0,2	0,0
25-34	53,7	3,4	34,6	3,3	4,7	0,3	0,0
35-44	46,0	2,8	41,3	5,7	3,7	0,4	0,1
45-54	34,8	2,8	48,5	9,3	4,2	0,4	0,2
55-64	32,0	2,6	47,4	13,1	4,6	0,3	0,0
65+	23,3	1,6	47,6	22,5	4,5	0,4	0,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmeyen	21,2	2,3	47,9	22,7	4,5	1,3	0,0
İlkokul mezunu	32,0	2,8	50,2	9,6	5,1	0,2	0,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	43,5	3,6	42,1	4,6	6,0	0,2	0,0
Lise mezunu	58,8	3,4	32,1	2,3	3,2	0,0	0,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	78,1	2,4	17,7	0,9	0,7	0,0	0,1
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	44,1	2,8	41,3	7,2	4,3	0,3	0,1
Geniş	33,5	2,6	47,8	10,9	4,5	0,6	0,1
Dağılım	30,7	4,5	40,3	18,6	5,3	0,4	0,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	84,8	2,2	11,7	0,6	0,4	0,0	0,1
Üst grup	67,8	2,3	25,6	2,5	1,6	0,0	0,1
Üst orta grup	48,9	2,3	39,5	5,9	3,3	0,0	0,1
Alt orta grup	33,6	2,9	47,1	10,6	5,5	0,3	0,0
En alt grup	27,8	3,6	49,8	12,6	5,1	1,0	0,0

Öğrenim durumu yükseldikçe kendi seçimi ve ailesinin onayıyla evlenenlerin oranı artmakta, görücü usulüyle evlenenlerin oranı ise azalmaktadır. Üniversite mezunlarının %78'i, lise mezunlarının %59'u evlilik kararlarında kendi seçimleriyle, ailelerinin onayıyla hareket etmişlerdir. Buna karşılık ilköğretim ve daha düşük öğrenim seviyesindekilerde ailesinin kararı ve görücü usulüyle evlenme oranı daha yüksek çıkmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş bireyler arasında fikri alınmadan görücü usulü ile evlendirilenlerin oranı %23'tür. Bu oran üniversite mezunları arasında %1'e düşmektedir (Tablo 40).

Herhangi bir okul bitirmemiş bireyler arasında fikri alınarak görücü usulüyle evlendirilenlerin oranı ise %48'dir. Bu oran üniversite mezunları arasında %18'e gerilemektedir.

Eşini kendisi seçen ve ailesinin rızasıyla evlenenlerin oranı %44 ile çekirdek ailelerde, kişinin fikri alınmadan görücü usulü evlenme oranı ise %19 ile dağılmış ailelere mensup bireyler arasında daha yüksektir. Geniş ailelere mensup bireylerin neredeyse yarısı (%48) görücü usulü ile ancak aynı zamanda kişinin de rızasıyla evlenmiştir.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe kişilerin evlene-

cekleri kişiyi kendilerinin seçme oranı artmaktadır. Örneğin en alt sosyoekonomik gruptaki kişilerin sadece %28'i kendi seçim/ kararları ve ailelerinin de rızasıyla evlenirken bu oran en üst SES grubunda %85'tir. Buna karşılık sosyoekonomik statü düştükçe görücü usulü evlenme oranı artmaktadır. Örneğin en üst SES'teki bireylerin sadece %12'si kendi fikirleri alınarak görücü usulü ile evlenirken bu oran en alt grupta %50'dir. Aynı şekilde kişinin fikri alınmadan görücü usulü ile evlenme oranı da sosyoekonomik statü düştükçe yükselmektedir. En üst SES grubundaki bireylerin %1'i bu şekilde evlenirken oran en alt SES grubunda %13'e yükselmektedir.

Türkiye genelinde değerlendirildiğinde birden fazla evlilik yaşayanların son evliliklerindeki evlenme kararını büyük oranda ailelerinin rızasıyla ama kendi seçimleriyle verdikleri anlaşılmaktadır. İlk evlilikte %41 olan bu oran son evlilikte %48'e yükselmektedir. Ailesinin rızası olmaksızın kendi kararıyla evlenme durumu (%6) ilk evliliğe göre (%3) artmaktadır. İlk evlilik kararında en yüksek değere sahip olan "görücü usulüyle, benim kararım" seçeneği (%42), birden fazla evlilik yapan kişilerde daha az rastlanan bir durum olmakta (%35) ve ikinci sıraya düşmektedir. Bu durum hem kentte hem de kırdaki yaşayan bireylerde karşılaşılan bir durumdur (Tablo 41).

Tablo 41. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerine Göre Evlilik Kararı (Son Evlilik)

	Kendi seçimim, ailemin rızasıyla	Kendi kararım, ailemin rızasıyla	Görücü usulüyle, benim kararım	Görücü usulüyle, benim görüşüm sorulmadan ailemin kararıyla	Kaçma, kaçırılma	Berdel	Diğer
Türkiye	48,4	6,3	34,6	6,2	3,2	0,4	0,9
YERLEŞİM YERİ							
Kent	50,3	7,4	33,2	5,5	2,7	0,3	0,6
Kır	44,7	4,2	37,2	7,5	4,2	0,5	1,6

Son evliliklerini kendi seçimleri ve ailelerin rızasıyla yapanların %58'i ilk evliliklerini de aynı şekilde gerçekleştirmiştir. Diğer yandan bu kişilerin %36'sı ilk evliliklerini görücü usulüyle yapmıştır (Tablo 42).

Son evliliklerinde kendi kararı ile görücü usulü evlenenlerin ilk evliliklerini de benzer şekilde yaptıkları görülmektedir (%68). Öte yandan bu kişilerin %15'inin ilk evliliklerinde kendi seçtikleri kişiyle evlendikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 42. Türkiye Geneline Göre Evlilik Kararı (Son Evlilik-İlk Evlilik Karşılaştırması)

	Son evlilik			
	Kendi seçimim, ailemin rızasıyla	Kendi kararım, ailemin rızası dışında	Görücü usulüyle, benim kararım	Görücü usulüyle, benim görüşüm sorulmadan ailemin kararıyla
İlk evlilik				
Kendi seçimim, ailemin rızasıyla	57,9	21,5	10,8	4,5
Kendi kararım, ailemin rızası dışında	3,3	19,0	4,0	1,0
Görücü usulüyle, benim kararım	22,3	19,8	67,6	18,4
Görücü usulüyle, benim görüşüm sorulmadan ailemin kararıyla	13,4	31,7	14,3	64,3
Kaçma, kaçırılma	3,0	8,7	2,8	10,1
Berdel	0,0	0,0	0,2	2,5
Diğer	0,0	0,0	0,3	0,0

3.6. Nikâh Türü

Araştırmaya katılan bireylerin ilk ve son evliliklerinde gerçekleştirdikleri nikâh türü sorulmuştur. İlk evliliklerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, evli bireylerin büyük çoğunluğunun (%94) hem resmi hem de dini nikâh yaptığı belirlenmiştir. Türkiye genelinde sadece resmi nikâhla evlenenlerin oranı %3, sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı da %3'tür (Tablo 43).

Yerleşim yeri ile nikâh türü arasındaki ilişkiye baktığında kent ve kırdaki yaşayanların çoğunluğunun (kentte %93; kırdaki %96) hem resmi hem de dini nikâhla evli olduğu görülmektedir. Öte yandan, kentte yaşayanlar arasında sadece resmi nikâhla evlenenler %4 iken, kırdaki bu oran %2'dir.

Üç büyük il arasında nikâh türünde farklılaşma bulunmamaktadır. Diğer yandan bölgelere göre bireylerin, eşleriyle evlenirken gerçekleştirdikleri nikâh türünün farklılaştığı gözlemlenmektedir.

Tablo 43. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Nikâh Türü (İlk Evlilik)

	Sadece resmi	Sadece dini	Hem resmi hem dini
Türkiye	3,4	2,6	93,9
YERLEŞİM YERİ			
Kent	4,2	2,5	93,3
Kır	1,7	2,8	95,5
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	8,1	1,9	90,0
Ankara	4,9	1,4	93,7
İzmir	6,2	2,3	91,5
BÖLGE			
İstanbul	8,1	1,9	90,0
Batı Marmara	2,3	0,7	97,0
Doğu Marmara	1,5	1,9	96,7
Ege	3,2	1,4	95,5
Akdeniz	1,6	3,5	94,9
Batı Anadolu	3,6	1,4	95,0
Orta Anadolu	1,0	2,5	96,5
Batı Karadeniz	5,1	3,1	91,9
Doğu Karadeniz	0,6	2,1	97,2
Kuzeydoğu Anadolu	0,6	3,3	96,1
Ortadoğu Anadolu	6,2	5,3	88,5
Güneydoğu Anadolu	0,8	7,5	91,8

Resmi nikâh yaptırıp dini nikâh yaptırmayan bireylerin en fazla olduğu bölge %8 ile İstanbul'dur. İstanbul'u, Ortadoğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir (%6). Resmi nikâh yapmayıp dini nikâh yapan bireyler ise %8 oranıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yoğunlaşmaktadır.

Cinsiyet ve yaş grubuna göre ciddi farklılaşma bulunmamaktadır. Ancak 18-24 yaş grubunda sadece dini nikâh yaptırmış olanların oranının (%6), 25-64 yaş grubundan biraz daha yüksek olması dikkat çekicidir (Tablo 44).

En üst öğrenim düzeyindeki bireyler arasında sadece resmi nikâhla evlenenlerin oranı (%9), en alt öğrenim düzeyindeki bireyler arasında da sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı (%7) diğer öğrenim düzeyindekilere kıyasla daha yüksektir. Aynı durum üst SES grubunda da görülmektedir. En üst sosyoekonomik gruptakilerin %13'ü sadece resmi nikâh yaptırmışken, bu oran en alt SES grubunda %1'dir.

Hanehalkı tipine göre farklılaşma bulunmasa da, dağılmış ailelere mensup bireyler arasında hem resmi hem de dini nikâh yaptıranların oranı (%89) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla biraz daha düşüktür.

Tablo 44. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Nikâh Türü (İlk Evlilik)

	Sadece resmi	Sadece dini	Hem resmi hem dini
CİNSİYET			
Erkek	3,6	2,4	94,0
Kadın	3,3	2,9	93,8
YAŞ			
18-24	1,4	5,5	93,1
25-34	3,5	2,0	94,6
35-44	3,0	1,7	95,2
45-54	3,7	2,5	93,8
55-64	4,5	3,0	92,5
65+	3,4	4,2	92,4
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	1,6	6,5	91,9
İlkokul mezunu	2,5	2,3	95,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	3,1	2,2	94,7
Lise mezunu	4,3	1,4	94,3
Üniversite/lisansüstü mezunu	9,2	0,6	90,2
MEDENİ DURUM			
Evli	3,2	2,3	94,5
Ayrı yaşıyor	6,0	8,5	85,5
Dul	3,7	5,2	91,0
Boşanmış	9,9	4,4	85,7
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	3,3	2,0	94,8
Geniş	3,0	4,1	92,9
Dağılmış	6,1	5,3	88,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	13,1	1,2	85,7
Üst grup	5,8	0,6	93,6
Üst orta grup	3,5	1,9	94,7
Alt orta grup	2,7	2,7	94,7
En alt grup	1,3	4,1	94,6

Bireylerin son evliliklerindeki nikâh türü incelendiğinde, hem resmi hem de dini nikâh yapma tercihi (%80) ilk evliliğe göre (%94) önemli ölçüde azalmaktadır. Ayrıca sadece dini nikâh yapma oranı son evlilikte %3'ten %13'e, benzer bir biçimde sadece resmi nikâh yapma tercihi %4'ten %7'ye yükselmektedir.

Yerleşim birimlerine göre bakıldığında, son evlilikte sadece dini nikâh kıymanın kentlere göre (%10) kırsal alanda (%18) daha yaygın olduğu gözlenmektedir (Tablo 45).

Tablo 45. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerine Göre Nikâh Türü (Son Evlilik)

	Sadece resmi	Sadece dini	Hem resmi hem dini
Türkiye	7,0	12,6	80,4
YERLEŞİM YERİ			
Kent	6,9	9,9	83,2
Kır	7,1	17,7	75,2

Son evliliklerinde hem resmi hem de dini nikâh kıydıranların büyük çoğunluğu (%86), benzer şekilde ilk evliliklerinde de yaptırmıştır. Öte yandan bu kişilerin %11'i ilk evliliklerinde sadece dini nikâh kıydırmıştır (Tablo 46).

Son evliliklerinde sadece dini nikâh yaptıranların %78'inin ilk evliliklerinde hem resmi hem dini nikâh yaptırmış olması dikkat çekicidir. Bu kişilerin %18'i ilk evliliklerinde de sadece dini nikâh yaptırmıştır.

Tablo 46. Türkiye Geneline Göre Nikâh Türü (Son Evlilik-İlk Evlilik Karşılaştırması)

		Son evlilik		
		Sadece resmi	Sadece dini	Hem resmi hem dini
İlk evlilik	Sadece resmi	64,3	4,3	1,9
	Sadece dini	1,4	17,9	10,6
	Hem resmi hem dini	33,7	78,1	87,5

3.7. Başlık Parası

Aile yapısı araştırması kapsamında, evlilik deneyimi yaşamış kişilere, ilk ve son evlilikleri sırasında başlık parası verip vermedikleri sorulmuştur. İlk evliliklerin %16'sında başlık parası verildiği gözlenmiştir. Başlık parası uygulaması kırdada daha yaygındır. Kentteki evliliklerin %13'ünde başlık parası verilirken, bu oran kırdada %23'tür (Tablo 47).

Bölgeler bazında bakıldığında başlık parası verilen evliliklerin en yaygın olduğu bölgelerin %40 oranını ile Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu, %39 oranını ile Güneydoğu Anadolu olduğu belirlenmiştir. Başlık parasının en az uygulandığı yer %5 ile Ege Bölgesi'dir. Buna paralel üç büyük il arasında da İzmir, başlık parasının en düşük görüldüğü yerdir (%6).

Yaş gruplarına göre başlık parası uygulamasının en yoğun görüldüğü aralık 55 yaş ve üzeridir.

55-64 yaş arasındakilerin %25'i, 65 yaş üstünün ise %26'sı evlenirken başlık parası vermiştir. Daha genç gruplarda başlık parası uygulaması oranı düşmektedir. 25-30 yaş aralığında başlık parası ile evlenenler %9'a gerilemektedir. Ancak 18-24 yaş arasında başlık parası uygulaması sürpriz bir biçimde yükselmektedir (%13).

Öğrenim düzeyi ve sosyoekonomik statü yükseldikçe başlık parası uygulaması düşmektedir. Üniversite mezunu bireylerin sadece %2'si başlık parasıyla evlenmiştir. Bu oran herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda %38'dir. En üst sosyoekonomik grupta başlık parasıyla evlenenlerin oranı %2 iken, bu oran en alt sosyoekonomik grupta %30'a yükselmektedir.

Geniş ailelerde başlık parası uygulaması diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yaygındır. Geniş ailelere mensup kişilerin %24'ü başlık parasıyla evlenmişken bu oran dağılmış ailelerde %15, çekirdek ailelerde %14'tür.

Tablo 47. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Başlık Parası (İlk Evlilik)

	Evet	Hayır
Türkiye	15,6	84,4
YERLEŞİM YERİ		
Kent	12,6	87,4
Kır	22,8	77,2
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	12,9	87,1
Ankara	12,8	87,2
İzmir	6,1	93,9
BÖLGE		
İstanbul	12,9	87,1
Batı Marmara	8,3	91,7
Doğu Marmara	11,1	88,9
Ege	5,1	94,9
Akdeniz	9,8	90,2
Batı Anadolu	10,6	89,4
Orta Anadolu	23,8	76,2
Batı Karadeniz	21,3	78,7
Doğu Karadeniz	11,3	88,7
Kuzeydoğu Anadolu	39,7	60,3
Ortadoğu Anadolu	39,6	60,4
Güneydoğu Anadolu	38,8	61,2
YAŞ		
18-24	13,3	86,7
25-34	9,4	90,6
35-44	10,7	89,3
45-54	16,3	83,7
55-64	24,9	75,1
65+	26,2	73,8
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	37,6	62,4
İlkokul mezunu	17	83
İlköğretim/ortaokul mezunu	9,3	90,7
Lise mezunu	4,5	95,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	2,2	97,8
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	13,6	86,4
Geniş	23,8	76,2
Dağılmış	14,9	85,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	1,7	98,3
Üst grup	4,0	96,0
Üst orta grup	9,3	90,7
Alt orta grup	18,1	81,9
En alt grup	29,9	70,1

Başlık parası, birden fazla evlilik yaşayan bireylerin son evliliklerinde de sürdürülen bir gelenektir. Türkiye geneli için ilk evliliklerde %16 olan başlık verme oranı, son evliliklerde biraz düşmekle birlikte (%12) varlığını devam ettirmektedir. Yerleşim

birimlerine göre değerlendirildiğinde, kentte ilk evliliklerinde başlık parası ile evlenenlerin oranı %13'ten son evlilikte %8'e; kırdaki %23 olan bu oran son evlilikte %19'a düşmektedir (Tablo 48).

Tablo 48. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerlerine Göre Başlık Parası (Son Evlilik)

	Başlık parası verilen	Başlık parası verilmeyen
Türkiye	11,6	88,4
YERLEŞİM YERİ		
Kent	7,9	92,1
Kır	18,7	81,3

Diğer bir ifadeyle son evliliklerini başlık parası ile yapanların %70'i ilk evliliklerini de başlık parası yoluyla yapmıştır. Son evliliklerinde başlık para-

sı uygulaması olmayanların %10'unun ise ilk evliliklerinde başlık parası verildiği görünmektedir (Tablo 49).

Tablo 49. Türkiye Genelinde Başlık Parası (İlk ve Son Evlilik Karşılaştırma)

		Son evlilik	
		Başlık parası verilen	Başlık parası verilmeyen
İlk evlilik	Başlık parası verilen	70,3	9,7
	Başlık parası verilmeyen	30,2	90,2

3.8. Akraba Evliliği

Evli bireylere, hem ilk eşleri hem de birden fazla evlendilerse son eşleriyle aralarında akrabalık olup olmadığı sorulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de evli bireylerin %21'inin ilk evliliğinde eşi ile akrabalık bağı bulunmaktadır. Bu oran kentte %20 iken kırdaki %25'tir (Tablo 50).

Üç büyük il arasında akraba evliliğinin en yüksek olduğu il Ankara'dır (%23). İstanbul'da bu oran

%17'ye gerilemektedir. Akraba evliliğinin en düşük olduğu il ise %12 ile İzmir'dir.

Bölgelere göre akraba evliliklerinin en yaygın olduğu yer Güneydoğu Anadolu'dur. İlk evliliğinde eşiyle akraba olanların oranı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %44 düzeyindedir. Güneydoğu Anadolu'yu %36 oranı ile Ortadoğu Anadolu izlemektedir. Bu oranın en düşük seviyede olduğu bölge ise Batı Marmara'dır. Burada oran %7'ye inmektedir.

Tablo 50. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliği (İlk Evlilik)

	Akraba evliliği yapan	Akraba evliliği yapmayan
Türkiye	21,3	78,7
YERLEŞİM YERİ		
Kent	19,8	80,2
Kır	24,6	75,4
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	17,1	82,9
Ankara	23,0	77,0
İzmir	11,5	88,5
BÖLGE		
İstanbul	17,1	82,9
Batı Marmara	6,8	93,2
Doğu Marmara	13,5	86,5
Ege	15,3	84,7
Akdeniz	23,1	76,9
Batı Anadolu	24,5	75,5
Orta Anadolu	25,1	74,9
Batı Karadeniz	19,4	80,6
Doğu Karadeniz	25,6	74,4
Kuzeydoğu Anadolu	22,8	77,2
Ortadoğu Anadolu	35,5	64,5
Güneydoğu Anadolu	43,6	56,4

Yaş grupları göz önüne alındığında eşi ile akrabalık bağı olanların oranı %19 ile %24 arasında değişmekte ancak yaş ile bir paralellik göstermemektedir. 45-64 yaş grubu (%23) ile 18-24 yaş grubunda (%24) akraba evliliğinin oranı hemen hemen aynı düzeydedir (Tablo 51).

Yaş gruplarından farklı olarak öğrenim durumu ile akraba evliliği arasında güçlü bir ilişki vardır. Öğrenim düzeyi yükseldikçe akraba evliliği oranı da düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %31'i, lise mezunlarının %14'ü, üniversite mezun-

larının ise %12'si eşi ile akrabalık bağı taşımaktadır.

Öğrenim durumunda olduğu gibi sosyoekonomik statüyle akraba evliliği arasında da güçlü bir ilişki söz konusudur. Sosyoekonomik statü düştükçe akraba evliliklerinin oranı artmaktadır. En üst SES grubunda akraba evliliği %8 iken bu oran en alt SES grubunda %32'ye çıkmaktadır.

Hanehalkı tiplerine göre ise akraba evliliğinin en yüksek olduğu aile tipi geniş ailelerdir (%26).

Tablo 51. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliği (İlk Evlilik)

	Akraba evliliği yapan	Akraba evliliği yapmayan
CİNSİYET		
Erkek	21,2	78,8
Kadın	21,3	78,7
YAŞ		
18-24	23,6	76,4
25-34	19,4	80,6
35-44	20,3	79,7
45-54	23,4	76,6
55-64	22,8	77,2
65+	20,7	79,3
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	30,5	69,5
İlkokul mezunu	22,8	77,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	21,4	78,6
Lise mezunu	14,0	86,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	11,7	88,3
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	20,4	79,6
Geniş	26,4	73,6
Dağılmış	17,8	82,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	8,4	91,6
Üst grup	11,7	88,3
Üst orta grup	19,2	80,8
Alt orta grup	22,9	77,1
En alt grup	32,4	67,6

Birden fazla evlenen bireyler için son evliliklerindeki eşleri ile akrabalık bağı olanların oranı %8'dir. İlk evlilikle kıyaslandığında (%21), sonraki evliliklerde akrabaların eş olarak tercih edilmesinde önemli bir düşüş gözlenmektedir. Kentte ve kırdaki yaşayan bireylerin son evliliklerinde akrabalarıyla evlenme oranı birbirine yakındır (Tablo 52).

Son evliliklerinde akrabalarıyla evlenmeyen bireylerin büyük çoğunluğunun (%85), ilk evliliklerinde de eşleriyle akrabalık ilişkisi olmadığı görülmektedir. Son evliliğini akraba olmayan biriyle gerçekleştirip ilk evliliğini akrabasıyla yapanların oranı ise sadece %16'dır (Tablo 53).

Tablo 52. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerine Göre Akraba Evliliği (Son Evlilik)

	Akraba evliliği yapan	Akraba evliliği yapmayan
Türkiye	7,5	92,5
YERLEŞİM YERİ		
Kent	7,8	92,2
Kır	6,9	93,1

Tablo 53. Türkiye Geneline Göre Akraba Evliliği (İlk Evlilik-Son Evlilik Karşılaştırması)

İlk evlilik	Akraba evliliği yapan	Son evlilik	
		Akraba evliliği yapan	Akraba evliliği yapmayan
Akraba evliliği yapan		40,1	15,5
Akraba evliliği yapmayan		60,1	84,5

İlk evliliklerinde akrabalarıyla evlenenlere eşleriyle aralarında nasıl bir akrabalık bağı olduğu sorulmuştur. Bu evliliklerin daha çok baba tarafından akrabalarla gerçekleştiği belirlenmiştir (%59). Akraba evliliklerinin %18'i "amca oğlu/kızı", %12'si "hala oğlu/kızı," %29'u "baba tarafından diğer akrabalar"la yapılmıştır. Kırsal alanda baba tarafından akrabalarla yapılan evlilik oranı nispeten daha yüksektir (%61) (Tablo 54).

Akraba evlilikleri arasında, Ankara'da "anne tara-

findan diğer akrabalar" ile evlenenlerin oranı (%25), İzmir ve İstanbul'dan biraz daha yüksektir.

Akraba evliliği yapanlar arasında, baba tarafından akrabalarla evliliğin en yüksek olduğu bölgeler Ortadoğu Anadolu (%67) ve Güneydoğu Anadolu'dur (%66). Anne tarafından akrabalarla evliliğin en yaygın olduğu bölgeler ise Ege (%49), Kuzeydoğu Anadolu (%47), Doğu Karadeniz (%46) ve Batı Karadeniz'dir (%45).

Tablo 54. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş İle Akrabalık Derecesi (İlk Evlilik)

	Amca çocuğu	Hala çocuğu	Dayı çocuğu	Teyze çocuğu	Baba tarafından diğer akraba	Anne tarafından diğer akraba
Türkiye	18,4	11,8	11,7	11,8	28,7	17,5
YERLEŞİM YERİ						
Kent	17,3	12,1	11,8	12,9	28,5	17,4
Kır	20,5	11,2	11,5	9,8	29,1	17,9
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	14,9	13,1	12,2	11,7	30,6	17,5
Ankara	15,2	10,6	12,5	9,5	27,2	25,1
İzmir	15,1	8,7	12,1	12,8	33,6	17,7
BÖLGE						
İstanbul	14,9	13,1	12,2	11,7	30,6	17,5
Batı Marmara	13,0	14,2	7,3	4,8	36,4	24,3
Doğu Marmara	10,4	10,4	10,9	10,5	34,8	23,0
Ege	10,3	7,7	8,9	14,8	32,9	25,4
Akdeniz	16,2	13,7	12,5v	11,1	28,6	17,9
Batı Anadolu	17,6	11,6	12,0	11,4	28,2	19,1
Orta Anadolu	24,4	13,6	12,0	12,9	24,0	13,2
Batı Karadeniz	14,4	12,4	11,1	11,9	28,2	22,0
Doğu Karadeniz	20,1	10,2	11,0	13,4	23,7	21,6
Kuzeydoğu Anadolu	21,2	18,8	23,6	9,3	13,1	14,0
Ortadoğu Anadolu	23,6	9,8	11,0	12,8	33,1	9,7
Güneydoğu Anadolu	29,2	11,3	11,4	11,2	25,7	11,1

Yaş grubuna göre değerlendirildiğinde, akraba evliliği yapanlarda baba tarafından bir akraba ile evlenmiş olanların 18-24 yaş grubunda (%66), anne tarafından bir akraba ile evlenmiş olanların ise 45-54 yaş grubunda (%45) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 55).

Öğrenim durumu düştükçe baba tarafından akraba evliliği yapanların oranı artmaktadır. Akraba evliliklerinde herhangi bir okul bitirmemiş olanların %64'ü baba tarafından akraba ile evliyken bu oran üniversite mezunlarında %48'e inmekte, buna karşılık anne tarafından akraba evliliği yapanların oranı artmaktadır.

Hanehalkı tipine göre ciddi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte akraba evliliği yapmış geniş ailelere mensup bireylerde baba tarafından akraba evliliği yapanların oranı (%62) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla biraz daha yüksek çıkmaktadır.

Akraba evlilikleri arasında sadece en üst SES grubunda anne tarafından akraba evliliği diğer SES gruplarına göre yüksektir (%63). Diğer SES gruplarında ise anne tarafı veya baba tarafından akraba evlilikleri çok büyük farklılık göstermemektedir.

Tablo 55. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş İle Akrabalık Derecesi (İlk Evlilik)

	Amca çocuğu	Hala çocuğu	Dayı çocuğu	Teyze çocuğu	Baba tarafından diğer akraba	Anne tarafından diğer akraba
CİNSİYET						
Erkek	18,4	10,4	12,1	12,6	29,2	17,3
Kadın	18,5	13,0	11,3	11,2	28,3	17,7
YAŞ						
18-24	19,3	12,8	5,4	12,5	33,7	16,3
25-34	14,2	11,7	10,9	12,5	31,5	19,3
35-44	19,7	12,5	12,4	11,9	26,1	17,4
45-54	17,4	12,0	13,6	14,3	26,0	16,7
55-64	21,0	10,0	10,2	10,3	30,5	17,9
65+	22,2	11,9	13,1	7,9	28,6	16,4
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	25,1	13,0	12,7	9,4	25,5	14,3
İlkokul mezunu	18,3	12,0	11,3	10,6	29,8	18,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	14,1	12,9	10,5	14,2	31,2	17,1
Lise mezunu	14,0	9,3	12,7	15,4	27,8	20,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	13,0	7,1	12,5	19,1	27,5	20,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	16,4	11,5	11,7	12,4	29,9	18,0
Geniş	23,8	12,8	12,0	10,3	25,7	15,4
Dağılmış	21,5	11,0	10,4	10,8	26,7	19,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	8,3	5,3	17,3	21,4	23,7	23,9
Üst grup	13,4	14,3	14,1	8,5	26,2	23,5
Üst orta grup	17,1	10,8	9,9	15,1	28,8	18,3
Alt orta grup	18,7	10,9	11,7	10,6	30,6	17,5
En alt grup	18,8	13,5	13,8	10,5	28,3	15,1

3.9. Akraba Evliliğini Uygun Bulma

Araştırmada bireylere yakın akraba evliliğini uygun bulup bulmadıkları sorulmuştur. Bu soruya %13'ü "evet" derken, %87'i uygun bulmadığını belirtmiştir. Bu oran kır (%14) ve kentte (%13) farklılaşmamaktadır (Tablo 56).

Üç büyük il açısından incelendiğinde akraba evliliğine en uzak duran ilin İzmir olduğu görülmek-

tedir. Bu oran İstanbul ve Ankara'da %11 çıkarken, İzmir'de %5'e gerilemektedir.

Bölgeler arasında akraba evliliğinin en olumlu karşılandığı yer %34 oranıyla Güneydoğu Anadolu'dur. Ortadoğu Anadolu'da da akraba evliliği, diğer bölgelere göre oldukça yüksek oranda uygun bulunmaktadır (%27). Akraba evliliğini uygun bulanların oranının en düşük olduğu bölgeler ise Batı Marmara (%2), Doğu Marmara (%6) ve Ege'dir (%7).

Tablo 56. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma

	Evət	Hayır
Türkiye	12,9	87,1
YERLEŞİM YERİ		
Kent	12,5	87,5
Kır	14,0	86,0
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	11,1	88,9
Ankara	10,9	89,1
İzmir	5,2	94,8
BÖLGE		
İstanbul	11,1	88,9
Batı Marmara	1,8	98,2
Doğu Marmara	6,1	93,9
Ege	6,6	93,4
Akdeniz	13,6	86,4
Batı Anadolu	13,7	86,3
Orta Anadolu	15,0	85,0
Batı Karadeniz	9,6	90,4
Doğu Karadeniz	11,3	88,7
Kuzeydoğu Anadolu	16,2	83,8
Ortadoğu Anadolu	26,6	73,4
Güneydoğu Anadolu	34,2	65,8

Cinsiyete göre bu konuda farklılaşma gözlenmektedir. Yaş gruplarında ise akraba evliliğinin onaylanma durumu hemen hemen birbirine yakındır. En yüksek orana 25-34 ve 35-44 yaş gruplarında rastlanmaktadır (%14). Akraba evliliğini uygun bulanların oranının en düşük olduğu yaş grubu ise 18-24 'tür (%11) (Tablo 57).

Öğrenim durumu arttıkça akraba evliliğini olumlu karşılayanların oranı düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %24'ü akraba evliliğini uygun karşılarken, bu oran en üst öğrenim seviyesinde %8'dir.

Akraba evliliğini uygun bulanların oranı evli (%14) ve dul (%13) bireyler nazarında daha yüksek; boşanmış (%8) ve bekârlar nazarında (%7) daha düşüktür. Akraba evliliğini uygun bulanların en yüksek çıktığı hanehalkı tipi geniş aileler (%18), en düşük çıktığı hanehalkı tipi ise dağılmış ailelerdir (%8).

Sosyoekonomik statü yükseldikçe akraba evliliğini uygun bulanların oranı da azalmaktadır. Örneğin en alt SES grubunun %23'ü akraba evliliğini uygun bulurken bu oran en üst SES grubunda %6'dır.

Tablo 57. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma

	Evett	Hayır
CİNSİYET		
Erkek	13,2	86,8
Kadın	12,6	87,4
YAŞ		
18-24	10,9	89,1
25-34	13,5	86,5
35-44	14,1	85,9
45-54	13,1	86,9
55-64	12,3	87,7
65+	13,2	86,8
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	23,6	76,4
İlkokul mezunu	13,1	86,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	12,2	87,8
Lise mezunu	9,3	90,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	8,0	92,0
MEDENİ DURUM		
Bekâr	8,3	91,7
Evli	14,4	85,6
Ayrı yaşıyor	9,8	90,2
Dul	12,6	87,4
Boşanmış	6,5	93,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	12,5	87,5
Geniş	17,9	82,1
Dağılmış	8,4	91,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	5,6	94,4
Üst grup	8,7	91,3
Üst orta grup	10,8	89,2
Alt orta grup	13,9	86,1
En alt grup	22,6	77,4

Öte yandan akraba evliliğini uygun bulduğunu belirten kişilere bu görüşlerinin en önemli nedeni sorulmuştur. Buna göre yakın akraba evliliğini olumlu karşılayanların %37'si gerekçe olarak "aile kökeninin bilinmesi ve korunması" nı göstermektedir. "Akraba çocuklarının daha iyi anlaşması" nı gerekçe göstererek akraba evliliğini onaylayanların oranı ise %22'dir. Akraba evliliğini "mal varlığının bölünmemesi" gerekçesiyle olumlu karşılayanların oranı %3'tür ve en düşük orandır (Tablo 58).

Tüm yaş, öğrenim, SES düzeylerinde ve hanehalkı tiplerinde akraba evliliğini olumlu bulmanın en önemli nedeni aile köklerinin bilinmesi/korunmasıdır. Akraba çocuklarının daha iyi anlaşacağına duyulan inanç yine tüm kategorilerin akraba evliliğine sıcak bakmalarının önemli gerekçelerindedir. Akraba çocuklarının aile büyüklerine daha saygılı davranacağı algısı da yine tüm kategorilerin akraba evliliğini desteklemelerinin üçüncü sırada gelen nedenidir.

Kır ve kentte de Türkiye geneli ile benzer olarak en önemli iki neden, aile kökenlerinin bilinmesi ve korunması ile akraba çocuklarının daha iyi anlaşılmasıdır ve çok büyük bir farklılık gözlenmemektedir.

Üç büyük il kırılımında çok belirgin farklılıklar çıkmasa da akraba evliliklerinde “aile büyüklerine daha saygılı olunması” gerekçesi Ankara ve İzmir’de %15 oranında belirtilirken, bu oran İstanbul’da %9’dur. İstanbul’da “gelenek ve göreneklerin korunması” gerekçesi daha öne çıkmaktadır (%20).

Bölgeler arasında ise belirgin farklılaşmalar gözlenmektedir. Güneydoğu Anadolu’da “aile kökenlerinin bilinmesi ve korunması” %54 ile en yüksek oranda belirtilmiştir. Güneydoğu Anadolu’yu, Kuzeydoğu Anadolu (%44) ve Doğu Karadeniz (%42) takip etmektedir. Genelde ikinci önemli neden olarak öne çıkan “akraba çocuklarının daha iyi anlaşılması” gerekçesi, Batı Marmara ve Orta Anadolu’da %36 ile ilk sırada gelmektedir. Diğer önemli bir farklılık ise “gelenek ve göreneklerin korunması” gerekçesi, Kuzeydoğu Anadolu’da (%30), diğer tüm bölgelere göre çok daha yüksek orandadır.

Tablo 58. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni

	Malın bölünmemesi	Soyun bilinmesi	Akraba çocuklarının daha iyi anlaşılması	Aile büyüklerine saygı	Gelenek ve göreneklerin korunması	Diğer
Türkiye	2,5	37,3	21,5	13,3	13,1	12,3
YERLEŞİM YERİ						
Kent	2,3	36,4	20,7	12,7	13,2	14,7
Kır	2,9	39,4	23,3	14,7	12,8	6,8
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	2,2	37,5	16,3	9,0	19,5	15,4
Ankara	2,1	32,5	11,5	15,4	13,7	24,8
İzmir	3,2	33,5	13,7	15,2	16,7	17,8
BÖLGE						
İstanbul	2,2	37,5	16,3	9,0	19,5	15,4
Batı Marmara	6,1	19,6	36,4	4,2	18,9	14,9
Doğu Marmara	2,2	19,8	24,1	9,3	10,6	34,1
Ege	9,8	29,3	25,3	7,7	11,5	16,5
Akdeniz	1,7	32,4	26,0	13,8	13,0	13,0
Batı Anadolu	1,5	32,6	16,1	14,7	14,6	20,4
Orta Anadolu	3,5	29,4	35,9	15,4	10,2	5,6
Batı Karadeniz	3,1	36,3	12,0	10,5	15,2	22,9
Doğu Karadeniz	2,9	42,0	22,8	5,0	14,1	13,3
Kuzeydoğu Anadolu	5,7	44,2	9,1	5,3	30,1	5,8
Ortadoğu Anadolu	0,7	25,9	30,5	23,8	13,3	5,8
Güneydoğu Anadolu	0,9	54,0	19,1	16,4	6,2	3,2

Cinsiyet ve yaş gruplarına göre farklılaşma gözlenmemiştir. “Aile kökenlerinin bilinmesi/korunması”, her öğrenim düzeyinde ilk sırada belirtilen nedendir. Öğrenim durumuna göre farklılaşmanın en yüksek olduğu gerekçe “akraba çocuklarının daha iyi anlaşılması”dır. Bu gerekçe ile akraba evliliğini onaylayanların oranı ilkokul (%25) ve ilköğretim/ortaokul

(%24) mezunları nezdinde daha yüksek, üniversite mezunları nezdinde (%11) daha düşüktür (Tablo 59).

Hanehalkı tiplerine göre incelemede sıralama değişmemekle birlikte “aile kökenlerinin bilinmesi/korunması” gerekçesi dağılmış aileler için daha önemli bir neden olarak öne çıkmaktadır (%43).

Geniş ailelerde ise “akraba çocuklarının daha iyi anlaşılması” (%24) ve “akraba evliliklerinde aile büyüklerine daha saygılı olunması” (%17) nedenleri diğer hanehalkı tiplerine göre daha yüksek oranda ifade edilmektedir.

Sosyoekonomik statüye göre değerlendirildiğinde,

“akraba evliliklerinde aile büyüklerine daha saygılı olunması” gerekçesi alt orta (%14) ve en alt (%16) SES gruplarında daha yüksek oranda belirtilmektedir. Öte yandan tüm gruplarda yüksek oranda tespit edilen “aile kökenlerinin bilinmesi/korunması” gerekçesinin en üst SES grubunda daha düşük oranda (%23) dile getirilmesi dikkat çekicidir.

Tablo 59. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni

	Malın bölünmemesi	Soyun bilinmesi	Akraba çocuklarının daha iyi anlaşılması	Aile büyüklerine saygı	Gelenek ve göreneklerin korunması	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	2,1	37,8	20,8	13,1	13,3	12,9
Kadın	2,9	36,8	22,2	13,5	12,9	11,7
YAŞ						
18-24	1,7	43,8	20,4	11,9	10,3	12,0
25-34	2,4	35,3	20,6	12,6	12,4	16,7
35-44	2,4	37,1	20,3	13,2	14,2	12,8
45-54	3,0	34,6	24,1	13,1	14,2	11,1
55-64	2,5	36,1	24,1	15,9	10,6	10,7
65+	3,0	39,3	20,7	14,8	17,1	5,0
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	2,0	41,7	20,4	16,6	14,2	5,1
İlkokul mezunu	2,5	35,0	25,0	13,1	12,5	11,8
İlköğretim/ortaokul mezunu	2,7	35,2	23,6	13,6	13,1	11,8
Lise mezunu	3,5	37,4	17,5	9,1	12,5	19,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	1,7	38,5	11,3	11,2	13,5	23,9
MEDENİ DURUM						
Bekâr	2,9	42,8	19,9	10,2	13,2	11,1
Evli	2,4	36,2	22,0	13,7	12,8	12,9
Ayrı yaşıyor	0,0	31,6	49,7	12,8	5,8	0,0
Dul	3,0	43,6	15,0	14,5	17,3	6,6
Boşanmış	2,7	25,5	22,0	14,4	17,8	17,5
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	2,3	36,8	21,0	12,0	14,0	14,0
Geniş	2,8	36,9	24,3	17,1	10,7	8,3
Dağılmış	3,2	43,1	16,8	12,7	13,2	11,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	1,7	23,1	20,0	6,3	6,0	42,9
Üst grup	3,4	36,5	13,6	10,0	16,4	20,2
Üst orta grup	3,2	32,9	24,6	10,4	12,6	16,2
Alt orta grup	1,7	38,0	21,6	14,2	14,3	10,1
En alt grup	2,7	41,2	22,4	15,9	11,5	6,3

3.10. Evlenirken Yapılan Törenler

Evlilik deneyimi yaşamış tüm bireylere evlenirken hangi törenlerin yapıldığı sorulmuştur. Türkiye’de en yaygın görülen törenler %89 ile “düğün” ve %88 ile “söz kesme/kız isteme”dir. En düşük orana sahip merasim ise nişandır. Ancak nişan töreni bile ilk evlilikte çiftlerin %82’si tarafından yapılmıştır. Bu nedenle bireylerin demografik özellikleri evlenirken yapılan törenler açısından incelendiğinde ciddi bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 60).

Kent ile kırsal arasında evlilik sürecinde yapılan törenlerin oranlarında önemli farklılıklar görülmemekle beraber, düğün dışında, kentte yaşayanların tören

yapma oranları nispeten biraz daha yüksektir.

Evlenirken yapılan tüm törenler üç büyük ilde de yüksek oranda çıkmaktadır. Bu törenlerin Ankara’da İzmir’e kıyasla nispeten daha yüksek oranda yapıldığı görülmektedir.

Bölgeler arasında evlenirken gerçekleştirilen törenlerin oranlarında ciddi bir farklılaşma yoktur. Bölgeler arasında en temel farklılık Akdeniz, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde resmi ve dini nikâh merasimlerinin diğer bölgelere göre çok daha düşük bir oranda (resmi nikâh %47 ile %63; dini nikâh %56 ile %69 arasında değişen oranlarda) oluşudur.

Tablo 60. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlenirken Yapılan Törenler (İlk Evlilik)

	Söz kesme/kız isteme	Nişan	Kına gecesi	Düğün	Resmi nikâh merasimi	Dini nikâh merasimi
Türkiye	88,2	81,6	84,9	89,4	84,2	84,6
YERLEŞİM YERİ						
Kent	88,8	82,9	86,0	89,6	85,7	85,0
Kırsal	87,0	78,6	82,3	88,9	80,8	83,7
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	85,2	82,4	85,2	86,7	91,8	87,6
Ankara	92,6	86,0	88,5	90,1	92,3	90,6
İzmir	86,5	78,8	78,5	85,9	89,4	87,2
BÖLGE						
İstanbul	85,2	82,4	85,2	86,7	91,8	87,6
Batı Marmara	87,4	81,0	86,5	91,6	93,3	92,0
Doğu Marmara	88,1	83,1	87,5	91,9	94,3	95,0
Ege	88,9	82,8	84,2	89,9	93,7	92,1
Akdeniz	86,8	75,7	82,9	90,8	63,2	61,4
Batı Anadolu	93,1	86,3	88,8	91,0	92,5	91,9
Orta Anadolu	90,8	84,3	85,8	89,3	94,4	95,6
Batı Karadeniz	90,7	81,6	87,0	90,7	89,1	89,2
Doğu Karadeniz	83,0	69,8	69,4	83,9	94,4	95,6
Kuzeydoğu Anadolu	86,1	83,0	83,9	91,7	85,6	94,9
Ortadoğu Anadolu	92,6	89,7	91,3	92,8	47,1	56,0
Güneydoğu Anadolu	87,2	78,8	81,4	84,1	57,0	68,5

Evlilikle ilgili tüm merasimlerin yüksek oranda uygulanıyor olması nedeniyle yaş kırılımlarında belirgin bir farklılaşma bulunmamaktadır. Ancak yine de 25-34 yaş grubunun söz kesme, nişan, kına gecesi ve düğünü 18-24 yaş aralığına ve 44 yaş üstüne kıyasla daha yüksek oranda yaptığı söylenebilir (Tablo 61).

Dini nikâh dışında, herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda tören yaptırılanların oranı nispeten daha düşüktür. Söz kesme, kız isteme, nişan ve resmi nikâh merasimi, lise ve üniversite mezunlarında nispeten daha yüksek oranda görülmektedir.

Çekirdek aileler dini nikâh dışında tüm törenleri diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksek oranda yapmaktadır. Öte yandan dağılmış ailelerin resmi nikâh dışındaki törenleri diğer ailelere kıyasla daha az oranda gerçekleştirdiği belirlenmiştir.

Diğer demografik kısımlarda olduğu gibi tüm

sosyoekonomik gruplarda tören yaptırınların oranı yüksektir. Öte yandan üst ve üst orta SES grubunda tören yaptırınların oranının daha alt SES gruplarına kıyasla daha yüksek olduğu söylenebilir. Örneğin, nişan yaptırınların oranı üst SES grubunda %88 ve üst orta SES grubunda %86 iken, bu oran en alt SES grubunda %74'tür.

Tablo 61. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlenirken Yapılan Törenler (İlk Evlilik)

	Söz kesme/ kız isteme	Nişan	Kına gecesi	Düğün	Resmi nikâh merasimi	Dini nikâh merasimi
CİNSİYET						
Erkek	88,4	82,8	85,4	90,0	84,8	85,2
Kadın	88,0	80,5	84,5	88,9	83,7	84,1
YAŞ						
18-24	84,9	80,9	86,6	91,0	81,5	85,4
25-34	90,5	85,1	90,3	92,3	85,1	85,6
35-44	89,5	83,2	86,5	90,0	84,3	84,2
45-54	88,4	81,5	84,2	88,7	84,3	84,9
55-64	87,2	80,8	81,1	87,2	85,7	84,5
65+	83,7	73,3	76,5	85,6	81,9	82,9
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	83,8	73,5	77,7	84,6	75,0	82,1
İlkokul mezunu	88,4	81,1	85,4	89,8	84,0	85,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	86,9	82,5	87,2	91,1	85,1	84,6
Lise mezunu	90,7	86,4	88,2	91,4	89,3	87,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	92,3	87,4	85,5	89,5	90,1	81,3
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	89,6	83,3	86,3	90,5	85,3	85,2
Geniş	86,8	79,5	84,4	89,0	81,7	83,9
Dağılmış	79,5	71,2	73,7	80,2	80,6	80,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	89,9	85,4	80,8	87,2	93,0	77,9
Üst grup	93,0	88,4	88,7	89,5	90,1	86,1
Üst orta grup	90,9	85,9	88,2	91,2	88,8	86,9
Alt orta grup	87,8	80,2	85,0	90,2	82,8	84,4
En alt grup	84,9	74,1	79,5	85,2	75,6	81,7

Bireylerin son evliliklerinde ne tür törenler yaptıkları da incelenmiştir. Son evliliklerde tören konusunda en dikkat çeken husus tüm tören türlerinde ilk evliliğe göre yaşanan önemli düşüşlerdir. İlk evlilikte %88 olan söz kesme/kız isteme son evlilikte %50'ye; %82 olan nişan töreni %39'a; %85 olan kına gecesi %34'e; %89 olan düğün töreni ise %40'a düşmüştür. Görece olarak daha az düşen iki oran,

resmi nikâh (%84'ten %79'a) ile dini nikâh (%85'ten %79'a) merasimleridir (Tablo 62).

Kentte yaşayan bireyler son evliliklerinde söz kesme, kız isteme (%53), nişan (%42) ve resmi nikâh merasimini (%82) kırdı yaşayanlara kıyasla daha yüksek oranda yapmıştır.

Tablo 62. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerine Göre Evlenirken Yapılan Törenler (Son Evlilik)

	Söz kesme/kız isteme	Nişan	Kına gecesi	Düğün	Resmi nikâh merasimi	Dini nikâh merasimi
Türkiye	49,5	39,0	33,9	39,8	78,6	78,6
YERLEŞİM YERİ						
Kent	53,0	41,9	34,7	42,1	81,8	76,9
Kır	42,4	33,2	32,2	35,1	72,2	82,0

Bireylerin çoğu ilk evliliğinde yaptığı töreni son evliliklerinde de yapmaktadır. Bu oranın en yüksek olduğu tören dini nikâhtır. Son evliliğinde dini nikâh kıydıranların neredeyse tamamı (%94) ilk evliliğinde de bu merasimi gerçekleştirmiştir. Tekrarlanan

merasimlerde en büyük düşüş nişan yaptırılanların oranında çıkmaktadır. Son evliliğinde nişan yaptırmış olanların %84'ü ilk evliliğinde de nişan yaptırmıştır (Tablo 63).

Tablo 63. Türkiye Geneline Göre Evlenirken Yapılan Törenler (Son Evlilik ve İlk Evlilik Karşılaştırması)

		Son evlilik					
		Söz kesme/kız isteme	Nişan	Kına gecesi	Düğün	Resmi nikâh merasimi	Dini nikâh merasimi
İlk evlilik	Söz kesme/kız isteme	89,0					
	Nişan		84,0				
	Kına gecesi			85,0			
	Düğün				88,8		
	Resmi nikâh merasimi					88,8	
	Dini nikâh merasimi						94,4

3.11. Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler

Araştırma kapsamında bireylere sorulan soruda evlenecekleri kişide bulmak istedikleri sosyal özellikleri “önemli”, “fark etmez” ve “önemsiz” şeklinde derecelendirmeleri istenmiştir. Bu değerlendirmeye göre erkekler için en önemli özellik “evlenecekleri kişinin ilk kez evlenecek olması”dır (%85). “Aile yapısının benzer olması” (%75) ve “kadının dindar olması” (%73) ikinci ve üçüncü sırada gelen önemli sosyal özelliklerdir (Tablo 64).

Kadınlar, sorgulanan özelliklerin tamamını erkeklere kıyasla daha fazla önemli bulmaktadır. Aynı soru kadınlara sorulduğunda, kadınların %92'si evlenecekleri kişinin “bir işinin olmasını (%92)” önemli saymaktadır. Bu oran evlenecek kişide aranılan sosyal özellikler içerisinde kadınların en fazla aradıkları özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlenecekleri kişinin “ilk kez evlenecek olması” ise %83 oranla ikinci sırada gelmektedir. Üçüncü sırada ise %82 ile “aile yapısının benzer olması” yer almaktadır. “Kişinin dindar olması” da %79 ile yine önemli bir sosyal özellik olarak belirtilmektedir. Evlenecekleri kişinin “yüksek gelir sahibi olması” sıralamada en altta bulunmaktadır.

Tablo 64. Cinsiyete Göre Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler

	Erkek			Kadın		
	Önemsiz	Fark etmez	Önemli	Önemsiz	Fark etmez	Önemli
İyi eğitilmiş olması	16,7	24,9	58,5	11,0	21,5	67,5
Yüksek gelir sahibi olması	31,7	39,0	29,3	18,9	36,2	44,8
Bir işinin olması	22,9	24,5	52,7	2,1	6,1	91,7
Çalışma saatlerinin az olması	22,4	31,4	46,3	11,6	34,5	53,9
İlk kez evlenecek olması	6,3	9,0	84,7	6,1	10,5	83,4
Aile yapısının benzer olması	8,4	16,4	75,3	4,8	13,7	81,5
Dindar olması	9,3	17,4	73,3	6,3	14,4	79,3
Aynı mezhepten olması	14,6	27,8	57,6	10,2	22,0	67,8
Aynı memleketten/ hemşeri olması	25,4	38,5	36,1	21,7	37,1	41,2
Aynı sosyal çevreden olması	19,1	33,7	47,2	15,0	31,9	53,0
Aynı etnik kökenden olması	19,7	31,0	49,3	14,8	28,8	56,4

Tablo 65'de, Türkiye geneli ve farklı demografik alt kırılımlarda erkeklerin bu özellikler için “önemli” seçeneğine verdikleri cevaplar görünmektedir.

Kadının “iyi eğitilmiş olması”, “bir işinin olması” ve “çalışma saatlerinin az olması” dışındaki tüm sosyal özellikleri önemli bulanların oranı kırdan daha yüksektir. Kent ile kır arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu sosyal özellik ise kadının “aynı memleketten/hemşeri olması”dır. Evleneceği kadında bu özelliği arayan erkek oranı kırdan %47, kentte %32'dir. Üç büyük il arasında farklılaşmanın en

yüksek çıktığı özellikler ise “aile yapısının benzer olması”, “kadının dindar olması” ve “çalışma saatlerinin az olması”dır.

Aile yapısının benzer olması gerektiğini düşünen erkeklerin oranı Ankara'da yüksek (%77), İzmir'de daha düşüktür (%65). Evleneceği kadının dindar olmasını bekleyen erkeklerin oranı İzmir'de daha düşüktür (%52). Kadının çalışma saatlerinin az olması ise en çok İstanbul'daki erkeklerin önemli bulunduğu bir sosyal özelliktir (%51).

Tablo 65. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler (Önemli)

	İyi eğitilmiş olması	Yüksek gelir sahibi olması	Bir işinin olması	Çalışma saatlerinin az olması	İlk kez evlenecek olması
Türkiye	58,5	29,3	52,7	46,3	84,7
YERLEŞİM YERİ					
Kent	59,9	28,3	53,3	48,1	83,5
Kır	54,8	31,9	50,9	41,6	87,7
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	59,6	27,3	56,2	50,7	81,0
Ankara	60,5	25,5	54,2	42,8	80,0
İzmir	52,4	27,5	50,4	38,3	77,3
BÖLGE					
İstanbul	59,6	27,3	56,2	50,7	81,0
Batı Marmara	58,4	33,6	55,1	52,3	85,6
Doğu Marmara	59,9	29,7	50,5	48,5	84,7
Ege	50,1	25,8	54,2	36,9	78,2
Akdeniz	60,9	30,1	50,8	54,1	87,9
Batı Anadolu	57,8	25,9	49,3	40,6	82,5
Orta Anadolu	62,9	45,7	57,6	51,2	88,0
Batı Karadeniz	50,9	20,9	43,6	37,4	91,2
Doğu Karadeniz	61,9	31,3	57,8	44,5	92,3
Kuzeydoğu Anadolu	59,6	35,5	52,8	43,3	84,7
Ortadoğu Anadolu	57,3	26,7	42,9	46,3	86,8
Güneydoğu Anadolu	67,0	34,6	56,3	45,8	89,8
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	58,9	29,8	53,5	46,5	85,5
Geniş	54,5	28,8	49,8	45,3	88,1
Dağılmış	62,2	26,7	51,4	46,2	73,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	74,8	20,9	54,1	45,3	66,8
Üst grup	69,2	27,4	53,1	49,8	78,8
Üst orta grup	60,4	26,1	51,0	47,6	85,6
Alt orta grup	54,6	30,7	53,4	45,6	87,1
En alt grup	50,0	33,8	52,6	41,2	85,8

Erkeklerin evlenecekleri kadında aradıkları özellikler açısından bölgeler arasında önemli farklılaşmalar mevcuttur. Farklılaşmanın en yüksek olduğu özellikler ise kadının erkekle “aynı mezhepten olması” ve “aynı etnik kökenden olması” konularındadır. Bu beklentinin en yüksek olduğu bölge Orta Anadolu, en düşük olduğu bölge ise Ortadoğu Anadolu’dur. Orta Anadolu’daki erkeklerin %75’i kadının aynı mezhepten olması, %65’i ise aynı etnik kökenden gelmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu oranlar Ortadoğu Anadolu’da mezhep için %45, etnik köken için %35’tir.

Hanehalkı tipine göre karşılaştırıldığında, evlenecekleri kişide aradıkları sosyal özelliklere “önemli” cevabını veren erkekler genelde dağılmış ailelerde daha düşük orandadır. Farklılaşmanın en yüksek çıktığı özellikler ise kadının “dindar olması” ve “aynı mezhepten olması” konusundadır. Evlenecekleri kadının dindar olmasını bekleyen erkeklerin oranı dağılmış ailelerde %58’dir. Bu oran çekirdek ailelere mensup erkeklerde %74, geniş ailelere mensup erkeklerde ise %79’dur. Kadının kendisiyle aynı mezhepten olması gerektiğini düşünen erkeklerin oranı ise dağılmış ailelerde %44, çekirdek ailelerde %58, geniş ailelerde ise %65’tir.

	Aile yapılarının benzer olması	Dindar olması	Aynı mezhepten olması	Aynı memleketten/hemşeri olması	Aynı sosyal çevreden olması	Aynı etnik kökenden olması
Türkiye	75,3	73,3	57,6	36,1	47,2	49,3
YERLEŞİM YERİ						
Kent	73,9	70,1	54,4	32,1	45,0	45,9
Kır	78,8	81,6	65,8	46,5	53,0	58,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	70,0	63,9	51,5	32,2	45,2	43,6
Ankara	76,6	64,3	49,3	24,4	42,8	41,7
İzmir	64,7	52,2	42,6	24,0	35,4	37,5
BÖLGE						
İstanbul	70,0	63,9	51,5	32,2	45,2	43,6
Batı Marmara	81,1	71,4	62,5	40,8	53,2	54,4
Doğu Marmara	80,1	80,1	56,7	26,8	47,3	44,9
Ege	69,2	65,2	49,8	28,3	36,7	45,9
Akdeniz	76,7	74,7	66,9	40,3	49,8	56,0
Batı Anadolu	77,6	71,0	57,5	31,9	48,4	49,6
Orta Anadolu	81,4	85,9	75,0	51,1	61,3	65,1
Batı Karadeniz	82,7	81,5	69,1	45,7	59,0	60,1
Doğu Karadeniz	80,7	85,1	62,1	37,1	47,1	54,4
Kuzeydoğu Anadolu	72,3	84,7	51,1	38,4	39,2	41,6
Ortadoğu Anadolu	71,8	67,3	44,8	33,8	38,4	35,1
Güneydoğu Anadolu	74,3	81,7	54,5	47,2	49,0	48,6
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	76,2	74,0	57,8	35,9	47,4	49,6
Geniş	77,1	79,0	64,7	41,5	50,0	53,6
Dağılmış	65,3	58,4	43,7	28,2	41,2	39,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	58,9	36,2	29,2	19,1	33,8	25,3
Üst grup	73,3	55,9	42,3	24,1	40,8	35,7
Üst orta grup	75,6	70,4	55,7	31,1	46,2	46,7
Alt orta grup	76,9	80,6	64,0	41,1	49,9	55,1
En alt grup	76,2	83,5	63,5	46,3	53,1	57,3

Sosyoekonomik statüye göre bakıldığında, “kadının dindar olması”, “erkeklerle aynı mezhepten olması”, “aynı memleketten/hemşeri olması”, “aynı etnik kökenden olması”, “yüksek gelir sahibi olması” ve “aynı sosyal çevreden olması” gerektiğini düşünen erkeklerin oranı sosyoekonomik statü yükseldikçe düşmektedir. Buna karşılık sosyoekonomik statü yükseldikçe “kadının iyi eğitilmiş olması” gerektiğini düşünen erkeklerin oranı artmaktadır. Sosyoekonomik statüye göre farklılaşmanın en yüksek olduğu özellik ise kadının dindar olması konusundadır.

Evlenecekleri kadında bu özelliği arayan erkeklerin oranı alt SES grubunda %84 iken bu oran en üst SES grubundaki erkeklerde %36’ya düşmektedir (Tablo 65).

Tablo 66’da ise, Türkiye geneli ve farklı demografik alt kırılımlarda kadınların bu özellikler için “önemli” seçeneğine verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Yerleşim yerine göre bakıldığında erkekler ile kadınların benzer değerlendirmeler yaptıkları anla-

Tablo 66. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranılan Sosyal Özellikler (Önemli)

	İyi eğitilmiş olması	Yüksek gelir sahibi olması	Bir işinin olması	Çalışma saatlerinin az olması	İlk kez evlenecek olması	Aile yapısının benzer olması
Türkiye	67,5	44,8	91,7	53,9	83,4	81,5
YERLEŞİM YERİ						
Kent	69,7	44,9	93,1	54,9	82,2	80,7
Kır	61,9	44,8	88,1	51,2	86,6	83,3
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	70,4	43,2	93,7	58,2	80,8	79,7
Ankara	70,8	40,3	93,7	45,8	76,0	82,7
İzmir	63,2	42,0	88,9	44,8	71,5	71,6
BÖLGE						
İstanbul	70,4	43,2	93,7	58,2	80,8	79,7
Batı Marmara	66,9	49,3	94,3	61,2	87,4	84,1
Doğu Marmara	69,3	42,9	93,8	49,5	82,8	86,6
Ege	62,2	41,1	90,4	43,5	76,5	77,7
Akdeniz	67,1	48,3	90,5	63,9	85,3	82,9
Batı Anadolu	69,4	40,6	94,5	46,4	79,6	84,0
Orta Anadolu	76,6	65,1	90,9	60,7	91,0	89,5
Batı Karadeniz	54,6	32,6	92,2	46,3	85,8	82,8
Doğu Karadeniz	71,7	44,4	92,3	55,5	91,6	88,1
Kuzeydoğu Anadolu	64,0	45,3	80,1	48,9	83,1	75,8
Ortadoğu Anadolu	62,8	46,6	91,0	58,7	86,3	75,4
Güneydoğu Anadolu	73,3	50,8	88,3	57,3	90,1	75,1
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	67,5	44,8	92,2	54,7	84,7	81,7
Geniş	65,7	45,3	90,0	53,8	86,7	82,8
Dağılmış	69,9	44,5	91,9	50,5	73,5	78,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	85,6	39,4	95,3	41,4	62,7	76,7
Üst grup	76,5	38,5	94,3	50,2	76,3	80,9
Üst orta grup	70,7	42,6	93,6	52,8	82,0	82,5
Alt orta grup	63,6	45,6	91,3	56,0	87,1	82,1
En alt grup	60,8	50,6	89,1	55,6	86,3	78,7

şılmaktadır. Erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da erkeğin “iyi eğitilmiş olması”, “bir işinin olması”, “yüksek gelir sahibi olması” ve “çalışma saatlerinin az olması” dışındaki tüm sosyal özellikleri önemli bulanların oranı kırdan daha yüksektir. Kent ile kır arasında farklılaşmanın en yüksek çıktığı sosyal özellik ise erkeğin “aynı memleketten/hemşeri olması”dır. Evleneceği erkekte bu özelliği arayan kadın oranı kırdan %51, kentte %37’dir.

Üç büyük il arasında farklılaşmanın en yüksek ol-

duğu özellikler ise “erkeğin dindar olması”, “aynı mezhepten olması” ve “çalışma saatlerinin az olması”dır. “Erkeğin dindar olması” (%59) ve “aynı mezhepten olması” (%49) gerektiğini düşünen kadınların oranı İzmir’de daha düşüktür (%59). Her iki konuya da “önemli” cevabı veren erkeklerin oranı ise İstanbul’da en yüksek orana (dindarlık için %72, mezhep için %62) ulaşmaktadır. Erkeğin çalışma saatlerinin az olması ise erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da en çok İstanbul’da dile getirilen konudur (%58).

	Dindar olması	Aynı mezhepten olması	Aynı memleketten/hemşeri olması	Aynı sosyal çevreden olması	Aynı etnik kökenden olması
Türkiye	79,3	67,8	41,2	53,0	56,4
YERLEŞİM YERİ					
Kent	76,5	65,6	37,4	51,0	53,6
Kır	86,3	73,3	51,0	58,1	63,6
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	72,4	62,4	38,1	53,5	51,9
Ankara	68,1	59,1	26,3	48,1	46,8
İzmir	58,7	49,3	26,1	38,0	40,1
BÖLGE					
İstanbul	72,4	62,4	38,1	53,5	51,9
Batı Marmara	80,5	75,3	49,2	59,5	61,0
Doğu Marmara	83,2	71,3	35,5	55,5	57,2
Ege	71,6	58,6	31,8	41,6	52,2
Akdeniz	81,1	73,2	46,6	57,1	62,3
Batı Anadolu	76,4	67,5	31,5	50,8	52,8
Orta Anadolu	90,9	85,7	56,2	66,4	74,8
Batı Karadeniz	84,6	76,2	49,1	58,9	63,8
Doğu Karadeniz	89,8	72,1	48,1	58,0	66,6
Kuzeydoğu Anadolu	86,9	62,8	45,1	47,2	50,1
Ortadoğu Anadolu	77,9	60,5	41,6	45,0	45,1
Güneydoğu Anadolu	85,7	66,1	51,3	53,5	53,0
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	79,1	67,7	40,0	52,4	56,0
Geniş	85,0	73,3	47,7	56,1	60,7
Dağılımı	72,6	61,6	38,8	51,8	52,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	41,5	35,3	15,2	40,5	31,5
Üst grup	63,1	55,6	26,2	46,5	45,6
Üst orta grup	76,4	67,0	35,8	50,9	54,0
Alt orta grup	84,9	72,5	46,1	55,3	60,6
En alt grup	88,9	71,9	50,6	56,4	61,7

Erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da evlenecekleri kişide aradıkları özellikler açısından bölgeler arasında önemli farklılaşmalar mevcuttur. Farklılaşmanın en yüksek çıktığı özellikler ise yine benzerdir. Erkeğin kadınlara “aynı mezhepten olması” ve “aynı etnik kökenden olması” konuları, bu farklılaşmanın en yüksek olduğu özelliklerdir. Orta Anadolu’daki kadınların %86’sı erkeğin aynı mezhepten olması, %75’i ise aynı etnik kökenden gelmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu oranların en düşük bulunduğu bölgeler ise erkeğin “aynı mezhepten olması” konusunda Ege Bölgesi (%59), “aynı etnik kökenden olması” konusunda ise Ortadoğu Anadolu’dur (%45) (Tablo 66).

Hanehalkı tipine göre karşılaştırıldığında diğer kırılımlarla benzer konularda farklılaşmalar göze çarpmaktadır. “Erkeğin dindar olması” (%85) ve “aynı mezhepten olması” (%73), geniş ailelere mensup kadınlar için daha önemlidir. “Erkeğin ilk kez evlenecek olması” ise çekirdek (%85) ve geniş (%87) ailelere mensup kadınlar için daha önemlidir. Bu oran dağılmış ailelere mensup kadınlarda %74’tür.

Sosyoekonomik statüye göre bakıldığında, “erkeğin iyi eğitilmiş olması” ve “bir işinin olması” dışında tüm özelliklerde, sosyoekonomik statü yükseldikçe bu özellikleri önemli bulan kadınların oranı da azalmaktadır. Farklılaşmanın en yüksek olduğu özellik yine “dindarlık”tır. En alt SES grubuna mensup kadınların %89 gibi büyük bir çoğunluğu evlenecekleri erkeğin dindar olması gerektiğini düşünürken bu oran en üst SES grubunda %42’dir.

3.12. Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri

Araştırmanın bu aşamasında evlenilecek kişinin sosyal özelliklerinin dışında kişilik özellikleriyle alakalı tercihler de sorgulanmıştır. Bireylere sorulan soruda, evlenecekleri kişide bulunması istenen kişilik özelliklerini “önemli”, “fark etmez” ve “önemsiz” şeklinde derecelendirmeleri istenmiştir. Hem erkek hem de kadın katılımcılar için kişisel özelliklerin sosyal özelliklere göre daha önemli bulunduğu görülmektedir.

Tablo 67. Cinsiyete Göre Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri

	Erkek			Kadın		
	Önemsiz	Fark etmez	Önemli	Önemsiz	Fark etmez	Önemli
Size âşık olması	5,8	11,6	82,6	6,0	13,0	81,1
Güzel/yakışıklı olması	14,7	30,2	55,0	18,9	33,1	48,0
Kendine özen göstermesi (temizliğine dikkat etmesi gibi)	2,5	6,2	91,4	1,5	5,8	92,7
Eşine sadık olması	0,4	1,5	98,1	0,3	1,7	98,0
Ailesiyle vakit geçirmeyi sevmesi	0,8	3,1	96,1	0,5	2,7	96,9
Güvenilir kişi olması, yalan söylememesi	0,3	1,4	98,3	0,2	1,4	98,4
Karşı tarafın duygularına önem vermesi	0,3	1,9	97,8	0,2	1,8	98,0
Tutumlu olması	0,6	3,5	95,9	0,6	3,4	95,9
Cömert olması	0,8	4,2	95,0	0,4	3,5	96,1
Sabırlı ve hoşgörülü olması	0,3	1,8	97,9	0,2	1,3	98,5
Eşini kendi ailesine ezdirmemesi	0,8	2,5	96,7	0,3	1,7	98,0
Toplum içinde nasıl davranılacağını bilmesi	0,3	1,5	98,3	0,1	1,4	98,4

Hem kadınlar hem de erkekler evlenecekleri kişinin güzel veya yakışıklı olmasını diğer özelliklere kıyasla belirgin oranda daha az önemli saymaktadır. Ancak erkekler fiziki güzelliği (%55) kadınlara oranla (%48) daha önemli bulmaktadır (Tablo 67).

Tablo 68'de, Türkiye geneli ve farklı demografik alt kırılımlarda erkeklerin bu kişilik özellikleri için “önemli” seçeneğine verdikleri cevaplar izlenmektedir.

Yerleşim yerine göre bakıldığında önemli bulunan kişilik özellikleri konusunda ciddi farklılaşmalar bulunmamaktadır.

Üç büyük il arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu özellik “kadının erkeğe âşık olması” konusundadır. Bu beklentiye sahip erkek oranı, diğer iki büyük ile kıyasla İzmir’de daha düşüktür. Evleneceği kadının kendisine âşık olmasını önemli bulan erkek oranı İzmir’de %76 iken bu oran Ankara’da %83’e, İstanbul’da %89’a yükselmektedir.

Bölgeler arasında üç konuda önemli oranda farklılaşma söz konusudur. Batı Marmara’daki erkeklerin

%90’ı evlenecekleri kadının “kendisine âşık olmasını”, %98’i “kendisine özen göstermesini”, %65’i ise “güzel olmasını” önemli bulmaktadır. Bu konuların önemli olduğunu belirten erkeklerin oranının en düşük çıktığı bölge ise Kuzeydoğu Anadolu’dur. Bu bölgede evlenecekleri kadının “kendisine âşık olmasını” bekleyenlerin oranı %60, kendisine özen göstermesini bekleyenlerin oranı %74, güzel olmasını bekleyenlerin oranı ise %45’e düşmektedir.

Erkeklerin kadınlarda aradığı kişilik özellikleri hanehalkı tipine göre ciddi bir farklılaşma göstermektedir.

Sosyoekonomik statüye göre bakıldığında, gruplar arası en büyük farklılaşma “kadının güzel olması” ve “erkeğe âşık olması” konularındadır. Sosyoekonomik statü yükseldikçe bu özellikleri önemli bulan erkek oranının da yükseldiği tespit edilmiştir. Evleneceği kadının güzel olmasını önemli bulan erkek oranı en alt SES grubunda %50 iken bu oran en üst SES grubunda %64’e yükselmektedir. Evleneceği kadının kendisine âşık olmasını isteyen erkeklerin oranı ise en alt SES grubunda %74, en üst SES grubunda ise %88’dir.

Tablo 68. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkekler İçin Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri (Önemli)

	Size âşik olması	Güzel/yakışıklı olması	Kendine özen göstermesi temizliğine dikkat etmesi gibi	Eşine sadık olması	Ailesiyle vakit geçirmeyi sevmesi	Güvenilir kişi olması, yalan söylememesi
Türkiye	82,6	55,0	91,4	98,1	96,1	98,3
YERLEŞİM YERİ						
Kent	83,7	54,1	91,9	98,2	95,9	98,4
Kır	79,7	57,6	89,9	97,8	96,8	98,0
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	89,0	54,5	94,2	97,5	94,8	97,5
Ankara	83,3	51,7	91,3	98,9	97,0	98,9
İzmir	76,4	54,1	88,4	97,8	94,6	97,5
BÖLGE						
İstanbul	89,0	54,5	94,2	97,5	94,8	97,5
Batı Marmara	89,8	64,6	98,3	99,9	98,8	99,7
Doğu Marmara	82,3	55,4	94,7	99,3	96,7	99,6
Ege	80,3	52,0	91,0	97,7	95,3	98,1
Akdeniz	86,6	52,4	90,0	98,8	97,8	98,7
Batı Anadolu	83,5	52,0	91,8	98,8	96,1	99,0
Orta Anadolu	72,4	57,4	82,9	97,2	94,7	97,4
Batı Karadeniz	75,7	56,3	92,5	98,3	96,8	98,9
Doğu Karadeniz	83,5	55,2	93,6	97,1	96,8	98,4
Kuzeydoğu Anadolu	59,8	44,8	74,4	96,6	93,9	97,8
Ortadoğu Anadolu	72,3	52,5	90,5	97,7	96,1	98,1
Güneydoğu Anadolu	84,1	64,8	88,7	97,1	96,6	97,4
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	83,2	55,2	91,6	98,2	96,1	98,4
Geniş	79,7	53,8	90,2	97,9	97,7	98,2
Dağılmış	82,8	55,9	91,7	97,4	93,8	97,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	88,3	64,4	94,1	98,8	91,3	98,6
Üst grup	87,7	58,5	93,8	97,8	95,1	98,5
Üst orta grup	83,8	54,3	93,4	98,6	96,8	98,9
Alt orta grup	82,0	55,1	90,5	98,2	96,5	98,1
En alt grup	74,4	49,6	85,9	97,6	97,1	98,0

	Karşı tarafın duygularına önem vermesi	Tutumlu olması	Cömert olması	Sabırlı ve hoşgörülü olması	Eşini kendi ailesine ezdirmemesi	Toplum içinde nasıl davranılacağını bilmesi
Türkiye	97,8	95,9	95,0	97,9	96,7	98,3
YERLEŞİM YERİ						
Kent	97,8	95,6	94,4	97,9	96,6	98,3
Kır	97,6	96,7	96,5	97,8	97,0	98,2
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	96,6	93,5	91,8	97,1	95,5	98,0
Ankara	98,7	95,7	95,4	99,2	97,0	98,9
İzmir	96,9	93,9	93,5	97,0	95,9	97,4
BÖLGE						
İstanbul	96,6	93,5	91,8	97,1	95,5	98,0
Batı Marmara	99,5	98,0	97,5	99,5	98,5	98,8
Doğu Marmara	98,9	98,1	97,3	99,1	97,8	99,5
Ege	97,2	95,6	94,9	97,1	95,9	97,7
Akdeniz	98,4	97,3	96,2	98,3	97,9	98,6
Batı Anadolu	98,6	96,0	95,5	98,3	96,7	98,7
Orta Anadolu	95,9	94,9	93,6	97,2	95,3	97,3
Batı Karadeniz	98,4	97,3	96,5	98,2	97,8	98,9
Doğu Karadeniz	98,9	96,7	94,5	98,6	97,9	99,0
Kuzeydoğu Anadolu	96,9	94,5	95,9	97,4	95,3	95,8
Ortadoğu Anadolu	97,7	95,6	94,2	98,5	94,7	97,9
Güneydoğu Anadolu	97,8	95,8	96,6	97,2	97,4	97,8
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	97,9	96,2	95,2	98,0	96,8	98,2
Geniş	97,5	96,2	95,5	97,9	97,1	98,7
Dağılmış	97,2	93,0	93,1	97,1	95,1	97,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	95,6	88,5	86,3	96,7	91,8	96,8
Üst grup	97,8	95,0	93,3	98,0	96,1	98,7
Üst orta grup	98,4	96,5	95,9	98,6	96,8	98,7
Alt orta grup	97,6	96,5	95,5	97,9	97,0	98,2
En alt grup	98,0	96,6	96,7	97,9	97,7	98,1

Tablo 69'da ise, Türkiye geneli ve farklı demografik alt kırılımlarda kadınların bu kişilik özellikleri için “önemli” seçeneğine verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Yerleşim yerine göre en yüksek oranda farklılaşma erkeğin kadına âşık olması konusundadır. Bu kişilik özelliğini önemli bulan kadın oranı kentte daha yüksek çıkmaktadır (%83).

Aynı özellik üç büyük il arasında da farklılaşmanın en yüksek çıktığı konudur. “Erkeğin kendisine âşık olmasını” önemli bulanların oranı İzmir’de daha düşüktür (%77).

Bölgeler arasında iki konuda önemli oranda farklılaşma söz konudur. Batı Marmara’daki kadınların %89’u evlenecekleri erkeğin kendisine âşık olmasını beklerken, bu oran Kuzeydoğu Anadolu’da %60’a

Tablo 69. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Kadınlar İçin Evlenilecek Kişide Aranılan Kişilik Özellikleri (Önemli)

	Size âşık olması	Güzel/yakışıklı olması	Kendine özen göstermesi temizliğine dikkat etmesi gibi	Eşine sadık olması	Ailesiyle vakit geçirmeyi sevmesi	Güvenilir kişi olması, yalan söylememesi
Türkiye	81,1	48,0	92,7	98,0	96,9	98,4
YERLEŞİM YERİ						
Kent	82,9	47,6	93,8	98,1	97,1	98,6
Kır	76,4	49,1	89,8	97,7	96,3	98,0
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	87,4	47,3	94,6	97,1	96,6	98,1
Ankara	84,0	43,5	95,1	98,1	96,8	98,4
İzmir	76,8	43,5	90,8	97,8	95,4	96,9
BÖLGE						
İstanbul	87,4	47,3	94,6	97,1	96,6	98,1
Batı Marmara	89,2	58,0	98,2	99,6	99,1	99,8
Doğu Marmara	80,3	47,2	96,8	99,3	98,0	99,5
Ege	79,3	43,7	92,7	97,5	95,7	97,5
Akdeniz	86,2	48,6	90,7	98,7	97,1	98,9
Batı Anadolu	83,1	44,4	95,6	98,5	97,0	98,9
Orta Anadolu	72,2	51,6	84,1	98,0	96,1	97,3
Batı Karadeniz	70,9	46,1	90,7	98,1	97,3	98,7
Doğu Karadeniz	80,5	47,4	91,7	98,6	97,4	99,4
Kuzeydoğu Anadolu	59,6	44,0	75,8	95,9	95,5	97,8
Ortadoğu Anadolu	70,4	42,9	93,0	98,2	97,3	98,2
Güneydoğu Anadolu	82,3	60,0	92,4	96,5	96,4	97,8
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	83,2	48,8	93,2	98,2	97,1	98,6
Geniş	78,0	48,0	91,6	97,9	97,0	98,3
Dağılmış	75,2	44,8	91,7	97,2	95,7	98,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	92,1	46,5	97,1	98,9	96,1	98,9
Üst grup	85,2	47,1	96,5	98,5	97,6	99,0
Üst orta grup	84,7	46,9	95,3	98,6	97,6	99,0
Alt orta grup	80,0	49,1	91,4	98,0	96,6	98,4
En alt grup	78,2	50,8	88,6	97,5	96,9	97,9

düşmektedir. Evleneceği erkeğin yakışıklı olmasını önemli bulan kadın oranının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu (%60), en düşük olduğu bölge ise Ortadoğu Anadolu'dur (%43).

Kadınların erkeklerde aradığı kişilik özellikleri konusunda hanehalkı tipi ve sosyoekonomik statüye göre en yüksek oranda farklılaşma yine "erkeğin kadına aşık olması" konusundaki beklentidir. Bu

özelliğin önemli olduğunu belirten kadın oranı çekirdek ailelerde daha yüksek çıkmaktadır (%83).

Sosyoekonomik düzey yükseldikçe bu özelliğin önemli olduğunu belirten kadın oranının da arttığı dikkat çekmektedir. En alt SES grubundaki kadınların %78'i bu özelliği önemli bulurken bu oran en üst SES grubunda %92'ye kadar çıkmaktadır.

	Karşı tarafın duygularına önem vermesi	Tutumlu olması	Cömert olması	Sabırlı ve hoşgörülü olması	Eşini kendi ailesine ezdirmemesi	Toplum içinde nasıl davranılacağını bilmesi
Türkiye	98,0	95,9	96,1	98,5	98,0	98,4
YERLEŞİM YERİ						
Kent	98,1	95,5	95,9	98,5	98,1	98,5
Kır	97,7	97,0	96,5	98,4	97,9	98,2
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	97,4	95,1	94,8	97,9	97,2	98,0
Ankara	98,1	93,7	95,5	98,6	97,3	98,7
İzmir	96,6	93,2	93,5	97,1	96,6	97,2
BÖLGE						
İstanbul	97,4	95,1	94,8	97,9	97,2	98,0
Batı Marmara	99,4	98,0	99,0	99,8	99,4	99,3
Doğu Marmara	99,3	97,7	97,7	99,2	98,7	99,2
Ege	97,5	95,5	95,7	97,9	97,1	97,6
Akdeniz	98,3	97,4	97,6	99,3	99,4	99,3
Batı Anadolu	98,7	94,3	95,7	99,0	98,0	99,0
Orta Anadolu	97,2	94,5	93,1	97,6	98,1	98,7
Batı Karadeniz	98,0	97,0	97,4	98,4	98,0	98,5
Doğu Karadeniz	99,3	95,6	94,5	99,0	99,2	99,2
Kuzeydoğu Anadolu	97,2	94,9	94,1	98,2	96,0	95,3
Ortadoğu Anadolu	98,0	94,5	95,1	98,4	98,1	98,8
Güneydoğu Anadolu	97,0	96,5	96,6	97,7	97,7	97,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	98,3	96,2	96,4	98,6	98,3	98,6
Geniş	97,7	96,2	95,8	98,3	97,8	98,4
Dağılım	97,3	94,4	94,7	97,9	97,0	97,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	98,4	90,0	95,0	99,3	97,6	99,1
Üst grup	98,7	94,2	95,2	98,7	98,3	99,4
Üst orta grup	98,6	96,5	96,6	99,1	98,8	99,1
Alt orta grup	97,9	96,5	96,2	98,3	98,0	98,3
En alt grup	98,0	97,0	96,8	98,2	98,1	98,2

3.13. Evliliğin Durumu

Evlilik deneyimi yaşamış olan bireylere evliliklerinin durumu sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 70'de sunulmuştur. Bireylerin %86'sının ilk evlilik deneyimlerinin devam ettiği, %8'inin eşinin öldüğü, %5'inin ise boşanmış olduğu tespit edilmiştir.

Kent/kır kırılımında ciddi bir farklılaşma görün-

memekle birlikte kırdaki eş ölmüş olanların oranının (%11), kentte ise eşinden boşanmış olanların (%6) biraz daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Bölgelere göre değerlendirildiğinde, tüm bölgelerde devam eden evlilik oranı çok yüksek olmakla birlikte eş ölmüş olanların oranı Batı Marmara (%13) ile Kuzeydoğu Anadolu'da (%12) daha yüksektir.

Tablo 70. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evliliğin Durumu

	Devam ediyor	Eşi öldü	Boşandı	Ayrı yaşıyor
Türkiye	85,8	8,3	5,3	0,6
YERLEŞİM YERİ				
Kent	86,3	7,2	5,9	0,6
Kır	84,5	10,9	4,0	0,6
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	85,9	6,9	6,6	0,6
Ankara	84,3	7,8	6,9	1,0
İzmir	83,0	8,9	7,5	0,5
BÖLGE				
İstanbul	85,9	6,9	6,6	0,6
Batı Marmara	81,6	13,1	4,8	0,5
Doğu Marmara	85,0	8,9	5,5	0,6
Ege	85,2	7,6	6,7	0,5
Akdeniz	85,6	8,5	5,1	0,8
Batı Anadolu	85,1	7,6	6,3	0,9
Orta Anadolu	86,5	8,0	5,3	0,3
Batı Karadeniz	86,1	8,9	4,8	0,2
Doğu Karadeniz	86,3	10,9	2,0	0,7
Kuzeydoğu Anadolu	86,1	12,0	1,6	0,3
Ortadoğu Anadolu	89,2	6,6	3,8	0,5
Güneydoğu Anadolu	88,9	7,2	3,3	0,6

Beklendiği üzere ileri yaşlardaki bireyler bakımından da eşleri ölmüş olanların oranı yükselmektedir. Örneğin 65 yaş üstü bireylerin %38'inin eşleri vefat etmiş durumdadır (Tablo 71).

Öğrenim durumu yükseldikçe evliliği devam eden bireylerin oranı da artmaktadır. Herhangi bir okulu bitirmemiş bireylerin %69'unun evlilikleri devam ederken, bu öğrenim seviyesinde olanların %26'sının eşleri vefat etmiş durumdadır. Evliliği devam eden bireylerin oranı üniversite mezunları arasında %91'dir.

Beklendiği üzere dağılmış ailelerde boşanmış (%28) veya eş ölmüş (%65) birey oranı diğer hançalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir.

Alt SES gruplarında eşleri ölmüş olanların oranı diğer SES gruplarına göre daha yüksektir. Örneğin en üst SES grubunda eş ölmüş olan bireylerin oranı %2 iken bu oran alt orta SES grubunda %7'ye, en alt SES grubunda ise %10'a çıkmaktadır.

Tablo 71. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evliliğin Durumu

	Devam ediyor	Eşi öldü	Boşandı	Ayrı yaşıyor
CİNSİYET				
Erkek	90,7	3,8	5,1	0,4
Kadın	81,5	12,2	5,6	0,7
YAŞ				
18-24	96,9	0,2	2,4	0,5
25-34	94,2	0,6	4,8	0,4
35-44	91,4	1,7	6,0	0,9
45-54	88,2	4,4	6,9	0,5
55-64	80,6	13,4	5,3	0,7
65+	57,3	38,3	4,1	0,4
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmeyen	69,2	25,6	4,5	0,7
İlkokul mezunu	87,5	7,3	4,6	0,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	90,3	3,7	5,6	0,4
Lise mezunu	89,8	2,3	7,1	0,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	91,3	1,5	6,6	0,5
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	96,1	1,3	2,5	0,1
Geniş	83,0	10,0	6,2	0,8
Dağılmış	2,5	65,1	28,0	4,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	91,8	1,7	6,5	0,0
Üst grup	91,7	3,4	4,2	0,7
Üst orta grup	90,0	4,0	5,8	0,3
Alt orta grup	87,8	7,1	4,7	0,5
En alt grup	84,7	9,8	4,7	0,7

3.14. Boşanma Nedeni

Araştırma kapsamında en az bir kez boşanmış bireylere boşanmalarının en önemli üç nedeninin ne olduğu sorulmuştur. Bu sorudan elde edilen sonuçlar Tablo 72'dedir. Türkiye genelinde en yüksek orana sahip boşanma nedeninin %27 ile "sorumsuz ve ilgisiz davranma" olduğu görülmektedir.

Cinsiyete göre boşanma sebeplerine bakıldığında en yüksek oran her iki cinsiyette de %27 ile "sorumsuz ve ilgisiz davranma"dır. Bu durum Türkiye

ortalaması ile de paralellik taşımaktadır.

Kadınlarda bu oranı %21 ile "dayak/ kötü muamele" izlemekte, "aldatma" ise %16 ile üçüncü sırada yer almaktadır. "Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama" ile "içki ve kumar" %14 ile kadınlar için diğer önemli nedenlerdir.

Erkeklerde ikinci sırada %11 ile "eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması", üçüncü sırada %8'lik oran ile "eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması" gelmektedir.

Tablo 72. Türkiye Geneli ve Cinsiyete Göre Boşanma Nedeni

	Türkiye	Erkek	Kadın
Sorumsuz ve ilgisiz davranma	26,8	26,5	27,1
Dayak, kötü muamele	11,7	0,7	20,7
Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama	11,0	7,1	14,1
Aldatma	11,0	4,9	16,0
İçki ve kumar	8,3	1,1	14,2
Eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması	7,9	11,3	5,1
Eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması	6,5	7,6	5,7
Terk etme, edilme	6,3	6,7	6,0
Çocuk olmaması	2,7	1,6	3,6
Ailedeki çocuklara karşı kötü muamele	1,8	1,4	2,2
Eşin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	1,7	1,7	1,6
Hırsızlık, dolandırıcılık, gasp taciz gibi suçlar	0,9	1,1	0,7
Aile içi cinsel taciz	0,6	0,0	1,1
Diğer	31,8	42,7	23,0

3.15. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

Araştırmaya katılan tüm bireylere çeşitli ifadeler okunmuş ve bu ifadenin onlar için tek başına kesin bir boşanma gerekçesi olup olmadığı sorulmuştur. Kadınlar ve erkeklerle ilgili hangi olası gerekçelerin boşanma sebebi sayılacağına sorgulandığı bu

bölümde, belli davranışların, her iki taraf için de geçerli olmak üzere, önemli boşanma gerekçeleri olduğu belirlenmiştir. Bunlar, aldatma, içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklar ile kötü muamele (dayak, hakaret, vb.) ve yüz kızartıcı bazı suçlardır. Tabloda yer alan sonuçlar değerlendirildiğinde “kadının kocasını aldatması” bireylerin %93’ü tarafından kesin boşanma sebebi olarak ifade edilmiştir (Tablo 73).

Tablo 73. Türkiye Geneline Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

	Evet	Hayır	Fikrim yok
Kadının kocasını bir kez bile olsa aldatması	93,3	4,2	2,6
Erkeğin karısını bir kez bile olsa aldatması	88,2	8,6	3,3
Erkeğin hırsızlık, gasp, taciz vb. suç işlemesi	84,5	10,7	4,8
Kadının hırsızlık, dolandırıcılık, gasp, taciz vb. suç işlemesi	84,4	10,8	4,8
Erkeğin içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	80,3	15,6	4,1
Kadının içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	80,2	15,3	4,5
Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması	78,1	17,5	4,3
Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması	77,9	18,4	3,7
Erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması	58,6	35,2	6,2
Kadının eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması	58,2	35,5	6,3
Erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması	31,3	64,0	4,7
Kadının ailesinin aile içi ilişkilere çok karışması	22,7	70,4	6,8
Erkeğin ailesinin aile içi ilişkilere çok karışması	22,0	71,2	6,8
Kadının eşinin ailesi ile geçinememesi	16,1	78,2	5,7
Erkeğin eşinin ailesi ile geçinememesi	15,5	78,8	5,7
Kadının ev işlerini gereğince yapmaması	14,1	81,8	4,1
Kadının çocuğunun olmaması	7,8	87,6	4,5
Erkeğin çocuğunun olmaması	7,5	87,9	4,6
Erkeğin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	3,7	93,8	2,6
Kadının tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	3,5	94,0	2,4

Erkeğin karısını aldatması ise %88 oranında boşanma sebebi sayılmaktadır. Hem erkeğin hem de kadının hırsızlık, gasp gibi suçlar işlemesi en çok belirtilen (hem kadın, hem erkek için %84) boşanma sebeplerinden biridir. Hem erkek hem de kadının içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklara sahip olmasını kesin boşanma sebebi sayanların oranı %80'dir. Eşlerin birbirine dayak/hakaret gibi kötü muamelede bulunmasını boşanma sebebi görenlerin oranı ise %78'dir.

Boşanma gerekçesi olarak genel kabul görmeyen konular ise eşlerden birinin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması (%3) ile eşlerden birinin çocuğunun olmamasıdır (%8).

Tablo 74'de boşanma sebeplerine "evet" cevabı verenlerin oranı çeşitli demografik kırılımlarda gösterilmektedir. Yerleşim yerine göre bakıldığında, araştırma kapsamında sorgulanan tüm konular için bunun bir boşanma gerekçesi olduğunu belirtenlerin oranının kentte daha yüksek olduğu görülmektedir. Kır ile kent arasında en büyük farklılaşmanın ise "kadının eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması", "erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması" ve "erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması" konusunda olduğu anlaşılmaktadır. Kentteki bireylerin %82'si, kırdakilerin ise %69'u "erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması" nı kesin boşanma gerekçesi olarak görmektedir. Kadının veya erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranmasının boşanmaya yol açabileceğini belirtenlerin oranı kentte %62, kırdaki ise %49'dur.

Bölgeler arası karşılaştırmada, irdelenen konuların boşanma gerekçesi olabileceğini düşünenlerin oranı Kuzeydoğu Anadolu'da daha düşüktür. Örneğin, kadın veya erkeğin hırsızlık, gasp gibi suç işleminin boşanma gerekçesi olduğunu düşünenlerin oranı Kuzeydoğu Anadolu'da %62'dir; bu oran Batı Marmara'da %90'dır.

Boşanma gerekçesi sayılan sebeplerle ilgili olarak kadınlarla erkekler arasında ciddi bir farklılaşma bulunmamaktadır. Kadınlar, erkeklere kıyasla nispeten daha yüksek oranda eşlerden birinin sorumsuz ve ilgisiz davranmasının, kötü muamelede bulunmasının, ailesinin aile içi ilişkilere çok karışmasının boşanma-

ya yol açabileceğini düşünmektedir (Tablo 75).

Yaş grubu yükseldikçe araştırmada sorgulanan konuları boşanma gerekçesi olarak görenlerin oranı düşmektedir. En büyük farklılaşma ise "kadının veya erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması" ile ilgilidir. Bunu kesin boşanma gerekçesi olarak görenlerin oranı 18-24 yaş grubunda %69 iken bu oran 65 yaş ve üstü grupta %48'e gerilemektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe araştırmada sorgulanan konuları boşanma gerekçesi olarak görenlerin oranı da yükselmektedir. En büyük farklılaşma ise "erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması" ve "erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması" ile ilgilidir. Erkeğin sorumsuz davranması, herhangi bir okul bitirmemiş olanların %44'ü tarafından kesin boşanma gerekçesi sayılırken, bu oran üniversite mezunları nazarında %69'dur. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %63'ü, üniversite mezunlarının ise %88'i kadına karşı kötü muameleyi boşanma gerekçesi göstermektedir.

Boşanmış bireyler, diğer medeni gruplardaki bireylere kıyasla daha yüksek oranda, irdelenen çoğu konunun boşanma gerekçesi olduğunu düşünmektedir. "Erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması" ile kadının veya erkeğin "eve, eşine ve çocuklarına sorumsuz ve ilgisiz davranması"nın boşanmaya yol açacağını düşünenlerin oranı boşanmış bireylerde, diğer medeni durum gruplarındaki bireylere göre daha yüksektir. Öte yandan sorgulanan konuları boşanma gerekçesi sayanların oranı evlilerde daha düşüktür.

Sosyoekonomik açıdan incelendiğinde, sorgulanan konuların boşanma gerekçesi olduğunu düşünenlerin oranı, çoğu konu için en alt SES grubunda daha düşüktür. Örneğin, en alt SES grubundaki bireylerin %46'sı kadının eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranmasının boşanmayla sonuçlanacağını düşünürken, en üst SES grubunda bu yönde düşünenlerin oranı %66'dır. Diğer bir örnek ise erkeğin karısına kötü muamelede bulunmasıdır. Bunu bir boşanma gerekçesi sayanların oranı en üst SES grubunda %87 iken, bu oran en alt SES'te %62'ye düşmektedir.

Tablo 74. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyete Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar (İlk 10 Durum)

	Kadının kocasını bir kez bile olsa aldatması	Erkeğin hır-sızlık, gasp, taciz vb. suç işlemesi	Erkeğin hır-sızlık, dolandırıcılık, gasp, taciz vb. suç işlemesi	Kadının hırsızlık, dolandırıcılık, gasp, taciz vb. suç işlemesi	Erkeğin içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	Kadının içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması	Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması	Erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması	Kadının eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması
Türkiye	93,3	88,2	84,5	84,4	80,3	80,2	77,9	78,1	58,6	58,2
YERLEŞİM YERİ										
Kent	93,5	89,3	86,2	85,7	81,4	81,1	81,5	81,3	62,3	61,8
Kır	92,6	85,4	80,2	80,8	77,4	77,7	68,8	69,9	49	49,1
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	92,2	88,5	85,7	84,8	83,6	82,3	85,3	84,8	65,2	64,6
Ankara	92,5	88	87,8	87,7	81,6	81,7	83,7	83,4	66,3	65,6
İzmir	94,8	90,8	87,5	87,3	82,9	82,8	85,9	85,5	65,5	64,9
BÖLGE										
İstanbul	92,2	88,5	85,7	84,8	83,6	82,3	85,3	84,8	65,2	64,6
Batı Marmara	94,4	91,8	89,6	88,9	76,3	75,5	80,6	80,9	62,6	61,9
Doğu Marmara	94	92,5	88,1	88,1	81,7	81,1	82,6	81,4	62,5	62,3
Ege	91,9	88	84,4	84	79,1	79,4	78,5	78,5	57,2	57
Akdeniz	94,9	89,1	86,5	86,2	82,6	82,6	77	77,9	58,9	58,5
Batı Anadolu	92,9	86,7	86,1	86,2	81	81,4	81,1	80,6	63,8	63,4
Orta Anadolu	97,6	86,6	89,6	89,2	78,9	79	70,7	71,9	53	53,3
Batı Karadeniz	95,9	91,7	84,1	84,9	81,7	83	79,3	79,6	59,9	58,9
Doğu Karadeniz	92,6	86,2	86,4	86,3	78	77,4	75,1	75,1	41,3	41
Kuzeydoğu Anadolu	90,4	86,4	61,9	62,2	73,5	69,4	61,1	61,8	38,8	37,8
Ortadoğu Anadolu	89,7	81,1	74,4	75,4	72,9	75,9	65,2	66,3	47,8	48,4
Güneydoğu Anadolu	92,8	84,4	78,3	79,8	77,7	78,4	67,4	70	54,4	54,2
CİNSİYET										
Erkek	94,4	88,7	84,9	84,8	78,9	79	76	76,7	57,1	57,3
Kadın	92,2	87,7	84,1	83,9	81,7	81,4	79,9	79,6	60	59,2

Tablo 75. Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturuabilecek Durumlar (İlk 10 Durum)

	Kadının kocasını bir kez bile olsa aldatması	Erkeğin karısını bir kez bile olsa aldatması	Erkeğin hırsızlık, taciz vb. suç işlemesi	Kadının hırsızlık, dolandırıcılık, gasp, taciz vb. suç işlemesi	Erkeğin içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	Kadının içki ve kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması	Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması	Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret vb.) bulunması	Erkeğin eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması	Kadının eve, eşe ve çocuklara sorumsuz ve ilgisiz davranması
18-24	94,3	90,2	86,4	86,5	81,3	80,4	83,3	82,5	69,1	68,6
25-34	94	89	84,8	84,7	80,4	80,5	80,1	80,1	63,1	62,6
35-44	93,7	88,7	85,3	85	81,1	80,9	79,2	79,1	59,2	58,6
45-54	93,8	88,6	84	84,2	79,8	79,8	75,9	77	52,9	52,6
55-64	92,9	87,1	84,4	83,7	80	80	74,3	75,3	50,2	50,1
65+	88,7	82,8	79,9	80	77,7	78,3	68,7	69,6	48	48,1
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmeyen	87,6	79,3	75,2	75,9	73,9	75,3	62,5	64,4	44,1	44,6
İlkokul mezunu	93,3	87,9	83,8	83,6	80,4	80,3	75,1	75,7	53,6	53,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	94,8	89,6	86,7	86,9	81,6	81,4	79,9	79,9	61,8	61,2
Lise mezunu	95,2	91,2	88	87,7	82,8	82,3	85	84,1	67,6	67,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	94	91,2	87,4	86,7	80,7	79,9	87,8	87,2	68,9	68,2
MEDENİ DURUM										
Bekâr	93,5	89,5	87,6	87,4	81,4	80,6	86,1	85,2	71,1	70,6
Evlî	93,7	88,2	83,8	83,7	79,9	80	75,6	76,1	55	54,7
Ayrı yaşıyor	93,4	90,7	87,2	85,6	78,7	78,9	85,1	86,6	67,4	65,7
Dul	87,4	81,5	80,4	80,4	78,3	78,3	72,5	73,9	52,5	52,4
Boşanmış	94,8	92,3	89,5	89,6	87,5	87,2	92	91,2	79,1	78,9
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	93,9	88,9	84,7	84,6	80,3	80,2	78	78,1	57,9	57,4
Geniş	92,7	86,2	83,2	82,9	79,5	79,5	73,5	74,7	55,7	55,8
Dağılmış	90,9	87,1	85,2	85,1	81,1	80,7	83,7	83,1	66,7	66,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	92,4	90,4	83,2	81,8	79,9	75,8	87,2	85,8	66	65,8
Üst grup	95	92,1	87,9	87,4	80,8	80,7	87,4	87,4	67,4	66,7
Üst orta grup	95	91	88,4	88,1	82,3	82,5	82,8	82,4	63,5	63
Alt orta grup	93,3	87,7	84,6	84,4	81,1	81	76,3	76,7	56,5	56,3
En alt grup	90,5	81,2	74,7	76,5	73,4	74,8	62,1	64,8	46,5	46,2

4.Bölüm

AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar

Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler

Hanede Küçük Çocukların Anaokuluna Gitmesi

Hanede Karar Alıcı

Eş ile İlişki Düzeyi

Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

*Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda
Eşlerinin Verdiği Tepkiler*

*Kadınların Eşleriyle Aralarında Anlaşmazlık Olduğu
Durumlarda Dışarıdan Destek Alınan Kurum veya Kişiler*

Türkiye'deki ailelerin yapısını anlamak bakımından önemli ipuçları veren bu bölümde aile üyelerinin birlikte vakit geçirme alışkanlıkları, beraberce yaptıkları faaliyetler, hanede gündelik yaşamlarını sürdürürken nasıl bir iş bölümü/görev paylaşımı içinde buldukları, bakıma muhtaç aile üyelerinin (çocuk, engelli, hasta) bakımının nasıl yürütüldüğü, çeşitli konularda ailenin nasıl karar verdiği, aile içinde ne tür sorunlar yaşandığı, sorun halinde eşlerin ne tür tepkiler verdiği konuları irdelenmektedir.

4.1. Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar

Araştırma kapsamında hanehalkı üyelerinin sabah kahvaltısı, akşam yemeği ve hafta sonlarında düzenli olarak bir araya gelip gelmedikleri sorulmuştur. Alınan cevaplar Tablo 76'da sunulmaktadır. Tabloya göre aile bireyleri sık sık hafta sonları (%80) ve akşam yemeklerinde (%81) bir araya gelmektedir. Genellikle sabah kahvaltısını birlikte yapan aile bireylerinin oranı ise %64'tür (Tablo 76).

Tablo 76. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Sabah Kahvaltısı, Akşam Yemeği ve Hafta Sonlarında Bir Araya Gelme Sıklıkları

	Sabah kahvaltısı			Akşam yemeği			Hafta sonları		
	Hiç	Ara sıra	Sık sık	Hiç	Ara sıra	Sık sık	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	6,7	28,9	64,4	2,4	16,4	81,2	2,8	17,8	79,5
YERLEŞİM YERİ									
Kent	8,1	33,2	58,7	2,9	18,0	79,1	3,2	19,0	77,8
Kır	2,6	16,2	81,1	1,2	11,7	87,2	1,5	14,1	84,4
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	10,7	39,4	49,9	3,6	17,8	78,6	3,1	19,0	77,9
Ankara	12,1	31,3	56,6	3,9	16,5	79,6	3,6	15,8	80,6
İzmir	7,6	33,9	58,5	1,8	20,4	77,8	1,7	19,5	78,8
BÖLGE									
İstanbul	10,7	39,4	49,9	3,6	17,8	78,6	3,1	19,0	77,9
Batı Marmara	4,6	20,3	75,1	2,3	12,0	85,7	2,4	9,9	87,7
Doğu Marmara	6,4	28,2	65,4	2,1	16,6	81,3	3,1	15,5	81,5
Ege	6,0	24,5	69,5	1,9	15,3	82,8	2,1	17,0	80,9
Akdeniz	4,9	27,6	67,6	2,4	16,0	81,6	2,7	19,9	77,4
Batı Anadolu	10,0	27,7	62,3	2,9	14,5	82,5	3,6	14,6	81,8
Orta Anadolu	7,0	25,9	67,0	2,7	17,2	80,1	3,5	18,6	77,9
Batı Karadeniz	4,3	21,1	74,6	0,8	12,5	86,7	1,7	16,5	81,8
Doğu Karadeniz	5,1	27,7	67,2	2,2	15,9	81,9	4,0	16,8	79,1
Kuzeydoğu Anadolu	3,8	27,6	68,6	2,3	22,5	75,2	2,9	24,4	72,7
Ortadoğu Anadolu	2,2	33,5	64,3	2,1	20,2	77,8	1,5	21,2	77,3
Güneydoğu Anadolu	3,8	28,7	67,5	1,6	20,6	77,8	2,8	22,3	74,9
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	7,0	28,5	64,5	2,4	15,6	82,0	2,8	16,9	80,3
Geniş	3,9	31,6	64,5	1,6	18,4	79,9	2,2	20,2	77,7
Dağılımı	8,3	28,6	63,1	3,8	19,9	76,3	3,6	21,8	74,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	11,1	27,6	61,3	2,4	11,0	86,6	0,5	12,3	87,2
Üst grup	7,7	30,1	62,1	1,6	14,9	83,5	1,3	14,7	84,0
Üst orta grup	8,1	32,9	59,0	2,4	17,3	80,2	2,4	17,7	79,8
Alt orta grup	6,2	27,4	66,4	2,7	15,7	81,6	3,5	17,4	79,1
En alt grup	5,1	26,7	68,2	2,8	19,0	78,2	3,3	22,6	74,1

Araştırma sonuçları kırdaki yaşayan bireylerin sabah kahvaltısı için yüksek oranda (%81) bir araya geldiğini göstermektedir. Kentte bu oran %59'a gerilemektedir. Akşam yemeği ve hafta sonlarında da kırdaki yaşayanların kentte yaşayanlara göre daha sık bir araya geldiği görülmektedir. Akşam yemeği için sık sık bir araya gelenlerin oranı kırdaki %87, kentte ise %79'dur. Hafta sonu bir araya gelenlerin oranı ise kırdaki %84, kentte ise %78'dir.

Üç büyük il özelinde özellikle Ankara (%57) ve İzmir'de (%59) kahvaltıda bir araya gelme sıklığı kent ortalamasına paralellik göstermektedir. İstanbul'da ise kahvaltıda bir araya gelme sıklığı Ankara ve İzmir'den daha düşüktür (%50). Üç büyük il arasında, akşam yemeklerinde ve hafta sonlarında bir araya gelme sıklığı farklılaşmamaktadır. Aile bireylerinin sabah kahvaltısında sık sık bir araya gelme oranlarının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Batı Marmara (%75), Batı Karadeniz (%75) ve Ege'dir (%70). Akşam yemeğinde ve hafta sonlarında bir araya gelme pratiklerine bakıldığında da bu üç bölge %80'in üzerinde bir oranla öne çıkmaktadır. Akşam yemeklerinde %80'in üzerine çıkan diğer bölgeler ise Akdeniz (%82), Doğu Karadeniz (%82) ve Doğu Marmara'dır (%81). Hafta sonlarında, bahsi geçen bu üç bölgeye ek olarak, Doğu Marmara (%82) ve Batı Anadolu'da da yüksek oranlar (%82) söz konusudur.

Hanehalkı tipleri bakımından sabah kahvaltılarında bir araya gelme oranları farklılaşmamaktadır. Akşam yemekleri ve hafta sonlarında da keskin bir farklılaşma olmamakla birlikte çekirdek aileler, diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksek oranda bir arada olmaktadır. Çekirdek ailelerin %82'si akşam yemeklerini, %80'i hafta sonlarını bir arada geçirmektedir. Bu oranların en düşük olduğu dağılmış ailelerde ise bir araya gelen hane oranı akşam yemeklerinde %76 ve hafta sonlarında %75'tir.

Aile bireylerinin bir araya gelme durumlarına SES grupları açısından yaklaşıldığında, alt SES grubundaki ailelerin kahvaltıda (%68) bir araya gelme oranlarının, orta ve üst SES gruplarındaki ailelerden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Akşam yemeği ve hafta sonu bir araya gelme pratiği ise tüm SES gruplarında %74- %87 arasında değişen yakın oranlarda olmakla birlikte, her iki durum için de en yüksek oran %87 ile en üst SES grubundaki haneldedir.

4.2. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

Araştırma kapsamında hanehalkı üyelerinin sosyal kültürel faaliyetleri birlikte yapma sıklıkları sorulmuş, sıklık derecelerini saptayabilmek için de "hiç", "ara sıra" ve "sık sık" seçeneklerinden birini belirtmeleri istenmiştir.

Tabloya göre Türkiye'de hanehalkı üyelerinin birlikte en sık yaptıkları faaliyet TV seyretmektir (%60). İkinci sırada ise akraba, komşu ve arkadaş ziyaretleri gelmektedir (%26). Bu iki faaliyet "ara sıra" yapılan faaliyetler olarak da hanehalkı üyelerinin en sık bir araya geldiği iki faaliyet konusunu oluşturmaktadır. Genel olarak bakıldığında da bu iki faaliyet, aileleri %90 üzerindeki bir oranla bir araya getirmektedir. TV izleyen hanelerin oranı kırsal ve kentsel alanda birbirine yakındır. Bu konu dışında sorgulanan tüm faaliyetleri kentsel alandaki haneler daha yüksek oranda birlikte yapmaktadır (Tablo 77).

Aile bireylerinin birlikte en az yaptıkları faaliyet ise sinema veya tiyatroya gitmektir. Ailece sinema veya tiyatroya gitmemiş olanların oranı %78'dir. Sinema veya tiyatroya ara sıra giden ailelerin oranı ise %19'dur. Ailelerin sadece %3'ü sık sık ve aile bireyleriyle bir arada bu faaliyetlerden birini yaptığını ifade etmiştir.

Hanelerin %56'sı aile bireyleriyle birlikte hiç dışarıda yemeğe gitmediklerini ifade etmiştir. Bu faaliyeti ara sıra yapan ailelerin oranı ise %38'dir. Sık sık yemeğe çıkan ailelerin oranı ise sadece %7'dir. Hanelerin %45'i aile bireyleri ile birlikte hiç pikniğe gitmediklerini ifade etmiştir. Bu faaliyeti ara sıra yapan ailelerin oranı ise %49'dur. Sık sık pikniğe giden ailelerin oranı ise %6'dır.

Hanehalkı üyelerinin bir arada yaptığı önemli faaliyetlerden biri de alışverişe gitmektir. Alışverişe gitmek, %23 ile hanehalkı üyelerinin birlikte sık sık yaptığı faaliyetlerdendir. Hanelerin %57'si ise ara sıra bu faaliyeti yaptıklarını ifade etmektedir. Hanelerin %20'si ise hiç birlikte alışverişe gitmemiştir.

Hanelerin %61'i hiç birlikte tatil yapmamıştır. Ara sıra tüm hanehalkı üyeleri ile birlikte tatil yapan ailelerin oranı %31'dir. Hanehalkı üyelerinin sık sık birlikte tatil yapma oranı ise düşüktür (%8).

Tablo 77. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

		Hiç	Ara sıra	Sık sık
Birlikte TV seyretmek	Kent	5,6	33,9	60,5
	Kır	6,4	36,6	57,0
	Türkiye	5,8	34,6	59,6
Akraba/komşu/arkadaş ziyareti	Kent	9,8	64,8	25,4
	Kır	6,9	65,8	27,3
	Türkiye	9,0	65,0	25,9
Alışverişe gitmek	Kent	16,2	57,5	26,2
	Kır	32,1	53,3	14,6
	Türkiye	20,3	56,5	23,3
Tatile gitmek	Kent	54,9	35,9	9,2
	Kır	79,7	16,2	4,1
	Türkiye	61,2	30,9	7,9
Dışarıda yemeğe gitmek	Kent	50,0	42,6	7,4
	Kır	72,7	22,5	4,8
	Türkiye	55,8	37,5	6,7
Pikniğe gitmek	Kent	40,4	53,3	6,3
	Kır	58,3	36,7	5,1
	Türkiye	44,9	49,1	6,0
Sinemaya/tiyatroya gitmek	Kent	73,7	22,5	3,7
	Kır	89,7	7,9	2,5
	Türkiye	77,8	18,8	3,4

Tablo 78'de, hanehalkının birlikte yaptıkları faaliyetler Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmiştir. Tabloda yer alan oranlar “ara sıra” ve “sık sık” seçeneklerine verilen cevapların toplamıdır.

Yerleşim yerine göre karşılaştırıldığında, “akraba/komşu/arkadaş ziyareti” ve “birlikte TV seyretmek” dışındaki tüm faaliyetlerde kır ile kent arasında farklılaşma mevcuttur. Farklılaşmanın en yüksek olduğu faaliyetlerin ise “tatile gitme” ve “dışarıda yemeğe gitme” olduğu anlaşılmaktadır. Kentte yaşayan hanelerin %45'i ailece birlikte tatile gittiklerini belirtirken bu oran kırdaki %20'ye düşmektedir. Kentte yaşayanların yarısı (%50) ara sıra veya sık sık ailece dışarıda yemek yemeye gitmektedir. Bu oran kırdaki %27'dir.

Üç büyük il karşılaştırmasında keskin bir farklılaşma yoktur. En büyük farklılaşma “pikniğe gitme” faaliyetindedir. İstanbul'daki hanelerin %64'ü birlikte pikniğe gittiklerini belirtmektedir. Bu oran Ankara'da %60, İzmir'de ise %59'dur.

Bölgelere göre bakıldığında, “akraba/komşu/arkadaş ziyareti” ve “birlikte TV seyretmek” dışındaki tüm faaliyetlerde genel olarak batıdan doğuya doğru gidildikçe bu faaliyetleri birlikte yapan hane oranının düştüğü göze çarpmaktadır. Farklılaşmanın en yüksek olduğu faaliyetler ise “tatile gitmek” ve “dışarıda yemeğe gitmek” konusundadır. İstanbul'da yaşayan hanelerin yarıdan fazlası (%55) ailece tatile gittiklerini belirtmektedir. İstanbul bu konuda diğer tüm bölgelerden ayrılmaktadır. Birlikte tatile giden hanelerin en düşük oranda çıktığı bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur (%16). Ara sıra veya sık sık dışarıda yemeğe giden hane oranının en yüksek çıktığı bölgeler %56 ile Doğu Marmara ve %54 ile İstanbul'dur. Bu oran Güneydoğu Anadolu'da %21'e düşmektedir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde geniş ailelerin “dışarıda yemeğe gitme” (%30), “sinemaya/tiyatroya gitme” (%13) ve “tatile gitme” (%28) faaliyetlerini; dağılmış ailelerin ise “akraba/komşu/arkadaş ziyareti”ni (%79) diğer hanehalkı tiplerine göre daha az oranda birlikte yaptığı görülmektedir.

Birlikte «pikniğe giden» (%58) ve «alışverişe giden» (%81) çekirdek aile oranı daha yüksektir.

Sosyoekonomik statüye göre değerlendirildiğinde, «pikniğe gitme» dışındaki tüm faaliyetlerde sosyoekonomik statü yükseldikçe bu faaliyetleri birlikte yapan hane oranı artmaktadır. En büyük farklılaşma «tatile gitme» konusundadır. En üst SES grubundaki hanelerin neredeyse tamamı (%94) ara sıra veya sık sık birlikte tatile giderken, bu oran en alt SES

grubunda %7'ye kadar düşmektedir. Farklılaşmanın yüksek olduğu bir diğer faaliyet «dışarıda yemeğe gitmek»tir. En üst SES grubunun %96'sı ailece dışarıda yemek yediklerini belirtmektedir. Bu oran en alt SES grubunda %12'dir. «Akraba/komşu/arkadaş ziyaretleri» ve «birlikte TV seyretmek» ise tüm sosyoekonomik grupların benzer oranlarda (%88 ile %99 arasında değişen oranlar) gerçekleştirdikleri, sosyoekonomik gruplar arasında farklılaşmanın en düşük olduğu faaliyetlerdir.

Tablo 78. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler (Ara Sıra & Sık Sık)

	Akraba/ komşu/ arkadaş ziyareti	Dışarıda yemeğe gitmek	Pikniğe gitmek	Sinemaya/ tiyatroya gitmek	Alışverişe gitmek	Birlikte TV seyretmek	Tatile gitmek
Türkiye	91,0	44,2	55,1	22,2	79,7	94,2	38,8
YERLEŞİM YERİ							
Kent	90,2	50,0	59,6	26,3	83,8	94,4	45,1
Kır	93,1	27,3	41,7	10,3	67,9	93,6	20,3
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	89,7	54,2	64,4	34,0	85,6	94,7	55,2
Ankara	90,5	56,7	60,0	31,6	86,8	95,9	55,3
İzmir	91,5	55,3	58,8	30,2	87,3	95,2	51,1
BÖLGE							
İstanbul	89,7	54,2	64,4	34,0	85,6	94,7	55,2
Batı Marmara	92,6	42,0	49,9	19,3	85,9	94,2	36,2
Doğu Marmara	90,9	55,5	63,9	24,0	85,4	93,6	45,3
Ege	92,4	47,6	59,1	22,5	88,4	95,3	41,3
Akdeniz	90,4	42,7	54,0	20,1	75,4	95,0	34,7
Batı Anadolu	91,3	47,7	60,1	24,4	85,9	96,0	47,7
Orta Anadolu	92,8	29,4	54,2	12,8	76,3	95,1	22,9
Batı Karadeniz	91,2	39,1	49,6	19,8	78,5	94,5	31,0
Doğu Karadeniz	92,4	37,5	35,5	14,1	65,3	95,7	23,8
Kuzeydoğu Anadolu	94,4	35,1	50,8	20,6	65,1	88,3	26,5
Ortadoğu Anadolu	90,9	36,3	43,1	13,6	67,5	92,9	23,0
Güneydoğu Anadolu	87,3	21,0	31,2	8,8	55,0	88,5	15,9
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	92,4	46,5	58,4	23,0	81,2	94,7	41,5
Geniş	91,3	30,0	46,4	12,9	76,0	94,4	27,9
Dağılmış	78,6	46,2	39,5	29,5	72,9	89,3	32,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	96,4	95,9	76,2	74,0	98,9	98,8	94,1
Üst grup	94,8	87,9	81,0	56,5	95,2	96,6	81,4
Üst orta grup	92,9	61,4	71,5	30,3	89,7	94,9	54,4
Alt orta grup	90,8	29,3	48,5	9,5	77,6	94,3	24,6
En alt grup	88,2	12,2	24,2	3,4	54,2	91,0	7,2

4.3. Hanedeki İşlerden Sorumlu Kişiler

Araştırmada hanedeki işlerin genellikle kim tarafından yapıldığı sorulmuştur. Buna göre ev işlerinin teknik bilgi ve beceri gerektiren türlerini (bakım, tamirat, badana) veya faturaları ödeme gibi işleri baba/erkek üstlenmekte, bunun dışındaki bütün işler büyük oranda anne/kadın ve kız çocuk tarafından yapılmaktadır. Erkek çocuklar kız çocuklarına oranla ev işlerine daha az katkıda bulunmaktadır (Tablo 79).

Öte yandan hanenin yemek, ütü, çamaşır, bulaşık, basit dikiş, akşam çay servisi, sofranın kurulması, evin günlük toplanması ve aylık/haftalık temizlik gibi günlük iş ve konular %89-%95 arasında deği-

şen oranlarda kadın/anne tarafından yerine getirilmektedir. Bu işlerin erkek tarafından yapılma oranı ise akşamları çay servisi (%7) ve sofranın kurulup kaldırılması (%10) dışında %5 ve altında bir seviyededir. Bu işleri kadın/anneden sonra %11-%18 arasında değişen oranlarda kız çocuklar üstlenmektedir.

Günlük alışveriş %74 ile genelde kadının sorumluluğundayken, hanelerin %42'sinde bu görev erkeklerin üzerindedir. Küçük onarım ve bakım, faturaların ödenmesi ve boya/badana gibi işlerin erkeklerce üstlenilme oranı ise yükselmektedir. Adı geçen işleri %47-%74 arasında değişen oranlarda erkekler yapmaktadır.

Tablo 79. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanedeki İşlerden Sorumlu Kişiler (Genellikle)

	Erkek/ baba	Kadın/ anne	Kız çocuk	Erkek çocuk	Hane ferdi olmayan akraba	Ücret karşılığı dışarıdan biri	Evimizde yapıl mıyor
Yemek yapma	5,0	95,1	11,0	0,6	1,3	0,4	0,1
Günlük yiyecek-ıçecek alışverişi	41,6	74,0	8,6	4,3	0,7	0,3	0,4
Aylık faturaların ödenmesi	74,2	26,3	3,6	6,6	1,0	0,4	0,4
Küçük bakım onarım tamir	70,3	11,6	1,4	6,4	2,3	15,8	0,7
Evin badanası boyası	46,9	13,7	1,7	5,3	3,2	38,4	1,6
Ütü	3,7	89,0	12,9	0,8	1,2	0,8	3,1
Çamaşır (Çamaşır makinesini kullanmak dahil)	2,6	94,3	11,2	0,6	1,1	0,5	0,1
Bulaşık (Bulaşık makinesini kullanmak dahil)	3,3	93,5	12,7	0,6	1,1	0,5	0,2
Basit dikiş, düğme dikme	2,2	93,4	10,0	0,5	1,0	0,6	0,6
Akşamları çay servisi	7,4	89,9	16,5	1,7	1,0	0,3	0,9
Sofranın kurulup kaldırılması	9,7	91,7	18,1	2,7	1,0	0,3	0,1
Evin günlük toplanması ve temizlenmesi	4,4	92,8	15,2	1,1	1,2	0,8	0,1
Evin haftalık aylık temizliği	4,6	91,0	15,2	0,9	1,5	3,1	0,1

Tablo 80'de hanede kadınlar tarafından yapılan işler Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir.

Yerleşim yerine göre en büyük farklılaşma, günlük yiyecek alışverişini yapan kadın oranındadır. Kentte kadınların %78'i günlük yiyecek alışverişinden sorumluyken, kırdaki bu oran %63'tür. Aylık faturaları ödeyen kadın oranı da kentte (%30) daha yüksektir.

Hanede kadının sorumlu olduğu işler açısından üç büyük ilde keskin bir farklılaşma yoktur. Oranlar arasındaki farkın en yüksek çıktığı iş aylık faturaların ödenmesidir. Ankara'daki hanelerin %35'inde, İstanbul'daki hanelerin %34'ünde bu işi kadınlar üstlenmişken, bu oran İzmir'de %30'dur.

Bölgelere göre bakıldığında farklılaşma en çok günlük yiyecek alışverişi ve aylık faturaların ödenmesinde görünmektedir. Günlük yiyecek alışverişinden kadının sorumlu olduğu hane oranı Batı Marmara'da %83, İstanbul'da ise %82'dir. Bu oran Orta Anadolu'da %50'ye, Kuzeydoğu Anadolu'da %47'ye düşmektedir. İstanbul'daki hanelerin %34'ünde aylık faturaları kadınlar ödemektedir. Bu oran Kuzeydoğu Anadolu'da %12'dir.

Hemen hemen tüm işlerde kadının sorumluluğu çekirdek ve geniş ailelerde daha yüksektir. Buna karşılık Türkiye genelinde büyük oranda erkekler tarafından yerine getirilen “aylık faturaların ödenmesi”, “küçük bakım onarım” ve “evin badana boyasının yapılması” gibi işleri yapan kadın oranının diğer hanehalkı tiplerine kıyasla, dağılmış ailelerde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Dağılmış ailelerde faturaların ödemesini gerçekleştiren kadın oranı %56, küçük bakım onarım işlerini yapan kadın oranı %27 ve evin badana boyasını yapan kadın oranı %20'dir.

Sosyoekonomik gruplar arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu işler “evin haftalık/aylık temizliği”, “evin badana boyası” ve “günlük yiyecek içecek alışverişi” konusundadır. Orta ve alt SES gruplarında büyük oranda (%89 ile %94 arasında değişen oranlar) kadının yaptığı “evin haftalık/aylık olarak temizliği”, en üst SES grubundaki hanelerde %71'e düşmektedir. Sosyoekonomik statü yükseldikçe hanede günlük yiyecek içecek alışverişini yapan kadın oranı yükselmekte, evin badana boyasını yapan kadın oranı ise düşmektedir. En alt SES grubundaki kadınların %69'u günlük yiyecek alışverişini yapmaktan sorumludur. Bu oran en üst SES grubunda %80'dir. Evin badana boyası en alt SES grubundaki hanelerin %19'unda genellikle kadın tarafından yapılırken, bu oran en üst SES grubunda %5'e inmektedir.

Tablo 80. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Kadının/Annenin Sorumlu Olduğu İşler

	Yemek yapma	Çamaşır (Çamaşır makinesini kullanmak dahil)	Bulaşık (Bulaşık makinesini kullanmak dahil)	Basit dikiş, düğme dikme	Evin günlük toplanması ve temizlenmesi	Sofranın kurulup kaldırılması
Türkiye	95,1	94,3	93,5	93,4	92,8	91,7
YERLEŞİM YERİ						
Kent	95,2	94,5	93,6	93,5	92,8	91,6
Kır	94,8	93,6	93,1	93,0	92,7	91,8
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	95,8	94,7	93,1	93,4	93,2	90,8
Ankara	96,4	95,9	95,5	94,5	94,1	94,3
İzmir	96	95,9	95,5	94,7	94,2	94
BÖLGE						
İstanbul	95,8	94,7	93,1	93,4	93,2	90,8
Batı Marmara	96,9	95,8	96,2	96	94,8	95,0
Doğu Marmara	96,0	95,6	95,2	95,4	94,6	93,8
Ege	95,9	96	95,4	94,7	94,8	94,9
Akdeniz	95,5	94,2	93,8	93,4	92,9	92,7
Batı Anadolu	95,0	94,6	94	93,4	92,9	91,8
Orta Anadolu	94,2	93,2	93	92,8	91,8	89,6
Batı Karadeniz	95,0	94	94,1	92,9	93,5	92,5
Doğu Karadeniz	96,0	94,9	95,4	94,3	94,5	94,7
Kuzeydoğu Anadolu	93,6	91,2	90	91,4	91,7	90,3
Ortadoğu Anadolu	93,3	91,8	89,4	90,2	88,4	87,2
Güneydoğu Anadolu	90,7	89,9	87,7	88,7	85,9	83,1
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	97,4	97,0	96,3	95,7	95,5	94,6
Geniş	92,6	90,5	89,4	90,4	88,8	86,5
Dağılmış	77,8	75,3	74,2	76	73,9	73,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	94,8	93,9	94,1	91,1	91,2	93,6
Üst grup	97,3	97,1	95,7	95,6	95,8	93,8
Üst orta grup	96,6	96,0	95,4	95	94,8	93,1
Alt orta grup	94,8	93,9	93,3	93,5	92,7	91,4
En alt grup	94,6	93,5	92,5	92,1	91,3	90,3

	Evin haftalık aylık temizliği	Akşamları çay servisi	Ütü	Günlük yiyecek içecek alışverişi	Aylık faturaların ödenmesi	Evin badanası boyası	Küçük bakım onarım tamir
Türkiye	91,0	89,9	89,0	74	26,3	13,7	11,6
YERLEŞİM YERİ							
Kent	90,6	89,7	90,9	77,9	30,0	12,6	12,3
Kır	92,2	90,5	83,7	62,6	15,7	16,6	9,5
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	89,6	88,7	91,0	82,1	34,2	11,0	13,9
Ankara	91,9	92,5	91,7	82,3	35,0	11,8	11,9
İzmir	91,0	89,9	91,6	79,2	29,8	13,1	11,1
BÖLGE							
İstanbul	89,6	88,7	91,0	82,1	34,2	11,0	13,9
Batı Marmara	93,5	92,8	91,5	82,8	27,4	20,2	13,4
Doğu Marmara	92,0	92,9	93,0	72,0	29,1	15,1	10,2
Ege	92,2	92,3	89,5	80	25,8	16,2	11,6
Akdeniz	92,2	91,3	91,2	79,1	27,1	10,9	11,7
Batı Anadolu	91,5	89,8	90,1	74,2	29,8	15,8	11,6
Orta Anadolu	91,2	87,6	84,7	50,1	14,3	13,6	5,2
Batı Karadeniz	91,5	91,0	89,0	67,3	21,7	12,7	9,6
Doğu Karadeniz	94,2	92,8	88,5	73	22,1	9,1	11,6
Kuzeydoğu Anadolu	88,9	89,1	88,4	46,9	12,1	14,2	10,7
Ortadoğu Anadolu	88,1	83,6	81,1	61,3	18,8	13,6	9,8
Güneydoğu Anadolu	86,7	82,2	78,4	66,6	19,3	13,3	13,4
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	93,6	92,9	92	75,9	24,2	13,0	10,3
Geniş	89	85	84,4	67,1	20,5	13,5	9,3
Dağılmış	70,3	69,7	68,4	67,3	55,9	20,3	27,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	71,4	89,8	90,0	80,1	30,7	4,5	11,6
Üst grup	89,4	92,8	94,1	78,7	27,7	6,4	8,9
Üst orta grup	93,8	91,0	93,1	76,7	25,8	9,8	11,0
Alt orta grup	92,6	89,7	89	72,5	24,4	16,2	11,2
En alt grup	91,4	88,8	80,8	69,1	23,6	19,1	11,9

4.4. Hanede Küçük Çocukların Gündüz Bakımı

0-5 yaş grubunda çocuğu olan hanelere küçük çocuklara gündüzleri kimin baktığı sorulmuştur.

Aile içinde bakıma muhtaç küçük çocuk bulunan hanelerin %88'inde bakım işini anne üstlenmektedir. Bu işi anneannenin üstlendiği hanelerin oranı %4; babaannenin üstlendiği hanelerin oranı %5'tir. Bakımın kreşte sağlanma oranı %3, bakıcılarca

yerine getirilme oranı ise %1'dir. Çocuk bakımı yapan annelerin kentteki oranı %87'dir. Kırdan ise bu oran %92'ye yükselmektedir. Üç büyük ili karşılaştırmasında ise oranlar birbirine benzerdir (Tablo 81).

Bölgelere bakıldığında, Kuzeydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde çocuk bakımını annenin üstlenmesi oranı %97'lere varmaktadır. Bakıcı oranı ise tüm bölgelerde düşüktür.

Tablo 81. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanedeki Küçük Çocukların Gündüz Bakımı

	Annesi	Babası	Ablası	Abisi	Dedesi	Anneanesi
Türkiye	88,3	1,6	0,9	0,1	0,4	3,9
YERLEŞİM YERİ						
Kent	86,9	1,5	0,8	0,1	0,4	4,7
Kır	92,4	1,8	1,4	0,0	0,4	1,5
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	85,2	1,8	0,7	0,2	0,5	4,7
Ankara	80,9	0,4	0,3	0,0	0,0	7,8
İzmir	88,0	1,6	0,0	0,0	0,0	5,4
BÖLGE						
İstanbul	85,2	1,8	0,7	0,2	0,5	4,7
Batı Marmara	82,2	2,5	0,0	0,0	0,0	6,0
Doğu Marmara	86,2	0,9	0,0	0,0	1,4	3,1
Ege	83,4	0,6	1,4	0,0	0,5	6,1
Akdeniz	88,2	1,6	1,9	0,0	0,0	4,8
Batı Anadolu	85,9	0,9	0,2	0,0	0,0	5,5
Orta Anadolu	89,9	1,8	1,9	0,0	0,0	2,9
Batı Karadeniz	93,4	1,4	0,0	0,0	0,0	3,1
Doğu Karadeniz	89,2	0,8	0,5	0,0	1,0	2,8
Kuzeydoğu Anadolu	97,3	0,4	1,4	0,0	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	96,9	6,5	0,8	0,0	2,1	2,3
Güneydoğu Anadolu	93,9	1,4	1,2	0,3	0,0	1,0
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	88,8	1,5	0,9	0,1	0,2	3,7
Geniş	89,2	1,5	0,6	0,0	1,3	3,8
Dağılmış	58,8	5,8	5,0	0,0	0,0	15,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	44,7	2,0	0,0	0,0	0,0	18,0
Üst grup	66,9	1,8	0,0	0,0	1,2	10,3
Üst orta grup	89,1	1,9	0,2	0,2	0,3	4,4
Alt orta grup	94,7	1,3	0,9	0,0	0,5	2,1
En alt grup	96,9	1,0	2,1	0,2	0,2	1,1

Dağılmış ailelerde, bakıma muhtaç küçük çocuklara bakan anne oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür (%59). Öte yandan bu tip ailelerde anneanne (%16), bakıcı (%12) ve kreş (%11) öne çıkmaktadır. Bu hanelerde küçük çocuk bakımından ablanın da sorumlu olduğu görülmektedir.

SES grupları açısından değerlendirildiğinde en alt ve orta SES'te annelerin bu bakımdaki baskın konumu devam etmektedir. En alt SES'te bu oran %97, üst orta SES'te ise %89'dur. En üst SES'te ise bakımı annenin üstlendiği hane oranı %45'e gerilemekte; anneanne (%18), bakıcı (%13) ve kreş (%18) oranları yükselmektedir.

	Babaannesi	Yakın akrabası	Bakıcısı	Komşu	Kreş	Diğer
Türkiye	5,3	0,5	1,4	0,0	2,8	0,3
YERLEŞİM YERİ						
Kent	5,0	0,5	1,6	0,1	2,9	0,4
Kır	6,3	0,3	0,9	0,0	2,6	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	4,5	0,7	1,7	0,0	2,0	0,6
Ankara	6,2	0,3	1,3	0,7	7,1	0,0
İzmir	5,6	0,4	0,9	0,0	4,1	0,3
BÖLGE						
İstanbul	4,5	0,7	1,7	0,0	2,0	0,6
Batı Marmara	5,3	0,8	2,8	0,0	4,8	0,0
Doğu Marmara	6,2	0,5	3,4	0,0	5,2	0,0
Ege	9,4	0,1	0,9	0,0	6,2	0,1
Akdeniz	5,8	0,0	1,8	0,0	1,1	0,9
Batı Anadolu	7,1	1,1	1,2	0,4	4,5	0,0
Orta Anadolu	4,3	0,4	0,9	0,0	1,1	0,0
Batı Karadeniz	4,2	1,0	2,2	0,0	2,1	0,0
Doğu Karadeniz	5,8	0,5	1,6	0,0	5,1	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	1,3	0,0	0,4	0,0	0,5	0,0
Ortadoğu Anadolu	3,3	0,4	0,8	0,0	0,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	1,9	0,5	0,2	0,0	1,1	0,8
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	3,4	0,3	1,5	0,1	3,1	0,4
Geniş	13,3	1,1	0,0	0,0	1,2	0,1
Dağılmış	0,8	0,0	11,8	0,0	11,0	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	7,5	1,3	13,0	0,0	18,1	0,0
Üst grup	12,8	1,4	3,5	0,2	10,6	1,9
Üst orta grup	6,1	0,1	0,6	0,1	2,8	0,0
Alt orta grup	4,3	0,5	0,4	0,0	0,4	0,3
En alt grup	1,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0

4.5. Hanede Küçük Çocukların Anaokuluna Gitmesi

3-6 yaş arasında çocuğu olan hanelere çocuklarının anaokuluna gidip gitmediği sorulmuştur. Buna göre 3-6 yaş aralığındaki çocukların sadece %25'i anaokuluna devam etmektedir. Üç büyük il arasında İzmir'de anaokuluna devam eden çocukların oranı daha yüksektir (%30).

Bölgelere bakıldığında, doğu bölgelerinden batıya doğru gidildikçe çocukların anaokuluna gönderenlerin oranı artmaktadır. Kuzeydoğu Anadolu 'da bu yaş aralığındaki çocukların %16'sı ve Güneydoğu Anadolu'da %20'si anaokuluna giderken, Orta Anadolu'da %33, Batı Marmara'da

bu oran %31, Doğu Marmara'da %30 ve Ege'de %29'a çıkmaktadır.

Dağılmış ailelerde 3-6 yaş grubundaki çocukların anaokuluna devam etme oranı dikkat çekicidir. Bu hanedeki çocukların %41'i anaokulunda öğrenim görmektedir. Tersine, geniş ailelerde oran düşüktür (%21).

SES grupları açısından değerlendirildiğinde alt SES grubundan üst SES grubuna doğru gittikçe çocukların anaokuluna devam etme oranlarında artış görülmektedir. En alt SES ile alt orta SES grubunda bu oran %18 iken, en üst SES grubunda %46 ve üst SES grubunda %48'tir.

Tablo 82. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Anaokuluna Devam Etme

	Anaokuluna, anasınıfına veya kreşe devam ediyor	Anaokuluna, anasınıfına veya kreşe devam etmiyor
Türkiye	24,5	75,5
YERLEŞİM YERİ		
Kent	23,9	76,1
Kır	24,6	75,4
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	23,0	77,0
Ankara	24,2	75,8
İzmir	29,7	70,3
BÖLGE		
İstanbul	23,0	77,0
Batı Marmara	31,2	68,8
Doğu Marmara	29,9	70,1
Ege	29,0	71,0
Akdeniz	24,5	75,5
Batı Anadolu	23,3	76,7
Orta Anadolu	32,5	67,5
Batı Karadeniz	20,0	80,0
Doğu Karadeniz	25,3	74,7
Kuzeydoğu Anadolu	16,2	83,8
Ortadoğu Anadolu	24,0	76,0
Güneydoğu Anadolu	20,2	79,8
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	24,9	75,1
Geniş	20,7	79,3
Dağılmış	41,3	58,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	45,8	54,2
Üst grup	48,2	51,8
Üst orta grup	30,4	69,6
Alt orta grup	18,2	81,8
En alt grup	18,4	81,6

4.6. Hanede Bakıma Muhtaç Engelli Bakımı

Araştırma kapsamında hanede bakıma muhtaç engelli olup olmadığı sorulmuş, varsa bu kişinin bakımının kim/kimler tarafından yapıldığı irdelenmiştir.

Türkiye genelinde hanelerin %5'i bakıma muhtaç engelli birey barındırmaktadır. Bakıma muhtaç engelli birey barındıran hanelerin kentteki oranı %5'tir. Kırsal alanda bu oran %8'e çıkmaktadır. Üç büyük il arasında farklılaşma yoktur. %12 ile Güneydoğu Anadolu Böl-

gesi en yüksek oranda, %3 ile Batı Marmara en düşük oranda bakıma muhtaç engelli bireyin bulunduğu yerlerdir.

Bakıma muhtaç engelli birey oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %14 ile geniş ailelerdir. Bu oran çekirdek ailelerde %4, dağılmış ailelerde %5'tir. En alt SES grubunda %10 olan bakıma muhtaç engelli birey oranı sosyoekonomik statü yükseldikçe azalmaktadır. Üst orta SES grubunda %3 olan bu oran, üst SES grubunda %1'e gerilemektedir.

Tablo 83. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi Ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Engelli Bulunan Haneler

	Yok	Var
Türkiye	95,2	5,3
YERLEŞİM YERİ		
Kent	95,9	4,5
Kır	93,2	7,6
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	96,3	4,0
Ankara	96,9	3,5
İzmir	96,2	4,1
BÖLGE		
İstanbul	96,3	4,0
Batı Marmara	97,3	2,7
Doğu Marmara	96,2	4,3
Ege	96,2	4,4
Akdeniz	94,1	6,4
Batı Anadolu	96,5	3,9
Orta Anadolu	95,7	4,5
Batı Karadeniz	93,7	7,4
Doğu Karadeniz	94,5	5,5
Kuzeydoğu Anadolu	92,9	7,5
Ortadoğu Anadolu	94,5	6,4
Güneydoğu Anadolu	88,9	11,7
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	96,3	4,0
Geniş	88,1	13,5
Dağılmış	95,5	4,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	99,6	0,4
Üst grup	98,9	1,3
Üst orta grup	97,3	2,8
Alt orta grup	94,9	5,7
En alt grup	90,3	10,4

Bakıma muhtaç engelli bireylerin bakımları büyük ölçüde aile içinde yerine getirilmektedir. Türkiye genelinde bakıma muhtaç engelli bireylerin bakımı %28 ile eşi, %27 ile annesi, %14 ile oğlu, %11 ile kızı tarafından yapılmaktadır (Tablo 84).

Yerleşim yerine göre farklılaşmanın en yüksek olduğu durum, hanede engelli bireyin çocukları tarafından bakılmasındadır. Kentte yaşayan engelli bireylerin %18'ine oğlu, %13'üne kızı tarafından bakılırken bu oran kırsal alanda erkek çocuk için %8'e kız çocuk için %7'ye düşmektedir. Öte yan-

dan, eşi tarafından bakılan engelli bireylerin bulunduğu hanelerin oranı kırsal alanda daha yüksektir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, geniş ailelerde bakıma muhtaç engelli bireye en çok eş (%24) veya gelin tarafından (%25) bakıldığı görülmektedir. Dağılmış ailelerde ise engelli bireylere annesi (%27) ve diğer iki hanehalkı tipinden farklı olarak kızı (%22) tarafından bakılan hanelerin oranı daha yüksektir (%22).

Tablo 84. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Engellilerin Bakımı

	Eşi	Annesi	Babası	Oğlu	Kızı	Gelini	Kardeşi	Torunu
Türkiye	28,4	27,2	5,2	14,4	10,8	7,8	6,2	1,8
YERLEŞİM YERİ								
Kent	24,5	27,2	4,3	18,1	13,1	6,0	5,1	1,8
Kır	35,0	27,1	6,9	8,1	6,9	11	8,1	1,8
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	39,1	32,6	5,9	14,6	8,8	0,2	3,2	0,2
Geniş	23,5	17,8	3,9	12,6	8,6	25,1	9,0	3,4
Dağılmış	2,4	26,5	5,5	17,4	21,5	0,9	10,6	4,3
	Diğer kadın akrabalar	Diğer erkek akrabalar	Dedesi	Komşu	Babaannesi	Bakıcısı	Anneannesi	Diğer
Türkiye	0,8	0,8	0,6	0,4	0,3	0,2	0,1	4,6
YERLEŞİM YERİ								
Kent	0,8	0,8	1,0	0,6	0,5	0,3	0,2	4,0
Kır	0,8	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,5
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	0	0,1	0,6	0,5	0,6	0,2	0,0	3,3
Geniş	2,2	2,4	0	0	0,0	0,0	0,0	5,0
Dağılmış	1,0	0,0	1,9	0,6	0,0	0,5	0,8	8,1

4.7. Hanede Bakıma Muhtaç Hasta Bakımı

Araştırma kapsamında hanede bakıma muhtaç hasta olup olmadığı sorulmuş, varsa bu kişinin bakımının kim/kimler tarafından yapıldığı irdelenmiştir (Tablo 85).

Araştırma verilerine göre Türkiye'deki hanelerin %8'inde bakıma muhtaç hasta bir birey vardır. Ba-

kıma muhtaç hasta bireylerin bulunduğu ailelerin kentteki oranı %7 ve kırdaki oranı ise %11'dir. Üç büyük ilde de bakıma muhtaç hasta bireylerin bulunduğu hane oranı %6'dır. Bölgeler açısından bakıldığında bu oran Kuzeydoğu Anadolu'da %15, Güneydoğu Anadolu'da ve Doğu Karadeniz'de ise %11'dir. Bakıma muhtaç hasta bireylere sahip hanelerin en düşük olduğu yer ise İstanbul'dur (%6).

En yüksek bakıma muhtaç hasta oranı geniş aileler arasındadır. Geniş ailelerin bulunduğu hanelerin %22'sinde bakıma muhtaç hasta varken, bu oran dağılmış ailelerin bulunduğu hanelerde %9,

çekirdek ailelerde %5'tir. En alt SES grubunda %12 olan bakıma muhtaç hastaların olduğu hane oranı, en üst SES grubunda %1'e gerilemektedir.

Tablo 85. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Hasta Bulunan Haneler

	Yok	Var
Türkiye	92,8	7,9
YERLEŞİM YERİ		
Kent	94,1	6,6
Kır	89,2	11,4
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	94,7	5,7
Ankara	95,1	5,7
İzmir	94,2	6,3
BÖLGE		
İstanbul	94,7	5,7
Batı Marmara	93,5	7,1
Doğu Marmara	93,6	7,1
Ege	93,2	7,3
Akdeniz	93,2	7,3
Batı Anadolu	94,1	7,4
Orta Anadolu	91,1	9,1
Batı Karadeniz	91,8	9,7
Doğu Karadeniz	89,6	10,8
Kuzeydoğu Anadolu	85,9	15,1
Ortadoğu Anadolu	91,5	9,6
Güneydoğu Anadolu	89,3	11,2
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	95,2	5,1
Geniş	80,7	22,3
Dağılmış	92,0	8,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	98,7	1,4
Üst grup	98,3	2,0
Üst orta grup	96,1	4,3
Alt orta grup	91,7	9,1
En alt grup	91,7	9,1

Bakıma muhtaç hasta birey barındıran hanelerde bakım işi bireyin eşi (%36), hanedeki gelin (%16) ve annesi (%15) tarafından üstlenilmektedir. Gelinlerin oranının (%16), bireyin kızı (%14) ve oğlundan (%14) daha yüksek olması dikkat çekicidir. Yerleşim yerine göre farklılaşmanın en yüksek çıktığı durum, kızı ve gelin tarafından bakılan hasta oranıyla ilgilidir. Kentteki hanelerin %18'inde evdeki bakıma muhtaç hastaya kendi kızı bakarken bu oran kırdaki

%7'ye düşmektedir. Evdeki gelin tarafından bakılan hasta oranı kırdaki %20, kentte %13'tür.

Çekirdek ailelerde hanedeki bakıma muhtaç hastalara büyük oranda eşleri bakmaktadır (%62). Geniş ailelerde ise bu görev evdeki gelinlere düşmektedir (%41). Dağılmış ailelerde ise hastaların bakımını kızları (%35) veya oğulları (%21) üstlenmektedir.

Tablo 86. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Hanehalkı Tipine Göre Bakıma Muhtaç Hastaların Bakımı

	Eşi	Gelin	Anne	Oğlu	Kızı	Baba	Torun	Kardeş
Türkiye	35,7	15,8	14,7	13,8	13,5	3,3	2,3	2,1
YERLEŞİM YERİ								
Kent	34,8	13,4	15,8	13,4	17,6	2,4	2,3	2
Kır	37,2	19,5	13,1	14,5	7,1	4,7	2,3	2,3
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	62,3	1,6	17,2	9,3	7	3,7	0,1	1,1
Geniş	19,1	41,1	12,3	16,2	9,6	3,3	4,9	1,7
Dağılmış	0,3	7,1	13	20,7	35,3	2,5	3,1	5,1
	Diğer kadın akrabalar	Diğer erkek akrabalar	Bakıcı	Babaanne	Komşu	Damat	Dede	
Türkiye	1,2	1,0	1,0	0,6	0,4	0,2	0,1	
YERLEŞİM YERİ								
Kent	1,1	1,2	1,6	0,5	0,4	0,1	0,2	
Kır	1,3	0,6	0,0	0,7	0,5	0,3	0,0	
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	0,0	0,4	0,3	0,9	0,4	0	0,0	
Geniş	2,7	2,4	0,0	0,5	0,2	0,5	0,4	
Dağılmış	1,4	0	4,4	0,0	0,9	0,0	0,0	

4.8. Hanede Karar Alıcı

Hanelere ev seçimi, ev düzeni, çocuklar, alışveriş, akrabalarla ilişkiler, komşularla ilişkiler, tatil ve eğlence gibi mevzularda karar vericinin genellikle kim veya kimler olduğu sorulmuştur. Araştırma bulgularına göre aile ile ilgili birçok kararın alınmasında anne/kadın daha baskın bir role sahiptir.

Türkiye'de ailede erkek/baba ve anne/kadının bazı konularda ortak karar aldığı anlaşılmaktadır. Ev seçimi, tatil ve eğlence bahislerinde anne ve babanın ortak karar alabildikleri görülmektedir. Kadının ev düzeni (%90), çocuklarla ilgili konular (%86), komşularla ilişkiler (%86), alışveriş (%83), akrabalarla ilişkiler (%84) gibi bahislerde karar alma önceliği biraz daha baskındır. Çocukların aile kararlarına katılımı ve etkisi, aile yaşlılarına göre daha yüksektir.

Tablo 87. Türkiye Genelinde Hanede Karar Alıcı

	Erkek/baba	Kadın/anne	Evin çocukları	Evin yaşlıları
Ev seçimi	75,8	74,4	10,7	1,8
Ev düzeni	47,8	89,6	10,0	1,1
Çocuklarla ilgili konular	69,8	86,3	7,3	1,1
Alışveriş	70,0	83,1	9,5	1,0
Akraba ilişkileri	77,0	83,7	7,8	1,7
Komşularla ilişkiler	71,5	86,2	7,6	1,6
Tatil ve eğlence	80,0	76,3	14,0	1,5

Tablo 88'de, hanede erkeğin/babanın karar alıcı olduğu konular hem Türkiye geneli hem de demografik kırılımlarda gösterilmektedir. Hanede erkeğin/babanın karar verici olduğu konuların başında %80 ile tatil ve eğlence gelmektedir. Kırdaki her konuda nihai kararı veren erkek oranı kente göre yüksektir. Kent kır farklılaşmasının en yüksek olduğu konular ise komşularla ilişkiler ve alışveriştir.

Üç büyük il arasında İstanbul, İzmir ve Ankara'ya göre çok farklılaşmaktadır. Sorgulanan tüm ko-

nularda, erkeğin/babanın karar verici olduğu hane oranı İstanbul'da daha düşüktür. İstanbul ile diğer iki il arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu konu ise ev düzenidir. Ankara ve İzmir'de ev düzeni konusunda erkeğin karar verici olduğu hane oranı %50 seviyesindeyken bu oran İstanbul'da %35'tir. Bölgeler arasında Batı Marmara ve Orta Anadolu diğer bölgelerden farklılaşmaktadır. Bu bölgelerde her konuda nihai kararı veren erkek oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksek, İstanbul'da ise daha düşüktür.

Tablo 88. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Erkeğin/Babanın Karar Alıcı Olduğu Konular

	Ev seçimi	Ev düzeni	Çocuklarla ilgili konular	Alışveriş	Akraba ilişkileri	Komşularla ilişkiler	Tatil ve eğlence
Türkiye	75,8	47,8	69,8	70,0	77,0	71,5	80,0
YERLEŞİM YERİ							
Kent	74,1	45,9	67,3	66,8	74,4	68,2	77,7
Kır	80,6	53,3	77,3	79,2	84,3	80,9	86,7
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	67,3	35,2	57,8	54,5	65,9	56,9	69,2
Ankara	75,1	49,5	74,0	71,3	79,6	72,3	81,6
İzmir	77,2	53,0	70,4	70,9	74,7	71,2	80,0
BÖLGE							
İstanbul	67,3	35,2	57,8	54,5	65,9	56,9	69,2
Batı Marmara	84,7	57,3	77,5	79,2	82,5	79,2	86,5
Doğu Marmara	75,8	52,1	78,2	72,9	82,2	77,7	82,6
Ege	80,0	56,8	72,0	73,8	78,1	75,2	83,4
Akdeniz	76,6	54,8	68,3	68,7	74,9	70,8	78,3
Batı Anadolu	76,4	47,9	74,8	73,6	81,1	74,1	82,9
Orta Anadolu	74,2	46,9	75,4	80,0	85,4	80,6	85,1
Batı Karadeniz	74,8	37,3	75,4	74,9	82,1	76,9	84,3
Doğu Karadeniz	72,9	53,4	70,8	70,1	78,5	77,6	80,3
Kuzeydoğu Anadolu	73,0	55,6	67,7	75,7	81,4	75,6	77,7
Ortadoğu Anadolu	83,3	40,3	70,7	78,6	81,3	77,2	83,0
Güneydoğu Anadolu	81,1	45,7	68,0	71,6	75,1	66,7	83,9
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	82,0	51,6	75,5	75,9	83,4	77,4	86,6
Geniş	76,6	47,1	70,2	70,2	77,1	72,2	80,9
Dağılım	15,3	11,7	12,2	13,3	14,7	13,4	14,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	75,9	50,7	73,3	71,5	79,9	72,4	82,1
Üst grup	75,8	52,3	74,9	72,0	79,1	74,6	81,6
Üst orta grup	76,5	46,4	71,1	69,7	77,6	70,7	81,7
Alt orta grup	78,1	49,0	71,3	72,2	79,2	73,6	82,0
En alt grup	80,0	48,3	70,3	72,5	79,2	74,9	82,5

Hanehalkı tipine göre değerlendirmede ise dağılmış aileler çekirdek ve geniş ailelere göre farklılaşmaktadır. Araştırmada sorgulanan bütün konularda erkeğin/babanın karar verici olduğu hane oranı dağılmış ailelerde daha düşüktür. Farklılaşmanın en yüksek olduğu konu ise tatil ve eğlencedir. Çekirdek ailelerin %87'sinde, geniş ailelerin ise %81'inde bu konuda karar verici kişi, erkek/babadır. Dağılmış ailelerde bu oran %15'e düşmektedir. Genel olarak sosyoekonomik statüye göre bir farklılaşma görünmemektedir.

4.9. Eş ile İlişki Düzeyi

Halihazırda evli olan bireylere eşleriyle ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Bu soruya

evli bireyler yüksek oranda “çok iyi” (%62) ve “iyi” (%33); %5 oranında “orta” ve %1'in altında “kötü” ve “çok kötü” cevabı vermiştir (Tablo 89). Buna göre eşler birbiriyle ilişkilerini yüksek oranda iyi olarak tanımlamaktadır (Tablo 89).

Evli bireylerin yerleşim yerlerine göre verilen cevaplar incelendiğinde, iyi cevabı verenlerin kentte, çok iyi cevabı verenlerin ise kırdaki daha yüksek olduğu görülmektedir.

Eşiyile ilişkisini “çok iyi” olarak değerlendirenlerin oranı Kuzeydoğu Anadolu (%86) ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde (%80) daha yüksektir. Benzer şekilde üç il arasında bu oran İzmir'de daha yüksektir (%71).

Tablo 89. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş ile İlişki Düzeyi

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Türkiye	62,2	32,6	4,6	0,4	0,2
YERLEŞİM YERİ					
Kent	60,0	34,2	5,2	0,4	0,2
Kır	67,6	28,8	3,3	0,3	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	62,4	32,1	5,1	0,4	0,0
Ankara	60,3	33,8	5,0	0,8	0,1
İzmir	71,1	23,4	4,9	0,4	0,2
BÖLGE					
İstanbul	62,4	32,1	5,1	0,4	0,0
Batı Marmara	76,5	21,8	1,6	0,0	0,1
Doğu Marmara	43,2	52,8	3,5	0,3	0,1
Ege	66,2	29,1	4,1	0,4	0,1
Akdeniz	61,3	30,6	7,2	0,5	0,4
Batı Anadolu	58,1	35,8	5,5	0,6	0,1
Orta Anadolu	57,6	36,4	5,2	0,8	0,0
Batı Karadeniz	60,2	35,7	3,8	0,2	0,1
Doğu Karadeniz	67,4	29,2	3,3	0,1	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	85,7	12,1	2,0	0,2	0,0
Ortadoğu Anadolu	79,8	17,9	2,1	0,1	0,1
Güneydoğu Anadolu	61,0	32,3	6,0	0,3	0,4

Cevapların cinsiyete göre dağılımında, erkekler arasında “çok iyi” (%48), kadınlar arasında ise “orta” ve “iyi” cevapları biraz daha yüksektir. Bu nedenle, erkek ve kadın cevapları arasında çok büyük bir

farklılık olmasa da erkeklerde eşleriyle ilişkilerinin iyi olduğunu belirtenlerin oranının kadınlar göre biraz daha yüksek olduğu söylenebilir.

Yaş grupları açısından, eşle ilişkilerinin “orta”, “kötü” ve “çok kötü” olduğunu ifade edenlerin oranında önemli bir farklılaşma yoktur. Çok iyi cevabı verenlerin oranının 18-24 yaş grubunda ve 65 yaş üstünde daha yüksek olması (%67) dikkat çekicidir (Tablo 90).

Eşyle arasındaki ilişkiyi çok iyi olarak nitelendirenlerin oranı ilköğretim, lise ve üniversite mezunlarında daha yüksektir.

Bireylerin sosyoekonomik statüsüne göre değerlendirildiğinde, ilişkinin çok iyi ve orta cevaplarında farklılaşma belirmektedir. En üst ve üst SES grubunda bu cevabı verenlerin oranı daha yüksektir (%67). En alt SES grubunda eşleriyle ilişkilerini çok iyi olarak tanımlayanların oranı diğer SES'ten bireylere göre daha düşüktür (%57).

Tablo 90. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu ve SES'e Göre Eş ile İlişki Düzeyi

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
CİNSİYET					
Erkek	65,9	30,6	3,1	0,3	0,1
Kadın	58,5	34,6	6,1	0,5	0,3
YAŞ					
18-24	67,2	28,9	3,5	0,2	0,3
25-34	63,7	31,8	4,1	0,3	0,1
35-44	61,0	33,2	5,2	0,4	0,2
45-54	60,2	33,9	5,2	0,6	0,1
55-64	59,5	35,1	4,9	0,4	0,1
65+	67,0	29,1	3,5	0,2	0,2
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	59,8	34,3	5,0	0,5	0,3
İlkokul mezunu	59,9	34,0	5,4	0,4	0,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	64,2	31,0	4,3	0,3	0,2
Lise mezunu	64,7	31,0	4,0	0,3	0,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	67,9	29,6	2,3	0,2	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	67,2	31,2	1,6	0,0	0,0
Üst grup	67,0	28,9	3,8	0,4	0,0
Üst orta grup	62,7	32,1	4,8	0,4	0,0
Alt orta grup	61,6	33,5	4,6	0,3	0,1
En alt grup	56,9	35,4	6,7	0,7	0,3

4.10. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

Araştırma kapsamında farklı konularda evli bireylere bu konularda eşleri ile sorun yaşayıp yaşamadıkları ve bu sorunları hangi sıklıkta yaşadıkları sorulmuştur.

Aşağıdaki tabloda bireylerin eşleri ile ilişkilerinde sorun yaşanan konular gösterilmektedir. Buna göre %56 ile %96 arasında değişen oranlarda bireyler bu konularda sıkıntıları olmadığını belirtmiştir. Çeşitli sıklıklarda olmak üzere en çok sorun oluşturan konu “ev ile ilgili sorumluluklar”dır. Bu konuda eşleriyle

le bazen problem yaşadıklarını belirtenlerin oranı %35, sık sık problem yaşadıklarını belirtenlerin oranı %3’tür. En çok sorun oluşturan ikinci konu “çocuklar ile ilgili sorumluluklar”dır. Bu konuda da eşleriyle bazen sorun yaşayan bireylerin oranı %31’dir. Bu iki sorunu “harcamalar” konusu izlemektedir. Eşleriyle bu konuda bazen sorun yaşadığını belirten bireylerin oranı %27, sık sık problem yaşadığını belirtenlerin oranı ise %5’tir. Sık sık sorun oluşturan bir diğer konu ise “gelirin yeterli olmaması”dır (%6). En az sorun yaşanan konuları ise “kumar alışkanlığı” (%2), “dini görüşlerin farklılığı” (%3), “cinsellik” (%3) ve “siyasi görüş” (%3) oluşturmaktadır.

Tablo 91. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

	Hiç yaşamayız	Bazen yaşarız	Sık sık yaşarız	İlgili değil
Ev ile ilgili sorumluluklar	62,0	35,4	2,5	0,1
Çocuklar ile ilgili sorumluluklar	60,7	30,9	2,7	5,7
Ailece birlikte vakit geçirmemek	78,7	18,0	2,8	0,5
Harcamalar	67,9	27,4	4,5	0,1
Giyim tarzı	89,4	9,0	1,3	0,4
Dini görüşlerinizin farklılığı	89,4	2,4	0,3	7,9
Eşinizin ailesi ile ilişkiler	89,4	8,0	1,2	1,4
Alkol alışkanlığı	58,4	3,0	0,8	37,8
Sigara alışkanlığı	60,6	11,3	3,5	24,6
Kumar alışkanlığı	56,0	1,3	0,2	42,5
İş ile ilgili sorunların eve taşınması	83,4	10,5	0,9	5,2
Gelirin yeterli olmaması	68,0	25,1	6,0	0,9
Görüşülen kişiler	91,2	7,6	0,7	0,5
Kendisine yeterince özen göstermemesi	90,8	7,3	0,9	1,0
İnternet	70,1	3,9	0,7	25,4
Kıskançlık	84,4	12,0	1,9	1,7
Kültürel farklılık	92,8	3,5	0,5	3,2
Kişilik farklılıkları	90,6	7,4	0,8	1,3
Eğlence alışkanlıkları	92,4	4,6	0,7	2,4
Cinsellik	95,5	2,8	0,4	1,3
Siyasi görüş	95,1	2,5	0,4	2,0

Tablo 92. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen & Sık Sık)

	Ev ile ilgili sorumluluklar	Çocuklar ile ilgili sorumluluklar	Harcamalar	Gelirin yeterli olmaması	Ailece biriktirilmeyen vakit geçirmemek	Sigara alışkanlığı	Kıskançlık	İş ile ilgili sorunların eve taşınması	Giyim tarzı	Eşinizin ailesi ile ilişkiler	Görüştürülen kişiler	Kendisine yeterince özen göstermemesi
Türkiye	37,9	33,6	32,0	31,1	20,8	14,8	14,0	11,4	10,2	9,2	8,3	8,2
YERLEŞİM YERİ												
Kent	40,3	36,8	33,7	31,6	23,6	15,4	15,1	12,7	11,9	10,6	9,3	9,3
Kır	32,3	26,0	27,9	29,8	14,4	13,3	11,4	8,4	6,2	5,9	6,0	5,4
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	45,4	43,7	39,4	33,0	27,8	15,6	14,2	16,7	12,3	13,5	8,8	9,8
Ankara	38,8	33,1	28,0	28,4	23,5	15,5	14,3	10,2	12,4	11,8	11,5	10,6
İzmir	41,0	34,4	34,0	30,2	24,5	16,5	15,7	10,9	11,6	12,2	10,2	11,8
BÖLGE												
İstanbul	45,4	43,7	39,4	33,0	27,8	15,6	14,2	16,7	12,3	13,5	8,8	9,8
Batı Marmara	32,8	23,8	29,5	26,9	15,8	13,8	6,7	5,8	5,8	4,0	3,6	4,6
Ege	32,3	29,0	23,4	26,6	20,1	13,2	10,7	10,9	9,0	9,8	7,4	7,6
Doğu Marmara	36,9	32,8	32,7	30,7	19,0	16,2	17,0	9,0	9,3	9,2	7,5	8,3
Batı Anadolu	36,0	33,6	31,2	35,4	22,6	13,0	16,1	15,8	12,2	9,7	11,5	10,6
Akdeniz	36,2	30,5	26,5	29,0	20,6	17,8	14,3	9,6	10,6	10,3	9,9	9,4
Orta Anadolu	36,0	31,0	30,8	26,4	19,2	14,9	17,8	9,7	10,0	7,6	7,8	7,8
Batı Karadeniz	41,5	29,9	26,5	29,2	10,9	11,7	10,2	7,2	5,5	4,8	5,1	3,4
Doğu Karadeniz	33,5	28,5	27,3	24,0	17,3	12,8	9,6	9,1	8,0	6,8	5,3	3,9
Kuzeydoğu Anadolu	56,2	50,0	43,5	32,9	32,5	15,4	23,7	14,7	15,0	14,1	19,6	12,2
Ortadoğu Anadolu	34,2	30,1	28,8	30,2	19,5	15,4	12,0	7,0	11,1	6,1	8,1	8,1
Güneydoğu Anadolu	35,4	32,7	40,2	39,8	18,9	15,3	13,3	11,0	11,4	5,9	6,3	6,8

Tablo 93. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen & Sık Sık)

	Ev ile ilgili sorumluluklar	Çocuklar ile ilgili sorumluluklar	Harcamalar	Gelirin yeterli olmaması	Ailece birlikte vakit geçirmemek	Sigara alışkanlığı	Kıskançlık	İş ile ilgili sorunların eve taşınması	Giyim tarzı	Eşinin ailesi ile ilişkiler	Görüülen kişiler	Kendisine yeterince özen göstermemesi
CİNSİYET												
Erkek	35,4	31,1	30,1	29,4	19,6	13,6	13,5	10,6	9,7	7,3	7,9	6,9
Kadın	40,5	36,1	33,9	32,8	22,1	16,0	14,4	12,2	10,8	11,0	8,7	9,4
YAŞ												
18-24	32,4	20,3	28,2	28,0	21,9	17,5	29,1	13,2	17,9	12,6	10,8	9,1
25-34	43,8	38,1	36,3	32,4	29,1	16,2	21,7	15,2	15,0	13,0	11,0	10,5
35-44	43,9	44,9	38,5	36,1	26,7	17,4	14,4	15,0	12,3	10,8	10,0	8,9
45-54	36,7	33,1	30,8	33,1	16,3	15,2	8,7	9,5	7,3	6,9	6,3	7,9
55-64	28,8	22,5	24,2	26,5	9,8	11,8	5,8	5,6	3,6	4,8	5,4	5,3
65+	24,1	15,4	18,0	17,7	6,8	5,8	5,2	2,7	2,8	3,1	3,2	3,6
ÖĞRENİM DURUMU												
Bir okul bitirmeyen	33,9	27,6	31,2	35,1	14,9	12,8	8,9	8,4	7,6	6,3	5,8	7,3
İlkokul mezunu	37,0	33,1	33,2	35,2	18,6	15,4	11,6	10,7	8,0	7,3	7,1	7,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	38,8	34,0	32,0	31,6	23,0	16,2	19,2	12,6	12,3	10,5	9,4	8,0
Lise mezunu	40,8	38,4	32,3	26,9	26,4	13,7	18,6	13,2	13,7	12,7	11,5	10,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	40,9	35,0	27,6	15,8	25,7	14,4	15,3	13,9	14,3	13,2	9,8	8,9
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	38,7	34,4	32,6	31,0	21,4	14,7	13,9	11,9	10,4	9,7	8,4	8,3
Geniş	34,7	29,9	29,0	31,6	18,0	15,2	14,1	9,4	9,6	6,8	7,8	7,7
Dağılımı	5,2	14,4	26,0	20,4	46,8	13,5	36,4	4,6	8,7	0,0	21,8	7,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	41,7	35,5	27,2	6,3	26,6	14,5	13,2	16,6	15,2	14,3	10,1	8,2
Üst grup	43,2	36,7	30,9	17,4	24,7	13,5	16,1	14,3	14,1	13,4	11,1	10,0
Üst orta grup	37,8	36,4	28,5	24,4	23,2	14,5	14,3	10,9	10,1	9,8	8,7	8,5
Alt orta grup	36,8	31,6	32,5	34,5	18,7	14,7	13,3	10,3	8,8	7,9	7,4	7,5
En alt grup	40,3	35,6	41,3	52,4	23,6	18,7	15,5	14,4	11,9	8,5	8,9	9,7

4.11. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Verdiği Tepkiler

Araştırmada eşler arasında anlaşmazlık doğduğunda tarafların gösterdiği tepkiler sorulmuştur. Aşağıdaki tabloda, yaşanan anlaşmazlıklarda eşlerinin verdiği tepkilerle ilgili kadınların ifadeleri yer almaktadır (Tablo 94).

Kadınların %65'i bir anlaşmazlık halinde eşlerinin sesini yükselttiğini belirtmektedir. Genellikle verilen tepkiler içinde de "sesini yükseltmek/bağırarak" (%12) en yüksek oranda verilen tepkidir. Kadınların %43'ü ise kocalarının sessiz kaldığını/içine attığını ifade etmektedir. Eşinin kendisini bazen azarladığını belirten kadınların oranı %36, genellikle azarladığını belirtenlerin oranı ise %6'dır.

Tablo 94. Türkiye Geneline Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler

	Genellikle	Bazen	Hiç
Sesini yükseltir/bağırır	12,0	52,8	35,1
Azarlar	5,9	35,5	58,5
Küser	5,0	26,8	68,2
Hakaret eder	2,1	8,7	89,3
Odayı terk eder	2,8	14,9	82,3
Evi terk eder	1,0	3,9	95,1
Eşya kırar	0,9	4,5	94,5
Zor kullanır/ fiziksel şiddet	0,7	3,8	95,5
Sessiz kalır/içine atar	9,0	34,2	56,8
Yatağını ayırır	0,8	3,9	95,2

Tablo 95. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & Genellikle)

	Sesini yükseltir/bağırır	Azarlar	Küser	Hakaret eder	Odayı terk eder	Evi terk eder	Eşya kırar	Zor kullanır fiziksel şiddet	Sessiz kalır/içine atar	Yatağını ayırır
Türkiye	64,9	41,5	31,8	10,7	17,7	4,9	5,5	4,5	43,2	4,8
YERLEŞİM YERİ										
Kent	65,5	41,4	33,8	11,4	20,1	5,5	6,0	4,9	43,6	5,6
Kır	63,3	41,7	26,9	9,1	12,0	3,5	4,0	3,7	42,3	2,6
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	62,0	43,3	33,2	12,1	20,8	4,7	6,1	5,4	38,7	6,5
Ankara	70,8	45,1	39,2	13,4	25,1	5,8	6,0	4,3	48,3	6,8
İzmir	61,7	39,1	33,5	13,3	23,8	7,4	7,6	4,3	43,9	6,6
BÖLGE										
İstanbul	62,0	43,3	33,2	12,1	20,8	4,7	6,1	5,4	38,7	6,5
Batı Marmara	68,0	31,9	27,9	4,3	17,4	4,0	5,6	2,3	36,7	2,5
Doğu Marmara	63,1	33,8	28,6	9,5	18,0	4,8	4,2	2,4	45,7	4,7
Ege	63,5	41,9	29,2	11,1	20,3	6,4	7,2	4,7	40,9	4,1
Akdeniz	65,4	48,2	36,5	11,8	17,5	5,3	5,9	5,7	51,2	6,4
Batı Anadolu	70,4	46,6	34,4	11,4	22,1	5,0	6,5	4,2	47,9	6,3
Orta Anadolu	67,3	48,9	37,9	12,4	13,8	3,9	5,1	5,9	40,7	3,3
Batı Karadeniz	64,3	35,2	23,0	9,2	14,7	4,5	2,3	1,8	39,7	1,1
Doğu Karadeniz	63,5	32,7	29,8	6,5	9,9	3,6	3,0	1,3	46,6	3,6
Kuzeydoğu Anadolu	82,7	46,8	49,6	10,6	7,3	2,8	3,8	8,4	49,8	2,3
Ortadoğu Anadolu	63,6	32,2	28,3	10,7	15,4	3,0	3,4	3,9	46,6	3,3
Güneydoğu Anadolu	60,2	42,5	29,1	12,4	14,0	6,4	5,8	6,8	38,3	5,0

Kadınlara göre eşleri tarafından daha az oranda verilen tepkiler “evi terk etmek” (%5), “yatağını ayırmak” (%5) ve “eşya kırmak”tır (%6). Anlaşmazlık

olduğunda eşinin zor kullandığını, fiziksel şiddet uyguladığını belirten kadın oranı ise %5’tir.

Tablo 96. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Bazen & Genellikle)

	Sesini yükseltir/ bağırır	Azarlar	Küser	Hakaret eder	Odayı terk eder	Evi terk eder	Eşya kırar	Zor kullanır fiziksel şiddet	Sessiz kalır/içine atar	Yatağını ayırır
YAŞ										
18-24	61,6	38,5	30,9	8,1	16,8	3,4	4,4	3,8	44,8	2,4
25-34	67,2	41,4	35,4	11,4	22,4	5,4	7,1	5,5	46,4	5,8
35-44	67,5	43,9	34,2	12,0	20,7	5,8	6,5	4,8	45,6	5,8
45-54	65,2	43,5	29,8	11,4	15,6	5,0	5,2	4,4	39,3	4,6
55-64	62,8	40,4	30,6	9,2	12,0	4,9	3,3	3,8	42,0	3,8
65+	54,2	33,9	18,3	8,1	6,4	2,3	1,5	2,4	33,2	2,4
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmeyen	61,7	44,1	26,1	11,2	10,3	3,9	3,9	5,6	40,6	3,5
İlkokul mezunu	67,6	43,4	31,2	11,9	15,7	4,9	5,7	4,4	42,8	4,8
İlköğretim/ortaokul mezunu	63,8	41,4	33,9	9,1	18,9	4,6	6,2	4,3	43,0	4,4
Lise mezunu	63,6	37,7	34,4	9,7	28,2	7,0	5,9	4,5	46,4	6,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	61,2	30,0	40,6	7,9	27,6	4,7	5,7	2,9	47,0	5,4
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	65,3	41,2	32,9	10,8	18,7	5,1	5,6	4,6	43,5	5,0
Geniş	63,2	42,6	26,8	10,4	13,5	4,2	4,9	4,3	42,0	3,5
Dağılmış	75,8	64,6	37,5	27,1	0,0	0,0	0,0	0,0	48,7	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	65,3	26,7	39,2	9,3	27,9	3,4	2,8	2,1	44,0	6,9
Üst grup	65,1	35,3	36,1	8,6	27,1	5,6	6,2	2,6	44,4	5,2
Üst orta grup	65,4	40,7	33,3	9,7	20,9	4,9	5,0	3,5	43,5	5,0
Alt orta grup	65,3	43,8	30,3	11,5	14,5	4,8	5,7	5,0	43,6	4,5
En alt grup	67,9	48,3	30,1	13,6	13,3	5,3	6,5	7,8	43,0	5,1

Tablo 97’de ise, anlaşmazlıklarda eşlerinin verdiği tepkilerle ilgili erkeklerin ifadeleri yer almaktadır. Erkeklerin yarısından fazlası (%55), bir anlaşmazlık halinde eşlerinin sessiz kaldığını/içine attığını belirtmektedir. Genellikle verilen tepkiler içinde en yüksek orana sahip tepki de “sessiz kalmak/içine atmak”tır (%16). Bir anlaşmazlık olduğunda eşlerinin bazen sesini yükselttiğini, bağırıldığını belirten erkeklerin oranı %39, eşinin bu tepkiyi genellikle

verdiğini belirten erkeklerin oranı ise %5’tir. Erkeklerle göre, eşlerinin yüksek oranda gösterdiği bir diğer tepki “küsmek”tir. Erkeklerin %33’ü eşlerinin bazen küstüğünü, %6’sı ise genellikle küserek tepki verdiğini belirtmektedir. Erkeklerle göre eşleri tarafından daha az oranda verilen tepkiler “zor kullanmak/şiddet uygulamak” (%1), “evi terk etmek” (%2) ve “eşya kırmak”tır (%2).

Tablo 97. Türkiye Genelinde Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler

	Genellikle	Bazen	Hiç
Sesini yükseltir, bağırır	4,9	39,2	55,9
Azarlar	1,4	17,4	81,1
Küser	6,1	32,7	61,1
Hakaret eder	0,6	4,1	95,3
Odayı terk eder	1,7	14,3	84,0
Evi terk eder	0,2	1,7	98,1
Eşya kırar	0,2	2,1	97,7
Zor kullanır fiziksel şiddet	0,2	1,0	98,8
Sessiz kalır/içine atar	16,3	38,8	44,9
Yatağını ayırır	0,5	4,0	95,5

4.12. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Dışarıdan Destek Alınan Kurum veya Kişiler

Araştırmada, sorun yaşandığında eşlerin tutumlarının ne olduğunu öğrenmek amacıyla evli bireylere, eşinizle önemli bir sorun yaşadığınızda öncelikli olarak kimden veya nereden destek almayı düşünürsünüz sorusu yöneltilmiştir. Cevaplar Tablo 98 ve 99'da gösterilmektedir. Buna göre, Türkiye genelinde evli bireylerin %62'si, böyle bir durumda kimseden yardım almayı düşünmediğini bildirmektedir. Bu yardımı aile büyüklerinden alacağını belirtenlerin oranı %23'tür. Uzman kurum veya kişilerle görüşeceklerini ifade edenlerin oranı ise sadece %3'tür. Kırsal alanda kimseden yardım almayacaklarını belirtenlerin oranı (%67), kentte yaşayanlardan (%60) daha yüksektir. Uzman desteği almayı düşünenlerin oranı da %4 ile kentte yaşayanlara göre daha yüksektir.

Üç büyük il karşılaştırmasında Ankara ve İzmir'de kimseden yardım almayı tercih etmeyeceklerini belirtenlerin oranı birbirine çok yakın (%61 ve %62) ve İstanbul'dan daha yüksektir. İstanbul da ise bu oran %48'e gerilemekte ve özellikle aile büyüklerinden destek alma (%31) öne çıkmaktadır. Yine diğer iki ilden farklı olarak uzman kişi ve kurumlardan destek alma, İstanbul'da %8 oranı ile daha yüksektir. Bölgeler açısından bakıldığında Batı Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Orta Anadolu bölgelerinde "kimseden yardım almam" seçeneğinin oranı %70'lerin üzerine çıkmaktadır. Uzman kişi veya kurumlardan yardım alacağını belirtenlerin oranı ise bölgeler içinde sadece İstanbul'da %8'i bulmakta, diğer bölgelerde çok düşük oranlarda kalmaktadır.

Cinsiyetlere göre değerlendirildiğinde kimseden yardım almayacağını söyleyen erkek oranı %66 ile kadınlardan (%58) yüksektir (Tablo 99).

Genç yaş grubundakiler (18-24 yaş) arasında aile büyüklerine başvuracaklarını belirtenlerin oranı %42 seviyesindedir. Yaş ilerledikçe aile büyüklerine danışanların oranı azalmakta, örneğin 35-44 yaş aralığındaki bireylerde %26'ya inmektedir. Buna mukabil ilerleyen yaşlarda kimseden destek almama seçeneği yükselmektedir. Kimseden yardım almayacağını belirtenlerin oranı 18-24 yaş aralığında %49 iken bu oran 35-44 yaş aralığında %59'a çıkmaktadır. Ayrıca 45 yaş üzerinde çocuklarından destek alacağını belirtenlerin oranı da %10'ları bulmaktadır.

Uzman kişi ve kurumlardan destek alma, öğrenim seviyesi ile doğru orantılı olarak yükselmektedir. Herhangi bir okul bitirmeyenlerde bu seçeneğin oranı sadece %3 iken, üniversite mezunlarında %6'ya ulaşmaktadır.

Hanehalkı tipi bakımından değerlendirildiğinde eşleriyle sorun yaşadığında %8 ile uzman kişilerden veya kurumlardan veya %10 ile arkadaşlarından destek almayı düşünenlerin oranı, dağılmış ailelere mensup bireylerde daha yüksektir.

En alt SES grubunda da uzman kişi ve kurumlardan destek almayı düşünenlerin oranı çok düşük görünmektedir. Orta ve üst SES grubunda görece bir artış gözlenmekte ve en üst SES'te bu oran %10'a ulaşmaktadır.

Tablo 98. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Destek Alınan Kurum Veya Kişiler

	Aile büyük- lerim	Akrabalarım	Kardeşlerim	Çocuklarım	Uzman kişi veya kurumlar (Psikolog, aile ve evlilik danışmanı)	Arkadaşlarım	Komşularım	Din adamları	Kimseden destek almam	Diğer
Türkiye	23,1	2,3	2,2	5,5	2,7	1,6	0,4	0,2	61,9	1,4
YERLEŞİM YERİ										
Kent	24,1	2,0	2,6	5,4	3,6	2,0	0,4	0,2	59,7	1,4
Kır	20,7	2,9	1,2	5,9	0,6	0,7	0,5	0,2	67,3	1,2
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	31,1	2,2	2,9	4,6	8,0	1,9	0,3	0,1	48,1	1,8
Ankara	22,5	1,0	2,3	4,9	2,6	2,9	0,9	0,0	62,0	2,0
İzmir	22,1	4,6	3,8	5,3	3,1	3,5	1,1	0,1	60,9	1,5
BÖLGE										
İstanbul	31,1	2,2	2,9	4,6	8,0	1,9	0,3	0,1	48,1	1,8
Batı Marmara	15,7	1,5	2,1	11,3	1,7	1,7	0,7	0,1	66,2	1,0
Doğu Marmara	24,4	1,7	3,5	9,1	2,5	1,5	0,3	0,3	57,5	0,7
Ege	22,2	3,2	2,5	6,7	2,2	2,4	0,8	0,3	61,6	1,4
Akdeniz	23,3	1,9	1,4	4,6	1,4	1,4	0,5	0,2	65,7	0,2
Batı Anadolu	22,5	0,7	2,7	5,3	2,3	2,5	0,8	0,0	62,4	1,8
Orta Anadolu	17,5	1,0	1,5	5,1	1,3	1,0	0,2	0,4	71,9	0,7
Batı Karadeniz	15,1	2,4	1,6	6,0	0,8	0,8	0,0	0,0	73,9	0,8
Doğu Karadeniz	20,5	2,6	1,6	3,1	1,0	1,3	0,3	0,2	69,3	0,6
Kuzeydoğu Anadolu	35,9	3,5	0,3	2,9	0,3	0,3	0,3	1,0	55,1	0,9
Ortadoğu Anadolu	22,6	6,2	0,9	2,8	0,7	0,8	0,7	0,2	58,5	7,7
Güneydoğu Anadolu	18,8	2,6	1,5	2,4	0,7	1,2	0,0	0,1	72,7	0,5

Tablo 99. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Destek Alınan Kurum Veya Kişiler

	Aile büyük- lerim	Akrabalarım	Kardeşlerim	Çocuklarım	Uzman kişi veya kurumlar (Psikolog, aile ve evlilik danışmanı)	Arkadaşlarım	Komşularım	Din adamları	Kimseden destek almam	Diğer
CİNSİYET										
Erkek	21,9	2,2	1,1	4,4	2,6	1,3	0,2	0,3	65,6	1,5
Kadın	24,4	2,3	3,3	6,6	2,8	1,9	0,7	0,1	58,2	1,2
YAŞ										
18-24	42,4	2,6	2,1	0,1	2,1	1,7	0,1	0,4	49,4	1,0
25-34	34,8	2,6	3,1	0,1	3,6	2,4	0,5	0,2	53,7	1,0
35-44	26,2	2,4	3,1	3,2	3,5	2,3	0,5	0,2	58,9	1,3
45-54	17,4	2,4	1,4	10,1	2,2	0,9	0,4	0,2	64,6	1,5
55-64	7,9	1,6	0,9	11,5	1,8	0,7	0,4	0,3	73,7	1,8
65+	4,5	1,7	0,5	11,6	0,7	0,4	0,5	0,2	78,1	2,0
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmeyen	16,9	3,0	1,2	9,0	0,3	0,4	0,4	0,1	68,5	1,0
İlkokul mezunu	21,2	2,1	2,1	6,9	1,3	1,0	0,6	0,2	64,2	1,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	29,5	2,5	2,1	3,7	4,5	0,9	0,4	0,2	56,2	1,3
Lise mezunu	27,0	2,3	2,9	2,8	4,1	2,6	0,3	0,2	58,1	1,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	23,5	1,8	2,7	2,6	6,3	5,1	0,1	0,5	58,9	1,6
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	22,4	2,3	2,4	5,7	2,9	1,8	0,5	0,2	61,9	1,3
Geniş	26,6	2,1	1,2	4,9	1,5	0,5	0,2	0,3	62,1	1,6
Dağılımı	28,7	0,0	0,0	8,4	8,1	10,7	0,0	0,0	44,1	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	18,6	3,9	4,2	2,2	9,7	8,1	0,0	0,0	58,0	1,9
Üst grup	23,2	1,4	3,0	5,1	5,9	3,2	0,3	0,4	57,8	1,6
Üst orta grup	22,2	2,0	2,4	6,9	3,8	1,9	0,3	0,3	60,0	1,5
Alt orta grup	23,0	2,4	1,9	5,6	1,5	1,0	0,5	0,1	63,9	1,2
En alt grup	26,8	2,9	1,9	3,4	0,6	0,8	0,8	0,1	62,7	0,8

5.Bölüm

AKRABALIK İLİŞKİLERİ

Akrabalarla İlişkileri ile ilgili Değerlendirmeler

Akrabalarla Oturma Mesafesi

Akrabalar ile Görüşme Sıklığı

Aile Bireyleri ile Duygu ve Düşünce Paylaşımı

Araştırmanın bu bölümünde, Türkiye’de aile yapısını anlayabilmek için akrabalık ilişki biçimlerinin de değerlendirilmesi gerektiğinden hareketle, akrabalarla ilişkilere nasıl bakıldığı, oturma mesafesi, görüşme sıklığı ve ne tür ilişkiler kurulduğu gibi konularla ilgili verilere yer verilmiştir.

5.1. Akrabalık İlişkileri ile İlgili Değerlendirmeler

Araştırma kapsamında bireylere çocukları, anne ve babaları, çeşitli yakınlık derecesindeki akrabalarıyla ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuş, “çok iyi”, “iyi”, “orta”, “kötü” veya “çok kötü” seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Tablo 100’deki veriler incelendiğinde ilişkilerin nasıl olduğu ile ilgili düşüncelerin, akrabaların yakınlık derecesine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, en yüksek oranda “çok iyi” ve “iyi” cevapları çocuklarla ilişkilerde çıkmaktadır. Çocuklarla ilişkilerde “çok iyi” cevabı kız çocuklar için %62, erkek çocuklar için

%60’tır. Anne baba ile olan ilişkilere bakıldığında “çok iyi” oranı anne için %54, baba için ise %50’dir.

“Çok iyi” ve “iyi” cevaplarının yüksek olduğu ikinci grubu kardeşlerle ilişkiler oluşturmaktadır. Abla/kız kardeş ile ilişkiler, bireyler tarafından %53 oranında “iyi” olarak tanımlanırken, %40 oranında “çok iyi” olarak tanımlanmıştır. Ağabey/erkek kardeş ile ilişkiler ise %54 oranında “iyi” olarak ifade edilirken, %37 oranında “çok iyi” olarak ifade edilmiştir. Üçüncü grupta ise eşin anne babası ve amca, dayı, teyze ve hala gibi diğer akrabalar bulunmaktadır.

“Kötü” ve “çok kötü” cevaplarının en yüksek oranda yer aldığı akrabalığı ise babaanne ve dede ile yürütülen ilişkiler grubu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin %5’i babaanne ve dedesiyle ilişkilerini “çok kötü”; %3’ü “kötü” şeklinde değerlendirmektedir.

Tablo 100. Türkiye Genelinde Akrabalarla İlişki Düzeyi

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Anne	53,5	41,6	3,3	0,9	0,7
Baba	49,9	42,1	4,9	1,7	1,4
Kızı	62,3	35,2	1,6	0,5	0,5
Oğlu	60,4	36,5	2,1	0,7	0,4
Abla/kız kardeş	39,8	52,8	5,5	1,3	0,5
Abi/erkek kardeş	37,0	53,6	7,0	1,7	0,7
Amca	20,0	54,7	18,0	4,5	2,9
Dayı	20,2	56,7	17,3	4,1	1,8
Teyze	21,4	59,7	14,8	2,7	1,4
Hala	19,5	58,0	16,7	3,5	2,3
Kayınvalide	27,3	60,0	9,3	1,8	1,6
Kayınpeder	27,3	59,7	9,0	2,1	1,8
Anneanne	31,3	55,0	9,1	1,5	3,1
Babaanne	28,4	54,4	9,2	3,0	4,9
Dede	28,8	55,0	8,4	2,8	5,0

Tablo 101 ve 102'de akrabalarla ilişkileri "çok iyi" şeklinde değerlendirenlerin oranı Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda sunulmaktadır. Yerleşim yerine göre yüksek oranda farklılaşma yoktur.

Üç büyük il karşılaştırmasında, İzmir'de kızlarıyla (%74) ve oğullarıyla (%72); Ankara'da ise kayın-pederi (%37) ve kayınvalidesiyle (%36) ilişkilerini "çok iyi" şeklinde tanımlayanların oranı daha yüksek çıkmaktadır.

Bölgelere göre bakıldığında en yüksek farklılaşma çocuklarla ilişki konusundadır Orta Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu'da yaşayan bireylerin %80'inden fazlası, kızlarıyla ve oğullarıyla ilişkilerini "çok iyi" şeklinde değerlendirmektedir. Bu oranlar Doğu Marmara'da %39'a düşmektedir.

Cinsiyete göre çok fazla farklılaşma bulunmasa da kadınlar arasında ablasıyla/kız kardeşiyle ilişkisini "çok iyi" şeklinde tanımlayanların oranı (%43), erkeklerle göre (%37) daha yüksektir.

Yaş grupları bakımından en yüksek oranda farklılaşma kardeşler ile ilişkilerde yaşanmaktadır. 18-24 yaş grubundaki bireylerin %56'sı ablasıyla/

kız kardeşiyle, %53'ü ağabeyiyle/erkek kardeşiyle ilişkisinin çok iyi olduğunu ifade ederken, bu oran 45-54 yaş grubunda abla/kız kardeş için %31, ağabey/erkek kardeşi için de %29'dur.

Üst öğrenim durumuna sahip bireyler arasında akrabalarla ilişkilerinin "çok iyi" olduğunu belirtenlerin oranı daha yüksektir. Öğrenim durumuna göre farklılaşmanın en yüksek olduğu akrabalık ise anne ile olan ilişkidir. İlkokul mezunlarının %44'ü annesiyle olan ilişkisinin çok iyi olduğunu belirtmektedir. Bu oran lise mezunlarında %60'a, üniversite/lisansüstü mezunlarında ise %64'e yükselmektedir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirmede, dağılmış ailelerde kayınvalidesi (%15) ve kayınpederiyle (%12) ilişkisinin "çok iyi" olduğunu söyleyenlerin oranı, diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür. Buna karşılık dağılmış ailelere mensup bireylerin %67'si anneleriyle ilişkilerinin çok iyi olduğunu belirtmektedir. Bu oran geniş ailelerde %57, çekirdek ailelerde ise %51'dir.

Hemen hemen tüm akrabalarla ilişkilerde, sosyo-ekonomik statü yükseldikçe bu ilişkileri "çok iyi" şeklinde tanımlayanların oranı da yükselmektedir.

Tablo 101. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akrabalarla İlişki Düzeyi (Çok İyi)

	Anne	Baba	Kızı	Oğlu	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Amca	Dayı	Teyze	Hala	Kayın valide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede
Türkiye	53,5	49,9	62,3	60,4	39,8	37,0	20,0	20,2	21,4	19,5	27,3	27,3	31,3	28,4	28,8
YERLEŞİM YERİ															
Kent	53,5	49,5	62,5	59,9	40,2	36,8	19,1	19,3	20,9	18,8	26,6	26,5	32,0	29,1	29,0
Kır	53,6	51,1	61,8	61,5	38,9	37,5	22,9	23,0	23,1	21,5	29,4	29,7	28,5	25,8	28,0
ÜÇ BÜYÜK İL															
İstanbul	58,5	54,3	67,6	63,9	43,9	42,0	22,9	22,5	24,1	22,7	29,4	29,5	37,3	35,5	35,7
Ankara	57,3	52,5	66,4	61,6	47,0	43,9	23,0	24,1	27,0	24,8	36,5	37,0	42,2	34,6	35,5
İzmir	60,1	57,7	74,2	71,5	42,8	36,8	17,4	19,8	20,7	17,9	28,6	27,5	36,6	38,1	37,9
BÖLGE															
İstanbul	58,5	54,3	67,6	63,9	43,9	42,0	22,9	22,5	24,1	22,7	29,4	29,5	37,3	35,5	35,7
Batı Marmara	58,9	54,7	66,0	64,3	44,6	41,0	29,0	26,3	27,7	24,7	31,2	31,6	33,4	20,6	29,0
Doğu Marmara	36,3	31,1	39,1	39,5	24,6	19,2	8,0	9,4	11,1	9,0	13,2	14,3	15,9	13,1	15,4
Ege	50,0	47,7	67,1	65,9	33,5	28,9	12,5	14,5	15,4	13,5	23,0	21,4	24,8	21,9	21,7
Akdeniz	53,3	49,7	68,9	66,1	42,2	38,8	20,2	20,7	21,2	18,5	28,3	27,7	36,2	28,5	29,6
Batı Anadolu	51,5	48,4	61,7	57,6	42,0	39,2	20,2	20,0	22,9	21,4	30,7	30,9	34,7	30,4	29,7
Orta Anadolu	45,7	44,5	47,9	48,4	30,7	29,6	13,6	13,9	15,7	12,7	25,2	26,2	26,5	28,9	31,6
Batı Karadeniz	51,8	49,0	54,2	52,5	34,7	34,8	22,3	22,0	22,9	20,9	27,0	27,6	33,9	35,2	28,3
Doğu Karadeniz	57,3	54,2	61,2	60,4	43,5	41,2	25,2	24,8	29,2	24,1	31,7	31,7	36,0	36,3	40,3
Kuzeydoğu Anadolu	74,1	71,8	84,8	86,0	41,0	38,7	19,3	18,6	18,6	18,0	31,4	27,4	26,8	29,7	22,7
Ortadoğu Anadolu	77,3	71,4	84,4	82,0	66,6	62,7	35,4	35,4	36,6	34,2	46,1	46,8	37,3	42,4	34,2
Güneydoğu Anadolu	53,5	47,9	54,8	54,2	41,1	39,8	24,8	24,8	23,9	22,7	29,3	29,3	28,7	25,8	25,6

Tablo 102. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akrabalarla İlişki Düzeyi (Çok İyi)

	Anne	Baba	Kızı	Oğlu	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Amca	Dayı	Teyze	Hala	Kayın valide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede
CİNSİYET															
Erkek	54,8	50,9	61,3	59,4	36,8	37,1	20,7	20,5	21,1	19,4	27,0	27,1	33,1	30,3	30,8
Kadın	52,3	48,9	63,1	61,2	42,8	37,0	19,3	20,0	21,9	19,6	27,7	27,5	29,4	26,5	26,8
YAŞ															
18-24	64,3	57,8	70,5	72,6	55,8	52,9	23,9	25,4	28,3	23,7	34,4	36,4	35,7	32,3	31,5
25-34	54,8	49,9	67,6	66,5	43,9	40,9	19,8	20,1	22,0	19,0	28,3	27,8	30,0	25,6	27,7
35-44	48,8	45,1	64,4	62,1	36,7	32,5	17,3	18,3	18,3	17,7	26,0	25,7	22,7	24,1	24,1
45-54	43,7	41,1	59,4	57,2	31,4	29,1	18,3	16,9	16,2	17,2	24,3	23,7	20,5	15,4	12,5
55-64	44,3	40,5	57,1	54,8	32,4	30,4	18,4	16,6	18,5	17,4	28,5	26,9	12,2	19,8	14,2
65+	39,1	46,8	60,3	58,1	34,5	31,9	26,5	20,7	20,1	18,2	22,1	20,4	,0	,0	,0
ÖĞRENİM DURUMU															
Bir okul bitirmeyen	46,5	42,9	58,0	57,1	34,7	32,3	19,6	20,4	18,9	19,0	28,0	28,0	23,6	23,0	18,3
İlkokul mezunu	44,0	41,2	59,6	57,6	32,8	30,8	17,4	16,1	16,2	16,0	22,8	22,7	19,7	16,8	18,8
İlköğretim/ortaokul mezunu	54,6	50,7	64,8	64,3	45,4	41,9	20,7	22,6	23,9	21,6	29,4	30,2	30,9	27,2	23,9
Lise mezunu	60,0	55,0	68,4	64,7	46,2	42,7	21,9	22,1	25,1	21,2	30,0	28,2	35,5	33,9	34,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	63,5	57,8	73,3	70,4	49,7	45,5	21,6	23,0	25,3	21,3	33,8	33,5	36,6	29,9	33,3
HANEHALKI TİPİ															
Çekirdek	51,0	48,9	62,8	60,5	39,0	35,6	19,3	19,5	20,7	19,2	26,1	26,4	30,4	27,2	27,7
Geniş	56,5	52,4	60,2	61,4	39,3	38,9	22,2	21,5	21,7	21,0	32,8	31,2	31,2	30,3	27,6
Dağılımı	66,5	53,5	62,6	57,5	45,8	43,3	21,3	23,2	26,2	18,9	44,7	42,5	37,1	33,0	36,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ															
En üst grup	62,7	56,3	75,1	71,6	48,8	45,7	19,0	21,7	24,7	20,3	36,0	36,9	32,5	25,4	26,6
Üst grup	59,0	55,6	69,9	66,2	44,7	42,3	20,8	21,8	23,1	20,0	30,8	30,6	36,0	29,1	33,2
Üst orta grup	56,7	53,4	63,1	61,3	42,5	38,8	22,0	21,9	24,0	21,3	28,6	28,4	36,3	33,5	34,7
Alt orta grup	49,1	46,2	60,7	59,0	36,7	34,3	17,9	18,2	18,9	17,7	24,9	25,2	25,6	25,2	22,3
En alt grup	42,9	38,3	55,2	55,8	32,8	29,9	17,7	16,8	16,6	16,9	24,1	22,5	22,9	13,5	16,8

5.2. Akrabalarla Oturma Mesafesi

Araştırma kapsamında ailelere, yaşayan akrabalarıyla ne mesafede oturdukları sorulmuştur. Hanelerin %60'ında kız çocukla, %65'inde ise erkek çocukla aynı evde yaşanmaktadır. Bunun dışındaki akrabalarla ve aile bireyleriyle oturma mesafesi için en çok "başka il" cevabı verilmiştir. Bu oranı, "aynı ilde, aynı ilçede" ve "aynı ilde, başka ilçede" cevapları takip etmektedir (Tablo 103).

Kayınvalide ile beraber oturulan hane oranı %5, kayınpeder ile aynı evde oturulan hane oranı ise %3'tür. Kayınvalide/kayınpeder ile aynı apartman/avlu da yaşayanların oranı ise %6'dır. Anneanne, babaanne ve dede ile aynı evde veya aynı apartmanda/avlu da yaşama oranı %1 ile %3 arasında değişmektedir. Genellikle (%47 ile %49 arasında değişen oranlarda) bu aile büyükleri başka ilde yaşamaktadır.

Tablo 103. Türkiye Geneline Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi

	Aynı ev	Aynı apartman/ avlu	Aynı mahalle/semt/ köy	Aynı il, aynı ilçe	Aynı il, başka ilçe	Başka il	Yurt dışı
Anne	13,8	5,7	14,6	20,4	15,0	29,6	0,9
Baba	10,8	5,6	14,4	20,8	15,0	32,0	1,5
Kız çocuk	60,0	2,1	6,3	11,3	7,4	11,7	1,2
Erkek çocuk	65,2	4,8	4,8	7,4	5,2	10,8	1,8
Abla/ kız kardeş	3,8	2,3	16,3	26,6	18,9	30,1	2,0
Abi/erkek kardeş	4,3	4,0	17,0	26,0	17,9	28,5	2,2
Amca	0,3	1,8	15,0	24,9	18,3	37,7	2,0
Dayı	0,1	0,7	12,2	25,6	19,1	40,5	1,8
Teyze	0,3	0,6	11,5	25,3	20,3	40,4	1,7
Hala	0,3	0,9	11,8	25,1	19,4	40,6	1,8
Kayınvalide	4,7	6,2	16,1	26,0	17,2	29,0	0,8
Kayınpeder	2,6	6,4	15,5	26,4	17,3	30,4	1,3
Anneanne	0,9	1,8	9,9	20,5	17,1	47,4	2,5
Babaanne	2,0	2,7	10,6	19,5	14,9	46,7	3,7
Dede	1,9	1,1	10,0	18,5	15,8	48,5	4,3

Tablo 104'de, aynı evde yaşayan akrabaların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda verilmektedir. Türkiye'deki hanelerin %65'i erkek çocuklarıyla, %60'ı kız çocuklarıyla, %14'ü annesiyle, %11'i babasıyla, %4'ü ise kardeşleriyle aynı evde oturmaktadır. Kayınvalidesi (%5) ve kayınpederiyle (%3) aynı evde oturanların oranı çok düşüktür.

Kentte kızıyla (%65) ve oğluyla (%70) aynı evde oturanların oranı kıra göre daha yüksektir. Kırdaki kızlarıyla birlikte oturanların oranı %48, oğullarıyla birlikte oturanların oranı ise %54'tür.

Üç büyük il ve bölgeler bakımından değerlendirildiğinde, en büyük farklılaşma, çocuklarla aynı evde oturulan hane oranında çıkmaktadır. Kuzeydoğu, Ortadoğu, Güneydoğu Anadolu bölgelerinde çocuklarıyla aynı evde oturan hanelerin oranı %70 ile

%84 arasında değişmektedir. Batı Marmara'da ise kızlarıyla aynı evde oturanların oranı %43, oğullarıyla aynı evde oturanların oranı ise %44'e düşmektedir. Üç büyük il arasında ise, çocuklarıyla aynı evde oturanların oranının İzmir'de daha düşük, İstanbul'da ise daha yüksek olduğu görülmektedir. Beklendiği üzere geniş ailelerde aynı evde oturma oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla çok yüksektir. Kızlarıyla (%30) ve oğullarıyla (%31) aynı evde oturan hanelerin oranı dağılmış ailelerde daha düşüktür.

Sosyoekonomik statüye göre en yüksek farklılaşma, çocuklarıyla aynı evde oturan hane oranlarında belirmektedir. En üst sosyoekonomik gruptaki hanelerin %80'i çocuklarıyla aynı evde oturmaktadır. Bu oran alt orta SES grubunda kız çocuklar için %57'ye, erkek çocuklar için %63'e düşmektedir.

Tablo 104. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Ailelerin Akrabalarıyla Oturma Mesafesi (Aynı Evde)

	Anne	Baba	Kız çocuk	Erkek çocuk	Abla/ kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Kayınvalide	Kayınpeder
Türkiye	13,8	10,8	60,0	65,2	3,8	4,3	4,7	2,6
YERLEŞİM YERİ								
Kent	12,8	10,2	64,8	70,0	4,1	4,7	4,4	2,3
Kır	17,6	13,1	48,1	53,5	2,9	3,3	5,6	3,5
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	13,5	11,1	71,2	77,0	4,6	5,5	4,4	2,3
Ankara	12,6	10,2	64,7	68,0	3,6	3,9	4,2	3,8
İzmir	12,2	8,0	57,8	61,8	2,9	3,6	2,7	1,4
BÖLGE								
İstanbul	13,5	11,1	71,2	77,0	4,6	5,5	4,4	2,3
Batı Marmara	11,9	8,0	42,7	43,8	1,1	2,3	2,6	0,7
Doğu Marmara	11,3	5,9	56,6	63,6	2,3	2,9	5,2	2,4
Ege	11,8	8,2	52,2	58,6	2,9	2,7	2,8	1,1
Akdeniz	11,3	9,4	61,7	63,3	3,5	4,0	4,3	1,7
Batı Anadolu	11,8	10,0	62,6	68,2	2,9	3,9	4,7	3,0
Orta Anadolu	18,1	14,7	44,9	51,4	2,8	3,5	4,6	3,8
Batı Karadeniz	16,0	12,3	46,2	53,4	2,5	2,8	5,4	2,1
Doğu Karadeniz	13,8	6,9	47,8	51,7	1,4	3,3	6,7	6,2
Kuzeydoğu Anadolu	22,6	16,7	70,3	74,0	6,3	6,5	6,9	3,8
Ortadoğu Anadolu	23,0	21,5	72,9	78,2	8,0	8,3	8,0	7,6
Güneydoğu Anadolu	18,9	16,2	79,4	84,4	8,1	8,2	7,2	3,3
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	6,8	8,2	65,0	68,7	2,7	3,0	0,5	0,4
Geniş	46,6	35,7	63,3	81,6	6,7	9,5	31,6	20,6
Dağılmış	23,3	4,9	30,4	30,7	6,3	6,6	6,6	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	6,9	7,1	83,4	82,7	5,6	4,7	2,2	1,0
Üst grup	11,1	8,8	74,6	77,2	3,6	4,4	1,9	1,0
Üst orta grup	15,1	13,4	65,6	73,7	4,2	5,0	4,6	2,8
Alt orta grup	14,2	11,5	56,8	62,5	3,4	4,3	5,6	3,0
En alt grup	9,7	6,4	65,0	70,6	2,3	2,8	4,9	2,9

5.3. Akrabalar ile Görüşme Sıklığı

Hanehalkı üyelerine aynı hanede yaşamadıkları akrabalarıyla yüz yüze görüşme sıklıkları sorulmuş ve cevap olarak “hiç görüşmüyoruz”, “senede birkaç kez”, “ayda birkaç kez”, “haftada birkaç kez” ve “her gün” seçenekleri sunulmuştur (Tablo 105).

Anne ile görüşme sıklığıyla ilgili olarak bireylerin %41’i her gün, %22’si haftada birkaç kez, %18’i senede birkaç kez, %18’i ise ayda birkaç kez görüştiklerini ifade etmiştir. Bireylerin babaları ile görüşme sıklığı ise %39 ile her gün, %21 ile haftada birkaç kez, %19 ile senede birkaç kez ve yine %19 ile ayda birkaç kez olarak belirlenmiştir.

Kardeşlerle görüşme sıklığı ise abla/kız kardeş ile görüşme oranları sırasıyla ayda birkaç kez %30, haftada birkaç kez %25, senede birkaç kez %24 ve her gün görüşme olarak %18’dir. Ağabey/erkek kardeş ile görüşme oranları ise sırasıyla ayda birkaç kez %29, haftada birkaç kez %23, senede birkaç kez %24 ve her gün görüşme olarak %21’dir.

Çocuklarla görüşme sıklığında ise daha farklı oranlar bulunmuştur. Bireylerin %69’u her gün, %13’ü haftada birkaç kez, %9’u ayda birkaç kez ve %8’i yılda birkaç kez kız çocukları ile görüşmektedir. Erkek çocukları ile görüşenlerin oranları ise her gün %74, haftada birkaç kez %10, senede birkaç kez %8 ve ayda birkaç kez olmak üzere %7’dir.

Anneanne, babaanne ve dede ile görüşmelerin oranlarının en yüksek olduğu sıklık senede birkaç kezdir. Amca, hala, teyze ve dayı gibi üçüncü derece akrabalarla görüşme sıklığı oranlarının yüksek olduğu kısım da yine senede birkaç kezdir. Kayınvalide ve kayınpeder ile görüşülme sıklığına bakıldığında ise bireylerin %29’u ayda birkaç kez, %27’si yılda birkaç kez, %24’ü haftada birkaç kez, %17’si ise her gün kayınvalideleri ile görüşebildiklerini ifade etmektedir. Kayınpederle görüşme sıklığı ise bireyler için şu şekildedir: %29’u ayda birkaç kez, %28’i yılda birkaç kez, %24’ü haftada birkaç kez ve %16’sı her gün.

Bununla beraber hiç görüşülmeyenlerin arasında en fazla amca (%7), dayı (%7), hala (%7), babaanne (%6), dede (%5) ve teyze (%5) gelmektedir.

Tablo 105. Türkiye Geneline Göre Bireylerin Akrabaları ile Görüşme Sıklığı

	Hergün	Haftada birkaç kez	Ayda birkaç kez	Senede birkaç kez	Hiç görüşmüyoruz
Anne	40,8	22,2	17,7	18,3	0,9
Baba	39,1	21,1	18,9	19,2	1,8
Kızı	68,7	13,3	9,2	8,3	0,6
Oğlu	74,2	10,1	7,2	7,9	0,6
Abla/kız kardeş	18,4	25,4	30,2	24,3	1,8
Abi/erkek kardeş	21,0	23,2	29,4	24,0	2,4
Amca	5,6	16,1	32,0	38,9	7,4
Dayı	3,3	14,7	33,0	42,6	6,5
Teyze	2,8	14,8	34,2	42,8	5,3
Hala	2,9	13,4	34,5	42,4	6,8
Kayınvalide	17,3	23,5	29,2	26,9	3,1
Kayınpeder	15,8	23,8	29,4	27,7	3,3
Anneanne	6,4	17,2	31,4	41,0	4,0
Babaanne	10,5	18,3	28,6	36,7	6,0
Dede	7,4	17,5	30,5	39,2	5,4

Tablo 106 ve 107'de akrabalarla sık görüşenlerin (haftada birkaç kez veya her gün) oranı, hem Türkiye geneli hem de demografik kırılımlarda verilmektedir. Türkiye genelinde en sık görüşülen kişiler erkek çocuklar (%84), kız çocuklar (%82), anne (%63) ve babalardır (%60). Amca/hala/teyze/dayı gibi ikinci derece akrabalarla sık görüşen birey oranı ise %16 ile %22 arasında değişmektedir.

Çocuklar dışında tüm akrabalarla sık sık görüşen birey oranı kırdada daha yüksektir.

Üç büyük il arasında, çocukları dışında tüm akrabalarla haftada birkaç kez veya her gün görüşenlerin oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir. Çocuklarıyla görüşenlerin oranı ise İstanbul'da daha yüksektir.

Bölgeler arasında karşılaştırıldığında babaanne, dede, kayınpeder, kayınvalide ile görüşme sıklığında farklılaşma olduğu anlaşılmaktadır. Ortadoğu Anadolu'da bu akrabalarıyla görüşenlerin oranı (%38 ile %53 arasında değişen oranlarda) daha yüksek, İstanbul'da (%15 ile %32 arasında değişen oranlarda) daha düşüktür.

Kadınlar arasında kayınvalide (%49) ve kayınpederiyle (%48); erkekler arasında da kendi anne (%70) ve babasıyla (%66) görüşenlerin oranı daha yüksektir.

Yaş grubuna göre değerlendirildiğinde, görüşülen kişilerin yaşı yükseldikçe anne/babasıyla ve kardeşleriyle sık sık görüşenlerin oranının düştüğü gözlemlenmektedir.

Öğrenim durumuna göre değerlendirmede, genel olarak birinci derece akrabalarla (anne, baba, ço-

cuklar, kardeşler) sık görüşenlerin oranının herhangi bir okul bitirmemiş olan bireyler arasında; ikinci derece akrabalarla (amca, dayı, hala, teyze, anneanne, babaanne, dede, kayınvalide, kayınpeder) sık görüşenlerin oranının ise üniversite/lisansüstü mezunları arasında daha düşük olduğu görülmektedir. Hemen hemen tüm akrabalarıyla sık görüşenlerin oranı ilköğretim /ortaokul mezunu bireyler bakımından daha yüksektir. Öğrenim durumuna göre en yüksek oranda farklılaşma anne babasıyla görüşme sıklığında belirmektedir. İlköğretim/ortaokul mezunlarının %72'si annesiyle, %69'u babasıyla haftada birkaç kez veya her gün görüştüğünü belirtmiştir. Herhangi bir okul bitirmemiş olan bireyler bakımından ise annesiyle bu sıklıkta görüşenlerin oranı %50'ye, babasıyla görüşenlerin oranı %46'ya düşmektedir.

Hanehalkı tipine göre bakıldığında, tüm akrabalarla sık görüşenlerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi geniş aileler, en düşük olduğu hanehalkı tipi ise dağılmış ailelerdir. Farklılaşmanın en yüksek olduğu durum ise baba ile görüşme sıklığıdır. Dağılmış ailelere mensup bireylerin %33'ü babalarıyla haftada birkaç kez veya her gün görüşmektedir. Bu oran çekirdek ailelerde %61, geniş ailelerde ise %69'dur.

Üst sosyoekonomik gruptaki bireyler arasında ikinci derece akrabalarıyla sık görüşenlerin oranı daha düşüktür. Sosyoekonomik gruplar arasındaki en büyük farklılaşma, kayınpeder ile görüşme sıklığında kendini göstermektedir. En üst sosyoekonomik gruptaki bireylerin %27'si kayınpederiyle haftada birkaç kez veya her gün görüştüğünü ifade etmektedir. Bu oran en alt SES grubunda ise %43'tür.

Tablo 106. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Akrabaları ile Görüşme Sıklığı (Her Gün & Haftada Birkaç Kez)

	Anne	Baba	Kızı	Oğlu	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Amca	Dayı	Teyze	Hala	Kayınvalide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dece
Türkiye	63,0	60,1	82,0	84,3	43,8	44,2	21,7	17,9	17,6	16,3	40,8	39,6	23,6	28,7	24,9
YERLEŞİM YERİ															
Kent	61,1	57,9	86,3	87,7	43,8	43,8	18,6	15,4	16,0	14,2	37,6	36,0	21,8	25,4	21,7
Kır	69,4	67,6	72,8	77,1	43,7	45,1	31,5	25,6	22,7	23,0	49,9	50,4	30,9	43,2	38,9
ÜÇ BÜYÜK İL															
İstanbul	57,0	53,7	89,3	91,4	43,7	44,5	17,8	13,7	13,9	11,2	31,7	29,5	18,7	18,5	15,3
Ankara	59,1	55,2	84,9	86,7	36,0	35,2	9,7	8,6	10,3	8,0	32,3	33,8	20,2	19,0	17,0
İzmir	68,0	65,0	84,6	86,0	49,2	46,6	22,7	19,4	21,1	19,1	44,2	45,4	33,4	37,0	27,7
BÖLGE															
İstanbul	57,0	53,7	89,3	91,4	43,7	44,5	17,8	13,7	13,9	11,2	31,7	29,5	18,7	18,5	15,3
Batı Marmara	60,2	56,9	74,9	71,2	41,7	41,4	24,3	20,1	22,4	18,6	39,6	38,6	21,9	23,9	27,1
Doğu Marmara	61,3	57,6	82,1	85,0	41,8	42,4	18,3	14,0	14,6	13,1	39,0	37,3	16,4	22,7	20,8
Ege	66,3	62,6	82,1	83,8	46,9	43,7	21,8	21,1	20,0	18,6	45,3	43,7	31,9	37,9	30,1
Akdeniz	64,1	61,4	85,5	86,8	43,5	44,7	20,0	16,9	17,4	14,9	41,4	40,1	20,2	24,1	25,2
Batı Anadolu	62,1	59,1	85,7	87,7	39,6	39,8	14,5	11,7	12,6	12,1	38,2	38,7	24,0	27,0	24,0
Orta Anadolu	68,4	67,3	68,9	74,7	41,6	42,6	25,4	21,1	21,4	18,1	48,1	47,7	28,0	34,7	30,6
Batı Karadeniz	63,7	60,2	67,7	71,6	37,6	37,7	24,5	19,6	16,6	19,6	42,6	43,0	23,8	37,4	31,7
Doğu Karadeniz	65,0	61,3	64,8	69,2	40,9	41,1	29,0	23,1	19,0	19,7	43,1	39,8	25,1	35,9	30,2
Kuzeydoğu Anadolu	57,3	54,0	83,9	85,9	34,7	36,1	18,1	14,5	15,0	14,2	40,1	37,7	27,9	29,1	24,7
Ortaoğu Anadolu	67,2	66,2	83,0	87,2	49,3	51,7	33,5	24,6	24,0	25,3	53,4	52,0	23,8	47,6	37,8
Güneydoğu Anadolu	70,3	69,0	89,0	92,5	53,9	56,0	31,9	27,1	25,3	25,7	46,2	46,2	31,1	39,4	33,8

Tablo 107. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Akrabalarının İle Görüşme Sıklığı (Her Gün & Haftada Birkaç Kez)

	Anne	Baba	Kızı	Oğlu	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Amca	Dayı	Teyze	Hala	Kayınvalide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede
Erkek	69,5	66,3	82,5	84,2	45,6	49,9	25,5	20,8	18,5	17,7	33,8	32,1	24,6	32,0	28,3
Kadın	56,5	53,8	81,5	84,4	42,0	38,8	17,8	14,9	16,7	14,9	48,6	48,4	22,5	25,2	21,4
CİNSİYET															
YAŞ															
18-24	80,1	75,6	95,1	94,7	69,8	70,4	29,1	23,7	23,9	22,2	57,3	56,9	29,4	34,7	31,7
25-34	60,5	57,8	97,3	96,7	45,3	46,7	20,0	16,5	16,7	15,0	41,5	40,3	18,3	23,3	17,9
35-44	54,2	50,3	93,4	93,4	40,6	39,3	17,6	15,2	15,5	13,7	38,4	36,5	18,6	21,1	18,1
45-54	56,9	51,2	80,1	83,9	34,4	35,2	19,5	16,3	14,4	14,6	36,9	35,4	29,2	25,2	14,4
55-64	57,6	45,4	67,1	72,0	35,2	34,2	21,1	17,4	16,4	14,7	39,0	32,5	17,2	5,6	7,0
65+	50,0	38,3	60,2	65,3	31,8	31,1	27,8	22,4	14,4	14,2	34,1	23,3	,0	,0	,0
ÖĞRENİM DURUMU															
Bir okul bitirmeyen	50,0	45,9	71,9	77,8	33,5	35,8	22,6	18,0	16,5	17,2	49,5	46,3	19,1	29,0	24,4
İlkokul mezunu	54,7	51,7	80,9	84,2	38,9	39,0	20,4	16,5	15,7	15,4	40,1	38,2	18,5	26,0	18,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	71,9	69,0	88,4	87,4	54,8	55,1	25,5	21,4	20,2	19,0	44,1	45,6	29,2	32,1	28,0
Lise mezunu	70,1	66,1	89,6	89,0	50,9	52,1	23,3	18,8	20,0	17,2	41,0	39,7	25,8	31,7	29,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	62,4	58,4	88,8	87,4	43,3	40,8	15,9	15,1	15,4	12,7	33,6	32,3	17,3	20,6	17,5
HANEHALKI TİPİ															
Çekirdek	61,7	61,2	83,5	84,2	42,8	43,5	21,7	17,7	17,3	16,1	38,2	37,5	23,3	28,2	25,6
Geniş	71,4	68,7	82,4	91,5	47,2	49,2	26,4	21,0	19,3	19,5	54,3	51,3	26,2	39,7	30,3
Dağılım	58,1	32,7	68,0	69,9	44,4	40,6	13,9	14,3	17,2	12,5	24,5	18,0	20,9	15,1	15,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ															
En üst grup	55,3	50,1	90,5	88,6	40,7	36,2	12,1	8,8	12,5	8,2	34,2	26,7	21,3	17,8	19,5
Üst grup	59,4	55,2	86,9	89,1	40,7	38,1	15,1	15,0	14,5	11,4	37,1	37,3	17,7	20,5	14,6
Üst orta grup	65,5	64,7	85,1	86,8	43,9	45,5	21,2	17,0	17,7	15,8	40,8	40,9	25,5	29,1	26,3
Alt orta grup	64,7	61,5	80,9	83,2	45,1	45,7	23,4	19,4	18,3	18,0	41,7	40,1	26,1	33,1	29,4
En alt grup	56,9	53,9	83,1	86,0	40,3	44,4	26,3	21,1	17,2	18,3	45,1	43,1	19,5	26,3	23,9

5.4. Aile Bireyleri ile Duygu ve Düşünce Paylaşımı

Araştırma kapsamında, tüm bireylere akrabalarıyla duygu ve düşüncelerini hangi sıklıkta paylaştıkları sorulmuştur.

Bireylerin en yüksek oran ve sıklıkta duygu ve düşüncelerini paylaştıkları kişiler çocuklarıdır. Kızlarıyla duygu ve düşüncelerini her zaman paylaşanların oranı %63, oğullarıyla paylaşanların oranı %60'tır. Bu soruyu cevaplayan bireylerin anne ve babaları ile duygu ve düşünce paylaşım oranlarına bakıldığında, bireylerin %52'si her zaman ve %39'u ara sıra anneleri; %42'si her zaman ve %43'ü ara sıra babaları ile duygu ve düşüncelerini paylaşmaktadır. Duygu ve düşüncelerin hiçbir zaman paylaşılmadığı oranlar ise anne için %9 iken, baba için bu oran %15'e yükselmektedir (Tablo 108).

Kız kardeşleriyle duygu ve düşüncelerini her zaman

paylaşanların oranı %34 ve bunu ara sıra yapanların oranı ise %51'dir. Bu oranlar ağabey/erkek kardeş için her zaman seçeneğinde %28'e gerilemekte ve ara sıra seçeneği de %52'ye yükselmektedir.

Eşinin ailesi ile yapılan paylaşımlara bakıldığında, kayınvalidesi ile duygu ve düşüncelerini her zaman paylaşanların oranı %16 iken, ara sıra paylaşanların oranı %51, hiçbir zaman paylaşmayanların oranı ise %33'tür. Kayınpederi ile duygu ve düşüncelerini her zaman paylaşan bireylerin oranı %14, ara sıra paylaşanların oranı %50, hiçbir zaman paylaşmayanların oranı ise %36'dır.

Duygu ve düşüncelerin hiç paylaşılmadığı akrabalar içinde hala, dayı, amca, teyze, babaanne, anneanne ve dede gelmektedir. Bireyler bu grupta yer alan akrabalarıyla %41-%46 arasında bir oranla hiçbir zaman duygu ve düşüncelerini paylaşmadıklarını ifade etmektedir.

Tablo 108. Türkiye Geneline Bireylerin Akrabalarıyla Duygu ve Düşüncelerini Paylaşma Sıklığı

	Her zaman	Ara sıra	Hiçbir zaman
Anne	51,9	39,4	8,7
Baba	41,5	43,2	15,3
Kızı	62,5	25,8	11,7
Oğlu	60,2	27,6	12,3
Abla/kız kardeş	33,9	50,6	15,5
Abi/erkek kardeş	27,9	51,9	20,3
Amca	9,3	44,9	45,9
Dayı	8,7	46,7	44,7
Teyze	9,9	49,0	41,1
Hala	7,9	48,2	43,9
Kayınvalide	15,8	51,0	33,2
Kayınpeder	13,6	50,3	36,0
Anneanne	9,9	47,5	42,5
Babaanne	9,7	45,7	44,6
Dede	8,4	46,8	44,8

Tablo 109 ve 110'da bireylerin akrabalarıyla duygu ve düşüncelerini paylaşma oranları çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir. Tabloda yer alan değerler bu paylaşımın “her zaman” olduğunu belirten bireylerin oranıdır.

Kır ve kent kırılımında benzer oranlar görülmekle birlikte anne ve baba ile paylaşımın kırdaki daha yüksek oranda çıktığı göze çarpmaktadır. Duygu ve düşüncelerini anneleriyle paylaşanların oranı kırdaki %55, kentte %51; babalarıyla paylaşanların oranı ise kırdaki %45, kentte %40'tır.

Üç büyük il arasında farklılaşma daha çok birinci derece akrabalarla (anne, baba, çocuklar) paylaşım oranlarında gözlenmektedir. Anne, baba ve çocuklarıyla duygu ve düşüncelerini her zaman paylaşanların oranının en yüksek olduğu il İzmir, en düşük olduğu il ise Ankara'dır.

Bölgelere göre bakıldığında, genel olarak hemen tüm akrabalarla duygu ve düşüncelerini her zaman paylaştığını belirtenlerin oranının Doğu Karadeniz'de daha yüksek, Güneydoğu Anadolu'da ise daha düşük olduğu görülmektedir. Çocuklarıyla duygu ve düşüncelerini paylaşanların oranı bölgeler arası farklılaşmada en yüksek şekilde kendini göstermektedir. Ortadoğu Anadolu'daki bireylerin %74'ü, Doğu Karadeniz'deki bireylerin %72'si duygularını ve düşüncelerini kızlarıyla her zaman paylaştıklarını belirtirken, bu oran Güneydoğu Anadolu'da %38'dir. Oğullarıyla paylaşımında bulunduğunu belirtenlerin oranı ise Ortadoğu Anadolu'da %71, Doğu Karadeniz'de %68, Güneydoğu Anadolu'da ise %36'dır.

Kadınlar arasında kızlarıyla (%67), kız kardeşleri/ablalarıyla (%41) ve kayınvalideleriyle (%20) her zaman duygu ve düşüncelerini paylaşanların oranı erkeklere kıyasla daha yüksektir. Erkeklerin babalarıyla paylaşımını ise daha yüksek oranda çıkarmaktadır (%44).

Hemen hemen tüm akrabalarla duygu ve düşüncelerini her zaman paylaşanların oranının 18-24 yaş grubunda daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu durum, çocukları daha küçük yaşta olduğu için, beklendiği üzere çocuklarla paylaşım oranında

bozulmaktadır. Amca, teyze, hala, dayı gibi ikinci derece akrabalarla ilişkide ise 65 yaş ve üzerinde paylaşım sık ve yoğundur.

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde, en büyük farklılaşma kardeşlerle paylaşımında yaşanmaktadır. Bekârların %54'ü kız kardeşleri/ablalarıyla, %49'u erkek kardeşleri/ağabeyleriyle her zaman duygu ve düşüncelerini paylaşmaktadır. Bu oran evlilerde kız kardeşler/ablalarla paylaşımında %29'a, erkek kardeşler/ağabeylerle paylaşımında ise %23'e düşmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe duygu ve düşüncelerini anne/baba ve kardeşleriyle her zaman paylaşanların oranı da yükselmektedir. Herhangi bir okul bitirmeyenlerin %44'ü annesiyle, %33'ü babasıyla, %28'i kız kardeşiyle/ablasıyla, %22'si ise erkek kardeşi/ağabeyiyle duygu ve düşüncelerini sıklıkla paylaşmaktadır. Bu oranlar üniversite/lisansüstü mezunlarında anneye %58, babaya %48, kız kardeş/abla ile %41 ve erkek kardeş/ağabeyle %34'tür.

Hanehalkı tipine göre karşılaştırıldığında, dağılmış ailelere mensup bireylerin daha yüksek oranda anneleriyle (%63), kızlarıyla (%71), oğullarıyla (%65), abla/kız kardeşleriyle (%46) ve ağabey/erkek kardeşleriyle (%38) paylaşımında buldukları; geniş ailelerde ise kayınvalide (%24) ve kayınpederiyle (%21) paylaşımında bulunanların oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe, çocuklarıyla ve kardeşleriyle her zaman duygu ve düşüncelerini paylaşanların oranı da yükselmektedir. Sosyoekonomik gruplar arasında en büyük farklılaşma kız kardeş/abla ile olan paylaşım ile ilgilidir. En alt SES grubundaki bireylerin %25'i kız kardeşiyle/ablasıyla duygu ve düşüncelerini her zaman paylaştığını dile getirmektedir. Bu oran en üst SES grubunda %42'ye yükselmektedir.

Ailelerin sahip oldukları çocuk sayısı, çocuk sahibi olma istekleri, çocuklarla ebeveynlerin kurdukları ilişkiler, çocuk ile ilgili düşünceler, çocuk ile sorun yaşanan konular ve anne babaların çocuklarına verdikleri cezalar hakkında veriler yer almaktadır.

Tablo 109. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Akrabalarıyla Duygu ve Düşüncelerini Paylaşma Sıklığı (Her Zaman)

	Anne	Baba	Kızı	Oğlu	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Amca	Dayı	Teyze	Hala	Kayınvalide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede	
Türkiye	51,9	41,5	62,5	60,2	33,9	27,9	9,3	8,7	9,9	7,9	15,8	13,6	9,9	9,7	8,4	
YERLEŞİM YERİ																
Kent	50,9	40,3	63,3	59,9	34,6	28,2	8,8	8,3	9,8	7,8	15,3	13,1	10,0	9,6	8,4	
Kır	55,0	45,4	60,9	60,6	32,2	27,1	10,8	9,7	10,5	8,2	17,3	15,3	9,6	10,0	8,7	
ÜÇ BÜYÜK İL																
İstanbul	52,8	43,1	68,2	65,2	37,9	32,8	13,3	11,5	11,6	9,5	17,0	14,4	11,5	10,7	7,1	
Ankara	48,2	35,5	65,2	60,5	36,8	26,8	5,4	5,2	7,4	6,4	16,4	14,5	11,2	10,6	12,8	
İzmir	58,7	50,6	73,7	71,6	37,0	29,7	7,3	7,6	9,7	7,5	16,2	13,4	11,5	14,2	8,4	
BÖLGE																
İstanbul	52,8	43,1	68,2	65,2	37,9	32,8	13,3	11,5	11,6	9,5	17,0	14,4	11,5	10,7	7,1	
Batı Marmara	53,4	44,0	63,7	63,1	32,1	24,2	5,4	6,5	9,4	5,9	17,2	14,6	7,7	5,2	3,4	
Doğu Marmara	53,4	43,0	66,8	64,1	35,5	30,4	10,6	9,3	11,7	9,8	15,6	13,7	11,6	11,1	10,8	
Ege	53,3	45,3	68,8	66,4	33,2	24,6	6,1	6,6	9,3	5,8	13,6	11,4	8,8	8,5	5,1	
Akdeniz	48,2	37,6	62,3	61,9	30,5	26,1	5,7	7,0	7,5	5,0	13,6	12,5	10,5	7,2	10,6	
Batı Anadolu	43,2	31,8	63,2	59,6	33,8	25,4	5,2	5,1	7,0	5,9	15,1	12,8	9,0	8,9	10,7	
Orta Anadolu	50,3	39,7	50,2	48,2	29,0	24,8	11,2	7,9	7,7	7,3	16,6	15,4	6,8	7,2	6,9	
Batı Karadeniz	54,8	45,6	62,0	56,5	29,4	24,4	7,3	7,2	6,9	5,7	12,6	11,2	5,4	7,1	8,6	
Doğu Karadeniz	67,8	58,7	72,2	68,0	50,4	43,5	26,2	24,3	28,1	25,0	35,5	31,9	19,9	27,6	22,5	
Kuzeydoğu Anadolu	50,7	39,7	52,4	51,7	24,9	20,7	7,4	6,7	7,9	6,9	11,1	12,7	6,0	13,8	11,4	
Ortadoğu Anadolu	63,7	49,1	73,7	70,5	48,3	38,3	14,4	12,4	16,6	14,8	25,3	21,8	14,9	21,3	15,1	
Güneydoğu Anadolu	48,3	35,9	38,0	36,4	26,3	21,6	6,3	6,1	6,0	5,0	11,5	8,1	6,7	5,5	3,4	

Tablo 110. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Akrabalarıyla Duygu ve Düşüncelerini Paylaşma Sıklığı (Her Zaman)

	Anne	Baba	Kızı	Oğlu	Abla/kız kardeş	Abi/erkek kardeş	Amca	Dayı	Tezeye	Hala	Kayınvalide	Kayınpeder	Anneanne	Babaanne	Dede
CİNSİYET															
Erkek	50,1	44,0	57,4	57,9	26,8	29,2	10,2	9,1	8,6	6,6	12,0	11,4	9,7	9,8	8,4
Kadın	53,7	38,9	67,0	62,1	40,9	26,6	8,3	8,1	11,4	9,2	20,0	16,3	10,2	9,6	8,5
YAŞ															
18-24	64,6	49,3	50,9	48,7	49,4	42,4	10,0	9,9	12,2	8,8	23,8	20,2	11,5	10,7	9,3
25-34	52,1	41,8	53,5	49,9	35,2	28,9	8,3	8,3	9,4	7,3	16,0	14,2	8,9	9,1	7,7
35-44	44,9	34,9	64,7	62,0	30,7	23,5	9,1	8,5	9,3	7,8	14,1	12,3	7,7	7,8	7,2
45-54	43,8	35,2	67,6	65,3	27,9	22,5	9,4	7,8	8,8	7,8	15,2	10,7	8,0	6,4	5,7
55-64	44,6	32,0	65,0	63,2	28,8	23,9	11,6	7,8	9,3	7,6	14,3	13,5	11,3	,0	,0
65+	47,6	46,1	62,9	61,6	30,3	25,5	12,7	14,4	11,9	13,1	16,0	12,6	,0	,0	,0
ÖĞRENİM DURUMU															
Bir okul bitirmeyen	44,3	32,7	59,5	58,2	28,1	22,0	6,6	6,3	8,2	8,2	17,5	12,2	5,8	5,2	3,9
İlkokul mezunu	45,0	35,8	63,8	61,5	29,4	23,0	8,9	7,2	7,5	6,8	14,3	12,0	7,3	9,2	6,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	55,3	42,8	62,5	57,9	38,9	33,3	12,0	11,1	11,9	9,6	19,0	17,3	11,0	10,1	8,4
Lise mezunu	56,0	44,5	63,6	61,0	38,3	33,0	8,9	9,3	11,1	8,3	16,2	13,9	9,8	9,9	8,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	57,5	47,6	60,8	59,3	41,0	33,5	8,2	8,8	11,6	7,0	14,5	13,4	11,8	9,9	9,7
MEDENİ DURUM															
Bekâr	68,6	53,7	53,6	55,0	54,3	48,9	10,9	10,8	12,9	9,1	11,4	22,7	12,7	11,8	10,5
Evlî	44,8	35,6	61,6	59,5	28,5	22,7	8,6	7,9	8,8	7,4	15,9	13,7	7,6	7,4	6,1
Ayrı yaşıyor	66,8	50,5	61,8	63,1	50,8	45,3	13,4	11,9	10,5	10,2	6,1	5,3	,0	12,2	,0
Dul	52,1	40,0	69,8	67,3	37,6	27,6	7,9	5,5	9,2	6,7	20,4	12,3	,0	,0	9,3
Boşanmış	64,3	48,4	73,7	60,8	44,7	29,6	9,1	9,0	12,2	9,1	1,8	3,3	18,6	21,4	19,9
HANEHALKI TİPİ															
Çekirdek	48,9	40,1	62,2	59,3	32,2	26,1	8,9	8,2	9,5	7,4	14,0	12,3	9,1	8,5	7,1
Geniş	57,2	46,5	59,7	61,3	33,8	29,3	10,6	9,1	9,8	8,7	24,2	20,5	9,5	13,4	10,9
Dağılmış	63,4	43,6	71,1	64,8	45,5	37,8	9,4	11,0	13,2	9,6	13,5	9,6	15,6	11,4	13,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ															
En üst grup	52,4	42,6	63,6	64,6	42,3	32,0	6,2	8,6	12,9	7,6	14,8	13,9	16,8	12,3	8,9
Üst grup	54,0	45,7	66,0	63,0	38,0	30,5	9,3	8,7	11,6	7,7	17,6	15,4	11,4	8,0	8,7
Üst orta grup	53,9	43,4	66,3	62,1	37,1	29,6	10,1	8,7	10,5	8,4	17,1	14,2	9,7	10,5	9,2
Alt orta grup	51,1	40,3	62,9	60,5	32,4	26,5	10,0	8,9	9,4	7,9	15,4	13,7	9,6	10,1	8,1
En alt grup	44,0	34,2	51,3	51,0	25,0	22,2	5,4	5,4	6,0	6,3	14,5	11,7	4,6	5,4	1,6

6.Bölüm

AİLEDE ÇOCUK ve
ÇOCUĞA YAKLAŞIM

Sahip Olunan Çocuk Sayısı

İstenen Çocuk Sayısı

İstenen Çocuğun Cinsiyeti

Evlat Edinilen Çocuk ve Akrabalık Durumu

Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması
Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar

Çocuk ile İlgili Algılar

Anne Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular

Çocuğa Verilen Cezalar

Çocuğa Ceza Verme Nedenleri

Çocuk İle Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler

6.1. Sahip Olunan Çocuk Sayısı

Türkiye genelinde çocuk sahibi olan bireylerin %32'si iki çocuk sahibidir. Üç çocuğu olan bireylerin oranı ise %20'dir. Bu durumda çocuk sahibi olanların yarısından biraz fazlasının iki ve üç çocuklu olduğu anlaşılmaktadır. Dört çocuklu bireylerin oranı %10 ve beş çocuklu bireylerin oranı %5'dir. Bireylerin %17'si ise bir çocuğa sahiptir (Tablo 111).

Yerleşim yerine göre bakıldığında, kırdaki yaşayanların kente göre daha çok çocuğa sahip olduğu söylenebilir. Örneğin dört veya daha fazla çocuğu olan bireylerin oranı kentte %18 iken, bu oran kırdaki %34'e çıkmaktadır. Tek çocuğu olanlar kırdaki %12 iken aynı oran kentte %19'dur.

Üç büyük il karşılaştırıldığında, sahip olunan çocuk sayısının birbirine benzer olduğu görülmektedir. Sadece iki çocuk sahibi olanların oranı İzmir'de daha yüksektir.

Bölgeler karşılaştırıldığında, doğudan batıya doğru gidildikçe bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı azalmaktadır. Altı veya daha fazla çocuğu olan bireylerin oranı Türkiye genelinde %8 iken, aynı oran Güneydoğu Anadolu bölgesinde %30'dur. Batı Marmara, tek çocuğun en yaygın olduğu bölgedir. Bu bölgedeki çocuklu bireylerin dörtte biri (%23) tek çocuğa sahiptir. İki çocuk sahibi olan bireylerin Türkiye genelindeki oranı %32 iken, Türkiye genelinden en çok farklılaşan bölgeler %41 ile Ege ve %17 ile Güneydoğu Anadolu'dur.

Tablo 111. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı

	Yaşayan çocuğu olmayan	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk	4 Çocuk	5 Çocuk	6 Çocuk +
Türkiye	8,2	16,7	31,9	20,1	10,0	5,1	7,9
YERLEŞİM YERİ							
Kent	8,7	18,8	34,3	19,8	8,8	4,0	5,5
Kır	6,9	11,7	26,4	20,8	12,9	7,8	13,4
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	9,8	19,9	36,5	19,3	7,9	3,0	3,6
Ankara	8,6	19,5	38,0	19,3	7,8	4,0	2,8
İzmir	8,6	20,9	43,6	15,3	6,0	2,7	2,8
BÖLGE							
İstanbul	9,8	19,9	36,5	19,3	7,9	3,0	3,6
Batı Marmara	8,2	23,2	37,4	21,4	6,2	2,3	1,3
Doğu Marmara	8,8	21,4	34,1	19,4	9,8	3,6	2,9
Ege	6,8	20,6	40,7	19,3	6,8	3,3	2,6
Akdeniz	9,0	13,6	32,9	20,2	10,4	4,9	9,1
Batı Anadolu	8,3	17,2	33,0	22,8	10,1	4,6	4,1
Orta Anadolu	8,7	12,7	24,0	21,4	13,5	7,7	11,9
Batı Karadeniz	7,3	12,6	28,4	23,7	15,1	8,0	5,0
Doğu Karadeniz	7,3	11,6	26,5	24,9	11,3	7,4	11,0
Kuzeydoğu Anadolu	5,4	13,1	19,9	18,3	16,3	11,0	15,9
Ortadoğu Anadolu	5,6	10,9	19,9	18,7	12,4	10,7	21,8
Güneydoğu Anadolu	8,2	9,7	17,1	15,0	12,2	8,2	29,5

İleri yaş gruplarında çocuksuz veya tek çocukluların oranı azalmaktadır. Öte yandan 18-34 yaş grubunda çocuğu olmayan veya tek çocukluların oranı daha yüksektir. 35-44 yaş grubu ise iki çocuğu olanların en yüksek oranda çıktığı gruptur (Tablo 112).

Dağılmış ve geniş ailelerde çok çocuk sahipliği çekirdek aileye göre daha fazladır. Geniş aileler arasında dört veya daha fazla çocuğu olanların oranı %28, dağılmış ailelerde %32 ve çekirdek ailelerde %21'dir.

Öğrenim düzeyi arttıkça çocuk sayısı düşmektedir. Örneğin herhangi bir okulu bitirmeyenler arasında

tek çocuğu olanlar %6, dört veya daha fazla çocuğu olanlar %57 oranındadır. Üniversite mezunlarında ise tek çocukluların oranı %30, dört veya daha fazla çocuğu olanların ise %3'dür.

Benzer bir tablo sosyoekonomik düzeyde de karşımıza çıkmaktadır. Sosyoekonomik statü yükseldikçe çocuk sayısı düşmektedir. Örneğin en üst SES grubundaki çocuklu bireylerin %34'ünün tek çocuğu varken, aynı oran en alt SES grubunda %11'e gerilemektedir. Dört veya daha fazla çocuklu bireyler en üst SES grubunda %3 iken, en alt SES grubunda bu oran %34'e ulaşmaktadır.

Tablo 112. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı

	Yaşayan çocuğu olmayan	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk	4 Çocuk	5 Çocuk	6 Çocuk +
CİNSİYET							
Erkek	8,8	17,0	32,1	19,8	9,7	4,9	7,7
Kadın	7,7	16,4	31,8	20,4	10,3	5,3	8,1
YAŞ							
18-24	37,3	40,6	18,7	3,0	,1	,2	,1
25-34	15,3	31,1	36,6	10,9	3,8	1,5	,7
35-44	4,2	15,1	40,3	24,4	8,5	3,4	4,2
45-54	3,6	9,9	33,5	26,3	12,4	5,6	8,6
55-64	2,9	6,4	25,9	24,9	16,8	9,5	13,5
65+	3,5	5,0	17,1	21,4	17,3	11,8	23,9
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmeyen	3,7	6,4	14,3	18,7	15,8	11,9	29,3
İlkokul mezunu	4,1	11,0	32,5	26,2	13,3	6,2	6,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	12,4	25,1	34,3	17,4	6,9	2,2	1,6
Lise mezunu	12,6	26,3	41,4	14,1	3,7	,9	1,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	19,2	29,9	38,7	9,6	1,5	,8	,3
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	7,5	16,6	34,6	20,5	9,7	4,5	6,5
Geniş	10,5	17,3	25,2	18,5	10,5	6,0	11,9
Dağılmış	9,4	16,0	22,9	20,1	11,6	8,9	11,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	20,1	33,7	37,2	6,0	2,2	,0	,8
Üst grup	15,2	23,7	40,4	14,5	3,5	1,0	1,7
Üst orta grup	8,4	19,1	36,6	22,1	8,2	2,7	2,8
Alt orta grup	6,9	14,7	29,9	21,5	11,7	6,4	8,8
En alt grup	3,7	10,9	27,2	19,7	14,1	7,3	17,0

6.2. İstenen Çocuk Sayısı

Araştırmaya katılan bireylere şartları uygun olsa kaç çocuğa sahip olmak istedikleri sorulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin %38'i iki çocuk isterken, %32'si üç çocuk sahibi olmak istediğini belirtmiştir. Tek çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı (%4) oldukça düşüktür. Altı ve üstü çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı ise %5'tir (Tablo 113).

Yerleşim yerlerine göre sahip olunmak istenen çocuk sayısında çok büyük farklılıklar bulunmasa da kırsal alanda yaşayanlarda üç veya daha fazla çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı daha yüksektir. Kırsal alanda iki çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %33 iken, kentte %40'tır. Diğer yandan, üç veya daha fazla çocuk isteyenlerin oranı kentte %55 iken, aynı oran kırdaki %64'e yükselmektedir.

Doğudan batıya doğru gidildikçe sahip olunmak istenen çocuk sayısının düşme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Güneydoğu Anadolu bölgesinde iki çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %19 iken bu bölgede üç çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı

%26'dır. Yine bu bölgede dört çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %26'ya kadar yükselmektedir. Batı Marmara Bölgesi'nde ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki eğilimin tersine bir eğilim görmek mümkündür. Batı Marmara Bölgesi'nde iki çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %52 iken, üç çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %29, dört çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı ise %7'ye kadar düşmektedir. Üç büyük il karşılaştırmasında, İzmir'de iki çocuk isteyenlerin oranı %53 ile diğer iki ilden daha yüksektir. İstanbul ve Ankara'da ise üç çocuk isteyenlerin oranı daha yüksektir.

Kadın ve erkekler arasında ciddi bir farklılık olmasa da kadınlarda bir veya iki çocuk sahibi olmak isteyenlerin, erkeklerde ise beş ve daha fazla çocuk isteyenlerin oranı nispeten yüksektir. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde yaş büyüdükçe sahip olunmak istenen çocuk sayısının arttığı anlaşılmaktadır. 65 yaş ve üstü bireylerin %27'si iki çocuk sahibi olmak isterken, üçten çok çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %37'dir. 18-24 yaş arası bireylerin ise %52'si iki çocuk sahibi olmak isterken, üçten çok çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı %14'tür (Tablo 114).

Tablo 113. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İstenen Çocuk Sayısı

	Çocuk istemeyen	1	2	3	4	5	6+
Türkiye	0,5	3,8	38,1	32,2	14,3	5,7	5,4
YERLEŞİM YERİ							
Kent	0,5	4,3	40,2	31,6	13,7	5,3	4,4
Kır	0,6	2,6	32,8	33,7	15,9	6,7	7,7
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	0,4	4,5	45,1	31,1	11,9	4,5	2,5
Ankara	0,8	5,3	44,9	30,1	11,6	4,2	3,1
İzmir	0,4	5,9	52,3	24,3	10,3	3,5	3,3
BÖLGE							
İstanbul	0,4	4,5	45,1	31,1	11,9	4,5	2,5
Batı Marmara	0,8	7,8	51,7	28,6	6,4	3,2	1,5
Doğu Marmara	0,6	4,5	41,5	36,2	10,0	3,7	3,5
Ege	0,4	4,7	46,4	31,9	10,1	3,6	2,9
Akdeniz	1,1	2,3	30,8	31,5	20,7	7,1	6,5
Batı Anadolu	0,6	4,3	39,3	33,1	13,4	4,8	4,5
Orta Anadolu	0,4	3,3	33,2	34,7	14,3	7,1	7,0
Batı Karadeniz	0,3	4,0	44,7	33,2	10,0	4,7	3,0
Doğu Karadeniz	0,4	3,0	30,6	41,0	13,1	6,0	5,9
Kuzeydoğu Anadolu	0,3	1,0	28,4	30,6	22,6	7,5	9,5
Ortadoğu Anadolu	0,2	1,5	22,9	33,6	19,9	10,2	11,6
Güneydoğu Anadolu	0,2	1,7	18,8	25,9	26,4	11,5	15,5

Öğrenim düzeyi ile sahip olunmak istenen çocuk sayısı arasında ters orantı olduğu gözlenmektedir.

Öğrenim düzeyi artıkça sahip olunmak istenen çocuk sayısı düşmektedir. Benzer bir şekilde sosyoekonomik statü yükseldikçe de sahip olunmak istenen çocuk sayısı azalmaktadır. Üniversite mezunlarının yarısı (%51) iki çocuk sahibi olmak isterken, bu oran ilkököl mezunlarında %33, bir okul bitirmeyenlerde %21'dir. Dağılmış ailelerde istenen çocuk sayısı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha az, geniş ailelerde daha fazladır. Dağılmış ailelere

mensup bireylerin %51'i bir veya iki çocuk isterken, çekirdek ailelerin %53'ü, geniş ailelerin ise %36'sı bu sayıda çocuk sahibi olmayı tercih etmektedir.

Sosyoekonomik statü düştükçe arzu edilen çocuk sayısı artmaktadır. En alt SES grubunun %26'sı, üst orta SES grubunun %43'ü, en üst SES grubunun ise %54'ü şartları uygun olsa iki çocuk sahibi olmak istediklerini/isteyeceklerini belirtmektedir. Öte yandan dört ve üzeri sayıda çocuk isteyen bireylerin oranı en üst SES grubunda %17, en alt SES grubunda %40'tır.

Tablo 114. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstlenen Çocuk Sayısı

	Çocuk istemeyen	1	2	3	4	5	6+
CİNSİYET							
Erkek	0,5	3,1	36,4	33,5	12,9	7,1	6,6
Kadin	0,6	4,5	39,9	30,9	15,7	4,3	4,1
YAŞ							
18-24	0,4	5,6	51,7	28,5	9,5	2,6	1,7
25-34	0,4	4,0	41,8	33,3	13,1	4,5	2,8
35-44	0,3	3,3	34,1	34,3	16,2	6,1	5,7
45-54	0,5	3,1	33,9	32,8	16,5	6,5	6,7
55-64	0,9	3,0	33,6	31,0	16,1	7,7	7,7
65+	1,1	3,0	27,0	31,6	15,8	9,5	12,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmeyen	1,1	3,0	21,1	27,8	21,7	10,0	15,3
İlkökol mezunu	0,4	2,7	33,2	35,7	16,2	6,4	5,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	0,2	4,2	41,4	35,0	12,5	3,7	3,1
Lise mezunu	0,5	5,4	47,1	29,5	10,7	4,2	2,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,6	4,6	50,8	27,3	9,7	4,4	2,5
MEDENİ DURUM							
Bekâr	0,5	6,0	52,9	27,9	8,5	2,6	1,6
Evli	0,5	3,1	34,3	33,8	16,0	6,4	6,1
Ayrı yaşıyor	1,3	10,6	47,9	22,4	10,8	2,9	4,1
Dul	1,0	3,1	30,6	30,2	16,0	9,2	10,0
Boşanmış	0,9	8,4	52,8	24,8	7,8	3,0	2,4
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	0,5	3,6	38,1	32,8	14,4	5,6	5,0
Geniş	0,4	2,7	33,6	33,2	16,1	6,7	7,3
Dağılmış	0,9	6,4	45,0	27,2	11,3	4,8	4,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	0,8	5,7	54,2	22,3	9,8	5,2	2,0
Üst grup	0,5	4,2	47,0	28,8	12,2	4,3	3,1
Üst orta grup	0,3	4,3	43,3	32,2	12,2	4,5	3,2
Alt orta grup	0,5	3,3	35,4	34,0	15,2	6,2	5,3
En alt grup	0,5	2,3	25,7	31,7	20,1	8,5	11,2

6.3. İstenen Çocuğun Cinsiyeti

Tek çocuk sahibi olursa istenilen cinsiyet sorulmuştur. Buna göre, Türkiye genelinde bireylerin %15'i erkek çocuk sahibi olmak istediğini belirtirken, kız çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı da %13 çıkmaktadır. Bireylerin %71'i ise sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyeti ile ilgili "fark etmez" cevabını vermiştir (Tablo 115).

Sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyetine yerleşim yeri açısından bakıldığında, oranlar arasında anlamlı bir farklılık çıkmamaktadır. Sadece kentte kız çocuk isteyenlerin oranı (%15) kıra göre, kırada ise kız veya erkek fark etmeyeceğini söyleyenlerin oranı (%74) kente göre nispeten daha yüksektir.

Sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyeti hakkındaki düşünce, belli bölgelerde farklılaşmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi erkek çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranınının (%27) en yüksek olduğu bölge olarak dikkat çekmektedir. Bunu %20 oranı ile Ortadoğu Anadolu izlemektedir. Cinsiyetin önemli olmadığını düşünenlerin oranınının en yük-

sek olduğu bölgeler ise Doğu Marmara ve Ege'dir (%77). Üç büyük il kırılımında incelendiğinde ise kız çocuk sahibi olmak isteyen bireylerin oranı %19 ile Ankara'da en yüksek orana erişmektedir. İzmir de ise fark etmez diyenlerin oranı diğer iki ilden daha yüksektir.

Erkek çocuk isteyenlerin oranı erkeklerde (%19), kız çocuk isteyenlerin oranı ise kadınlarda (%18) daha yüksektir. Yaş açısından değerlendirildiğinde 18-24 yaş grubunda kız veya erkek istediğini belirtenlerin oranı daha yüksektir. Cinsiyetin fark etmeyeceğini söyleyenlerin en düşük olduğu gruptur (%65) (Tablo 116).

Medeni duruma bakıldığında, bekârlarda erkek çocuk isteyenlerin oranı (%20) diğer bireylere kıyasla daha yüksektir. Boşanmış bireylerde ise kız çocuk isteyenlerin oranınının (%22) diğer bireylere göre daha yüksek olduğu görünmektedir.

Öğrenim seviyesi ile erkek çocuk isteyenler arasında çok kuvvetli bir ilişki olmadığı dikkat çekmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olan bireylerden

Tablo 115. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İstenen Çocuğun Cinsiyeti

	Erkek	Kız	Fark etmez
Türkiye	15,4	13,4	71,2
YERLEŞİM YERİ			
Kent	15,3	14,5	70,2
Kır	15,9	10,4	73,7
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	13,4	15,4	71,2
Ankara	14,8	19,3	66,0
İzmir	11,2	12,8	76,0
BÖLGE			
İstanbul	13,4	15,4	71,2
Batı Marmara	14,1	14,6	71,3
Doğu Marmara	12,8	9,8	77,4
Ege	11,3	11,4	77,3
Akdeniz	14,7	12,4	72,9
Batı Anadolu	16,1	17,9	66,1
Orta Anadolu	18,2	13,1	68,7
Batı Karadeniz	15,5	13,3	71,1
Doğu Karadeniz	17,8	12,7	69,6
Kuzeydoğu Anadolu	13,2	11,5	75,3
Ortadoğu Anadolu	19,8	14,0	66,2
Güneydoğu Anadolu	27,0	12,6	60,5

%18'i erkek çocuk sahibi olmak isterken, üniversite mezunları için bu oran %15'tir. Ancak kız çocuk isteme oranlarındaki farklılık daha belirgindir. Öğrenim seviyesi yükseldikçe kız çocuğuna sahip olmak isteyenlerin artmakta olduğu söylenebilir. Hiçbir okul bitirmemiş olanlar arasında kız çocuk isteyenlerin oranı %12 iken, üniversite mezunlarında bu oran %18'e yükselmektedir.

Benzer bir durum sosyoekonomik statü ile sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyeti arasındaki ilişkide de söz konusudur. Erkek çocuk isteyenlerin oranı sosyoekonomik statüye göre önemli bir farklı-

lık göstermemektedir. Örneğin en üst SES grubundakilerin %14'ü erkek çocuk isterken, aynı oran en alt SES grubunda %16'dır. Kız çocuk isteyenlerin oranı ise sosyoekonomik statü yükseldikçe artmaktadır. En üst SES grubundakilerin %21'i kız çocuk isterken, aynı oran en alt SES grubunda %12'dir.

Hanehalkı tipine göre istenilen çocuğun cinsiyetine ilişkin tercihler değişmektedir. Erkek çocuk isteyenlerin oranı geniş ailelerde (%18), kız çocuk isteyenlerin oranı dağılmış ailelerde (%17) ve fark etmez diyenlerin oranı çekirdek ailelerde (%72) daha yüksektir.

Tablo 116. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuğun Cinsiyeti

	Erkek	Kız	Fark etmez
CİNSİYET			
Erkek	19,2	8,5	72,3
Kadın	11,7	18,2	70,1
YAŞ			
18-24	19,7	15,5	64,9
25-34	15,3	15,7	69,0
35-44	15,1	12,2	72,7
45-54	12,9	12,1	75,0
55-64	14,0	11,0	75,0
65+	15,1	11,3	73,6
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	17,5	11,8	70,7
İlkokul mezunu	13,6	11,6	74,7
İlköğretim/ortaokul mezunu	16,0	12,5	71,5
Lise mezunu	17,0	15,4	67,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	15,2	17,7	67,1
MEDENİ DURUM			
Bekâr	19,5	15,5	64,9
Evli	14,6	12,5	72,9
Ayrı yaşıyor	8,4	17,9	73,8
Dul	13,6	12,6	73,9
Boşanmış	13,0	22,3	64,7
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	14,9	13,0	72,1
Geniş	18,1	12,2	69,8
Dağılmış	15,0	16,9	68,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	14,3	21,4	64,2
Üst grup	14,1	17,9	68,1
Üst orta grup	14,9	14,2	71,0
Alt orta grup	15,4	11,7	72,9
En alt grup	16,2	12,2	71,6

6.4. Evlat Edinilen Çocuk ve Akrabalık Durumu

Araştırma kapsamında bireylere evlatlık edininmediği, evlatlık edindiyse nüfusuna geçirip geçirmediği sorulmuştur. Buna göre evlat edinmek Türkiye genelinde yaygın bir olgu değildir. Türkiye genelinde bireylerin sadece %0,4'lük kısmı evlatlık

edinmiş ve bu yüzdenin de yarısı evlatlık edindiği çocuğu kendi nüfusuna geçirmiştir. Kent ve kırsal alanda bu oranlar değişmemektedir (Tablo 117).

Araştırma kapsamında bireylerin evlat edindikleri çocuklarla akrabalık ilişkileri olduğu (%57) tespit edilmiştir (Tablo 118).

Tablo 117. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yeri Göre Evlat Edinme

	Evet, nüfusuma geçirdim	Evet ama nüfusuma geçirmedim	Hayır
Türkiye	0,2	0,2	99,6
YERLEŞİM YERİ			
Kent	0,2	0,2	99,6
Kır	0,2	0,2	99,6

Tablo 118. Türkiye Geneline Göre Evlat Edinme Evlat Edinilen Çocukla Akrabalık Durumu

	Evet	Hayır
Türkiye	57,0	43,0

6.5. Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar

Araştırma kapsamında bireylere doğal yöntemle çocuk sahibi olunmadığında başvurulabilecek yöntemlerden bahsedilmiş ve bireylerden konuyla ilgili tutumlarını “evet”, “hayır” veya “fikrim yok” şeklinde belirtmeleri istenmiştir. Bireylerin en olumlu baktıkları doğal olmayan çocuk edinme yöntemi, %83'lük evet oranıyla evlat edinmedir. İkinci sırada %78'lik

oranla tüp bebek bulunmaktadır. Koruyucu aile yöntemi %77 evet oranıyla bu iki yöntemi izlemektedir. Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirme de yüksek evet alan (%61) bir diğer yöntemdir. “Sperm bankasına veya yumurta bankasına başvurmak” gibi seçeneklere katılım daha düşük olmakla birlikte, bireylerin %16'sı bu fikre olumlu bakmaktadır. Çocuk sahibi olunamadığında boşanıp başkasıyla evlenebileceğini düşünenlerin oranı ise %12'dir. Öte yandan hiçbir şeyi denememesi gerektiğini düşünenlerin oranı daha düşüktür (%6) (Tablo 119).

Tablo 119. Türkiye Geneline Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar

	Evet	Hayır	Fikrim Yok
Evlat edinebilir (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan)	82,7	12,1	5,2
Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirebilir	60,7	32,5	6,9
Koruyucu aile olabilir	76,6	15,8	7,7
Tüp bebek hizmeti alabilir	78,4	15,0	6,6
Hiçbir şey denememelidir (Takdiri ilahi)	6,1	88,1	5,8
Boşanıp başkasıyla evlenebilirler	11,7	82,0	6,3
Sperm bankasına başvurabilir	15,9	68,3	15,8
Yumurta bankasına başvurabilir	16,2	67,9	16,0

Doğal yöntemlerle çocuğu olmayan çiftlerin davranışlarına ilişkin düşünceler farklı kırılımlarda incelenmiştir (Tablo 120 ve 121). Buna göre yakınlarından birinin çocuğunun nüfusa geçirilmesine olumlu bakanların kırdaki (%68), kente (%58) göre

daha fazla olduğu saptanmıştır. Buna karşılık sperm veya yumurta bankası yoluyla çocuk sahibi olmak kentte (%18), kırdaki (%12) göre daha fazla onay görmektedir. Tüp bebek yöntemine kenttekilerin %81'i ve kırdakilerin %71'i sıcak bakmaktadır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan evlat edinmeye olumlu bakanların oranı Türkiye genelinde %83 iken, bu oranın en düşük olduğu bölge %69 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur. Bu bölge aynı zamanda tüp bebek yöntemine olumlu bakanların (%51) en düşük olduğu ve doğal yollarla çocuk sahibi olamayanların hiçbir şey denememesini düşünenlerin en fazla (%16) olduğu bölgedir.

Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusa geçirme yoluna sıcak bakanların oranı Türkiye genelinde %61'dir. Bu konuda Türkiye genelinden en fazla ayrılan bölgeler %55 ile Ege ve %70 ile Akdeniz'dir.

Koruyucu aile yöntemine Türkiye genelinde %77'lik bir kesim olumlu yaklaşmaktadır. Aynı oran Doğu Marmara'da %86 ve Kuzeydoğu Anadolu'da %55'tir.

Evlat edinme (%89) ve boşanıp başkasıyla evlenme (%19) seçeneklerine daha sıcak bakanlar boşanmış bireylerdir. Sperm bankası ve yumurta bankasına başvurabileceğini söyleyenler ise daha yüksek oranda bekârlar ve boşanmış bireylerdir.

Doğal yolla çocuğu olmayan çiftlerin davranışlarına ilişkin düşünceler sosyoekonomik statüye göre farklılık göstermektedir. Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusa geçirme yoluna olumlu yaklaşanlar en alt SES grubunda %67 iken, bu oran en üst SES'te %52'ye gerilemektedir. Koruyucu aile ve tüp bebek yollarına sıcak bakanlar sosyoekonomik statü yükseldikçe artmaktadır. En alt SES grubunda koruyucu aile kavramına olumlu yaklaşanların oranı %66 iken, aynı oran en üst SES grubunda %89'dur.

Tablo 120. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar (Evet)

	Evlat edinme	Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusa geçirme	Koruyucu aile	Tüp bebek	Hiçbir şey denememeli (Takdiri ilahi)	Boşanıp başkasıyla evlenme	Sperm bankası	Yumurta bankası
Türkiye	82,7	60,7	76,6	78,4	6,1	11,7	15,9	16,2
YERLEŞİM YERİ								
Kent	82,9	57,8	78,0	81,3	5,9	11,7	17,3	17,7
Kır	82,1	68,0	72,8	70,8	6,5	11,7	12,2	12,3
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	81,3	56,1	75,3	81,2	5,0	9,4	17,7	18,0
Ankara	87,2	56,7	83,2	88,3	4,6	10,0	20,8	21,5
İzmir	88,0	55,6	84,8	86,9	4,4	9,0	24,9	24,9
BÖLGE								
İstanbul	81,3	56,1	75,3	81,2	5,0	9,4	17,7	18,0
Batı Marmara	84,6	62,4	78,5	77,9	9,0	10,5	15,3	15,2
Doğu Marmara	87,0	62,4	85,6	82,6	5,9	14,2	12,0	12,4
Ege	84,9	54,6	80,1	80,3	3,8	8,1	18,6	18,6
Akdeniz	88,0	69,7	79,8	83,5	6,0	17,6	19,0	19,0
Batı Anadolu	83,9	57,7	81,9	84,5	5,4	10,8	19,9	20,8
Orta Anadolu	88,9	62,2	84,0	78,9	8,6	19,5	16,4	16,9
Batı Karadeniz	79,1	57,7	74,7	79,2	4,2	5,3	7,5	7,8
Doğu Karadeniz	78,1	65,5	77,5	77,8	4,6	7,9	7,6	7,5
Kuzeydoğu Anadolu	68,5	58,5	54,7	51,3	16,0	13,0	14,1	14,8
Ortadoğu Anadolu	79,2	67,1	70,7	65,9	9,3	11,0	15,2	15,8
Güneydoğu Anadolu	74,1	64,7	56,9	63,2	7,9	14,5	13,0	13,9

Benzer yaklaşım tüp bebek konusunda daha da keskinleşmektedir. En alt SES grubundakilerin %66'sı, en üst SES grubundakilerin ise %94'ü tüp bebeğe sıcak bakmaktadır. Sperm veya yumurta bankası yoluyla çocuk sahibi olmak üst sosyoekonomik grupta, alt sosyoekonomik gruba göre daha fazla kabul görmektedir. En üst sosyoekonomik gruptakilerin %28-29'u bu yolla çocuk sahibi olmayı uygun

görürken, aynı oran en alt sosyoekonomik grupta %11'e düşmektedir.

Koruyucu aile, tüp bebek, sperm ve yumurta bankası yöntemlerine olumlu yaklaşanlar öğrenim seviyesi yükseldikçe artmaktadır. Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirmeye sıcak bakanların oranı ise öğrenim seviyesi yükseldikçe azalmaktadır.

Tablo 121. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Doğal Yöntemlerle Çocuğu Olmayan Çiftlerin Başvurması Gereken Yöntemlere İlişkin Algılar (Evet)

	Evlat edinme	Yakınlarından birinin çocuğunu nüfusuna geçirme	Koruyucu aile	Tüp bebek	Hiçbir şey denememeli (Takdiri ilahi)	Boşanıp başkasıyla evlenme	Sperm bankası	Yumurta bankası
CİNSİYET								
Erkek	82,6	63,1	76,3	75,7	7,0	13,0	16,6	17,0
Kadın	82,8	58,3	76,8	81,0	5,2	10,4	15,2	15,4
YAŞ								
18-24	82,4	51,9	75,3	80,2	6,3	12,4	18,2	19,0
25-34	83,2	55,8	78,3	82,6	5,5	11,1	17,0	17,4
35-44	83,3	61,9	77,9	81,3	5,9	10,8	15,2	15,5
45-54	83,3	66,3	77,3	77,6	5,8	11,4	16,6	16,8
55-64	83,3	68,9	77,7	76,1	6,5	13,3	15,5	15,6
65+	79,5	66,2	69,7	63,7	7,6	12,3	10,1	10,0
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	75,4	63,2	62,6	62,4	8,4	12,9	8,7	8,6
İlkokul mezunu	83,3	66,6	76,6	76,2	5,9	11,4	13,7	13,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	82,8	58,8	76,1	78,6	6,8	11,2	16,4	16,7
Lise mezunu	84,7	54,6	80,5	84,1	5,4	11,6	18,6	19,3
Üniversite/lisansüstü mezunu	85,6	53,6	85,2	91,4	4,6	12,3	24,3	24,9
MEDENİ DURUM								
Bekâr	83,2	53,9	78,1	81,5	6,2	12,8	20,1	20,8
Evli	82,7	62,3	76,4	78,0	6,0	11,1	15,0	15,2
Ayrı yaşıyor	84,9	60,6	83,8	81,3	6,8	12,9	15,2	16,0
Dul	79,1	63,5	70,3	68,9	7,0	12,9	10,7	10,4
Boşanmış	89,2	59,8	81,5	86,3	5,6	18,8	22,4	23,5
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	83,3	60,7	77,7	79,6	5,8	11,3	16,1	16,5
Geniş	78,6	61,2	70,5	73,0	7,0	11,3	13,5	13,8
Dağılımış	85,2	59,9	78,8	79,0	6,5	14,5	17,9	18,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	87,7	52,3	88,8	94,4	5,4	12,0	27,7	29,0
Üst grup	84,7	54,4	83,3	88,4	4,7	10,6	21,7	22,0
Üst orta grup	84,2	57,9	80,6	84,4	4,6	10,8	17,2	17,4
Alt orta grup	81,9	62,6	74,4	75,1	6,7	11,6	13,9	14,3
En alt grup	79,1	67,2	65,5	65,7	7,0	13,9	10,6	10,7

6.6. Çocuk ile İlgili Algılar

Araştırma kapsamında bireylerin çocuğa nasıl bir değer atfettiklerini belirlemek amacıyla bazı ifadeler katılıp katılmadıkları sorulmuştur. İrdelenen konularla ilgili algılar Tablo 122'de sunulmuştur. Bireylerin üzerinde en çok fikir birliğine vardığı düşüncenin %87 ile “çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır” olduğu görünmektedir. %80 ve üzerinde

hemfikir olunan diğer düşünceler; “kız çocuk aileye daha yakın olur” (%82) ve “çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakar” (%80) olmuştur. Bireylerin %56'sı ise “erkek çocuk annenin itibarını artırır” fikrine katılmaktadır. Bireylerin en az hemfikir olduğu çocukla ilgili düşünce, %47'lik oranla “neslin (soyun) devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır” olmuştur.

Tablo 122. Türkiye Geneline Çocuk İle İlgili Algılar

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Neslin soyun devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır	46,7	6,3	47,0
Kız çocuk aileye daha yakın olur	81,6	7,8	10,6
Erkek çocuk annenin itibarını artırır	55,6	13,2	31,3
Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır	86,7	6,3	7,0
Çocuk, büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlar	74,2	13,3	12,6
Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakar	79,7	12,7	7,6

Tablo 123 ve 124'te çocukla ilgili algıların bazı sosyal ve demografik özelliklere göre dağılımı yer almaktadır. Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır ifadesine katılanların oranı bütün bölgelerde yüksek olmakla birlikte en yüksek oran Ortadoğu Anadolu Bölgesi'ndedir (%93). Erkekler (%90) kadınlara (%83) göre bu fikre daha çok katılmaktadır. Bu ifadeye katılım geniş ailelerde daha yüksek (%89), dağılmış ailelerde daha düşüktür (%80). Geniş ailelerde çocuklardan beklentiler, sorgulanan her konuda, diğer aile tiplerine göre daha yüksektir. En üst SES (%78) ve üst SES (%82) gruplarında bu yönde düşünenlerin oranı, en alt ve alt orta SES gruplarından (%90) daha düşüktür. Benzer şekilde öğrenim seviyesi düştükçe bu ifadeye katılanların oranı düşmektedir.

Neslin devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır ifadesine katılanların oranı kırdada daha yaygındır. Kenttekilerin %44'ü bu şekilde düşünürken bu oran kırdada %55'tir. Bu düşünceye en çok katılan bölge Güneydoğu Anadolu'dur (%69). En az katılan bölgeler ise Doğu Marmara (%35) ve Batı Anadolu'dur (%33). Üç büyük ilden İstanbul'da yaşayanlar diğer iki büyük ile kıyasla daha yüksek oranda (%46) katılmakta ve Türkiye ortalamasına benzer bir eğilim göstermektedirler. Hanehalkı tipleri karşılaştırıldığında geniş ailelere mensup bireylerde neslin devamı sadece erkek çocukla sağlanır fikri ağır basmaktadır (%54). Sosyoekonomik statü ve öğrenim durumu

düştükçe, çocuklardan beklentiler artmaktadır. Sorgulanan her konuya katılanların oranı öğrenim ve sosyoekonomik grup geriledikçe artmaktadır. Bu durum özellikle neslin devamının erkek çocukla sağlanacağı konusunda daha dikkat çekicidir. Örneğin en üst SES grubunda katılanların oranı %29 iken, en alt SES grubunda %57'dir. Üniversite mezunlarının %31'i, ilkökul mezunlarının %50'si, hiç okul bitirmeyenlerin %63'ü bu ifadeye katılmaktadır.

Erkek çocuğun annenin itibarını artıracığı fikrine kırdakilerin %65'i, kenttekilerin ise %52'si katılmaktadır. Cinsiyete göre karşılaştırıldığında erkeklerin %59'u aynı fikirdeyken, kadınların %52'si bu yönde düşünmektedir. Daha ileri yaşta kişiler genç yaş gruplarına göre bu fikre daha çok katılmaktadır. Örneğin 55-64 yaş aralığının %63'ü bu ifadeye katılırken, 25-29 yaş grubunun %50'si katılmaktadır. Bu ifadeye katılanların oranı geniş ailelerde ve daha düşük SES ve öğrenim seviyesinde daha yüksektir. Kırdada (%82), kente göre (%71) daha yaygın olan bir diğer yaklaşım da çocukların büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlayacağıdır. İstanbul'da da bu ifadeye katıldığını belirtenlerin oranı (%77), Ankara ve İzmir'e göre daha yüksektir. 65 yaş üstünde (%81), geniş ailelerde (%81), daha alt SES gruplarında ve daha düşük öğrenim gruplarında bu ifadeye katılım oranı artmaktadır.

Tablo 123. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Çocuk ile İlgili Algılar (Katılıyorum)

	Neslin soyun devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır	Kız çocuk aileye daha yakın olur	Erkek çocuk annenin itibarını artırır	Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır	Çocuk, büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlar	Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakar
Türkiye	46,7	81,6	55,6	86,7	74,2	79,7
YERLEŞİM YERİ						
Kent	43,6	80,3	51,8	85,6	71,2	77,9
Kır	54,5	84,7	65,3	89,6	81,9	84,4
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	46,3	76,5	50,6	82,8	70,3	76,7
Ankara	30,0	81,0	38,9	80,7	61,7	68,7
İzmir	37,8	76,9	43,0	81,2	62,1	70,9
BÖLGE						
İstanbul	46,3	76,5	50,6	82,8	70,3	76,7
Batı Marmara	59,6	86,1	63,9	88,3	75,2	84,2
Doğu Marmara	35,3	80,2	47,0	87,0	74,3	81,7
Ege	42,5	76,1	43,4	85,1	68,5	76,9
Akdeniz	48,9	82,7	61,0	88,9	78,4	83,8
Batı Anadolu	33,3	82,0	44,5	83,9	67,4	73,1
Orta Anadolu	55,9	89,6	70,5	93,3	83,3	86,8
Batı Karadeniz	46,7	83,9	62,0	89,5	80,5	84,3
Doğu Karadeniz	45,4	86,2	65,0	86,6	75,0	79,7
Kuzeydoğu Anadolu	53,6	78,5	62,3	81,5	72,5	72,8
Ortadoğu Anadolu	41,6	84,5	55,2	88,6	75,3	77,7
Güneydoğu Anadolu	68,5	89,6	77,2	91,6	82,4	83,7

Çocukların büyüdüğünde anne babalarına bakmaları gerektiğini düşünenlerin oranı kırdaki (%84) kente kıyasla (%78) daha yüksektir. Üç büyük il içinde bu ifadeye katılanların oranı İstanbul'da daha yüksektir (%77). Güneydoğu Anadolu Bölgesi, sorgulanan tüm konularda diğer bölgelerden ayrılmaktadır. Tüm konularda en yüksek katılım oranı bu bölgededir. Bunun tek istisnası, çocukların büyüdüğünde anne babalarına bakmaları konusudur. Bu konuya en yüksek katılım %87 ile Orta Anadolu Bölgesi'ndedir. Sosyoekonomik statü yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı azalmaktadır. Alt SES grubunun %84'ü bu ifadeye katılırken, bu oran en üst SES grubunda %62'ye düşmektedir.

Kız çocuk aileye daha yakın olur ifadesinin diğer

ifadelerde olduğu gibi kırsal alanda yaşayanlar arasında daha fazla kabul gördüğü anlaşılmaktadır (%85). Bölge bazında karşılaştırmada Orta Anadolu (%90) ve Güneydoğu Anadolu (%90), katılımın en yüksek oranda olduğu bölgelerdir. Bu görüşe kadınlar daha yüksek oranda (%85) katılmaktadır. Bu ifadeyi onaylayanların oranı 35 yaş üstü bireylerde daha yüksektir. Daha alt öğrenim düzeyine sahip bireyler arasında bu ifadeye katılanların oranı daha yüksektir. Bir okul bitirmeyenlerde bu oran %88, lise mezunlarında %75, üniversite mezunlarında ise %72'dir. Benzer şekilde sosyoekonomik statü yükseldikçe bu ifadeyi onaylayanların oranı azalmaktadır. En alt SES grubunun %88'i bu ifadeye katılırken, bu oran en üst SES grubunda %73'e düşmektedir.

Tablo 124. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile İlgili Algılar (Katılıyor)

	Neslin soynun devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır	Kız çocuk aileye daha yakın olur	Erkek çocuk annenin itibarını artırır	Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır	Çocuk, büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlar	Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakar
CİNSİYET						
Erkek	52,3	78,3	58,9	90,0	74,7	81,1
Kadın	41,1	84,8	52,3	83,4	73,6	78,4
YAŞ						
18-24	44,1	72,6	52,1	86,1	77,3	83,6
25-34	42,3	79,4	50,0	84,9	68,1	76,0
35-44	45,0	83,7	52,8	86,4	71,3	77,1
45-54	46,8	85,4	58,5	87,7	76,5	80,3
55-64	50,9	86,1	63,1	88,6	78,4	82,9
65+	59,7	86,0	66,6	88,8	80,5	83,0
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	62,5	88,2	72,8	89,2	84,8	85,2
İlkokul mezunu	50,2	86,4	62,2	88,9	80,3	83,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	46,9	81,4	59,2	87,2	76,0	80,8
Lise mezunu	40,3	75,0	44,3	83,6	67,7	76,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	30,6	71,8	32,4	82,2	54,0	68,6
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	45,2	81,9	54,8	87,4	73,1	79,1
Geniş	53,5	83,4	63,1	88,8	81,0	84,6
Dağılmış	45,5	76,9	48,8	79,9	70,3	76,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	28,8	73,0	31,5	78,0	42,5	61,9
Üst grup	34,4	73,8	35,7	82,2	57,0	70,6
Üst orta grup	42,0	80,2	49,8	86,0	72,7	79,5
Alt orta grup	50,3	83,6	61,9	88,7	79,8	82,7
En alt grup	57,2	87,8	70,9	89,7	81,9	83,5

6.7. Anne Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular

Araştırma kapsamında anne baba ile çocuk arasında çeşitli konularda sorun yaşanıp yaşanmadığı irdelenmiştir. Bu soru anne babası ile yaşayan 18-25 yaşındaki bireylere ve 13-25 yaşında çocuğu olup, çocuklarıyla aynı evde yaşayan anne babalara yöneltilmiştir (Tablo 125).

Buna göre anne baba ile çocukları arasında en çok “Harcama ve tüketim alışkanlığı” (%32), “Arkadaş seçimi” (%31), “Kılık kıyafet tarzı” (%28) konularında sorun yaşanmaktadır. Bu konuları takiben “yemek ve ev düzeni alışkanlığı” (%24), “İnternet kullanımı/bilgisayar oyunu” (%20), “eğlence tarzı” (%20) gelmektedir. En az sorun yaşan konu ise, siyasi görüşlerdir (%5).

Tablo 125. Türkiye Geneline Anne-Baba ile Çocuk Arasında Sorun Yaşanan Konular

	Hiç yaşamıyoruz	Bazen yaşıyoruz	Sık sık yaşıyoruz	İlgili değil
Kılık kıyafet tarzı	71,7	25,2	2,9	0,2
Arkadaş seçimi	68,5	28,1	3,1	0,3
Eğlence tarzı	79,3	17,4	1,8	1,5
Okul ve meslek seçimi	82,6	13,8	2,0	1,7
Siyasi görüşler	90,7	4,7	0,6	4,0
Dini tutumlar/davranışlar	89,2	8,8	1,2	0,8
Geleneklere bağlılık	87,5	11,1	1,0	0,4
Evlilik ve aile hayatına bakış	84,7	9,5	1,1	4,8
Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	75,5	20,8	3,4	0,3
Harcama ve tüketim alışkanlığı	68,2	27,2	4,4	0,2
Akrabalık ilişkileri	87,6	11,0	1,1	0,4
Aile içi ilişkiler	85,5	13,1	1,2	0,3
İnternet kullanımı/bilgisayar oyunu	68,7	15,6	4,6	11,1
Cep telefonu kullanımı	78,7	13,4	3,3	4,6
Karşı cinsten arkadaş edinme	83,3	9,9	2,0	4,7
Sigara içme	63,7	8,9	3,7	23,7

Tablo 126 ve 127'de, çocukla “bazen” veya “sık sık” sorun yaşanan konuların oranı Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir.

Anne baba ve çocuklar arasında sorun yaşanabilecek 16 konu incelenmiş ve sorgulanan tüm konularda kentte yaşayanların daha çok sorunla karşılaştığı belirlenmiştir. Kent ve kır farkının en yüksek olduğu konu internet/bilgisayar kullanımıdır. Bu konuyu kılık kıyafet tarzı, arkadaş seçimi, yemek ve ev düzeni alışkanlığı izlemektedir. Üç büyük il arasında İstanbul farklı bir yapı göstermektedir. İstanbul'da çoğu konuda anne baba ve çocuklar arasında diğer illere kıyasla daha fazla sorun yaşanmaktadır.

Bölgeler karşılaştırıldığında anne baba ve çocuk arasında en çok sorun yaşanan bölgeler %40 ile

İstanbul ile Kuzeydoğu Anadolu'dur. Batı Marmara, az sorun yaşanan bölge olarak öne çıkmaktadır. Bölgeler arasında en fazla farklılaşma, harcama ve tüketim alışkanlığı ile kılık kıyafet tarzı konularında kendini göstermektedir. Örneğin, Kuzeydoğu Anadolu'da kılık kıyafet konusunda sorun yaşayanların oranı %40 iken, Batı Marmara'da %18'dir.

Aile içinde çocuklarla yaşanan sorunlar aile tipine göre önemli bir farklılık göstermemektedir. Yemek ve ev düzeni alışkanlığı, diğer hanehalkı tiplerine göre dağılmış ailelerde daha çok sorun olarak algılanmaktadır (%28). Özellikle eğlence tarzı, siyasi görüş, yemek ve ev düzeni alışkanlığı, akrabalık ilişkileri, aile içi ilişkiler, internet/bilgisayar oyunu, cep telefonu kullanımı konularında sosyoekonomik statü yükseldikçe sorun yaşayanların oranının da yükselmesi dikkat çekicidir.

Tablo 126. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Anne Baba ve Çocuklar Arasında Sorun Yaşanan Konular (Sık Sık & Bazen)

	Kılık kıyafet tarzı	Arkadaş seçimi	Eğlence tarzı	Okul ve meslek seçimi	Siyasi görüşler	Dini tutumlar/davranışlar	Geleneklere bağlılık	Evlilik ve aile hayatına bakış
Türkiye	28,1	31,2	19,2	15,7	5,3	10,0	12,1	10,5
YERLEŞİM YERİ								
Kent	30,7	33,9	20,9	16,3	5,7	10,3	13,3	11,8
Kır	20,7	23,8	14,3	14,0	4,2	8,9	8,5	7,0
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	36,7	39,2	24,0	17,8	6,9	12,6	16,7	13,8
Ankara	29,6	33,5	20,6	16,0	6,3	8,9	15,0	11,2
İzmir	24,6	30,4	21,2	15,9	4,7	6,5	9,1	10,9
BÖLGE								
İstanbul	36,7	39,2	24,0	17,8	6,9	12,6	16,7	13,8
Batı Marmara	18,0	19,7	8,1	7,9	3,3	3,2	3,5	3,7
Doğu Marmara	22,5	27,7	16,7	13,0	2,6	8,5	9,9	9,6
Ege	22,2	31,6	19,4	17,3	4,0	8,3	9,3	8,9
Akdeniz	30,5	33,4	21,4	14,5	5,9	9,6	13,6	11,9
Batı Anadolu	29,5	33,3	22,0	16,3	7,0	11,0	14,9	10,9
Orta Anadolu	26,2	29,4	19,5	11,4	5,2	8,7	12,5	9,5
Batı Karadeniz	26,8	27,7	12,4	11,2	2,5	6,4	7,4	6,2
Doğu Karadeniz	33,1	30,2	18,7	17,8	7,8	12,1	11,0	8,2
Kuzeydoğu Anadolu	39,5	37,8	23,5	24,9	6,2	18,8	22,8	18,9
Ortadoğu Anadolu	22,8	24,2	18,7	19,6	7,0	13,6	10,8	11,1
Güneydoğu Anadolu	22,2	22,3	12,4	14,3	3,9	7,2	7,0	8,1

	Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	Harcama ve tüketim alışkanlığı	Akrabalık ilişkileri	Aile içi ilişkiler	İnternet kullanımı/ bilgisayar oyunu	Cep telefonu kullanımı	Karşı cinsten arkadaş edinme	Sigara içme
Türkiye	24,2	31,6	12,1	14,3	20,2	16,7	11,9	12,6
YERLEŞİM YERİ								
Kent	26,9	34,1	13,7	16,3	23,4	18,9	13,0	13,8
Kır	16,7	24,6	7,5	8,5	11,2	10,5	9,0	9,2
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	32,9	40,0	15,8	19,3	24,7	18,7	12,7	12,8
Ankara	27,5	31,8	17,8	18,6	28,1	23,6	14,5	17,9
İzmir	28,9	31,7	14,4	19,4	29,0	23,5	16,6	13,8
BÖLGE								
İstanbul	32,9	40,0	15,8	19,3	24,7	18,7	12,7	12,8
Batı Marmara	19,1	16,9	3,3	4,4	13,4	10,4	3,7	7,5
Doğu Marmara	23,5	23,6	9,9	11,1	23,0	16,0	9,5	13,1
Ege	21,6	30,6	9,7	13,4	23,1	20,5	14,7	13,0
Akdeniz	25,0	33,5	14,7	13,3	21,3	17,8	16,4	13,2
Batı Anadolu	26,5	30,5	16,8	17,3	24,2	21,3	14,0	17,6
Orta Anadolu	19,5	27,7	10,5	11,8	13,6	12,3	11,4	9,8
Batı Karadeniz	20,9	26,1	5,7	9,3	17,3	14,3	8,8	12,7
Doğu Karadeniz	23,9	34,7	9,8	11,0	20,9	14,6	7,8	8,6
Kuzeydoğu Anadolu	28,8	38,9	17,8	20,3	13,1	17,0	10,7	11,5
Ortadoğu Anadolu	19,6	25,3	11,0	14,8	15,3	15,9	11,3	12,1
Güneydoğu Anadolu	15,7	31,2	8,0	12,1	11,9	9,2	7,2	10,3

Tablo 127. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Anne Baba ve Çocuklar Arasında Sorun Yaşanan Konular (Sık Sık & Bazen)

	Kılık kıyafet tarzı	Arkadaş seçimi	Eğlence tarzı	Okul ve meslek seçimi	Siyasi görüşler	Dini tutumlar/ davranışlar	Geleneklere bağlılık	Evlilik ve aile hayatına bakış
CİNSİYET								
Erkek	25,0	29,9	18,9	15,0	5,4	9,5	12,1	10,0
Kadın	31,3	32,6	19,4	16,5	5,2	10,5	12,0	11,1
YAŞ								
18-24	24,9	26,1	22,0	13,8	7,8	10,9	13,8	15,2
25-34	26,9	30,9	14,6	13,7	5,7	9,0	11,1	8,9
35-44	34,3	38,5	21,5	19,7	4,1	9,8	11,8	8,0
45-54	27,8	31,2	17,3	15,5	4,9	9,6	11,5	9,4
55-64	19,1	24,0	12,5	11,3	2,8	9,9	10,5	9,1
65+	13,5	11,6	2,8	2,5	1,6	5,4	7,2	6,6
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	25,0	26,2	13,4	15,1	4,0	9,2	9,9	10,0
İlkokul mezunu	28,8	33,6	17,1	16,1	4,1	9,5	10,8	8,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	30,0	31,9	20,0	15,1	6,4	11,4	13,1	10,4
Lise mezunu	27,7	30,5	23,5	15,8	7,1	9,5	12,9	13,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	25,8	27,7	21,5	15,9	5,0	10,7	15,4	13,8
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	29,1	32,3	19,7	15,7	5,4	9,8	12,0	10,2
Geniş	23,8	27,7	17,0	16,3	5,0	10,0	12,0	10,9
Dağılım	26,7	27,9	18,5	14,6	4,7	11,3	13,8	13,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	32,1	26,9	29,7	19,0	10,0	14,9	17,0	14,5
Üst grup	32,8	33,9	24,7	22,8	7,0	12,9	17,2	12,4
Üst orta grup	26,7	31,5	19,9	14,3	5,4	8,8	12,2	10,1
Alt orta grup	28,6	32,1	18,2	15,3	5,0	10,2	11,8	10,8
En alt grup	26,8	29,0	16,3	16,7	3,9	8,6	10,3	10,4

	Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	Harcama ve tüketim alışkanlığı	Akrabalık ilişkileri	Aile içi ilişkiler	İnternet kullanımı/bilgisayar oyunu	Cep telefonu kullanımı	Karşı cinsten arkadaş edinme	Sigara içme
CİNSİYET								
Erkek	22,6	31,9	11,9	13,3	19,8	15,9	10,6	13,6
Kadın	25,9	31,3	12,2	15,3	20,6	17,5	13,3	11,5
YAŞ								
18-24	25,6	34,6	16,6	16,8	17,2	15,2	15,2	14,7
25-34	25,8	29,9	13,3	16,3	20,2	14,5	10,0	7,8
35-44	27,9	33,6	10,6	14,6	27,3	20,9	11,8	9,6
45-54	21,6	29,8	10,1	12,3	18,6	16,4	10,9	14,5
55-64	14,8	22,7	8,5	10,4	11,4	9,9	6,6	14,9
65+	9,1	17,7	3,7	4,9	5,4	8,3	6,0	6,4
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	16,5	27,2	7,9	10,2	8,7	8,9	8,6	11,3
İlkokul mezunu	21,4	29,8	8,4	12,5	19,1	15,6	10,8	12,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	25,2	35,2	13,3	15,7	20,4	16,6	14,1	14,1
Lise mezunu	27,9	32,4	16,1	15,9	23,6	19,8	13,8	13,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	32,8	34,3	18,4	18,3	28,6	22,4	10,8	12,0
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	24,6	32,1	12,2	14,4	21,6	17,7	12,4	12,5
Geniş	21,0	28,3	10,5	12,9	14,3	12,9	10,3	11,9
Dağılımı	28,3	34,5	14,5	16,4	19,0	15,3	10,9	15,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	34,6	34,7	20,4	20,8	30,2	24,8	14,2	13,5
Üst grup	33,2	35,4	19,1	20,2	31,9	25,1	13,0	13,3
Üst orta grup	24,9	29,8	13,2	13,8	24,0	17,4	11,2	12,7
Alt orta grup	23,3	31,7	11,0	14,7	17,5	15,6	13,2	13,5
En alt grup	20,8	33,8	7,8	11,7	10,7	10,6	11,2	10,0

6.8. Çocuğa Verilen Cezalar

Araştırmada anne ve babalara son bir yıl içinde çocuklarına hangi cezaları verdikleri sorusu yöneltilmiştir. Genel olarak bakıldığında annelerin babalara göre daha fazla ceza verdikleri görülmektedir. Tablodan izlenebileceği gibi, annelerin %60'ı çocuklarını azarlamaktadır. Bu oranı %38 ile TV izlemesine izin vermedim ve %34 ile oyun oynamasına izin vermedim cevapları takip etmektedir. Annelerin hiç vermediği cezaların başında ise %89 ile odaya kapatma gelmektedir. Bu oranı %82 ile harçlığını

kesme ve %81 ile arkadaşlarıyla görüştürmeme takip etmektedir (Tablo 128).

Annelere yöneltilen son bir yıl içerisinde çocuğuna hangi cezaları verdiniz sorusu babalara sorulduğunda, annelerde olduğu gibi babalarda da en az başvurulan cezalandırma yönteminin odaya kapatma olduğu anlaşılmaktadır (%93). Babaların en sık başvurduğu cezaların başında %51 ile azarlama gelmektedir. Bu oranı %33 ile TV izlemesine izin vermeme, %28 ile oyun oynamasına izin vermeme takip etmektedir.

Tablo 128. Türkiye Geneline Anne ve Babaların Son Bir Yıl İçinde Çocuğuna Verdiği Cezalar

	Baba				Anne			
	Hiç	Bazen	Sık sık	İlgili değil	Hiç	Bazen	Sık sık	İlgili değil
Odaya kapattım	93,4	5,8	0,2	0,6	89,1	9,8	0,2	0,8
Oyun oynamasına izin vermedim	71,4	26,5	1,4	0,8	65,9	31,7	1,9	0,5
Harçlığını kestim	84,4	13,5	0,9	1,3	82,4	15,2	0,7	1,7
TV izlemesine izin vermedim	66,3	30,3	2,8	0,5	61,6	34,4	3,5	0,5
Azarladım	48,3	46,3	5,1	0,3	39,9	52,2	7,7	0,2
Bir süre konuşmadım	85,3	13,6	0,6	0,6	74,7	23,0	1,9	0,4
Bir süre istediklerini almadım	77,3	21,5	0,7	0,6	70,8	27,5	1,4	0,3
Arkadaşları ile görüştürmedim	86,3	12,2	0,8	0,7	80,9	17,5	1,1	0,5
Dövdüm	87,1	11,8	0,4	0,7	78,9	19,6	1,0	0,4
Tokat attım	78,4	20,3	0,7	0,6	70,0	28,5	1,0	0,4
İnterneti yasakladım	61,2	16,8	3,8	18,2	58,4	18,6	4,0	19,1
Cep telefonunu yasakladım	67,6	7,4	1,3	23,7	65,3	8,1	1,4	25,2

Tablo 129'da babaların çocuklarına "bazen" veya "sık sık" verdikleri cezaların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda sunulmaktadır. Anne baba ve çocuklar arasında kentte daha fazla sorun yaşanmasına paralel olarak, kentteki babalar son bir yıl içinde çocuklarına, kırdaki babalardan daha fazla ceza vermişlerdir. Bunun tek istisnası döverek ve tokat atarak cezalandırma konusundadır. Son bir yıl içinde çocuklarına tokat atan veya döven babaların oranları kentte ve kırdaki birbirine yakındır.

Üç büyük ilde babaların çocuklarını cezalandırma biçimlerine bakıldığında bir süre istediğini almanın İzmir'de, diğer iki büyük ilden daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Azarlama ve tokat atma, diğer iki büyük ilde göre İzmir'de daha seyrek yaşanan bir cezalandırma biçimidir. Azarlamak ve tokat atmak ise İstanbul'da daha yaygın, bir süre konuşmamak ve cep telefonunu yasaklamak daha az görülmektedir.

Son bir yıl içinde çocuklarını döven babaların oranı Türkiye genelinde %12 iken, bu oran Orta Anadolu bölgesinde %22'ye yükselmektedir. Çocuğunu döven babaların oranının en düşük olduğu bölge %6 ile Batı Marmara'dır. Son bir yıl içinde çocuğuna tokat atarak ceza vermek, Türkiye genelinde babalar arasında %21 oranında rastlanan bir davranıştır. Bu konuda Türkiye genelinden en fazla uzaklaşan bölgeler %29 ile Orta ve Kuzeydoğu Anadolu ile, %28 oranıyla Güneydoğu Anadolu ve %12 ile Batı Marmara'dır.

Oyun oynamasına izin vermemek, arkadaşlarıyla görüştürmemek ve interneti yasaklamak geniş ailelerde baba tarafından daha az verilen bir cezadır. Çekirdek ailelerdeki babalarda TV izlemesine izin vermemek, bir süre konuşmamak, bir süre istediklerini almamak ceza yöntemi olarak diğer aile tiplerine göre daha sık görünmektedir. Dağılmış aileler-

deki babalar ise TV izlemesine izin vermemek gibi çoğu cezayı diğer hanehalkı tiplerindeki babalara göre daha az vermektedir.

Üst SES grubundaki babalarda, alt SES grubundakilere oranla daha sık uygulanan ceza yöntemleri, odaya kapatma, TV izlemesine izin vermeme, azarlama, bir süre konuşmama, internet ve cep telefonunu yasaklamadır. Dövme ve tokat, sosyoekonomik statü yükseldikçe daha az rastlanan ceza yöntemleridir.

Beklenebileceği gibi öğrenim seviyesi arttıkça, çocuğuna döverek veya tokat atarak ceza veren babaların oranı azalmaktadır. Ancak bu iki konu ve arkadaşları ile görüştürmemek dışında tüm ceza türleri, öğrenim seviyesi yükseldikçe daha sık uygulanmaktadır.

Tablo 129. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sık Sık & Bazen)

	Odaya kapattım	Oyun oynamasına izin vermedim	Harçlığını kestim	TV izlemesine izin vermedim	Azarladım	Bir süre konuşmadım
Türkiye	6,0	27,8	14,4	33,2	51,4	14,1
YERLEŞİM YERİ						
Kent	6,6	30,0	15,0	34,9	53,4	15,6
Kır	4,6	22,5	12,9	28,8	46,3	10,4
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	6,6	32,1	16,8	34,0	58,4	14,1
Ankara	8,6	29,5	15,4	36,3	54,9	20,7
İzmir	5,3	29,1	15,4	38,1	51,5	19,5
BÖLGE						
İstanbul	6,6	32,1	16,8	34,0	58,4	14,1
Batı Marmara	6,1	26,9	11,1	25,7	44,7	12,5
Doğu Marmara	5,8	36,1	15,4	37,2	48,7	17,2
Ege	6,2	27,1	16,1	34,7	51,0	15,4
Akdeniz	7,0	29,7	17,1	41,0	51,6	12,6
Batı Anadolu	7,9	28,8	12,6	34,7	54,9	20,4
Orta Anadolu	7,2	34,1	10,7	34,5	56,1	17,3
Batı Karadeniz	3,0	21,3	8,0	27,0	47,2	10,9
Doğu Karadeniz	6,3	26,0	10,9	34,9	57,9	7,1
Kuzeydoğu Anadolu	10,1	37,6	15,9	42,7	47,5	17,7
Ortadoğu Anadolu	4,5	13,4	11,6	22,2	43,6	11,7
Güneydoğu Anadolu	1,6	15,3	13,4	20,5	43,8	9,5
YAŞ						
25-34	9,2	37,3	15,4	39,8	55,2	12,4
35-44	6,5	32,7	16,1	38,6	56,4	16,4
45-54	3,8	17,0	12,4	23,2	44,2	11,6
55-64	2,1	10,0	6,0	13,8	33,4	11,0
65+	,0	5,7	10,4	16,6	27,2	22,4
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	2,9	12,6	6,6	17,7	35,4	9,0
İlkokul mezunu	3,7	24,4	13,5	29,0	48,6	10,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	8,2	26,9	16,1	31,1	50,5	15,6
Lise mezunu	7,7	33,7	13,3	38,6	55,1	14,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	10,0	38,8	20,1	48,7	63,4	26,2
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	6,2	29,0	15,0	34,3	52,0	14,9
Geniş	4,5	21,0	10,8	27,8	47,9	10,2
Dağılmış	6,4	27,8	11,8	13,2	53,3	7,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	14,4	35,9	16,9	45,6	68,4	29,1
Üst grup	8,3	38,7	17,3	48,8	63,0	25,2
Üst orta grup	6,9	28,7	15,7	34,9	50,9	17,3
Alt orta grup	5,8	27,5	13,8	31,8	51,5	12,6
En alt grup	3,3	25,4	14,2	27,9	48,7	8,4

	Bir süre istediklerini almadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Dövdüm	Tokat attım	İnterneti yasakladım	Cep telefonunu yasakladım
Türkiye	22,2	13,0	12,2	21,1	20,6	8,7
YERLEŞİM YERİ						
Kent	25,4	14,7	12,3	20,6	24,0	9,2
Kır	14,2	8,9	12,0	22,1	12,2	7,4
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	25,2	13,6	10,5	22,0	26,7	9,4
Ankara	27,4	17,4	10,2	18,5	25,9	13,5
İzmir	31,7	16,2	9,5	15,2	29,2	13,6
BÖLGE						
İstanbul	25,2	13,6	10,5	22,0	26,7	9,4
Batı Marmara	14,9	5,8	6,0	12,1	17,5	6,1
Doğu Marmara	30,2	14,7	7,7	13,6	27,0	9,9
Ege	25,9	13,5	8,8	16,2	24,8	10,3
Akdeniz	21,4	14,6	15,9	24,0	21,4	10,3
Batı Anadolu	22,9	16,1	12,3	21,7	23,7	12,7
Orta Anadolu	26,8	16,3	22,2	28,9	16,1	7,7
Batı Karadeniz	14,9	8,7	8,7	15,7	14,0	5,5
Doğu Karadeniz	18,7	8,7	9,9	10,8	17,5	8,3
Kuzeydoğu Anadolu	16,1	14,8	14,2	28,6	8,4	7,0
Ortadoğu Anadolu	16,7	11,7	14,8	26,2	15,1	7,1
Güneydoğu Anadolu	15,4	9,7	16,6	28,2	9,5	3,1
YAŞ						
25-34	26,1	13,3	17,5	28,0	14,4	3,7
35-44	24,8	14,7	12,6	21,7	25,4	10,5
45-54	17,0	11,1	9,0	16,5	18,7	9,6
55-64	11,9	8,0	8,6	15,5	10,2	5,5
65+	18,6	6,3	6,4	16,4	7,2	5,3
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	7,1	8,4	16,2	22,7	8,6	6,5
İlkokul mezunu	19,8	11,4	13,4	22,4	14,8	7,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	20,6	15,0	11,7	19,9	17,9	8,6
Lise mezunu	26,0	15,6	11,4	20,2	28,3	8,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	33,1	14,5	8,4	18,2	38,6	15,7
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	23,3	13,6	12,7	21,4	21,7	9,2
Geniş	16,3	9,6	10,0	19,7	14,1	6,2
Dağılımış	12,0	16,3	4,4	14,5	20,9	5,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	42,1	12,4	8,2	13,8	36,6	16,3
Üst grup	29,7	13,3	9,4	18,5	43,4	15,8
Üst orta grup	24,0	15,3	8,8	17,4	28,3	12,3
Alt orta grup	21,7	13,7	12,9	22,2	17,9	6,9
En alt grup	16,3	8,8	19,2	27,8	5,3	3,5

Tablo 130'da ise annelerin çocuklarına “bazen” veya “sık sık” verdikleri cezaların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda verilmektedir. Anne baba ve çocuklar arasında kentte daha fazla sorun yaşanmasına paralel olarak, kentteki anneler, son bir yıl içinde çocuklarına kırdaki annelerden daha fazla ceza vermişlerdir.

Son bir yıl içinde çocuklarını döven annelerin oranı Türkiye genelinde %21 iken, bu oran Orta Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde %29'a yükselmektedir. Çocuğunu döven annelerin oranının en düşük olduğu bölge %12 ile Doğu Karadeniz'dir.

Tablo 130. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sık Sık & Bazen)

	Odaya kapattım	Oyun oynamasına izin vermedim	Harçlığını kestim	TV izlemesine izin vermedim	Azarladım	Bir süre konuşmadım
Türkiye	10,1	33,6	15,8	37,9	59,9	24,9
YERLEŞİM YERİ						
Kent	10,8	35,4	16,8	39,6	61,9	27,8
Kır	8,2	28,2	13,2	33,1	54,3	16,5
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	11,9	35,8	17,8	42,3	65,9	27,7
Ankara	11,9	35,8	19,5	39,0	68,3	45,1
İzmir	11,0	36,1	15,4	44,3	64,5	32,8
BÖLGE						
İstanbul	11,9	35,8	17,8	42,3	65,9	27,7
Batı Marmara	3,1	24,2	10,0	27,0	46,0	16,7
Doğu Marmara	9,5	44,1	15,6	44,8	61,1	30,3
Ege	11,4	32,1	13,2	39,0	61,6	28,2
Akdeniz	13,5	43,3	22,3	46,9	67,2	22,1
Batı Anadolu	11,3	34,5	17,8	39,8	68,0	39,6
Orta Anadolu	7,6	38,7	15,0	40,8	60,5	25,4
Batı Karadeniz	11,1	33,9	14,1	39,5	56,4	20,3
Doğu Karadeniz	4,3	27,4	12,7	29,0	57,2	17,5
Kuzeydoğu Anadolu	13,7	35,3	14,1	41,0	41,4	17,4
Ortadoğu Anadolu	5,9	20,5	8,4	22,0	51,1	17,5
Güneydoğu Anadolu	5,4	16,5	13,9	19,2	44,0	12,2

Son bir yıl içinde çocuğuna tokat atarak ceza vermek, Türkiye genelinde anneler arasında %30 oranında rastlanan bir davranıştır. Bu konuda Türkiye genelinden en fazla farklılaşan bölgeler %40 ile Akdeniz ve %17 oranıyla Doğu Karadeniz'dir.

Üç büyük ilde yaşayan anneler arasında, çocuğunu döverek ve tokat atarak cezalandıranların oranının en düşük olduğu il İzmir'dir. Çocuğunu bir süre konuşmayarak cezalandırmak Ankara'da yaşayan anneler arasında diğer iki büyük ilde yaşayanlara göre daha yüksektir.

	Bir süre istediklerini almadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Dövdüm	Tokat attım	İnterneti yasakladım	Cep telefonunu yasakladım
Türkiye	28,9	18,6	20,6	29,5	22,6	9,5
YERLEŞİM YERİ						
Kent	32,3	20,2	21,2	30,5	26,4	10,8
Kır	19,3	14,0	18,9	26,7	11,6	5,7
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	36,2	21,7	18,4	30,7	31,6	13,0
Ankara	41,4	21,9	20,4	26,5	33,3	15,1
İzmir	39,5	23,4	15,1	24,1	33,4	16,1
BÖLGE						
İstanbul	36,2	21,7	18,4	30,7	31,6	13,0
Batı Marmara	18,9	11,4	13,8	19,4	21,6	4,9
Doğu Marmara	38,9	19,1	16,0	20,3	27,9	10,9
Ege	31,5	15,8	14,8	20,5	25,5	13,8
Akdeniz	27,2	20,6	29,4	41,0	24,7	8,4
Batı Anadolu	37,7	23,6	23,1	30,7	29,9	12,8
Orta Anadolu	23,5	20,5	29,0	35,6	13,2	8,6
Batı Karadeniz	22,6	19,0	15,9	24,4	14,3	4,8
Doğu Karadeniz	21,3	10,5	11,6	16,5	19,9	8,2
Kuzeydoğu Anadolu	21,1	21,2	20,4	28,9	5,2	2,7
Ortadoğu Anadolu	17,7	16,2	24,2	36,0	10,7	4,3
Güneydoğu Anadolu	16,1	11,9	24,3	34,7	8,4	3,5

Babalarda olduğu gibi annelerde de, dövme ve tokat atmanın en az görüldüğü aile tipleri dağılmış ailelerdir. Dağılmış ailelerde TV izlemesine izin vermemeye, ceza yöntemi olarak diğer aile tiplerine göre daha az uygulanmaktadır (Tablo 131).

Üst SES grubundaki annelerde, alt SES grubun-

dakilere oranla daha sık uygulanan ceza yöntemleri, odaya kapatma, TV izlemesine izin vermemeye, azarlama, bir süre konuşmama, bir süre istediklerini almama, internet ve cep telefonunu yasaklamadır. Dövme ve tokat atma, sosyoekonomik statü yükseldikçe daha az uygulanan ceza yöntemleridir.

Tablo 131. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sık Sık & Bazen)

	Odaya kapattım	Oyun oynamasına izin vermedim	Harçlığını kestim	TV izlemesine izin vermedim	Azarladım	Bir süre konuşmadım
YAŞ						
18-24	16,1	35,1	11,4	34,4	68,2	25,0
25-34	15,4	45,5	18,6	49,7	68,3	26,5
35-44	8,5	31,5	16,5	35,7	58,9	26,1
45-54	3,5	16,2	10,2	22,6	47,8	19,4
55-64	2,7	17,7	6,1	12,3	30,7	18,2
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	4,6	19,7	12,5	23,1	45,0	11,2
İlkokul mezunu	9,6	32,6	16,4	37,4	59,9	23,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	11,7	39,6	16,8	40,8	66,5	28,4
Lise mezunu	14,3	44,3	16,4	48,3	67,4	36,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	15,8	40,0	16,7	49,7	67,3	40,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	10,9	34,7	16,4	39,6	60,6	25,3
Geniş	7,3	30,5	12,3	34,2	56,3	22,2
Dağılmış	4,6	25,2	16,7	21,9	58,3	26,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	21,8	38,5	21,0	48,6	69,0	50,1
Üst grup	10,4	42,3	17,0	49,0	63,7	32,5
Üst orta grup	9,0	31,8	14,7	37,7	61,7	32,4
Alt orta grup	10,9	34,6	17,2	38,2	61,1	23,4
En alt grup	8,3	33,5	16,8	33,1	58,0	14,2
En alt SES	8,3	33,5	16,8	33,1	58,0	14,2

Beklenebileceği gibi öğrenim seviyesi arttıkça, çocuğuna döverek veya tokat atarak ceza veren annelerin oranı azalmaktadır. Ancak, bu iki konu ve

arkadaşları ile görüştürmeme konusu dışında tüm ceza yöntemleri, öğrenim seviyesi yükseldikçe daha sık uygulanmaktadır.

	Bir süre istediklerini almadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Dövdüm	Tokat attım	İnterneti yasakladım	Cep telefonunu yasakladım
YAŞ						
18-24	30,5	14,6	41,1	49,1	4,1	,0
25-34	35,4	21,4	27,5	37,4	21,0	6,2
35-44	28,4	18,6	17,4	27,0	27,1	12,3
45-54	18,8	13,7	14,1	19,4	17,6	9,7
55-64	12,2	14,9	12,1	19,0	9,6	10,3
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	16,2	15,3	25,7	33,2	8,3	4,6
İlkokul mezunu	27,3	20,1	20,5	30,0	19,4	8,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	33,7	19,2	21,0	30,6	26,9	11,2
Lise mezunu	37,8	17,8	21,1	27,4	36,3	14,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	44,7	14,7	6,6	19,1	46,9	16,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	29,8	19,3	20,9	30,1	23,5	9,8
Geniş	24,7	16,0	21,2	30,0	16,9	7,1
Dağılmış	26,8	14,7	15,0	18,5	24,4	10,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	49,7	19,7	8,7	18,9	52,0	23,7
Üst grup	38,8	16,5	10,9	20,2	48,7	18,1
Üst orta grup	30,8	17,1	16,2	24,6	30,5	10,6
Alt orta grup	28,7	20,0	23,3	32,9	19,4	8,5
En alt grup	22,2	22,1	28,1	38,9	6,8	2,7
En alt SES	22,2	22,1	28,1	38,9	6,8	2,7

6.9. Çocuğa Ceza Verme Nedenleri

Ebeveynlerin %38'i çocuklarına hiç ceza vermediğini belirtmiştir. Çocuğa ceza verme nedenleri incelendiğinde ebeveynlerin %40'ının eğitimini ihmal etmesi

gerekçesiyle çocuklarını cezalandırdıkları anlaşılmaktadır. Bu oranı %15 ile yalan söyleme, %12 ile büyüklerine saygısızlık yapma, %11 ile kendi bakımını yapma, odasını toplama vb. görevlerini yerine getirmeme nedenleri izlemektedir (Tablo 132).

Tablo 132. Türkiye Genelinde Çocuğa Ceza Verme Nedeni

Eğitimini ihmal etmesi	39,6
Hiç ceza vermem	38,1
Yalan söylemesi	15,0
Büyüklerine saygısızlık yapması	12,1
Kendi bakımını yapma, odasını toplama vb. görevleri yerine getirmemesi	11,3
Kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulaması	7,8
İnternette çok fazla oyun oynaması	7,0
Yanlış arkadaşlar edinmesi	4,3
Hırsızlık yapması	2,5
Ev işlerine yardımcı olmaması	2,1
Sigara içmesi	1,6
Ölçsüz harcama yapması	1,4
Giyim tarzı	1,3
Dini görevlerini yapmaması	0,8
Alkol kullanması	0,4
Karşı cinsle arkadaşlık	0,4
Uyuşturucu kullanması	0,2
Söz dinlememesi	0,1
Yaramazlık	0,1
Diğer	2,9

Çocuklara ceza verme nedenlerinden ilk beşi farklı demografik kırılımlarda incelenmiştir (Tablo 133).

Kentte eğitimi ihmal etmesi (%41), yalan söylemesi (%16), kendi bakımını yapmaması (%12) nedeniyle çocuğuna ceza verenlerin oranı kırdaki ebeveynlere göre daha yüksektir. Sonuçlara üç büyük il bazında bakıldığında önemli bir farklılık gözlenmemektedir. Türkiye genelinde çocuklarını yalan söylediği için cezalandıranların oranı %15 iken, bu oran Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde %28'e ve Akdeniz'de

%25'e yükselmektedir. Kardeşlerine/arkadaşlarına şiddet uyguladığı için ceza verenlerin en yüksek olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (%13) ve Ortadoğu Anadolu'dur (%13). Büyüklerine saygısızlık ettiği için çocuklarına ceza verenlerin oranı Türkiye genelinde %12 iken, aynı oran Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde %21'e çıkmaktadır. Kendi bakımını yapma, odasını toplama vb. görevleri yerine getirmeme sebebiyle çocuklarına ceza verenler, sosyoekonomik statü ve öğrenim durumu yükseldikçe artmaktadır.

Tablo 133. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Çocuğa Ceza Verme Nedeni (İlk 5 Neden)

	Eğitimi ihmal etmesi	Yalan söylemesi	Büyüklerine saygısızlık yapması	Kendi bakımını yapma, odasını toplama vb. görevleri yerine getirmemesi	Kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulaması
Türkiye	39,6	15,0	12,1	11,3	7,8
YERLEŞİM YERİ					
Kent	41,0	15,5	11,9	12,4	7,7
Kır	35,9	13,6	12,7	8,4	7,9
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	40,4	14,7	12,9	15,2	5,4
Ankara	43,3	13,8	12,4	14,9	5,2
İzmir	41,9	14,8	8,5	14,9	6,2
BÖLGE					
İstanbul	40,4	14,7	12,9	15,2	5,4
Batı Marmara	36,7	12,6	6,5	12,9	2,7
Doğu Marmara	46,9	9,1	8,5	9,9	6,3
Ege	37,9	11,5	9,5	12,9	10,0
Akdeniz	46,4	25,3	14,7	10,1	10,0
Batı Anadolu	40,0	12,0	11,3	12,0	5,3
Orta Anadolu	45,6	21,2	15,4	8,8	7,7
Batı Karadeniz	43,8	8,9	8,5	11,8	5,5
Doğu Karadeniz	39,0	14,4	10,8	5,7	4,1
Kuzeydoğu Anadolu	38,3	27,9	15,8	13,2	4,9
Ortadoğu Anadolu	35,8	11,7	20,5	10,8	12,6
Güneydoğu Anadolu	22,0	12,1	11,8	6,1	12,9

Kadınlar çocuklarını, eğitimlerini ihmal etmeleri (%42), görevlerini yerine getirmemeleri (%14) ve büyüklerine saygısızlık yapmaları (%13) nedeniyle babalara göre daha fazla cezalandırmaktadır. Çocuklarını eğitimi ihmal etmesi nedeniyle cezalandıranların oranı 25-44 yaş grubunda daha yüksektir. Kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uyguladığı ve büyüklerine saygısızlık yaptığı gerekçesiyle ceza verenlerin oranı ise 18-34 yaş grubunda daha yüksektir (Tablo 134).

Eğitimin ihmal etmesi nedeniyle ceza verenlerin oranı çekirdek ailelerde (%41) geniş ailelere (%34) göre daha yüksektir. Diğer konularda oranlar birbi-

rine yakındır.

Eğitimi ihmal etmesi nedeniyle ceza verenlerin oranının en yüksek olduğu öğrenim grubunu lise mezunu ebeveynler oluşturmaktadır (%45). Görevlerini yerine getirmemesi nedeniyle çocuklarını cezalandıranların oranının en yüksek olduğu grubun lise (%14) ve üniversite mezunu (%18) ebeveynler olduğu anlaşılmaktadır. Sosyoekonomik açıdan incelendiğinde sadece görevlerini yerine getirmemesi nedeniyle ceza verenlerin oranı üst SES gruplarında daha yüksektir. Diğer konularda SES'e göre belirli bir farklılaşma yoktur.

Tablo 134. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuğa Ceza Verme Nedeni (İlk 5 Neden)

	Eğitimini ihmal etmesi	Yalan söylemesi	Büyüklerine saygısızlık yapması	Kendi bakımını yapma, odasını toplama vb. görevleri yerine getirmemesi	Kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulaması
CİNSİYET					
Erkek	37,3	15,1	11,3	8,7	7,3
Kadın	41,8	14,9	12,9	13,8	8,2
YAŞ					
18-24	15,4	19,9	22,2	17,1	12,5
25-34	43,8	17,5	17,4	13,7	11,3
35-44	41,9	15,6	11,1	12,1	7,9
45-54	33,7	11,3	8,3	8,3	3,7
55-64	23,4	10,2	7,6	2,4	3,7
65+	17,8	2,0	7,0	5,5	,0
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	27,9	12,7	13,6	6,9	8,6
İlkokul mezunu	40,2	14,8	11,5	10,0	7,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	38,2	15,8	11,4	11,4	8,8
Lise mezunu	44,7	14,7	11,9	14,4	8,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	42,6	17,6	15,2	18,1	8,6
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	40,8	15,2	12,1	11,6	8,1
Geniş	33,9	14,3	11,5	9,8	7,0
Dağılmış	34,5	11,5	16,0	11,7	4,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	43,6	17,6	15,2	24,6	10,7
Üst grup	43,0	15,5	12,3	16,2	6,1
Üst orta grup	43,0	12,3	11,1	13,7	6,0
Alt orta grup	38,9	14,6	11,6	9,8	7,8
En alt grup	36,5	16,6	15,4	10,2	12,4

6.10. Çocuk İle Sorun Yaşadığında Destek Alınan Kişiler

Araştırmada çocuk ile sorun yaşadığınızda kimden destek alırsınız sorusuna, ebeveynlerin %72'si eşimden yanıtını vermiştir. Bu oranı %15 ile kimseden destek almam, %7 ile uzman kişi veya kurumlardan, %6 ile aile büyüklerinden destek alırım cevapları takip etmektedir (Tablo 135).

Kentte yaşayan anne babaların %72'si, kırdaki yaşa-

yanları %73'ü çocuğu ile yaşadığı sorunda eşinden yardım aldığını belirtmiştir. Kır ve kent ayrımı bağlamında bakıldığında, uzman kişi veya kurumdan destek alanların oranı farklılaşmaktadır. Çocuğu ile yaşadığı problemlerde kentte yaşayanların uzman kişi veya kurumlardan destek almaları %8 iken, bu oran kırdaki %3'e düşmektedir.

Bölgelere göre değerlendirildiğinde tüm bölgedeki anne babaların çocukları ile yaşadığı sorunda destek aldıkları kişilerin başında eşleri gelmektedir.

Bu oran tüm bölgelerde %60'ın üzerindedir. Bu oran Ege'de (%78) ve Ortadoğu Anadolu'da (%82) nispeten daha yüksektir. Kimseden destek almayanların oranının en yüksek olduğu bölgelerin ise Güneydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz (%25) olduğu görülmektedir. Bu oranı %21 ile Akdeniz Bölgesi takip etmektedir. Tablodan görülebileceği üzere uzman kişi veya kurumlardan destek alanların oranının en yüksek olduğu bölge İstanbul (%13), en düşük

olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur (%0,4).

Üç büyük il kırılımında destek alma davranışları çok farklılaşmamaktadır. Eşlerden destek alma yine ilk sıradadır. İstanbul'da uzmanlardan destek alanların oranı (%13) İzmir'e göre daha yüksektir, ancak 3 ilde de uzmanlardan destek alma oranı Türkiye genelinden daha yüksektir.

Tablo 135. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Çocuk ile Sorun Yaşadığında Destek Alınan Kişiler

	Kimseden destek almam	Eş	Aile Büyüğü	Akraba	Kardeş	Uzman kişi veya kurum	Arkadaş	Komşu	Din adamı	Diğer
Türkiye	15,3	71,9	5,9	0,6	0,8	6,6	0,6	0,1	0,1	0,5
YERLEŞİM YERİ										
Kent	14,6	71,5	6,0	0,5	0,9	7,9	0,5	0,1	0,1	0,5
Kır	17,0	73,1	5,5	0,7	0,5	3,2	0,9	0,0	0,1	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	9,3	70,8	7,1	0,6	0,6	12,8	0,4	0,2	0,0	0,7
Ankara	13,0	70,1	6,9	0,5	1,1	11,8	0,4	0,3	0,1	0,4
İzmir	13,4	74,4	4,5	0,1	1,3	8,2	1,3	0,0	0,0	0,6
BÖLGE										
İstanbul	9,3	70,8	7,1	0,6	0,6	12,8	0,4	0,2	0,0	0,7
Batı Marmara	14,0	72,1	5,9	0,2	1,9	5,8	0,6	0,0	0,0	0,6
Doğu Marmara	11,8	74,4	6,6	0,4	0,4	8,2	0,4	0,0	0,0	0,8
Ege	9,3	77,8	5,1	0,3	1,4	6,8	0,9	0,0	0,3	0,6
Akdeniz	21,0	68,6	4,6	0,5	0,8	5,5	1,6	0,3	0,0	0,5
Batı Anadolu	14,3	70,5	6,7	0,6	0,8	9,3	0,3	0,2	0,0	0,4
Orta Anadolu	19,7	69,4	6,8	0,6	0,8	3,5	0,3	0,0	0,2	0,4
Batı Karadeniz	18,3	74,0	5,3	1,0	0,9	2,7	0,5	0,2	0,0	0,2
Doğu Karadeniz	24,5	62,2	6,7	0,1	0,7	7,3	0,3	0,0	0,0	0,2
Kuzeydoğu Anadolu	17,7	74,8	6,8	0,1	0,1	0,4	0,1	0,0	0,5	0,0
Ortadoğu Anadolu	11,1	81,3	5,7	1,9	0,5	0,8	0,2	0,0	0,0	0,3
Güneydoğu Anadolu	25,3	68,0	4,2	0,8	0,9	0,8	0,3	0,0	0,2	0,1

Anne ve babaların çocuklarıyla yaşadıkları sorunlarda destek aldıkları kişiler büyük ölçüde farklılaşmamaktadır; anneler babalara kıyasla uzmanlardan daha yüksek oranda destek görmektedir. Hiç kimseden destek almadığını söyleyenlerin oranı babalarda (%17) daha yüksektir (Tablo 136).

Yaş gruplarına göre dağılıma bakıldığında, 55 ve üzeri yaş grubunda çocuğu ile sorun yaşadığında kimseden destek alamayanların oranı diğer yaş gruplarına göre nispeten yüksektir (%35). Bu oranın daha genç yaş gruplarında düştüğü gözlemlenmektedir.

Bireylerin öğrenim durumlarına göre çocukları ile yaşadıkları sorunlarda destek aldıkları kişilere bakıldığında en yüksek oranda “eşimden” yanıtının alındığı tablodan görünmektedir. Bu oran %74 ile %68 arasında değişmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların çocukları ile yaşadıkları prob-

lemlerde uzman kişi veya kurumdan destek alınmasının oranı %2 düzeyindedir. Bu oran üniversite mezunlarında %12'ye yükselmektedir. Anne babaların öğrenim düzeyi arttıkça çocukları ile yaşadıkları problemde uzman kişi veya kurumlardan destek alma oranı artmaktadır.

Tablo 136. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk İle Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler

	Kimseden destek alman	Eş	Aile Büyüğü	Akraba	Kardeş	Uzman kişi veya kurum	Arkadaş	Komşu	Din adamı	Diğer
CİNSİYET										
Erkek	17,0	71,8	5,9	0,4	0,5	5,7	0,5	0,0	0,1	0,2
Kadın	13,6	72,1	5,8	0,7	1,1	7,4	0,7	0,2	0,0	0,7
YAŞ										
18-24	8,6	83,2	6,4	0,0	0,0	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0
25-34	11,3	73,9	7,7	0,6	0,7	6,8	0,7	0,2	0,2	0,5
35-44	13,9	73,1	5,6	0,6	1,0	7,4	0,5	0,1	0,0	0,4
45-54	21,3	68,1	4,4	0,5	0,6	5,3	0,6	0,0	0,1	0,7
55-64	25,1	65,2	4,6	0,8	0,7	4,4	0,5	0,0	0,1	0,3
65+	36,1	60,5	1,7	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmeyen	20,0	71,7	5,3	1,3	0,9	1,7	0,2	0,1	0,1	0,8
İlkokul mezunu	15,7	73,4	5,5	0,6	0,7	4,8	0,6	0,1	0,1	0,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	15,5	68,0	6,4	0,2	1,3	9,4	0,2	0,0	0,0	0,2
Lise mezunu	12,7	70,1	7,2	0,4	0,8	9,6	1,1	0,1	0,0	0,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	12,2	73,8	4,8	0,5	0,6	11,7	1,0	0,0	0,5	0,1
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	14,3	74,8	4,3	0,4	0,6	6,9	0,6	0,1	0,1	0,3
Geniş	15,8	70,1	10,4	0,7	0,7	3,6	0,2	0,1	0,1	0,3
Dağılmış	38,0	5,4	25,7	4,6	6,6	13,2	3,0	0,5	0,0	4,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	7,9	78,5	3,7	1,0	1,3	16,2	1,9	0,0	0,0	0,0
Üst grup	11,9	73,9	5,8	0,3	0,7	11,1	0,8	0,1	0,6	0,1
Üst orta grup	13,0	73,6	5,0	0,3	0,6	8,2	0,4	0,1	0,1	0,4
Alt orta grup	16,2	71,9	5,7	0,4	1,0	5,9	0,3	0,1	0,0	0,5
En alt grup	17,2	72,2	6,1	0,9	0,5	2,6	1,7	0,3	0,2	0,1

Bu durum sosyoekonomik statüye göre düzenlenen dağılımda izlenebilmektedir. En alt SES grubundaki ebeveynlerin %3'ü, üst orta SES grubundakilerin %8'i, en üst SES grubundakilerin %16'sı çocuklarıyla bir sorun yaşadığında uzman kişi veya kurumlardan destek aldığını belirtmektedir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde ciddi farklılaşmalar çıkmaktadır. Eşinden destek alanların oranı dağılmış ailelere mensup bireylerde

çok düşüktür (%5). Buna mukabil bu tip ailelerde %26 ile aile büyüklerinden ve %13 ile uzman kişi ve kurumlardan destek alanların oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir. Benzer farklılaşma kimseden destek almama oranında da ortaya çıkmaktadır. Dağılmış ailelerde kimseden destek almayanların oranı %38 iken, bu oran geniş ailelerde %16, çekirdek ailelerde ise %14 seviyesindedir.

7.Bölüm

**AİLE ve TOPLUM
HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR**

Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış

Kadınların Ücretli Bir İşte Çalışmasına Yaklaşım

Bireylerin Aileleri ve Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı

Bireylerin Kendileri ile İlgili İnanç Algıları

*Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dini İnancın
Gündelik Hayattaki Belirleyiciliği*

Bu bölümde bireylerin aile ve toplumla ilgili değer yargılarının neler olduğu anlaşılmasına çalışılmaktadır. Bu amaçla, bireylere nikâhsız birlikte yaşama, evlilik dışı çocuk sahibi olma, kadının işgücüne katılımı, bireylerin aileleri ile ilgili mutluluk algısı ve dinin bireylerin hayatındaki yeri hakkında çeşitli sorular yöneltilmiştir.

7.1. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış

Araştırma kapsamında bireylere evlilik, nikâhsız birlikte yaşama ve evlilik dışı çocuk sahibi olma konularında fikirlerini “katılmıyorum”, “kararsızım” ve “katılıyorum” şeklinde belirtmeleri istenmiştir.

Tablo 137. Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
Erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	47,2	8,8	44,0
Evlilik için mezhep farklılığı önemli değildir	49,6	11,2	39,2
Kadın farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	53,2	9,0	37,9
İnternette tanışılan birisiyle evlilik yapılabilir	73,0	11,5	15,5
Çiftler nikâhsızresmi veya dini olarak birlikte yaşayabilir	89,7	2,7	7,6
Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir	91,1	3,0	5,9

Tablo 137’de görüleceği gibi en fazla hemfikir olunan konular “erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir” (%44) ile “kadın farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir” (%38) seçenekleridir. Bu yargılara katılım düzeyleri kısımlar bazında paralellik göstermektedir. Her iki yargı için kentsel alandaki katılım düzeyi kırsal alana göre daha yüksek; batı bölgelerinde özellikle Ege ve Batı Anadolu’da; üç büyük il arasında Ankara ve İzmir’de; erkeklerde; üst gelir grubunda, bekâr ve boşanmış bireylerde, öğrenim düzeyi yüksek olanlarda ve daha genç yaş grupları nezdinde daha yüksektir. Örneğin, kadının farklı din ve milliyetten biri ile evlenebileceği fikrine katılanların oranı kentte %42, kırdan %28; Ege’de %46, Kuzeydoğu Anadolu’da %22; en üst SES grubunda %65, en alt SES grubunda %22dir.

“Evlilik için mezhep farklılığı önemli değildir” ifadesine katılanların oranı %39’dur; tersini düşünenlerin oranı ise %50’dir. Bu ifadeye katıldığını belirtenlerin oranı yine benzer şekilde kentte, Ege ve Batı Anadolu’da, Ankara ve İzmir’de, erkeklerde, genç yaş gruplarında, üst öğrenim gruplarında, bekâr ve boşanmış bireylerde, dağılmış ve çekirdek ailelerde, üst SES grubunda daha yüksektir.

Elde edilen verilere göre, kişilerin en az katıldığı konular “çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir” (%6) ve “çiftler nikâhsız (resmi veya dini) olarak birlikte

yaşayabilir” (%8) yargılarıdır. Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir yargısına katılım düzeyi oldukça düşüktür ve hemen hemen tüm kısımlarda benzer bir yaklaşım gözlenmektedir Diğer konularda olduğu üzere kentte yaşayan bireyler, çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir ifadesine (%7) nispeten daha çok katılmaktadır. Bu ifadeye katılım oranının nispeten daha yüksek olduğu bölgeler İstanbul (%8), Ege (%7) ve Batı Anadolu (%7); en düşük olduğu bölgeler ise Doğu Karadeniz (%3), Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’dur (%3). Üst SES’lerde (%16), üniversite mezunlarında (%11), bekâr (%9) ve boşanmış (%12) kişilerin yaklaşımı ise diğer bireylerden daha olumludur.

Katılım düzeyinin düşük olduğu diğer bir yargı olan “nikâhsız (resmi veya dini) olarak birlikte yaşama” başlığında ise kısımlar bazında oldukça farklılıklar vardır. Kentte yaşayanların bu yargıya katılım düzeyi %9 iken kırdan bu oran %4’e gerilemektedir. Bölgeler bazında ise İstanbul %11, Ege ve Batı Anadolu %10 ile katılımın en yüksek olduğu yerlerdir, Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu ise %2 ile katılımın en düşük olduğu bölgeler olarak öne çıkmaktadır. Üç büyük ilde katılım düzeyleri birbirine yakın olmakla beraber İzmir’dekiler İstanbul’dakilere göre daha olumlu bakmaktadır. Diğer ifadelerde olduğu gibi bu konuda da erkekler (%9) ve 18-24 yaş grubu (%11) daha olumludur.

Farklılaşmaların en belirgin olduğu kırılımlar ise medeni durum, hanehalkı tipi, SES grubu ve öğrenim seviyesi kırılımlarıdır. Bu yargıya katılım boşanmış bireylerde %19 ve bekârlarda %14 iken, dul bireylerde %4'tür. Dağılmış hanelerde %15'e yükselen oran, geniş ailelerde %5'e düşmektedir. En üst

SES grubunun %23'ü ve üst SES grubunun %15'i bu fikre katılırken, en alt SES grubunun sadece %4'ü olumlu bakmaktadır. Üniversite mezunlarında %18 düzeylerine çıkan bu oran, en alt öğrenim düzeyine sahip bireylerde %3-4 aralığındadır.

Tablo 138. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış (Katılıyorum)

	Çiftler nikahsız (resmi veya dini olarak) birlikte yaşayabilir	Erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	Kadın farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir	İnternette tanışılan birisiyle evlilik yapılabilir	Evlilik için mezhep farklılığı önemli değildir
Türkiye	7,6	44,0	37,9	5,9	15,5	39,2
YERLEŞİM YERİ						
Kent	8,9	48,5	41,8	6,7	16,7	42,9
Kır	4,1	32,3	27,6	3,6	12,5	29,7
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	10,9	46,8	39,8	7,9	18,5	43,3
Ankara	12,1	57,6	52,7	8,2	17,3	51,8
İzmir	13,4	55,6	51,3	10,2	19,8	52,5
BÖLGE						
İstanbul	10,9	46,8	39,8	7,9	18,5	43,3
Batı Marmara	6,8	40,9	39,2	4,1	8,7	34,0
Doğu Marmara	5,8	49,8	43,6	5,4	17,1	44,2
Ege	9,8	50,5	46,4	7,0	19,0	46,5
Akdeniz	7,3	41,7	35,0	6,1	16,0	37,2
Batı Anadolu	10,0	52,7	46,3	7,3	16,8	44,7
Orta Anadolu	6,1	40,6	29,7	4,0	13,8	25,2
Batı Karadeniz	5,9	35,3	30,2	4,9	13,7	29,0
Doğu Karadeniz	2,3	33,1	26,5	2,6	10,1	34,8
Kuzeydoğu Anadolu	2,4	24,9	21,6	3,3	8,2	27,5
Ortadoğu Anadolu	5,2	43,8	37,6	5,1	13,4	49,6
Güneydoğu Anadolu	3,8	34,1	26,8	3,3	11,3	28,3

Tablo 139. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik, Nikâhsız Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış (Katılıyorum)

	Çiftler nikahsız (resmi veya dini olarak birlikte yaşayabilir	Erkek farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	Kadın farklı din ve milliyetten biri ile evlenebilir	Çiftler evlilik dışı çocuk sahibi olabilir	İnternette tanışılan birisiyle evlilik yapılabilir	Evlilik için mezhep farklılığı önemli değildir
CİNSİYET						
Erkek	9,3	49,0	41,8	7,5	18,9	44,2
Kadın	5,9	39,0	33,9	4,3	12,2	34,3
YAŞ						
18-24	10,5	52,9	46,3	7,6	23,1	44,9
25-34	8,7	50,4	43,9	5,7	20,4	44,8
35-44	7,2	45,1	38,3	6,0	14,2	39,2
45-54	7,2	40,6	35,2	6,4	12,0	37,5
55-64	5,9	36,2	31,0	4,7	9,8	34,3
65+	3,3	25,9	20,8	3,6	6,3	24,7
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	3,1	20,7	16,6	3,2	7,4	23,4
İlkokul mezunu	3,6	35,6	29,8	3,6	11,5	32,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	6,4	45,5	39,7	5,7	17,0	40,4
Lise mezunu	12,1	58,4	51,5	8,5	20,7	48,3
Üniversite/lisansüstü mezunu	17,9	66,4	58,3	11,1	25,0	57,2
MEDENİ DURUM						
Bekâr	13,8	56,5	49,8	9,1	26,1	48,4
Evli	5,8	41,6	35,5	5,0	13,1	37,6
Ayrı yaşıyor	12,3	52,2	43,8	7,0	16,2	42,4
Dul	3,6	25,5	21,2	3,1	7,4	24,5
Boşanmış	19,4	56,1	52,9	11,8	21,5	48,3
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	7,0	45,0	38,7	5,6	15,0	40,2
Geniş	5,1	36,1	30,5	4,9	15,4	33,3
Dağılmış	14,6	49,3	43,7	8,6	18,6	42,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	23,3	70,6	64,6	15,6	29,5	62,8
Üst grup	15,1	62,4	55,2	8,8	20,8	51,3
Üst orta grup	8,3	52,0	45,1	6,3	17,1	44,4
Alt orta grup	4,6	37,5	31,6	4,5	13,4	34,4
En alt grup	4,3	26,7	22,4	3,6	11,8	30,8

7.2. Kadınların Ücretli Bir İşte Çalışmasına Yaklaşım

Kadınların ücretli bir işte çalışmasını Türkiye genelinde olumlu karşılayanların oranı %82 olarak ortaya çıkmaktadır. Kent ve kırsal ayrımında da benzer bir oranın yakalandığı söylenebilir. Kentte yaşayan katılımcıların %84'ü, kırsalda yaşayanların da %78'i kadınların ücretli işlerde çalışmasını olumlu karşılamaktadır. Bölgeler arası farklılaşmalara bakıldığında, durumu olumlu karşılayanlar arasında ilk sıraları %92 oranıyla Batı Marmara ve

%87 oranıyla Ege ve Doğu Marmara bölgeleri almaktadır. Kadınların ücretli işlerde çalışmalarına en az olumlu bakan bölgeler ise %61 oranıyla Kuzeydoğu Anadolu ve %64'lük oranıyla Güneydoğu Anadolu'dur (Tablo 140).

Ankara ve İzmir'deki bireyler, Türkiye kent ortalamasının üzerinde olumlu yaklaşmaktadırlar. İstanbul'da ise kent ortalaması ile daha paralellik göstermekte ve üç il içinde %14 ile en olumsuz yaklaşan ildir.

Tablo 140. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım

	Evet	Hayır
Türkiye	82,2	17,8
YERLEŞİM YERİ		
Kent	83,9	16,1
Kır	77,8	22,2
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	86,4	13,6
Ankara	90,1	9,9
İzmir	90,5	9,5
BÖLGE		
İstanbul	86,4	13,6
Batı Marmara	92,3	7,7
Doğu Marmara	87,0	13,0
Ege	87,3	12,7
Akdeniz	81,8	18,2
Batı Anadolu	84,8	15,2
Orta Anadolu	76,2	23,8
Batı Karadeniz	80,8	19,2
Doğu Karadeniz	81,9	18,1
Kuzeydoğu Anadolu	60,7	39,3
Ortadoğu Anadolu	77,3	22,7
Güneydoğu Anadolu	64,0	36,0

Cinsiyete göre değerlendirildiğinde, kadınların (%91) konuya erkeklerden(%74) daha fazla destek verdiği görünmektedir. Yaş grupları arasında belirgin bir eğilim olmamakla birlikte kadının çalışmasına en olumsuz bakan grup 65 yaş üstü bireylerdir (%21) (Tablo 141).

Öğrenim düzeylerine göre bireylerin konuya yaklaşımını farklılaşmaktadır. Kadınların ücretli işlerde çalışmasına en az destek veren katılımcılar herhangi bir okul bitirmemiş olanlardır (%73). Lise ve üstü öğrenim düzeyinde olan katılımcıların konuya olan desteği diğer öğrenim düzeyindeki katılımcılardan daha fazladır. Lise eğitimi almış kişilerin %88'i,

üniversite eğitimi almış kişilerin %94'ü kadının ücretli bir işte çalışmasını uygun bulmaktadır.

Sosyoekonomik statüye gelindiğinde, kadınlara ücretli işlerde çalışma konusunda en fazla destek en üst SES grubundaki katılımcılardan gelmektedir (%98). En az destek verenler ise en alt SES grubunda yer almaktadır (%66).

Kadının ücretli bir işte çalışmasını destekleyenlerin en yüksek olduğu hanehalkı tipi %91 ile dağılmış ailelerin bulunduğu hanelerdir. Çekirdek ailelerin %82'si, geniş ailelerin ise %76'sı kadının ücretli bir işte çalışmasını uygun bulmaktadır.

Tablo 141. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım

	Evet	Hayır
CİNSİYET		
Erkek	73,7	26,3
Kadın	90,5	9,5
YAŞ		
18-24	83,8	16,2
25-34	82,2	17,8
35-44	80,5	19,5
45-54	82,6	17,4
55-64	84,4	15,6
65+	79,3	20,7
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	73,2	26,8
İlkokul mezunu	79,9	20,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	78,5	21,5
Lise mezunu	87,6	12,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	93,8	6,2
MEDENİ DURUM		
Bekâr	86,8	13,2
Evli	80,4	19,6
Ayrı yaşıyor	87,8	12,2
Dul	84,3	15,7
Boşanmış	91,5	8,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	82,1	17,9
Geniş	76,3	23,7
Dağılmış	90,9	9,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	97,8	2,2
Üst grup	93,1	6,9
Üst orta grup	87,4	12,6
Alt orta grup	78,7	21,3
En alt grup	65,8	34,2

Araştırma kapsamında kadınların ücretli işlerde çalışmaması gerektiğini belirtenlere bu düşüncelerinin nedeni sorulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin %56'sı kadınların asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu gerekçesiyle çalışmamaları gerektiğini beyan etmiştir. Kadının çalışmasına uzak bakanların %20'si çalışma ortamının kadınlar için tehlikeli olduğunu düşünmektedir. Kadının çalışmasını istemeyenler arasında gelenek ve göreneklere aykırı bulanların, çalışan kadınların çocuklarını mağdur ettiğini düşünenlerin ve çalışmanın kadını

yıprattığını düşünenleri oranları ise %10'un altındadır (Tablo 142).

Kadının çalışmasını uygun bulmayanlar arasında kentte yaşayanların çoğu (%55) Türkiye genelinde olduğu gibi kadınların asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu görüşündedir. Bu kişiler arasında kırdaki yaşayanlarda oran daha yüksektir (%59). Kentte yaşayanların %22'si ise çalışma ortamını kadınlar için tehlikeli bulmaktadır. Bu oran kırdaki yaşayan katılımcılarda daha düşüktür (%16).

Kadının çalışmasına, kadınların asli görevinin çocuk bakma ve ev işleri olduğu düşüncesiyle karşı çıkanlar bütün bölgelerde yüksek orandadır. Bu oranın en yüksek çıktığı bölge %70 ile Ortadoğu Anadolu'dur. En düşük oran %35 ile Batı Marmara'ya aittir. Çalışma ortamının kadınlar için güvenli olmadığı düşüncesinin oranlarına bakıldığında ise Batı Marmara %37 ile ilk sıradadır. Bu düşünceye en az katılan bölge ise %11'lik oranla Ortadoğu Anadolu'dur. Kadının çalışmaması gerektiğini belirtenler arasında gelenek ve göreneklerimize aykırı olduğu düşüncesinin en yüksek

çıktığı bölge ise Kuzeydoğu Anadolu'dur (%30).

Üç büyük ilde de kadının çalışmasına sıcak bakmayanlar arasında kadınların asli görevlerinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu düşüncesi en yüksek orandadır. Ancak İstanbul'da bu gerekçe %46 ile diğer iki büyük ilden daha düşüktür. Çalışma ortamlarının kadın için güvenli olmadığı görüşü ise ikinci sırada belirtilmiştir; ancak İstanbul (%26) ve İzmir'de (%24) bu cevabı verenlerin oranı Ankara'ya (%19) göre daha yüksektir.

Tablo 142. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri

	Kadının asli görevi çocuk bakımı ve ev işleridir	Çalışma ortamları kadın için güvenli değildir	Gelenek göreneklerimize aykırı	Çalışan kadınların çocukları mağdur olur	Ücretli bir işte çalışmak kadını yıpratır	Diğer
Türkiye	56,3	19,9	9,2	8,4	2,9	3,2
YERLEŞİM YERİ						
Kent	54,7	22,2	7,6	9,2	2,7	3,7
Kır	59,4	15,7	12,2	7,0	3,3	2,5
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	46,2	25,8	9,6	10,2	2,7	5,5
Ankara	54,5	18,8	7,9	10,2	5,4	3,2
İzmir	55,9	23,4	2,7	8,1	4,3	5,6
BÖLGE						
İstanbul	46,2	25,8	9,6	10,2	2,7	5,5
Batı Marmara	34,8	37,2	9,8	12,0	2,8	3,4
Doğu Marmara	58,1	24,0	3,1	7,7	3,4	3,8
Ege	61,0	13,9	7,5	11,2	3,7	2,7
Akdeniz	57,9	17,7	2,2	14,1	5,4	2,6
Batı Anadolu	47,7	29,8	9,2	5,8	3,7	3,8
Orta Anadolu	48,2	26,4	14,2	7,5	,7	3,1
Batı Karadeniz	56,9	16,2	6,4	12,7	5,4	2,4
Doğu Karadeniz	67,9	21,1	2,2	4,8	1,7	2,3
Kuzeydoğu Anadolu	43,3	18,3	29,9	5,1	,3	3,2
Ortadoğu Anadolu	69,8	10,8	10,0	4,5	2,0	3,0
Güneydoğu Anadolu	67,4	13,7	11,2	3,8	1,4	2,5

Veriler cinsiyete göre değerlendirildiğinde kadın ve erkek katılımcıların ilginç bir şekilde benzer cevaplar verdiği görülmektedir. Hem kadın hem de erkeklerde, kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu gerekçesi en fazla kabul görmüş düşüncedir. Kadının çalışmasını uygun bulmayan kadınların %57'si, erkeklerin ise %56'sı bu görüşe katılmıştır. Her iki cinsiyetin benzer oranlarla hemfikir olduğu düşünce ise çalışma ortamının kadın için güvenli ol-

madığı tezidir (erkek: %20 ve kadın: %19). Her iki cinsiyetin en az katıldığı düşünce ise çalışma hayatının kadını yıpratıcı yönündedir (Tablo 143).

Kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu düşüncesi tüm yaş gruplarının en yüksek oranda dile getirdiği gerekçedir. Kadının çalışmasına karşı çıkanlar arasında tüm yaş gruplarında bu düşünceye katılanların oranı %50'nin üzerindedir.

65 yaş üzerinde ise bu düşünceye katılım %67 ile en yüksek orana erişmektedir. Bu görüşe en az katılan yaş grubu ise %51 ile 18–24 arasındadır. Çalışma ortamının kadın için güvenli olmadığı düşüncesi, yine tüm yaş gruplarında ikinci sırada bulunmakla birlikte, 18–24 ve 25–34 yaş arası gruplarında daha yüksek oranda belirtilmiştir. 45 yaş üstü bireylerin, kadının ücretli işlerde çalışmasını gelenek ve göreneklere aykırı bulma oranı %9–%12 arasındadır.

Kadının çalışmasını uygun bulmayanların, kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğunu gerekçe gösterenler tüm öğrenim seviyelerinde ilk sırada yer almaktadır. Ancak öğrenim seviyesi arttıkça bu gerekçeyi savunanların oranı düşmekte, bu yönde düşünen üniversite öğrenimi görmüş kişiler arasında %45'e inmektedir. Öğrenim seviyesi yükseldikçe, çalışma ortamının kadınlar için güvenli olmadığı düşüncesine katılanların oranının artması ise oldukça dikkat çekicidir.

Tablo 143. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri

	Kadının asli görevi çocuk bakımı ve ev işleridir	Çalışma ortamları kadın için güvenli değildir	Gelenek göreneklerimizde aykırı	Çalışan kadınların çocukları mağdur olur	Ücretli bir işte çalışmak kadını yıpratır	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	56,2	20,4	9,0	8,4	2,7	3,3
Kadın	56,6	18,7	9,7	8,6	3,4	3,0
YAŞ						
18-24	51,2	28,0	7,7	6,1	4,7	2,3
25-34	53,1	22,6	8,1	10,8	2,4	2,9
35-44	54,0	17,0	9,6	11,7	2,7	5,0
45-54	59,0	17,2	9,8	7,6	3,0	3,5
55-64	59,7	20,3	9,2	4,4	3,1	3,4
65+	67,3	12,9	11,8	4,9	1,8	1,4
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	60,3	14,5	13,1	6,4	2,3	3,5
İlkokul mezunu	59,2	17,7	10,1	7,7	2,8	2,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	53,6	25,1	6,7	6,8	3,6	4,2
Lise mezunu	50,0	25,7	6,2	11,7	3,2	3,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	44,8	23,1	3,9	20,4	2,1	5,7
MEDENİ DURUM						
Bekâr	49,2	29,0	8,7	6,3	5,2	1,6
Evli	57,3	18,7	9,2	8,7	2,7	3,5
Ayrı yaşıyor	36,4	15,2	24,2	20,7	,0	3,4
Dul	62,4	14,4	11,3	9,7	,2	2,0
Boşanmış	58,8	21,6	1,1	6,6	3,6	8,3
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	55,6	20,6	8,5	8,5	3,4	3,5
Geniş	58,7	17,8	11,4	8,2	1,7	2,2
Dağılmış	56,0	20,6	8,7	8,5	1,8	4,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	40,0	27,7	6,2	10,2	14,0	1,9
Üst grup	51,1	22,7	8,0	12,2	2,2	3,7
Üst orta grup	53,5	22,2	6,6	10,8	3,5	3,4
Alt orta grup	55,8	20,7	9,2	7,4	3,5	3,4
En alt grup	63,0	15,4	11,8	6,2	1,3	2,4

Bir diğer dikkat çekici nokta ise kadının çalışmasına karşı çıkan üniversite mezunlarının %20'sinin çalışan kadınların çocuklarını mağdur ettiğine inanmasıdır. Herhangi bir okul bitirmemiş kişilerin %13'üne ise kadının çalışmasının gelenek ve göreneklere aykırı olduğu düşüncesi hâkimdir (Tablo 143).

Boşanmış bireyler kadının çalışmasını daha yüksek oranda (%92), evliler ise daha düşük oranda (%80) desteklemektedir. Öte yandan, sosyoekonomik statü ve hanehalkı tipi incelendiğinde, kadının çalışmaması gerektiğini düşünenlerin gerekçeleri arasında belirgin bir eğilim gözükmemektedir.

7.3. Bireylerin Aileleri ve Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı

Araştırmada bireylere ailelerini ne kadar mutlu gördükleri sorusu yöneltildiğinde %18'i çok mutlu, %59'u mutlu yanıtını vermiştir. Ailelerinin mutsuz olduğunu belirtenlerin oranı sadece %3'tür. Aileleri ile ilgili mutluluk algısı kentte ve kırdaki ciddi bir farklılık göstermemektedir. Üç büyük il kırılımında da bu algı çok farklılaşmamakla beraber İzmir'de ailesinin çok mutlu veya mutlu olduğunu belirtenlerin oranı %81 ile diğer iki ilden daha yüksektir. Bölgelere göre bakıldığında ailelerinin mutlu veya çok mutlu olduğunu düşünenlerin oranı %80'ler civarındadır. Öte yandan bu oran %65 ile en düşük Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndedir.

Tablo 144. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
Türkiye	18,0	59,4	19,9	2,3	0,4
YERLEŞİM YERİ					
Kent	18,8	58,1	20,2	2,5	0,4
Kır	16,1	62,7	18,9	1,7	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	16,8	58,3	21,7	2,9	0,2
Ankara	25,8	51,9	19,5	2,4	0,4
İzmir	19,6	61,1	17,4	1,4	0,5
BÖLGE					
İstanbul	16,8	58,3	21,7	2,9	0,2
Batı Marmara	15,1	66,4	16,2	2,1	0,2
Doğu Marmara	20,9	57,2	19,8	1,6	0,4
Ege	18,3	62,3	17,2	1,7	0,5
Akdeniz	17,7	56,5	22,9	2,3	0,6
Batı Anadolu	25,2	53,3	19,1	2,1	0,3
Orta Anadolu	20,9	62,2	14,1	2,3	0,6
Batı Karadeniz	12,2	69,1	16,9	1,3	0,6
Doğu Karadeniz	14,9	65,5	17,5	1,6	0,5
Kuzeydoğu Anadolu	22,1	63,7	11,3	2,5	0,3
Ortadoğu Anadolu	26,3	54,8	16,9	1,6	0,5
Güneydoğu Anadolu	9,0	56,0	29,9	4,6	0,6

Cinsiyet ve yaş dağılımı bakımından ailelerini mutlu veya mutsuz görme düzeylerinde çok ciddi bir farklılaşma yoktur. Sadece 18-44 yaş grubunda ailelerinin çok mutlu olduğunu düşünenlerin oranı nispeten daha yüksektir (Tablo 145).

Bireylerin öğrenim durumları aileleri ile ilgili mutluluk algılarını etkilemektedir. Çok mutlu cevabını verenlerin oranı öğrenim seviyesi yükseldikçe artmaktadır. Örneğin herhangi bir okul bitirmemiş olanların %11'i çok mutlu olduğunu ifade ederken

bu oran üniversite mezunları nezdinde %25'tir. Sosyoekonomik statüye göre de benzer bir eğilim söz konusudur. Çok mutlu yanıtını verenler en alt SES grubunda %10, üst orta SES'te %22, en üst SES'te ise %28'dir.

Bekâr ve evlilerde ailelerinin mutlu olduklarını belirtenlerin oranı daha yüksektir. Bu bulguya paralel şekilde, çekirdek ailelerdeki bireyler ailelerinin daha mutlu olduğunu (%80) düşünürken, dağılmış ailelerdeki bireylerde (%65) bu oran daha düşüktür.

Tablo 145. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
CİNSİYET					
Erkek	19,3	59,1	19,3	2,0	0,3
Kadın	16,8	59,7	20,4	2,6	0,5
YAŞ					
18-24	20,1	58,6	18,8	2,2	0,3
25-34	19,8	58,0	19,6	2,1	0,5
35-44	19,1	58,6	19,9	2,0	0,4
45-54	15,3	60,7	21,4	2,3	0,2
55-64	15,7	62,0	19,4	2,3	0,6
65+	15,2	60,4	20,2	3,5	0,7
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	10,8	58,9	24,6	4,8	0,9
İlkokul mezunu	15,9	60,2	21,2	2,2	0,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	19,3	57,6	20,5	2,1	0,4
Lise mezunu	20,7	59,2	18,1	1,7	0,3
MEDENİ DURUM					
Üniversite/lisansüstü mezunu	25,3	60,2	13,0	1,3	0,2
Bekâr	17,6	57,1	21,8	3,1	0,4
Evli	19,1	60,8	18,4	1,4	0,3
Ayrı yaşıyor	13,7	36,6	34,2	13,7	1,8
Dul	9,4	57,4	25,4	6,6	1,2
Boşanmış	10,3	44,3	32,5	10,2	2,7
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	19,0	60,8	18,4	1,5	0,3
Geniş	17,7	58,8	21,1	2,1	0,3
Dağılmış	12,9	52,5	26,3	6,9	1,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	28,4	62,7	8,4	0,5	0,1
Üst grup	25,6	61,9	11,6	0,9	0,1
Üst orta grup	21,9	59,4	17,2	1,3	0,2
Alt orta grup	15,5	61,0	20,8	2,3	0,3
En alt grup	9,5	55,4	29,8	4,3	0,9

Bireylere kendilerini ne kadar mutlu gördükleri sorusu yöneltilmiştir. Buna göre bireylerin %16'sı çok mutlu, %57'si mutlu, %23'ü orta düzeyde mutlu cevabını vermiştir. Kendini mutsuz veya çok mutsuz olarak tanımlayanların oranı ise %4'tür (Tablo 146).

Kentte yaşayanların %17'si, kırdaki yaşayanların %15'i kendilerinin çok mutlu; kenttekilerin %55'i, kırdakilerin %61'i ise mutlu olduğunu belirtmiştir. Bölgeler bazında kendisini mutlu veya çok mutlu görenlerin en yüksek olduğu bölgeler %80 ile

Kuzeydoğu Anadolu ile Orta Anadolu'dur. Bu oranın en düşük olduğu yer ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir (%60). Diğer bir ifadeyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki bireylerin %40'ı kendilerini mutlu hissetmemektedir.

Bireylerin kendileri ile ilgili mutluluk algısı üç büyük ilde benzerdir. Ankara ve İzmir'de kendilerinin mutlu veya çok mutlu olduğunu düşünenlerin oranı (%74) İstanbul'a (%70) kıyasla biraz daha yüksektir.

Tablo 146. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
Türkiye	16,3	56,6	22,8	3,3	1,0
YERLEŞİM YERİ					
Kent	16,9	55,1	23,6	3,4	1,0
Kır	14,8	60,6	20,6	3,0	1,1
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	14,8	55,6	25,7	3,5	0,4
Ankara	24,9	49,4	21,6	2,9	1,2
İzmir	17,5	56,5	21,6	2,9	1,4
BÖLGE					
İstanbul	14,8	55,6	25,7	3,5	0,4
Batı Marmara	14,0	64,6	18,3	2,4	0,7
Doğu Marmara	18,3	55,5	22,3	3,1	0,9
Ege	17,4	58,8	20,4	2,5	1,0
Akdeniz	16,5	51,7	26,0	4,1	1,8
Batı Anadolu	23,6	51,5	20,8	2,9	1,2
Orta Anadolu	19,9	59,9	15,6	3,3	1,4
Batı Karadeniz	11,0	65,9	20,2	2,2	0,8
Doğu Karadeniz	14,0	63,8	18,3	3,0	0,8
Kuzeydoğu Anadolu	15,8	64,0	16,4	3,2	0,6
Ortadoğu Anadolu	22,2	54,9	19,2	2,7	1,0
Güneydoğu Anadolu	8,0	51,8	33,0	5,4	1,7

Kadın ve erkeklerin mutluluk düzeyleri benzerdir; ancak erkekler arasında kendini mutlu hissedenlerin oranı nispeten daha yüksektir (Tablo 147).

Aynı şekilde yaş gruplarına göre bakıldığında da dağılım çok fazla farklılaşmamaktadır. Sadece kendini mutsuz hissedenlerin oranı 65 yaş üstünde daha yüksektir (%6).

Öğrenim düzeyi yükseldikçe bireylerin kendilerini çok mutlu görme oranının arttığı, öğrenim düzeyi düştükçe kendilerini mutsuz görme oranının yükseldiği anlaşılmaktadır. Örneğin herhangi bir okul

bitirmemiş bireylerin %10'u çok mutlu olduğunu ifade ederken, bu oran üniversite mezunu bireylerde %22'dir. Mutlu veya çok mutlu olduğunu ifade eden bireylerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi çekirdek aileler (%76), en düşük olduğu hanhelakı tipi ise dağılmış ailelerdir(%59) .

Sosyoekonomik statü yükseldikçe bireyler kendini daha mutlu görmektedir. Diğer yandan, bireylerin kendilerini mutsuz hissetmeleri üst SES grubundan alt SES grubuna doğru gittikçe artmaktadır. Bu oran en alt SES grubunda %6, üst orta SES'te %2, en üst SES'te ise %1 düzeyindedir.

Tablo 147. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kendileri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
CİNSİYET					
Erkek	17,7	56,3	22,1	3,0	0,9
Kadın	15,0	56,9	23,4	3,5	1,2
YAŞ					
18-24	18,6	53,9	23,1	2,9	1,4
25-34	17,5	55,5	23,1	2,9	1,0
35-44	16,0	56,2	23,7	3,3	0,9
45-54	14,8	57,5	23,6	3,3	0,8
55-64	14,7	60,3	20,8	3,0	1,1
65+	14,6	58,9	20,5	5,0	1,1
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	9,8	56,9	25,3	6,2	1,8
İlkokul mezunu	14,7	56,7	24,3	3,2	1,0
İlköğretim/ortaokul mezunu	17,4	55,5	22,7	3,2	1,3
Lise mezunu	18,7	56,0	22,2	2,5	0,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	22,3	58,4	16,8	1,9	0,5
MEDENİ DURUM					
Bekâr	16,1	52,7	25,6	4,2	1,4
Evli	17,4	58,7	21,1	2,1	0,7
Ayrı yaşıyor	10,9	32,5	32,7	14,6	9,3
Dul	7,6	53,6	28,1	8,7	2,0
Boşanmış	9,2	38,4	34,4	15,3	2,8
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	17,5	58,1	21,4	2,2	0,8
Geniş	15,1	56,9	23,3	3,7	1,0
Dağılmış	11,4	47,7	29,8	8,6	2,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	25,4	63,2	10,5	0,9	0,0
Üst grup	23,4	58,6	16,2	1,5	0,3
Üst orta grup	20,0	56,8	20,5	2,0	0,8
Alt orta grup	14,1	58,4	23,4	3,2	0,9
En alt grup	7,8	52,7	31,3	6,0	2,2

7.4. Bireylerin Kendileri ile İlgili İnanç Algıları

Araştırmada bireylere inanç ile ilgili çeşitli ifadeler okunmuş ve kendilerine uygun gördükleri tanımları seçmeleri istenmiştir. Buna göre bireylerin neredeyse tamamı inançlı olduğunu belirtmiştir (%99). Bireylerin %49'u dininin bütün gereklerini yerine getirmeye çalıştığını; %43'i bazı gereklerini yerine getirdiğini belirtmiştir (Tablo 148).

Yerleşim yerine göre incelendiğinde, dininin bütün gereklerini yerine getirdiğini söyleyenler kentte %45 iken, bu oran kırdaki %60'a yükselmektedir. Bölgeler bazında bakıldığında bunu ifade edenlerin en yüksek oranda olduğu bölgeler Kuzeydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'dir (%68).

Doğu Marmara da %60 oranı bu iki bölgeyi takip etmektedir. Bu oranın en düşük seviyede olduğu bölge ise Ege'dir (%35). Ege'de dininin bazı gereklerini yerine getirdiğini belirtenlerin oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir.

Üç büyük il kırılımında incelendiğinde İzmir ilindeki bireylerin inanç konusunda kendilerine uygun gördükleri tanım, İstanbul ve Ankara'daki bireylerden farklılaşmaktadır. İzmir'deki katılımcılar dininin bazı gerekliliklerini yerine getiriyorum cevabına daha yüksek oranda (%58) katılırken, Ankara ve İstanbul'daki bireyler dininin bütün gereklerini yerine getiriyorum cevabına daha yüksek oranda katılmışlardır (%43).

Tablo 148. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kendileri ile İlgili İnanç Algıları

	İnançlıyım, dinimin bütün gereklerini yerine getirmeye çalışıyorum	İnançlıyım, dinimin bazı gereklerini yerine getiren biriyim	İnançlıyım, dinimin gereklerini getiremeyen biriyim	İnançlı biri değilim
Türkiye	48,7	44,6	5,9	0,9
YERLEŞİM YERİ				
Kent	44,5	47,7	6,8	1,0
Kır	59,5	36,7	3,4	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	43,0	48,0	7,3	1,8
Ankara	43,3	47,1	8,4	1,2
İzmir	30,3	57,7	10,2	1,9
BÖLGE				
İstanbul	43,0	48,0	7,3	1,8
Batı Marmara	49,0	41,5	9,2	0,3
Doğu Marmara	60,1	36,1	3,2	0,6
Ege	34,7	56,6	7,6	1,1
Akdeniz	43,9	47,3	7,9	0,9
Batı Anadolu	48,9	43,6	6,7	0,8
Orta Anadolu	53,9	41,9	3,9	0,3
Batı Karadeniz	55,3	40,2	3,9	0,6
Doğu Karadeniz	68,1	29,3	2,6	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	68,2	30,5	1,2	0,1
Ortadoğu Anadolu	60,5	36,2	3,1	0,2
Güneydoğu Anadolu	49,5	46,2	4,0	0,3

Dinimin bütün gereklerini yerine getirmeye çalışan biriyim yanıtını verenlerin oranı erkeklere kıyasla kadınlarında daha yüksektir (%53). İleri yaştaki gruplarda bütün gereklerini yeterine getirmeye çalışanların oranı; daha genç gruplarda bazı gereklerini yerine getiriyorum diyenlerin oranı daha yüksektir. Örneğin, bütün gereklerini yerine getirenlerin oranı 65 yaş ve üzerinde %71 iken, 18-24 yaş aralığında %37 düzeyindedir (Tablo 149).

Öğrenim seviyesi arttıkça dinimin bütün gereklerini yerine getirmeye çalışan biriyim cevabının oranı düş-

mektedir. Bu oran üniversite mezunlarında %30 iken, herhangi bir okulu bitirmemiş olanlar nezdinde %66 düzeyindedir. Üniversite ve lise mezunlarında ayrıca dininin gereklerini yerine getiremeyen (%11) ve inançlı olmayanların (%3) oranı diğer öğrenim gruplarına kıyasla daha yüksektir.

İnançlı olduğunu, dinin bütün gereklerini yerine getirmeye çalıştığını en çok ifade edenler dul bireylerdir (%68). Bu oranın en düşük olduğu kesim bekâr (%34) ve boşanmış bireylerdir (%34).

Tablo 149. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kendileri ile İlgili İnanç Algıları

	İnançlıyım, dinimin bütün gereklerini yerine getirmeye çalışıyorum	İnançlıyım, dinimin bazı gereklerini yerine getiren biriyim	İnançlıyım, dinimin gereklerini getiremeyen biriyim	İnançlı biri değilim
CİNSİYET				
Erkek	44,4	46,8	7,5	1,3
Kadın	52,9	42,4	4,3	0,4
YAŞ				
18-24	37,1	53,8	7,9	1,2
25-34	40,7	51,4	6,5	1,3
35-44	46,7	46,6	6,0	0,7
45-54	52,7	41,4	5,3	0,6
55-64	60,3	34,8	4,3	0,6
65+	70,8	25,6	3,4	0,3
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmeyen	65,7	31,1	2,9	0,4
İlkokul mezunu	57,0	39,1	3,7	0,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	45,7	47,9	6,0	0,4
Lise mezunu	37,1	53,3	8,4	1,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	30,0	55,9	11,1	3,0
MEDENİ DURUM				
Bekâr	34,1	54,9	9,3	1,7
Evli	51,4	42,9	5,1	0,6
Ayrı yaşıyor	50,7	41,0	7,3	0,9
Dul	68,2	29,0	2,3	0,4
Boşanmış	34,3	52,9	11,2	1,7
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	47,8	45,7	5,8	0,7
Geniş	55,7	39,8	4,1	0,3
Dağılım	43,8	45,2	8,8	2,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	22,8	59,6	12,8	4,8
Üst grup	36,3	52,1	10,1	1,5
Üst orta grup	46,1	47,1	6,0	0,8
Alt orta grup	53,4	41,9	4,5	0,3
En alt grup	55,5	40,1	3,8	0,6

Hanehalkı tipi bazında değerlendirmede, geniş ailelere mensup bireylerin %56 ile daha yüksek oranda kendilerini, inançlıyım, dinimin bütün gereklerini yerine getirmeye çalışan biriyim ifadesiyle tanımladıkları anlaşılmaktadır. Kendisini bu ifadeyle tanımlayan çekirdek ailelere mensup bireylerin oranı %48, dağılmış ailelerin ise %44 seviyesindedir (Tablo 149).

İnançlıyım, dinimin bütün gereklerini yerine getirmeye çalışan biriyim cevabının oranının alt sosyoekonomik statüden, üst sosyoekonomik statüye doğru gidildikçe düştüğü gözlemlenmiştir. Bu oran en alt SES grubunda %56, en üst SES'te %23 düzeyindedir.

7.5. Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği

Araştırma kapsamında, dini bilgilerin en çok nereden edinildiği ve dinin günlük hayatta, hangi konu-

larda ne kadar etkili olduğu ile ilgili sorular sorulmuştur.

Bireylerin dini bilgileri en çok aile ve akrabalarından edindikleri (%55) gözlemlenmiştir. Dini bilgilerin ikinci kaynağı ise %13 ile din görevlileridir. Üçüncü bilgi kaynağı ise %11 oranla Kuran kurslarıdır. Dini bilgileri okuldan alanların ve dini kitaplardan edinenlerin oranı %9'dur. Din bilgilerini gazete, radyo veya televizyon gibi kitle iletişim araçlarından edindiğini bildirenlerin toplam oranı ise %1'in altında kalmaktadır (Tablo 150).

Tüm demografik kırılımlarda aile ve akrabalar din konusunda birinci bilgi kaynağıdır. Bilgi kaynağı olarak aile ve akrabalar (%56), dini kitaplar (%10) ve okul (%9) kentsel alanlarda; din görevlileri (%21) ise kırsal alanlarda daha yüksek orandadır.

Tablo 150. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları

	Dini bilginin yok	Aile, akraba	Din görevlileri	Kuran kursu	Okul	Dini kitaplar	Tarikat, cemaat	Arkadaş çevresi	Televizyon	Diğer
Türkiye	0,6	54,6	13,3	11,2	8,6	8,5	0,9	0,8	0,7	0,7
YERLEŞİM YERİ										
Kent	0,6	55,6	10,5	10,8	9,2	9,7	0,9	0,9	0,8	0,9
Kır	0,5	52,0	20,5	12,3	7,1	5,4	0,7	0,6	0,5	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	1,0	52,8	11,2	9,4	9,8	11,2	1,1	1,2	1,1	1,2
Ankara	0,5	53,6	8,7	10,3	10,5	12,3	0,9	0,9	1,1	0,9
İzmir	0,6	63,9	4,8	5,2	10,1	11,8	0,9	0,7	1,1	0,8
BÖLGE										
İstanbul	1,0	52,8	11,2	9,4	9,8	11,2	1,1	1,2	1,1	1,2
Batı Marmara	0,6	59,2	14,8	7,4	9,8	6,7	0,2	0,5	0,2	0,5
Doğu Marmara	0,2	52,5	13,9	14,9	8,0	8,1	0,1	0,6	0,9	0,7
Ege	0,4	58,9	7,9	9,4	11,1	9,0	1,4	0,5	0,9	0,6
Akdeniz	0,8	51,2	16,5	13,6	6,2	7,5	1,1	1,7	0,3	1,2
Batı Anadolu	0,6	50,0	10,8	15,7	9,3	9,9	0,8	1,1	0,9	0,9
Orta Anadolu	0,1	56,2	15,4	10,3	7,8	8,2	1,1	0,3	0,3	0,3
Batı Karadeniz	0,3	48,5	22,5	12,4	7,7	7,2	0,4	0,4	0,3	0,5
Doğu Karadeniz	0,0	32,4	32,0	18,9	8,5	6,1	0,4	0,8	0,5	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	1,4	54,3	16,6	13,5	3,3	7,3	0,6	1,3	1,5	0,2
Ortadoğu Anadolu	0,7	61,4	10,3	4,6	9,1	10,8	1,6	0,2	0,7	0,6
Güneydoğu Anadolu	0,5	71,7	7,3	6,4	7,5	4,3	0,6	0,6	0,7	0,4

Bölgeler bazında incelendiğinde, aile ve akrabalar-dan bilgi edinme oranının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu'dur (%72). Okuldan bilgi edinenlerin en yüksek olduğu bölgeler ise sırasıyla Doğu Karadeniz (%32) ve Batı Karadeniz'dir (%23). Doğu Karadeniz aynı zamanda Kuran kurslarından dini bilgi edinenlerin en yüksek olduğu bölgedir (%19) (Tablo 150).

Üç büyük il karşılaştırıldığında aile ve akrabala-

rından dini bilgilerini edinenlerin oranı İzmir'de (%64); Ankara (%54) ve İstanbul'dan (%53) daha yüksektir. Din görevlilerini ve Kuran kurslarını bilgi kaynağı olarak gösterenlerin oranı ise İzmir'e kıyasla Ankara ve İstanbul'da daha yüksektir.

Hem kadın hem de erkeklerde bilgi kaynağı olarak ilk sırada aile ve akrabalar gelmektedir. Öte yandan, dini bilgilerini aile ve akrabalarından ve Kuran kurslarından edinenlerin oranı kadınlarda daha yüksektir.

Tablo 151. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları

	Dini bilginin yok	Aile, akraba	Din görevlileri	Kuran kursu	Okul	Dini kitaplar	Tarikat, cemaat	Arkadaş çevresi	Televizyon	Diğer
CİNSİYET										
Erkek	0,7	48,9	16,6	9,6	11,0	9,6	1,2	0,9	0,5	0,9
Kadın	0,4	60,2	10,0	12,8	6,2	7,4	0,6	0,8	0,9	0,6
YAŞ										
18-24	0,7	56,8	8,3	12,7	10,4	8,1	1,0	1,0	0,5	0,6
25-34	0,6	51,2	10,5	12,4	12,5	9,4	1,1	0,7	0,9	0,8
35-44	0,5	52,0	13,0	12,3	9,4	9,2	0,8	1,1	0,8	0,7
45-54	0,6	54,2	15,9	10,4	6,9	8,6	0,7	1,1	0,9	0,7
55-64	0,2	56,3	17,4	10,1	4,5	8,6	0,8	0,4	0,8	1,0
65+	0,5	62,8	19,6	6,5	2,5	5,6	0,7	0,6	0,4	0,7
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmeyen	0,7	70,1	15,7	7,1	0,7	2,8	0,6	0,8	0,8	0,6
İlkokul mezunu	0,4	53,0	18,1	14,0	4,4	6,9	0,8	0,7	0,9	0,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	0,3	52,5	11,7	14,7	10,4	7,4	1,0	0,9	0,5	0,5
Lise mezunu	0,6	52,2	9,1	8,7	14,7	11,3	0,9	1,0	0,7	0,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	1,1	49,6	5,6	6,8	16,7	16,0	0,9	0,8	0,6	1,7
MEDENİ DURUM										
Bekâr	0,9	53,9	8,4	10,8	12,6	9,5	1,2	1,1	0,7	0,8
Evli	0,5	53,8	14,5	11,7	8,0	8,4	0,8	0,8	0,7	0,7
Ayrı yaşıyor	1,5	58,4	5,0	14,9	7,3	7,7	1,4	3,0	0,6	0,0
Dul	0,4	65,9	17,0	7,5	2,1	5,0	0,3	0,6	0,6	0,5
Boşanmış	1,1	55,3	8,9	8,1	10,9	11,6	0,1	0,9	1,6	1,5
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	0,5	53,5	13,2	11,4	9,3	8,9	0,9	0,8	0,7	0,7
Geniş	0,4	56,9	14,7	12,6	5,9	6,4	0,7	1,0	0,6	0,6
Dağılım	1,3	57,6	11,4	7,9	9,0	9,2	0,6	0,9	1,0	1,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	2,1	48,3	5,6	3,5	18,3	18,9	1,3	0,5	0,6	0,9
Üst grup	0,5	52,8	7,1	7,4	13,1	14,9	0,9	0,9	0,8	1,5
Üst orta grup	0,4	53,2	10,8	11,7	10,7	9,6	1,0	0,9	0,7	0,7
Alt orta grup	0,4	54,0	16,2	12,9	6,7	6,8	0,8	0,7	0,7	0,6
En alt grup	0,9	59,7	16,8	10,5	4,9	4,5	0,7	0,9	0,9	0,2

Din görevlilerini, okulları ve din kitaplarını bilgi kaynağı olarak gösterenler ise daha çok erkeklerdir (Tablo 151).

Öğrenim düzeyinde de benzer bir durum gözlenmiştir. Öğrenim düzeyi düştükçe din görevlileri ve Kuran kursları öne çıkarken, öğrenim düzeyi yükseldikçe okullar ve din kitapları daha yüksek oranda belirtilmektedir.

Dul bireylerin aile ve akrabalar (%66) ile din görevlilerinden bilgi edinme (%17) oranları diğer bireylere göre daha yüksektir. Evli bireylerin de din görevlilerinden bilgi edinme oranınının (%15) daha yüksek olduğu kaydedilmektedir.

Hanehalkı tiplerine göre ciddi bir farklılaşma bulunmasa da, geniş ailelerde okuldan ve dini kitaplardan; dağılmış ailelerde din görevlileri ve Kuran kursundan bilgi edinenlerin oranı daha düşüktür.

Sosyoekonomik statü kırılımında en belirgin fark-

lılık alt, orta ve en alt SES gruplarında din görevlilerinin; en üst ve üst SES grubunda ise okulların ve din kitaplarının bilgi kaynağı olarak daha öne çıkmasıdır.

İrdelenen tüm konu başlıklarında, dinin en belirleyici olduğu konu eş seçimidir. Bireylerin %50'si dinin eş seçimlerinde belirleyici olduğunu beyan ederken, çok belirleyici olduğunu belirtenlerin oranı %26'dır. İkinci sırada ise yiyecek içecek seçimi gelmektedir. Dini inançlarının yiyecek içecek seçimlerini etkilediğini söyleyenlerin oranı %69'dur (Tablo 152).

Dinin etkili olduğu diğer iki konu ise arkadaş seçimi (%56) ve kılık kıyafet seçimidir (%57).

Dinin en az belirleyici olduğu alan iş seçimidir. Dinin iş seçiminde belirleyici veya çok belirleyici olduğunu beyan edenlerin toplamının oranı %42'dir. Dinin iş seçiminde hiç belirleyici olmadığını söyleyen katılımcıların oranı ise %11 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 152. Dini İnançın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği

	Hiç belirleyici değil	Belirleyici değil	Ne belirleyici, ne belirleyici değil	Belirleyici	Çok belirleyici	Cevaplamak istemiyor
Eş seçimi	4,8	11,9	6,7	49,5	26,2	0,9
Arkadaş seçimi	8,1	23,6	12,0	40,5	15,1	0,7
Komşuluk ilişkileri	8,9	26,3	13,5	36,7	13,9	0,7
İş seçimi	11,1	29,9	15,4	29,8	12,2	1,6
Oy verme	9,7	25,3	12,4	36,3	14,7	1,6
Kılık kıyafet seçimi	7,8	23,2	11,8	40,2	16,3	0,7
Yiyecek-içecek seçimi	6,0	15,7	9,1	47,3	21,3	0,7

Dinin belirleyici olup olmadığını kırılımlar bazında incelediğimizde, kırdan dinin sorgulanan her konuda kente oranla daha belirleyici olduğu gözlenmiştir. En büyük farklılaşmanın gözlemlendiği alanlar komşuluk ilişkileri, kılık kıyafet seçim ve iş seçimidir (Tablo 153).

Üç büyük il özelinde Ankara ve İstanbul daha benzer bir tutum sergilerken, İzmir'de dinin rolü ve belirleyicilik düzeyi Ankara ve İstanbul'dan daha

düşüktür.

Bölgeler bazında da Kuzeydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz öncelikli olmak üzere, Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu'da dinin rolü diğer bölgelere göre her alanda daha etkilidir. Örneğin, dinin arkadaş seçimi üzerinde etkili olduğunu düşünenlerin oranı Kuzeydoğu Anadolu'da %81 iken, Ege'de %44'tür.

Tablo 153. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği (Belirleyici & Çok Belirleyici)

	Eş seçimi	Arka daş seçimi	Komşuluk ilişkileri	İş seçimi	Oy verme	Kılık kıyafet seçimi	Kılık kıyafet seçimi
Türkiye	75,7	55,6	50,6	42,0	51,0	56,5	68,6
YERLEŞİM YERİ							
Kent	72,8	51,1	45,5	37,0	46,6	51,7	65,9
Kır	83,1	67,1	63,6	55,0	62,2	68,9	75,5
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	67,4	45,5	39,8	31,1	44,6	45,8	58,9
Ankara	69,3	48,9	43,9	36,1	47,0	49,4	71,1
İzmir	62,2	39,7	35,9	27,4	34,6	40,5	60,0
BÖLGE							
İstanbul	67,4	45,5	39,8	31,1	44,6	45,8	58,9
Batı Marmara	73,2	55,6	49,3	33,8	39,8	46,6	62,6
Doğu Marmara	77,6	54,8	49,8	39,5	51,4	58,3	79,5
Ege	64,9	44,0	39,3	29,8	37,9	46,9	59,9
Akdeniz	75,4	51,8	45,5	40,0	47,6	53,7	67,3
Batı Anadolu	75,5	57,8	54,0	44,5	55,5	55,9	72,5
Orta Anadolu	90,6	67,6	58,6	53,8	65,4	66,9	68,3
Batı Karadeniz	85,4	67,6	64,2	57,7	62,7	68,6	76,2
Doğu Karadeniz	86,8	70,8	69,1	62,4	65,9	71,6	79,7
Kuzeydoğu Anadolu	90,7	80,7	79,5	76,1	77,7	78,0	81,1
Ortadoğu Anadolu	74,4	60,5	55,8	46,5	59,6	65,8	70,5
Güneydoğu Anadolu	86,7	68,3	63,4	53,4	55,4	70,9	77,3

Cinsiyet bakımından kadınlar için dinin erkeklere oranla daha belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Tüm konularda bu durum söz konusudur. Yaş gruplarına göre bakıldığında ileri yaştaki bireylerde dinin gündelik hayattaki belirleyici rolün daha yüksek çıkmaktadır. Arkadaş seçimi, oy verme ve kılık kıyafet seçiminde bu fark daha da belirginleşmektedir. Örneğin oy vermede 18-24 yaş grubu için dinin belirleyici olduğunu söyleyenlerin oranı %46 iken, 55-64 yaş grubunda bu oran %55, 65 yaş üstünde %65'tir (Tablo 154).

Dul bireylerde dini kendi hayatlarında belirleyici olarak görenlerin oranı bekâr ve boşanmış bireylere kıyasla daha yüksektir. Dul bireyleri bu konuda evli bireyler takip etmektedir.

Geniş ailelere mensup bireyler için dinin gündelik hayattaki etkisi diğer hanehalkı tiplerine göre daha fazladır. Ayrıca dul ve evli bireyler arasında,

dini kendi hayatlarında belirleyici olarak görenlerin oranı bekâr ve boşanmış bireylere kıyasla daha yüksektir.

Tüm konularda dinin belirleyici olma durumu öğrenim düzeyi düştükçe artmaktadır. Bir okul bitirmemiş bireylerin %90'ı, ilkökul mezunlarının %82'si eş seçiminde dini inançlarının etkili olduğu söylerken, bu oran üniversite mezunlarında %58'tir. Üniversite mezunlarının %31'i dinin bu konuda etkili olmadığını belirtmiştir.

Sosyoekonomik statü kırılımında da benzer bir durum söz konusudur. Sosyoekonomik statü yükseldikçe dinin etkin olma düzeyi düşmektedir. Örneğin, en üst SES grubundaki bireylerin %19'u arkadaş seçerken dini inançlarının rol oynadığını belirtirken, en alt SES'tekilerde bu oran %69'a çıkmaktadır.

Tablo 154. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği (Belirleyici & Çok Belirleyici)

	Eş seçimi	Arka daş seçimi	Komşuluk ilişkileri	İş seçimi	Oy verme	Kılık kıyafet seçimi	Kılık kıyafet seçimi
CİNSİYET							
Erkek	72,0	52,6	47,8	39,4	48,5	51,8	66,0
Kadın	79,3	58,6	53,3	44,6	53,5	61,2	71,2
YAŞ							
18-24	72,1	49,8	45,0	38,4	45,5	51,1	63,8
25-34	73,3	50,3	44,7	37,3	47,9	52,6	66,9
35-44	75,0	54,1	48,8	39,1	49,3	54,9	67,6
45-54	75,9	57,9	52,4	42,5	51,1	56,5	69,1
55-64	78,6	60,3	56,4	46,5	54,8	60,9	70,8
65+	85,0	71,7	67,2	59,0	65,6	72,8	78,9
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmeyen	89,8	74,4	70,4	59,8	68,2	76,9	81,0
İlkokul mezunu	82,1	64,8	59,6	48,8	58,1	65,1	73,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	75,6	56,1	50,2	42,3	51,5	55,7	67,3
Lise mezunu	66,4	41,9	37,4	30,3	38,7	42,4	60,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	57,8	30,7	25,4	22,4	31,2	34,1	56,5
MEDENİ DURUM							
Bekâr	66,8	44,0	38,8	33,8	41,4	44,7	59,7
Evlî	78,0	58,2	53,0	43,4	53,0	59,0	70,6
Ayrı yaşıyor	62,4	47,5	48,3	37,2	42,7	47,8	60,4
Dul	84,6	69,2	64,8	56,8	62,9	71,0	77,1
Boşanmış	60,5	40,8	36,8	32,0	38,2	41,7	61,1
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	75,4	54,9	49,6	40,6	49,8	55,4	67,7
Geniş	82,1	63,5	59,1	50,3	59,4	65,4	75,3
Dağılmış	68,0	48,3	44,0	38,4	45,7	49,9	63,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	45,0	19,3	16,1	16,6	22,3	25,1	48,7
Üst grup	63,5	37,5	31,3	26,0	36,0	39,5	60,1
Üst orta grup	72,5	49,2	43,9	35,9	45,7	50,0	66,2
Alt orta grup	80,4	62,5	57,6	47,0	56,3	62,4	71,0
En alt grup	85,2	68,9	64,1	54,3	61,2	71,5	76,5

8.Bölüm

SOSYAL ve
KÜLTÜREL FAALİYETLER

*Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme
Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme*

*Kitap Okuma
Gazete Okuma*

Sinema ve Tiyatroya Gitme

Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme

Lokal, Kulüp ve Dernek vb. Yerlere Gitme

Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

Kıraathaneye/Kahvehaneye Gitme

Spor Yapma

Dikiş, Marangozluk, Tamirat Gibi Elişleri Yapma

TV, VCD, DVD Seyretme

Spor Müsabakalarını İzleme

*Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb.
Oyunlar Oynama*

Sigara Kullanma

Alkol Kullanımı

İnternet Kullanımı

Televizyon İzleme

Tatile Çıkma

Araştırmanın bu bölümünde aile bireylerinin ziyaretleşme, hediyeleşme, kitap ve gazete okuma, televizyon izleme, sinema ve tiyatroya gitme, lokal, kulüp, bar, gece kulübü, kahvehaneye gitme türünden sosyal etkinlikleri incelenmiştir.

8.1. Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme

Araştırmaya katılan tüm bireylere dini bayramlar, düğün davetleri, ev alanları ve bebeği olanları ziyaret, asker uğurlama, hasta ziyareti, hacı uğurlama/karşılama, başsağlığı, kabir ziyareti, cenaze töreni gibi durumlarda arkadaş ve yakınlarını ziyaret edip etmedikleri sorulmuştur. Mutlaka gerçekleştirilen ziyaretlerin en yüksek oranda olduğu ziyaretlerin “başsağlığı” ve “dini bayramlarda bayramlaşma” sebebiyle olduğu görünmektedir. “Ev alan yakınların evini görme” ve “hacdan dönenleri görme” amacıyla

yakınlarını ziyaret edenlerin oranı ise daha düşüktür (Tablo 155).

En çok önemsenen, başka bir deyişle hane bireylerinin mutlaka gerçekleştirdiği ziyaret, başsağlığı sebebiyle olmaktadır. Bireylerin %39'u mutlaka akraba, arkadaş veya yakınlarını gerekli koşullarda başsağlığı için ziyaret ettiklerini beyan etmiştir. Yine başsağlığı için genellikle ziyarette bulunan bireylerin oranı %45'tir. İkinci öncelikli ziyaret “dini bayramlarda bayramlaşma” olarak tespit edilmiştir. Bu ziyareti mutlaka yerine getirenlerin oranı %38 çıkarken, genellikle gerçekleştirenlerin oranı %45'tir. Hacdan dönenleri ziyaret edenler ile ev alan yakınlarının evini görmeye gidenlerin oranı ise daha düşüktür. Bu sebeplerle yakınlarını hiç ziyaret etmeyenlerin oranı %11'dir.

Tablo 155. Türkiye Geneline Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme

	Hiç	Bazen	Genellikle	Mutlaka
Dini bayramlarda bayramlaşmaya	3,1	13,3	45,4	38,3
Düğün nikâh vb. törenlerine	4,4	19,8	47,1	28,6
Ev alan yakınlarınıza ev görmeye	10,8	26,6	41,9	20,7
Bebeği olan yakınlarınıza bebek görmeye	7,5	22,6	45,0	24,8
Askere gidenleri uğurlamaya veya karşılamaya	10,0	24,7	42,0	23,3
Hasta ziyareti	3,1	17,3	47,9	31,7
Hacdan dönenlere	10,8	22,3	41,6	25,4
Başsağlığı için	2,8	13,3	45,0	38,9
Kabir/mezarlık ziyareti	4,8	20,6	43,0	31,5

Tablo 156 ve 157'de bu ziyaretleri “mutlaka” veya “genellikle” yapanların oranı Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir.

Yerleşim yerine göre değerlendirmede, hemen hemen tüm durumlarda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı, kırdaki yaşayanlarda daha yüksek çıkmaktadır. Ancak kır ile kent arasında en yüksek oranda farklılaşma hacdan dönenleri ziyaret konusundadır. Kenttekilerin %65'i bu durumda yakınlarını ziyaret etmektedir. Bu oran kırdaki %73'e yükselmektedir.

Üç büyük il arasında, kabir/mezarlık ziyareti dışında tüm durumlarda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı İstanbul'da daha düşük çıkmaktadır. En büyük farklılaşma ise askere gidenleri uğurlama/karşılama durumunda yakınlarını ziyaret edenlerin oranında gözlenmektedir. İstanbul'da “askere gidenleri uğurlama/karşılama” durumunda yakınlarını ziyarete edenlerin oranı %61'dir. Bu oran Ankara'da %67, İzmir'de ise %71'dir.

Doğu Karadeniz’de hemen hemen her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı en yüksek, Güneydoğu Anadolu’da ise en düşük orandadır. Bölgeler arasında farklılaşmanın en yüksek çıktığı durum ise kabir/mezarlık ziyareti ile ilgilidir. Bu durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı Doğu Karadeniz’de %88, Güneydoğu Anadolu’da ise %55’tir.

Bebeği olan yakınları ziyaret ve askere gidenleri uğurlama/karşılama dışındaki tüm durumlarda kadınlarla erkekler arasında önemli bir farklılaşma yoktur. Bebeği olan yakınlarını ziyaret eden kadınların oranı %74 iken bu oran erkeklerde %66’ya düşmektedir. Buna karşılık asker uğurlama/karşılama durumunda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı erkeklerde daha yüksektir (%69).

65 yaş ve üzeri bireyler arasında hemen hemen her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı diğer yaş gruplarına kıyasla daha düşüktür. Yaş grupları arasında en yüksek oranda farklılaşma ise düğün/nikâh vb. törenlerde yakınlarını ziyaret edenlerin oranında görünmektedir. Bu durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı 65 yaş ve üzerinde %60, 45-54 yaş grubunda ise %81’dir.

Medeni durum bakımından, her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı evliler arasında daha yüksektir. Medeni duruma göre her durumda ziyaret oranları arasında ciddi farklılaşmalar vardır. Ancak bu farklılaşmanın en yüksek olduğu konu düğün/nikâh vb. halinde yakınlarını ziyaret edenlerin oranıyla ilgilidir. Evliler arasında bu durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı %79 iken, bu oran dul

bireylerde %56’ya düşmektedir.

Hemen her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda daha düşük, ilkökul mezunlarında daha yüksektir. Öğrenim durumuna göre genel olarak ciddi oranda farklılaşma söz konusudur. Ancak farklılaşmanın en yüksek olduğu durum düğün/nikâh vb. hallerde yakınlarını ziyaret edenlerin oranıyla ilgilidir. Bu durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda %62, üniversite mezunlarında %80’dir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin dağılmış ailelere mensup bireyler bakımından daha düşük, çekirdek ailelere mensup bireylerde ise daha yüksek oranda olduğu görünmektedir. Farklılaşma ise bebeği olanları, hacdan dönenleri ve asker uğurlama/karşılama durumlarında en yüksek noktadadır. Bu üç durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı dağılmış ailelere mensup bireylerde %51 ile %56 arasında değişmektedir. Aynı oranlar çekirdek ve geniş ailelerde %66 ile %72 arasında oynamaktadır.

Sosyoekonomik statüye göre bakıldığında, hemen her durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı en alt SES grubunda daha düşük çıkmaktadır. Farklılaşmanın en yüksek olduğu durum ise düğün/nikâh vb. durumlarda yakınlarını ziyaret edenlerin oranıyla ilgilidir. Bu durumda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı en üst SES grubunda %83, en alt SES grubunda ise %63’tür.

Tablo 156. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme (Mutlaka & Genellikle)

	Dini bayramlarda bayramlaşma	Başsağlığı	Hasta ziyareti	Düğün nikah vb. törenler
Türkiye	83,7	83,9	79,7	75,8
YERLEŞİM YERİ				
Kent	83,7	83,6	79,4	76,1
Kır	83,6	84,5	80,4	74,9
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	82,9	82,6	78,7	76,4
Ankara	84,6	85,5	81,9	80,0
İzmir	85,8	88,8	84,3	81,7
BÖLGE				
İstanbul	82,9	82,6	78,7	76,4
Batı Marmara	87,9	90,6	84,4	79,3
Doğu Marmara	83,5	85,6	83,6	78,6
Ege	87,7	87,2	84,7	83,2
Akdeniz	83,8	86,2	80,7	73,0
Batı Anadolu	84,6	85,2	81,4	78,8
Orta Anadolu	80,7	75,1	69,2	73,2
Batı Karadeniz	87,3	86,5	81,9	73,1
Doğu Karadeniz	90,3	91,5	87,1	80,4
Kuzeydoğu Anadolu	78,2	73,9	65,4	65,2
Ortadoğu Anadolu	81,3	86,0	83,0	77,2
Güneydoğu Anadolu	74,1	72,0	66,4	61,1

	Kabir/ mezarlık ziyareti	Bebegi olan yakınların bebeğini görme	Hacdän dönenleri görme	Askere gidenleri uğurlama veya karşılama	Ev alan yakınların evini görme
Türkiye	74,5	69,8	66,9	65,3	62,6
YERLEŞİM YERİ					
Kent	73,2	69,2	64,5	63,5	62,0
Kır	78,0	71,4	73,2	69,9	64,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	74,7	69,4	62,6	60,8	60,4
Ankara	73,0	73,3	66,1	66,7	67,6
İzmir	75,8	76,1	67,1	71,1	67,0
BÖLGE					
İstanbul	74,7	69,4	62,6	60,8	60,4
Batı Marmara	80,1	74,5	68,7	66,4	69,7
Doğu Marmara	75,8	72,5	70,2	68,5	66,1
Ege	79,2	78,9	73,1	76,4	71,2
Akdeniz	79,4	70,1	66,8	65,5	60,9
Batı Anadolu	71,8	73,6	69,0	68,6	66,5
Orta Anadolu	67,6	61,1	61,1	58,7	57,7
Batı Karadeniz	80,3	70,5	70,2	67,8	62,6
Doğu Karadeniz	88,1	79,0	83,0	74,8	71,8
Kuzeydoğu Anadolu	57,0	61,7	63,8	55,9	54,2
Ortadoğu Anadolu	77,2	68,5	68,7	65,3	62,8
Güneydoğu Anadolu	55,4	49,1	53,3	48,4	44,7

Tablo 157. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba, Arkadaş Veya Yakınları Ziyarete Götme (Mutlaka & Genellikle)

	Dini bayramlarda bayramlaşma	Başsağlığı	Hasta ziyareti	Düğün nikah vb. törenler
CİNSİYET				
Erkek	84,4	84,8	79,8	76,0
Kadın	82,9	82,9	79,6	75,5
YAŞ				
18-24	83,0	78,9	73,9	73,1
25-34	85,2	83,9	79,0	76,8
35-44	86,6	87,2	83,8	79,3
45-54	86,9	87,7	84,4	80,8
55-64	84,8	87,6	83,9	78,3
65+	69,4	75,5	70,5	60,1
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmeyen	71,9	74,8	70,0	61,5
İlkokul mezunu	85,7	86,8	83,0	78,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	84,6	83,2	78,3	77,5
Lise mezunu	85,1	83,6	79,4	76,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	86,6	86,1	82,2	79,5
Bekâr	80,8	77,8	72,2	72,0
MEDENİ DURUM				
Evli	86,4	86,9	83,1	79,0
Ayrı yaşıyor	72,7	75,9	73,4	59,7
Dul	66,1	71,7	65,9	55,8
Boşanmış	71,5	73,8	72,0	60,2
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	86,1	85,8	81,6	78,2
Geniş	82,4	82,8	78,6	75,6
Dağılmış	72,0	74,4	70,3	62,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	87,0	86,2	79,9	83,4
Üst grup	87,8	87,6	84,1	80,6
Üst orta grup	86,8	86,3	83,7	80,4
Alt orta grup	84,2	84,4	79,7	76,0
En alt grup	75,2	76,8	70,9	63,2

	Kabir/ mezarlık ziyareti	Bebeği olan yakınların bebeğini görme	Hacdan dönenleri görme	Askere gidenleri uğurlama veya karşılama	Ev alan yakınların evini görme
CİNSİYET					
Erkek	76,0	65,9	66,3	68,7	59,3
Kadın	73,1	73,7	67,6	61,8	65,9
YAŞ					
18-24	68,9	58,7	55,5	61,8	51,0
25-34	72,2	71,6	63,9	63,8	61,5
35-44	77,1	75,0	70,6	67,5	67,8
45-54	79,2	76,1	74,1	71,9	71,1
55-64	80,9	75,0	75,9	70,6	70,6
65+	69,9	58,2	64,5	54,0	52,2
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	65,8	58,9	63,0	54,0	52,0
İlkokul mezunu	78,7	74,4	74,3	70,6	68,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	74,5	69,4	65,2	67,6	61,8
Lise mezunu	73,8	68,0	62,6	64,0	60,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	73,0	71,8	59,4	60,9	63,3
Bekâr	68,2	55,8	51,9	60,7	49,1
MEDENİ DURUM					
Evlü	77,2	75,1	72,1	68,3	67,7
Ayrı yaşıyor	71,5	65,2	59,4	58,7	52,3
Dul	67,3	55,9	61,0	50,0	52,1
Boşanmış	63,3	60,7	50,9	48,9	49,7
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	76,0	72,4	68,8	67,6	64,9
Geniş	73,6	69,7	69,6	65,9	63,3
Dağılımı	67,5	55,5	52,7	51,0	48,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	66,5	76,5	56,9	56,0	65,9
Üst grup	78,2	76,2	65,3	66,1	68,3
Üst orta grup	78,5	73,4	69,5	67,8	66,7
Alt orta grup	75,6	70,7	69,5	68,1	63,7
En alt grup	65,8	58,3	61,8	57,3	50,0

8.2. Aile Üyelerine ve Yakınlarına Hediye Verme

Araştırma kapsamında tüm bireylere, çeşitli durumlarda aile üyeleri ve yakınlarına hediye alıp almadıkları ve ne sıklıkta aldıkları sorulmuştur. Cevaplardan “hasta ziyaretinde” ve “bebek görmeye gittiklerinde” yakınlarına hediye verenlerin oranının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda “yılbaşında” ve “sevgililer gününde” hediye vermenin henüz yaygınlaşmadığı görülmektedir.

Bireylerin %27’si mutlaka, %39’u ise genellikle hasta ziyaretine giderken hediye götürdüklerini ifade

etmektedir. Bebek görmeye giderken mutlaka bir hediye götürdüklerini belirtenlerin oranı %24, genellikle hediye götürdüklerini belirtenlerin oranı ise %38’dir. Bireylerin, evlenen veya ev alan yakınlarına hediye götürme oranı da yüksektir. Ev alan veya evlenen yakına mutlaka hediye verdiğini bildirenlerin oranı %19, genellikle hediye verdiklerini bildirenlerin oranı ise %35’tir. Hediye vermenin en düşük olduğu durum ise yılbaşındır. Yılbaşında yakın veya aile üyelerine mutlaka hediye aldığını belirten bireylerin oranı %5’tir. Yılbaşlarında aile üyelerine veya yakınlarına genellikle hediye aldıklarını belirtenlerin oranı ise %11’dir (Tablo 158).

Tablo 158. Türkiye Geneline Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme

	Hiç	Bazen	Genellikle	Mutlaka	İlgili Değil
Bayramlar	23,7	31,0	28,7	16,2	0,4
Doğum günleri	31,6	26,8	25,5	14,2	2,0
Yılbaşı	62,5	16,3	10,6	5,1	5,5
Evlenen/ev alan yakınlarına	16,9	28,1	35,3	19,1	0,5
Askere giden yakınlarına	21,9	28,9	32,4	16,2	0,7
Bebek görmeye giderken	12,8	24,6	38,0	23,9	0,7
Hasta ziyareti	10,8	23,1	39,3	26,5	0,3
Kandil	46,0	24,0	19,6	9,6	0,8
Evlilik yıldönümü	42,0	16,7	14,8	11,0	15,5
Anneler günü	30,5	17,7	22,4	18,4	10,9
Babalar günü	34,8	16,0	18,9	14,5	15,9
Sevgililer günü	46,6	15,2	14,5	11,9	11,8

Yerleşim yerine göre bakıldığında, genel olarak her durumda kırdaki yaşayanların kentte yaşayanlara kıyasla daha az oranda hediye verdikleri görülmektedir. Kent ile kır arasındaki farklılaşma kendini en yüksek oranda anneler günü, babalar günü ve doğum günü nedeniyle hediye vermede göstermektedir. Bu üç durumda kentte yaşayanların neredeyse yarısı (%38 ile %47 arasında değişen oranlarda) yakınlarına hediye vermektedir. Kırdaki ise bu oranlar %21 ile %26 arasındadır (Tablo 159).

Üç büyük il arasında her durumda hediye verenlerin oranının İstanbul’da daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu iller arasında farklılaşma ise askere giden

yakınlara hediye verme durumunda dikkat çekmektedir. İstanbul’da yaşayanların %44’ü askere giden yakınlarına hediye verirken bu oran Ankara’da %57, İzmir’de %59’dur.

Bölgeler arasında her durumda hediye verenlerin oranının en düşük olduğu yer Güneydoğu Anadolu’dur. Bölgelere bakıldığında ise evlenenlere/ev alan yakınlarına ziyaret ile bebek görmeye gitme ve hasta ziyareti konularında farklılaşmanın yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yaşayanların %20’si evlenenlere/ev alanlara mutlaka veya genellikle hediye verirken bu oran Doğu Marmara’da %68’e yükselmektedir.

Yine Güneydoğu Anadolu'da bebek görmeye giderken hediye alanların oranı %28, hasta ziyaretine giderken hediye alanların oranı ise %31 ile en düşük seviyededir. Bu durumlarda mutlaka veya genellikle yakınlarına hediye verenlerin oranı ise Batı Marmara'da yüksektir. Batı Marmara'da yaşayanların %78'i hasta ziyaretinde, %73'ü bebek görmeye giderken hediye götürmektedir.

Kadınlar arasında bebek görmeye giderken (%66), erkekler arasında ise sevgililer günü (%31) nedeniyle hediye verme oranlarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bunun dışındaki durumlarda kadınlarla erkekler arasında önemli oranda bir farklılaşma yoktur (Tablo 160).

Yaş grupları arasında ise en yüksek oranda farklılaşma, anneler günü ve babalar günü sebebiyle hediye verenlerin oranındadır. 18-24 yaş grubunun %61'i anneler gününde hediye verirken bu oran 45-54 yaş grubunda %31'e, 55-64 yaş grubunda %20'ye düşmektedir. 18-24 yaş grubunda babalar günü nedeniyle hediye verenlerin oranı %52'dir. Bu oran 45-54 yaş grubunda %23'e, 55-64 yaş grubunda %15'e düşmektedir.

Hemen her durumda, dul bireyler arasında hediye verenlerin oranı diğer medeni durumdakilere kıyasla daha düşüktür. Medeni duruma göre farklılaşmanın en yüksek olduğu durumlar ise yine anneler günü ile babalar günüdür. Anneler gününde hediye verenlerin oranının en yüksek olduğu grup ayrı yaşayanlardır (%43). Babalar gününde ise hiç evlenmemiş olanlar daha yüksek oranda (%51) hediye vermektedir. Her iki durumda da en düşük oranda hediye verenler dul bireylerdir. Bu grubun %11'i anneler gününde, %7'si ise babalar gününde

yakınlarına hediye vermektedir.

Öğrenim durumuna göre bakıldığında, her durumda hediye verenlerin oranının en düşük olduğu grubu herhangi bir okula gitmemiş olanlar oluşturmaktadır. Öğrenim durumuna göre farklılaşmanın en yüksek olduğu durumlar ise anneler günü ve doğum günleridir. Her iki durumda da üniversite mezunlarının %67-%68'lik bölümü hediye verirken, bu oran herhangi bir okula gitmemiş olanlarda anneler günü için %13'e, doğum günleri için de %16'ya düşmektedir.

Diğer hanehalkı tiplerine kıyasla dağılmış ailelerde hediye verenlerin oranı daha düşük, çekirdek ailelerde daha yüksektir. Hanehalkı tipine göre en yüksek oranda farklılaşma ise evlilik yıldönümünde görünmektedir. Beklenebileceği üzere dağılmış ailelerde evlilik yıldönümü nedeniyle hediye verenlerin oranı düşüktür (%8). Bu oran geniş ailelerde %22, çekirdek ailelerde ise %30'dur.

Sosyoekonomik statüye göre bakıldığında, her durumda hediye verenlerin oranının en düşük olduğu grup en alt SES grubudur. Farklılaşmanın en yüksek olduğu durumlar ise anneler günü ile doğum günleridir. En alt SES grubunun sadece %14'ü yakınlarına mutlaka veya genellikle doğum günlerinde hediye aldığını belirtirken, bu oran en üst SES grubunda %76'ya kadar çıkmaktadır. Anneler gününde hediye verenlerin oranı ise en alt SES grubunda %17, en üst SES grubunda ise %74'tür. Dikkat çekiçi bir diğer nokta, Türkiye genelinde çok düşük olan yılbaşında hediye verme oranının (%16,) en üst SES grubunda %44, üst SES grubunda ise %31 gibi yüksek oranlarda olmasıdır.

Tablo 159. Türkiye Genel, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Mutlaka & Genelikle)

	Hasta ziyareti	Bebek görmeye giderken	Evlenen/ev alan yakınlara	Askere giden yakınlara	Bayramlar	Anneler günü	Doğum günleri	Babalar günü	Kandiller	Sevgiler günü	Evlilik yıldönümü	Yılbaşı
Türkiye	65,8	61,9	54,5	48,5	44,9	40,9	39,6	33,4	29,2	26,4	25,8	15,7
YERLEŞİM YERİ												
Kent	67,5	63,3	56,1	48,2	45,9	46,8	45,1	38,3	30,2	30,2	29,1	18,1
Kır	61,4	58,6	50,2	49,4	42,6	25,6	25,4	20,6	26,7	16,8	17,3	9,3
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	67,9	62,6	56,1	44,2	52,3	51,3	47,0	43,1	34,3	32,0	30,2	20,1
Ankara	72,0	70,4	66,6	56,8	45,0	55,9	54,6	47,0	34,7	33,8	34,4	25,4
İzmir	77,9	74,4	65,7	58,7	50,9	54,3	60,9	44,0	36,9	38,3	38,3	32,7
BÖLGE												
İstanbul	67,9	62,6	56,1	44,2	52,3	51,3	47,0	43,1	34,3	32,0	30,2	20,1
Batı Marmara	77,7	72,5	65,0	55,6	62,4	35,8	43,2	29,4	42,2	21,9	26,5	19,4
Doğu Marmara	76,7	73,4	67,7	59,9	54,4	45,3	47,4	37,9	37,0	29,6	30,3	15,8
Ege	72,9	70,1	62,1	59,7	50,5	46,8	49,6	38,0	39,7	31,8	31,7	22,3
Akdeniz	62,4	60,5	48,2	43,9	34,3	39,4	36,6	32,6	20,5	26,6	23,9	14,7
Batı Anadolu	70,3	68,1	62,4	55,5	44,3	50,5	47,4	40,8	29,6	31,0	29,8	19,4
Orta Anadolu	60,3	56,8	52,4	49,6	37,0	33,7	31,5	27,3	24,3	22,6	23,0	7,9
Batı Karadeniz	67,7	60,9	52,8	49,1	47,2	36,3	33,6	30,5	26,0	23,1	24,9	15,3
Doğu Karadeniz	74,3	70,2	65,3	57,6	48,6	32,9	30,3	25,3	28,4	19,0	22,5	8,5
Kuzeydoğu Anadolu	49,5	46,3	33,3	38,1	51,0	24,9	20,3	20,0	19,2	17,9	15,6	5,1
Ortadoğu Anadolu	68,0	61,4	56,5	49,7	29,7	32,9	25,9	23,3	19,0	18,6	17,2	7,6
Güneydoğu Anadolu	31,4	27,8	19,9	18,2	22,3	16,6	17,2	11,9	10,6	13,2	10,0	4,9

Tablo 160. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Mutlaka & Genellikle)

	Hasta ziyareti	Bebek görmeye giderken	Evlenen/ev alan yakınlara	Askere giden yakınlara	Bayramlar	Anneler günü	Doğum günleri	Babalar günü	Kandiller	Sevgililer günü	Evlilik yıldönümü	Yılbaşı
ÇİNSİYET												
Erkek	64,8	58,2	51,8	50,1	46,4	40,0	37,7	32,4	29,4	31,0	27,4	14,8
Kadın	66,8	65,7	57,1	46,9	43,5	41,8	41,5	34,4	29,0	21,9	24,2	16,5
YAŞ												
18-24	57,0	49,7	42,9	38,1	33,4	61,0	47,5	52,1	24,5	41,0	18,5	18,7
25-34	66,5	64,5	55,2	45,9	44,9	53,9	46,2	46,0	28,0	37,3	35,0	17,9
35-44	70,6	67,7	59,2	51,7	48,7	44,9	41,7	34,9	29,8	25,2	32,7	14,3
45-54	69,7	66,0	60,0	55,4	47,7	31,0	33,6	22,7	32,0	17,9	24,5	14,4
55-64	70,2	67,1	60,9	57,3	51,1	19,8	32,8	15,0	34,3	12,8	19,1	14,8
65+	58,3	52,5	46,7	45,2	45,4	8,4	24,5	7,1	28,7	7,9	12,1	11,1
ÖĞRENİM DURUMU												
Bir okul bitirmeyen	48,6	45,3	37,4	36,7	32,9	12,8	16,3	10,0	21,3	6,6	8,0	5,0
İlkokul mezunu	68,1	64,4	56,3	52,8	47,3	27,6	29,8	21,4	31,2	15,6	20,3	10,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	63,2	59,0	51,5	47,4	43,8	47,2	39,5	38,0	28,6	32,4	28,0	14,4
Lise mezunu	69,0	63,8	56,2	48,2	45,2	60,5	55,2	50,5	30,0	39,3	33,3	23,0
Üniversite/İlansüstü mezunu	75,3	73,0	68,1	50,6	51,8	67,5	66,7	57,9	31,3	49,1	44,7	32,3
MEDENİ DURUM												
Bekâr	57,3	48,8	42,8	39,1	33,8	61,0	49,0	51,3	23,9	38,4	9,7	20,5
Evlî	69,3	66,7	58,7	52,1	48,5	37,8	38,2	30,8	30,9	25,6	32,4	14,5
Ayrı Yaşıyor	63,1	55,7	52,7	46,9	42,8	42,7	42,3	32,7	32,8	15,1	21,0	21,8
Dul	53,1	49,9	43,7	39,2	40,9	11,3	24,5	6,6	27,4	3,4	5,6	11,1
Boşanmış	62,2	58,0	49,6	39,2	38,6	42,6	44,9	29,5	26,0	12,3	8,2	21,3
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	67,9	64,5	56,6	50,3	47,0	42,7	41,5	36,3	30,5	28,5	29,9	16,2
Geniş	63,3	59,5	52,2	48,7	41,5	35,6	31,9	28,3	26,9	22,8	21,9	10,8
Dağılmış	57,5	51,2	45,6	38,3	38,3	38,2	40,2	24,3	25,6	20,1	8,2	19,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
En üst grup	76,6	76,4	72,4	48,6	57,8	73,9	76,2	60,3	29,4	53,0	53,5	44,3
Üst grup	78,9	77,1	70,6	55,9	55,0	63,6	66,2	55,2	36,3	45,8	47,9	30,9
Üst orta grup	72,8	68,6	62,9	54,3	50,8	54,0	51,5	44,8	32,9	34,4	34,5	19,2
Alt orta grup	65,3	61,1	52,5	49,7	43,9	32,7	30,9	25,6	29,2	20,4	19,4	10,5
En alt grup	45,3	41,8	33,0	32,6	30,5	16,9	14,3	12,9	18,4	11,6	11,0	4,8

8.3. Kitap Okuma

Araştırma kapsamında bireylere hangi sıklıkta kitap okudukları sorulmuş ve “hiç”, “ara sıra”, “sık sık” seçeneklerinden birini belirtmeleri istenmiştir. Aşağıdaki tablolardan da görüleceği gibi Türkiye genelinde bireylerin %41’i hiç kitap okumamaktadır. Bu oran kırdaki %56, kentte %35’tir (Tablo 161).

Üç büyük il içinde ise hiç kitap okumayanların oranı İzmir’de daha yüksektir (%37). Bu oran İstanbul ve Ankara’da %31’dir. Sık sık kitap okuduğunu belirtenlerin oranı Ankara’da biraz daha yüksektir (%22).

Hiç kitap okumayanların oranı Güneydoğu Anadolu’da %56 ve Kuzeydoğu Anadolu’da %55 gibi yüksek oranlara ulaşmaktadır. Hiç kitap okumayanların oranlarından yola çıkarak bölgeler arasında batıdan doğuya veya kuzeyden güneye doğru gidildikçe kitap okuma faaliyetinin arttığına veya azaldığına dair bir belirleme yapmak mümkün görünmemektedir. Ancak doğu bölgelerinde diğer bölgelere göre daha az kitap okunduğu söylenebilir. Sık sık okuduğunu belirtenlerin oranının en yüksek olduğu bölge Batı Anadolu’dur (%19).

Tablo 161. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kitap Okuma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	40,9	44,3	14,7
YERLEŞİM YERİ			
Kent	35,3	48	16,7
Kır	55,5	34,9	9,6
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	31	51,2	17,8
Ankara	31,4	46,9	21,7
İzmir	36,8	45,3	17,9
BÖLGE			
İstanbul	31	51,2	17,8
Batı Marmara	43	41	16
Doğu Marmara	36,7	47,3	16
Ege	42,4	41,2	16,5
Akdeniz	42,3	43,3	14,4
Batı Anadolu	34	47,5	18,5
Orta Anadolu	41,9	49,2	8,9
Batı Karadeniz	45,1	42,5	12,4
Doğu Karadeniz	46,1	40,3	13,6
Kuzeydoğu Anadolu	54,8	34,4	10,9
Ortadoğu Anadolu	49,3	39,7	11
Güneydoğu Anadolu	56,2	36,3	7,6

Kadınlar ve erkekler arasında kitap okuma faaliyeti bakımından bir karşılaştırma yapılırsa, kadınların %44'ü hiç kitap okumadığını belirtirken, erkeklerde bu oran %38'e kadar düşmektedir. Bununla beraber kadınlar arasında sık sık kitap okuduğunu belirtenlerin oranı %16 iken bu oran erkekler için %14'tür. Bu rakamlar, kitap okumayan kadınların oranının erkeklerden daha yüksek olduğunu göstermekle beraber, kitap okuyan kadınların nispeten daha sık kitap okuduğuna da işaret etmektedir (Tablo 162).

Yaş grubu yükseldikçe hiç kitap okumayanların oranı artmakta, sık sık kitap okuyanların oranı azalmaktadır. 18-24 yaş grubunun %25'i sık sık kitap okuduğunu belirtmektedir. Bu oran 65 yaş ve üstünde %9'a kadar düşmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe hiç kitap okumayanların oranı azalmakta, sık sık kitap okuyanların oranı artmaktadır. Ancak üniversite mezunları arasında da %8'lik oranda hiç kitap okumayan bir kesim bulunmaktadır.

Geniş ailelere mensup bireylerin yarısından fazlası (%51) hiç kitap okumamaktadır. Sık sık kitap okuyan bireylerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi ise %24 ile dağılmış ailelerdir.

En alt sosyoekonomik statüde hiç kitap okumayanların oranı %70'tir. En üst SES grubundaki bireylerin sadece %10'u hiç kitap okumadığını belirtirken, bu grubun neredeyse yarısı (%45) sık sık kitap okuduğunu ifade etmektedir. En üst SES grubundaki bu oran Türkiye ortalamasının (%15) çok üstündedir.

Tablo 162. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kitap Okuma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	38,4	47,9	13,6
Kadın	43,5	40,8	15,8
YAŞ			
18-24	22,1	52,5	25,4
25-34	33,4	50,7	15,9
35-44	38,9	48,9	12,3
45-54	48,6	40,9	10,6
55-64	52,4	35,9	11,7
65+	69	22,1	8,9
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	89,2	9,4	1,4
İlkokul mezunu	50,8	42,8	6,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	34,4	55,4	10,2
Lise mezunu	18,9	57	24
Üniversite/lisansüstü mezunu	8,4	49,1	42,5
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	39	46,5	14,5
Geniş	50,6	40,6	8,8
Dağılmış	38,1	37,6	24,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	10,8	43,9	45,3
Üst grup	14,8	53,2	32,0
Üst orta grup	29,6	52,8	17,6
Alt orta grup	48,0	43,5	8,6
En alt grup	70,2	27,0	2,8

8.4. Gazete Okuma

Araştırma kapsamında bireylere hangi sıklıkta gazete okudukları sorulmuş ve kitap okuma faaliyetinde olduğu gibi “hiç”, “ara sıra”, “sık sık” seçeneklerinden birini belirtmeleri istenmiştir. Kitap okuma kadar olmasa da gazete okuma faaliyetine ilişkin soruya da bireyler benzer cevaplar vermişlerdir. Türkiye genelinde bireylerin %30'u hiç gazete okumazken, sık sık okuduğunu belirtenlerin oranı %26'dır (Tablo 163).

Hiç gazete okumadığını ifade edenlerin oranı kente göre (%23) kırdan (%47) daha yüksektir. Üç büyük il kırılımında, iller arasında göze çarpan bir farklılaşma yoktur. Sık sık gazete okuyanlar %35 ile en çok İstanbul ve %34 ile Batı Marmara bölgelerindedir. Hiç gazete okumadığını söyleyenlerin oranı ise %56 ile Kuzeydoğu Anadolu ve %54 ile Güneydoğu Anadolu bölgelerinde daha yüksektir.

Tablo 163. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Gazete Okuma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	29,7	44,7	25,6
YERLEŞİM YERİ			
Kent	23,1	47,2	29,7
Kır	46,8	38,4	14,9
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	16,1	48,7	35,1
Ankara	21,4	43,8	34,8
İzmir	18,9	43,8	37,4
BÖLGE			
İstanbul	16,1	48,7	35,1
Batı Marmara	22,7	43,6	33,7
Doğu Marmara	23,4	48,4	28,3
Ege	24,5	43,8	31,7
Akdeniz	27,8	48,7	23,5
Batı Anadolu	26,6	45,5	27,9
Orta Anadolu	39,3	46,4	14,2
Batı Karadeniz	36,1	42,9	21,0
Doğu Karadeniz	39,2	41,0	19,9
Kuzeydoğu Anadolu	55,8	30,3	13,8
Ortadoğu Anadolu	48,9	38,5	12,6
Güneydoğu Anadolu	54,0	36,4	9,6

Kadınlar ile erkeklerin gazete okuma alışkanlığı karşılaştırıldığında kadınların erkeklere oranla çok daha az gazete okuduğu anlaşılmaktadır. Kadınların %43'ü hiç gazete okumadığını bildirmektedir. Bu oran erkeklerde %17'dir. Yine erkeklerin %35'i sık sık gazete okuduğunu söylerken bu oran kadınlarda %16'ya kadar düşmektedir (Tablo 164).

Yaş grubu yükseldikçe hiç gazete okumayanların oranı da artmakta, sık sık gazete okuyanların oranı ise azalmaktadır. 65 yaş ve üzeri grubun %62'si hiç

gazete okumamaktadır. Sık sık gazete okuduğunu belirtenlerin oranı diğer yaş gruplarına kıyasla 18-24 ve 25-34 yaş grubundaki bireyler arasında daha yüksektir (%29).

Öğrenim durumu yükseldikçe hiç gazete okumayanların oranı azalmakta, sık sık gazete okuyanların oranı artmaktadır. Sık sık gazete okuduğunu ifade edenlerin oranı lise mezunlarında %39, üniversite mezunları arasında ise %57 ile Türkiye genelinin (%26) çok üstündedir.

Tablo 164. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Gazete Okuma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	16,7	48,1	35,2
Kadın	42,6	41,4	16,0
YAŞ			
18-24	18,4	52,6	29,0
25-34	21,8	49,5	28,7
35-44	23,9	49,8	26,3
45-54	32,9	42,7	24,4
55-64	39,9	36,0	24,0
65+	61,8	23,3	14,9
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	87,8	9,8	2,4
İlkokul mezunu	34,3	49,6	16,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	20,7	55,2	24,1
Lise mezunu	8,0	53,3	38,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	5,0	38,5	56,5
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	26,3	46,9	26,8
Geniş	40,6	42,1	17,2
Dağılmış	33,4	36,2	30,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	5,1	33,1	61,7
Üst grup	9,0	42,5	48,6
Üst orta grup	15,8	51,0	33,2
Alt orta grup	35,0	46,7	18,2
En alt grup	62,1	30,8	7,1

Hiç gazete okumayanların oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi geniş ailelerdir (%41). Sık sık gazete okuyan bireylerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi ise %30 ile dağılmış aileler ve %27 ile çekirdek ailelerdir (Tablo 164).

En alt sosyoekonomik statüde hiç gazete okumayanların oranı %62'dir. En üst SES grubundaki bireylerin ise %5'i hiç gazete okumadığını belirtirken, bu grubun %65'i sık sık gazete okuduğunu söylemektedir. En üst SES grubundaki bu oran Türkiye ortalamasının (%26) çok üstündedir.

8.5. Sinema ve Tiyatroya Gitme

Araştırma kapsamında bireylere hangi sıklıkta sinema ve tiyatroya gittikleri sorulmuştur. Ülkemiz genelinde bireylerin %70'i hiç sinema ve tiyatroya gitmediğini söylerken ara sıra gidenlerin oranı %26, sık sık gidenlerin oranı ise sadece %4'tür (Tablo 165).

Sinemaya/tiyatroya hiç gitmeyenlerin oranı kırdada (%88) daha yüksektir. Bu oran kentte %63'tür. Ara sıra sinemaya/tiyatroya gidenlerin oranı ise kentte %32, kırdada ise %10'dur.

Üç büyük il karşılaştırıldığında sık sık sinemaya/ tiyatroya gidenlerin oranı Ankara ve İstanbul'da daha yüksek çıkmaktadır (%7). Hiç sinemaya/ tiyatroya gitmeyenlerin oranı ise İstanbul'da %53, Ankara'da %59 iken İzmir'de %63'tür.

Sık sık sinemaya ve tiyatroya gittiğini söyleyenlerin en yüksek olduğu bölge %7 ile İstanbul çıkarken, hiç sinema ve tiyatroya gitmediğini söyleyenlerin oranı Kuzeydoğu Anadolu (%86), Güneydoğu Anadolu (%85) ve Ortadoğu Anadolu (%84) Bölgeleri'nde daha yüksektir.

Tablo 165. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sinema ve Tiyatroya Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	70,2	25,6	4,2
YERLEŞİM YERİ			
Kent	63,3	31,5	5,2
Kır	88,2	10,4	1,4
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	52,5	40,1	7,4
Ankara	58,9	34,0	7,0
İzmir	63,2	32,4	4,4
BÖLGE			
İstanbul	52,5	40,1	7,4
Batı Marmara	73,7	22,1	4,1
Doğu Marmara	66,0	28,6	5,4
Ege	69,5	27,3	3,1
Akdeniz	74,4	21,9	3,7
Batı Anadolu	65,8	28,7	5,5
Orta Anadolu	79,3	18,4	2,3
Batı Karadeniz	79,2	17,9	2,8
Doğu Karadeniz	78,9	18,7	2,4
Kuzeydoğu Anadolu	85,6	12,7	1,7
Ortadoğu Anadolu	84,2	13,9	1,9
Güneydoğu Anadolu	85,0	13,9	1,1

Cinsiyet açısından incelendiğinde kadınlar arasında sık sık sinemaya ve tiyatroya gittiğini söyleyenlerin oranı (%4) erkeklerle aynıdır. Ancak hiç tiyatroya veya sinemaya gitmeyen kadın oranı (%74) erkeklerden (%67) daha yüksektir (Tablo 166).

Yaş grubu düştükçe, öğrenim durumu yükseldikçe, sosyoekonomik statü yükseldikçe hiç sinemaya ve tiyatroya gitmediğini söyleyenlerin oranı düşmektedir.

Yaş grubu açısından incelendiğinde 65 yaş ve üstü grubun neredeyse tamamının (%95) sinemaya/ tiyatroya hiç gitmediği anlaşılmaktadır. Bu oran 18-24 yaş grubunda da %43'tür. Sık sık sinemaya/ tiyatroya gidenlerin oranının en yüksek olduğu yaş grubu 18-24'tür. Bu yaş grubundakilerin %11'i sık sık, %46'sı ise ara sıra sinemaya/ tiyatroya gittiğini ifade etmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe sinemaya/tiyatroya sık sık gidenlerin oranı yükselmekte, hiç gitmeyenlerin oranı ise düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların neredeyse tamamının da (%98) sinemaya/tiyatroya gitmediği görünmektedir. Bu oran üniversite mezunlarında %25'tir. Öte yandan sık sık sinemaya/tiyatroya gidenlerin oranı, üniversite mezunlarında %15 ile Türkiye ortalamasının (%4) üstüne çıkmaktadır.

Kitap okumada olduğu gibi, tiyatro ve sinemaya gitmeyenlerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %80 ile geniş ailelerdir. Bu oran çekirdek aile-

lerde %70, dağılmış ailelerde ise %58'dir. Sık sık sinemaya/tiyatroya gidenlerin oranı ise dağılmış ailelere mensup bireyler arasında daha yüksektir (%9).

Öğrenim durumunda olduğu gibi, sosyoekonomik statü yükseldikçe sinemaya/tiyatroya sık sık gidenlerin oranının yükseldiği, hiç gitmeyenlerin oranının ise düştüğü görünmektedir. En alt SES grubunun neredeyse tamamı (%97) sinemaya/tiyatroya hiç gitmemektedir. Bu oran en üst SES grubunda %16'dır. Sık sık sinemaya/tiyatroya gidenlerin oranı üst SES grubunda %11, en üst SES grubunda %21 ile Türkiye ortalamasının (%4) çok üstündedir.

Tablo 166. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sinema ve Tiyatroya Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	66,8	28,8	4,4
Kadın	73,6	22,5	3,9
YAŞ			
18-24	43,2	46,1	10,7
25-34	59,3	35,0	5,7
35-44	73,2	24,6	2,2
45-54	83,1	15,0	1,9
55-64	88,0	11,1	1,0
65+	94,7	4,7	0,5
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	98,1	1,8	0,0
İlkokul mezunu	90,7	8,8	0,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	72,0	26,0	2,0
Lise mezunu	43,0	48,6	8,3
Üniversite/lisansüstü mezunu	25,0	60,1	14,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	70,1	26,2	3,7
Geniş	79,5	18,4	2,1
Dağılmış	57,9	32,7	9,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	15,8	63,7	20,5
Üst grup	32,4	56,8	10,9
Üst orta grup	57,2	38,3	4,5
Alt orta grup	84,1	14,2	1,7
En alt grup	96,9	3,1	0,0

8.6. Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme

Araştırmada bireylere sorulan sorulardan biri de restoran, lokanta, pastane, kafe vb. yerlere ne sıklıkta gittikleridir. Türkiye genelinde bireylerin %50'si hiç restoran, lokanta, pastane kafe gibi yerlere gitmediğini söylerken bu tür yerlere ara sıra gidenlerin oranı %42, sık sık gidenlerin oranı ise %8'dir (Tablo 167).

Restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere hiç gitmeyenlerin oranı kırdaki %67 gibi yüksek bir değerdir. Bu oran kentte %43'tür.

Üç büyük il karşılaştırmasında sonuçlar çok büyük

Tablo 167. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	49,7	42,4	7,9
YERLEŞİM YERİ			
Kent	43,2	47,2	9,6
Kır	66,6	29,9	3,5
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	37,3	51,2	11,5
Ankara	38,6	47,2	14,2
İzmir	41,1	49,5	9,4
BÖLGE			
İstanbul	37,3	51,2	11,5
Batı Marmara	50,5	41,9	7,7
Doğu Marmara	44,8	45,7	9,5
Ege	46,6	46,5	6,9
Akdeniz	51,2	42,5	6,4
Batı Anadolu	43,8	44	12,2
Orta Anadolu	57,3	37,9	4,7
Batı Karadeniz	54,6	37,9	7,5
Doğu Karadeniz	59,4	35	5,6
Kuzeydoğu Anadolu	71,9	24,2	3,9
Ortadoğu Anadolu	56,8	37,9	5,4
Güneydoğu Anadolu	69,8	27,6	2,6

Cinsiyet açısından incelendiğinde kadınlarda hiç restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere gitmediğini söyleyenlerin oranı %58 iken, erkeklerde bu oran %42'ye kadar düşmektedir (Tablo 168).

Bu mekânlara hiç gitmediğini söyleyen bireylerin oranı yaş grubu yükseldikçe artmakta, öğrenim du-

rumu ve sosyoekonomik statü yükseldikçe azalmaktadır. 18-24 yaş grubunun %31'i bu tür yerlere hiç gitmediğini belirtirken, %16'sı sık sık gittiğini ifade etmektedir. Restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere sık sık gidenlerin oranı 65 yaş ve üstünde %2'ye kadar düşmektedir.

farklılık göstermemektedir ancak İzmir'de bu tür yerlere hiç gitmeyenlerin oranı (%41) biraz daha yüksektir. Sık sık gidenlerin oranı da Ankara'da biraz daha yüksek çıkmaktadır (%14).
Bölgelere bakıldığında, restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere hiç gitmediğini söyleyenlerin oranı Kuzeydoğu Anadolu (%72) ve Güneydoğu Anadolu (%70) bölgelerinde daha yüksektir. Tablodan da anlaşılacağı üzere doğu bölgelerinde bu tür yerlere hiç gitmeyenlerin oranı daha yüksektir. Restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere sık sık gidenlerin oranının ise %12 ile İstanbul ve Batı Anadolu'da daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Lise (%15) ve üniversite mezunları (%22) arasında bu tür yerlere sık sık gidenlerin oranı Türkiye ortalamasının (%8) üstündedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %88'i ise hiç gitmediğini ifade etmektedir.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe restoran, lokanta, pastane, kafe gibi yerlere sık sık gidenlerin oranının oldukça yükseldiği, en üst SES grubunda %33 ile Türkiye ortalamasının (%8) çok üstünde çıktığı

dikkat çekmektedir. En üst SES grubu içinde bu tür yerlere hiç gitmediğini belirtenlerin oranı sadece %7 iken bu oran en alt SES grubunda %83'e ulaşmaktadır.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, bu tür yerlere hiç gitmeyenlerin oranının geniş ailelerde (%61); sık sık gidenlerin oranının ise dağılmış ailelerde (%14) en yüksek seviyeye çıktığı görülmektedir.

Tablo 168. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Restoran, Lokanta, Pastane, Kafe vb. Yerlere Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	41,6	49,1	9,3
Kadın	57,8	35,7	6,4
YAŞ			
18-24	31,4	52,3	16,3
25-34	38,1	51,2	10,7
35-44	48,6	45	6,4
45-54	57,5	38,5	4,0
55-64	65,3	31,7	3,0
65+	79,8	18,3	1,9
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	88,4	10,8	0,8
İlkokul mezunu	65,5	32,2	2,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	46,0	47,3	6,6
Lise mezunu	23,7	61,7	14,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	12,0	66,1	21,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	47,5	44,8	7,7
Geniş	60,5	34,9	4,6
Dağılmış	46,7	39,6	13,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	7,2	59,6	33,1
Üst grup	13,5	67,4	19,1
Üst orta grup	33,4	57,5	9,1
Alt orta grup	60,4	35,6	4,0
En alt grup	83,1	15,8	1,1

8.7. Lokal, Kulüp, Dernek vb. Yerlere Gitme

Araştırmada bireylere sorulan sorulardan bir diğeri de lokal, kulüp ve dernek vb. yerlere ne sıklıkta gittikleridir. Türkiye genelinde bireylerin %88'i lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere hiç gitmediğini belirtmektedir. Bu tür yerlere ara sıra gidenlerin oranı %10, sık sık gidenlerin oranı ise %2'dir (Tablo 169).

Lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere hiç gitmeyen-

lerin oranı kırdaki (%94), ara sıra gidenlerin oranı ise kentte (%12) daha yüksektir. Üç büyük il arasında ise lokal, kulüp dernek gibi yerlere gidenlerin oranı İstanbul'da daha yüksektir. Bu tür mekânlara ara sıra gidenlerin oranı İstanbul'da %18, diğer iki ilde %13'tür. Kuzeydoğu Anadolu (%97) ve Güneydoğu Anadolu (%96) bölgelerinde yaşayanların neredeyse tamamı lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere hiç gitmediğini belirtmektedir. Ara sıra gidenlerin oranı ise İstanbul'da (%18) daha yüksektir.

Tablo 169. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Lokal, Kulüp ve Dernek vb. Yerlere Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	87,8	10,2	2,0
YERLEŞİM YERİ			
Kent	85,4	12,1	2,5
Kır	94,0	5,1	1,0
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	78,3	18,4	3,3
Ankara	83,9	13,4	2,7
İzmir	83,3	13,3	3,5
BÖLGE			
İstanbul	78,3	18,4	3,3
Batı Marmara	86,6	10,8	2,6
Doğu Marmara	86,3	11,1	2,5
Ege	86,9	11,0	2,1
Akdeniz	89,9	8,0	2,0
Batı Anadolu	86,5	11,4	2,2
Orta Anadolu	93,7	5,6	0,7
Batı Karadeniz	92,4	6,4	1,2
Doğu Karadeniz	93,1	5,8	1,0
Kuzeydoğu Anadolu	96,6	2,8	0,6
Ortadoğu Anadolu	94,3	4,2	1,5
Güneydoğu Anadolu	95,9	3,5	0,7

Cinsiyete göre değerlendirildiğinde kadınlar arasında lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere hiç gitmediğini söyleyenlerin oranı %94 iken erkeklerde bu oran %82'ye inmektedir (Tablo 170).

Bu tür mekânlara hiç gitmediğini belirten bireylerin oranı bütün kırılımlarda çok yüksektir. Ancak bu oran yaş grubu yükseldikçe artmakta, öğrenim durumu ve sosyoekonomik statü yükseldikçe azalmaktadır. 18-24 yaş grubunun %82'si bu tür yerlere

hiç gitmediğini belirtirken, %15'i ara sıra gittiğini ifade etmektedir. Lokal, kulüp dernek gibi yerlere ara sıra gidenlerin oranı 65 yaş ve üstünde %4'tür.

Üniversite mezunları arasında bu tür yerlere ara sıra (%24) ve sık sık (%7) gidenlerin oranı Türkiye ortalamasının çok üstündedir. Öte yandan hiç okul bitirmemiş bireylerin neredeyse hiçbiri bu tür yerlere gitmemektedir (%99). İlkokul mezunlarında da hiç gitmeyenlerin oranı çok yüksektir (%95).

Sosyoekonomik statü yükseldikçe lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere sık sık gidenlerin oranının yükseldiği, en üst SES grubunda %9 ile Türkiye ortalamasının (%2) çok üstünde olduğu göze çarpmaktadır. En üst SES grubu içinde bu tür yerlere hiç gitmediğini belirtenlerin oranı %63 iken en alt SES grubunun neredeyse tamamının (%98) bu türden

herhangi bir yerde bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, bu tür yerlere hiç gitmeyenlerin oranının geniş ailelerde (%92), ara sıra gidenlerin oranının ise dağılmış ailelerde (%14) ve çekirdek ailelerde (%10) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 170. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Lokal, Kulüp ve Dernek vb. Yerlere Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	81,5	15,4	3,1
Kadın	94,1	4,9	1,0
YAŞ			
18-24	81,9	15,0	3,1
25-34	85,5	12,3	2,1
35-44	88,8	9,5	1,7
45-54	89,0	9,4	1,7
55-64	91,1	6,7	2,2
65+	95,3	3,5	1,2
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	99,2	0,5	0,3
İlkokul mezunu	94,6	4,7	0,7
İlköğretim/ortaokul mezunu	88,9	9,8	1,3
Lise mezunu	79,6	17,4	3,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	68,5	24,4	7,1
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	87,6	10,4	2,0
Geniş	91,9	6,9	1,2
Dağılmış	83,1	13,6	3,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	62,8	28,7	8,5
Üst grup	74,7	20,6	4,7
Üst orta grup	83,9	14,0	2,1
Alt orta grup	92,6	6,4	1,1
En alt grup	97,7	2,2	0,1

8.8. Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

Araştırmada bireylerin bar, gece kulübü vb. yerlere gidip gitmedikleri, ne sıklıkta gittikleri sorulmuştur. Ülke genelinde bireylerin %92'si bar ve gece kulübü gibi yerlere hiç gitmediğini belirtmektedir. Bu tür yerlere ara sıra gidenlerin oranı %7i, sık sık gidenlerin oranı sadece %1'dir (Tablo 171).

Bar, gece kulübü gibi yerlere hiç gitmeyenlerin oranı kırdaki (%96), ara sıra gidenlerin oranı ise kentte (%8) daha yüksektir. Bu tür yerlere sık sık gidenle-

rin oranı çok düşüktür ve kırdaki ile kent arasında farklılaşma yoktur. Üç büyük il arasında bar, gece kulübü gibi yerlere gitme oranları benzerdir; farklılaşma bulunmamaktadır. Bar ve gece kulübü gibi yerlere hiç gitmeyenlerin oranı bütün bölgelerde çok yüksektir. Ara sıra gidenlerin oranının batı bölgelerinde daha yüksek olduğu gözle çarpılmaktadır.

Ara sıra bar, gece kulübü gibi yerlere gidenlerin oranı İstanbul'da %11, Batı Marmara'da %8, Batı Anadolu'da %8, Doğu Marmara, Ege ve Akdeniz'de daha yüksektir (%7).

Tablo 171. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	92,2	6,6	1,2
YERLEŞİM YERİ			
Kent	90,6	7,9	1,5
Kırsal	96,3	3,1	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	86,4	11,2	2,4
Ankara	88,1	10,6	1,3
İzmir	86,9	10,4	2,7
BÖLGE			
İstanbul	86,4	11,2	2,4
Batı Marmara	90,5	8,0	1,4
Doğu Marmara	91,8	7,0	1,1
Ege	91,3	7,2	1,5
Akdeniz	91,7	7,0	1,3
Batı Anadolu	90,7	8,2	1,1
Orta Anadolu	97,9	1,9	0,3
Batı Karadeniz	95,5	3,9	0,6
Doğu Karadeniz	95,7	3,6	0,7
Kuzeydoğu Anadolu	97,1	2,5	0,5
Ortadoğu Anadolu	97,5	1,9	0,6
Güneydoğu Anadolu	98,6	1,0	0,4

Cinsiyete göre incelendiğinde kadınların %96'sı hiç bar ve gece kulübü gibi yerlere gitmediğini bildirmiştir. Bu oran erkeklerde %89'dur (Tablo 172).

Yaş grubu yükseldikçe bara, gece kulübüne hiç gitmeyenlerin oranı artmakta, ara sıra veya sık sık gi-

denlerin oranı azalmaktadır. 18-24 yaş grubunun %13'ü ara sıra, %4'ü sık sık bar, gece kulübü gibi yerlere gittiğini ifade etmektedir. Bir sonraki aralık olan 25-34 yaş grubunda bu tür yerlere ara sıra gidenlerin oranı %10'a, sık sık gidenlerin oranı %2'ye düşmektedir.

Öğrenim durumu açısından ise bu oran ters bir ilişki sergilemektedir. Bireylerin öğrenim durumları yükseldikçe hiç bar ve gece kulübü gibi yerlere gitmediğini söyleyenlerin oranı düşmektedir. Lise mezunlarının %85'i, üniversite mezunlarının ise %78'i bar, gece kulübü gibi yerlere hiç gitmediğini belirtmektedir. Ara sıra gidenlerin oranı ise lise mezunlarında %13, üniversite mezunlarında %18'dir.

Ara sıra bar ve gece kulübü gibi yerlere gidenlerin

oranı %13 ile dağılmış ailelerin bulunduğu hanelerde en yüksek orandadır. Bu oran çekirdek ailelerde %6, geniş ailelerde %4'tür.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe bar, gece kulübü gibi yerlere gidenlerin oranı yükselmektedir. Üst SES grubunun %13'ü, en üst SES grubunun ise %30'u ara sıra bu tür yerlere gittiklerini ifade etmektedir.

Tablo 172. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	88,5	9,5	2,0
Kadın	95,9	3,6	0,5
YAŞ			
18-24	83,1	13,4	3,5
25-34	88,8	9,7	1,5
35-44	94,0	5,3	0,7
45-54	96,0	3,5	0,4
55-64	98,1	1,5	0,4
65+	98,9	0,9	0,2
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	99,5	0,3	0,2
İlkokul mezunu	98,1	1,7	0,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	93,6	5,5	0,9
Lise mezunu	84,6	12,9	2,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	78,3	18,1	3,6
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	92,9	6,1	1,0
Geniş	95,3	4,0	0,7
Dağılmış	83,7	13,0	3,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	65,6	29,5	4,9
Üst grup	84,7	13,2	2,1
Üst orta grup	90,2	8,5	1,3
Alt orta grup	96,3	3,1	0,6
En alt grup	98,6	1,1	0,3

8.9. Kırathaneye/Kahvehaneye Gitme

Araştırma kapsamında bireylere kırathaneye/kahvehaneye gidip gitmedikleri ve ne sıklıkta gittikleri sorulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin %79'u kırathaneye ve kahvehane gibi yerlere hiç gitmediğini belirtmektedir. Ara sıra gidenlerin oranı %17, sık sık gidenlerin oranı ise %4'tür (Tablo 173).

Kırathane ve kahvehane vb. yerlere gidenlerin oranı kırdada daha yüksektir. Sık sık kırathane ve kahvehane gibi yerlere gittiğini söyleyenlerin oranı kırdada %7, kentte %3'tür. Üç büyük il arasında kırathane/kahvehane gibi yerlere gidenlerin en düşük olduğu

il Ankara'dır. Ankara'da bu tür mekânlara hiç gitmeyenlerin oranı %88'dir. Bu oran İstanbul'da %77, İzmir'de %75'tir.

Sık sık kırathane ve kahvehane gibi yerlere gittiğini söyleyenlerin oranı %11 ile Batı Marmara'da en yüksek olurken, Ege ve Doğu Marmara'da bu oran %7'dir. Hiç kırathane ve kahvehane gibi yerlere gitmediğini söyleyenlerin oranı, Batı Anadolu bölgesinde %86 ile en yüksek, %66 ile Batı Marmara'da en düşük orandadır. Bölgelerin genel karşılaştırmasında, hiç kırathane ve kahvehane gibi yerlere gitmeyenlerin oranı doğudan batıya doğru gidildikçe düşmektedir.

Tablo 173. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kırathane/Kahvehaneye Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	78,9	16,7	4,4
YERLEŞİM YERİ			
Kent	80,3	16,6	3,2
Kır	75,4	17,2	7,4
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	77,0	19,6	3,5
Ankara	88,3	10,4	1,3
İzmir	74,6	17,7	7,7
BÖLGE			
İstanbul	77,0	19,6	3,5
Batı Marmara	66,0	23,3	10,8
Doğu Marmara	74,0	19,0	7,0
Ege	74,3	18,3	7,4
Akdeniz	83,3	13,8	2,9
Batı Anadolu	86,3	11,7	2,0
Orta Anadolu	82,3	14,1	3,5
Batı Karadeniz	79,3	16,4	4,3
Doğu Karadeniz	80,7	16,3	3,0
Kuzeydoğu Anadolu	78,0	18,1	3,9
Ortadoğu Anadolu	83,9	13,5	2,6
Güneydoğu Anadolu	83,3	14,8	1,9

Cinsiyet açısından bakıldığında kadınların neredeyse tamamı (%99) hiç kırathane ve kahvehane gibi yerlere gitmediğini bildirmiştir. Bu oran erkeklerde %59'dur. Erkeklerde bu mekânlara ara sıra gidenlerin oranı %33'tür (Tablo 174).

Yaş grubu açısından değerlendirildiğinde en dikkat

çekici nokta, kırathane ve kahvehane gibi yerlere hiç gitmediğini belirtenlerin oranının (%83) ve sık sık gittiğini belirtenlerin oranının (%7) aynı yaş grubunda, 65 yaş ve üstünde diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek olmasıdır. 18-24 yaş grubundaki erkeklerin %21'i ara sıra veya sık sık kırathane ve kahvehaneye gitmektedir.

Öğrenim durumuna göre incelendiğinde kıraathaneye/kahvehaneye hiç gitmeyenlerin oranının herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında (%92), sık sık gidenlerin oranının ise ilkokul ve ilköğretim/ortaokul mezunları arasında (%5) biraz daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Hanehalkı tiplerine göre karşılaştırıldığında sık sık kıraathaneye/kahvehaneye gitme oranlarının farklılaşmadığı ancak ara sıra gidenlerin oranının %17 ile

çekirdek ve geniş ailelere mensup bireyler bakımından biraz daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu oran dağılmış ailelerde %13'tür.

Sosyoekonomik statüye göre ele alındığında, alt orta ve en alt SES gruplarında %5 ile sık sık kıraathaneye/kahvehaneye gidenlerin oranı, diğer sosyoekonomik gruplara göre biraz daha yüksektir. Bu tür yerlere hiç gitmeyenlerin oranı ise en üst (%85) ve üst (%83) SES gruplarında daha yüksektir.

Tablo 174. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kıraathane/Kahvehaneye Yerlere Gitme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	58,9	32,6	8,5
Kadın	98,7	1,0	0,3
YAŞ			
18-24	79,2	17,5	3,3
25-34	78,7	18,1	3,2
35-44	79,0	17,3	3,7
45-54	76,1	18,4	5,5
55-64	78,6	15,5	5,9
65+	83,4	9,9	6,7
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	92,1	5,4	2,6
İlkokul mezunu	77,4	17,2	5,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	74,0	21,2	4,8
Lise mezunu	76,1	19,7	4,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	80,3	16,6	3,1
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	78,3	17,4	4,4
Geniş	78,8	16,6	4,6
Dağılmış	82,6	13,3	4,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	85,3	13,1	1,6
Üst grup	82,6	14,6	2,9
Üst orta grup	78,7	17,4	3,9
Alt orta grup	76,5	18,2	5,3
En alt grup	78,4	16,2	5,4

8.10. Spor Yapma

Araştırma kapsamında bireylere yöneltilen bir diğer soru da ne sıklıkta spor yaptıklarıdır. Türkiye genelinde bireylerin %65'i hiç spor yapmadığını belirtmektedir. Ara sıra spor yapanların oranı %29, sık sık yapanların oranı ise %6'dır (Tablo 175).

Hiç spor yapmadığını ifade edenlerin oranı kırdaki %79'a çıkmaktadır. Kentte bu oran %60'tır. İzmir, üç büyük il arasında %60 ile hiç spor yapmayan

kişilerin oranının en yüksek olduğu ildir. Ara sıra spor yapanların oranı Ankara (%38) ve İstanbul'da (%39) benzer oranda olmakla birlikte, sık sık spor yapanların oranı Ankara'da biraz daha yüksektir (%11).

Sık sık spor yaptığını söyleyenlerin en yüksek olduğu bölge %9 ile Batı Anadolu'dur. Hiç spor yapmadığını söyleyenlerin oranı ise Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde %83, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %79 ile en yüksek düzeydedir.

Tablo 175. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Spor Yapma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	65,0	28,8	6,2
YERLEŞİM YERİ			
Kent	59,6	33,1	7,2
Kır	78,9	17,5	3,6
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	53,4	39,4	7,3
Ankara	51,1	38,0	10,8
İzmir	60,4	30,8	8,8
BÖLGE			
İstanbul	53,4	39,4	7,3
Batı Marmara	69,7	24,1	6,2
Doğu Marmara	61,7	31,1	7,2
Ege	64,8	29,4	5,8
Akdeniz	65,8	27,4	6,9
Batı Anadolu	55,5	35,1	9,4
Orta Anadolu	72,0	23,0	5,0
Batı Karadeniz	71,0	23,9	5,2
Doğu Karadeniz	74,8	20,9	4,3
Kuzeydoğu Anadolu	82,6	14,3	3,0
Ortadoğu Anadolu	75,1	20,9	4,0
Güneydoğu Anadolu	79,2	17,6	3,2

Cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların %73'ü, erkeklerin ise %57'si hiç spor yapmadığını bildirmektedir. Yaş grubu yükseldikçe hiç spor yapmayanların oranı artmakta, 65 yaş ve üstü grupta %88'e ulaşmaktadır. 18-24 yaş grubunun %42'si ara sıra, %11'i ise sık sık spor yaptığını ifade etmektedir. Bir sonraki yaş aralığı olan 25-34 yaş aralığında bu oranlar düşmekte, ara sıra spor yapanların oranı %34'e, sık sık

yapanların oranı %8'e inmektedir (Tablo 176).

Yaş grupları büyüdükçe hiç spor yapmadığını söyleyenlerin oranında bir artış gözlemlenirken öğrenim durumu yükseldikçe bu oran düşmektedir. Çeşitli sıklıklarla da olsa spor yapanların oranı herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında %7, üniversite mezunları arasında ise %67'dir.

Spor yapma sıklığı açısından çekirdek ve dağılmış aileler birbirine benzer oranlara sahiptir. Geniş ailelere mensup bireylerin ise sporla ilişkisi bu iki hanehalkı tipinden farklılaşmaktadır. Geniş ailelerin %73'ü hiç spor yapmadığını belirtirken, bu oran çekirdek ailelerde %64, dağılmış ailelerde %60'tır. Sık sık spor yaptığını belirtenlerin oranı ise dağılmış ailelerde %9, çekirdek ailelerde %6'dır.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe hiç spor yapmadığını söyleyenlerin oranının düştüğü, buna mukabil sık sık spor yaptığını söyleyenlerin oranının arttığı anlaşılmaktadır. En üst SES grubundaki bireylerin %17'si, üst SES grubundakilerinse %14'ü sık sık spor yaptığını ifade etmektedir. Bu oranlar Türkiye ortalamasının (%6) çok üstündedir.

Tablo 176. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Yapma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	56,6	34,5	8,9
Kadın	73,3	23,1	3,6
YAŞ			
18-24	47,2	42,1	10,7
25-34	58,7	33,7	7,6
35-44	64,8	30,2	5,1
45-54	71,5	24,1	4,4
55-64	75,5	20,1	4,3
65+	87,7	9,7	2,6
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	93,0	6,1	0,8
İlkokul mezunu	78,1	19,2	2,7
İlköğretim/ortaokul mezunu	64,0	29,8	6,2
Lise mezunu	45,0	45,2	9,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	32,6	51,3	16,0
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	63,7	29,9	6,3
Geniş	73,4	23,0	3,6
Dağılmış	60,4	30,4	9,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	25,2	58,1	16,8
Üst grup	41,5	44,9	13,6
Üst orta grup	54,2	38,2	7,6
Alt orta grup	73,8	22,3	3,9
En alt grup	88,4	10,1	1,5

8.11. Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El İşleri Yapma

Araştırma kapsamında bireylere dikiş/marangozluk/tamirat vb. elişlerini ne sıklıkta yaptıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin neredeyse yarısı (%47) hiç dikiş, marangozluk, tamirat gibi eliş yapmadığını belirtmektedir. Ara sıra bu işleri yapanların oranı %40, sık sık yapanların oranı ise %13'tür. Kent ve kır ayrımında farklılaşma bulunmamaktadır.

Üç büyük il arasında bu tür işleri hiç yapmadığını belirtenlerin oranı İzmir'de (%47), sık sık yaptığını belirtenlerin oranı ise Ankara'da daha yüksektir (%17). Sık sık dikiş, marangozluk, tamirat gibi elişleri yaptığını söyleyenlerin en yüksek olduğu yer ise %17 ile Batı Anadolu Bölgesi'dir. Hiç dikiş, marangozluk, tamirat gibi eliş yapmadığını söyleyenlerin oranının en yüksek olduğu yer %68 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir (Tablo 177).

Tablo 177. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El İşleri Yapma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	47,3	40,1	12,5
YERLEŞİM YERİ			
Kent	46,6	40,4	13,0
Kır	49,3	39,3	11,4
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	42,2	47,5	10,3
Ankara	41,3	42,0	16,7
İzmir	46,7	38,3	15,0
BÖLGE			
İstanbul	42,2	47,5	10,3
Batı Marmara	40,2	48,4	11,4
Doğu Marmara	45,7	39,3	15,0
Ege	47,4	38,8	13,8
Akdeniz	45,4	38,2	16,4
Batı Anadolu	39,0	43,8	17,3
Orta Anadolu	50,0	38,5	11,6
Batı Karadeniz	47,7	41,9	10,4
Doğu Karadeniz	53,2	38,0	8,9
Kuzeydoğu Anadolu	60,6	28,1	11,3
Ortadoğu Anadolu	48,5	40,7	10,7
Güneydoğu Anadolu	68,4	24,7	6,9

Kadınların bu tür işleri erkeklere kıyasla daha fazla oranda ve daha sık yaptığı anlaşılmaktadır. Erkeklerin %57'si dikiş/marangozluk/tamirat gibi elişlerini hiç yapmadığını belirtirken bu oran kadınlarda %38'e düşmektedir. Buna karşılık, bu tür işleri sık sık yapan kadın oranı (%18), erkeklerin (%7) iki katından fazladır (Tablo 178).

Yaş grupları arasında dikiş, marangozluk, tamirat gibi elişlerini en yüksek oran ve sıklıkta yapan

grubun 25-44 yaş aralığı olduğu anlaşılmaktadır. 35-44 yaş grubunun %44'ü bu tür işleri ara sıra, %15'i sık sık yapmaktadır. 25-34 yaş grubunda bu tür işleri ara sıra yapanların oranı %43, sık sık yapanların oranı %13'tür.

İlkokul mezunlarının bu tür işleri daha yüksek oran ve sıklıkta yaptığı belirlenmiştir. Bu grubun %44'ü dikiş, marangozluk, tamirat gibi elişlerini ara sıra yapmaktadır. Sık sık yapanların oranı ise %15'tir.

Hiç dikiş, marangozluk, tamirat gibi el işleri yapmadığını belirtenlerin en yüksek oranda olduğu hanehalkı tipini %55 ile dağılmış aileler oluşturmaktadır. Bu oran geniş ailelerde %49, çekirdek ailelerde ise %46'dır.

Sosyoekonomik statüye göre bakıldığında, dikiş,

marangozluk, tamirat gibi el işleri yapmadığını bildirenlerin en yüksek oranda çıktığı grup, en alt SES grubudur (%55). Bu tür işleri yapanların oranının en yüksek olduğu gruplar ise üst orta ve alt orta SES grubudur. Orta SES grubundaki bireylerin %14'ü bu tür işleri sık sık yaptıklarını belirtmektedirler.

Tablo 178. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dikiş, Marangozluk, Tamirat vb. El İşleri Yapma

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	56,7	36,0	7,3
Kadın	38,1	44,2	17,7
YAŞ			
18-24	52,7	37,3	10,0
25-34	44,7	42,8	12,6
35-44	41,1	44,1	14,8
45-54	41,3	44,5	14,1
55-64	46,8	39,5	13,7
65+	66,8	24,6	8,6
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	59,0	29,9	11,0
İlkokul mezunu	41,5	43,5	15,0
İlköğretim/ortaokul mezunu	45,7	40,8	13,5
Lise mezunu	48,2	41,0	10,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	52,4	38,7	8,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	45,7	41,6	12,7
Geniş	48,5	39,1	12,4
Dağılmış	55,0	33,3	11,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	48,9	39,7	11,4
Üst grup	49,0	41,0	10,0
Üst orta grup	43,3	43,0	13,7
Alt orta grup	45,4	41,0	13,6
En alt grup	55,3	34,3	10,4

8.12. TV/VCD/DVD Seyretme

Araştırma kapsamında bireylere ne sıklıkta TV/VCD/DVD izledikleri sorulmuştur. Bireylerin %51'i sık sık TV/VCD/DVD seyrettiğini belirtmektedir. Hiç TV/VCD/DVD izlemediğini söyleyenlerin oranı ise %8'dir (Tablo 179).

Sık sık TV/VCD/DVD seyrettiğini ifade edenlerin

oranı kentte (%52) daha yüksektir. Bu oran kırdaki %47'dir. Üç büyük il arasında, hiç TV/VCD/DVD seyretmediğini söyleyenlerin oranı İstanbul'da biraz daha yüksektir. Bu oran İzmir'de %7, Ankara'da %6'dır. Sık sık TV/VCD/DVD seyrettiğini belirtenlerin en yüksek olduğu bölge %59 ile Batı Anadolu'dur. Bu oranın en düşük olduğu yer ise %33 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir.

Tablo 179. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre TV/VCD/DVD Seyretme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	8,2	41,0	50,7
YERLEŞİM YERİ			
Kent	7,5	40,4	52,1
Kır	10,1	42,7	47,2
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	9,4	38,5	52,0
Ankara	6,0	36,4	57,6
İzmir	7,0	36,6	56,5
BÖLGE			
İstanbul	9,4	38,5	52,0
Batı Marmara	6,0	36,8	57,2
Doğu Marmara	8,1	44,0	48,0
Ege	6,0	37,3	56,7
Akdeniz	7,9	38,6	53,4
Batı Anadolu	5,3	36,0	58,7
Orta Anadolu	5,4	43,0	51,5
Batı Karadeniz	7,3	47,1	45,7
Doğu Karadeniz	10,2	51,0	38,9
Kuzeydoğu Anadolu	16,9	35,7	47,4
Ortadoğu Anadolu	10,2	37,9	51,9
Güneydoğu Anadolu	12,4	54,8	32,8

Kadınlarla erkeklerin benzer oranlarda TV/VCD/DVD seyrettiği, her iki cinsiyetin de %51'inin sık sık TV/VCD/DVD seyrettiği görünmektedir. Yaş grubu bakımından incelendiğinde ise 45-64 yaş grubunun %53'ü sık sık TV/VCD/DVD seyrettiğini beyan etmiştir. Hiç TV/VCD/DVD seyretmediğini belirtenlerin oranı ise 65 yaş ve üstündeki bireyler arasında %18 ile Türkiye ortalamasının (%8) üstündedir (Tablo 180).

Öğrenim durumu yükseldikçe hiç TV/VCD/DVD seyretmeyenlerin oranı düşmektedir. Örneğin bu

oran üniversite mezunlarında %4 iken, herhangi bir okul bitirmemiş bireylerde %18'dir. Sık sık TV/VCD/DVD seyredenlerin oranı ise hiç okul bitirmeyenler dışında tüm öğrenim gruplarında benzerdir.

Hiç TV/VCD/DVD seyretmediğini belirtenlerin oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %14 ile dağılmış ailelerdir. Bu oran çekirdek ailelerde %7, geniş ailelerde ise %9'dur. Sık sık seyrettiğini söyleyenlerin oranı ise çekirdek ailelerde biraz daha yüksektir (%52).

Sosyoekonomik statü yükseldikçe hiç TV/VCD/DVD seyretmediğini bildirenlerin oranı düşmekte, sık sık seyrettiğini söyleyenlerin oranı ise yüksekmektedir. En alt SES grubunun %14'ü hiç TV/

VCD/DVD seyretmediğini belirtmektedir. Bu oran en üst SES grubunda %3'tür. Bu SES grubunda sık sık TV/VCD/DVD seyrettiğini söyleyenlerin oranı ise %57'dir.

Tablo 180. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre TV/VCD/DVD Seyretme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	7,1	42,0	50,9
Kadın	9,3	40,1	50,6
YAŞ			
18-24	6,0	43,0	51,0
25-34	6,9	42,4	50,6
35-44	6,7	41,6	51,6
45-54	7,7	39,0	53,2
55-64	9,0	38,2	52,7
65+	17,6	39,6	42,8
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	18,1	43,8	38,1
İlkokul mezunu	8,0	38,9	53,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	7,2	39,8	53,0
Lise mezunu	5,5	42,3	52,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	4,3	44,0	51,7
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	7,0	40,7	52,3
Geniş	9,1	43,8	47,1
Dağılmış	13,9	38,9	47,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	2,7	40,6	11,4
Üst grup	4,9	41,8	10,0
Üst orta grup	5,5	39,9	13,7
Alt orta grup	8,2	41,1	13,6
En alt grup	14,2	44,4	10,4

8.13. Spor Müsabakalarını İzleme

Araştırmada sorgulanan konulardan biri de bireylerin spor müsabakalarını izlemeye hangi sıklıkta gittikleridir. Tablodan görülebileceği üzere bireylerin %76'sı hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini belirtmektedir. Bu faaliyeti ara sıra yapanların oranı %18, sık sık yapanların oranı ise %6'dır (Tablo 181).

Spor müsabakası izlemeye hiç gitmeyenlerin oranı kırdaki %85'tir. Bu oran kentte %73'tür. Kentte ara sıra bu faaliyeti yapan bireylerin oranı %21, kırdaki ise %11'dir.

Üç büyük il kırılımında sonuçlar incelendiğinde, Ankara'da spor müsabakalarını izlemeye gidenlerin İstanbul ve İzmir'den düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ankara'daki bireylerin %77'si hiç spor müsabakası izlememiştir. Bu oran İzmir'de %71, İstanbul'da %66'dır.

Hiç spor müsabakası izlemeyenlerin oranı %87 ile Güneydoğu Anadolu ve %84 ile Ortadoğu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde en yüksektir. Sık sık gidenlerin oranının en yüksek olduğu bölge ise %9 ile Batı Marmara'dır. İstanbul Bölgesi'nde yaşayanların neredeyse üçte biri (%27) ara sıra da olsa spor müsabakası izlemeye gitmektedir.

Tablo 181. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Spor Müsabakalarını İzleme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	76,2	18,1	5,7
YERLEŞİM YERİ			
Kent	72,7	20,8	6,4
Kır	85,1	11,1	3,8
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	65,9	26,6	7,5
Ankara	77,2	17,8	5,0
İzmir	70,5	21,8	7,7
BÖLGE			
İstanbul	65,9	26,6	7,5
Batı Marmara	75,3	16,0	8,7
Doğu Marmara	75,6	18,6	5,8
Ege	72,0	20,9	7,1
Akdeniz	78,7	16,5	4,8
Batı Anadolu	78,0	16,8	5,2
Orta Anadolu	81,6	13,3	5,2
Batı Karadeniz	80,8	13,3	5,9
Doğu Karadeniz	79,0	16,2	4,8
Kuzeydoğu Anadolu	83,8	12,3	3,9
Ortadoğu Anadolu	83,7	14,3	1,9
Güneydoğu Anadolu	87,2	10,5	2,3

Cinsiyet açısından bakıldığında, hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyen erkeklerin oranı %60 iken, kadınlarda bu oran %92'ye kadar çıkmaktadır (Tablo 182).

Yaş grubu düştükçe hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyenlerin oranı azalmaktadır. 18-24 yaş grubundakilerin %26'sı ara sıra, %11'i ise sık sık spor müsabakası izlediğini belirtmektedir. Bu

oranlar diğer yaş gruplarına göre oldukça yüksektir.

Öğrenim durumu yükseldikçe de hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyenlerin oranının düştüğünü gözlemek mümkündür. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların sadece %3'ü spor müsabakası izlerken bu oran çeşitli sıklıklarla lise mezunlarında %40, üniversite mezunlarında %46 seviyesindedir.

Hanehalkı tipi bazında çok keskin farklılaşmalar bulunmasa da hiç spor müsabakası izlemeye gitmeyenlerin en yüksek oranda olduğu hanehalkı tipi %81 ile geniş ailelerdir. Bu oran çekirdek ailelerde %75, dağılmış ailelerde %74'tür.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe hiç spor müsabakası izlemediğini söyleyenlerin oranı düşmektedir. En alt SES grubundaki bireylerin %9'u spor müsabakası izlemektedir. Bu oran en üst SES grubunda %47'dir.

Tablo 182. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Spor Müsabakalarını İzleme

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	60,2	29,6	10,3
Kadın	92,1	6,8	1,2
YAŞ			
18-24	62,8	25,9	11,2
25-34	71,0	23,1	5,9
35-44	76,3	18,8	4,9
45-54	80,5	14,9	4,6
55-64	85,4	10,6	3,9
65+	92,8	5,8	1,4
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	97,3	2,3	0,5
İlkokul mezunu	86,7	10,4	2,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	73,0	20,2	6,8
Lise mezunu	60,3	30,0	9,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	54,2	34,8	10,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	75,2	18,9	5,8
Geniş	81,1	14,5	4,4
Dağılmış	74,4	18,8	6,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	52,8	35,9	11,3
Üst grup	59,4	31,4	9,2
Üst orta grup	67,5	24,6	7,9
Alt orta grup	82,4	13,5	4,2
En alt grup	90,8	8,0	1,2

8.14. Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama

Araştırmaya katılan tüm bireylere evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu vb. oyunlar oynayıp oynamadığı sorulmuştur. Türkiye genelinde bireylerin %77'si evde hiç kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynamadığını belirtmektedir. Bu oyunları ara sıra oynayanların oranı %18, sık sık oynayanların oranı ise %4'tür (Tablo 183).

Bu oyunları hiç oynamayanların oranı kırdada (%89), ara sıra (22 %) veya sık sık (%5) oynayanların oranı

ise kentte daha yüksektir. Evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynama değerleri üç büyük ilde benzer olmakla birlikte, ara sıra oynayanların oranının İstanbul'da (%27), sık sık oynayanların oranının ise Ankara'da (%8) biraz daha yüksek olduğu görülmektedir.

Evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunları hiç oynamadığını söyleyenlerin oranı %95 ile Kuzeydoğu Anadolu ve %89 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde en yüksek değere ulaşmıştır. Sık sık oynayanların oranı ise %7 ile Batı Anadolu'da yüksektir.

Tablo 183. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
Türkiye	77,4	18,2	4,3
YERLEŞİM YERİ			
Kent	72,9	21,8	5,3
Kır	89,1	9,1	1,8
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	67,1	27,2	5,7
Ankara	67,7	24,2	8,1
İzmir	70,0	23,1	6,9
BÖLGE			
İstanbul	67,1	27,2	5,7
Batı Marmara	83,7	12,4	4,0
Doğu Marmara	78,1	16,9	5,0
Ege	74,1	21,6	4,4
Akdeniz	75,5	20,9	3,6
Batı Anadolu	70,5	22,4	7,0
Orta Anadolu	83,4	12,4	4,2
Batı Karadeniz	86,8	10,1	3,0
Doğu Karadeniz	87,0	10,0	2,9
Kuzeydoğu Anadolu	95,0	3,0	2,1
Ortadoğu Anadolu	85,2	12,8	2,0
Güneydoğu Anadolu	88,5	9,4	2,0

Kadınların %84'ü evde hiç kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynamadığını ifade ederken erkeklerde bu oran %71'e düşmektedir (Tablo 184).

Yaş grubu yükseldikçe bu oyunları hiç oynamayanların oranı yükselmekte, 65 yaş ve üstünde %95'e ulaşmaktadır. Buna karşılık genç yaş gruplarında ara sıra ve sık sık evde oyun oynayanların oranının

daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. 18-24 yaş grubunun %29'u ara sıra, %11'i sık sık bu tür oyunlar oynadıklarını ifade etmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynayanların oranı oldukça yükselmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların sadece %2'si evde bu tür oyunları

oynadığını belirtirken bu oran lise mezunlarında %33, üniversite mezunlarında %37'ye çıkmaktadır. Sık sık oynayanların oranı ise lise mezunlarında %8, üniversite mezunlarında %9'dur.

Evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunların en yüksek oranda oynandığı hanehalkı tipi %28 ile dağılmış ailelerdir. En düşük olduğu hane-

halkı tipi ise %17 ile geniş ailelerdir.

Öğrenim durumunda olduğu gibi sosyoekonomik statü yükseldikçe de bu tür oyunları evde oynayanların oranı yükselmektedir. Evde kâğıt, okey, tavla, bilgisayar oyunu gibi oyunlar oynayanların oranı üst SES grubunda %34, en üst SES grubunda ise %43 ile Türkiye ortalamasının (%18) çok üstündedir.

Tablo 184. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evde Kâğıt, Okey, Tavla, Bilgisayar Oyunu vb. Oyunlar Oynama

	Hiç	Ara sıra	Sık sık
CİNSİYET			
Erkek	70,9	23,1	6,0
Kadın	83,9	13,5	2,6
YAŞ			
18-24	59,9	28,8	11,3
25-34	71,8	23,5	4,7
35-44	78,6	18,9	2,5
45-54	84,1	13,3	2,6
55-64	88,2	10,0	1,8
65+	94,6	4,4	1,0
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	97,3	2,1	0,6
İlkokul mezunu	89,9	8,7	1,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	75,9	19,4	4,7
Lise mezunu	58,5	32,8	8,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	54,1	37,0	8,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	76,8	19,0	4,1
Geniş	83,3	14,1	2,6
Dağılmış	72,3	19,8	7,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	45,8	43,0	11,2
Üst grup	57,4	33,8	8,8
Üst orta grup	68,9	25,9	5,3
Alt orta grup	85,2	12,0	2,8
En alt grup	95,1	4,5	0,4

8.15. Sigara Kullanımı

Araştırma kapsamında irdelenen konulardan bir diğeri de sigara kullanımınıdır. Bu kapsamda sigara kullanıyor musunuz sorusu yöneltilmiş ve “evet, her gün”, “evet, ara sıra”, “hayır, hiç” ve “içiyordum, bıraktım” seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Türkiye’deki sigara kullanım sıklığını ölçmeyi amaçlayan soruya, tablodan da anlaşılacağı üzere bireylerin %57’si “hayır, hiç”, %26’sı “evet, her gün” cevabını vermiştir. Geçmişte sigara içip bırakmış olanların oranı ise %11’dir (Tablo 185).

Üç büyük il arasında sigara içenlerin oranları farklılaşmaktadır. Ancak daha önce içip bırakmış olanların oranı İzmir’de daha yüksek (%14) çıkmaktadır. Kentsel yerleşim yerlerinde hiç kullanmayanların oranı %55, kırdaki ise %62 düzeyindedir. “Hayır, hiç sigara kullanmıyorum” diyenlerin oranının en yüksek olduğu yer Güneydoğu Anadolu Bölgesi’dir (%66). Bu oranın en düşük olduğu bölge ise Doğu ve Batı Marmara’dır (%51). Sigara içmeyi bırakmış olanların oranı kırdaki %12, kentsel yerleşim yerlerinde %10’dur. Bu oranın en yüksek olduğu bölge %16 ile Doğu Karadeniz, en düşük olduğu bölge ise %5 ile Güneydoğu Anadolu’dur.

Tablo 185. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sigara Kullanımı

	Evet, her gün	Evet, ara sıra	Hayır, hiç	İçiyordum, bıraktım
Türkiye	26,4	5,8	57,1	10,7
YERLEŞİM YERİ				
Kent	28,1	6,4	55,2	10,3
Kır	22,1	4,2	61,9	11,8
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	28,5	8,2	54,0	9,2
Ankara	28,9	7,0	53,2	11,0
İzmir	27,6	6,8	51,4	14,1
BÖLGE				
İstanbul	28,5	8,2	54,0	9,2
Batı Marmara	31,4	4,7	50,6	13,3
Doğu Marmara	30,0	5,4	51,1	13,5
Ege	26,3	5,5	55,9	12,4
Akdeniz	25,0	5,9	59,9	9,1
Batı Anadolu	28,8	6,2	53,6	11,3
Orta Anadolu	23,8	4,9	58,1	13,2
Batı Karadeniz	23,3	4,4	60,1	12,2
Doğu Karadeniz	18,2	3,6	62,3	15,8
Kuzeydoğu Anadolu	24,8	5,8	63,9	5,5
Ortadoğu Anadolu	23,0	4,6	63,1	9,3
Güneydoğu Anadolu	24,0	4,5	66,3	5,2

Cinsiyete göre bakıldığında kadınların %77’sinin, erkeklerin %38’inin sigara içmediği; erkeklerin %40’ının, kadınların %13’ünün ise her gün sigara içtiği tespit edilmiştir (Tablo 186).

Her gün sigara içenlerin oranı 25-34 (%32) ve

35-44 (%33) yaş grubunda daha yüksektir. Sigara içmeyi bırakmış olanların oranı ise üst yaş gruplarında daha yüksektir. 45-54 yaş grubunda %14, 55-64 yaş grubunda %18, 65 yaş ve üstünde ise %19 ile daha yüksektir.

Öğrenim durumunun yükselmesi veya düşmesi ile sigara kullanım oranlarının düşme ve yükselmesi arasında net bir ilişki olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Her gün sigara içenlerin oranının en yüksek olduğu grup %33 ile ilköğretim/ortaokul mezunlarıdır. Sigara içmeyi bırakanların ise ilkokul (%13) ve üniversite mezunları arasında (%11) daha yüksek olduğu görünmektedir.

Hanehalkı tipi bazında çok keskin bir farklılaşma bulunmasa da sigara kullanıp bırakan kişi oranı

%12 ile çekirdek ailelere mensup bireylerde biraz daha yüksektir.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe ara sıra sigara içenlerin oranının da arttığı gözlenmektedir. En alt SES grubunun %5'i ara sıra sigara içtiğini bildirirken bu oran en üst SES grubunda %10'dur. Sigara içmeyi bırakanların oranı ise en üst SES grubunda %13, üst SES grubunda %11, üst orta SES grubunda %10, alt orta SES grubunda %12 ve en alt SES grubunda %10'dur.

Tablo 186. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sigara Kullanımı

	Evet, her gün	Evet, ara sıra	Hayır, hiç	İçiyordum, bıraktım
CİNSİYET				
Erkek	40,0	6,6	37,5	15,8
Kadın	13,0	5,0	76,5	5,6
YAŞ				
18-24	22,3	5,7	68,6	3,4
25-34	32,4	7,7	52,6	7,4
35-44	33,1	7,6	50,0	9,2
45-54	28,8	5,1	52,1	14,1
55-64	19,9	3,3	58,4	18,4
65+	9,7	1,9	69,1	19,3
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmeyen	12,1	3,2	75,7	9,1
İlkokul mezunu	26,0	5,1	55,7	13,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	32,8	6,3	52,7	8,3
Lise mezunu	31,0	7,4	52,5	9,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	26,8	7,3	55,2	10,8
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	26,4	6,0	56,0	11,6
Geniş	25,7	4,8	60,5	9,0
Dağılmış	27,8	6,0	58,5	7,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	27,1	10,5	49,2	13,2
Üst grup	27,0	6,9	55,7	10,5
Üst orta grup	28,1	6,2	55,4	10,2
Alt orta grup	26,0	5,1	57,4	11,5
En alt grup	28,0	5,2	57,3	9,5

8.16. Alkol Kullanımı

Bireylerin alkol kullanıyor musunuz sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 187'de gösterilmektedir. Türkiye genelinde bireylerin %81'i hiç alkol kullanmadığını ifade etmektedir. Sadece özel günlerde alkol kullandığını belirtenlerin oranı %8, ayda birkaç kez alkol kullandığını söyleyenlerin oranı ise %4'tür. Hiç alkol kullanmayanların oranı kırdaki (%87) daha yüksektir. Bu oran kentte %79'dur.

Üç büyük il arasında alkol kullanım oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir. Ankara ve İstanbul'da

“hiç kullanmam” diyenlerin oranı %76 iken İzmir'de bu oran %65'e gerilemektedir. Buna karşılık alkol kullanmayı bırakanların oranının da İzmir'de (%6) daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Hiç alkol kullanmadığını söyleyenlerin oranı %95 ile Kuzeydoğu Anadolu ve %94 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde en yüksek bulunmuştur. Ayda birkaç kez alkol kullananların oranının en yüksek düzeyde olduğu bölge %7 ile Batı Marmara'dır. Alkol kullanımında batı bölgelerinde doğu bölgeleri ve iç bölgelere oranla daha yüksek oranların yakalandığını söylemek mümkündür.

Tablo 187. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Alkol Kullanımı

	Hiç kullanmam	Her gün	Haftada 1-2 gün	Ayda birkaç kez	Sadece özel günlerde	Kullanıyordum, bıraktım
Türkiye	81,0	0,6	2,3	4,1	8,2	3,7
YERLEŞİM YERİ						
Kent	78,9	0,7	2,7	4,6	9,5	3,7
Kır	86,5	0,4	1,3	2,6	5,1	4,0
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	76,0	0,8	2,9	5,9	11,4	3,0
Ankara	76,3	0,4	3,1	4,2	12,6	3,4
İzmir	64,8	1,3	6,2	8,8	13,2	5,6
BÖLGE						
İstanbul	76,0	0,8	2,9	5,9	11,4	3,0
Batı Marmara	70,8	0,9	4,0	6,7	12,1	5,3
Doğu Marmara	79,7	0,4	2,6	3,6	8,2	5,7
Ege	74,0	0,9	4,0	5,7	11,0	4,4
Akdeniz	81,8	0,8	2,0	4,0	9,1	2,3
Batı Anadolu	79,1	0,3	2,6	3,8	10,2	4,0
Orta Anadolu	87,3	0,3	0,9	2,2	3,0	6,2
Batı Karadeniz	83,4	0,3	1,1	2,8	6,5	5,9
Doğu Karadeniz	88,8	0,2	0,5	2,4	3,7	4,4
Kuzeydoğu Anadolu	94,7	0,0	0,5	1,6	1,6	1,6
Ortadoğu Anadolu	92,3	0,4	0,5	2,3	3,6	1,0
Güneydoğu Anadolu	93,9	0,7	0,5	1,2	1,9	1,8

Hiç alkol kullanmadığını söyleyenler cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların %92'sinin, erkeklerin ise %70'inin hiç alkol kullanmadığı anlaşılmaktadır. Erkeklerin %12'si sadece özel günlerde alkol almaktadır. Erkeklerin %7'si daha önce alkol kullanmaktayken halihazırda bıraktığını ifade etmektedir. Bu oran kadınlarda %1'dir (Tablo 188).

65 yaş ve üstü grubunun %88'i alkol kullanmadığını bildirmiştir. 25-44 yaş grubunun %10'u sadece özel günlerde alkol aldığını ifade etmektedir.

Alkol kullananların oranı öğrenim durumu yükseldikçe artmaktadır. Çeşitli sıklık ve durumlarda olmak üzere alkol kullandığını belirten üniversite mezunlarının oranı %37 iken bu oran ilkokul

mezunlarında %14'tür. Üniversite mezunları içinde sadece özel günlerde alkol kullanan kişi oranı %19'dur. Diğer bir deyişle, alkol kullananların yarısı sadece özel günlerde alkol tüketmektedir.

Çeşitli sıklıklarda olmakla birlikte alkol kullananların oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %25 ile dağılmış ailelerin bulunduğu hanelerdir. Bu ailelere mensup bireylerin %11'i (alkol kullananların

neredeyse yarısı) sadece özel günlerde alkol aldığını ifade etmektedir.

Alt SES grubundan üst SES grubuna doğru gidildikçe alkol kullanma oranı yükselmektedir. Örneğin %24 ile çoğunluğu sadece özel günlerde olmak üzere en üst SES grubunun %49'u çeşitli sıklık ve durumlarda alkol kullanırken, bu oran üst orta SES grubundakilerde %23'tür.

Tablo 188. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Alkol Kullanımı

	Hiç kullanmam	Her gün	Haftada 1-2 gün	Ayda birkaç kez	Sadece özel günlerde	Kullanıyordum, bıraktım
CİNSİYET						
Erkek	69,6	1,1	4,0	6,8	12,0	6,5
Kadın	92,3	0,1	0,6	1,4	4,5	1,1
YAŞ						
18-24	80,3	0,6	3,4	5,1	9,1	1,6
25-34	79,3	0,5	2,5	5,1	10,0	2,6
35-44	79,9	0,8	2,4	4,2	9,6	3,2
45-54	80,3	0,6	2,0	3,6	8,3	5,2
55-64	82,4	0,7	2,1	3,3	6,0	5,6
65+	88,4	0,4	0,6	1,4	2,7	6,5
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	95,6	0,3	0,5	0,8	0,9	2,1
İlkokul mezunu	86,5	0,4	1,3	2,6	4,4	4,8
İlköğretim/ortaokul mezunu	81,4	0,8	2,2	3,5	9,2	2,9
Lise mezunu	73,0	0,9	4,0	6,1	12,5	3,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	63,0	0,8	4,3	9,1	18,7	4,1
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	80,8	0,6	2,1	4,1	8,6	4,0
Geniş	86,5	0,4	1,7	2,5	5,1	3,7
Dağılmış	74,9	1,2	4,3	6,4	10,9	2,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	50,9	1,1	7,1	12,0	23,6	5,3
Üst grup	68,4	1,2	4,0	6,2	17,0	3,2
Üst orta grup	77,3	0,6	2,7	5,0	10,2	4,1
Alt orta grup	85,7	0,5	1,5	2,9	5,6	3,8
En alt grup	90,7	0,4	0,5	1,8	2,8	3,7

8.17. İnternet Kullanımı

Araştırma kapsamında hanelere evde internet bağlantısı olup olmadığı sorulmuştur. Türkiye'deki hanelerin %64'ünde internet bağlantısı bulunmamaktadır (Tablo 189).

Kentte internet bağlantısı olanların oranı (%42) kırdaki hanelere göre (%17) çok daha yüksektir. Üç büyük il arasında İstanbul ve Ankara'da hanelerin yarısından fazlasında internet bağlantısı bulunur-

ken, bu oran İzmir'de biraz daha düşüktür (%46).

Evde internet bağlantısının en yüksek oranda olduğu bölge %53 ile İstanbul, en düşük olduğu bölge ise %14 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur. İnternet bağlantısına sahip hane oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi ise %38 ile çekirdek ailelerdir. Bu oran geniş ailelerde %33, dağılmış ailelerde ise %30'dur. En alt SES grubundaki hanelerin sadece %1'inde internet bağlantısı vardır. Bu oran en üst SES grubunda %90'dır.

Tablo 189. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Bağlantısı Bulunan Haneler

	Evet	Hayır
Türkiye	35,7	64,3
YERLEŞİM YERİ		
Kent	42,3	57,7
Kır	17,0	83,0
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	52,9	47,1
Ankara	50,4	49,6
İzmir	45,9	54,1
BÖLGE		
İstanbul	52,9	47,1
Batı Marmara	34,0	66,0
Doğu Marmara	41,2	58,8
Ege	36,4	63,6
Akdeniz	27,9	72,1
Batı Anadolu	43,7	56,3
Orta Anadolu	26,9	73,1
Batı Karadeniz	25,1	74,9
Doğu Karadeniz	30,9	69,1
Kuzeydoğu Anadolu	13,8	86,2
Ortadoğu Anadolu	20,0	80,0
Güneydoğu Anadolu	16,4	83,6
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	37,5	62,5
Geniş	32,8	67,2
Dağılmış	30,4	69,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	89,8	10,2
Üst grup	76,8	23,2
Üst orta grup	58,7	41,3
Alt orta grup	21,1	78,9
En alt grup	1,0	99,0

Araştırmaya katılan herkese internet kullanma sıklığı sorulmuştur. Türkiye genelinde 18 yaş üstü bireylerin %60'ı interneti hiç kullanmadığını belirtmiştir. Her gün kullananların oranı ise %17, sıklıkla kullananların oranı %5, arada bir kullananların oranı ise %19'dur (Tablo 190).

Yerleşim yerine göre değerlendirmede, kırdaki yaşayan 18 yaş üstü bireylerin %78'i hiç internet kullanmadığını belirtmiştir. Bu oran kentte %53'tür. Her gün internet kullananların oranı ise kentte %20,

kırdaki ise %8'dir. Üç büyük ili karşılaştırdığımızda ise internet kullanımının en düşük olduğu il %46 oranı ile İzmir'dir. İstanbul ve Ankara'da internet kullanım sıklığı benzer oranlardadır.

Hiç internet kullanmayanların oranının en yüksek olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'dir (%75). İnterneti her gün kullananların oranının en yüksek olduğu bölge %25 ile İstanbul ve %21 ile Batı Anadolu'dur.

Tablo 190. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İnternet Kullanımı

	Her gün kullanıyorum	Sıklıkla kullanıyorum	Arada bir kullanıyorum	Hiç kullanmadım
Türkiye	16,6	4,8	18,6	59,9
YERLEŞİM YERİ				
Kent	20,1	5,6	21,3	52,9
Kır	7,6	2,8	11,8	77,8
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	25,1	5,8	23,2	46,0
Ankara	25,3	6,2	21,7	46,8
İzmir	22,6	4,3	19,0	54,1
BÖLGE				
İstanbul	25,1	5,8	23,2	46,0
Batı Marmara	12,8	8,0	14,2	65,0
Doğu Marmara	17,0	4,8	20,1	58,1
Ege	18,1	3,6	20,5	57,9
Akdeniz	15,6	5,5	16,9	62,0
Batı Anadolu	20,5	6,5	20,7	52,3
Orta Anadolu	12,4	3,1	14,7	69,7
Batı Karadeniz	11,2	5,4	14,8	68,6
Doğu Karadeniz	15,4	2,5	15,8	66,3
Kuzeydoğu Anadolu	7,3	2,9	14,8	75,1
Ortadoğu Anadolu	10,5	3,2	14,9	71,4
Güneydoğu Anadolu	7,5	2,8	16,3	73,4

İnterneti hiç kullanmayan kadın oranı (%70) erkeklerden (%50) daha yüksektir. İnterneti her gün kullanan erkek ve kadın oranı da farklılaşmaktadır. Erkeklerin %22'si her gün internet kullandığını ifade etmektedir. Bu oran kadınlarda %12'dir (Tablo 191).

Yaş grubu yükseldikçe interneti hiç kullanmayan bireylerin oranı da artmaktadır. 18-24 yaş grubunun %27'si hiç internet kullanmadığını belirtirken bu oran 65 yaş ve üstünde %97'ye ulaşmaktadır. Kullanım sıklığı da yaş grubu yükseldikçe azalmak-

tadır. 18-24 yaş grubunun %30'u, 25-34 yaş grubunun %25'i, 35-44 yaş grubunun %17'si her gün internet kullanmaktadır.

Öğrenim durumu yükseldikçe internet kullanma sıklığı da artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş bireylerin sadece %3'ü internet kullanırken bu oran çeşitli sıklıklara dağılmakla birlikte üniversite mezunlarında %89 düzeyindedir. Ancak üniversite mezunları arasında hiç internet kullanmayan %11'lik bir kesim de bulunmaktadır.

Geniş ailelere mensup bireyler arasında internet kullanımının diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşük oranda olduğu göze çarpmaktadır. Geniş ailelere mensup 18 yaş üstü bireylerin %69'u hiç internet kullanmadığını belirtirken bu oran çekirdek ailelerde %59, dağılmış ailelerde ise %54'tür. Buna karşılık her gün internet kullanan bireylerin oranı

dağılmış ailelerde %24, çekirdek ailelerde %17'dir (Tablo 191).

Aynı şekilde sosyoekonomik statü yükseldikçe internet kullanma sıklığı da artmaktadır. Her gün kullananların oranı En alt SES grubunda %1 iken bu oran en üst SES grubunda %63'e çıkmaktadır.

Tablo 191. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Kullanımı

	Her gün kullanıyorum	Sıklıkla kullanıyorum	Arada bir kullanıyorum	Hiç kullanmadım
CİNSİYET				
Erkek	21,9	6,4	22,1	49,6
Kadın	11,5	3,2	15,2	70,1
YAŞ				
18-24	30,0	10,5	32,7	26,8
25-34	24,5	6,1	25,2	44,2
35-44	17,1	4,6	20,2	58,2
45-54	9,1	2,7	12,3	76,0
55-64	4,8	1,2	5,9	88,1
65+	0,8	0,1	1,7	97,4
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmeyen	0,6	0,2	2,0	97,2
İlkokul mezunu	3,3	0,9	10,4	85,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	12,7	5,0	27,4	54,9
Lise mezunu	30,7	9,6	34,2	25,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	53,8	12,8	22,7	10,7
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	17,0	4,9	19,6	58,6
Geniş	10,4	3,9	16,3	69,4
Dağılmış	23,5	5,8	16,8	53,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	62,8	11,1	14,1	12,0
Üst grup	44,5	10,7	23,6	21,2
Üst orta grup	24,1	6,7	25,5	43,7
Alt orta grup	6,5	3,0	17,3	73,3
En alt grup	1,3	0,3	5,4	93,0

İnternet kullandığını belirtenlere interneti en çok nerede kullandıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde en yüksek oran %58 ile evde çıkmaktadır. Bireylerin %21'i interneti işyerinde, %13'ü ise internet kafede kullanmaktadır. En çok cep telefonu ve tablet bilgisayardan internet kullananların oranı ise sadece %3'tür (Tablo 192).

Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde, kent ile kırsal arasında en yüksek farklılaşma evde ve internet

kafede kullanım oranlarında çıkmaktadır. Kentte yaşayanlar arasında evde kullanımın (%59), kırsal yaşayanlar arasında ise internet kafede kullanımın (%20) daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

Üç büyük ilde sonuçlar incelendiğinde, diğer iki ile kıyasla İzmir'de evde internet kullanım oranının daha yüksek (%68), işyerinde kullanımının ise daha düşük oranda (%17) olduğu görülmektedir.

Evde internet kullanım oranının en yüksek olduğu bölge %64 ile Doğu Marmara Bölgesi, en düşük olduğu bölge ise %36 ile Kuzeydoğu Anadolu

Bölgesi'dir. Kuzeydoğu (%27), Ortadoğu (%24) ve Güneydoğu Anadolu (%31) bölgelerinde internet kafe kullanımını yüksektir.

Tablo 192. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İnternet Kullanımı

	Evde	İşyerinde	İnternet kafede	Okulda	Cep telefonu /iPhone/iPad	Diğer
Türkiye	57,8	21,3	13,2	1,6	3,2	2,8
YERLEŞİM YERİ						
Kent	58,9	21,7	11,9	1,5	3,2	2,8
Kır	52,4	18,8	20,2	2,6	3,0	3,0
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	60,5	22,4	9,2	1,0	3,9	3,1
Ankara	60,3	24,6	8,3	1,1	3,2	2,5
İzmir	67,6	16,7	9,3	1,0	3,0	2,4
BÖLGE						
İstanbul	60,5	22,4	9,2	1,0	3,9	3,1
Batı Marmara	57,5	25,3	11,1	0,7	2,4	3,0
Doğu Marmara	63,5	21,8	8,3	1,9	2,3	2,1
Ege	62,0	19,2	11,3	1,9	2,7	2,8
Akdeniz	53,9	19,2	19,4	2,3	2,2	3,1
Batı Anadolu	58,5	24,3	8,8	1,1	3,9	3,4
Orta Anadolu	59,5	19,4	15,1	1,7	2,9	1,3
Batı Karadeniz	56,1	20,7	13,6	2,1	4,9	2,5
Doğu Karadeniz	60,1	21,0	12,1	1,6	3,5	1,7
Kuzeydoğu Anadolu	35,6	26,4	27,3	6,1	4,3	0,3
Ortadoğu Anadolu	49,0	19,4	24,3	0,7	2,6	4,1
Güneydoğu Anadolu	43,3	17,4	31,0	3,0	2,6	2,8

Cinsiyete göre baktığımızda kadınların %70'i, erkeklerin %51'i interneti evinde kullanmaktadır. Erkeklerde işyerinden (%25) ve internet kafeden (%18) yararlananların oranı kadınlara kıyasla daha yüksektir (Tablo 193).

Yaş grubu yükseldikçe evde internet kullanım oranı artmaktadır. 18-24 yaş grubunun %52'si interneti evde kullanmaktadır. Bu oran 65 yaş ve üstünde %75'e ulaşmaktadır. Yaş grupları arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu internet kullanım mekânları işyeri ve internet kafedir. İşyerinde internet kullananların oranı 35-44 yaş grubunda (%31), internet kafede kullanımın ise 18-24 yaş grubunda (%25) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenim durumuna göre değerlendirildiğinde tüm öğrenim düzeylerinde büyük çoğunluğun interneti en çok evde kullandığı görülmektedir. Farklılaşma-

nın en yüksek olduğu internet kullanım mekânları ise işyeri ve internet kafedir. En çok işyerinde internete bağlananların oranı %35 ile üniversite mezunlarıdır. İnternet kafe kullanımını ise %24 ile ilköğretim/ortaokul mezunları ve %20 ile herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasındadır.

Hanehalkı tipi bazında keskin farklılaşmalar çıkmamıştır. Yalnız çekirdek ailelerde işyerinden internete bağlananların oranının (%23) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Üst orta SES'tekilerin çoğunluğu (%66) internete evden bağlanırken, en alt SES'teki bireylerde internet kafe kullanımını (%66) öne çıkarmaktadır. En üst (%36) ve üst (%32) SES'e mensup bireylerde ise işyerinden internete bağlanan kişilerin oranı daha yüksektir.

Tablo 193. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Kullanımı

	Evde	İşyerinde	İnternet kafede	Okulda	Cep telefonu /iPhone/iPad	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	50,9	25,4	17,5	1,4	2,9	1,9
Kadın	69,5	14,4	6,0	2,1	3,7	4,3
YAŞ						
18-24	52,0	9,0	25,3	3,8	6,2	3,7
25-34	55,8	25,3	12,2	0,8	2,8	3,1
35-44	61,9	31,2	3,7	0,3	1,2	1,6
45-54	67,4	26,7	3,2	0,8	0,4	1,5
55-64	75,4	18,6	1,8	1,0	0,2	3,0
65+	75,0	7,2	10,6	0,0	0,0	7,2
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	95,6	0,3	0,5	0,8	0,9	2,1
İlkokul mezunu	86,5	0,4	1,3	2,6	4,4	4,8
İlköğretim/ortaokul mezunu	81,4	0,8	2,2	3,5	9,2	2,9
Lise mezunu	73,0	0,9	4,0	6,1	12,5	3,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	63,0	0,8	4,3	9,1	18,7	4,1
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	58,0	23,3	11,5	1,2	2,9	3,1
Geniş	56,8	17,0	19,3	1,6	4,0	1,3
Dağılmış	58,1	15,0	16,0	4,0	4,0	2,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	58,4	35,7	1,8	1,6	1,8	0,7
Üst grup	62,8	32,2	1,3	1,3	1,8	0,6
Üst orta grup	65,6	21,6	7,4	1,3	1,9	2,1
Alt orta grup	49,1	14,6	25,2	1,2	5,1	4,8
En alt grup	9,7	15,2	65,8	2,8	2,9	3,6

Araştırma kapsamında internet kullananlara internet kullanımını üzerine sorulan sorulardan bir diğeri internetin hangi amaçla kullanıldığıdır.

Türkiye genelinde internet kullanım amaçlarına bakıldığında, bireylerin %38'inin araştırma ve bilgi edinme amacı ile interneti kullandığı anlaşılmaktadır. Sosyal medya erişimi amacıyla interneti kullananların oranı ise Türkiye genelinde %26'dır. İnternetin diğer bir kullanım amacı ise %22 ile iş gereği veya işle ilgili işlemlerin takibidir (Tablo 194).

Yerleşim yerine göre değerlendirmede, iş takibi/iş gereği ile araştırma ve bilgi edinme amacıyla kullanım oranları farklılaşmaktadır. İş takibi/iş gereği kullanımının kentte (%23), araştırma ve bilgi edinme

amaçlı kullanım ise kırdada (%42) daha yüksektir.

İnternet kullanım amacı üç büyük il arasında farklılık göstermektedir. Araştırma ve bilgi edinme amacıyla internet kullananların oranı Ankara'da (%44), Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri için internet kullananların oranı ise İstanbul (%29) ve İzmir'de (%27) daha yüksek çıkmaktadır.

İnternet kullanım amacı açısından bölgesel farklılıklar mevcuttur. En büyük farklılaşma temel kullanım amacı olan araştırma ve bilgi edinme konusundadır. İnterneti bu amaçla kullananların oranının en yüksek olduğu bölge Doğu Karadeniz (%47); en düşük olduğu bölge ise Ege Bölgesi'dir (%34).

Tablo 194. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İnternet Kullanma Nedenleri

	İşlerimi takip etmek için işim gereği	Sohbet /chat yapmak için	Mektup-laşma için	Oyun ve eğlence için	Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri için	Araştırma ve bilgi edinme amacıyla	Banka işlemleri	Diğer
Türkiye	22,1	4,1	0,4	6,3	26,4	38,1	0,8	1,7
YERLEŞİM YERİ								
Kent	23,2	3,8	0,4	6,3	26,1	37,4	1,0	1,8
Kır	15,9	5,8	0,3	6,7	27,9	41,9	0,2	1,3
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	24,5	4,1	0,8	4,4	29,2	34,1	0,7	2,3
Ankara	22,2	3,8	0,3	7,1	20,3	43,9	1,1	1,3
İzmir	22,9	4,9	1,0	6,7	26,8	33,0	2,0	2,6
BÖLGE								
İstanbul	24,5	4,1	0,8	4,4	29,2	34,1	0,7	2,3
Batı Marmara	21,7	2,8	0,3	5,1	26,7	39,0	0,9	3,4
Doğu Marmara	23,2	2,7	0,4	7,5	23,1	40,6	1,3	1,2
Ege	23,0	4,0	0,5	9,2	26,6	33,8	0,9	2,0
Akdeniz	19,6	5,2	0,0	6,6	22,9	44,0	1,3	0,4
Batı Anadolu	20,9	3,8	0,4	7,6	23,8	40,8	1,0	1,7
Orta Anadolu	19,6	4,7	0,0	6,3	30,4	36,8	1,1	1,2
Batı Karadeniz	21,4	3,5	0,0	7,2	30,6	35,4	0,3	1,7
Doğu Karadeniz	16,8	4,1	0,1	4,4	26,0	47,2	0,4	1,0
Kuzeydoğu Anadolu	25,4	6,5	0,0	3,2	26,9	35,9	0,0	2,1
Ortadoğu Anadolu	19,7	4,9	0,1	6,0	24,3	44,7	0,3	0,2
Güneydoğu Anadolu	21,1	6,3	0,2	4,3	26,0	39,7	0,3	2,1

Kadınlarla erkekler arasında yüksek oranda farklılaşma görülen internet kullanım amaçları, iş takibi/iş gereği kullanım ile araştırma ve bilgi edinme amacıyla kullanımdır. İnterneti iş için kullananların oranı erkekler arasında (%25), araştırma ve bilgi edinme amacıyla kullananlar ise kadınlar arasında (%43) daha yüksek orandadır (Tablo 195).

Yaş grupları arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu internet kullanım amacı Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerine girme konusundadır. Bu amaçla internet kullananların oranı 18-24 yaş grubunda %44 iken bu oran 55-64 yaş grubunda %7, 45-54 yaş grubunda %9'dur.

İnterneti araştırma ve bilgi edinme için kullananların oranının en yüksek olduğu grup ilkökul mezunları (%47), en düşük olan grup ise herhangi bir okul bitirmemiş olanlardır (%25). İş gereği/iş takibi amacıyla internet kullanımını ise üniversite mezunları

nezdinde yüksektir (%40).

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, dağılmış ailelerde sosyal paylaşım sitelerine erişim amaçlı kullanımın (%33), çekirdek ailelerde ise araştırma ve bilgi edinme amacının (%39) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. İş gereği/iş takibi amaçlı kullanımın en yüksek olduğu hanehalkı tipi ise çekirdek ailelerdir (%23).

Alt SES grubundan üst SES grubuna doğru gidildikçe interneti Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerine erişim için kullananların oranı azalmakta, ancak iş gereği/iş takibi için kullananların oranı artmaktadır. Örneğin En alt SES'deki bireylerin %16'sı interneti iş için kullanırken, bu oran en üst SES grubunda %43'tür. En alt SES grubundakilerin %38'i sosyal paylaşım sitelerine erişmek için interneti kullanmaktadır. En üst SES grubunda ise bu oran %14'tür.

Tablo 195. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İnternet Kullanma Nedenleri

	İşlerimi takip etmek için işim gereği	Sohbet/chat yapmak için	Mektuplaşma için	Oyun ve eğlence için	Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri için	Araştırma ve bilgi edinme amacıyla	Banka işlemleri	Diğer
CİNSİYET								
Erkek	25,3	4,1	0,3	6,6	26,0	35,2	1,1	1,5
Kadın	16,8	4,2	0,5	5,9	27,0	43,0	0,5	2,0
YAŞ								
18-24	11,0	5,6	0,3	5,8	44,1	31,1	0,5	1,5
25-34	25,3	3,2	0,3	5,8	24,7	38,2	0,8	1,7
35-44	30,8	3,5	0,2	6,4	14,4	41,9	1,1	1,7
45-54	28,1	4,2	0,3	9,1	9,1	46,1	1,4	1,5
55-64	22,9	2,2	1,9	8,3	7,2	52,8	1,6	3,1
65+	12,9	12,7	6,2	2,8	11,0	49,8	0,0	4,6
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	15,0	19,7	0,0	6,4	28,9	24,5	0,0	5,5
İlkokul mezunu	13,0	5,8	0,5	11,2	20,7	46,6	0,3	2,0
İlköğretim/ortaokul mezunu	11,0	6,3	0,3	9,5	36,8	33,8	0,6	1,6
Lise mezunu	17,7	4,0	0,2	5,7	31,4	38,6	0,8	1,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	39,9	1,6	0,5	2,8	15,2	36,9	1,3	1,8
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	23,3	3,8	0,3	6,3	24,5	39,4	0,9	1,6
Geniş	18,3	5,3	0,6	8,5	28,8	35,6	0,9	2,0
Dağılmış	19,9	4,7	0,7	4,7	33,2	34,1	0,6	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	43,4	2,3	0,6	3,1	13,8	33,9	1,1	1,8
Üst grup	35,4	1,6	0,6	3,9	18,1	37,5	1,2	1,6
Üst orta grup	22,1	4,5	0,3	6,9	25,0	39,2	0,7	1,4
Alt orta grup	11,5	5,9	0,2	7,7	33,2	39,0	0,9	1,7
En alt grup	15,5	6,3	0,1	5,9	38,2	32,2	0,0	1,7

8.18. Televizyon İzleme

Günde ortalama kaç saat televizyon izlersiniz sorusuna “Hiç televizyon izlemem” cevabını verenlerin oranı Tablo 136’da “hayır” başlığı altında gösterilmektedir. Bu verilere göre, Türkiye genelinde hiç televizyon izleyemeyenlerin oranı %7’dir (Tablo 196).

Televizyon izlemeyenlerin oranının kırdaki (%8),

üç büyük il içinde İstanbul’da (%7), bölgeler arasında Kuzeydoğu Anadolu (%11) ve Güneydoğu Anadolu’da (%11); kadınlar arasında (%8), 18-24 yaş grubunda (%9), dul bireyler arasında (%14), herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında (%15), dağılmış ailelere mensup bireyler arasında (%12) ve en alt ve en üst SES gruplarında (%10) biraz daha yüksek olduğu görünmektedir (Tablo 197).

Tablo 196. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon İzleme

	Hayır	Evet
Türkiye	7,0	93,1
YERLEŞİM YERİ		
Kent	6,4	93,6
Kır	8,3	91,7
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	7,1	92,9
Ankara	4,6	95,4
İzmir	5,9	94,1
BÖLGE		
İstanbul	7,1	92,9
Batı Marmara	8,1	91,9
Doğu Marmara	6,3	93,7
Ege	6,6	93,4
Akdeniz	5,6	94,4
Batı Anadolu	5,0	95,0
Orta Anadolu	6,6	93,5
Batı Karadeniz	5,3	94,7
Doğu Karadeniz	6,8	93,2
Kuzeydoğu Anadolu	11,1	88,9
Ortadoğu Anadolu	9,5	90,5
Güneydoğu Anadolu	10,9	89,1

Tablo 197. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon İzleme

	Hayır	Evet
CİNSİYET		
Erkek	6,3	93,7
Kadın	7,6	92,4
YAŞ		
18-24	9,0	91,0
25-34	5,9	94,1
35-44	5,3	94,7
45-54	5,6	94,4
55-64	5,7	94,3
65+	12,9	87,2
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	14,5	85,5
İlkokul mezunu	5,1	95,0
İlköğretim/ortaokul mezunu	5,1	94,9
Lise mezunu	7,0	93,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	7,0	93,0
MEDENİ DURUM		
Bekâr	10,0	90,0
Evli	5,5	94,5
Aynı yaşıyor	4,1	95,9
Dul	14,4	85,6
Boşanmış	8,5	91,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	5,9	94,1
Geniş	7,5	92,5
Dağılmış	12,1	87,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	9,7	90,3
Üst grup	5,1	94,9
Üst orta grup	5,2	94,8
Alt orta grup	6,1	93,9
En alt grup	10,0	90,0

Aynı soruya verilen cevaplardan yola çıkarak televizyon izleme süreleri tespit edilmiştir. Türkiye genelinde televizyon izleme sürelerine bakıldığında, bireylerin yarısından fazlasının (%56) günde 2-3 saat televizyon izlediği anlaşılmaktadır. 1 saat ve daha kısa süre televizyon izleyenlerin oranı %18, 4-6 saat izleyenlerin oranı %22'dir. 7 saat ve üzeri televizyon izleyenlerin oranı ise %3'tür (Tablo 198).

Yerleşim yerine göre çok büyük oranda farklılaşmalar bulunmamaktadır. Ancak günde 4-6 saat izleyenlerin oranı kentte (%24), 1 saat veya daha kısa süre izleyenlerin oranı kırdaki (%20) biraz daha yüksektir.

Üç büyük il arasında ise televizyon izleme süreleri Türkiye geneli ile paralel olsa da, İzmir ve Ankara'da 4 saat veya daha uzun süre televizyon izleyenlerin oranı %30'un üzerinde olup İstanbul'dan daha yüksektir.

Bölgeler arasında karşılaştırıldığında, günde 1 saat veya daha kısa süre televizyon izleyenlerin oranının Güneydoğu Anadolu'da (%25), 4 saat veya daha uzun süre izleyenlerin oranının ise Batı Anadolu'da (%29) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 198. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Günlük Televizyon İzleme Süresi

	1 saat	2 – 3 saat	4 – 6 saat	7+saat
Türkiye	18,2	56,0	22,4	3,4
YERLEŞİM YERİ				
Kent	17,4	55,4	23,5	3,7
Kır	20,2	57,5	19,6	2,6
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	15,8	58,1	23,1	3,0
Ankara	16,0	54,0	24,6	5,4
İzmir	14,3	53,5	25,6	6,6
BÖLGE				
İstanbul	15,8	58,1	23,1	3,0
Batı Marmara	18,4	58,6	19,8	3,1
Doğu Marmara	17,5	56,0	23,1	3,4
Ege	17,5	54,3	24,1	4,1
Akdeniz	14,7	59,3	22,1	3,9
Batı Anadolu	20,6	50,2	24,5	4,7
Orta Anadolu	17,8	54,0	25,2	2,9
Batı Karadeniz	20,5	56,4	20,6	2,5
Doğu Karadeniz	19,6	57,4	20,2	2,8
Kuzeydoğu Anadolu	16,8	60,0	19,6	3,6
Ortadoğu Anadolu	21,7	56,8	19,9	1,5
Güneydoğu Anadolu	24,6	53,4	18,9	3,1

Günde 2-3 saat televizyon izleyenlerin oranı erkeklerde (%60), 4-6 saat izleyenlerin oranı ise kadınlarda (%26) daha yüksektir. Yaş grubuna göre bakıldığında, günde 4 saat veya daha uzun süre televizyon izleyenlerin oranının 55-64 yaş grubunda (%30), günde 2-3 saat izleyenlerin oranının ise 35-44 yaş grubunda (%59) daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 199).

Televizyon izleme süreleri öğrenim durumuna göre incelendiğinde, günde 1 saat veya kısa süre televizyon izleyenlerin oranının herhangi bir okul bitir-

memiş olanlar arasında (%26), günde 4 saat veya daha uzun süre izleyenlerin oranının ise ilköğretim/ortaokul mezunları nezdinde (%30) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Televizyon izleme süreleri açısından hanehalkı tipleri arasında yüksek oranlarda farklılaşma çıkmamaktadır. Sosyoekonomik statüye göre değerlendirildiğinde günde 4 saat veya daha uzun süre televizyon izleyenlerin oranının üst orta (%27) ve alt orta (%26) SES seviyelerinde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 199. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günlük Televizyon İzleme Süresi

	1 saat	2 – 3 saat	4 – 6 saat	7+saat
CİNSİYET				
Erkek	19,0	59,6	19,0	2,3
Kadın	17,3	52,4	25,8	4,5
YAŞ				
18-24	18,4	53,6	23,8	4,3
25-34	17,5	57,9	21,8	2,8
35-44	19,0	59,3	19,5	2,1
45-54	17,0	56,7	22,9	3,4
55-64	17,4	52,3	25,7	4,6
65+	20,9	51,5	22,7	4,8
ÖĞRENİM DURUMU				
Bir okul bitirmeyen	25,8	50,6	19,5	4,1
İlkokul mezunu	17,5	56,1	22,8	3,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	14,4	55,2	25,8	4,5
Lise mezunu	16,9	57,0	23,1	3,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	20,0	60,3	18,1	1,6
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	17,3	56,9	22,6	3,2
Geniş	20,1	55,3	21,5	3,1
Dağılımı	20,5	51,8	22,7	5,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
En üst grup	19,5	62,6	16,3	1,6
Üst grup	17,7	58,5	21,6	2,2
Üst orta grup	16,1	57,1	23,4	3,4
Alt orta grup	18,0	55,6	22,6	3,8
En alt grup	23,6	55,8	18,3	2,2

Televizyon izlediğini belirten bireylere günün hangi bölümünde daha çok televizyon izlersiniz sorusu yöneltilmiştir. Türkiye genelinde televizyon izleyen bireylerin çok büyük bir bölümünün (%79) televizyonu akşam izlediği bulunmuştur. Tüm gün televizyon izleyenlerin oranı ise %6'dır (Tablo 200).

Kentte akşam televizyon izlenme oranı %78 iken, bu oran kırsal %82'dir. Genel olarak akşamları televizyon izleyenlerin oranı üç ilde de en yüksek orandır. Ancak bu oran İzmir'de (%75) diğer iki il

kıyasla biraz daha düşüktür. Buna karşılık tüm gün televizyon izlediğini belirtenlerin oranı İzmir'de daha yüksektir (%10).

Bölgeler içinde Orta Anadolu (%85) ve Ortadoğu Anadolu (%84) bölgeleri akşam televizyon izleme oranlarının en yüksek olduğu yerlerdir. Tüm gün televizyon izlenme oranının en yüksek olduğu bölge ise Kuzeydoğu Anadolu'dur (%10). Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan bireylerin %11'i ise en çok öğleden sonra televizyon izlemektedir.

Tablo 200. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Günün Televizyon İzlenen Zamanları

	Sabah	Öğleden sonra	Akşam	Gece	Tüm gün
Türkiye	2,2	7,1	79,4	5,2	6,0
YERLEŞİM YERİ					
Kent	2,4	7,6	78,4	5,7	5,9
Kır	1,8	5,8	82,2	3,8	6,4
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	1,8	8,2	79,4	6,1	4,5
Ankara	3,1	7,4	80,2	3,9	5,5
İzmir	2,2	6,7	75,2	6,4	9,5
BÖLGE					
İstanbul	1,8	8,2	79,4	6,1	4,5
Batı Marmara	2,3	6,2	80,1	7,6	3,8
Doğu Marmara	1,5	6,0	79,4	6,8	6,4
Ege	2,4	6,0	79,0	5,1	7,4
Akdeniz	1,9	6,0	79,5	4,3	8,3
Batı Anadolu	3,2	7,4	79,4	3,9	6,0
Orta Anadolu	2,8	6,9	85,4	2,6	2,3
Batı Karadeniz	1,0	6,7	81,8	3,8	6,7
Doğu Karadeniz	2,3	4,9	81,4	5,4	6,0
Kuzeydoğu Anadolu	1,1	8,5	79,2	1,5	9,8
Ortadoğu Anadolu	1,8	7,5	84,2	2,2	4,4
Güneydoğu Anadolu	4,1	10,9	70,9	8,0	6,0

Akşamları televizyon izleyenlerin oranı erkeklerde (%86) daha yüksektir. Bu oran kadınlar arasında %73'tür. Kadınların %9'u tüm gün televizyon izlediklerini beyan ederken, bu oran erkekler arasında %3'tür. Televizyonu en çok öğleden sonra izlediğini belirten kadın oranı (%12), erkeklerden (%3) oldukça yüksektir (Tablo 201).

Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde ciddi bir farklılaşma bulunmasa da tüm gün televizyon izleyen 65 yaş ve üstü bireylerin oranının %12 olduğu ve bu oranın diğer yaş gruplarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tüm gün televizyon izleyenlerin oranı dul bireyler arasında (%14), akşamları televizyon izleyenlerin oranı ise evliler nezdinde (%80) daha yüksektir.

Öğrenim durumu yükseldikçe televizyonu en çok akşam ve gece izleyenlerin oranı da artmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %73'ü en

çok akşam televizyon izlediğini belirtirken bu oran üniversite mezunları arasında %86'dır. Buna karşılık, herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında en çok öğleden sonra televizyon izlediğini belirtenlerin oranı (%12), diğer öğrenim gruplarından daha yüksektir.

Gün içinde televizyon izleme periyodları açısından hanehalkı tiplerine göre herhangi bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Öğrenim durumuna benzer eğilim, SES gruplarında görülmektedir. Sosyoekonomik statü yükseldikçe televizyonu en çok akşam ve gece izleyenlerin oranı da artmaktadır. Örneğin en alt SES grubundakilerin %79'u en çok akşam televizyon izlediğini belirtirken, bu oran en üst SES grubunda %83'tür. En üst SES grubunda gece televizyon izlediğini belirtenlerin oranı (%11) diğer SES gruplarına kıyasla yüksektir.

Tablo 201. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günün Televizyon İzlenen Zamanları

	Sabah	Öğleden sonra	Akşam	Gece	Tüm gün
CİNSİYET					
Erkek	1,2	2,7	85,9	6,8	3,4
Kadın	3,2	11,6	73,0	3,5	8,7
YAŞ					
18-24	2,4	9,0	76,1	7,2	5,3
25-34	1,9	7,0	80,0	6,1	5,0
35-44	2,0	5,8	82,6	5,0	4,5
45-54	2,4	6,6	80,6	4,5	5,8
55-64	2,7	7,3	79,4	3,2	7,4
65+	2,1	7,7	74,9	3,1	12,2
ÖĞRENİM DURUMU					
Bir okul bitirmeyen	2,8	11,8	73,1	2,8	9,6
İlkokul mezunu	2,4	7,5	79,3	3,9	6,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	2,1	8,5	77,0	6,1	6,3
Lise mezunu	2,2	5,2	81,3	6,8	4,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	1,3	3,0	86,3	7,0	2,3
MEDENİ DURUM					
Bekâr	1,9	6,3	79,2	8,7	3,9
Evli	2,3	7,1	80,4	4,3	5,9
Ayrı yaşıyor	1,8	11,1	72,2	6,1	8,7
Dul	2,5	11,1	70,1	2,7	13,6
Boşanmış	2,3	4,7	74,4	9,2	9,4
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	2,4	7,0	80,2	4,9	5,6
Geniş	1,8	8,1	79,0	5,1	6,1
Dağılmış	1,9	6,7	75,9	6,9	8,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
En üst grup	,5	4,0	82,6	10,5	2,3
Üst grup	1,9	4,4	84,7	5,1	3,8
Üst orta grup	2,5	6,8	79,3	5,9	5,4
Alt orta grup	2,5	7,8	78,6	4,6	6,6
En alt grup	1,8	8,6	79,0	4,6	5,9

Bireylere televizyonu daha çok yalnız mı yoksa diğer hane bireyleriyle mi izledikleri sorulmuştur. Buna göre, %77 oranında diğer hane bireyleri ile birlikte izlendiği sonucu ortaya çıkmıştır. Tablo 139'da görüleceği üzere bu oran kırdaki %80'dir ve kentteki bireylerin oranından daha yüksektir (Tablo 202).

İstanbul ve İzmir'de diğer hane bireyleri ile birlikte izleyenlerin oranı %76 iken bu oran Ankara'da %69'a gerilemektedir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi %86 oranıyla televizyonu diğer aile bireyleri ile birlikte izleme oranının en yüksek olduğu bölgedir. Televizyonu aile bireyleri ile birlikte izlemenin en düşük olduğu bölge ise %70 ile Doğu Marmara'dır.

Tablo 202. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Televizyon İzleme Tercihi

	Tek başıma	Diğer hane bireyleriyle
Türkiye	23,0	77,0
YERLEŞİM YERİ		
Kent	24,1	75,9
Kır	20,3	79,7
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	23,8	76,2
Ankara	30,8	69,2
İzmir	24,5	75,5
BÖLGE		
İstanbul	23,8	76,2
Batı Marmara	28,5	71,5
Doğu Marmara	30,3	69,7
Ege	21,3	78,7
Akdeniz	19,5	80,5
Batı Anadolu	27,7	72,3
Orta Anadolu	17,7	82,3
Batı Karadeniz	23,5	76,5
Doğu Karadeniz	20,1	79,9
Kuzeydoğu Anadolu	13,8	86,2
Ortadoğu Anadolu	17,7	82,3
Güneydoğu Anadolu	21,7	78,3

Cinsiyet kırılımında herhangi bir farklılaşma yoktur. 35–44 yaş grubundakiler %84'lük bir oranla televizyonu diğer hane bireyleri ile birlikte seyretme konusunda ilk sırada yer almaktadır. Bulgular arasında dikkat çeken önemli bir nokta da 65 yaş ve üzeri grubun %38 gibi büyük bir oranla televizyonu tek başına izliyor olmasıdır (Tablo 203).

Öğrenim durumuna göre ciddi oranda farklılaşma olmasa da diğer aile bireyleri ile beraber televizyon izleyenlerin oranının en yüksek olduğu öğrenim grubu ilkökul mezunlarıdır (%80).

Dul, (%60), boşanmış (%48) ve eşinden ayrı yaşayan bireyler (%46) televizyonu tek başına seyredenler oranının daha yüksek çıktığı gruplardır. Çekirdek (%80) ve geniş ailelerin (%84) büyük çoğunluğu televizyonu diğer hane bireyleriyle birlikte izlerken, bu oran dağılmış ailelerde %42'dir.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe televizyonu tek başına izleme oranı da biraz artmaktadır. Örneğin en alt SES grubunun %20'si televizyonu tek başına izlerken bu oran en üst SES grubunda %24'tür.

Tablo 203. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi, ve SES'e Göre Bireylerin Televizyon İzleme Tercihleri

	Tek başıma	Diğer hane bireyleriyle
CİNSİYET		
Erkek	22,0	78,0
Kadın	24,1	75,9
YAŞ		
18-24	27,1	72,9
25-34	20,6	79,4
35-44	16,4	83,6
45-54	20,8	79,2
55-64	24,7	75,3
65+	37,9	62,1
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	26,5	73,5
İlkokul mezunu	20,3	79,7
İlköğretim/ortaokul mezunu	23,2	76,8
Lise mezunu	24,5	75,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	24,9	75,1
MEDENİ DURUM		
Bekâr	32,7	67,3
Evli	16,8	83,2
Ayrı yaşıyor	45,7	54,3
Dul	60,2	39,8
Boşanmış	47,5	52,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	19,0	81,0
Geniş	16,2	83,8
Dağılmış	57,9	42,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	24,1	75,9
Üst grup	24,7	75,3
Üst orta grup	24,0	76,0
Alt orta grup	19,8	80,2
En alt grup	19,9	80,1

Araştırma kapsamında, televizyon izlediğini belirten bireylere televizyonu tek başına izlemek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Ülke genelinde %24'ü bu soruya "evet" cevabını vermiştir. Bir kez daha görüleceği gibi televizyon izlemek, ailelerin büyük çoğunluğu tarafından (%76) topluca gerçekleştiren bir eylem olarak düşünülmektedir (Tablo 204).

Televizyonu tek başına izlemek isteyenlerin oranı

kentte (%26), kırdan (%19) daha yüksektir. Üç büyük il arasında, tek başına televizyon izlemek isteyenlerin oranı İzmir'de daha düşüktür (%23). Televizyonu tek başına izlemek isteyenlerin oranının en yüksek olduğu bölgeler %30 ile Batı Anadolu, %29 ile Doğu Marmara ve %28 ile İstanbul; en düşük olduğu bölgeler ise %12 ile Batı Marmara ve %14 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur.

Tablo 204. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Tek Başına Televizyon İzleme İsteği

	Evet	Hayır
Türkiye	24,2	75,8
YERLEŞİM YERİ		
Kent	26,1	73,9
Kır	19,2	80,8
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	28,2	71,8
Ankara	27,7	72,3
İzmir	22,9	77,1
BÖLGE		
İstanbul	28,2	71,8
Batı Marmara	12,1	87,9
Doğu Marmara	28,8	71,2
Ege	24,0	76,0
Akdeniz	24,1	75,9
Batı Anadolu	29,8	70,2
Orta Anadolu	19,8	80,2
Batı Karadeniz	16,3	83,7
Doğu Karadeniz	19,1	80,9
Kuzeydoğu Anadolu	13,9	86,1
Ortadoğu Anadolu	25,1	74,9
Güneydoğu Anadolu	24,8	75,2

Televizyonu tek başına izlemek isteyen kadın ve erkek oranı farklılaşmamaktadır. Yaş grubu yükseldikçe televizyonu tek başına izlemek isteyen kişi oranı azalmaktadır. 18-24 yaş aralığındaki bireylerin %33'ü televizyonu tek başına izlemek istediğini belirtirken, bu oran 35-44 yaş aralığındaki bireylerde %24, 65 yaş ve üstündeki bireylerde %14'tür (Tablo 205).

İlköğretim ve üstü öğrenim görmüş olanlar arasında televizyonu tek başına izlemek isteyenlerin oranı daha yüksektir. Herhangi bir okul bitirmemiş olan bireylerin %17'si televizyonu tek başına izlemeyi

tercih ederken bu oran ilköğretim mezunlarında %27, lise mezunlarında %30, üniversite mezunlarında ise %26'dır.

Tek başına televizyon izleme tercihi konusunda hanehalkı tipi kırılımında farklılaşma yoktur.

Sosyoekonomik statü yükseldikçe televizyonu tek başına izlemek isteyenlerin oranı artmaktadır. Örneğin en alt SES grubundaki bireylerin %23'ü, üst orta SES grubundaki bireylerin %27'si, en üst SES grubundaki bireylerin ise %28'i televizyonu tek başına izlemeyi tercih ettiklerini belirtmektedirler.

Tablo 205. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Tek Başına Televizyon İzleme İsteği

	Evet	Hayır
CİNSİYET		
Erkek	23,5	76,5
Kadın	24,8	75,2
YAŞ		
18-24	33,3	66,7
25-34	26,9	73,1
35-44	24,5	75,5
45-54	20,8	79,2
55-64	17,2	82,8
65+	13,5	86,5
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	17,4	82,6
İlkokul mezunu	21,5	78,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	26,9	73,1
Lise mezunu	29,5	70,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	26,2	73,8
MEDENİ DURUM		
Bekâr	36,3	63,7
Evli	21,9	78,1
Ayrı yaşıyor	27,0	73,0
Dul	13,7	86,3
Boşanmış	28,6	71,4
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	23,9	76,1
Geniş	24,8	75,2
Dağılmış	25,6	74,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	23,9	76,1
Üst grup	24,8	75,2
Üst orta grup	25,6	74,4
Alt orta grup	23,9	76,1
En alt grup	24,8	75,2

Araştırma kapsamında bireylere, televizyonda hangi kanalın ve/veya programın izleneceğine daha çok kim karar verir sorusu sorulmuştur. Tablo 206'da görüleceği üzere Türkiye genelinde televizyonda hangi kanalın izleneceğine en yüksek oranda babanın karar verdiği ortaya çıkmıştır (%57). İzlenecek televizyon kanalına ve/veya programına karar veren anne/kadın oranı ise %19'dur. Bu konuda en az söz sahibi olan aile bireyleri ise %1'den düşük oranlarla büyükbaba ve büyükannedir.

Kent ve kırsal kırılımında bakıldığında, kentte %20 ile annenin karar verme oranı kırsal kırılma göre (%15) , kırsal kırılma ise %65 ile babanın karar verme oranı kentte göre (%54) daha yüksektir.

Televizyonda izlenecek kanal tercihinde üç büyük ilde benzer bir davranış gözlenmektedir. Gerek ebeveynlerin kanal kararına etkisi gerekse de çocukların etkisi birbirine benzerdir.

Batı Marmara'da %26 ile anne, Kuzeydoğu Anadolu'da %77 ile baba, Güneydoğu Anadolu'da %13 ile erkek çocuk, televizyon kanalı seçiminde

diğer bölgelere kıyasla daha yüksek oranda karar verici durumundadır.

Tablo 206. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyonda İzlenilecek Kanalin Kararı

	Anne/kadın	Baba/erkek	Erkek çocuk	Kız çocuk	Büyükbaba	Büyükanne	Diğer
Türkiye	18,9	56,8	8,6	7,1	0,3	0,2	8,2
YERLEŞİM YERİ							
Kent	20,3	53,7	8,9	7,4	0,3	0,2	9,3
Kır	15,3	64,8	7,8	6,3	0,3	0,1	5,4
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	22,7	48,3	9,1	7,9	0,2	0,3	11,5
Ankara	23,6	47,8	9,1	7,4	0,1	0,2	11,7
İzmir	23,4	51,0	9,0	7,0	0,0	0,3	9,3
BÖLGE							
İstanbul	22,7	48,3	9,1	7,9	0,2	0,3	11,5
Batı Marmara	26,3	52,8	4,2	7,1	0,0	0,0	9,7
Doğu Marmara	20,1	54,5	8,8	6,3	0,4	0,2	9,6
Ege	23,6	50,7	7,3	6,8	0,1	0,3	11,3
Akdeniz	14,4	64,7	8,1	6,7	0,1	0,1	5,9
Batı Anadolu	19,0	52,7	8,8	7,0	0,6	0,6	11,3
Orta Anadolu	15,9	64,6	9,6	5,2	0,7	0,0	3,9
Batı Karadeniz	21,7	59,7	8,1	7,1	0,2	0,2	2,9
Doğu Karadeniz	19,3	59,3	6,9	6,9	0,4	0,1	7,1
Kuzeydoğu Anadolu	9,2	76,7	5,7	5,1	0,5	0,0	2,9
Ortadoğu Anadolu	13,2	58,0	10,2	9,5	0,3	0,0	8,8
Güneydoğu Anadolu	11,0	64,9	13,0	7,9	0,0	0,0	3,1

Kadınların %51'i, erkeklerin ise %63'ü televizyonda hangi kanalın izleneceği konusunda karar verici kişinin "baba/erkek" olduğunu ifade etmektedir

Yaş gruplarına göre değerlendirmede, izlenecek TV kanalına babanın karar verme oranı bireylerin yaş grubu yükseldikçe artmaktadır. 18-24 yaş grubundaki bireylerin %50'si babanın karar verici olduğunu belirtirken bu oran 65 yaş üstünde %63'e çıkmaktadır. Öte yandan, 18-24 yaş grubundakiler arasında televizyonda izlenecek kanala karar verenin ailedeki erkek çocuk olduğunu belirtenlerin oranı %13 ile diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksektir.

Babanın karar verici olma oranı bireylerin öğrenim seviyeleri yükseldikçe düşmektedir. Bir başka deyişle, öğrenim seviyesi yükseldikçe televizyon kanalı konusunda söz söyleme hakkı anneye doğru kaymaktadır. Örneğin herhangi bir okul bitirmemiş

olanlar bakımından annenin karar verici olma oranı %15 iken bu oran üniversite mezunlarında %24'tür.

Çekirdek (%61) ve geniş ailelerde (%58) büyük oranda baba karar vericiyken, dağılmış ailelerde bu oran %9'dur. Buna karşılık dağılmış ailelerde izlenecek televizyon kanalına karar veren kişi %33 ile annedir. Öte yandan dağılmış ailelerde televizyon kanalına karar verme konusunda ailedeki çocukların etkisi diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir. Dağılmış ailelerde %20 ile erkek çocuk ve %19 ile kız çocuk karar verici durumdadır.

Sosyoekonomik statü ayrımında da babanın üstünlüğü devam etmektedir. Ancak sosyoekonomik statü yükseldikçe bu oran düşmekte ve anneye doğru kaymaktadır. Örneğin en alt SES grubunda annenin karar verici olduğunu belirtenlerin oranı %14 iken bu oran en üst SES grubunda %31'dir.

Tablo 207. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyonda İzlenilecek Kanalın Kararı

	Anne/ kadın	Baba/erkek	Erkek çocuk	Kız çocuk	Büyükbaba	Büyükanne	Diğer
CİNSİYET							
Erkek	15,1	62,5	9,6	4,1	0,2	0,0	8,4
Kadın	22,8	50,8	7,6	10,2	0,3	0,3	7,9
YAŞ							
18-24	15,0	50,0	13,4	9,0	0,5	0,2	11,8
25-34	21,0	54,4	9,3	6,2	0,3	0,2	8,4
35-44	19,2	57,4	8,3	8,3	0,2	0,1	6,6
45-54	18,4	59,5	6,9	7,8	0,1	0,1	7,3
55-64	19,1	62,7	5,4	4,2	0,1	0,2	8,3
65+	19,7	63,1	5,3	4,9	0,4	0,5	6,1
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmeyen	14,6	63,3	8,3	8,3	0,3	0,3	5,0
İlkokul mezunu	17,4	62,0	7,4	6,5	0,2	0,2	6,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	18,9	56,3	10,3	7,5	0,5	0,1	6,4
Lise mezunu	20,9	49,2	9,3	7,8	0,2	0,1	12,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	24,3	47,9	9,1	6,1	0,1	0,2	12,2
MEDENİ DURUM							
Bekâr	14,9	42,9	16,9	12,1	0,2	0,2	12,9
Evli	19,0	62,0	6,1	5,4	0,2	0,1	7,1
Ayrı yaşıyor	32,2	34,4	13,8	14,9	2,5	0,0	2,3
Dul	27,3	25,3	20,3	14,9	0,7	1,9	9,7
Boşanmış	35,1	17,8	17,3	19,9	0,3	0,0	9,6
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	19,1	60,8	6,9	6,3	0,0	0,0	7,0
Geniş	13,3	58,2	11,3	5,9	1,2	0,8	9,2
Dağılmış	32,9	9,1	20,0	18,9	0,2	0,4	18,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	31,2	42,4	6,4	6,0	0,0	0,0	14,0
Üst grup	24,9	48,8	7,1	6,5	0,0	0,2	12,5
Üst orta grup	21,3	53,6	8,2	6,7	0,2	0,3	9,8
Alt orta grup	16,3	61,9	8,9	6,5	0,4	0,2	5,9
En alt grup	13,8	65,4	9,2	7,4	0,2	0,1	3,9

Bireylere kanal ve veya program seçiminde hanedeki diğer bireylerle ciddi tartışma yaşıyor musunuz sorusu yöneltilmiştir. Türkiye genelinde bireylerin %91'i tartışma yaşanmadığını belirtmektedir. Tablodaki görüleceği üzere kent ve kırdaki yaşayan bireylerde de benzer eğilimler vardır; her ikisinde de tartışma yaşanmadığını ifade edenlerin oranı %90'ın üzerindedir ve %93 ile kırdaki bu oran kente (%90) göre biraz daha yüksektir (Tablo 208).

Üç büyük ilde yine bireylerin büyük çoğunluğu kanal/program seçiminde bir tartışma yaşanmadığı görüşündedir. Ancak İstanbul'da bu oran %92 ile diğer iki büyük ilden biraz daha yüksektir.

Kanal ve program seçiminde en çok tartışma yaşanan bölgeler %13 ile Batı Anadolu, en az tartışma yaşanan bölge ise %6 ile Batı Marmara'dır.

Tablo 208. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyonda İzlenecek Kanal Seçiminde Tartışma Yaşanma Durumu

	Evet	Hayır
Türkiye	9,2	90,8
YERLEŞİM YERİ		
Kent	9,9	90,1
Kır	7,4	92,6
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	8,5	91,5
Ankara	12,0	88,0
İzmir	10,9	89,1
BÖLGE		
İstanbul	8,5	91,5
Batı Marmara	6,0	94,0
Doğu Marmara	10,3	89,7
Ege	10,6	89,4
Akdeniz	7,6	92,4
Batı Anadolu	13,0	87,0
Orta Anadolu	7,4	92,6
Batı Karadeniz	8,9	91,1
Doğu Karadeniz	9,7	90,3
Kuzeydoğu Anadolu	9,1	90,9
Ortadoğu Anadolu	8,3	91,7
Güneydoğu Anadolu	8,3	91,7

Cinsiyete göre düzenlenen verilerde de televizyonda izlenecek kanalın belirlenmesinde tartışma yaşanmadığı düşüncesi ağırlıktadır. Her iki cinsiyetin "hayır" cevapları yine %90'ın üzerindedir (Tablo 209).

Yaş grubu yükseldikçe kanal veya program seçiminde tartışma yaşayanların oranı azalmaktadır. 18-24 yaş aralığındaki bireylerin %11'i bu konuda evde tartışma yaşandığını belirtirken bu oran 65 yaş üstü bireylerde %4'tür.

Medeni durumu ne olursa olsun bireylerin büyük çoğunluğu hangi kanalın izlenileceği konusunda evde bir tartışmanın yaşanmadığını belirtmektedir. Ancak sorun yaşanmadığını belirtenlerin oranının en yüksek olduğu grubu %96 ile dul bireyler oluşturmaktadır.

Öğrenim durumuna göre belirgin bir farklılaşma bulunmasa da, en az tartışma yaşayan kitlenin %7 ile herhangi bir okul bitirmemiş olanlar ve çok tartışma yaşayan kitlenin de %10 ile ilköğretim/ortaokul mezunları ve %11 ile lise mezunları olduğu görülmektedir.

Hanehalkı tipine göre farklılaşma yoktur. Televizyon kanalı ve izlenecek program ile ilgili en çok tartışma yaşayan hanehalkı tipi %10 ile çekirdek ailelerdir.

Sosyoekonomik statü düzeylerinde de tablo benzer sonuçlar içermektedir. En çok tartışma yaşayan SES grubu %11 ile üst orta SES ve %10 ile en alt SES gruplarıdır.

Tablo 209. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyonda İzlenecek Kanal Seçiminde Tartışma Yaşanma Durumu

	Evett	Hayır
CİNSİYET		
Erkek	8,7	91,3
Kadın	9,7	90,3
YAŞ		
18-24	10,6	89,4
25-34	10,0	90,0
35-44	11,4	88,6
45-54	8,3	91,7
55-64	5,9	94,1
65+	3,8	96,2
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	6,6	93,4
İlkokul mezunu	8,9	91,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	10,4	89,6
Lise mezunu	10,9	89,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	7,8	92,2
MEDENİ DURUM		
Bekâr	10,3	89,7
Evli	9,1	90,9
Ayrı yaşıyor	9,7	90,3
Dul	4,3	95,7
Boşanmış	8,4	91,6
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	9,5	90,5
Geniş	8,2	91,8
Dağılmış	8,0	92,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	6,5	93,5
Üst grup	8,4	91,6
Üst orta grup	10,8	89,2
Alt orta grup	9,2	90,8
En alt grup	9,5	90,5

Araştırma kapsamında bireylerin, diğer hane bireyleriyle televizyon izlerken cinsel içerikli sahnelere ne tür tepki verirsiniz sorusunu cevaplamaları istenmiş, bireylere “Rahatsız olmam, izlemeye devam ederim”, “Rahatsız olurum, küçük ve genç aile bireylerine izletmemeye çalışırım” ile “Rahatsız olurum ve kanal değiştirim” şeklinde üç farklı seçenek

sunulmuştur (Tablo 210).

Bireylerin %81'i televizyonda yayınlanan cinsel içerikli sahnelerden rahatsız olmakta ve kanalı değiştirmekte, %13'ü ise küçük çocuklara ve gençlere izletmemeye çalışmaktadır. Sadece %7'si rahatsız olmayıp televizyonu izlemeye devam etmektedir.

Kırda rahatsız olup kanal değiştirenlerin oranı %87 ile kentte bu yanıtı verenlerden (%78) daha yüksektir. Buna karşılık kıra göre (%8) kentte yaşayanların (%14) daha büyük bölümü kanal değiştirmek yerine çocukları, gençleri uzaklaştırmayı tercih etmektedir. Rahatsız olup kanal değiştirme oranı üç büyük ilde oldukça paraleldir. Ancak İstanbul'da "rahatsız olurum ve küçük ve genç aile bireylerine izletmemeye çalışırım" cevabı daha yüksek oranda (%19) verilirken, "rahatsız olmam" cevabı diğer iki ilde daha yüksek oranda çıkmıştır. Rahatsız olmayacağını belirtenlerin oranı Ankara'da %12, İzmir'de %11, İstanbul'da ise %7'dir.

Cinsel içerikli sahnelerden en çok rahatsız olan yerler %98 ile Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Orta Anadolu bölgeleridir. Bu bölgelerde cinsel içerikli sahnelerden rahatsız olanlar farklı davranış biçimleri sergilemektedir. Orta Anadolu Bölgesi'nde yaşayanların %95'i kanal değiştirirken, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndekilerin %78'i kanal değiştirmekte, %20'si ise programı çocuklara, gençlere izletmemeye çalışmaktadır. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayanlar, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayanlara benzer tepki göstermektedirler. Bu bölgede yaşayanların %72'si kanal değiştirirken, %26'sı programı çocuklara, gençlere izlettirmeme yolunu tercih etmektedir.

Tablo 210. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Cinsel İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki

	Rahatsız olmam, izlemeye devam ederim	Rahatsız olurum, küçük ve genç aile bireylerine izletmemeye çalışırım	Rahatsız olurum ve kanal değiştiririm
Türkiye	6,6	12,6	80,8
YERLEŞİM YERİ			
Kent	7,5	14,4	78,2
Kır	4,4	8,2	87,4
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	7,1	19,2	73,7
Ankara	12,0	13,5	74,5
İzmir	10,5	15,4	74,1
BÖLGE			
İstanbul	7,1	19,2	73,7
Batı Marmara	7,2	7,0	85,8
Doğu Marmara	5,8	8,1	86,1
Ege	8,4	11,9	79,6
Akdeniz	8,3	12,6	79,1
Batı Anadolu	9,3	10,6	80,1
Orta Anadolu	1,7	3,1	95,2
Batı Karadeniz	5,9	7,0	87,1
Doğu Karadeniz	7,4	8,6	84,0
Kuzeydoğu Anadolu	2,2	25,8	72,0
Ortadoğu Anadolu	5,9	9,0	85,1
Güneydoğu Anadolu	2,2	19,5	78,3

Cinsiyete göre herhangi bir farklılaşma yoktur. Yaş gruplarına göre yapılan değerlendirmede, cinsel içerikli sahnelerden rahatsız olmayan ve izlemeye devam edenlerin oranının en yüksek olduğu yaş grubu %11 ile 18-24 yaştır. Rahatsız olanların oranı diğer yaş gruplarında benzer, ancak bu rahatsızlık karşısında gösterdikleri tepkiler farklıdır. 55 yaş ve üstü gruptakilerin büyük çoğunluğu kanal değiştirirken

(55-64 yaş aralığında %86, 65 yaş üstünde %89), 45-54 yaş grubundakilerin büyük kısmı kanal değiştirmekle beraber %10'luk bir kesim çocuklara, gençlere izlettirmeme yolunu tercih etmektedir (Tablo 211).

Cinsel içerikli programlardan rahatsız olmayıp izlemeye devam edenlerin oranı bekâr ve boşanmış bireylerde daha yüksektir (%13).

Öğrenim durumuna göre değerlendirildiğinde, yaşımdan rahatsız olmayıp izlemeye devam edenlerin oranı öğrenim seviyesi yükseldikçe keskin bir şekilde artmaktadır. Örneğin herhangi bir okul bitirmemiş bireylerde rahatsız olmayanların oranı %2 iken, bu oran lise mezunlarında %11'e yükselmekte, üniversite mezunlarında %16'ya ulaşmaktadır (Tablo 211).

Hanehalkı tipine göre bakıldığında cinsel içerikli sahnelerden rahatsız olmayanların en yüksek oldu-

ğu hanehalkı tipi %15 ile dağılmış ailelerdir. Çekirdek ve geniş ailelerde mensup bireylerin büyük çoğunluğu (çekirdek ailelerin %81'i, geniş ailelerin %85'i) rahatsız olup kanal değiştirmektedir.

Benzer bir eğilim sosyoekonomik statü ayırımına göre düzenlenen verilerde de mevcuttur. En üst SES grubunda, cinsel içerikten rahatsız olmayıp seyretmeye devam etme oranı %22, en alt SES grubunda ise sadece %2'dir.

Tablo 211. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Cinsel İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki

	Rahatsız olmam, izlemeye devam ederim	Rahatsız olurum, küçük ve genç aile bireylerine izletmemeye çalışırım	Rahatsız olurum ve kanal değiştiririm
CİNSİYET			
Erkek	7,1	12,1	80,8
Kadın	6,1	13,2	80,8
YAŞ			
18-24	10,6	13,3	76,1
25-34	6,9	15,6	77,5
35-44	4,9	15,6	79,5
45-54	5,5	10,0	84,5
55-64	6,4	7,7	85,9
65+	4,9	5,9	89,2
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	2,1	9,8	88,1
İlkokul mezunu	3,2	11,0	85,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	5,3	11,8	82,9
Lise mezunu	11,0	14,1	74,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	15,9	18,6	65,5
MEDENİ DURUM			
Bekâr	12,5	12,7	74,9
Evli	5,4	12,6	82,1
Ayrı yaşıyor	8,7	10,2	81,1
Dul	3,0	10,0	87,0
Boşanmış	12,5	17,9	69,6
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	6,5	13,0	80,5
Geniş	4,1	11,4	84,4
Dağılmış	15,2	11,3	73,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	22,4	23,3	54,3
Üst grup	14,0	18,0	68,0
Üst orta grup	7,4	12,6	80,0
Alt orta grup	3,9	11,1	85,0
En alt grup	1,9	13,0	85,1

Araştırma kapsamında aynı soru şiddet içerikli sahneler için de sorulmuş ve bireylerin televizyonda yayınlanan şiddet içerikli sahnelere gösterdiği tepkiler, rahatsız olma veya olmama ve kanalı değiştirip değiştirmeme bağlamında ölçülmüştür. Türkiye genelindeki bireylerin %70'i televizyonda yayınlanan şiddet içerikli sahnelerden rahatsız olmakta ve kanalı değiştirmektedir. %13'ü rahatsız olmamakta ve izlemeye devam etmektedir. Kırdan rahatsız olup kanal değiştirenlerin oranı %80'dir ve hem Türkiye genelinden (%70) hem de kent genelinden (%66) daha yüksektir (Tablo 212).

Şiddet içerikli sahnelerde Ankara ve İzmir, İstanbul'a göre daha tepkilidir. Bu tür sahnelerle karşılaşıldığında rahatsız olup kanal değiştirme oranı Ankara'da %65 ve İzmir'de %68 iken bu oran İstanbul'da %58'e gerilemektedir.

Şiddet içerikli sahnelerden en çok rahatsız olanlar Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Orta Anadolu'da yaşayanlardır. Bu bölgelerde şiddet içerikli sahnelerden rahatsız olmayıp izlemeye devam edenlerin oranı Güneydoğu Anadolu'da %7, Kuzeydoğu Anadolu'da %6 ve Orta Anadolu'da %6'dır. Bu tür sahnelerden rahatsız olmayanların en yüksek olduğu bölge ise %19 ile Batı Anadolu'dur.

Tablo 212. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Şiddet İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki

	Rahatsız olmam, izlemeye devam ederim	Rahatsız olurum, küçük ve genç aile bireylerine izletmemeye çalışırım	Rahatsız olurum ve kanal değiştiririm
Türkiye	12,7	17,2	70,1
YERLEŞİM YERİ			
Kent	13,9	19,8	66,4
Kır	9,8	10,9	79,4
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	13,3	28,4	58,3
Ankara	18,6	16,1	65,3
İzmir	14,6	17,5	67,9
BÖLGE			
İstanbul	13,3	28,4	58,3
Batı Marmara	11,5	9,7	78,8
Doğu Marmara	10,2	11,5	78,3
Ege	15,0	15,7	69,3
Akdeniz	15,0	15,4	69,7
Batı Anadolu	18,8	16,7	64,5
Orta Anadolu	6,2	11,2	82,6
Batı Karadeniz	10,6	10,6	78,8
Doğu Karadeniz	13,2	10,9	75,9
Kuzeydoğu Anadolu	5,9	26,0	68,1
Ortadoğu Anadolu	15,1	15,1	69,8
Güneydoğu Anadolu	6,7	19,4	73,9

Cinsiyete göre değerlendirmede, erkek ve kadınlar arasında küçük farklar çıkmaktadır. Rahatsız olmayıp izlemeye devam edenlerin oranı erkeklerde %15 ile biraz daha yüksektir. Kadınların %73'ü ise rahatsız olup kanal değiştirirken bu oran erkeklerde %68'dir (Tablo 213).

Yaş gruplarına göre değerlendirmede, cinsel içerikli

sahnelerde olduğu gibi en az rahatsız olan grup %25 ile 18-24 yaş grubudur. Yine cinsel içerikli sahnelerde olduğu gibi ileri yaşlardakiler kanal değiştirmeyi tercih ederken (55-64 yaş aralığındakilerde %81, 65 yaş üstünde %84), 25-44 yaş aralığındakiler rahatsız olup çocuklara, gençlere izlettirmemeyi tercih etmektedir.

Şiddet içerikli programlardan rahatsız olmayıp izlemeye devam edenlerin oranı dul bireylerde daha yüksektir (%26). Rahatsız olup kanal değiştirmeyi tercih edenlerin oranı ise eşi ölmüş olanlar arasında (%81) daha yüksektir (Tablo 213).

Öğrenim durumuna gelindiğinde ise yayından rahatsız olmayıp izlemeye devam edenlerin oranı öğrenim seviyesi yükseldikçe keskin şekilde artmaktadır. Örneğin herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda

rahatsız olmayanların oranı %7 iken, lise ve üzeri öğrenim seviyesindekilerde %20'lerdedir. Rahatsız olanlar içinde herhangi bir okul bitirmemiş olanlar kanal değiştirmeyi tercih ederken (%80), yüksek öğrenim seviyesinde olanlar içinde çocuklara, gençlere izlettirmemeyi seçenler diğer gruplara kıyasla daha yüksek orandadır. Örneğin lise mezunlarının %20'si, üniversite mezunlarının ise %24'ü kanal değiştirmek yerine çocuklara, gençlere izlettirmeme yolunu seçmektedir.

Tablo 213. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Şiddet İçerikli Sahnelerde Verilen Tepki

	Rahatsız olmam, izlemeye devam ederim	Rahatsız olurum, küçük ve genç aile bireylerine izlettirmemeye çalışırım	Rahatsız olurum ve kanal değiştiririm
CİNSİYET			
Erkek	15,0	17,4	67,6
Kadın	10,3	17,1	72,6
YAŞ			
18-24	25,2	16,8	58,0
25-34	13,2	21,2	65,6
35-44	8,7	22,0	69,3
45-54	10,6	14,0	75,3
55-64	9,1	10,4	80,5
65+	7,5	8,4	84,0
ÖĞRENİM DURUMU			
Bir okul bitirmeyen	6,8	13,2	80,0
İlkokul mezunu	7,8	15,6	76,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	14,7	15,7	69,7
Lise mezunu	19,9	20,0	60,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	18,8	23,6	57,6
MEDENİ DURUM			
Bekâr	26,4	17,5	56,0
Evli	10,1	17,3	72,7
Ayrı yaşıyor	12,4	26,4	61,2
Dul	6,5	12,2	81,4
Boşanmış	12,0	19,2	68,7
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	12,4	17,9	69,7
Geniş	10,7	15,3	74,0
Dağılmış	22,2	15,0	62,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
En üst grup	23,1	29,9	47,0
Üst grup	16,4	22,9	60,6
Üst orta grup	15,1	17,3	67,6
Alt orta grup	10,1	15,8	74,1
En alt grup	5,6	17,3	77,1

Hanehalkı tipine göre yapılan değerlendirmede şiddet içerikli sahnelerden rahatsız olmayanların en yüksek olduğu hanehalkı tipi, cinsel içerikli sahnelerde olduğu gibi, %22 ile dağılmış ailelerdir. Çekirdek ve geniş ailelerde mensup bireylerin çoğunluğu (çekirdek ailelerin %70'i, geniş ailelerin %74'ü) rahatsız olup kanal değiştirmektedir. Benzer bir eğilim sosyoekonomik statü düzeyi ayrımına göre düzenlenen verilerde de mevcuttur. En üst SES grubunda şiddet içeren görüntülerden rahatsız olmayıp seyretmeye devam etme oranı %23'tür. Bu oran en alt ses grubunda ise sadece %6'dır (Tablo 214).

Televizyonda yayınlanan programlarla ilgili, televizyon yayınları hakkında hiç resmi kurumlara

şikâyette buldunuz mu sorusuna bireylerden alınan "evet" ve "hayır" cevaplarının oranları Tablo 214'te gösterilmektedir. Türkiye genelinde şikâyette bulunduğunu belirtenlerin oranı sadece %3'tür.

Bu soruya verilen cevaplarda kır/kent ayrımı, cinsiyet, üç büyük il, bölge, yaş ve hanehalkı tipine göre keskin bir farklılaşma yoktur (Tablo 214 ve 215).

Medeni durum, öğrenim durumu ve sosyoekonomik statü grupları ise farklılaşmaktadır. Ayrı yaşayanların %7'si, üniversite mezunlarının %7'si, en üst ve üst orta SES gruplarındaki bireylerin %7'si televizyon yayınları hakkında resmi şikâyette bulduklarını ifade etmektedir.

Tablo 214. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon Yayınları İle İlgili Resmi Kuruma Şikâyet Etme Durumu

	Evet	Hayır
Türkiye	2,6	97,4
YERLEŞİM YERİ		
Kent	3,0	97,0
Kır	1,6	98,4
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	4,5	95,5
Ankara	3,9	96,1
İzmir	3,6	96,4
BÖLGE		
İstanbul	4,5	95,5
Batı Marmara	0,9	99,1
Doğu Marmara	2,5	97,5
Ege	2,8	97,2
Akdeniz	1,3	98,7
Batı Anadolu	3,2	96,8
Orta Anadolu	1,7	98,3
Batı Karadeniz	1,3	98,7
Doğu Karadeniz	4,4	95,6
Kuzeydoğu Anadolu	4,5	95,5
Ortadoğu Anadolu	2,0	98,0
Güneydoğu Anadolu	1,4	98,6

Tablo 215. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon Yayınları ile İlgili Resmi Kuruma Şikâyet Etme Durumu

	Evet	Hayır
CİNSİYET		
Erkek	3,1	96,9
Kadın	2,2	97,8
YAŞ		
18-24	2,3	97,7
25-34	3,5	96,5
35-44	3,5	96,5
45-54	2,3	97,7
55-64	1,7	98,3
65+	0,9	99,1
ÖĞRENİM DURUMU		
Bir okul bitirmeyen	0,6	99,4
İlkokul mezunu	1,5	98,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	2,0	98,0
Lise mezunu	3,5	96,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	7,2	92,8
MEDENİ DURUM		
Bekâr	2,9	97,1
Evli	2,7	97,3
Ayrı yaşıyor	6,9	93,1
Dul	0,7	99,3
Boşanmış	3,1	96,9
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	2,8	97,2
Geniş	2,2	97,8
Dağılmış	2,5	97,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	7,0	93,0
Üst grup	7,1	92,9
Üst orta grup	2,9	97,1
Alt orta grup	1,6	98,4
En alt grup	0,7	99,3

Araştırma kapsamında bireylere televizyonda rahatsızlık duydukları programların içeriklerinin hangi türde yer aldığı sorulmuş, seçenek olarak da "cinsellik", "şiddet", "reklamlar", "tarafli haber ve yorumlar", "kötü, kaba, küfürlü sözler" ve "diğer" şıkları sunulmuştur. Elde edilen verilere göre bireylerin %46'sı televizyonda yayınlanan cinsel içerikli programlardan rahatsızlık duyduğunu belirtmiştir (Tablo 216).

İkinci sırada %15 ile "şiddet içerikli programlar" ve yine aynı oranda "kötü, kaba ve küfürlü sözcüklerin bulunduğu programlar" bulunmaktadır.

Kent ve kır ayrımında da benzer bir dağılım göze çarpmaktadır. Kırdaki yaşayan bireylerin cinsel içerikli programlardan rahatsızlık duyma oranı Türkiye geneline ve kente göre daha yüksektir (%52). Kırdaki yaşayan bireyler tarafli haber ve yorumlardan %7 oranında rahatsızlık duyarken, aynı oran kentte %12'dir.

Cinsellik, üç büyük ilde de en çok rahatsızlık duyulan program içeriği olarak belirtilmiştir. Şiddet içerikli programlardan rahatsız olanların oranı İzmir'de (%19) biraz daha yüksektir. Kötü, kaba

küfürli sözler içeren programlardan rahatsız olanların oranı ise İstanbul'da daha yüksektir (%19).

Bölgeler bazında değerlendirildiğinde, cinsellik içeren programlardan en çok rahatsız olan bölgeler Orta Anadolu (%67) ve Ortadoğu Anadolu (%60), en az rahatsız olan bölgeler ise İstanbul (%39) ve Doğu Marmara'dır (%39). Şiddet içerikli programlar en çok Doğu Karadeniz'de (%21), en az Orta

Anadolu'da yaşayanları (%8) rahatsız etmektedir. İstanbul'da yaşayanlar tarafı haber yapılmasından (%14) ve kötü, kaba, küfürli sözler içeren programlardan (%19) rahatsız olmakta, bu konularda diğer bölgelere kıyasla daha yüksek oranda rahatsızlık belirtmektedirler. Reklamlar ise %17 ile en çok Akdeniz Bölgesi'nde yaşayan kişiler için sorun oluşturmaktadır.

Tablo 216. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon Yayınlarında Rahatsız Olunan İçerikler

	Cinsellik	Şiddet	Kötü kaba küfür- lü sözler	Tarafı haber ve yorumlar	Reklamlar	Diğer
Türkiye	45,7	15,4	14,6	10,3	9,2	4,9
YERLEŞİM YERİ						
Kent	43,3	15,6	15,5	11,7	9,2	4,6
Kır	51,9	14,7	12,1	6,5	9,1	5,7
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	39,4	14,8	19,4	13,8	9,3	3,4
Ankara	38,1	15,0	14,9	16,9	9,6	5,5
İzmir	37,1	19,0	13,7	16,4	11,1	2,7
BÖLGE						
İstanbul	39,4	14,8	19,4	13,8	9,3	3,4
Batı Marmara	42,3	19,4	15,5	10,3	10,6	2,1
Doğu Marmara	39,3	15,7	17,1	9,6	11,0	7,3
Ege	43,5	16,7	12,9	11,9	11,1	3,9
Akdeniz	41,3	12,4	7,5	5,7	16,9	16,2
Batı Anadolu	46,6	13,2	14,2	12,9	9,0	4,1
Orta Anadolu	66,7	8,2	6,1	4,7	5,6	8,7
Batı Karadeniz	51,7	17,0	12,2	7,8	7,4	3,9
Doğu Karadeniz	46,1	21,3	12,3	7,1	5,0	8,2
Kuzeydoğu Anadolu	41,3	20,2	22,4	4,1	9,2	2,8
Ortadoğu Anadolu	59,6	12,7	11,5	6,9	4,7	4,6
Güneydoğu Anadolu	49,2	15,2	11,5	7,9	10,0	6,2

Cinsiyetlere göre değerlendirmede küçük farklar göze çarpsa da oranların dağılımı benzerdir. Cinsel içerikli yayınlardan rahatsız olan kadınların oranı (%48), erkeklerden (%43) daha yüksektir. Erkekler, kadınlara göre şiddet içerikli yayınlardan daha az rahatsızlık duymaktadır (%12). Aynı şekilde kadınlar erkeklere kıyasla tarafı haberlerden, yorumlardan ve reklamlardan daha az rahatsızdır. Örneğin tarafı haber ve yorumlardan rahatsız olan kadın oranı %6 iken bu oran erkeklerde %14'tür (Tablo 217).

Yaş gruplarına göre ayırimda da dağılım yaklaşık olarak Türkiye genelinde elde edilen dağılıma ben-

zemektedir. Bütün alt grupların en çok rahatsızlık duyduğu içerik cinselliktir. Bu rahatsızlığın en az hissedildiği yaş grubu %40 ile 18-24 yaş arasındır ve yaş yükseldikçe cinsel içerikli yayınlardan rahatsız olanların oranı da artmaktadır. Yaş gruplarına göre ayırimda en fazla rahatsızlık yaratan ikinci içerik şiddettir. Yine aynı şekilde yaş arttıkça bu içerikten rahatsız olanların oranı da artmaktadır. Reklamlardan en fazla rahatsızlık duyan kesim %15 ile 18-24 yaş arası bireylerdir. Tarafı haber ve yorumlardan en az rahatsız olan kesim ise %5 ile 65 yaş ve üzeri bireyler, en çok rahatsız olanlar ise %14 ile 18-24 ve %13 ile 25-34 yaş grubundaki kişilerdir.

Medeni duruma göre farklılaşmanın en yüksek olduğu konular cinsellik ile taraflı haber ve yorumlardır. Cinsellikten rahatsızlık duyanların oranı evli bireylerde daha yüksek (%49), ayrı yaşayanlarda ise daha düşüktür (%32). Taraflı haber ve yorumlar bekârların %19'unu rahatsız ederken, dul bireylerde bu oran çok düşüktür (%4) (Tablo 217).

Öğrenim seviyesine göre bakıldığında dağılım yine benzer şekildedir ancak aradaki oransal farkların

keskinleştiği gözlemlenmektedir. Cinsel içerikli yayınlar yine en fazla rahatsızlık veren programlardır. Ancak rahatsız olanların oranı herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında %56 iken bu oran üniversite mezunlarında %31'e düşmektedir. Üniversite mezunlarının en fazla rahatsız olduğu ikinci içerik, taraflı haber ve yorumlardır (%25). Taraflı haber ve yorumlardan duyulan rahatsızlık, herhangi bir okula gitmemiş bireylerde en az seviyededir (%3).

Tablo 217. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon Yayınlarında Rahatsız Olunan İçerikler

	Cinsellik	Şiddet	Kötü kaba küfürlü sözler	Taraflı haber ve yorumlar	Reklamlar	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	43,0	11,6	14,0	14,4	11,8	5,2
Kadın	48,4	19,2	15,2	6,2	6,6	4,5
YAŞ						
18-24	40,2	11,5	14,2	14,0	15,4	4,7
25-34	43,1	15,5	14,9	12,3	9,4	4,8
35-44	47,9	15,9	15,7	8,7	7,4	4,4
45-54	47,6	15,5	15,0	9,0	7,2	5,7
55-64	48,1	18,0	13,1	9,4	7,1	4,3
65+	50,6	17,4	13,2	5,3	7,7	5,8
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmeyen	55,5	16,0	13,4	3,2	6,2	5,8
İlkokul mezunu	51,8	16,4	14,1	5,3	7,5	4,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	45,3	13,8	15,6	8,9	11,1	5,3
Lise mezunu	38,6	14,1	14,8	15,5	12,3	4,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	30,8	15,9	15,5	24,9	9,2	3,8
MEDENİ DURUM						
Bekâr	34,9	12,2	13,7	18,9	15,6	4,8
Evli	49,0	15,6	14,7	8,4	7,6	4,7
Ayrı yaşıyor	32,2	21,9	15,8	10,3	13,1	6,8
Dul	45,7	20,9	15,8	3,6	8,3	5,7
Boşanmış	32,1	20,6	15,1	13,8	9,5	8,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	45,9	15,3	15,0	10,3	8,9	4,6
Geniş	53,2	13,9	12,6	6,7	8,7	4,9
Dağılımı	32,8	18,0	15,4	15,7	11,7	6,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	26,1	16,9	20,1	24,5	10,1	2,4
Üst grup	34,3	16,8	15,1	21,2	8,8	3,8
Üst orta grup	43,8	14,3	15,1	12,2	9,8	4,8
Alt orta grup	50,2	15,0	14,3	6,9	9,0	4,5
En alt grup	52,4	17,3	12,5	4,3	6,7	6,7

Diğer hanehalkı tiplerine kıyasla geniş ailelere mensup bireyler cinsel içerikten (%53), dağılmış ailelere mensup bireyler ise taraflı haber ve yorumlardan (%16) daha fazla rahatsızdır (Tablo 217).

Sosyoekonomik statü seviyesindeki dağılım, Türkiye geneli ile benzerlikler göstermektedir. Cinsel içerikli yayınlardan en az seviyede rahatsız olan kesim en üst SES grubunda olan bireyler (%26), en çok rahatsız olanlar ise en alt SES grubundaki bireylerdir (%52). Taraflı haber ve yorumlardan rahatsızlık duyanların oranı en üst SES grubunda %25, üst SES grubunda %21'dir ve diğer SES gruplarına kıyasla yüksektir. Taraflı haber ve yorumlardan en az rahatsız olan kesim ise %4 ile en alt SES grubundaki bireylerdir.

8.19. Tatile Çıkma

Araştırmada bireylerin tatillerini nasıl geçirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla bireylere bir haftadan uzun tatilinizi nerede geçirirsiniz sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen verilere göre Türkiye genelinde kişiler çoğunlukla tatillerini buldukları yerde dinlenerek geçirmektedirler (%35). Tabloda görüleceği üzere cevapların en fazla yoğunlaştığı ikinci seçenek %31 ile "Böyle bir zamanım olmuyor" cevabıdır. Bireylerin %26'sı ise tatillerini memlekete veya köye giderek geçirdiklerini belirtmiştir. Otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlere gidenlerin oranı ise %12'dir (Tablo 218).

Kentte ve kırsal alanda yaşayanların farklılaştığı noktalar mevcuttur. Kırsal alanlarda yaşayanların %44'ü tatil

yapmaya zaman bulamadığını belirtirken, bu oran kentte %26'dır. Beklendiği üzere memlekete/köye gidenlerin oranı kentte (%32) daha yüksektir. Tatilde otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlere ve yazlığa gidenlerin oranı kırsaldan yüksektir. Örneğin otel, pansiyon gibi yerlere gidenlerin oranı kentte %15 iken bu oran kırsalda %5'tir.

Üç büyük il arasında da farklılıklar gözlenmektedir. Çok genel olarak İzmir ilinde yaşayanların tatil yapmaya zamanları olmaması (%23) ve buldukları yerde dinlenme alışkanlığı (%40) diğer iki ilden daha yüksektir. Öte yandan memlekete / köye gitme oranı Ankara (%40) ve İstanbul'da (%41) daha yüksektir. Ayrıca Ankara'da "otel, pansiyon, tatil köyüne giderim" diyenlerin oranı %24'tür ve diğer iki ilden daha yüksektir.

Bölgeler arasındaki farklılaşmalar bakımından, tatile zaman bulamayan oranının en yüksek olduğu bölgenin Kuzeydoğu Anadolu (%62) ve Güneydoğu Anadolu (%58) olduğu görülmektedir. Tatilini bulduğu yerde geçirenlerin oranının en yüksek olduğu bölgeler ise Batı Marmara (%45) ve Batı Karadeniz'dir (%45). Memlekete/köye gidenlerin oranının en yüksek olduğu bölge İstanbul (%41), yaylaya gidenlerin en yüksek olduğu ve diğer bölgelerden farklılaştığı bölge ise Akdeniz Bölgesi'dir (%11). Yazlığa gitmek daha çok İstanbul (%10) ve Batı Marmara'da (%9) yaşayanlar için bir tatil tercihi iken otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlerde tatil geçirmek Batı Anadolu'da yaşayanların (%21) tercih ettiği bir tatil seçeneğidir.

Tablo 218. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Tatile Çıkma

	Böyle bir zamanım olmuyor	Bulduğum yerde dinlenirim	Memlekete köye giderim	Otel/pansiyon/ tatil köyüne giderim	Yazlığa giderim	Yaylaya giderim	Yurtdışına seyahate giderim	Bağ evine giderim	Diğer
Türkiye	30,9	35,4	26,0	12,0	5,4	2,8	1,3	0,8	3,1
YERLEŞİM YERİ									
Kent	25,7	34,4	31,5	14,6	6,8	2,7	1,7	0,9	2,9
Kır	44,3	37,8	11,7	5,3	1,8	3,1	0,5	0,6	3,6
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	19,4	34,4	41,4	17,7	10,1	1,8	2,6	0,7	2,4
Ankara	14,0	32,5	40,2	24,4	8,9	2,0	1,6	1,0	2,5
İzmir	23,4	39,6	22,8	17,4	9,6	1,8	1,6	0,9	3,2
BÖLGE									
İstanbul	19,4	34,4	41,4	17,7	10,1	1,8	2,6	0,7	2,4
Batı Marmara	22,4	44,9	15,7	16,3	9,3	1,2	1,0	1,2	2,8
Doğu Marmara	22,5	41,1	30,5	13,6	4,7	1,9	1,9	0,6	3,0
Ege	29,7	38,0	20,5	13,1	6,9	1,9	1,1	0,6	3,5
Akdeniz	30,8	33,7	25,1	6,8	4,0	10,8	1,4	0,6	2,2
Batı Anadolu	19,1	32,2	35,9	21,0	7,0	2,5	1,4	0,9	3,1
Orta Anadolu	42,3	30,2	18,1	7,4	1,8	0,9	1,1	2,0	3,5
Batı Karadeniz	35,5	44,7	19,1	7,7	1,6	1,9	0,5	1,3	5,8
Doğu Karadeniz	34,5	37,7	18,9	4,1	1,1	3,7	0,6	0,3	4,8
Kuzeydoğu Anadolu	61,8	20,5	10,7	6,4	2,0	0,3	0,4	0,2	2,0
Ortadoğu Anadolu	45,2	37,0	17,1	3,5	0,8	0,4	0,1	1,5	4,0
Güneydoğu Anadolu	58,0	25,8	12,9	5,9	1,2	0,7	0,4	0,8	1,9

Cinsiyete göre bakıldığında, erkek ve kadınların tatil konusunda benzer eğilimlere sahip olduğu görülmektedir (Tablo 219).

Yaş gruplarına gelindiğinde, bütün alt gruplarda tatile ilişkin seçeneklerin bir iki istisna dışında benzer olduğu söylenebilir. Bu istisnalardan biri, 65 yaş ve üzeri bireylerde tatil için memlekete veya köye gitme eğiliminin (%12) keskin bir şekilde düşüyor olması ancak “bulduğum yerde dinleniyorum” seçeneğinin (%46) artıyor olmasıdır. 25-34 yaş grubundakilerin %18’i tatilini otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlerde geçirmektedir. Bu oran diğer yaş gruplarından yüksektir.

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde, tatile zamanı olmadığını belirtenlerin oranı dul bireylerde daha yüksek (%36) çıkmaktadır. Bu sonucu destekleyecek şekilde, bulunduğu yerde dinlenenlerin oranı da bu grupta daha yüksektir (%43). Otel, pan-

siyon, tatil köyü gibi yerlerde tatilini geçirenlerin oranının ise %18 ile bekâr bireylerde daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrenim durumundaki farklılaşmalarda dağılım, göreceli olarak oldukça dengesiz çıkmaktadır. Tatil için zamanı olmadığını belirtenlerin oranı öğrenim seviyesi yükseldikçe azalmaktadır. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %46’sı tatil için zamanı olmadığını söylerken bu oran üniversite mezunlarında %13’e düşmektedir. Bir diğer önemli nokta, “otel, pansiyon ve tatil köyüne giderim” ve “yazlığa giderim” seçeneklerini belirtenlerin oranının öğrenim seviyesi yükseldikçe artmasıdır. Örneğin herhangi bir okul bitirmemiş olanların %2’si otel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlere giderken bu oran lise mezunlarında %19, üniversite mezunlarında %35’tir. Üniversite mezunlarının %15’i yazlığa gitmektedir. Bu oran herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda %1’dir.

Tatile çıkma konusunda geniş aileler, çekirdek ve dağılmış ailelerden farklılaşmaktadır. Geniş ailelere mensup bireylerin %40'ı tatile zaman bulamadığını ifade etmektedir. Bu oran çekirdek ve dağılmış ailelerde %29 ve %28 seviyesindedir. Çekirdek ve dağılmış ailelerin %13'ü tatilini otel, pansiyon gibi yerlerde geçirirken bu oran geniş ailelerde %8'dir.

Sosyoekonomik statü seviyesine göre değerlendirildiğinde en alt SES grubundaki bireylerin yarısından fazlası (%53) tatile zamanı olmadığını belirtmekte-

dir. Bu cevabı verenlerin oranı sosyoekonomik statü yükseldikçe azalmakta, en üst SES grubunda %7'ye düşmektedir. Buna karşılık, sosyoekonomik statü yükseldikçe otel, pansiyon, tatil yöresine gidenlerin ve yazlığa gidenlerin oranı artmaktadır. Örneğin en alt SES grubundaki bireylerin %1'i otel, pansiyon gibi yerlerde tatilini geçirirken, bu oran üst orta SES grubunda %17, üst SES grubunda %33, en üst SES grubunda %53'tür. Yazlığa gidenlerin oranı ise üst SES grubunda %14, en üst SES grubunda %27'dir.

Tablo 219. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tatile Çıkma

	Böyle bir zamanım olmuyor	Bulduğum yerde dinlenirim	Memlekete köye giderim	Otel/pansiyon/tatil köyüne giderim	Yazlığa giderim	Yaylaya giderim	Yurtdışına seyahate giderim	Bağ evine giderim	Diğer
CİNSİYET									
Erkek	30,1	35,5	26,1	13,4	5,3	3,1	1,6	1,1	3,0
Kadın	31,6	35,3	25,8	10,7	5,5	2,6	1,1	0,6	3,2
YAŞ									
18-24	29,2	35,8	26,5	12,9	5,3	2,8	1,6	0,9	4,1
25-34	29,2	31,9	30,9	17,6	5,6	3,2	1,6	0,9	2,0
35-44	31,7	31,5	29,9	13,4	5,3	2,7	1,1	0,8	2,0
45-54	33,0	34,6	25,6	10,0	5,0	2,2	1,3	0,8	2,7
55-64	30,9	39,9	20,7	6,3	5,8	3,0	1,1	1,3	4,7
65+	32,6	46,4	12,1	4,1	5,2	2,8	1,0	0,3	4,7
ÖĞRENİM DURUMU									
Bir okul bitirmeyen	46,3	39,6	14,3	1,6	0,6	1,7	0,1	0,5	2,6
İlkokul mezunu	35,1	37,4	25,5	4,9	2,8	2,7	0,6	0,7	2,9
İlköğretim/ortaokul mezunu	34,4	34,9	26,6	9,4	3,5	2,5	0,9	0,8	2,8
Lise mezunu	22,1	33,4	29,1	19,1	8,6	4,0	1,8	1,2	3,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	12,5	29,1	33,4	34,8	14,8	2,9	4,4	1,2	3,4
MEDENİ DURUM									
Bekâr	25,9	36,3	24,0	17,7	7,2	2,9	2,8	1,1	4,4
Evli	31,7	34,4	27,8	11,1	4,8	2,9	1,0	0,8	2,6
Ayrı yaşıyor	32,0	37,8	21,6	6,1	5,8	3,2	2,2	0,5	1,7
Dul	36,3	43,1	14,6	4,3	4,7	2,0	0,3	0,3	4,5
Boşanmış	32,7	35,2	16,4	14,5	9,1	2,1	3,0	0,6	3,5
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	29,0	35,1	28,0	12,9	5,6	3,3	1,3	0,9	2,9
Geniş	40,3	35,3	20,1	8,0	2,6	1,8	0,7	0,8	3,0
Dağılmış	27,9	37,0	22,9	12,9	8,0	1,9	2,4	0,7	3,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
En üst grup	7,3	24,0	29,3	52,6	26,8	2,2	9,8	1,8	1,9
Üst grup	11,8	30,0	34,7	33,1	14,3	2,7	2,2	1,3	3,3
Üst orta grup	21,3	33,4	34,2	17,4	7,1	3,4	1,6	1,2	3,6
Alt orta grup	37,3	38,5	22,6	4,5	1,8	2,7	0,5	0,5	3,2
En alt grup	52,8	35,4	13,7	0,6	0,6	1,8	0,1	0,3	1,1

9.Bölüm

YAŞLILIK

Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri

Huzurevini Tercih Nedenleri

Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları

Bu bölümde, hanelerde bakıma muhtaç yaşlı bireylerin olup olmadığı, yaşlılara hanelerde kimler tarafından bakıldığı, 60 yaşın altındaki bireylerin yaşlılık döneminde yaşam tercihlerinin neler olduğu, yaşlı bireylerin çocukları ile aynı veya ayrı evde yaşamalarının nedenleri, yaşlı bireylerin kimler tarafından ziyaret edildiğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

9.1. Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

Aşağıdaki tabloda, Türkiye’de bakıma muhtaç yaşlı bireylerin bulunduğu ailelerin oranları gösterilmektedir. Araştırma verilerine göre Türkiye’de tüm hanelerin %6’sında bakıma muhtaç bir yaşlı bulunmaktadır. Bakıma muhtaç yaşlı bulunan hanelerin kentlerdeki oranı %5’dir. Kırsalda ise bu oran %9 olmaktadır (Tablo 220).

Tablo 220. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

	Yok	Var
Türkiye	94,1	5,9
YERLEŞİM YERİ		
Kent	95,1	4,9
Kır	91,4	8,6
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	96,2	3,8
Ankara	96,4	3,6
İzmir	95,2	4,8
BÖLGE		
İstanbul	96,2	3,8
Batı Marmara	95,3	4,7
Doğu Marmara	94,0	6,0
Ege	94,1	5,9
Akdeniz	94,4	5,6
Batı Anadolu	96,2	3,8
Orta Anadolu	91,1	8,9
Batı Karadeniz	92,9	7,1
Doğu Karadeniz	90,6	9,4
Kuzeydoğu Anadolu	91,3	8,7
Ortadoğu Anadolu	93,6	6,4
Güneydoğu Anadolu	90,6	9,4
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	97,8	2,2
Geniş	76,0	24,0
Dağılmış	92,3	7,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
En üst grup	99,0	1,0
Üst grup	98,8	1,2
Üst orta grup	96,3	3,7
Alt orta grup	93,5	6,5
En alt grup	89,9	10,1

Türkiye'nin üç büyük kenti Ankara, İzmir ve İstanbul'da bu oran %4-5 aralığındadır. Bölgeler açısından bakıldığında, ailede bakıma muhtaç yaşlıların bulunduğu hane oranı en yüksek bölgeler olarak Güneydoğu Anadolu (%9), Doğu Karadeniz (%9) ve Orta Anadolu (%9) dikkat çekmektedir. En düşük oranlar ise sırasıyla İstanbul (%4) ve Batı Anadolu (%4) ve Batı Marmara'da (%5) görülmektedir. En alt SES grupları açısından bakıma muhtaç yaşlı bulunan hanelerin oranı %10'dur. Bu oran en üst SES grubunda ise %1'e gerilemektedir.

Bakıma muhtaç yaşlı olan hanelerde bu yaşlılara kimin veya kimlerin baktığı sorulmuştur. Araştırma verilerine göre ailede bakıma muhtaç

yaşlıların bakım işi öncelikle gelinler (%32) tarafından sağlanmaktadır. Bu bakımın "eş" tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %27'dir. Bakımın erkek çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %22, kız çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı ise %20'dir. Bakıcı bulunan hanelerin oranı ise sadece %2'dir. Araştırma verilerine kent ve kırsal açılarından bakıldığında, kentte bakım işinin kız evlat tarafından sağlandığı hanelerin oranı (%26) kırdaki hanelerden (%10) daha yüksektir. Kırdaki hanelerde bakım işi öncelikle gelinler (%37) tarafından sağlanmaktadır. Bakıcı bulunan hanelerin oranı kentte %3 iken kırsalda bakıcı tarafından bakılan bakıma muhtaç yaşlı bulunmamaktadır (Tablo 221).

Tablo 221. Türkiye Geneli ve Yerleşim Yerine Göre Bakıma Muhtaç Yaşlıların Bakımını Yapan Kişiler

	Türkiye	Kent	Kırsal
Gelini	31,6	28,2	37,0
Eşi	27,3	27,3	27,5
Oğlu	22,0	20,4	24,6
Kızı	19,5	25,7	9,5
Torunu	4,1	4,6	3,3
Diğer kadın akrabalar	3,1	3,3	2,6
Bakıcısı	1,9	2,9	0,4
Kardeşi	1,6	1,1	2,4
Damadı	1,2	0,9	1,6
Diğer erkek akraba	1,1	1,3	0,7
Komşu	1,0	1,0	1,0
Diğer	0,3	0	0,7

9.2. Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri

Aşağıdaki tabloda, araştırmada 60 yaşın altındaki bireylere kendilerine bakamayacak kadar yaşlandıklarında nasıl yaşamayı düşündükleri sorulmuştur. Bu sonuçlara göre, Türkiye genelinde 18 yaş üstü ve 60 yaş altı katılımcıların üçte birinden fazlası (%39) bu soru karşısında bir fikri olmadığını ifade etmiştir. Soruyu çeşitli şekillerde cevaplayan bireylerin büyük kısmı ise yaşlandıklarında çocuklarının yanında yaşamak istediklerini belirtmektedir. Bireylerin %22'si oğlu ile kalabileceğini ifade ederken, kız evlatlarıyla kalabileceklerini söyleyenlerin oranı %9'dur. Yaşlandığında huzurevinde yaşamak istediğini söyleyenlerin oranı %10, evinde bakım hizmeti almak isteyenler %10'dur (Tablo 222).

Kentte yaşayanların %12'si "huzurevine giderim" cevabı verirken, kırdaki yaşayanların sadece %6'sı bu görüştedir. Kentte çocukları ile yaşamak istediğini söyleyenlerin oranı toplamda %28'tir. Kırdaki ise bu oran %43'tür. Kırdaki bulunanların %33'ü yaşlandıklarında oğullarının yanında, %19'u ise kızlarının yan-

nında yaşamak istediğini ifade etmektedir. Kentte yaşayanların ise %20'si oğullarının, %8'i kızlarının yanında yaşamak istemektedir.

Üç büyük il bazında da oldukça belirgin farklılıklar vardır. İstanbul'da "huzurevine giderim" diyenlerin oranı (%10) Türkiye geneli ile paralellik gösterirken Ankara (%20) ve İzmir'de (%17) yaşayanların huzurevine gitme eğilimi çok daha yüksektir. İstanbul'da yaşayanların %21'i yaşlıklarını oğullarının yanında geçirmek istediklerini diğer iki ilden daha yüksek oranda belirtmektedir.

Yaşlılık dönemi ile ilgili yaşam tercihleri bölgelere göre incelendiğinde "huzurevine giderim" diyenlerin oranının en yüksek olduğu bölgeler Batı Anadolu (%16) ve Batı Marmara'dır (%15). Kuzeydoğu Anadolu'da ise bu oran %6'ya gerilemektedir. Batı Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu'da yaşlıklarında çocukları ile kalmak isteyenlerin oranları %40 ve üzerindedir. Bu bölgelerdeki bireyler yaşlıklarını özellikle erkek çocuklarının yanında geçirmek istediklerini belirtmiştir.

Tablo 222. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri

	Oğlumun yanında kalırım	Evimde bakım hizmeti alırım	Kızımın yanında kalırım	Huzurevine giderim	Diğer	Fikrim yok
Total	22,7	19,6	8,7	10,3	2,5	38,8
YERLEŞİM YERİ						
Kent	19,4	20,2	8,2	11,9	2,5	39,8
Kır	32,7	17,8	10,3	5,5	2,3	35,6
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	21,3	20,9	8,5	9,8	2,8	38,4
Ankara	12,6	22,2	7,2	19,6	2,8	38,4
İzmir	15,1	17,1	10,5	16,5	1,4	42,2
BÖLGE						
İstanbul	21,3	20,9	8,5	9,8	2,8	38,4
Batı Marmara	22,3	19,0	15,3	14,9	0,9	30,0
Doğu Marmara	19,3	21,0	11,0	7,0	1,6	43,7
Ege	16,9	20,4	10,2	11,0	1,1	44,8
Akdeniz	17,8	18,6	7,3	10,6	3,7	43,3
Batı Anadolu	16,4	19,9	6,6	16,2	2,6	40,4
Orta Anadolu	27,1	16,0	8,2	10,3	1,6	39,3
Batı Karadeniz	28,5	24,6	15,2	8,6	1,9	29,5
Doğu Karadeniz	31,5	19,1	9,5	6,8	1,5	34,8
Kuzeydoğu Anadolu	35,7	19,0	4,3	5,5	2,3	33,3
Ortadoğu Anadolu	33,0	14,0	5,3	9,8	5,5	33,4
Güneydoğu Anadolu	37,2	16,5	3,7	8,3	3,7	30,8

Güneydoğu Anadolu'da erkek çocuğun yanında kalabileceğini söyleyenlerin oranı %37'dir. Evinde bakım hizmeti almak isteyenler en yüksek oranda Batı Karadeniz (%25), Doğu Marmara (%21), İstanbul (%21) ve Ege (%20) bölgelerindedir. Bu konudaki en düşük oran ise %14 ile Ortadoğu Anadolu bölgesindedir.

Cinsiyete göre incelendiğinde yüksek oranda farklılaşma görülmemekle birlikte kadınlar daha yüksek oranda kızının yanında kalacağını (%10), huzurevine gideceğini (%11) veya evde bakım hizmeti (%21) alacağını ifade etmiştir (Tablo 223).

Yaş grupları açısından, yaşlandığında huzurevine gitmeyi düşünenlerin oranları çok farklılaşmamaktadır, sadece 18-24 yaş grubu nispeten daha yüksek oranda bu cevabı vermiştir (%13). Genç, orta ve ileri yaş seviyeleri birbirlerine yakın oranlarda huzurevi tercihini belirtmiştir. Genç yaş gruplarında (18-24 ve 25-34 yaş grupları) bu soru ile ilgili bir fikri olmadığını söyleyenlerin oranı %40'ın üzerine çıkmaktadır. İleri yaş gruplarında ise bu soru karşısında verilen cevap öncelikle çocuklarının yanında kalmak olarak şekillenmektedir. Kızları veya oğullarıyla birlikte yaşamayı düşünenlerin oranı 45-54 ve 55-64 yaş gruplarında %46'dır.

Yaşlılıklarında çocuklarının yanında yaşamayı düşünenlerin oranı dul bireylerde daha yüksek (%54), boşanmış bireylerde ise daha düşüktür (%20). Buna karşılık huzurevinde kalacağını belirtenlerin oranı boşanmış olanlar arasında daha yüksektir (%23). Huzurevi seçeneğini en düşük oranda tercih edenlerin oranı ise evli olanlardır (%9).

Öğrenim seviyesi yükseldikçe, yaşlandığında huzurevine gideceğini söyleyenlerin oranı da yükselmek-

tedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda bu oran %5'tir. Üniversite mezunlarında ise %19'a yükselmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında %55 olan "oğlumun/kızımın yanında kalırım" tercihi üniversite mezunlarında %14'e kadar gerilemektedir. Öğrenim seviyesi yükseldikçe evinde bakım hizmeti almak istediğini söyleyenlerin oranı da yükselmektedir. Üniversite mezunlarında %27'ye ulaşan bu oran lise mezunlarında %21'dir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda ise %10'a gerilemektedir.

Dağılmış ailelere mensup bireylerin yaşlılık dönemiyle ilgili yaşam tercihleri çekirdek ve geniş ailelere mensup bireylerden farklıdır. Örneğin çekirdek ailelerin %30'u, geniş ailelerin ise %39'u yaşlılıklarında çocuklarıyla yaşamayı tercih ederken, bu oran dağılmış ailelerde %14'tür. Buna karşılık yaşlılığını huzurevinde geçirmek isteyenlerin oranı dağılmış ailelerde daha yüksektir. Bu ailelere mensup bireylerin %19'u huzurevinde kalacağını belirtirken, bu oran çekirdek ailelerde %10, geniş ailelerde %8'dir.

Farklı SES gruplarının yaşlılık dönemiyle ilgili yaşam tercihlerine bakıldığında en alt SES grubunda huzurevi tercihinin düşük olduğu görünmektedir (%5). En üst SES grubunda ise bu oran %22'ye çıkmaktadır. Sosyoekonomik statü yükseldikçe çocuklarının yanında yaşamayı tercih edenlerin oranı düşmekte, evinde bakım hizmeti almayı tercih edenlerin oranı yükselmektedir. Örneğin çocuklarıyla yaşamayı tercih edenlerin oranı en alt SES grubunda %47, üst orta SES grubunda %28, en üst SES grubunda ise %11'dir. Evinde bakım hizmeti almayı tercih edenlerin oranı ise en alt SES grubunda %10 iken bu oran en üst SES grubunda %34'e kadar çıkmaktadır.

Tablo 223. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlılık Dönemleriyle İlgili Yaşam Tercihleri

	Oğlumun yanında kalırım	Evimde bakım hizmeti alırım	Kızımın yanında kalırım	Huzurevine giderim	Diğer	Fikrim yok
CİNSİYET						
Erkek	22,8	18,2	7,9	9,3	3,0	41,5
Kadın	22,7	21,0	9,6	11,3	2,0	36,1
YAŞ						
18-24	5,0	19,0	1,9	13,2	3,0	58,1
25-34	17,5	19,2	8,1	10,1	2,3	44,3
35-44	28,2	19,3	11,0	9,8	2,4	32,9
45-54	33,2	20,6	11,5	8,9	2,2	27,7
55-64	34,8	20,5	11,5	10,4	2,6	24,8
ÖĞRENİM DURUMU						
Bir okul bitirmede	45,6	10,4	9,1	4,9	1,8	31,1
İlkokul mezunu	31,7	18,0	11,9	6,7	1,9	34,0
İlköğretim/ortaokul mezunu	18,7	18,8	8,0	9,0	2,1	45,1
Lise	11,1	21,3	6,5	14,1	3,0	45,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	9,3	27,2	4,5	18,7	3,9	37,7
MEDENİ DURUM						
Bekâr	0,0	21,9	0,0	15,2	3,2	59,8
Evli	28,6	19,3	10,7	8,6	2,3	33,7
Ayrı yaşıyor	16,5	14,1	13,0	13,6	2,2	40,6
Dul	39,0	13,7	14,9	10,3	0,6	24,3
Boşanmış	10,4	15,9	9,5	23,4	3,1	38,5
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	22,8	20,4	9,3	9,8	2,5	37,9
Geniş	30,5	15,5	8,0	7,6	2,1	38,8
Dağılmış	8,7	20,4	5,4	18,8	2,6	44,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
En üst grup	6,1	33,8	4,7	21,9	3,7	30,4
Üst grup	11,5	29,6	8,1	16,4	3,2	33,3
Üst orta grup	19,4	21,6	8,1	12,4	2,6	38,3
Alt orta grup	26,2	16,8	9,9	7,4	2,2	40,6
En alt grup	38,8	9,9	8,9	4,8	1,8	38,6

9.3. Huzurevini Tercih Nedenleri

Araştırma kapsamında yaşlılık dönemi yaşam tercihleri içerisinde huzurevine giderim diyen kişilere bunun sebebi sorulmuştur. Kişilerin neden huzurevine gittiklerine ilişkin tablo incelendiğinde en önemli neden olarak %47 ile “çocuklarıma yük olmak istemem” seçeneği öne çıkmaktadır. Tüm kırılımlarda en yüksek oranda belirtilen sebep budur. Huzurevinde yaşama gerekçesi olarak %13 ile “bakacak kimsenin olmayacağını düşünüyorum” ce-

vabının verildiği görülmektedir. Çocuklarının kendisiyle birlikte yaşamak istemeyeceğini düşünenler ile kendi yaşlılarıyla birlikte yaşamak isteyenlerin oranı %12, huzurevinde imkânların daha rahat olduğunu düşünenler %10'dur (Tablo 224).

Çocuklarıma yük olmak istemem cevabı hem kırdan hem de kentte daha yüksek oranda belirtilen gerekçedir. Çocuklarım benimle birlikte yaşamak isteyebilir cevabını verenlerin oranı ise kente göre (%11) kırdan (%16) daha yüksek çıkmaktadır.

Çocuklarıma yük olmak istemem cevabı bütün kıvrımlarda olduğu gibi üç büyük ilde de en yüksek oranda belirtilen gerekçedir. Ancak böyle düşünenlerin oranı Ankara'da (%60) daha yüksektir. Üç büyük il arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu bir diğer gerekçe "Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir"dir. Bu gerekçeyi öne sürenlerin oranı İstanbul (%15) ve İzmir'e (%18) kıyasla Ankara'da (%9) daha düşüktür.

Çocuklarına yük olmak istemediği için huzurevini tercih edenlerin oranı %63 ile Batı Marmara'da daha yüksek, %23 ile Kuzeydoğu Anadolu'da daha düşüktür. Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir diyenler ise en yüksek oranda Doğu Karadeniz Bölgesi'nde çıkmaktadır (%32). Bakacak kimsesi olmayacağı için huzurevine gideceğini belirtenlerin oranı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde daha yüksektir (%26).

Tablo 224. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Huzurevi Tercih Nedeni

	Çocuklarıma yük olmak istemem	Bakacak kimsem olmayacağını düşünüyorum	Tek başıma yaşamaktansa kendi yaşlıtlarımla birlikte yaşamak isterim	Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Huzurevlerindeki imkânlar daha rahat	Gelinim damadım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Diğer
Türkiye	47,2	12,9	12,0	11,7	9,7	2,9	3,7
YERLEŞİM YERİ							
Kent	47,2	12,5	12,4	11,0	10,5	2,5	3,9
Kır	47,7	15,1	9,3	15,8	4,7	5,3	2,1
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	48,5	7,3	15,7	9,2	10,5	2,8	6,0
Ankara	53,6	9,6	14,0	8,9	9,5	1,2	3,3
İzmir	49,9	7,2	8,6	17,2	13,0	1,4	2,6
BÖLGE							
İstanbul	48,5	7,3	15,7	9,2	10,5	2,8	6,0
Batı Marmara	50,6	8,3	15,9	8,5	14,3	2,4	0,0
Doğu Marmara	51,7	13,1	6,3	14,7	12,2	0,0	2,0
Ege	46,4	11,5	8,6	18,0	8,7	5,2	1,6
Akdeniz	43,5	17,4	15,0	11,8	5,2	2,9	4,3
Batı Anadolu	53,6	11,3	12,3	9,3	8,6	2,2	2,8
Orta Anadolu	48,5	10,9	12,4	15,9	5,3	4,0	3,0
Batı Karadeniz	48,0	8,8	17,5	6,8	9,5	3,5	6,0
Doğu Karadeniz	46,3	20,7	4,9	15,3	9,0	1,7	2,1
Kuzeydoğu Anadolu	19,2	22,9	18,8	10,0	24,5	1,4	3,1
Ortadoğu Anadolu	45,5	10,0	3,7	13,2	9,0	4,6	14,1
Güneydoğu Anadolu	32,3	34,6	5,9	6,6	16,0	1,5	3,1

Çocuklarıma yük olmak istemem cevabı kadınlar tarafından daha yüksek oranda dile getirilmektedir (%52); yine de erkeklerde de bu oran oldukça yüksektir (%41). "Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir", "bakacak kimsem olmayacağını düşünüyorum", "kendi yaşlıtlarımla birlikte yaşamak isterim" cevabını erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda vermiştir (Tablo 225).

Tüm yaş gruplarında çocuklarına yük olmamak için huzurevinde kalacağını söyleyenler ilk sırada gelmektedir. 18-24 yaş grubunda huzurevindeki imkânların daha rahat olacağı gerekçesi (%28) diğer yaş gruplarına kıyasla öne çıkmaktadır. Bu yaş grubunda ayrıca kendi yaşlıtlarımla birlikte yaşamak isterim ve bakacak kimsem olmayacağını düşünüyorum cevapları da daha yüksek oranda belirtilmiştir.

Çocuklarına yük olmak istemedikleri için huzurevini tercih edenlerin oranı evli olanlarda (%56), boşanmış olanlarda (%55) ve dul bireylerde (%53) daha yüksektir. Çocuklarını benimle birlikte yaşamak istemeyebilir gerekçesi ise evliler (%15), ayrı yaşayanlar (%8), ve boşanmış bireyler (%15) tarafından daha yüksek oranda dile getirilmiştir. Huzurevlerindeki imkânların daha rahat olduğunu belirtenler ise bekârlar (%27) ve dul bireyler (%11)

arasında daha yüksektir (Tablo 225).

Hanehalkı tiplerine göre değerlendirme yapıldığında gerekçelerin benzer oranlarda olduğu görülmektedir. Dağılmış ailelere mensup kişilerde çocuklarına yük olmak istemediğini söyleyenlerin oranı daha düşük, kendi yaşlılarıyla yaşamak isteyeceğini belirtenlerin oranı daha yüksektir.

Tablo 225. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Huzurevi Tercih Nedeni

	Çocuklarına yük olmak istemem	Bakacak kimsem olmayacağını düşünüyorum	Tek başıma yaşamaktansa kendi yaşlılarımla birlikte yaşamak isterim	Çocuklarını benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Huzurevlerindeki imkânlar daha rahat	Gelinim damadım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Diğer
CİNSİYET							
Erkek	40,9	15,1	14,0	14,1	10,3	1,8	3,8
Kadın	52,2	11,1	10,4	9,8	9,2	3,8	3,6
YAŞ							
18-24	10,6	23,4	23,6	1,7	27,7	0,2	12,9
25-34	45,9	12,6	13,1	13,2	9,7	2,2	3,3
35-44	58,1	8,6	6,9	15,5	5,2	3,8	1,9
45-54	51,4	15,0	11,3	9,2	6,9	3,4	2,7
55-64	51,3	9,2	11,8	13,5	8,4	4,2	1,6
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmeyen	40,1	19,0	3,0	16,0	13,0	4,3	4,5
İlkokul mezunu	47,6	14,8	7,4	17,0	6,2	5,9	1,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	42,3	19,6	11,3	11,5	6,8	1,0	7,6
Lise mezunu	51,1	8,8	15,6	5,9	13,5	1,4	3,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	46,6	9,9	15,6	11,2	10,5	1,9	4,3
MEDENİ DURUM							
Bekâr	0,0	31,0	30,2	0,0	26,8	0,0	12,0
Evli	56,3	8,5	8,1	14,8	6,5	3,7	2,1
Ayrı yaşıyor	38,6	21,7	24,1	8,1	4,4	3,0	0,0
Dul	52,7	15,4	11,2	1,8	10,9	4,6	3,4
Boşanmış	54,9	17,6	11,3	8,1	5,0	0,0	3,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	51,5	10,0	9,4	13,9	8,9	3,3	3,1
Geniş	42,1	16,5	13,5	10,3	9,7	3,5	4,4
Dağılmış	31,2	23,4	22,8	2,6	13,5	0,7	6,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	58,7	0,9	13,3	13,8	6,0	3,4	3,9
Üst grup	60,2	7,2	12,8	8,2	9,1	0,8	1,6
Üst orta grup	48,2	11,1	15,1	10,3	9,6	2,2	3,5
Alt orta grup	39,1	18,7	9,5	14,5	9,2	4,7	4,3
En alt grup	42,8	26,4	2,4	16,0	7,1	4,8	0,3

Tüm öğrenim gruplarında çocuklarına yük olmama gerekçesi öne çıkmaktadır (Tablo 225).

Sosyoekonomik statü grupları arasındaki en büyük farklılaşma bakacak kimsesi olmayacağını düşündüğü için huzurevini tercih edenlerin oranıyla ilgilidir. Bu sebeple huzurevini tercih edeceğini belirtenlerin oranı en üst SES grubunda sadece %1 iken bu oran en alt SES grubunda %26'ya çıkmaktadır.

9.4. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

Araştırmada 60 yaş ve üstü olup çocukları ve/veya gelini/damadı ile aynı evde yaşayan yaşlılara bunun sebebi sorulmuş ve neden çocuklarınızla aynı evde yaşıyorsunuz sorusuna verilen cevaplar aşağıda gösterilmiştir. Buna göre Tablo 226 incelendiğinde en yüksek oranlar, çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için (%30), çocuklarıyla birbirimize destek olmak için (%22) ve gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektirdiği için (%13) cevaplarında yoğunlaşmaktadır.

Kır/kent ayrımında keskin bir farklılaşma olmakla birlikte, bakıma ihtiyacı olduğunu belirtenlerin oranı kırdaki daha yüksektir (%13). Bu oran

kentte %8'dir.

Üç büyük il kırılımında ise İstanbul'da yaşayanların Ankara ve İzmir'de yaşayanlardan farklı sebepler belirttiği anlaşılmaktadır. Ankara ve İzmir'de çocuklarıyla birbirimize destek olmak için ve çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için diyenler öne çıkarken, İstanbul'da bu oranlar daha düşük gözlenmekte ve diğer sebepler öne çıkmaktadır. Ankara'da ve İzmir'de çocuklarına destek olmak için onlarla yaşayan yaşlıların oranı %20'nin üstündeyken, bu oran İstanbul'da %9'dur. Çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğunu belirtenlerin oranı ise İzmir ve Ankara'da %30'un üstündedir. Bu oran İstanbul'da %26'ya düşmektedir.

Bölgesel farklılaşmalara bakıldığında, yalnız yaşamamı çocuklar istemiyor diyenlerin oranı %23 ile Orta Anadolu'da, gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor diyenlerin oranı %26 ile Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu'da, çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için diyenlerin oranı %42 ile Doğu Karadeniz'de ve %41 ile Batı Marmara'da; çocuklarıyla birbirimize destek olmak için diyenlerin oranı ise %36 ile Akdeniz Bölgesi'nde daha yüksektir.

Tablo 226. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

	Çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutluyum	Çocuklarımızla birbirimize destek olmak için	Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor	Bakıma ihtiyacım var	Başka bir şansım yok	Yalnız yaşamamı çocuklarım istemiyor	Huzurevinde kalacak imkanım yok	Diğer
Türkiye	30,5	22,2	12,9	9,6	7,1	6,6	0,9	11,5
YERLEŞİM YERİ								
Kent	31,2	22,8	12,7	7,6	7,9	6,7	1,1	11,8
Kır	29,0	21,2	13,4	13,4	5,8	6,5	0,4	11,0
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	26,1	8,7	16,1	5,1	7,1	7,7	0,5	29,5
Ankara	34,2	29,0	14,7	4,5	7,6	5,9	0,9	9,2
İzmir	39,4	22,0	10,6	4,5	4,5	8,4	0,5	10,7
BÖLGE								
İstanbul	26,1	8,7	16,1	5,1	7,1	7,7	0,5	29,5
Batı Marmara	41,8	15,9	9,7	11,0	6,6	4,7	1,9	12,6
Doğu Marmara	22,1	28,6	14,4	16,3	5,8	5,3	0,0	10,3
Ege	40,2	27,3	8,2	6,7	3,2	4,1	0,2	10,3
Akdeniz	24,5	36,2	5,0	11,2	7,7	4,3	1,3	10,8
Batı Anadolu	36,6	30,4	13,0	8,2	5,1	4,0	0,6	7,7
Orta Anadolu	32,5	21,3	8,4	3,8	6,2	23,3	4,0	0,5
Batı Karadeniz	30,3	23,7	7,8	7,0	6,2	3,1	0,0	24,0
Doğu Karadeniz	41,6	15,5	7,5	13,7	11,0	3,7	1,0	7,0
Kuzeydoğu Anadolu	33,8	10,2	25,6	12,2	10,5	5,9	0,6	1,2
Ortadoğu Anadolu	27,4	18,4	24,8	10,6	8,3	6,8	0,6	4,4
Güneydoğu Anadolu	27,0	15,2	20,0	14,0	12,3	8,4	1,1	2,1

Cinsiyet kırılımında çok keskin bir farklılaşma bulunmamakla birlikte çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutluym “ diyenlerin oranı erkeklerde biraz daha yüksektir (%33). Kadınlarda bu oran %28’dir. Medeni duruma göre değerlendirmede, çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için diyenlerin oranı evli olanlarda (%33), çocuklarıyla birbirimize destek olmak için diyenlerin oranı boşanmış olanlar arasında (%31), gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektiriyor (%19), bakıma ihtiyacım var (%24) ve başka bir şansım yok (%26) diyenlerin oranı ise eşyle ayrı yaşayanlar arasında daha yüksektir (Tablo 227).

Öğrenim seviyesindeki farklılaşmalara göre herhangi bir okul bitirmemiş olanların %14’ü bakıma ihtiyacı olduğu için çocuklarıyla birlikte yaşadığını ifade etmektedir. Bu oran diğer öğrenim seviyelerinde %7 ve altındadır. Üniversite mezunları nez-

dinde ise %12 ile yalnız yaşamamı çocuklar istemiyor diyenlerin oranı diğer öğrenim seviyelerine kıyasla yüksektir.

Geniş ailelere mensup bireyler arasında yalnız yaşamamı çocuklarım istemiyor diyenler (%10), dağılmış ailelere mensup bireyler arasında ise çocuklarımızla birbirimize destek olmak için diyenlerin oranı (%28) diğer hanehalkı tiplerinden yüksektir.

En üst SES grubuna mensup kişilerin %26’sı yalnız yaşamamı çocuklar istemiyor demektir. Bu cevabı verenlerin oranı diğer SES gruplarında %8 ve altındadır. Üst SES grubundaki kişilerin neredeyse yarısı (%45) çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu oldukları için onlarla yaşadığını belirtmektedir. Bu cevabı verenlerin oranı diğer SES gruplarında %32 ve altındadır.

Tablo 227. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

	Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutluyum	Çocuklarımızla birbirimize destek olmak için	Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerekiyor	Bakıma ihtiyacım var	Başka bir şansım yok	Yalnız yaşamamı çocuklarım istemiyor	Huzurevinde kalacak imkanım yok	Diğer
CİNSİYET								
Erkek	32,8	21,6	13,8	7,9	7,3	4,3	1,3	12,6
Kadın	28,5	22,8	12,2	11,0	7,0	8,6	0,5	10,7
YAŞ								
55-64	34,2	25,4	14,9	4,1	5,7	5,2	1,6	10,6
65+	28,0	20,1	11,6	13,3	8,1	7,6	0,4	12,2
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	26,7	17,9	14,9	13,7	8,8	7,9	0,3	11,0
İlkokul mezunu	33,3	26,7	11,2	7,1	5,9	5,8	0,7	10,7
İlköğretim/ortaokul mezunu	35,1	21,7	10,3	5,7	9,0	2,0	2,3	16,6
Lise mezunu	34,2	26,8	16,3	4,9	3,9	5,5	0,7	11,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	31,2	19,5	9,5	0,0	0,0	11,7	8,5	19,6
MEDENİ DURUM								
Evli	32,9	23,0	13,7	6,7	6,4	3,7	1,3	13,5
Ayrı yaşıyor	0,0	0,0	19,4	24,4	25,6	0,0	0,0	30,6
Dul	26,9	20,5	12,2	15,3	8,0	11,9	0,2	7,1
Boşanmış	18,8	31,2	2,6	2,5	14,7	9,1	0,0	21,1
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	32,7	18,5	15,3	5,0	6,2	2,6	1,9	18,6
Geniş	29,8	22,9	12,7	12,5	8,0	10,0	0,3	5,4
Dağılım	27,3	28,8	8,3	11,3	6,4	5,6	0,2	14,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	26,4	14,7	6,5	8,8	7,3	25,8	0,0	17,1
Üst grup	44,7	24,7	13,6	2,5	1,2	6,5	4,3	7,5
Üst orta grup	32,0	20,0	14,2	7,2	6,3	7,9	0,4	13,3
Alt orta grup	29,8	23,0	12,0	9,0	8,1	6,9	0,6	11,5
En alt grup	29,9	20,5	14,7	16,3	6,4	4,2	1,8	6,1

9.5. Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları

Çocukları ile ayrı yaşayan 60 yaş ve üzeri bireylere neden çocuklarıyla birlikte yaşamadıkları sorulmuştur. Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz (%41), yaşadığımız çevreyi değiştirmek istemiyoruz, onlar da buraya gelmek istemiyor (%17) ve ben çocuklarımla kalmak istemiyorum (%16) cevapları en çok belirtilen cevaplardır (Tablo 228).

Kır ve kent ayrımında da en önemli üç neden olarak bu seçenekler öne çıkmaktadır. Ancak yaşadığımız çevreyi değiştirmek istemiyoruz, onlar da buraya gelmek istemiyor seçeneğinin kentteki oranı %12

iken, kırdaki bu oran %22'ye yükselmektedir.

Üç büyük il kırılımında, eşimle birbirimize yetiyoruz cevabı, çocukları ile birlikte yaşamama nedeni olarak en sık öne sürülen gerekçedir. Ancak bu sebep %53 oranında İzmir'de yaşayanlar tarafından belirtilirken Ankara (%39) ve İstanbul'da (%37) daha düşük oranda çıkmaktadır. Yaşadığımız çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor cevabı ise %20 ile en yüksek Ankara'da yaşayanlar tarafından dile getirilmektedir. Ankara'da öne çıkan diğer bir sebep çocuklarımla kalmak istemiyorum cevabıdır (%23). Bu gerekçe İzmir'de yaşayanlar tarafından da önemli sebeplerden biri olarak belirtilmektedir (%17).

Bölge ayrımı bakımından genel olarak ve büyük oranda gerekçeler benzerdir. Ancak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %16 ile ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde %13 ile çocuklarım beni istemiyor seçeneğinin oranı diğer bölgelerden yüksektir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayanların %15'inin çocuklarıyla birlikte yaşamama sebebi çocuklarının maddi imkânlarının zayıflığıdır. Orta-doğu Anadolu Bölgesi'nde %9 ile evleri küçük ve benim için yer yok, %10 ile çocuklarımın evinde benim bakımımı yapabilecek kimse yok, %30 ile yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor diyenlerin oranı diğer bölgelerden yüksektir. Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor diyenlerin oranının yüksek olduğu diğer bölge %32 ile Doğu Karadeniz'dir. Ben çocuklarımla kalmak istemiyorum diyenlerin oranının yüksek olduğu bölgeler ise %25 ile Akdeniz ve %24 ile Doğu Marmara'dır (Tablo 228).

Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz diyenlerin oranı %46 ile erkeklerde daha yüksektir. Bu oran kadınlarda %36'dır. Buna karşılık, çocuklarıyla birlikte yaşamama gerekçesi olarak onlarla kalmak istemediğini belirten kadınların oranı (%18) erkeklerden (%12) fazladır (Tablo 229).

Medeni duruma göre bakıldığında, evlilerin yarısından fazlası (%55) eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz cevabını vermektedir. Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor diyenlerin %22 ile dul bireylerde, ben ço-

cuklarımla kalmak istemiyorum diyenlerin ise dul (%37) ve boşanmış bireylerde (%34) daha yüksek oranda belirtildiği tespit edilmiştir. Eşinden ayrı yaşayanlar ise diğer medeni durumdakilere kıyasla çocuklarım beni istemiyor (%27) ve çocuklarımın maddi imkânları zayıf (%10) cevaplarını daha yüksek oranda vermektedir.

Öğrenim durumu göz önünde bulundurulduğunda, üniversite mezunları arasında özellikle eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz seçeneğinin oranı yükselmektedir (%62). Herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor cevabını verenlerin oranı (%21) daha yüksek çıkmaktadır.

Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor cevabı %15 ile çekirdek ailelerde ve %22 ile dağılmış ailelerde; ben çocuklarımla kalmak istemiyorum cevabı %37 ile dağılmış ailelerde, eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz cevabı ise sırasıyla %55 oranında çekirdek ailelerde ve %47 oranında geniş ailelerde öne çıkan gerekçelerdir.

Öğrenim durumu ile benzer farklılaşma SES gruplarında da tespit edilmiştir. En üst SES grubunun büyük çoğunluğu (%71) eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz seçeneğini belirtmektedir. En alt SES grubunda ise yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor diyenlerin oranı (%28) daha yüksektir.

Tablo 228. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

	Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz.	Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor	Ben çocuklarımla kalmak istemiyorum	Çocuklarımla maddi imkanları zayıf	Çocuklarımla evi uygun değil	Çocuklarım beni istemiyor	Gelinim damadım torunlarım beni istemiyor	Evleri küçük ve benim için yer yok	Çocuklarımla evimde benim bakımı yapabilecek kimse yok	Diğer
Türkiye	40,4	16,8	15,6	3,9	3,8	3,4	2,5	2,5	1,8	11,3
YERLEŞİM YERİ										
Kent	41,1	12,1	15,0	3,4	3,7	3,1	2,5	2,7	2,1	16,2
Kır	39,7	21,9	16,4	4,4	4,0	3,7	2,4	2,3	1,5	5,9
ÜÇ BÜYÜK İL										
İstanbul	36,6	7,3	6,7	3,8	2,1	1,8	1,2	4,2	1,3	34,9
Ankara	39,0	19,8	22,8	2,5	4,2	4,3	1,5	1,3	0,3	9,3
İzmir	53,0	6,1	16,9	2,2	2,8	3,9	1,4	1,2	2,1	12,9
BÖLGE										
İstanbul	36,6	7,3	6,7	3,8	2,1	1,8	1,2	4,2	1,3	34,9
Batı Marmara	31,1	18,6	15,5	4,5	8,7	0,3	1,2	4,1	1,4	14,6
Doğu Marmara	39,2	8,3	23,5	2,3	6,9	0,8	6,0	1,8	3,0	11,7
Ege	52,9	15,1	9,7	3,3	2,7	2,9	0,7	1,4	1,4	11,3
Akdeniz	51,4	8,3	25,2	1,7	0,8	1,4	3,3	2,8	1,4	4,7
Batı Anadolu	44,3	17,7	18,8	3,2	2,9	4,1	1,0	0,9	0,2	10,4
Orta Anadolu	29,5	24,0	10,3	5,1	7,4	5,6	6,2	1,0	2,1	9,2
Batı Karadeniz	42,4	26,7	9,6	3,8	3,1	3,0	1,0	1,5	2,2	9,3
Doğu Karadeniz	24,3	31,8	21,1	6,1	3,3	4,2	2,1	1,8	0,9	6,5
Kuzeydoğu Anadolu	31,9	9,3	16,2	14,5	9,5	12,9	2,6	2,2	0,0	1,0
Ortadoğu Anadolu	33,5	29,7	5,7	4,1	0,0	8,8	6,0	9,2	10,0	4,4
Güneydoğu Anadolu	22,1	19,6	21,5	7,3	0,9	16,0	0,8	6,9	2,7	5,5

Tablo 229. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

	Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz.	Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelmek istemiyor.	Ben çocuklarımla kalmak istemiyorum.	Çocuklarımın maddi imkanları zayıf değil	Çocuklarım evi uygun değil	Çocuklarım beni istemiyor	Gelinim damadım torunlarım beni istemiyor	Evleri küçük ve benim için yeryok	Çocuklarımın benimi yapabilecek kimse yok	Diğer
Erkek	46,1	15,9	12,5	3,8	3,4	3,0	2,1	2,9	1,3	11,0
Kadın	35,6	17,5	18,3	3,9	4,2	3,7	2,8	2,2	2,3	11,5
ÖĞRENİM DURUMU										
Bir okul bitirmeyen	29,5	20,6	19,6	6,2	4,5	5,9	3,5	2,1	2,1	8,3
İlkokul mezunu	47,6	14,3	14,0	2,4	3,9	1,9	1,5	2,6	1,7	11,5
İlköğretim/ortaokul mezunu	43,8	16,5	6,5	2,8	0,8	1,0	4,2	3,4	1,4	20,3
Lise mezunu	39,5	17,2	17,5	0,0	1,0	1,5	2,0	6,6	0,9	18,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	62,1	7,6	5,5	2,5	3,4	0,0	0,7	0,0	2,5	17,5
MEDENİ DURUM										
Evlü	54,5	15,0	8,2	3,3	2,8	2,9	1,4	2,1	1,5	10,1
Ayrı yaşıyor	0,0	12,9	27,1	10,0	0,0	27,2	0,0	0,0	0,0	22,8
Dul	1,2	22,5	36,6	5,0	6,4	4,2	5,4	3,9	2,8	14,5
Boşanmış	0,0	6,3	34,4	14,2	13,0	9,5	8,0	1,8	4,6	12,6
HANEHALKI TİPİ										
Çekirdek	54,6	15,3	8,4	3,1	2,7	2,7	1,4	2,0	1,5	9,8
Geniş	46,8	8,6	2,0	8,6	4,4	5,6	0,0	2,8	4,0	17,4
Dağılım	1,1	21,7	36,8	5,3	6,7	4,8	5,5	3,7	2,5	14,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ										
En üst grup	70,9	17,4	0,0	0,0	0,0	11,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Üst grup	59,1	2,3	12,8	2,3	0,7	0,0	0,0	3,0	0,0	19,9
Üst orta grup	46,9	11,0	8,4	2,6	1,3	0,0	1,4	3,0	2,1	24,8
Alt orta grup	52,9	15,3	12,1	3,0	3,6	1,3	1,1	1,8	1,2	9,5
En alt grup	23,0	27,7	18,2	8,6	3,5	10,1	2,3	1,9	2,6	4,0
En alt SES	23,0	27,7	18,2	8,6	3,5	10,1	2,3	1,9	2,6	4,0

Çocuklarından ayrı yaşayan, kız ve erkek çocuk sahibi olan yaşlı bireylere çocuklarının kendilerini ne sıklıkta ziyaret ettikleri sorulmuştur.

Erkek çocukların ziyaret sıklığı ile ilgili verilen tabloya göre erkek çocukların %33'ü haftada birden fazla anne ve babalarını ziyaret etmektedir. Buna göre erkek çocukların %51'i haftada en az bir kere ailesini ziyaret etmektedir. Çocuklarından ayrı yaşayan bireylerin %2'si ise erkek çocuklarının hiç ziyarete gelmediğini ifade etmektedir (Tablo 230).

Kır-kent ayrımına göre bakıldığında ise kentte yaşayanların %59'u haftada en az bir kere erkek çocuğu tarafından ziyaret edilmektedir. Kırdaki yaşayanlarda bu oran %43'e düşmektedir. Yılda birkaç kez ziyaret edilen yaşlıların oranı kırdaki daha yüksektir (%30).

Üç büyük kent kırılımında İstanbul'da erkek ço-

cukları tarafından haftada bir veya daha sık ziyaret edilme oranı diğer iki ilden daha yüksektir. İstanbul'da bu cevap bu ilde yaşayanların %69'u tarafından belirtilirken, İzmir'de %63, Ankara'da ise %51'dir. Ankara'da yaşayan yaşlıların erkek çocukları tarafından ziyaret edilme sıklığı genel olarak daha düşüktür. Bu kişilerin %26'sı ayda bir, %14'ü yılda birkaç kez erkek çocukları tarafından ziyaret edildiklerini belirtmektedir. Ayda bir ziyaret edilen yaşlı oranı İstanbul'da %10, İzmir'de %18'dir. Yılda birkaç kez ziyaret edilenlerin oranı ise İzmir ve İstanbul'da %10'dur.

Bölgeler açısından ise İstanbul ve Akdeniz Bölgeleri dikkat çekmektedir. İstanbul'daki yaşlıların %69'u Akdeniz Bölgesi'ndeki yaşlıların ise %64'ü erkek çocukları tarafından haftada en az bir kez ziyaret edilmektedir. Bu oranlar hem Türkiye geneline (%51) hem de diğer bölgelere göre daha yüksektir.

Tablo 230. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Erkek Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı

	Haftada birden fazla	Haftada bir kez	Ayda birkaç kez	Ayda bir	Yılda birkaç kez	İşleri düştükçe	Bir yıldan uzun süredir görüşmüyoruz	Hiç ziyarete gelmiyorlar
Türkiye	33,0	18,2	13,8	6,1	24,1	1,8	1,6	1,4
YERLEŞİM YERİ								
Kent	35,5	23,7	13,1	5,0	18,3	1,2	1,3	1,8
Kır	30,4	12,6	14,5	7,3	30,0	2,5	1,8	1,1
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	34,6	34,4	10,0	4,3	10,3	1,5	1,6	3,3
Ankara	34,1	16,5	25,8	8,3	13,8	,4	,0	1,1
İzmir	39,9	22,9	18,1	4,9	10,3	1,6	2,4	,0
BÖLGE								
İstanbul	34,6	34,4	10,0	4,3	10,3	1,5	1,6	3,3
Batı Marmara	27,6	20,5	11,6	7,5	29,3	2,1	,5	,9
Doğu Marmara	47,1	17,1	13,9	5,9	15,4	,0	,6	,0
Ege	40,2	16,4	15,7	6,1	16,6	,7	1,0	3,2
Akdeniz	39,4	24,8	5,4	2,3	25,9	1,3	,5	,5
Batı Anadolu	37,8	15,4	23,4	7,2	13,5	,3	1,2	1,3
Orta Anadolu	23,5	9,7	11,8	8,8	42,6	1,3	1,0	1,2
Batı Karadeniz	23,4	10,0	18,5	5,0	36,2	1,9	4,6	,3
Doğu Karadeniz	21,4	9,8	9,0	6,3	43,1	7,0	1,8	1,6
Kuzeydoğu Anadolu	12,4	18,7	30,4	14,6	20,4	,8	1,8	1,0
Ortadoğu Anadolu	5,9	19,1	26,2	12,9	27,9	1,9	5,2	,9
Güneydoğu Anadolu	36,6	23,8	10,8	6,9	6,2	9,4	3,6	2,6

Kadınlarla erkekler arasında keskin bir farklılaşma bulunmamakla birlikte erkek çocukları tarafından haftada birden daha sık ziyaret edilen kadınların oranı (%36), erkeklere kıyasla (%30) daha yüksektir. İlköğretim/ortaokul ve lise mezunu yaşlıların üçte birinden fazlası (%34) erkek çocukları tarafından yılda birkaç kez ziyaret edilmektedir. Bu oranlar diğer öğrenim seviyesindeki yaşlılara kıyasla daha yüksektir. En az hafta bir kez ziyaret edilenlerin oranı ise ilköğretim/ortaokul (%44) ve üniversite mezunu (%46) yaşlılar arasında daha düşüktür (%44). Bu oran diğer öğrenim seviyelerinde %50'nin üstündedir (Tablo 231).

Medeni duruma göre bakıldığında, erkek çocukları tarafından en az haftada bir kez ziyaret edilenlerin oranı dul (%56) ve evli bireylerde (%50) daha yük-

sektir. Erkek çocuğu ile bir yıldan uzun süredir görüşmeyenlerin (%11) ve erkek çocukları tarafından hiç ziyaret edilmeyenlerin oranı (%16) ise eşinden ayrı yaşayan yaşlılarda daha yüksektir. Eşinden boşanmış olanların %30'u ise erkek çocukları tarafından ayda birkaç kez ziyaret edilmektedir. Bu oran diğer medeni durumdaki yaşlılara kıyasla daha yüksektir.

Çekirdek ve dağılmış ailelere mensup bireyler erkek çocukları tarafından daha sık ziyaret edilmektedir. Dağılmış ailelerdeki anne babaların %56'sı, çekirdek ailelerdeki anne babaların ise %50'si erkek çocukları tarafından haftada en az bir kez ziyaret edilmektedir. Bu oran geniş ailelerde %43 seviyesindedir.

Tablo 231. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Erkek Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı

	Haftada birden fazla	Haftada bir kez	Ayda birkaç kez	Ayda bir	Yılda birkaç kez	İşleri düştükçe	Bir yıldan uzun süredir görüşmüyoruz	Hiç ziyarete gelmiyorlar
CİNSİYET								
Erkek	29,9	19,3	14,2	6,1	25,2	1,8	1,8	1,6
Kadın	35,5	17,3	13,4	6,1	23,1	1,9	1,3	1,3
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	35,6	16,2	12,1	6,6	22,9	2,6	2,3	1,8
İlkokul mezunu	31,3	20,6	15,7	6,4	22,6	1,3	1,0	1,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	31,2	13,0	14,1	5,1	33,6	1,5	1,6	,0
Lise mezunu	32,6	20,3	6,8	2,7	33,5	1,3	1,6	1,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	28,6	17,5	16,5	3,7	28,3	1,7	1,0	2,7
MEDENİ DURUM								
Evli	31,1	18,6	14,5	5,7	25,9	1,7	1,4	1,1
Ayrı yaşıyor	15,3	22,7	1,4	9,0	24,5	,0	11,2	15,9
Dul	39,2	17,2	11,1	7,2	19,3	2,4	1,7	2,1
Boşanmış	27,9	13,3	30,2	9,7	10,0	,0	5,7	3,2
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	31,2	18,8	14,2	5,4	26,2	1,7	1,4	1,1
Geniş	26,7	16,0	20,0	11,3	23,0	2,1	,9	,0
Dağılmış	38,5	17,1	11,8	7,4	18,4	2,2	2,1	2,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	22,9	23,3	9,1	26,8	17,9	,0	,0	,0
Üst grup	28,0	24,1	11,8	7,1	25,8	3,2	,0	,0
Üst orta grup	26,0	18,7	15,1	2,2	33,2	,9	1,6	2,4
Alt orta grup	33,0	19,2	14,9	6,4	23,6	1,2	,9	,8
En alt grup	32,5	14,2	9,8	4,4	32,2	2,1	1,3	3,5

Bireylerin sosyoekonomik statüleri dikkate alındığında ise erkek çocukları tarafından en sık ziyaret edilen grubu alt orta SES grubundakiler oluşturmaktadır. Bu kişilerin %52'si erkek çocukları tarafından haftada en az bir kez ziyaret edilmektedir. En üst SES grubundaki çocukların %27'sinin anne ve babalarını ayda bir kez ziyaret ettiği anlaşılmaktadır. Bu oran diğer SES gruplarında %10'un altındadır (Tablo 231).

Kız çocukların ziyaret sıklığı ile ilgili sunulan tabloya göre kız çocukların %38'i haftada birden fazla yaşlı anne ve babalarını ziyaret etmektedir. %12'sinin haftada en az bir kere ziyaret ettiği anlaşılmaktadır. Tablodan anlaşıldığına göre kız çocukların %50'si haftada en az bir kere ailesini ziyaret etmektedir. Çocuklarından ayrı yaşayan bu yaşlı bireylerin %2'si ise kız çocuklarının hiç ziyarete gelmediğini ifade etmektedir (Tablo 232).

Kır-kent ayrımına göre bakıldığında kentte yaşayanların %59'u haftada en az bir kere kız çocuğu tarafından ziyaret edilmektedir. Kırdaki yaşayanlarda

bu oran %40'a düşmektedir. Erkek çocukların ziyaretinde olduğu gibi kız çocukları tarafından yılda birkaç kez ziyaret edilen yaşlıların oranı kırdaki daha yüksektir (%28).

Üç büyük il kırılımında ise, İstanbul'daki yaşlıların kız çocukları tarafından ziyaret edilme sıklığının daha yüksek olduğu görünmektedir. İstanbul'da yaşayan yaşlıların %68'i en az haftada bir kez ziyaret edildiklerini belirtirken bu oran İzmir'de %59'a, Ankara'da ise %48'e gerilemektedir. Kız çocukları tarafından yılda birkaç kez ziyaret edilen yaşlıların oranı ise Ankara'da (%19) ve İzmir'de (%12) daha yüksektir.

Erkek çocukları tarafından ziyaret edilen yaşlı oranlarında olduğu gibi, kız çocukları tarafından ziyaret edilen yaşlı oranlarının da İstanbul ve Akdeniz bölgelerinde daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. İstanbul'daki yaşlıların %68'i ve Akdeniz Bölgesi'ndeki yaşlıların %64'ü kız çocukları tarafından haftada en az bir kez ziyaret edilmektedir.

Tablo 232. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıların Kız Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı

	Haftada birden fazla	Haftada bir kez	Ayda birkaç kez	Ayda bir	Yılda birkaç kez	İşleri düşükçe	Bir yıldan uzun süredir görüşmüyoruz	Hiç ziyarete gelmiyorlar
Türkiye	37,5	12,3	18,5	5,9	22,0	1,2	1,2	1,5
YERLEŞİM YERİ								
Kent	45,8	13,1	16,4	4,3	16,6	0,7	1,0	2,1
Kır	28,4	11,4	20,7	7,7	27,8	1,8	1,4	0,9
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	53,1	15,3	15,9	5,2	6,8	,0	0,8	2,9
Ankara	34,5	13,7	21,8	8,0	18,5	2,0	0,6	0,9
İzmir	44,2	14,4	21,1	4,9	12,0	1,4	0,7	1,5
BÖLGE								
İstanbul	53,1	15,3	15,9	5,2	6,8	,0	0,8	2,9
Batı Marmara	42,6	12,2	12,9	8,6	20,3	1,3	1,1	1,0
Doğu Marmara	42,1	11,1	20,4	11,7	14,2	,0	,0	0,5
Ege	43,9	9,7	22,6	3,3	17,3	1,0	,3	1,9
Akdeniz	46,4	17,2	15,9	2,9	13,6	,9	,5	2,7
Batı Anadolu	35,1	16,1	21,7	8,3	14,3	1,4	1,8	1,3
Orta Anadolu	17,1	9,4	14,0	6,2	46,6	1,4	2,1	3,2
Batı Karadeniz	27,6	6,3	21,3	4,6	37,0	1,0	2,3	,0
Doğu Karadeniz	21,5	9,7	11,4	3,6	46,7	4,0	2,8	0,3
Kuzeydoğu Anadolu	13,2	18,2	35,8	8,7	18,5	2,8	1,8	1,0
Ortadoğu Anadolu	22,2	11,8	22,6	8,0	30,4	2,3	1,9	0,8
Güneydoğu Anadolu	33,0	17,0	20,4	8,3	15,5	2,7	3,2	,0

Cinsiyet kırılımında herhangi bir farklılaşma yoktur. Kız çocukları tarafından sık (haftada en az bir kez) ziyaret edilen anne babalar %64 ile ilköğretim/orta-okul ve %61 ile lise mezunu olanlardır (Tablo 233).

Bireylerin sosyoekonomik statüleri dikkate alın-

dığında ise kız çocukları tarafından en sık ziyaret edilen grup üst orta SES grubudur. Bu SES grubundaki anne babaların %60'ı haftada en az bir kez kız çocukları tarafından ziyaret edilmektedir. Yılda birkaç kez ziyaret edilen yaşlılar ise en üst SES grubunda daha yüksek orandadır (%41).

Tablo 233. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Kız Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı

	Haftada birden fazla	Haftada bir kez	Ayda birkaç kez	Ayda bir	Yılda birkaç kez	İşleri düşükçe	Bir yıldan uzun süredir görüşmüyoruz	Hiç ziyarete gelmiyorlar
CİNSİYET								
Erkek	36,7	12,4	18,5	5,6	22,8	1,5	1,0	1,5
Kadın	38,2	12,2	18,4	6,2	21,2	1,0	1,3	1,5
ÖĞRENİM DURUMU								
Bir okul bitirmeyen	33,0	12,8	19,4	5,9	23,4	1,8	2,2	1,5
İlkokul mezunu	37,7	12,9	17,9	6,8	21,6	1,0	,5	1,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	55,5	8,6	13,1	2,5	18,2	,5	,0	1,6
Lise mezunu	48,5	12,0	13,6	4,4	17,7	,0	1,6	2,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	40,7	6,5	27,4	3,5	21,3	,6	,0	,0
MEDENİ DURUM								
Evli	36,8	12,1	18,4	5,1	23,8	1,2	1,3	1,3
Ayrı yaşıyor	19,0	14,7	31,3	10,7	11,0	13,4	,0	,0
Dul	40,3	13,1	17,8	8,1	16,9	1,1	,9	1,8
Boşanmış	31,6	2,7	30,3	7,8	16,9	,0	,0	10,7
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	36,4	12,1	18,2	5,1	24,3	1,2	1,3	1,4
Geniş	43,7	12,7	22,0	6,3	13,2	,0	2,0	,0
Dağılmış	39,7	12,6	18,6	8,2	16,5	1,4	,9	2,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
En üst grup	13,4	,0	25,1	20,9	40,5	,0	,0	,0
Üst grup	33,3	14,9	36,5	4,7	10,6	,0	,0	,0
Üst orta grup	54,3	5,3	15,6	3,8	18,9	,0	,7	1,5
Alt orta grup	37,4	13,9	17,2	6,5	21,6	1,1	1,2	1,1
En alt grup	29,7	12,9	16,3	3,3	33,2	1,2	,9	2,6

Yaşlılara çocukları dışında kendilerini en çok kimlerin ziyaret ettiği sorulmuştur. Buna göre, yaşlılar öncelikle komşuları (%64) tarafından, daha sonra ise akrabaları (%38) ve torunları (%33) tarafından ziyaret edilmektedir. Yaşlıların %3'ünü kimse ziyaret etmemektedir (Tablo 234).

Kır-kent ayrımında bakıldığında ise yaşlıların yine öncelikle komşular, akrabalar ve torunlar tarafından ziyaret edildiği anlaşılmaktadır. Ancak kırdaki komşu ziyareti %72 olarak çıkmaktadır. Bu oran kentte %57'dir.

Üç büyük ilde de çocuklar dışında komşuları tara-

findan ziyaret edilenlerin oranı diğer akraba ve yakınlarla göre daha yüksektir. Ancak İzmir'de komşuları tarafından ziyaret edilenlerin oranı %72 ile diğer iki ilden daha yüksektir. İstanbul (%36) ve Ankara'da (%41) ise diğer akrabalar tarafından ziyaret edilme oranı İzmir'den (%28) daha yüksektir.

Ege (%25) ve Akdeniz Bölgesi'nde (%24) arkadaşları, Batı Marmara'da komşuları (%75), Orta-doğu Anadolu'da diğer akrabaları (%56), Akdeniz Bölgesi'nde torunları (%51), Doğu Marmara'da kardeşleri (%26) tarafından ziyaret edilen yaşlı oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir.

Tablo 234. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler

	Komşularım	Diğer akrabalarım	Torunlarım	Kardeşlerim	Arkadaşlarım	Kimse ziyaret etmiyor	Diğer
Türkiye	64,2	37,6	33,0	18,8	16,1	3,2	1,3
YERLEŞİM YERİ							
Kent	56,7	39,9	34,5	19,6	19,3	3,2	1,5
Kır	72,5	35,0	31,3	17,8	12,6	3,2	1,0
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	59,0	36,3	27,0	13,8	23,4	2,4	3,2
Ankara	62,0	40,9	34,4	15,8	17,9	5,5	0,3
İzmir	72,5	28,3	33,4	18,4	24,7	1,4	1,4
BÖLGE							
İstanbul	59,0	36,3	27,0	13,8	23,4	2,4	3,2
Batı Marmara	75,7	33,6	33,7	12,4	13,7	4,7	0,8
Doğu Marmara	54,0	36,1	41,4	25,1	12,4	3,5	0,6
Ege	70,8	34,1	31,6	21,3	25,5	4,5	2,8
Akdeniz	59,1	51,0	50,9	22,9	24,1	1,5	0,0
Batı Anadolu	56,6	39,2	37,2	14,3	15,6	4,5	0,2
Orta Anadolu	69,8	38,3	22,1	22,7	7,5	3,5	0,3
Batı Karadeniz	66,1	35,8	29,7	15,1	9,2	4,8	0,0
Doğu Karadeniz	67,1	29,0	14,0	20,8	4,6	0,0	1,6
Kuzeydoğu Anadolu	61,9	29,2	22,3	11,1	3,2	2,7	0,0
Ortadoğu Anadolu	73,3	54,7	29,1	21,7	16,8	0,3	0,0
Güneydoğu Anadolu	56,1	28,7	21,5	8,3	1,0	1,2	5,9

Diğer akrabaları (%41) ve arkadaşları (%19) tarafından ziyaret edilen erkeklerin oranı kadınlardan daha yüksektir. Buna karşılık kadınlar komşuları tarafından daha yüksek oranda (%67) ziyaret edilmektedir (Tablo 235).

Alt öğrenim seviyesindeki yaşlıların komşuları tarafından ziyaret edilme oranları diğer öğrenim seviyelerine göre daha yüksektir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %70'i, ilkokul mezunu yaşlıların ise %65'i komşuları tarafından ziyaret edilmektedir. Öğrenim durumu yükseldikçe arkadaşları tarafından ziyaret edilen yaşlıların oranı da yükselmektedir. Üniversite mezunlarının neredeyse yarısı (%46) arkadaşları tarafından ziyaret edilirken, bu oran herhangi bir okul bitirmemiş olanlarda %10'a kadar

düşmektedir.

Hanehalkı tipi kırılımında ciddi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte, geniş ailelere mensup yaşlıların akrabaları tarafından ziyaret edilme oranı (%50) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir. Bu oran çekirdek ailelere mensup yaşlılarda %40, dağılmış ailelere mensup yaşlılarda ise %30'dur. Kardeşleri tarafından ziyaret edilenlerin oranının da yine geniş ailelere mensup yaşlılar arasında daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır (%26).

En alt SES grubundaki yaşlıların komşuları (%65), üst SES grubundaki yaşlıların ise arkadaşları (%44) tarafından ziyaret edilme oranı diğer SES gruplarına kıyasla yüksektir.

Tablo 235. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler

	Komşularım	Diğer akrabalarım	Torunlarım	Kardeşlerim	Arkadaşlarım	Kimse ziyaret etmiyor	Diğer
CİNSİYET							
Erkek	61,0	41,2	31,3	20,1	18,6	3,0	1,1
Kadın	66,9	34,5	34,4	17,6	14,0	3,4	1,4
YAŞ							
55-64	63,1	39,5	29,0	24,5	20,5	3,1	0,3
65+	64,5	36,9	34,4	16,7	14,6	3,2	1,6
ÖĞRENİM DURUMU							
Bir okul bitirmeyen	69,7	34,6	31,8	14,5	10,2	4,3	1,2
İlkokul mezunu	65,2	39,4	35,4	21,1	16,2	2,8	1,1
İlköğretim/ortaokul mezunu	58,9	36,0	32,7	21,5	19,8	2,5	1,7
Lise mezunu	35,4	39,6	26,7	22,5	27,3	1,5	0,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	46,6	44,1	25,9	23,4	46,9	1,1	4,7
MEDENİ DURUM							
Evli	63,7	40,4	33,5	20,1	16,5	2,6	1,0
Ayrı yaşıyor	60,8	52,2	15,6	0,0	12,3	0,0	0,0
Dul	67,1	29,8	32,6	15,2	14,5	4,6	2,2
Boşanmış	35,3	22,3	16,9	22,2	31,9	12,3	0,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	63,8	40,0	33,7	19,9	16,1	2,6	0,7
Geniş	60,2	49,3	26,6	26,4	21,7	1,7	5,5
Dağılmış	65,7	29,7	31,9	14,7	15,3	5,2	2,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
En üst grup	59,0	30,7	13,3	21,1	8,7	0,0	0,0
Üst grup	46,0	36,3	30,0	21,6	44,8	1,9	2,9
Üst orta grup	48,7	52,4	34,3	22,4	27,1	1,5	1,7
Alt orta grup	64,5	36,9	33,5	19,1	14,5	2,9	1,2
En alt grup	65,7	38,0	35,8	14,4	11,2	5,5	2,6

SONUÇ

Türkiye’de hanede yaşayan kişilerin sayısı, bir diğer ifadeyle hane büyüklüğü ortalama 3,6 kişidir. Kırsal ve kentsel yerleşim yerine göre farklılaşma bulunmamaktadır. Türkiye’nin doğusundaki bölgelerde ortalama hanehalkı büyüklüğü daha fazladır. Ortalama hanehalkı büyüklüğü en fazla olan bölgeler Güneydoğu Anadolu (5,6 kişi), Ortadoğu Anadolu (4,7 kişi) ve Kuzeydoğu Anadolu (4,5 kişi) bölgeleri iken, hanehalkı büyüklüğü en az olan bölge ise 2,7 kişi ile Batı Marmara’dır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe ortalama hanehalkı büyüklüğü azalmaktadır. En alt sosyoekonomik seviyede 4,3 kişi olan ortalama hanehalkı büyüklüğü en üst sosyoekonomik seviyede 3,1 kişiye düşmektedir.

Ülke genelinde hanelerin, yüzde 70’i çekirdek ailelerden, yüzde 18’i dağılmış ailelerden, yüzde 12’si ise geniş ailelerden oluşmaktadır. Geniş ailelerin oranı kırsal alanlarda ve alt sosyoekonomik seviyelerde daha yüksektir.

Türkiye’deki ailelerin oturmakta oldukları konut tipi ve özellikleri ile ilgili detaylı bilgiler alınmıştır. Genel olarak konut tipi ve özellikleri yerleşim yerine göre farklılaşmaktadır. Türkiye’de hanelerin yarıya yakını (%49) apartman dairesinde, %25’i müstakil konutta ve %15’i müstakil gecekonduda ikamet etmektedir. Kentte yaşayanların büyük bölümü (%62) apartman dairesinde, kırdakilerin yarısından fazlası da müstakil konutta (%53) oturmaktadır.

Müstakil gecekondu Kuzeydoğu Anadolu’da (%46) ve alt SES grubunda (%37) en yaygın konut tipidir. Türkiye genelinde çok düşük oranda olan güvenli sitede oturan hane oranı (%4) ise en üst SES grubunda yüksektir (%19).

Türkiye’deki hanelerin %26’sı kiracıdır, %61’inde ise oturulan konut aile fertlerinden birine aittir. Oturulan konuta sahip olan hanelerin oranı en üst SES grubunda %70’e yükselmekle birlikte bu grubun da azımsanmayacak bir kısmı (%25) kiracıdır.

Yılın belirli zamanlarında asıl konutları dışında yazlık, bağ evi, köy evi, yayla evi gibi konutlarda

yaşayanların oranı Türkiye genelinde %20’dir. İkinci konut kullanımı özellikle İstanbul’da yaşayanlar arasında daha yüksektir (%33). Beklendiği üzere sosyoekonomik seviye yükseldikçe ikinci konut kullanan hanelerin oranı da yükselmektedir.

Türkiye’deki hanelerin yarısı (%50) odun/kömür sobası ile ısınmaktadır. Bu oran kırdaki %83’e kadar çıkmaktadır. Kentteki hanelerde ise doğalgazlı kombi/kat kaloriferi (%31) en yaygın ısınma yöntemidir. Üç büyük il arasında da ısınma sistemi açısından farklılıklar mevcuttur. İstanbul ve Ankara’daki hanelerin yarısından fazlasında doğalgazlı kombi/kat kaloriferi kullanırken, İzmir’de öne çıkan ısınma sistemi kömür/odun sobası (%48) ve klimadır (%20).

Türkiye genelindeki en yaygın konut büyüklüğü %43 oranla toplam üç odalı (2+1) konutlardır. Onu %41 ile toplam 4 odalı (3+1) konutlar izlemektedir. Çocuğu olan ailelerin yarısından fazlası (%57) çocuklara özel oda vermektedir. Oturulan konutta yaşlı bulunan hanelerin ise daha büyük bölümünün (%64) yaşlılara özel odası bulunmaktadır.

Türkiye genelinde, konutlarda en yaygın kullanılan zemin betondur (%23). Beton zemine sahip hane oranı kırdaki %39’a ulaşmaktadır. Kentte ise öne çıkan zemin türü parkedir (%23). Üç büyük il arasında da oturulan konutun zemini açısından farklılaşma vardır. Ankara’da parke (%45) öne çıkarken, İstanbul’da parke kullanımının (%31) yanı sıra laminat kullanımı da (%29) yaygındır. İzmir’de ise karo (%23), parke (%20) ve laminat (%20) kullanımını başabaştır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe parke ve laminat kullanımı artmakta, buna karşılık tahta, beton ve halı kullanımını azalmaktadır.

Araştırmada bireylerin ve hanelerin ekonomik durumunu anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Hanelerin neredeyse tamamında buzdolabı (%98), çamaşır makinesi (%94), cep telefonu (%91), televizyon (%89) ve ütü (%89) mevcuttur. Çöp öğütücüsü (%2), çamaşır kurutma makinesi (%4), ev spor aletleri (%5) ise en düşük oranda sahip olunan eşyalardır.

Türkiye’de son bir yıl içinde herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım alan hane oranı %10’dur. Yardım alan hanelerin oranı kırdı (%14), Ankara’da (%13), Kuzeydoğu Anadolu (%28) ve Güneydoğu Anadolu’da (%22), dağılmış ailelerde (%15) ve en alt sosyoekonomik grupta (%25) daha yüksektir. Yardım alınan kurum veya kişiler içinde ilk sırada %39 ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı gelmektedir. Bunu %24 ile belediyeler takip etmektedir.

Türkiye genelinde son bir yıl içinde herhangi bir kurum ya da kişiden borç ya da kredi alanların oranı ise %35’tir. Borç/kredi alan hanelerin oranı orta sosyoekonomik gruptakiler nezdinde daha yüksektir. Üst ve üst orta SES gruplarında borç/kredi alan hanelerin oranı %40’ın üstüne çıkmaktadır. Bu borcu/krediyi alma sebepleri içinde en yüksek oranda belirtilen gerekçe ev almaktır (%17). Bunun yanı sıra “özel araba/otomobil almak (%13)”, “ticari borçları kapamak (%11)” ve özellikle kentlerde öne çıkan “kredi kartı borcunu kapamak (%11)”, yüksek oranda belirtilen diğer gerekçelerdir. Eğitim nedeniyle borç/kredi alanların oranı Güneydoğu Anadolu’da dikkat çekici orandadır (%15).

Borç/kredi alanların çok büyük bir kısmı (%79) bu borcu/krediyi bankalardan almıştır. Ancak özellikle Güneydoğu Anadolu’da diğer akrabalarından (%30) ve Kuzeydoğu Anadolu’da komşularından (%26) borç alanların oranı da oldukça yüksektir. Borç/kredi almış olan üst sosyoekonomik gruptakilerin neredeyse tamamı bu borcu/krediyi bankalardan alırken, en alt sosyoekonomik grupta bankadan borç/kredi alanların oranı düşmekte (%39), diğer akrabalarından (%26), arkadaşlarından (%21), komşularından (%17), kardeşlerinden (%16) borç alanların oranı ise yükselmektedir.

Araştırma kapsamında detaylı bir şekilde incelenen konulardan biri de evlilik ve boşanma sürecidir. Ülkemizde evliliklerin büyük çoğunluğu (%87) 18-29 yaş arasında gerçekleşmektedir. Evlenen bireylerin önemli bir bölümü (%57) ilk evliliklerini 18-24 yaşları arasında yapmıştır. Türkiye’de, ilk evliliklerini 18 yaşından küçük yapanların oranı ise %17’dir.

Kadınlar arasında 18 yaşından önce evlenme oranı (%28) erkeklere göre (%6) daha yaygındır. Hem erkeklerde hem de kadınlarda 18 yaş altı evliliğin en yaygın olduğu bölgeler Güneydoğu ve Ortadoğu Anadolu’dur. Eğitim seviyesi ve sosyoekonomik seviye düştükçe her iki cinsiyette de 18 yaş altı evlilikler artmakta, buna karşılık, eğitim seviyesi ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe daha ileri yaşta (30 yaş ve üzeri) evlenenlerin oranı yükselmektedir.

Türkiye’deki kadınların %28’i 18 yaşından önce ilk evliliklerini yapmış olmasına rağmen, Türkiye genelinde sadece %1’lik bir kesim, kadınlar için uygun evlilik yaşınının 18’in altında olduğunu ifade etmektedir. Türkiye genelinin %64’ü, kadınlar için ideal evlenme yaşını 18-24 arası olduğunu düşünmektedir. Bu yaş aralığını erkekler için uygun ilk evlenme yaşı olarak görenlerin oranı ise sadece %29’dur. Türkiye’de erkekler için en yüksek oranda belirtilen yaş aralığı 25-29’dur (%50).

Türkiye’de aile (%39) ve komşu, mahalle (%39) çevresinden tanışarak evlenme oranı oldukça yüksektir. Eğitim seviyesi ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe arkadaş, iş, okul çevresinden tanışarak evlenenlerin oranı artsa da aile, komşu ve mahalle çevresinden evlenenlerin oranı toplumun her kesiminde yüksektir.

Türkiye’de görücü usulü evlilik halen yaygındır (%51). Bu şekilde evlenenlerin büyük bir kısmının evlenirken fikri alınmış, karar kişinin kendisine bırakılmıştır. Ancak %10’luk bir kesimin görüşü alınmadan, ailenin kararıyla evlendirildiği görülmektedir. Bu oranın en yüksek olduğu bölge Doğu Karadeniz’dir (%17). Kişinin kendi fikrini almadan, aile tarafından karar verilerek görücü usulüyle evlendirilen kişilerin oranı herhangi bir okul bitirmemiş olanlar nezdinde daha da yüksektir (%22). Dağılmış ailelere mensup bireyler arasında da bu şekilde evlendirilmiş olanların oranının yüksek olduğu göze çarpmaktadır (%19).

Evlenenlerin %44'ü ise eşlerini kendileri seçmiştir. Bunların neredeyse tamamı ailesinin rızasını da alarak evlenmiştir. Kaçarak, kaçırılarak evlenenlerin oranı Türkiye genelinde %4 oranındadır. Bu şekilde yapılan evliliklerin oranı Batı Marmara'da daha yüksektir (%8). Berdel, Türkiye genelinde çok düşük oranda olmakla birlikte Güneydoğu Anadolu'da (%3) halen devam eden bir uygulamadır.

Evliliklerin neredeyse tamamında (%94) hem resmi hem de dini nikâh yapıldığı tespit edilmiştir. Sadece resmi ya da sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı Türkiye genelinde düşüktür (%3). Sadece resmi nikah yaptırmış olanların oranı eğitim seviyesi ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe artmakta, buna karşılık sadece dini nikah yaptıranların oranı eğitim seviyesi ve sosyoekonomik seviye düştükçe yükselmektedir. Ancak yine de genelde tüm kesimlerde oldukça yaygın olan nikah türünün hem resmi hem de dini nikah yaptırmak şeklinde olduğu göze çarpmaktadır.

Ülkemizde evliliklerin %16'sında başlık parası uygulamasına rastlanmaktadır. Bu oran, kırdada (%23), geniş ailelere mensup bireyler arasında (%24) daha yüksektir. Bu oran Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu'da, herhangi bir okul bitirmemiş olanlar arasında %40'lara kadar yükselmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'deki evliliklerin %21'inde eşler arasında akrabalık bağı bulunmaktadır. Akraba evliliği yapanların oranı kırdada (%25) daha yüksektir. Bu oran Ortadoğu Anadolu'da %36'ya, Güneydoğu Anadolu'da ise %44'e kadar çıkmaktadır. Eğitim seviyesi ve sosyoekonomik seviye düştükçe başlık parası uygulaması artmakta, %30'lara kadar yükselmektedir. Akraba evlilikleri daha çok baba tarafından akrabalarla gerçekleştirilmektedir (%59). Akraba evliliklerinin %18'i "amca oğlu/kızı", %12'si "hala oğlu/kızı," %29'u "baba tarafından diğer akrabalar"la yapılmıştır.

Türkiye genelinde, ilk evliliklerini bir akrabası ile yapmış olanların oranı %51 olmasına rağmen bu tür evliliği uygun bulanların oranı sadece %13'tür. Akraba evliliğini uygun bulanların oranı bu tarz evliliğin

yaygın olduğu yerlerde daha yüksektir. Güneydoğu Anadolu'da yaşayanların üçte birinden fazlası (%34), Ortadoğu Anadolu'da yaşayanların %27'si akraba evliliğine olumlu yaklaşmaktadır. En alt eğitim seviyesi ve sosyoekonomik grupta da bu tip evliliği uygun bulanların oranı %20'lerdedir. Akraba evliliğini uygun bulanların temel gerekçesi "aile kökenlerinin bilinmesi/korunması"dır (%37). Bu kişilerin %22'si akraba çocukları daha iyi anlaştığı için bu tarz evlilikleri uygun gördüklerini belirtmişlerdir.

Türkiye'de en yaygın olarak görülen törenler %89 ile "düğün" ve %88 ile "söz kesme/kız isteme"dir. Türkiye'de tüm merasimlerin yaygın olarak yapıldığı görülmektedir. En düşük oranda gerçekleştirilen nişan töreni dahi ilk evliliklerin %82'sinde yapılmıştır. Sadece Güneydoğu ve Ortadoğu Anadolu'da resmi nikah merasimi yaptıranların oranının daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında bireylere sorulan soruda evlenecekleri kişide bulmak istedikleri sosyal özellikleri "önemli", "fark etmez" ve "önemsiz" şeklinde derecelendirmeleri istenmiştir. Bu değerlendirmeye göre erkekler için en önemli özellik "evlenecekleri kişinin ilk kez evlenecek olması"dır (%85). "Aile yapısının benzer olması" (%75) ve "kadının dindar olması" (%73) ikinci ve üçüncü sırada gelen önemli sosyal özelliklerdir. Kadınlar, sorgulanan özelliklerin tamamını erkeklere kıyasla daha önemli bulmaktadır. Kadınlar için en öncelikli özellik, evlenecekleri kişinin "bir işinin olması"dır (%92).

Benzer değerlendirme evlenilecek kişinin kişilik özellikleri için yapıldığında, "fiziki güzellik" dışında tüm özellikler büyük çoğunluk tarafından "önemli" görülmektedir. Hem kadınlar hem de erkekler evlenecekleri kişinin güzel ya da yakışıklı olmasını diğer özelliklere kıyasla belirgin oranda daha az önemli saymaktadır. Ancak erkekler fiziki güzelliği (%55) kadınlara oranla (%48) daha önemli bulmaktadır.

Evlilik deneyimi yaşamış olan bireylerin çok büyük bir çoğunluğunun (%86) evlilikleri devam etmekte, %8'inin eşi ölmüş, %5'i ise boşanmış durumdadır. Dağılmış ailelere mensup bireylerin %28'i eşinden boşanmış, %65'inin ise eşi ölmüştür.

Araştırmada en az bir kez boşanmış olan bireylere bunun sebebi sorulmuştur. Hem erkekler hem de kadınlar için öne çıkan gerekçe “sorumsuz ve ilgisiz davranma”dır. Kadınların boşanma gerekçeleri içinde dayak, kötü muamele (%21), erkeğin kadını aldatması (%16), içki ve kumar alışkanlığı olması (%14) ve evin ekonomik geçimini sağlayamaması (%14) öne çıkan diğer gerekçelerdir. Erkeklerde ise “kadının erkeğin ailesine karşı saygısız davranması” öne çıkan bir boşanma sebebidir (%11).

Araştırmaya katılan tüm bireylere çeşitli ifadeler okunmuş ve bu ifadenin onlar için tek başına kesin bir boşanma gerekçesi olup olmadığı sorulmuştur. Hem erkeğin karısını (%88) hem de kadının kocasını (%93) bir kez bile aldatması en önemli boşanma nedeni olarak görünmektedir. Toplumun büyük çoğunluğunun boşanma sebebi olarak görmediği konular ise erkeğin ya da kadının tedavisi güç bir hastalığa yakalanmış olması, kadının ya da erkeğin çocuğunun olmamasıdır.

Araştırmada detaylı bir şekilde incelenen konulardan biri aile içi ilişkilerdir. Bu kapsamda, aile üyelerinin bir araya geldikleri durumlar, evde iş bölümü, aile içinde yaşanan sorunlar gibi konulara yer verilmiştir.

Hanehalkı üyelerinin yüksek sayılabilecek bir oranda hafta sonlarında (%80) ve akşam yemeklerinde (%81) sık sık bir araya geldikleri görülmektedir. Öte yandan sabah kahvaltısında sık sık bir araya gelme oranı da yukarıdaki oranlardan biraz daha az olmakla birlikte %64 gibi yüksek bir oranda bulunmuştur. Sabah kahvaltısında bir araya gelebilen ailelerin oranı kentte %59’a düşmektedir. Bu oranın en düşük olduğu il/bölge İstanbul’dur (%50).

Hanehalkı üyelerinin sık sık birlikte yaptıkları faaliyetler incelendiğinde, ilk sırada birlikte televizyon seyretmek (%60) gelmektedir. Aile üyelerinin büyük çoğunluğu (%78) birlikte sinemaya/tiyatroya gitmediklerini, %61’i birlikte tatile çıkmadıklarını belirtmektedirler. “Pikniğe gitme” dışında kalan tüm faaliyetlerde sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu faaliyetleri birlikte yapan hane oranı artmaktadır.

Evdeki işlerin kimler tarafından yapıldığı ile ilgili verilere göre, yemek pişirme, çamaşır ve bulaşık yıkama, ütü yapma ve dikiş işleri gibi işleri yüksek bir oranda kadınların yaptığı görülmektedir. Bu işleri kadınların yapması ile ilgili oranlar %89 ile %95 arasında değişmektedir. Evde çay servisi, sofrayı kurup kaldırma, evin toplanması gibi ev işlerinde bu oran bir miktar azalmaktadır. Gündelik alışveriş, eve ait aylık faturaların ödenmesi, tamirat ve boyabadena gibi işleri ise daha yüksek oranda erkeklerin yaptığı görülmektedir.

0-5 yaş grubunda çocuğu olan hanelerde gündüz küçük çocuğa bakmaktan annenin sorumlu olduğu görülmektedir (%88). Türkiye genelinde %4 gibi düşük bir oranda olan anneanne tarafından bakılan çocuk oranı dağılmış ailelerde ve en yüksek sosyoekonomik grupta %15’in üstüne çıkmaktadır. Türkiye genelinde %1 olan bakıcı oranı ise bu toplum kesimlerinde %10’un üstündedir. Yine Türkiye genelinde %3 olan kreş oranı en üst SES grubunda %18’e kadar çıkmaktadır.

Türkiye’de bakıma muhtaç engelli bulunan hane oranı %5, bakıma muhtaç hasta oranı ise %8’dir. Bakıma muhtaç engelli oranı Güneydoğu Anadolu’da (%12), geniş ailelerde (%14) ve en alt SES grubunda (%10) daha yüksek orandadır.

Bakıma muhtaç hasta oranı ise Kuzeydoğu Anadolu’da (%15), Güneydoğu Anadolu (%11) ve Doğu Karadeniz’de (%11) yüksektir. Geniş ailelerde bakıma muhtaç hasta oranı %22’ye ulaşmaktadır.

Bakıma muhtaç engelliler en yüksek oranda eşi (%28) ya da annesi (%27) tarafından bakılmaktadır. Bakıma muhtaç hastaların bakımı ise genellikle eşi tarafından (%36) gerçekleştirilmektedir. Bu noktada en dikkat çekici unsur, geniş ailelerde bakım sorumluluğunun gelinlerde olmasıdır. Geniş ailelerin %25’inde bakıma muhtaç engellilerin bakımı, %41’inde ise bakıma muhtaç yaşlıların bakımı evdeki gelinler tarafından yapılmaktadır.

Hanelere ev seçimi, ev düzeni, çocuklar, alışveriş, akrabalarla ilişkiler, komşularla ilişkiler, tatil ve eğlence gibi mevzularda karar vericinin genellikle kim olduğu sorulmuştur. Araştırma bulgularına göre aile ile ilgili birçok kararın alınmasında anne/kadın daha baskın bir role sahiptir. Ailedeki karar verme süreci ile ilgili olarak elde edilen verilere göre, %50 ve üzerinde oranda aile fertleri beraber karar vermektedir. Ev düzeninde hanelerin %44'ünde kadınlar karar alıcıdır, diğer işlerde ise daha yüksek oranda hanede erkeğin karar alıcı olduğu görülmektedir. Türkiye'de ailede erkek/baba ve anne/kadının bazı konularda ortak karar aldığı anlaşılmaktadır. Ev seçimi, tatil ve eğlence bahislerinde anne ve babanın ortak karar alabildikleri görünmektedir.

Evlü bireylere eşleriyle ilişkilerinin nasıl olduğu, sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Aile bireylerinin eşleriyle ilişkilerinin hemen hemen her konuda iyi olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Çeşitli sıklıklarda olmak üzere en çok sorun oluşturan konular "ev ile ilgili" ve "çocuklar ile ilgili" sorumluluklardır. Bu iki sorunu "harcamalar" konusu izlemektedir. En az sorun yaşanan konular ise "kumar alışkanlığı" (%2), "dini görüşlerin farklılığı" (%3), "cinsellik" (%3) ve "siyasi görüş" (%3) olmaktadır.

Aile içinde bireyler arasındaki ilişkinin göstergelerinden birisi de bireyler arasında anlaşmazlık olduğunda ve bu anlaşmazlık konusu bireylerce konuşularak çözülemediğinde verdikleri tepkinin biçimidir. Ülke genelinde "genellikle" ve "bazen" cevaplarının toplamına bakıldığında erkeklerin eşlerine seslerini yükselterek (%65), sessiz kalarak (%43) ya da azarlayarak (%42), kadınların ise daha çok sessiz kalarak (%55), sesini yükselterek (%44) ya da küserek (%39) tepki gösterdikleri anlaşılmaktadır. Erkeklerin eşlerine fiziksel şiddet uygulamalarıyla ilgili oran %5'tir.

Öğrenim durumu açısından bakıldığında; oranlar arasında çok büyük bir farklılaşma olmamakla birlikte, erkeklerin eşlerine fiziksel şiddet uygulamalarıyla ilgili oranın, alt öğrenim düzeyinde olan bireyler arasında biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Sosyoekonomik seviye düştükçe eşinden

şiddet gören kadınların oranı da artmaktadır.

Türkiye genelinde evli bireylerin %62'sinin, eşleriyle önemli bir sorun yaşadığında kimseden yardım almayı düşünmediği anlaşılmaktadır. Bu yardımı aile büyüklerinden alacağını belirtenlerin oranı %23'tür. Uzman kurum ya da kişilerle görüşeceklerini ifade edenlerin oranı ise sadece %3'tür. Uzman kişi ve kuruluşlardan destek alabileceğini belirtenlerin oranının İstanbul'da (%8), üniversite/lisansütu mezunları nezdinde (%6) ve en üst SES grubunda (%10) biraz daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Akrabalık ilişkileri ile ilgili olarak bireylerin, "aile bireyleri ve yakın akrabalarla ilişkiler"inin nasıl olduğuna dair görüşleri alınmıştır. Bu çerçevede, en yüksek oranda "çok iyi" cevaplarının çocuklar, anne ve baba ile ilişkilerde olduğu görülmektedir. Kızları ile ilişkilerde "çok iyi" cevabını verenlerin oranı %62, oğullarıyla ilişkilerini "çok iyi" şeklinde değerlendirenlerin oranı %60, anne ile ilişkilerde %54 ve baba ile ilişkilerde %50'dir. Bu oran amca, hala, teyze, dayı gibi akrabalık derecelerinde en düşük seviyelere (%20) inmektedir.

Araştırma kapsamında ailelere, yaşayan akrabalarıyla ne mesafede oturdukları sorulmuştur. Hanelerin %60'ında kız çocukla, %65'inde ise erkek çocukla aynı evde yaşanmaktadır. Bunun dışındaki akrabalarla ve aile bireyleriyle oturma mesafesi için en çok "başka il" cevabı verilmiştir. Bu oranı, "aynı ilde, aynı ilçede" ve "aynı ilde, başka ilçede" cevapları takip etmektedir.

Kayınvalide/kayınpeder ile aynı evde oturanların oranı Türkiye genelinde %3-%5 seviyesindeyken, geniş ailelerde kayınvalidesiyle aynı evde oturanların oranı %32, kayınpederiyle aynı evde oturanların oranı ise %21'dir.

Türkiye genelinde en sık görüşülen (haftada birkaç kez ya da her gün) aile bireyleri kız ve erkek çocuklar (%82-%84) ve anne/babalardır (%60-%63). Amca/hala/teyze/dayı gibi ikinci derece akrabalarla sık görüşen birey oranı ise %16 ile %22 arasında

değişmektedir. Çocuklar dışında tüm akrabalarla ve komşularla sık sık görüşen birey oranı kırdı daha yüksektir.

Araştırma kapsamında, tüm bireylere akrabalarıyla duygu ve düşüncelerini hangi sıklıkta paylaştıkları sorulmuştur. Bireylerin en yüksek oran ve sıklıkta duygu ve düşüncelerini paylaştıkları kişiler çocuklarıdır. Kızlarıyla duygu ve düşüncelerini her zaman paylaşanların oranı %63, oğullarıyla paylaşanların oranı %60'tır. Bireylerin %52'si anneleriyle, %42'si ise babalarıyla duygu ve düşüncelerini her zaman paylaştıklarını ifade etmektedirler. Eğitim ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu paylaşımı yapan bireylerin oranı artmaktadır.

Türkiye genelinde iki çocuklu bireylerin oranı daha yüksektir (%35). Bu bireyleri, üç çocuklu takip etmektedir (%22). Kentte yaşayanlar ile ülkenin batısında yaşayanların sahip olduğu çocuk sayısı daha azdır. Örneğin Batı Marmara, tek çocuğun en yaygın olduğu bölgedir (%25). Öğrenim seviyesi ve sosyoekonomik düzey arttıkça da sahip olunan çocuk sayısı düşmektedir. Herhangi bir okulu bitirmeyenler arasında tek çocuğu olanlar %4 iken, üniversite mezunlarında bu oran %37'dir. En üst SES grubundaki çocuklu bireylerin %42'sinin tek çocuğu varken, aynı oran en alt SES grubunda %11'e gerilemektedir.

Öte yandan Türkiye genelinde bireylerin daha fazla çocuk sahibi olmak istedikleri anlaşılmaktadır. Bireylerin %38'i şartları uygun olsa iki çocuk, %32'si üç çocuk sahibi olmak istediğini belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle bireylerin çoğu iki veya üç çocuk sahibi olmak istemektedir. Tek çocuk (%4) veya altı ve üstü çocuk (%5) sahibi olmak isteyenlerin oranı ise düşüktür. Kırsal alanda yaşayanlarda üç veya daha fazla çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı daha yüksektir (%64). Doğudan batıya doğru gidildikçe sahip olunan çocuk sayısının düşme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Benzer şekilde genç yaş gruplarında istenen çocuk sayısı düştüğü tespit edilmiştir. Öğrenim düzeyi ve sosyoekonomik statü ile sahip olunan çocuk sayısı arasında da ters orantı olduğu gözlenmektedir. 18–24 yaş arası bireylerin %52'si, üniversite mezunlarının %51'i ve en üst SES

grubunun ise %54'ü şartları uygun olsa iki çocuk sahibi olmayı tercih edeceklerini beyan etmiştir.

Bireylerin %71'i sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyetine dair bir tercihi olmadığını belirtmiştir. Türkiye genelinde erkek çocuk (%15) ve kız çocuk sahibi (%13) olmak isteyenlerin oranı birbirine yakındır. Öte yandan Güneydoğu Anadolu Bölgesi erkek çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranının (%27) en yüksek olduğu bölge olarak dikkat çekmektedir.

Evlat edinmek Türkiye genelinde yaygın bir olgu değildir. Türkiye genelinde bireylerin sadece %0,4'lük kısmı evlatlık edinmiştir. Diğer yandan doğal yöntemle çocuk sahibi olunmadığında bireylerin evlat edinilebileceğini düşünenlerin oranı %83'tür. Bu oranı takiben, ikinci sırada %78'lik oranla tüp bebek ve %77 oranıyla üçüncü sırada koruyucu aile yöntemi gelmektedir. "Sperm bankasına veya yumurta bankasına başvurma" fikrine bireylerin %16'sı olumlu bakmaktadır. Bu oran üniversite mezunlarında %24-%25'e ve en üst sosyoekonomik grupta %28-29'a çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında bireylerin çocuğa nasıl bir değer attiklerini belirlemek amacıyla bazı ifadelerle katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Bireylerin %87'si "çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır" ifadesine katılmaktadır. "Kız çocuk aileye daha yakın olur" (%82) ve "çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakar" (%80) ifadeleri de toplumda gene kabul görmektedir. Sorulanan ifadeler arasında "neslin (soyun) devamı sadece erkek çocuk ile sağlanır" ifadesi en düşük oranda hemfikir olunan konudur (%47).

Anne baba ile çocukları arasında en çok "Harcama ve tüketim alışkanlığı" (%32), "Arkadaş seçimi" (%31), "Kılık kıyafet tarzı" (%28) konularında sorun yaşanmaktadır. En az sorun yaşanan konunun ise siyasi görüşler olduğu tespit edilmişti (%5). Bölgeler karşılaştırıldığında anne baba ve çocuk arasında en çok sorun yaşanan bölgeler %40 ile İstanbul ile Kuzeydoğu Anadolu; ve en az sorun yaşanan bölge Batı Marmara'dır.

Son bir yıl içinde çocuğa verilen cezalar sorulmuştur. Annelerin %60'ı, babaların %51'i çocuklarını azarlamaktadır. Annelerin %38'i ve babaların %33'ü çocuklarının TV izlemesine izin vermemektedir. Üçüncü sırada ise oyun oynamasına izin vermeme gelmektedir. Çocuklarını dövdüğünü söyleyen annelerin oranı %21, babaların ise %12'dir. Bu oranın en yüksek olduğu bölge %Orta Anadolu ve Akdeniz; en düşük olduğu bölge ise Batı Marmara ve Doğu Karadeniz'dir. Üst SES grubundaki anne ve babalar odaya kapatma, TV izlemesine izin vermeme, azarlama, bir süre konuşmama, bir süre istediklerini almama, internet ve cep telefonunu yasaklama yöntemlerine daha çok başvurmuştur. Dövme ve tokat atma, sosyoekonomik statü yükseldikçe daha az uygulanan ceza yöntemleridir. Benzer şekilde bu iki yöntem öğrenim seviyesi arttıkça azalmaktadır. Ebeveynler çocuklarına en çok eğitimlerini ihmal etmeleri nedeniyle ceza vermektedir (%40). Yalan söyleme (%15), büyüklerine saygısızlık yapma (%12) ile , kendi bakımını yapma, odasını toplama vb. görevlerini yerine getirmeme (%11) bahsedilen diğer nedenlerdir.

Ebeveynler çocukları ile sorun yaşadığından en çok eşlerinden destek almaktadır (%72). Diğer yandan %15'i kimseden destek almamaktadır. Sadece %7'si uzman kişi veya kurumlardan destek almaktadır. Uzmanlardan destek alanların oranı en üst SES'te (%16) ve üniversite mezunlarında (%12) daha yüksektir.

Bireylerin çoğu nikâhsız birlikte yaşama ve evlilik dışı çocuk sahibi olma olayına olumsuz bakmaktadır. Olumlu bakanların oranı kentte, batı bölgelerinde erkeklerde; üst gelir grubunda, bekâr ve boşanmış bireylerde, öğrenim düzeyi yüksek olanlarda ve genç yaş grupları nezdinde daha yüksektir. Bireyler farklı din, mezhep ve milliyetten bir kişiyle evlenme konusunda göreceli olarak daha olumludur. Kararsızlık oranlarının en yüksek olduğu yargılar ise %12 ile "internette tanışılan birisiyle evlilik yapılabilir" ve %11 ile "evlilik için mezhep farklılığı önemli değildir" yargılarıdır.

Kadınların ücretli bir işte çalışması toplumda ge-

nel olarak kabul görmektedir (%82). En az olumlu bakan bölgeler ise %61 oranıyla Kuzeydoğu Anadolu ve %64'lük oranıyla Güneydoğu Anadolu'dur. Ücretli bir işte çalışma konusuna kadınların (%91) erkeklerden (%74) daha fazla destek verdiği görülmektedir. Desteğin daha düşük olduğu kesimler en alt SES grubu (%66) ile herhangi bir okul bitirmemiş olanlardır (%73). Bu düşüncenin gerekçesi kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğu algısıdır (%56). Bu oranın en yüksek olduğu bölge %70 ile Ortadoğu Anadolu'dur. Her beş kişiden birisi çalışma ortamının kadınlar için tehlikeli olduğunu (%20) düşünmektedir. Gelenek ve göreneklerimize aykırı olduğu gerekçesiyle kadının çalışmaması gerektiğini düşünenlerin oranı Türkiye genelinde %9 iken, bu oran Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde %30'a çıkmaktadır.

Bireyler %18'i ailelerinin çok mutlu, %59'u mutlu olduğunu düşünmektedir. Ailelerinin mutsuz olduğunu belirtenlerin oranı sadece %3'tür. Bireylerin kendileri ile ilgili mutluluk algıları da benzerdir. Bireylerin %16'sı kendilerini çok mutlu, %57'si mutlu olarak tanımlamaktadır. Kendini mutsuz veya çok mutsuz olarak tanımlayanların oranı ise %4'tür. Her iki oranın da en düşük olduğu yer ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Güneydoğu Bölgesi'ndeki bireylerin %35'i ailelerinin mutlu olduğunu düşünmemekte ve %40'ı kendisini mutlu hissetmemektedir.

Bireyler dini bilgileri en çok aile ve akrabalarından edinmektedir (%55). Dini bilgilerin ikinci kaynağı ise %13 ile din görevlileri, üçüncü bilgi kaynağı ise %11 oranla Kuran kurslarıdır. Okul ve dini kitapların oranı %9'dur.

Bireylerin neredeyse tamamı kendilerini inançlı olarak tanımlamaktadır. Bu kişilerin yarısı (49) dinin bütün gereklerini yerine getirmeye çalıştığını; yaklaşık diğer yarısı ise (%43) bazı gereklerini yerine getirdiğini ifade etmiştir. Dinin bütün gereklerini yerine getirmeye çalıştığını söyleyenlerin oranı kırdada (%60), Kuzeydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'de (%68), kadınlarda (%53), herhangi bir okulu bitirmemiş olanlarda (%66), dul bireylerde

(%68), alt SES grubunda (%56) daha yüksektir. İrdelenen tüm konu başlıklarında, dinin en belirleyici olduğu konu eş seçimidir (%76). İkinci sırada ise yiyecek içecek seçimi gelmektedir (%69) Dinin etkili olduğu diğer iki konu ise arkadaş seçimi (%56) ve kılık kıyafet seçimidir (%57). Dinin en az belirleyici olduğu alan iş seçimidir (%42). Kırdada, Kuzeydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz’de, kadınlarda, üst yaş grubunda, dul bireylerde, geniş ailelerde, düşük öğrenim düzeyine sahip bireylerde, alt SES gruplarında dinin daha belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Bireylerin en çok “başsağlığı” (%97) ve “dini bayramlarda bayramlaşma” (%97) amacıyla akraba, arkadaş ve yakınlarını ziyaret ettiğini görülmektedir. “Ev alan yakınların evini görme” (%89) ve “hacdan dönenleri görme” (%89) amacıyla yakınlarını ziyaret edenlerin oranı ise nispeten daha düşüktür. Bireylerin en çok “hasta ziyaretinde” (%89) ve “bebek görmeye gittiklerinde” (%87) yakınlarına hediye verdikleri anlaşılmaktadır. Toplumda “yılbaşında” (%32) ve “sevgililer gününde” (%42) hediye vermenin henüz yaygınlaşmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında bireylerin kitap ve gazete okuma, televizyon izleme, sinema ve tiyatroya gitme, lokal, kulüp, bar, gece kulübü, kahvehaneye gitme vb. sosyal etkinlikleri yapıp yapmadıkları incelenmiştir. Türkiye genelinde bireylerin %41’i kitap ve %30’u hiç gazete okumamaktadır. Sinema ve tiyatroya hiç gitmeyenlerin oranı ise %70’dir. Yeme-içme gibi sosyal mekânlar incelendiğinde, bireylerin %50’si restoran, lokanta, pastane kafe gibi yerlere, %79’u kıraathane ve kahvehane gibi yerlere, %88’i lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere, %92’si bar ve gece kulübü gibi yerlere hiç gitmediği anlaşılmaktadır. Kıraathane ve kahvehane dışında diğer tüm konularda, daha genç yaş gruplarında, daha yüksek öğrenim seviyesine sahip bireylerde ve daha üst sosyoekonomik statüye mensup bireylerde bu sosyal aktiviteleri yapanların oranı daha yüksektir.

Türkiye genelinde bireylerin %65’i hiç spor yapmamaktadır. Erkekler (%43) ile daha genç yaş gruplarında (%53) spor yapanların oranı daha yüksektir.

Araştırmada sorgulanan konulardan biri de bireylerin spor müsabakalarını izlemeye hangi sıklıkta gittikleridir. Bireylerin %76’sı spor müsabakası izlememektedir. Hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyen erkeklerin oranı %60 iken, kadınlarda bu oran %92’ye kadar çıkmaktadır. Yaş grubu düştükçe hiç spor müsabakası izlemeye gitmediğini söyleyenlerin oranı azalmaktadır. 18-24 yaş grubundakilerin %37’si spor müsabakası izlemektedir. Bu oran diğer yaş gruplarına göre oldukça yüksektir.

Araştırma kapsamında irdelenen konulardan bir diğeri de sigara kullanımınıdır. Bireylerin %43’ü sigara içmektedir. Her dört bireyden birisi her gün sigara içmektedir (%26). Erkeklerde bu oran daha yüksektir (%40). Geçmişte sigara içip bırakmış olanların oranı ise %11’dir. Öğrenim durumunun yükselmesi veya düşmesi ile sigara kullanma oranlarının düşme ve yükselmesi arasında net bir ilişki gözükmemektedir.

Türkiye genelinde bireylerin %81’i hiç alkol kullanmadığını ifade etmektedir. Sadece özel günlerde alkol kullandığını belirtenlerin oranı %8, ayda birkaç kez alkol kullandığını söyleyenlerin oranı ise %4’tür. Alkol kullananların oranı öğrenim durumu yükseldikçe artmaktadır. Çeşitli sıklık ve durumlarda olmak üzere alkol kullandığını belirten üniversite mezunlarının oranı %37 iken bu oran ilkökul mezunlarında %14’tür. Benzer şekilde alt SES grubundan üst SES grubuna doğru gidildikçe alkol kullanma oranı yükselmektedir. En üst SES grubunun %49’u alkol kullanırken, bu oran en alt SES grupta %9’dur.

Araştırma kapsamında hanelere evde internet bağlantısı olup olmadığı sorulmuştur. Türkiye’deki hanelerin %36’sında internet bağlantısı bulunmaktadır. Bu oran kentte daha yüksektir (%42). Araştırmaya katılan herkese internet kullanma sıklığı sorulmuştur. Türkiye genelinde 18 yaş üstü bireylerin %40’ı internet kullanmaktadır. Öğrenim durumu ve SES yükseldikçe internet kullanma sıklığı da artmaktadır. İnternet kullanan bireylerin %58’i interneti evde kullanmaktadır. Bireylerin %21’i interneti işyerinde, %13’ü ise internet kafede kullanmaktadır. Bireylerin %38’i interneti araştırma ve bilgi edinme amacı

ile kullanılmaktadır. Sosyal medya erişimi amacıyla interneti kullananların oranı ise Türkiye genelinde %26'dır. İnternetin diğer bir kullanım amacı ise %22 ile iş gereği veya işle ilgili işlemlerin takibidir.

Araştırma kapsamında bireylere ne sıklıkta TV/VCD/DVD izledikleri sorulmuştur. Bireylerin %51'i sık sık TV/VCD/DVD seyrettiğini belirtmektedir. Hiç TV/VCD/DVD izlemediğini söyleyenlerin oranı ise %8'dir. Bireylerin televizyon izleme oranlarına bakıldığında ise sadece %7'sinin hiç televizyon izlemediği tespit edilmiştir. Türkiye genelinde televizyon izleme sürelerine bakıldığında, bireylerin yarısından fazlasının (%56) günde 2-3 saat televizyon izlediği anlaşılmaktadır. 1 saat ve daha kısa süre televizyon izleyenlerin oranı %18, 4-6 saat izleyenlerin oranı %22'dir. Televizyon izleyen bireylerin çok büyük bir bölümü (%79) televizyonu akşam izlemektedir. Tüm gün televizyon izleyenlerin oranı ise %6'dır.

Bireylerin %77'si televizyonu hane bireyleri ile birlikte izlemektedir. Zaten bireylerin büyük çoğunluğu (%76) televizyonu tek başına izlemek istemediklerini ifade etmiştir. Televizyonda hangi kanalın izleneceğine daha çok babanın karar verdiği ortaya çıkmıştır (%57). İzlenecek televizyon kanalına ve/veya programına karar veren anne/kadın oranı ise %19'dur. Bireylerin %91'i kanal veya program seçiminden ötürü tartışma yaşamadıklarını belirtmiştir. Türkiye genelindeki bireylerin %81'i televizyonda yayınlanan cinsel içerikli sahnelerden, %70'i televizyonda yayınlanan şiddet içerikli sahnelerden rahatsız olmakta ve kanalı değiştirmektedir. Türkiye genelinde televizyonda yayınlanan programlarla ilgili resmi kurumlara şikâyette şikâyette bulunanların oranı sadece %3'tür.

Araştırmada bireylerin tatillerini nasıl geçirdikleri sorulmuştur. Türkiye genelinde kişiler çoğunlukla tatillerini buldukları yerde dinlenerek geçirmektedirler (%35). Her üç kişiden birisinin böyle bir zamanı olmadığı için tatil yapmadığı anlaşılmaktadır. Bireylerin %26'sı ise tatillerini memlekete veya köye giderek geçirmektedir. Otel, pansiyon, tatil

köyü gibi yerlere gidenlerin oranı ise %12'dir.

Araştırmada kişilerin yaşlılık dönemine ilişkin çeşitli veriler yer almaktadır. Türkiye'de bakıma muhtaç yaşlı bireylerin bulunduğu ailelerin oranları %6'dır. Kırsalda bu oran daha yüksektir (%9). Ailede bakıma muhtaç yaşlıların bulunduğu hane oranı en yüksek bölgeler olarak Güneydoğu Anadolu (%9), Doğu Karadeniz (%9) ve Orta Anadolu (%9) dikkat çekmektedir. En alt SES grubunda da bakıma muhtaç yaşlı bulunan hanelerin oranı daha yüksektir (%10). Hanede bakıma muhtaç yaşlıların bakımından sorumlu olan kişilerin başında gelinler (%32) gelmektedir. Kırsal alanda bu oran daha da yükselmektedir (%37). Yaşlı bakımının "eş" tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %27'dir. Bakımın erkek çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı %22, kız çocuk tarafından üstlenildiği hanelerin oranı ise %20'dir. Bakıcı bulunan hanelerin oranı ise sadece %2'dir.

60 yaşın altındaki bireylerin üçte birinden fazlası (%39) yaşlandıklarında nasıl yaşayacakları konusunda fikir sahibi değildir. Bireylerin %22'si oğluyla, %9'u kız çocuklarıyla kalabileceklerini söylemektedir. Yaşlandığında huzurevinde yaşamak isteyenlerin oranı ile evinde bakım hizmeti almak isteyenlerin oranı aynıdır (%10). Huzurevi cevabının en yüksek olduğu bölgeler Batı Anadolu (%16) ve Batı Marmara'dır (%15). Batı Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu'da yaşlılıklarında çocukları, özellikle erkek çocukları ile kalmak isteyenlerin oranları %40 ve üzerindedir. Öğrenim seviyesi ile sosyoekonomik statü yükseldikçe çocuklarının yanında yaşamayı tercih edenlerin oranı düşmekte, evinde bakım hizmeti almayı tercih edenlerin oranı yükselmektedir. Huzurevinde yaşama isteğinin gerekçesi olarak %47 ile "çocuklarıma yük olmak istemem" seçeneği öne çıkmaktadır.

Araştırmada 60 yaş ve üstü bireylerin çocukları ile aynı evde yaşamalarının gerekçesi tespit edilmiştir. Yaşlıların çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olmaları (%30), çocuklarıyla birbirlerine destek

olmak istemeleri (%22) ve gelenek ve göreneklerin böyle gerektirmesi (%13) ön plandadır. Öte yandan, çocuklarıyla beraber yaşamayan yaşlılara da bu durumun gerekçesi sorulmuştur. Buna göre yaşlılar eşi ile kendilerine yetebildiklerini (%41), yaşadıkları çevreyi değiştirmek istemediklerini, çocuklarının da oraya gelmek istemediğini (%17) ve çocuklarıyla yaşamak istemediklerini (%16) belirtmiştir. Öğrenim ve SES göz önünde bulundurulduğunda, eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz seçeneğinin oranının yükseldiği tespit edilmiştir.

Yaşlıların yarısı erkek çocuklarının (%51) ve kız çocuklarının (%50) kendisini haftada en az bir kere ziyaret ettiğini belirtmiştir. Çocuklarının kendisini yılda sadece birkaç kere ziyaret ettiğini söyleyenlerin oranı ise %20-%22 civarındadır. Yaşlıları çocukları dışında en çok komşuları (%64) ziyaret etmektedir. Komşuları, akrabalar (%38) ve torunlar (%33) takip etmektedir. Yaşlıların %3'ünü kimse ziyaret etmemektedir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2014). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006* (TAYA 2006). Ankara: Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 01 İkinci Basım.
- DPT. (1992). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- HÜNEE. (1973). *Türkiye Nüfus Yapısı ve Nüfus Sorunları Araştırması* (TNNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1978). *Türkiye Doğurganlık Araştırması* (TDA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- HÜNEE (1983). *Türkiye Doğurganlık ve Aile Sağlığı Araştırması* (TDASA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1988). *Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması* (TDSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1993). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (1998). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- HÜNEE. (2003). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Kalaycıoğlu, S., Çelik, K., Çelen, Ü., Türkyılmaz, S. (2010). Temsili Bir Örneklemede Sosyoekonomik Statü (SES) Ölçüm Aracı Geliştirilmesi: Ankara Kent Merkezi Örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, c.13 (1) ss.182-220.
- Kıray, M. (1964). *Ereğli: Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Kongar, E. (1972). *İzmir Aile Araştırması*. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Office for National Statistics (2002). *Family Resources Survey* (TFS). London: Office For National Statistics.
- Peterson, C., Goldman, N., & Pebley, A. (1997). *The 1995 Guatemalan Survey Of Family Health (EGSF): Overview And Codebook*. RAND Corporation.
- RAND Corporation. (1994). *Indonesia Family Life Survey* (IFLS). Santa Monica: RAND Corporation.
- RAND Corporation. (1978). *The Malaysian Family Life Survey* (MFLS). Santa Monica: RAND Corporation.
- RAND Corporation. (1993). *The Malaysian Family Life Survey* (MFLS). Santa Monica: RAND Corporation.
- RAND Corporation (1997). *The Guatemalan Family Life Survey* (EGSF). Santa Monica: RAND Corporation.
- Timur, S. (1972). *Türkiye'de Aile Yapısı Ve Nüfus Sorunları Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- TÜİK. (2006). *Hanehalkı Bütçe Araştırması*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Vikat, A., Spéder, Z., Beets, G., Billari, F. C., Bühler, C., Désesquelles, A., ve Solaz, A. (2008). Generations and Gender Survey (GGS): Towards A Better Understanding Of Relationships And Processes In The Life Course. *Demographic Research*, 17, 389-440.
- Yasa, İ. (1966). *Ankara'da Gecekondu Mahalleleri*. Ankara: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

